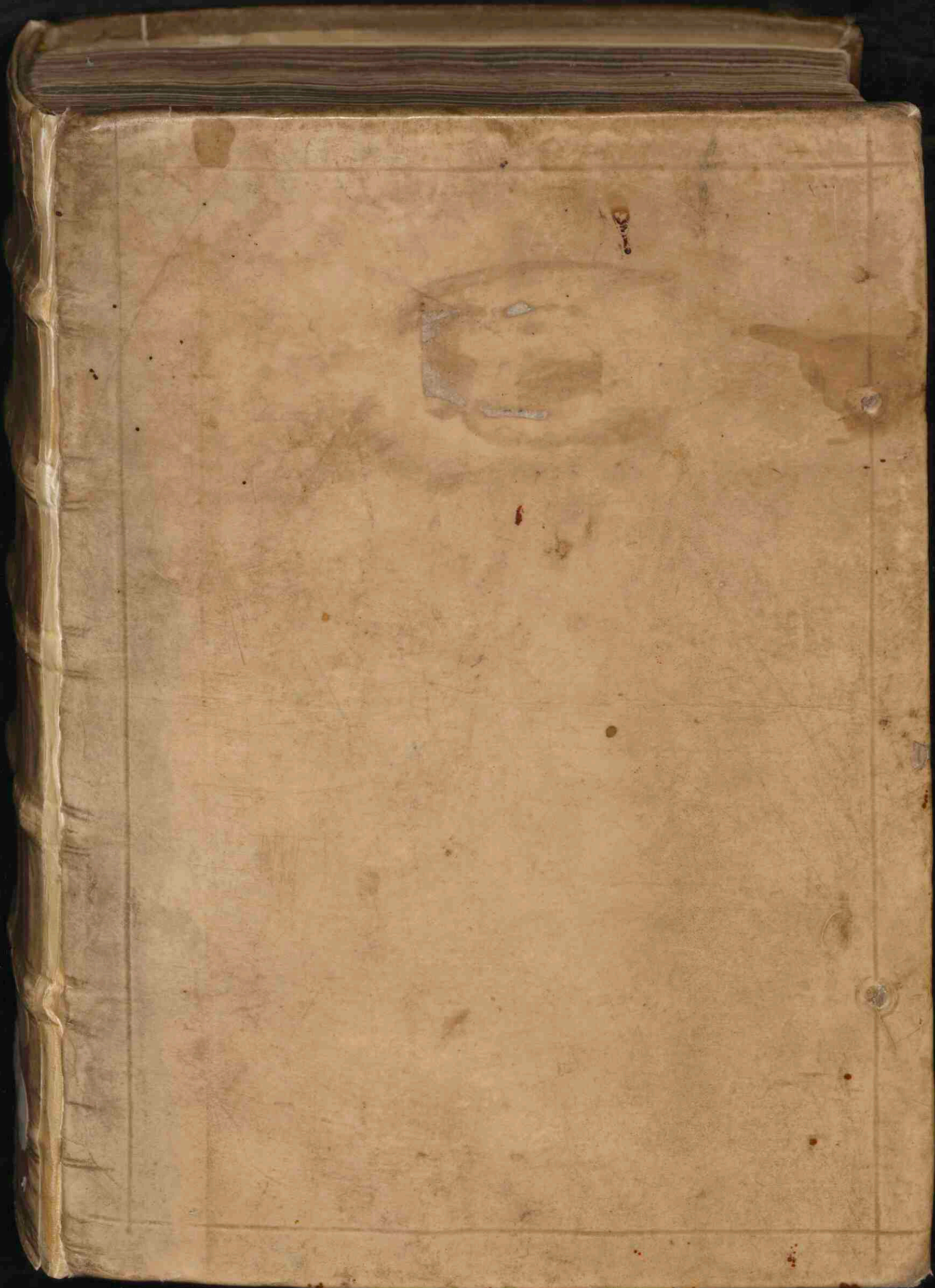

Fasciculus temporum (Dutch)

<https://hdl.handle.net/1874/342467>

S. fol.
44*

667. Rolevinck, Werner, Fasciculus temporum [Hollandsch].
Utrecht, J. Veldener 14 Febr. 1480. 2o.

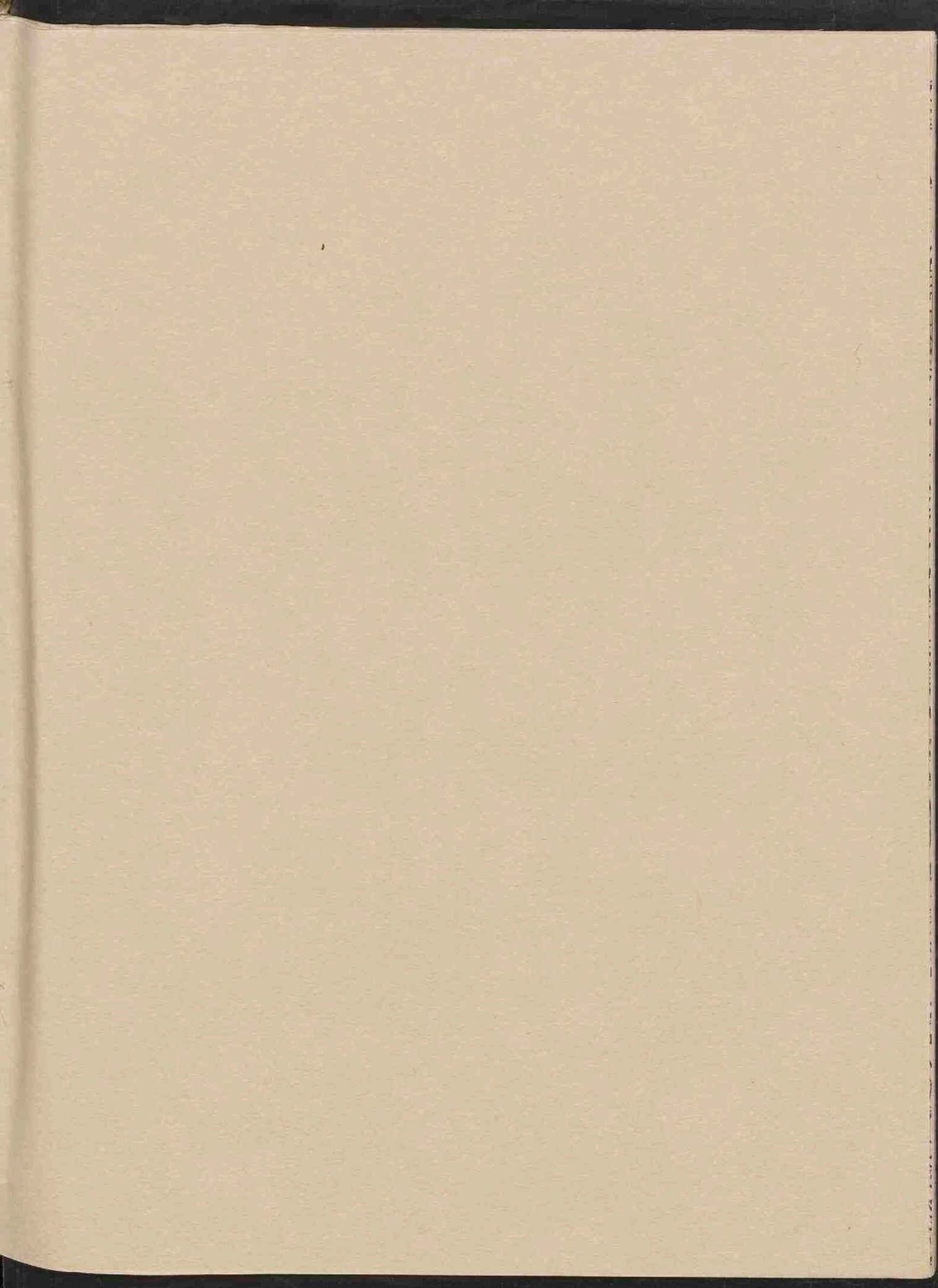
— Tweede exemplaar.

S. 2o. 44*

Bl. 1 ontbreekt.

Op het schild van het drukkersmerk op het laatste blad is het wapen van Leiden met de pen geteekend met de inscriptie: „Leydis in hollandia viuaf“.

Hist. gentium.
Fol. n° 44

Dit Exemplaar is compleet of schoon het Defect satijnk. fol. clxxx.
is welkust getekent, zoo ook alle de volgende. tot fol. cclviii. ingeklemd.
het heeft te weten cccxxx fol. met welk getal. het laatste blad is getekent,
dewijl te twee bladen met cclviii. in voorkomende. alle de opmer-
kplaat. welke ik heb gezien, hebben hetz. lfd. geboekt.

G. v. O. d.

975

neratio et generatio lau-
dabit opera tua et potencia
tuam pronuntiabit. Da-
uid inden C en psalm
scrifte en septe Dat gheslach
te ende gheslachte sal louen
dijn wercken en voertkun-
dighen dijn moghentheyt.
Want die heylighe vaders
mit groter neersticheyt die
loep des tijts gherekent heb-
ben. soe en ist gheen twiuel
daer en is den gheesteliken
menschen en bi sonder den ghe-
nen die der gheesteliker po-

licien te regieren hebben grote profijt en oerhaerlicheyt off voert ghecomen
Ende oeck allen menschen in wat staet dat si sijn sal die seer profijtelick en
not wesen ist saecht dat si matelick hoer oghen des verstants op licken tot
die hystorien der verleden dinghen welcke die heylighe mannen mit groter
neersticheyt bescreuen hebben om daghelic die hystorien den memorie te be-
uelen en ouer te pepnsen hoe wel datter veel sijn diese wepmich doer sien en
luttel raechs op slaen Het betaemt duechdelike mannen die wijs tot hoer
memorie te wed roepen die wercken welcke verleden sijn. op dat si doer goe-
de exempellen hoer oefeninghen leeren setten ende stellen tot alle eer weer die-
cheyt en dat si in quaden punten moghen scuwen en verwerpen dat stoff en
vullens d verloren dinghen Certeyn ten waer datter verscheyden wort dat
costelick van dat gheen datter snode ende arch is. die dwase begheerlicheyt
die hoer nijt matighen en can soude gheringhe hoer ver drenchen in die ver-
sijndinghe der dupster heden Hier om die heylighe doctores aensien de dat ei-
sonderijns der heylighe scriftueren en regiment des heylighen kerckes mit
die loep der hystorien een deel van grote node is Ende te samen die vergade-
ringhe alre wercken in een onnut is om hoer grootheyt en om ver gheestelike
vertellinghe der oueruloydighen en snode wercken. daer om sijn som hystori-
en approbiert en canoniziert Ende veel fabulen die gheen vrucht voert en
brenghen sijn afghesneden en verworpen Aldus ist gheschiet doer groten ar-
bejt der doctoren dat vol na die heel hystori der tijden van een yghelick ver-

standel mensche nijt alleen sonder groten arbeijt mer oeck mit grote ghenoechte der
herten mach begrepen en verstaen werden. Het betaemt oeck te verheijpt der scriftur
en dat si nijt daren en sel schoenheijt welcke allen menschen sel vergheset wesen als
een blencckende lichte gheset op een duyster plaetse. Noch wāt dat mensche ver
stant lichtelick veel dingen begrepen mach so betaemt oeck datmē nijt daren en
sel de se wellustighe camp vā verscheydenre bloemen. in welcken men vinnden mach
menighe exempelken d' duechden en oeck mercken mach versnadelike wercken der
onduechden waer off wi innaemt werden dat een te plucken en te aenwoerden. En
dat and' verbi te gaen. En want bouē maten ghenoechlic is te sien hoe dat onse eer
ste vaders wt welcke wi oersprong genomē hebben gestelt en ghescepen gheweest sijn
vāden almachtigen god regiere alles dinghes. en vā horen loep en voertgancē hoe
dat die wedelike creatuer voert gegaen heeft en oeck gebrecklike geweest is in wijs
heijt i duechden i mogentheijt i heyligheijt en i lang leuicheijt en so i allen anderen
punte. En in al deser voerscreuē machmē aenscouwē dat godlike regimēt hoe won
delike dat god is i sijn creatueren die nijt of en laet noch ugheten heeft te diene dien
die hi ghescepen heeft. oeck machmē mercken die grote langmoedicheijt en barmher
ticheijt des sceppers en die o'begripelike afgroent en diepheit d' godliker oerdelles waer
d' begint hier die cōtemplatie i een genuelike speculatie d' creaturen. en eyndet in
eē saliger u'driet d' seluer creature tot eē begeerlicheijt des sceppers als dauid inden
psalm scrijft sprekkēde wat is mi inden hemel. en wat heb ic vā di gewilt opt eerden
mer goet ist mi gode aen te hangē. Bi auētuere wil d' de se seluer propheet dauid dit
seluer leeren i onse voersprokē woerden daer hi seyt gheslachte en gheslachte sel bo
uē dijn wercken en voertkundigen dijn mogentheijt. of hi seggen wilde. doer alle
dingen die wi in d' werlt ugancklike mercken en aensien so sellen wi ons voeghen
tot die herte die nimmermeer onbreect of ugaet. welcker sentencie seer bequaem is
tot onser ppoest en voerghenoemē woerden wāt augustinus scrijft datter veel din
ghen in d' heyligher scriftueren u'telket werden die nijt en beteykenen en nochtans or
baerlick sijn bescreuen om dat gheen datter wat beteykent daer om ist vā nōde die
punte al schijnense onvruchtbaer. also te gebruikē als dat geen dat sond' middel d' s
herte op voerē mach tot god mit een vruchtbaere deuotie of wi en souden die scriftur
re nijt te recht lesen i welcken wi ghelouen al tijt die heylighe gheest te spreken waer
d' al ghelijckese dore en onvruchtbaer na d' latter nochtant sijn si rijp en vruchtbaer
na dat gheestelike verstant. En die also seer veruueemt sijn datmense in gheente ma
niere gheestelike verstaen en mach. nochtant sijn si alre eerbaerheijt weerdich om
datse tot een goet eynde gheordiniert werden als tot god te bekennen en lieff te heb
ben. En vā dit gheslacht en deser manier schijnt te wesen die rekeninghe der jaren
die in d' heyligher hystorien mit groter neersticheijt gheteypent staet vā welcken als
augustinus scrijft so ist vast te houden en sekerlick te ghelouen dat mit godlike au

torixpten so gheueflicht is dattet al valsche en quaet is datter hem so af scheidet dat
ment in gheente manier mede concordieren en mach Mer wat dit aldus waer is
so ist wel wond waer om die doctores d' heyligher scriftueren so twistende sijn i deser
materie en verscheiden opinien hebben in veel plaetzen d' scriftueren tot huden opten
dach toe dat men se mendallen niet of nauwelick concordieren en mach Hier wert
nu wed' gheporret die oude en vermaerde questie of men meer gheloue toe scriuen sel
van die rekening d' iaren den h'x interpretes off den text welcke moyses die eerste
wett gheuer gemaect heeft Om dit hebben die heylighe doctores seer ghearbeijt En
een yghelick heeft na sijn begrip ghesproken en bescreuen sijn opinie Mer wāter seer
periculoes is te iudicieren die sententien en scriften d' heyligher doctoren als iheroni
mus seyt sup danielē Ende seer wercklick ist alle ding wed' te vertellen daer om
na veel and' die i deser materie seer ghearbeijt hebben so heeft die eerweerdighe beda
wtuercozen die manier van orosio die ghenoech concordiert mit iheronimo en euse
bio en mit and' leeraers sprekende van deser materie Ende hi seyt dat die heylighe
kerck hout dese manier hoe wel hi nochtant die ander niet en straffet. waer om ist
gheschied dat dese rekening meer vermenicht is in veel boeken d' gheente die na ghe
screeuen hebben Augustinus tractiert oech veel vā deser materie in sijn xv boeck vā
die stadt gods Mer hi scheelt ghenoech van beda want hi naghevolcht heeft die ex
emplaren die op die tijt meest vermaert waren als men bescreuen vint in sijn ome
lyen en alre meest op die psalmodye Orosius ende beda houden en scriuen dat van
dier tijt dat die werlt gheschapen wert tot dat Abraham ghebozen wert hebben ghe
weest iij^m hondert lxxxviij iær na die h'x interpretes Mer die hebrei en hebben so
veel niet en scriuen een dusent CC lxxvi want na die bybelen die nader hebreu
scher waerheijt gecorrigiert sijn so hebben gheweest vā adam tot die gheboert abrahe
i^m ix^e xlvij iær Voert concordieren ghenoech die h'x interpretes mit die hebrei
tot die destrucci des tempels welcke ghemeenlick gheschiet wert die ouergancē vā
babyloniē Die ander navolghende tijden en hebben wi niet wt der heyligher scrif
tueren mer wt ander hystorien der iden en der heydenen en si twisten oech in hoer
rekening mer niet alte veel Tesamen vergadert en gheskent van die tijt dat die
werlt eerst gheschapen wert totter gheboert ons heren ihesu xpi na dat die eerweerd
ighe beda bescriuet hebben gheweest vijff dusent iær hondert iær xcix iær Ende
dese manier houdt die heylighe kerck. Unde versus Unum tolle datum ad milia
quinq; ducentis Nascenti domino beda dat a prothoplausto. Item Ante ihesum
duo cc minus vno milia quinq;.

Diet behaecht te hebben een meere ondersijns deser questie die doer siet en oülsset au
gustinū iheronimū en and' doctoren in dier plaetzen daer si vā deser materie ghescre
uen hebben Mer want wi alle lanccheijt scruwen en arbeijden tot alre cortheijt daer
om si die hulpe ons heren hebben wi voerghehouden te vergaderen wt veel boeken

een boeck dat men hiet fasciculus temporum beghinnende vā die cronijcken der ou-
den tijden als vā die scepping des werlts tot deser teghenwoerdighe tijt toe daer wi
cortelick te samen biynden en knopen sellen die wercken der heyligher scrifturen en
mede die wercken van veel ander vreemder hystorien Ende op dat dese hystorie na
den letter den deuoten menschen nijt en verdrietet so hebben wi die wijs bi gheset scoen
sentencien en leringhen der heylighen die ons te samen brengghen tot deuotie autori-
teyt gheuende den ghenen die voer ons ghearbeijt hebben En wi die inghegaen sijn
in hoer arbeijt hebben ghepluickt en samen in een vergaderet van allen boeken na
onser manier wes wi vermochten Ende om te weten bi wat ordinantie wi hoer na
gheuoelcht hebben so vinder wi inden eersten die tijt desouden testaments van v^m
jaer En xciij jaer ghedeylt in vijff outheyden en dat in een boeckken dat ysidorus
bescreuen heeft als men hem toe scrjft daer hi seer kunstelike procediert veruolghen-
de die jaren des werlts tot sijn tijden toe als tot Erackius tijt die began te regner-
en omtrent die jaren ons heeren vi^e en xij Mer sijn rekening en ordiniert hi nijt
na den daet ypristi Als orosius oech nijt en doet Ende desen navolghen wi in die
twee eerste outheyden en des ghelijck mede i die twee navolgende outheyden alleen
een weynich wt ghesondert want die teyt nader hebreuschker waerheyt vanden ghe-
hoerte Abrahe tot die ouergancē van babilonien is bi ons meer en neersteliker
corrigeret daer om volghen wi hem al seckelket weynich In die vijfte outheyt heb-
ben wi meerre neersticheyt en arbeijt ghebat om dat die hystorien daer meer iudicij-
den sijn Ic bid ghenade om dat ic op die een plaetse den enen doctoor en opten an-
deren den anderen meyster alst mi alre oerbaerlicste ende bequaemste docht gheuoelcht
heb En off ic die jaren op een yghelike plaetse wel gheordiniert heb dat oerdel daer
off leueel ic den leser Mer die linie der romeynen en der coninghen van assyrien en
der anderen ge heb ic wt veel verscheyden hystorien mit groten arbeijt bequaem ghe-
noech gheset en gheordiniert bidde een yghelick diet beliest wt te scriuen dat hi
neerstelike onthout en scrjvet so dat hi spacium en ghetal der jaren nijt langher off
cortzer en ordiniert dant exemplae wt wijs off neen sijn arbeijt soude te verghhefs
en sonder vrucht wesen In die sesste outheyt navolghen wi die cronijcken martini
en vincenci die seer cortelick en beknoftelick procedieren tot hoer tijden toe Ende
na desen omtrent ij^e jaer so na volck ic een notabel boeck welcker autoer en meys-
ter mi onbekent is Ende wat daer na gheschiet is dat weerdich is te bescriuen so
hebben wi dat ghelijck wi ghehoert en ghesien hebben hier aen bescriuen Ende daer
na sijn aen gheset ende seer puntelike gheordiniert veel cronijcken van verscheyden
rijcken en provinciaen en dat opt cortste procedierende vanden ouersten ned wert als
inden eersten vanden boem en cronijcke der coninghen van francijck daer na vā
den coninghen van enghelant Item van die hertoghen vā brabant van die biscop-
pen van utrecht van die greuen van vlaenderen van hollant zeelant henegouwen.

van die greuen en hertoghen van ghesle ende van cleeff **D**aer na werden ghenome
die biscoppen van colen. van ludyeck en die greuen en hertoghen van berech en van
der mercke **E**nde hoe en waer of dat een yghelick rijck en prormie sijn oersprong
ghenomen heeft hebben wi cortelike hier aen bescreuen als men hier na vinden en le
sen mach **D**ie manier en dat process van onser voertganc is seer plaen en lichte
lick te verstaen want ic heb int middel van die bladen gheset circulen mit namen 8
personen een yghelick na sijn tijt **E**nde bouen en beneden twee linien van welcken
die bouenste mit hoer ghetal neder clemmet van adam tot xpm toe alst voersye is
bewisende en beteykende so wat bi dat ghetal het si boue of beneden ghescreuen staet
dat selmen ghebouen omtrent die tijt gheschiet wesen **D**ie ander linie dat is die on
derste die op clemmet asterwert van die gheboert xpristi tot dat die werlt ghesche
pen wert om bi een ghetal lichtelic te weten hoe langhe tijt enich dinghe voer gods
gheboert gheschiet is en dat hier om want die daet meer ghemeentlick is en eerst
ghetrachtet wert **M**er na gods gheboert so dalen beyde die linien nederwert tot on
ser tijt toe so dat die ouerste linie alreijst bewijst die iaren des werlts **E**nde die neder
ste linie die iaren van die gheboert ons heren dat hier na openbaer staen sel een yghel
lick op sijn plaetse **E**n want wi mit groten arbeyt dit wt veel boeken gecorrigiert
hebben soe bid den wi in xpo den ghenen die dit boeck leset dat hi niet en corrigiere
die rekening 8 iaren en si dat hi eerst alre boeck doer siet **D**it en segghen wi niet daer
om recht off wi nergent ghedwaelt en soud en hebben **M**er om te auisieren ende te
waerscuwen van die grote en diuerscher opinien der doctoren in deser materien **E**n
veel tijt gheschiet dat die setting des cens is een verwerding en in voluc des an
ders **M**er in wat stede datmen dwaling vint dat vergheest goedertierlicke ende
corrigiert wt den ghenen die wi na volghen. lichtelic dwaelmen int ghetal en
veel tijts wert verghetlick en qualick ghescreuen en noch veel qualiter ghecor
rigiert **A**ls augustinus scrijft in sijn 20 boeck van die stadt gods.

Adam ii
 Abel ii
 Ada iiii
 Assenes v
 Arachneus v
 Aradius v
 Amatheus v
 Amoreus v
 Arphaxat v
 Aram v
 Assur v
 Archa noe vi
 Adhuram vii
 Abymahel vii
 Amazones viii
 Agialeus conincet viii
 Abraham thares foen x
 Aram x
 Alma moabs moed x
 Amon x
 Agar x
 Arrius xi
 Armamiter xi
 Azar xi
 Abyron xii
 Argus xii
 Amithus xii
 Amram xii
 Aram xiii
 Aram xiii
 Aram xiii
 Aram xiii
 Ascarades xiii
 Aminadab xiii
 Archa testamenti xv
 Abiu xv
 Amictus xv
 Aoth xvi
 Abysue xvii
 Abymelech xvii

Antchanis xxiii
 Abessau xxiii
 Abpalon xxiii
 Abdon xxiii
 Ascanius xix
 Anna xix
 Abyel xx
 Abner xx
 Aminadab xx
 Abpgail xxi
 Amaza xxi
 Azahel xxi
 Abysay xxi
 Adon xxi
 Aminadab xxi
 Abptal xxi
 Aggith xxi
 Achimone xxi
 Adonias xxi
 Absalon xxi
 Amon xxi
 Achitob xxi
 Achimelech xxi
 Abpachar xxi
 Amarias xxi
 Achitob xxi
 Alla filius xxi
 Achis filius xxi
 Achimaas xxi
 Abpa xxi
 Aza xxi
 Agrippa filius xxi
 Abab xxi
 Amex xxi
 Azahel xxi
 Athalia xxi
 Amulus filius xxi
 auentinus filius xxi

Azarias xxviii
 Amazias xxix
 Abatus xxx
 Amos xxx
 Abdias xxx
 armilius filius xxi
 amarias xxi
 achas xxi
 achitob xxi
 assaradon xxi
 aman xxxv
 aneus xxxvi
 azarias xxxvi
 abacuch xxxvii
 abind xli
 artabanus xlii
 archargerses xlii
 assuerus xlii
 azor xlii
 arsamus of argus xlvii
 alexander magnus xlvii
 anthigonus xlix
 anthiochus l
 achim l
 apius claudius li
 attilius regulus lii
 anthiochus lii
 anthiochus magnus lii
 alchimus liii
 anthiochus lv
 anthiochus cupator lvi
 alexander ephiphanes lvii
 anthiochus lvii
 anthiochus lvii
 aristotilus lix
 antigonus lix
 alexander of janneus lix
 alexandra lx

Antigonus lxij
 Alexander lxij
 alexandra lxij
 aristobolus lxij
 antigonus lxij
 antipater ydumeq lxiiij
 aristobolus lxiiij
 antipater lxiiij
 alexander lxiiij
 archelaus lxiiij
 athalia lxx
 abyud lxvi
 archelaus lxxix
 aminius rufus lxx
 anna biscop lxxi
 anacletus j pa. lxxxiiij
 adrianus helyus lxxxv
 alexand j pa. lxxxv
 anthonius pius lxxxvi
 amictus j pa. lxxxvii
 antonius caracalla xci
 alexand mamee xciij
 antheros pæus xciij
 auxilianus keyf xcvi
 ambrosius biscop C
 augustinus biscop Cvi
 anastafius j pa. Cviij
 archadig theodosig c viij
 augustinus Cviij
 anastafius j key. c viij
 anastafius ij pa. c viij
 agapitus j pæus Cxvii
 adeodatus j pa. Cxvii
 agatho pæus Cxviiij
 anastafig ij key. c xlviiij
 adrianus j pa. Cxlv
 adrianus ij pa. Cxlv
 adrianus iij pa. Cxlv

arnulphus j key. Cxlv
 anastafius iij pa. Cxlv
 agapitus ij pa. Cxlv
 alexander ij pa. Cxlv
 anastafig iij pa. Cxlv
 adrianus iij pa. Cxlv
 alexander iij pa. Cxlv
 alphonfus coninc c lxxv
 alexand iij pa. c lxxv
 adrianus v pa. c lxxv
 adulphus j key. c lxxvi
 aelbertus j key. c lxxvii
 alexand v pa. c lxxvii
 aelbertus ij key. Cxc

Belus cominc v
 Babel toern viij
 Belus cominc viij
 Bathuel v
 Bus v
 Balaam v
 Bala vi
 Benyamin vi
 Belocaus viij
 Beselehel viij
 Bocharis viij
 Boos xvi
 Boos xvii
 Boos xviii
 Benyamin xx
 Betorach xx
 Bersabee xx
 Benadab xxv
 Byzantium dat is con
 stantinopel xxxv
 Baruth xxxvii
 Babylonien xxxviii
 Balthazar xxxviii
 Brutus xlv

Hermela l
 Boelken des ouden en ny
 we testaments lxxvi
 Bonifacius j pa. Cix
 Bonifacius ij pa. Cxvii
 Benedictus j pa. Cxx
 Bonifacius iij pa. Cxxii
 Bonifacig iij pa. Cxxiiij
 Bonifacius v pa. Cxxv
 Bonifacig vi pa. Cxxvii
 Benedictus ij pa. c xxviii
 Benedictus iij pa. Cxli
 Bonifacig vi pa. Cxliij
 Benedictig iij pa. Cxliij
 Berengarius j key. c xlv
 Berengarius ij key. c xlv
 Berengarij iij key. c xlv
 Benedictus v pa. c xlvii
 Berengarij iij key. c xlvii
 Benedictig vi pa. c xlviiij
 kong of dōpnq pa. c xlviiij
 Bonifacig viij pa. c xlviiij
 Benedictig viij pa. c xlviiij
 Benedictig viij pa. C li
 Benedictig ix pa. C li
 Benedictig x pa. C lo
 Bonifacig viij pa. c lxxvi
 Benedictus xi pa. c lxxvi
 Benedictus xii pa. c lxxvii
 Benedictig xii pa. c lxxvii
 Bonifacius ix pa. c lxxvii

Calmana ij
 Cayn ij
 Caynam iij
 Cham v
 Cathaflua v
 Chanaan v
 Chus v

Celhin v
Cyneus v
Cellulym v
Cellius v
Cethura v
Cauranlexam xi
Cedar xi
Carmy xii
Caath xii
Caleph xii
Chore xii
Cycrops xii
Celyon xix
Cis xx
Capis filius xxii
Carpentus filius xxv
Cachina stadt xxvii
Cyrus xxix
Cambyfes xl
Camillus dictator xli
Craffus lxi
Cassius lxi
Cleopatra lxii
Colen stadt lxii
Crispiaris aprie lxiii
Cleopatra lxiii
Camponius lxix
Cayphas biscop lxxi
Claudius lxxvii
Cletus j pa. lxxxi
Clemens j pa. lxxxii
Commodq auralq lxxxix
Calixtus j pa. xci
Cyracus j pa. xcii
Cornelius j pa. xciii
Claudius quintillus xcv
Carus en syn soen xcvi
Constanting magnq xcix

constanting consias en
 constantinopel dat eerste
 synodus c vi
 celestinus j pa. c ix
 calcedonenf synodq c xi
 cōstātino. ij syno. c xviij
 constanting in kee. c xxvi
 cōstātī. in syno. c xxvii
 constanting in k. c xxix
 constanting j pa. c xxxi
 constanting v k. c xxxii
 constanting ij pa. c xxxv
 constanting vi k. c xxxvi
 contraerdq of hugo c xlv
 contraerdus j kee. c liij
 clemens ij pa. c liij
 calixtus ij pa. c lxi
 contraerdus ij kee. c lxii
 celestinus ij pa. c lxii
 clemens in pa. c lxvi
 celestinus in pa. c lxvii
 celestinus iij pa. c lxvi
 clemens iij pa. c lxvii
 celestinus v pa. c lxvii
 clemens v pa. c lxvii
 clemens vi pa. c lxxx
 clemens vij pa. c lxxx
Delbora ij
Dodanim v
Dadam v
Dedal viij
Dan xi
Dathan xii
Delbora xvii
Dan xx
David xx
Daniel xxxvii
Darius xxxix

Darius yraspis xli
Dictator xliij
Darius nochus xliij
Darius arsamus xlv
Dolobella domicius xlv
Demetrius lvi
Demetrius lvii
Dossis lxiiij
David mit syn kinden lxx
Domicianus lxxxii
Decius xcii
Dyonisius j pa. xcv
Dyoctiaq maxim. xcviij
Damafus j pa. C v
Deusdedit pa. C xiiij
Demus pa. C xxvii
Damafus ij pa. C liij
Eua ij
Enos iij
Enoch iij
Eneus v
Ethius v
Eiula v
Eres v
Elam v
Elmōdād viij
Ethal viij
Eiula viij
Ezau edom of seyr xi
Enoch xii
Effraym xii
Eswon xiiij
Elyzabeth xiiij
Eleazar xv
Eleazarus xv
Eneas xix
Elymalech xix
Effraym xx

Eglā xxi
 Eneas xxii
 Ezechias xxxii
 Elechias xxxiii
 Ezechiel xxxvii
 Euclerodach xxxviii
 Ezechiel xxxviii
 Erenepdes xli
 Elpachin xlii
 Eforas xliii
 Emilius l
 Eleazarus l
 Eliud li
 Emilius fabius lii
 Epiphanes liii
 Eleazar liii
 Evergetes lvi
 Eleazarus lvi
 euasius pæus lxxxiii
 Euthericus pæus lxxxix
 Euticianus pæus xcvi
 Eusebius i pæus xcvi
 Ephesina synod q C ix
 Erastus i keyf C xxi
 eugenig i pæus C xxi
 eugenig ii pa. C xxxviii
 eugenius iii pa. C xlii
 eugenig iiii pa. c lxxxix
Eupa iaphetes wñf. v.
 Euth v
 Faunus xvii
 Fenenna xix
 Fabius quintus xlix
 Fulvius liii
 Flamminius lv
 Fabius quincius lix
 Ferosas lxiii
 Fabianus pæus xciii

Felix i pæus xcv
 Felix ii pæus C iiii
 Felix iii pæus C vii
 Felix iiii pæus C xvi
 Foca keyser C xxi
 Formosus pæus c xlii
 Fredericus i keyf c lxii
 Fredericus ii keyf c lxix
 Felix v pæus c lxxxix
 Fredericus iii keyf c xc
Gomer v
 Gerzeus v
 Gad x
 Gerson xii
 Gedeon xvii
 Gad xx
 Gersomiten stadt xx
 Gaday xx
 Gaius marcius xli
 Gemianus li
 Gneus gaius lii
 Gaius quintus lv
 Gaius iulius lxii
 Gaius lxxxvii
 Gaba lxxx
 Gordianus xciii
 Gallus i keyf xciii
 Gaius i pæus xcvi
 gallicus cōstātiq xcvi
 Gratianus C v
 Gelasius pæus C xii
 Gregoriq i pæus C xxi
 Gregoriq ii pa. C xxi
 Gregoriq iii pa. c xxxviii
 Gregoriq iiii p. c xxxix
 Gregorius v pa. c xlix
 Gregorius vi pa. c liii
 Gregorius vii pa. c lvi

Gelasius ii pa. C lvi
 Gregoriq viii pa. C lvi
 Gregoriq ix pa. C lxx
 Gregoriq x pa. C lxxii
 Gregoriq xi pa. c lxxviii
 Gregoriq xii pa. c lxxxviii
Helza v
 Hus v
 Hul v
 Heber vii
 Hus x
 Helyas xii
 Her xii
 Hononj xii
 Hur xii
 Hurp xii
 Helchana xix
 Hyskoseth xx
 Helyas xxi
 Hela xxi
 Hyen xxxvii
 Hostia stadt xxxvii
 Helyazib xli
 Hester cominghime xli
 Hambal li
 Hambal lii
 Hyrcanus lvi
 Herodes ascōnita lxiii
 Herodes antipas lxiii
 Herodes agrippa lxiii
 Herodias lxiii
 Hysmeria lxvii
 Helyus keyf lxxxix
 Honorius C vii
 Hornisda pa. C xv
 Honorius i pa. C xxi
 Herytricus i key. C xli
 Herytricus ii key. C li

Henricus in key. C liij
 Henricus in key. C lvi
 Henricus v key. C lvi
 Honorius in pa. C lvi
 Henricus vi key. C lvi
 Honorius in pa. C lvi
 Henricus vii key. C lvi
 Honorius in pa. C lvi
 Henricus viii k. c lvi

I axeth	in
I abel	in
I ubal	in
I aphe	v
I onithus	v
I ebuseus	v
I ectan	vii
I are	vii
I osab	vii
I aphe	vii
I ob	v
I esboeth en sue	xi
I acob	xi
I oseph	xi
I udas jacobse soen	xii
I oseph	xiii
I acobeth	xiii
I ethamar	xv
I anus	xv
I osue	xv
I ape	xviii
I epre	xviii
I axeth	xv
I onathas	xv
I udas	xv
I oab	xvi
I heroboam	xvii
I osaphat	xvii

I oran	xviii
I oas	xviii
I ohas	xviii
I oas	xix
I heroboam	xx
I ohel	xx
I oathan	xxi
I ozias	xxv
I oathas	xxv
I econias	xxv
I oachim	xxviii
I osedech	xxviii
I heremias	xxviii
I hesus zozodechs	xxix
I udith	xli
I oachim	xlii
I herusalem getymme	xliii
I udas of joiade	xlvi
I hesus	xlvii
I ohannes	xlvii
I udas	xlviii
I nterpretes	l
I hesus sprache soen	li
I ason	liii
I udas machabeus	lvi
I ohannes	lvi
I onathas	lvi
I ohannes hycan	lviii
I acob	lx
I ulius lucius	lx
I oseph	lxii
I osipus	lxiii
I oachim en anna	lxvii
I oseph en maria	lxviii
I hesus xps	lxi
I hesus xps	lxi
I hesus xps gedoept	lxi
I hesus xps gepassijt	lxii

I gnacius i pa.	lxxviii
I ulius	Cii
I ulianus apostota	ciii
I oumianus	ciii
I heronimo cardinal	ciii
I nnocentius i pa.	Cvii
I ustinus key.	Cxvi
I ustinianus i key.	Cxvi
I ohannes i pa.	Cxvi
I ohannes ii pa.	Cxvii
I ustinus ii key.	Cxix
I ohannes iii pa.	Cxix
I ohannes iiii pa	Cxxiii
I ohannes v pa.	Cxxix
I ustinianus ii k.	Cxxix
I ohannes vi pa.	Cxxx
I ohannes vii pa.	Cxxxi
I ustianus cōstātiq	Cxxxi
I ohannes paeus en was	
e en wijsff	Cxl
I ohannes viii pa.	Cxlii
I ohannes ix pa.	Cxliii
I ohannes x pa.	Cxlv
I ohannes xi pa.	Cxlv
I ohannes xii pa.	Cxlvii
I ohannes xiii pa	Cxlviii
I ohannes xiv pa.	Cxlix
I ohannes xv pa.	Cxlix
I ohannes xvi pa.	Cxlix
I ohannes xvii p.	Cxlix
I ohannes xviii pa.	Cl
I ohannes xix pa.	Cl
I ohannes xx pa.	Cl
I nnocentius ii pa.	Clii
I nnocentius iii p.	Cliiii
I nnocentius iiii pa.	Cliiii
I nnocentius v pa.	Cliiii
I ohannes xxi pa	Cliiii

Johānes xxij pa. c lxxxviiij
 Innocētiū vi pa. c lxxxvi
 Innocētiū viij pa. c lxxxviiij
 Johānes xxij p. c lxxxviiij
Karolq magnq c lxxxviiij
 Bettery der phariseen lx
 Karolus caluus C xliij
 Karolus lodowicq C xliij
 Karolus C lxxxvi
Lamech iij
 Labaym v
 Lud off lid v
 Loth x
 Laban xi
 Lya xi
 Leui xij
 Leui jacobes soen xij
 Lampere xvi
 Latinus xviiij
 Latinus filuig xxij
 Lucius xliij
 Lucianus liij
 Lucius gayus liij
 Lucius paulus lvij
 Lucius aulus lvij
 Lucius celiu lxx
 Lysanpas lxviij
 Linus paeus lxxx
 Lucius j pa. xciiij
 Leherius pa. C iij
 Leo j pa. C iij
 Leo j keyser C xi
 Leo ij pa. C xxix
 Leo iij pa. C xxx
 Leo ij keyf C xxxi
 Leo iij keyf C xxxiiij
 Leo iij keyf C xxxvi
 Leo iij pa. C xxxvii

Ludowicq j k. c lxxxviiij
 Lotharius j key. C xl
 Leo v pa. C xl
 Ludowicus ij key. C xli
 Leo vi pa. C xliij
 Ludowicq iij k. c xliij
 Laudo pa. c xlv
 Leo viij pa. c xlv
 Leo viij pa. c xlv
 Lothariq ij key. c xlv
 Leo ix pa. c liij
 Lotharius iij key. c lvi
 Lucius ij pa. c lvij
 Lucius iij pa. c lxx
Malakel iij
 Maniael iij
 Matufael iij
 Matufale iij
 Mosog v
 Maday v
 Magog v
 Mestaym v
 Mes v
 Melchisedech x
 Melcho x
 Moab x
 Madyan xi
 Manasses xij
 Minerva xij
 Merari xij
 Moyfes xiiij
 Maria xiiij
 Maalon xix
 Mycol xx
 Myphiboseth xx
 Merob xx
 Melchisue xx
 Manasses xx

Maatha xxi
 Meraioth xxi
 Manahen xxvi
 Munitor xxviiij
 Merodach xxviiij
 Manasses xxviiij
 Malachias xliij
 Marcus gneus xliij
 Mardocheus xlv
 Marcus valerius xlvij
 Mamilius deaus xlvij
 Manasses xlvij
 marcus ariq l
 Menelaus liij
 Matthias lo
 marcus catho lvi
 Machabei lvi
 Mathan lvij
 Myridates lvij
 Mariagnes lxviij
 Matthea lxviij
 Manasses lxvi
 maria moed xpi lxviij
 Maria gheboerte lxviij
 marcus lxx
 marcus lucig lxxxviiij
 maternus anthoniq xci
 maximinus xciiij
 marcelling pa. xcviij
 marcellus pa. xcviij
 maxencius xcviij
 melchhiades xcix
 marcus C ij
 martinus biscop C v
 marciamus keyf C xi
 mauricius C xx
 marting j pa. C xxxvi
 michael keyf C xxxvi

Martinus ij pa. C xliij
 Martinus iij pa. C xlvij
 Martinus iij pa. C xlvij
 Martinus v pa. c lxxxviiij
 Noema iij
 Noe v
 Neptalin v
 Nemroth v
 Nynus v
 Nemroth viij
 Nachor ix
 Nynus stadt ix
 Nabaioth xi
 Neptalin xi
 Naafon xv
 Nadab xv
 Noemy xix
 Ner xx
 Neptalin xx
 Nathan xxi
 Nathanael xxi
 Nathan xxi
 Nadab xxiiij
 Numa pompilius xxiiij
 Nyniue wert ghedestu :
 eert xxxv
 Nabuchodonosor xxxvi
 Nabuchodonosor xxxviiij
 Neemias xliij
 New keyser lxxix
 Neria key. lxxxviiij
 Nycena syndog C ij
 Nycheforus C xxxvi
 Nycolaus j pa. C xli
 Nycolaus ij pa. C xlv
 Nycolaus iij pa. C lxxiiij
 Nycolaus iij pa. C lxxxv
 Nycolaus v pa. C xci

Ohyr viij
 Obyla x
 Othniel xvi
 Oze xviiij
 Okerth xix
 Orpha xix
 Ophni xix
 Onadab xxi
 Oneus xxi
 Ochofias xxvi
 ochofias of azarias xxviiij
 Ozeas of azarias xxx
 Ozeas xxx
 Oze xxviiij
 Ochus xlvij
 Onyas xlix
 Olimpias xlix
 Onyas li
 Onyas liij
 Onyas pius liij
 Octavianus lxij
 Otto j keyser C xlviiij
 Otto ij key. C xlviiij
 Otto iij key. C lxxviiij
 Ouerfata noes wijsff v
 Philistijn v
 Parphya v
 Phaleg viij
 Phazoneus xij
 Paleus xij
 Pharo nephares xiiij
 Phares xiiij
 Pharo xiiij
 Phinees xvi
 Picius xvi
 Phinees xix
 Prochas filius xxx
 Phaccia xxxi

Phacee xxxi
 Priscustarqng xxxviiij
 Pantaptes xli
 Papius xlviiij
 Ptolomeus xlix
 Philippus xlix
 Ptolomeus l
 Ptolomeg energetes li
 ptolomeg philopator liij
 Philometor liij
 Paulus threnaus liij
 Paulus longinus lvij
 Ptolomeus lvij
 Ptolomeus alexand lix
 Ptolomeus fiscoh lix
 Publius lucius lix
 Ptolomeg dyomisig lix
 Philippus lix
 Pompeius marcellus lxi
 Phacelus lxiiij
 Pontius pylatus lxxi
 Petrus pa. lxxviiij
 Pius j pa. lxxxviiij
 Pontianus pa. xcij
 Philippus key xciiij
 Probas key. xcvi
 Pelagius i pa. C xix
 Pelagius ij pa. C xxi
 Philippus ij key. C xxi
 Paulus i pa. C xxiiij
 pascalis i pa. C xxxviiij
 pascalis ij pa. C ly
 philippus iij key. c lxxviiij
 paulus ij pa. C xciiij
 Ryphat v
 Regma v
 Rycht scitaru viij
 Reu of tagau viij

Rebecca xi
 Rachel xi
 Ruben xii
 Ruth xii
 Ruben xx
 Roboam xxii
 rijk vā macedoniē xxxi
 Romen stadt xxxii
 Romulus xxxii
 Remus xxxii
 Regusar xxxix
 Romang pa. C xliii
 Richaerd q keyf c lxxii
 Radulphus key. c lxxii
 Rubertus of robertus
 Rysfer c lxxxvii
Reth ii
 Sela iiii
 Samaritanes v
 Sydon v Saba v
 Sabatha v
 Sabathata v
 Semiramis v
 Sem v
 Sale vi
 Salep vii
 Sarmoth vii
 Saba vii
 Suphene vii
 Sores viii
 Saruth viii
 Semiramis v
 Saray of yefcha v
 Symeon xii
 Salueston xii
 Serapis xii
 Sue judas wijsf xii
 Sela xii

Saphrus xii
 Salmon xv
 Saturnus xvi
 Sangar xvi
 Sampson xix
 Saul xix
 Samuel xix
 Seor xx
 Semey xx
 Symeon xx
 Serua xxi
 Samaan xxi
 Semmaa xxi
 Sapharias xxi
 Siluius xxi
 Salomon xxii-65
 Sadoch xxii
 Sardanapallus xxx
 Sellum xxxi
 Salmanasar xxxii
 Sennacherb xxxii
 Sadoch xxxii
 Syracusa stadt xxxii
 Sellum xxxii
 Sedechias xxxii
 Salathiel xxxii
 Seruius tullig xxxix
 Sabusardach xxxix
 Segdianus xliii
 Sadoch xlvii
 Saraballa xlvii
 Sclucg of nycanor xlix
 Forastus xlix
 Symon iustus xlix
 Sostratus xlix
 Simpronius li
 Symon lii
 Simpronig valerius liii

Sclucius liii
 Scipio flamminius liii
 Symon liii
 Scipio africanus lv
 Sclucius lv
 Symon lvii
 Seruius flacius lvii
 Sibilla lx
 Staurus lxi
 Sabinus lxi
 Saloma lxii
 Sibilla tiburtina lxvii
 stadt gods mit die xii apos
 telen lxvii
 Scotlant lxxxi
 Sixtus i paus lxxxv
 Sothar pa. lxxxix
 Stephanus i pa. xciii
 Sixtus ii pa. xcvi
 Siluester i pa. xcix
 Sixtus i pa. C vi
 Sixtus iii pa. C x
 Symachus pa. C xv
 Siluerius pa. C xvii
 Saunianus pa. C xxi
 Seuerinus pa. C xxii
 Sergius i pa. C xxix
 Stephanus ii pa. C xxxii
 Stephanq iii pa. C xxxv
 Stephanq iiii pa. c xxxvii
 Sergius ii pa. C xl
 Stephanq v pa. C xliii
 Stephanq vi pa. C xliii
 Sergius iii pa. C xliii
 Stephanq vii pa. C xlv
 Stephanq viii pa. C xlv
 Siluester ii pa. C l
 Sergius iiii pa. C li

Siluester in pa. C liij
 Stephanus ix pa. C liij
 Sygismund 9 C lxxxvii
 Sixtus iij pa. C xciiij
Tubalcaym iij
 Tubal v
 Thar sis v
 Togorma v
 Toern vā babilonien viij
 Thare ix
 Telexion x
 Trier x
 Thima viij
 Thamar viij
 Tafel moyses xv
 Tauranus xviij
 Thola xviij
 Tabernakel xv
 Tiberius filius xxi
 Teglatphalazar xxviij
 Tullius hostilius xxxv
 Tarquinius xl
 Tempel ons heren xliij
 Tptus publius xliij
 Tptus quincius xlii
 Tiphon lvij
 Tylorius j key. lxx
 Tptus key. lxxvi
 Trapanus key. lxxxvii
 Telesphorus lxxxvi
 Tacitus Florianus xcvi
 Thedofius j key. C vi
 Thedofius ij key. C ix
 Tylorius ij key. C xx
 Thedorus j pa. C xxi
 Tylorius in key. C xxi
 Thedofius in key. c xxxii
 Thedorus ij pa. C xliij

Val viij
 Valerius gracius lxx
 Vespasianus lxxvi
 Victor j pa. xc
 Urbanus j pa. xci
 Valerius galieng xciiij
 Valentimianus C iij
 Valens es graciaen C v
 Virgilius poete C xviij
 Vitellianus pa. C xxvii
 Valentinus pa. c xxxix
 Victor ij pa. C liij
 Victor in pa. C lvij
 Urbanus ij pa. C lvij
 Urbanus in pa. C lvi
 Wilhelmus key. C lxxvi
 Urbanus iij pa. C lxxvii
 Urbanus v pa. c lxxxvii
 Urbanus vi pa. c lxxxvii
 Wenzelaus k. c lxxxvii
Xerxes xi
 Xerxes darius soen xliij
 Xerxes xliij
 Xpristoforus pa. c xliij
 rad in
 Xras v
 Xauan v
 Xsaac v
 Xsmakel xi
 Xnachus xi
 Xfis xi
 Xsachar xii
 Xfuar xiiij
 Xesse xix
 Xoiada xxvi

Willelmus cxxix. b

Adam wan den rechteerdighen seth doe hi out was **CC** en xxx jaer van welken moyses ouerskaet **C** jaer daer hi in bescreyden sinen soen abel int dal des scrypincus bi ebron Doe adam sieck was seynde hi sine soen seth tot dat paradys d' ghenuech ten dat hi brenghe soude sine vad vanden hout des leuens mer doe hi qua bi dat paradys en mocht hi daer niet binne come vanden enghel diet bewaerde. mer die enghel gaff seth een tellich va dat hout d' adam aen gesondiche had seggede hem Als uult sellen wesen v^m iⁿ en xxx jaer so sel dit hout vrucht draghen doer welke dijn vad verrisen sel Doe seth wed qua vant hi sinen vad doot en be graue in spelunca duplici doe plante hi die tellich teynden aen sijn vads hoeft en wess op i alten grote boem en daer na wert hi gheset i salomons pallaes. en den coninginne saba wert ge openbaert dat aen dat hout die ghesontmaker des werltes soude ghecrust werden. doer welckes doot dat rijck d' iden en die wet vergaen soude doe nam si thout en hemelet ons die eerde en daer wert ghemaect platica piscina Mer nakende die passie ons heren dreef dat hout bouen opt water welke die iden namen en crusten daer god aen Dit is die vrucht des boems doer welken adam verlost word ge.

C xxx

Seth ix.
en xij.

Dese seth leefde negghen hondt en twaleff jaer Ende wan sonen ende dochteren welckes kinderen ghenoemt werden die kinderen gods als Augustinus bescriuet.

adg. a

ida 1209gh 210 220a lixvi 21

Delbo
matels

Dese abel die eerste martelaer heeft die kercke begonnen wat hi in gracie starff Waerse va adam begonne so en soude se niet wesen continueert Dese abel als augusting seit heeft gesticht die stede gods in welke hi die eerste borgher gheweest is En wat hi recht ueerdich was so heeft god sijn offer hande ontfangen Doe hi oue was xx jaer wert hi va sinen broed cayn uslagen i damasco.

Abel

cayn
suster en
wif

Cal
mana

Dese Cayn was die eerste van man ende wijf gheboren hi was een quaet en sondich mensch. hi versloech sinen broed abel. hi tymmerde eerst een stede opter eerden daer hi in sette die van hem quamen

Ca
yn

ende dat om enge ende vrees want hi den anderen ghewelt dede ende berouede daer om vermoede hi dat hem des ghelijck soude weder ghedaen werden daer om began hi een stede te tymmeren om hem mit ten sinen daer in te beschermen Ende wat hi sinen broeder abel verslaghen had we hatt en nyde wert hi van gode vermaledijet ende wert daer nae voeruluchtich wilt ende mistroestich Ten laesten wert hi van lamech doot gheschoten onder die doern ende gheboemte.

Augustinus in sijn viij boeck van die stadt gods beschrijft dat twee manier vā
lieften heeft ghemaect tweerhande stadt. dat is die liefte sijns selfs totter versmāde
nisse gods dese heeft ghemaect die eertse stadt. Die and is die liefte en minne gods
tot versmādeniss sijns selfs en dese heeft ghesticht die hemelsche stadt. Die eerste glo
rieert in sijn seluen en begheert glori ende loff vanden menschen tot deser stadt hoert
Cayn die eerste gheboze is Ende die and glorieert in gode en na ghetughemissen
re consciencien so is god sijn meeste bliscap en glorie. tot deser stadt hoert Abel die
na ghebozen is en als een pelgrum op deser eerden ghewandert heeft want hi in gū
cien voersien was te wesen een borgher hier bouen En op dat die stadt gods blenc
ken mach als mensche ghelijcket tot hoer vyanden so ist van node gheweest te vertellen
sommighe wercken

Josephus seyt dat seths kinderen al goet bleuen tot die
vierde gheslacht toe ende hieten die kinder gods daer na ouer
traden si die eerbaerheit hoers vaders en gauen hoer teghens
tgheloe gods tot quade wercken.

ende hantiering der
sondaren.

Anno mundi

iiij^o xxxv

Exps lvi

Enos.

Dese enos leefde neggen
hondert ende vijf jaer.

lundag, a lu

Doe seth out was hondert en vijf jaer wan hi Enos En enos beduut ons een
mensche of een man dat is redelic en sterck hi began alre eerst aen te beden die naem
des heren en hi vant sommighe woerden daer men god mede aenwoept Mer veel van
die iden ymagineren dat hi eerst maecte keelden ter eeren gods of hi dede dat om te
verdruiuen die traechte der menschen tot god ende daer om maecte hi keelde nader
ghedaenten gods als men noch daghelics inder kercken doet.

In dat heeft Cayn sinen stadt ghe
tymmert die hi noemde enoch na sine
soen als augustinus seyt in dat xv boeck
van die stadt gods Ten is niet vreemt

enoch

grad.

dat cayn heeft getymmert een stadt hoe
wel dat die scriftuere spreckt datter toe nauwe gheweest hebben vier mannen want
si en sijn niet alle ghetellet die toe wesen mochten mer hi vermoede van node allee
die te nomen welcke die reden des begrepen wercks wt eyschte Item dat gheslach
te van adam doer die sondighe Cayn wert int elfte ghetall gheeyndet bi welcken
die sonde beteykent wert Ende wert besloten in een vrou van welcke kun dat begin
sel des sondes oersprong heeft.

God heeft gheordineert dattet menschelike gheslachte voert ghecomen is wt een mensche om te prijsen ende te bewisen hoe danckerlick dattet gode is in veel dinghen enicheyt welcke considera ende aendacht den wtuercoren die den heylighen engelen in die ewighe vrede sellen versellet werden seer vordelick ende ghenoechlick is. **S**erteyn mit die grote onmenschelicheyt te sondighen sijn die menschen vergaen so: dat die keesten onder malsander vredsamer ende vrper leefden. Die leeuwen en die draken en hebben nie onder hem alfulcken striden gheuoert als die menschen ghe: hadt hebben God die mint den hant der eendrachticheyt Als Augustinus bescri: uet int boeck van die stadt gods.

Hystorie als Cyero seyt is een tuch der tijden. een licht des waerhepts. een meystrie des leuens. een boetscapter des outhepts Daer om ist seer orbelick te we ten veel hystorien ende daer een mensch hem in te oefenen op datmen by ander lude exempellen leere na te volghen dat nut ende profijtlick is ende te vlyen alle dat hijs derlick mach sijn.

vi' xvv

vij' xcv

Caynam Dese leefde neghen hon: dert ende tien jaer.

Malaleel Dese leefde acht hondert vijf ende neghentich jaer

lunday a luu

luu luu luu iga zaagagh die aaoa ouu

Adams was een heyligh man Alle die daghen sijns leuens was hi vernuft ende vermaert ind gheeste der propheten Hi heeft grote en langhe penitenti ghedaen Hi gaff sinen kinderen gheboden d'rechtueerdicheyt ghebiedende dat si wachten en seu: wen soudent ghewelschap van Cayn horen broed en mit sijn kinderen niet vergaderen ind echtschap. Dese Adams onse eerste vad ouermits een sonde die hi dede so heeft hi ons allen verdreuen vten paradise Mer mit sijn heylighe conuersaci en grote peni: tenti heeft hi ons wed ghegheuen exempel te comen tot die vuerche des hemellichen rijcks. Die oec nu dat niet en volcht die en mach van dat eerste mit recht niet elag ghen.

mami
ael.

matu
fael.

Die outhept des werlts werden bi ghelikemisse ghenomen na die onthypden der menschen Ende van diuersen doctoren werdense verschepten gheset. Ende mit menigherhande Redenen bewisen si waer om datse dus of anders tequaemlicste beginnen ende oech mede eynden welcke materie hier rijt en dient. Mer nae dien dat ons hier oebelic is so selmen weren datter sijn seff onthypden des werlts Van welken die eerste beghint van Adams tijt ende dat die werelt gheschapn wordt buerende tot dat diluuium toe. Ende heeft nae der hebreusch waerhept dusent ac. suet hier om. †

† busent vi^e loi iaer Ende na lxxij beduters Als pfforus en veel and seggten dien wij hier na volgen
 ij^m ij^e plij Dus schelen si v^e lxxxvi iaer welke die ebreusch min hebben in deser eerste outheit. Ende
 na deser rekening so heeft mathusale doot geweest voer dat diluuiū. nochtans int self iaer dattet
 diluuium was. Die anderde outheit beghint van dat diluuium durende dat Abraham gheboen
 wert Ende heeft na ebreusch ij^e xij iaer Ende na lxxij beduts ip^e en plij dus twisten in vi^e en l
 iaer welke die ebreusch min hebben En wat die reden mach wesen en die saeck van alsulcke twiste
 en heb ic niet mogten vinden. Die derde outheit beghint van die gheboert Abrah ende duert tot
 dat beghinsel des rijcks dauid lebende na ebreusch ip^e xli iaer Ende na die lxxij ip^e ende pl iaer.
 Die vierde outheit beghint van dauid en duert totter oueruaert van babylonien Ende heeft na
 ebreusch iij^e en lxxiiij iaer Ende na die lxxij beduts iij^e en lxxvi iaer. Die vijfte outheit be
 ghint van oueruaert van babylonien als doe iherusalem verstrueert wert en die tempel verbrant.

Deze Enoch was rechtueerlich ende gode be
 haechlick En om sijn grote heylighits wil heeft hem god ghesielet in paradys daer
 hi leeft in groter rust des lichaems ende des gheestes mit die propheet helyas tot die
 toecomeft van Entekerst En dan sellen si beide als Enoch en helyas come te iheru
 salem En prediken al daer castum drie jaer en een half Dan sellen si vā entekerst
 int middel van iherusalem ghemartierzeert werden Ende sellen verrisen des derden

Anno mundi ix^e lxx

M C xxij

daghes en op climmen ten hemel

Linia xpi

Jareth.

Deze leefde ix^e lxxij
 hi starf vñ daghen
 voer dat diluuiū.

ij^e lxx.
 Enoch.
 iaer.

mit aenfiender ogheyn als mē leeft
 in Apocalypsi Deze Enoch heeft
 scrift after ghelaten.

ada u lu

u adaj u m

Deze lamech was die eerste bygamus dat is die twee wiuen trouwede hi leefde
 in ouerspeel versmādende tghelot gods als datter twee sullen wesen in een vleysch
 Deze lamech heeft oock Cayn ghedoot mer niet willichlic want doe hi out was en
 sijn ogheyn verduustert waren wort hi van een lijnt gheleyt welcke lijnt vermoe
 de een wilt leeft te sien bewees dat hi schieten soude en hi schoet en dode cayn Doe hi
 dat vernam sloech hijt lijnt
 dattet mede starff.

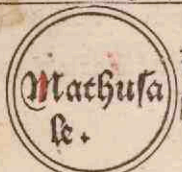

Wert duetende tot die ghylenedie gheuert ppiesti heblente iaren na der voerghenoemde meysters dien
 wij volgen v^e ende 7c iaar **E**nde als ic voersproken heb so isser twiste van die rekering der iaren dese
 outhepten want die meysters hebben verscheyden opinien in haer rekering ghehad **M**er si en schelen
 niet alre veel **D**aer om een yghelic verkieft dat hem behaecht dat ons goet docht hebben wi gheseyt
Die seste outhept beghint van die gheuert ppiesti ende duert totten eynde des werlts welches eyn
 te alleen gode bekent is.

Item int beghin des eersten outhepts is die werlt ghescrepen. **I**nt beghin des
 anderde is die werlt purgieret doert diluuium. **I**nt derde is ingheset die besnyde
 nisse teghens die erffsonde. **I**n die vierde is gheordineert die salunghe der conin
 ghen. **I**n die vyfte gheschiede die ouergancle des volcks gods in babilonien. **I**n
 die seste heeft die soen gods vleyschelicke natuer aenghenomen. **I**n die seuende sel
 die doer des paradys gheopent werden. **I**n die achte selder sijn veruising der licha
 men **E**nde dese sel dueren inder ewichheyt toe.

M iij^e lxxxvii

M iij^e liij

Dese leefde ix^e ende
 lxxxix jaer.

Dese leefde
 vij^e jaer en
 de lxxxvii

lxxi di li

lxxi aaggh di aja ia li aaoa ouu

Dese mathusale was die alre outste van jaren daer die scriftuer of spreckt **E**nde
 doe hi vijff hondert jaer out was sprack god tot hem **M**athusale wiltu so eymeret
 een huus want du selste leuen noch vijff hondert jaer **H**i antwoerde ende sprack.
Omy dat weynichgen tijts en sel ic gheen huus tymmeren **E**nde onder die comen
 ende doern rustede hi als hi ghewoenlick was.

Nota men leeft dat alle die vry kunsten werelicke en natuerlike kunsten dien
 nende die menschelicke curiosicheyt gheuonden sijn van lamechs kinderen **E**n dus
 so hebben die vreemde kinderen in ouerspul ghewonnen subtylre gheweest dan die
 ander **E**nde want si ghehoert hadden van adams prophecia als van toecomende di
 luuium daer om heeft tubalcain dese seluer consten in twee columpnen wt ghehou
 den in elcke columpne al gheheel van welcke die een was van marmor steen om dat
 tet water van diluuium niet off wasschen mocht. **D**ie ander columpne was ghe
 sacken steen ouermits dattet vuer daer niet op winnen en mocht. **D**ie columpne
 van marmor steen is noch in syrien.

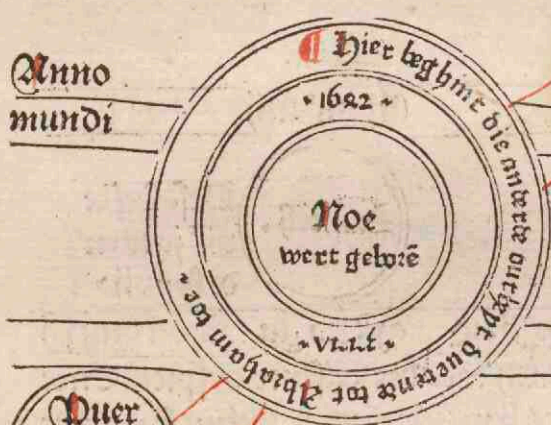
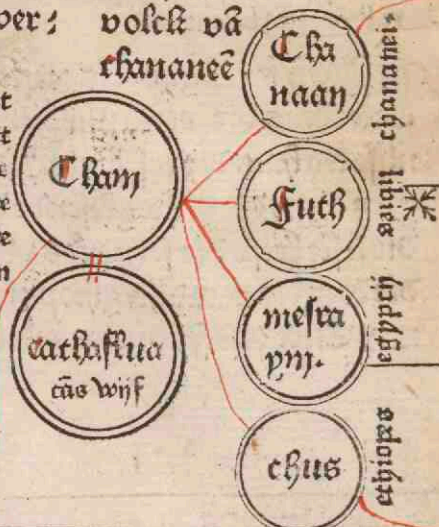
In dese tijt waren die gyganten opter eerden.

Die quade wercken werden vermencicht opter eerden.

Dese cham noes soen besat affricam Ende vā hem qua
men xxx gheslachten Dese cham siende sijns vaders scamel
heyt bespotte sinen vader en hoetscapteet sijn broeds waer
om hi vermaledijet wert gheuende alle bespotters een ver
uerlickt exempel.

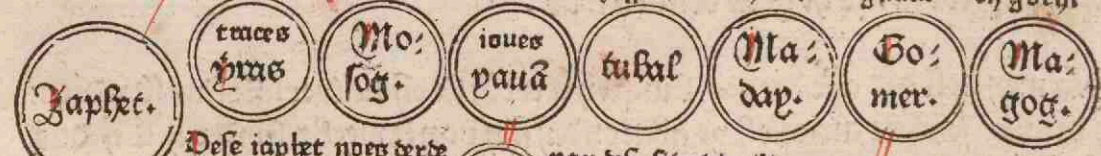
Dese iomithus was noes soen en wort
gheboien int derde iaer na dat diluuium welcke van moyses niet
ghenoemt en wert Dese ontfeng van gode die gaue des wijsheite
Hi vant die astronomy hi voersach toecomende dinghen en alre
meest van oetsprong en destructie der vier principael rijcken Ende
doe hi begaest was van noe sinen vad ghing hi in etham en woen
ten albaer Men seyt dat hi oeck waer gaf nemroth he dat hi
regneren mocht.

Van desen Chanaan
sijn ghecomen die afri
ende semites Ende dat
volck vā
chananee

Op dese tijt quam dat diluuium

Quere
faca noes
wijn.

Shem
Japhet
wijn.

Dese iaphet noes derde
soen van sinen vad ghe
benedijet besat Europā
En van hem sijn gheco
mē die heyden besitende
dat derden deel des wer
relts welcke heyden no
kersten sijn aenbedē den vader den soen
en den heyligen gheest den heyligen drie
uoudicheyt in eenheyt des wesens Ende
van desen Japhet sijn ghecomen xv ghe
slachten.

van dese sijn die elices
daer die stadt heet
tharsus
Van dese sijn elin ende
na gheheten eolides
Van desen comen die
cethei dat is cipri
Van desen comen
die robij

Van dese comen die
sarmate welcke die
grycken regio's no
men.
Van dese comen die
paslagones.
Van desen comen
die seiges.

die medi al galatze hier of co
hiberi en tijt mach daer na men seite
hispan tich volck gallia en gothi

Xps lini

* Van such hebben oersprong die libies waer of dat water mauritanus gehete is such En alle die lande daer o'trent heten suchensses.

ij^m ij^e plij

ij^m ij^e plij

vi^e iaer
Sem off
melchi

Dese sem noes eerste soen besat asyram die hebreei seggen dat hi was melchisedech priester en come van salem dat is iherlm want na dat diluui tyn merde hi salem of iherlm Hi leefde tot ysaaacs tiden abrahams soen va hē sijn gecome xxviij geslachte.

ij^e iaer
arphaxat.
xxviij.

Dese was sems soen en wret gheboeren int anderde iaer na dat diluuium.

uay, di, u

igā 220995210

ay, di, u

220995210

Par
phia.

ludij

syri
aram

Lud
of lid

assyri
assur

elam

Van dese comen die Elamite princen va parsiden

Aram sijn ghecomen die syri welkes principael stadt is damascus want in hebreeusch so heet syria Aram.

Dese hus had die heer scapi ouer elandscap tra comitidis en damasci En die heylighe propheet job is van dit eererijck huse gheboeren.

Hus.

Hul.

Ge
elre

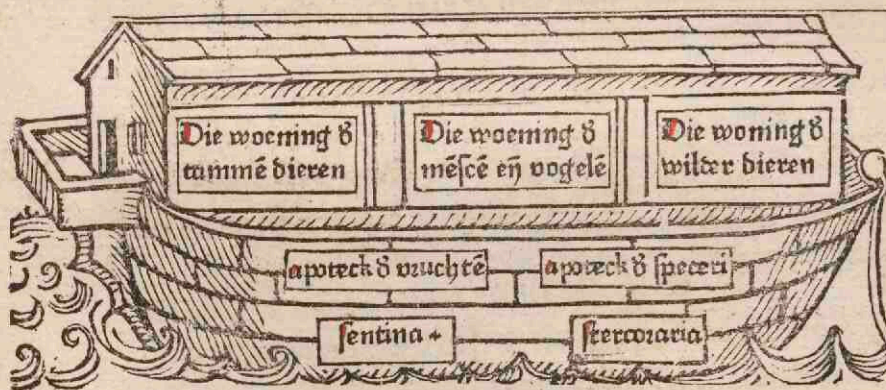
Mes.

Dese Assur want hi niet rebellende ongheloesam woude wesen teghens god doe nemroth tynmerde den toern van babilonier daer onvleech hi van semnaar tot een ander lant ver van daen dat te voren onlewoent was welcke lant wt sinen naem ghenoeemt is assyria Ende hi tynmerde een stadt die namaels gheheten is ninuen een ouerst ende principael stadt van al dat rijck van syrien Dit volck was alre berust ende verneemt wret te wesen.

Noe was een rechtvaardich man **H**i had grati gheuonden voer den heer **D**oe hi out was v^r jaer wan hi cham sem en japhet. wt ghesot gods began hi te tymmeren die arch en volmaecten se i hondt jaren **I**n dat hondste jaer dat die arch volmaect was openbaerde he onse heer andwerf ghebiedende hem dat hi mit sijn wijf mit sijn drie kinderen en hoer wiuen en mit die beesten gaen soude ind archen ee. **E**nde ter stont so quam dat diluuium en die wateren op wesen bouen allen gheberchten vo ar biden alst bescreuen staet in genesi int vii capittel. **N**ota opten seluen sonnendach in mey doen hi ghing ind archen opten seluen dach doet jaer om ghecomen was ghing hi wed wt mit allen beesten die daer in waren **N**a dat diluuium gheschiedet noe die vernaemde dronckenscap welcke een oersaeck was sine kinderen sem en japhet om die vaderlike eerweerdicheyt dat hise ghebenedide **A**lter sijn soen cham om die bespotting en oneer dien hi sijn vader bewees wert hi vermaledijet **E**nde als augustinus bescreijft so wert hier eerst mencyn ghemaect van dienstafticheyt en vande edelheyt **T**en is oeck niet te vermoeden dat allet volck die van cham quamen dat si gheweest sijn onedel en onmachtich wat si warent die eerst begonnen soect op and si **Anno mundi**

Eps linc

Arch noe was lang **CCC** cubiten **E**nde was breed .l. cubiten inden hoechte had se .xxx. cubiten int ouerste besloten in een cubit alst bescreuen staet in genesi int vi capittel.

Nota dat waerachtelic vā noes in kindere wt gesprote sijn loyn geslachte en so menigerhande tongen ofte spraek begā te comē opt eertrijck als iheronimus bescreijft i genesi int x ca. om te bewisen dit misterium so heeft onse heer ihesus voer

sijn aensicht ghesent loyn discipulen als lucas bescreijft i sijn x ca. **V**an deser materie spreckt augustinus int xvi boeck vā die stadt gods en ond veel and punten seyt hi datter veel and mēschen gheboze sijn daermen ghen huechmissen of en heeft wāt si voer and volck gheweest en gebore sijn en si ghen vrucht voert gebrocht en hebbe **D**ie namē vā desen volck sijn een deel gebleue daer mē hoer oersprong of weet als vā assur sijn die assyrj gecome en van heber die hebrei **E**n een deel sijn verandē wt outheyt des tijts so dat die geleerste meysters onsoekende die oude hystorien niet en hebben gheuonden die oersprong vā allen mer alleen een deel wt desen volck.

macht te hebben op eertrijck en te regnieren alsmen leest van nemroth en van die coninghen van chanaan en van afrey Ende al die van Sem en Japhet ghecomen sijn en hebben oock niet al duechdsam edel en machtich gheueest wāt vol nae sijn si alle gheuallen in die worm der afgodpe en veel tijt worden si vanden anderen verdruct Mer dese maledixia en benedixia aensiet die duechden en die onduechden vā welcken enich mensch waerachtich edel of onedel ghenoemt wert. Ghelikerwijs als die gheen die abrahams gheloeff nae volghen werden meer gheseten abrahams kinderen dan die iden die na den vleysch van hem ghecomen sijn Niet te min si hebben nochtans ghesadt sommighe speciael preuilegien van god om sēer verdienst en om die benedixie des vaders Ende van desen drie noes kinderen dier wijs dat noe noch in leuende lijf was worden ghebozen xxiiij duseut en hondert mans personen besaluen die vrouwen ende kinderen hebbende bouen hoer drie princen Als dat van Cham quam had tot een prince nemroth die van Sem quame hadden Jectan Ende die van Japhet quamen hadden supixne.

h^m in^e lxxxix

Sale
of cap:
nam

Dese was arphaxates soen en leefde .cccc. en xxxiiij jaer doe hi out was .c. en xxx jaer wan hi sonen ende dochteren dese sale wert van sinte lucas gheseten capnam Hi stichtede die stadt Salem die na: maels wert gheseten Iherusalem.

aa. lxxii. u

ica. m. cc. xxiij. d. q. m. o. u. u.

Die regen boge
heeft twee principael co
loren die ons betykenen twee
oerdelē. Die waterich coloeur be
gint ons dat diluuiū welcke vleden
is en des wij niet meer ontsien wouen
Die ander is een vuerighe coloeur betykenende ons
dat toecomete oerdel ouermits dat vuer dat
wij waerachtelick verberpende sijn.

Die is een teyken van eendrachtē
ende vrede welke ic gheue tusschen w
ende my ende tot allen siel Alst iheroni
mus beschrijft in den bybel genesis in
neghende capittel. .i.

Nota meret die doctores sprekende dat in desen tyden die werlt geplaecht wert
mit een rechtūdigē peen En wāt die onauſheit onulcedich was welke die licha
men besmettede daer d'ist eertrijck gewasschen en gereynicht doert water Mer int
eynde des werlts wāt die omamierliche ghierichit sel onulcedelic regnerē d' d' sel
die werlt purgiert werde doer tuer wāt gout en silu plechmē iden vuer purgē
Augustin⁹ in sijn vii boeck vā die stadt gods seit dat van dier tijt dat noe sijn kindere ghebene
bijt had tot abrahams tijt toe ghen mens gemaeet wert vā eniger rechtūdiger menschen die god ge
eert hebben dat geleden is meer dan .ii. iaeer nochtans en ist niet te gelouen si en hebben ge weest
Mer si en sijn niet genocmt wātet te lange soude wesen vā allen huchmisse te hebben.

Dese jectan bi exempel van nemroth nam hi heerscapi ouer die sonen van sem en hi had xij sonen die en yghelic een principael gheslacht maecte **M**er dit volc als iheronimus seyt en is van ons niet bekent want die lande te ver van ons versceyden sijn of om veranderinghe des volcks en der namen of dat si in striden ofte and

Van desen heber hebben die hebrei hoer naem wāt in sijn huus ind versceydinge 8 tongen bleef alleen die hebreusche heyl die te voren genaemt was die mēschelike tael wāt alle menschen spraken die tael en anders gheen **J**em by dese hebers tijden wert ghetymmert die toern van babilonien van nemroth inden acker sennaar.

Anno mundi h^m v^e ix

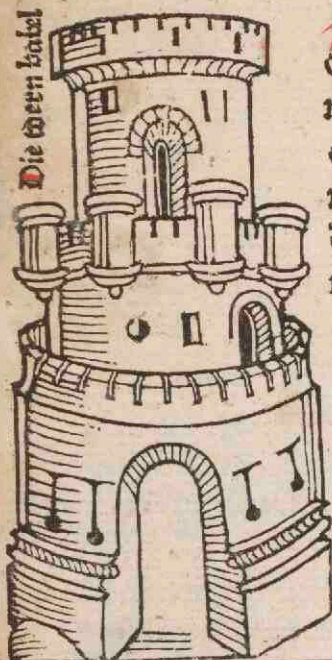
Lima xpi

Heber.

Die hebreussche segghen dat dese heber gheschadt heeft een gheest der prophetien **E**nde hi had twee sonen als Jectan ende Phaleg hi leefde vier hondert en lxxij jaer.

22, 12, 11

Die edelheyt is omtrent deser tijden voert gecomen **E**nde nō dat om veel saken die edelheit ingheset is **I**nden eersten wast vā node wāt doet mēschelike gheslacht wassende was. warē die mēschen bereypt en seer geneeycht tot quaet waer om most men verbieden die oplopinghe 8 quād teghen die goeden mēschen **D**us wort daer wtuercoren een goet man rechtueerdiger en wijsser dan die andere welcke die comunitieyt dat is die ghemeent presidieren soude om den duechdsame te promouieren. den matighen te beschermen. en den quāden te castigen **D**aer om is edel soe veel te segghen als voer ander in duechden notabel **J**heronimus seyt **N**ijt en sie ic anders in die edelheyt te begheeren dan dat die edelen mit semmighen noet saken benauwet en ghedwonghen werden om hoer nijt te veronedellen van die wijsheyt der ouderen. **D**ie anderde saeck was onbekentheyt en onwetenscap des volcks welcke gheen rechte justia en wisten hoe wel dat si nochtans vrede like leefde **E**nde si waren soe seer plomp ende groff dat si nijt groet en achte dan dat in ghemeenre opinien der menschen gheert wert waer om wast hoer oxaerlick tot hoer vrede te beschermen dat si hoer princen eligierden ende vercoren wt die gheslachten der edellen. **D**ie derde saeck quam wt sonderlinghe staereheyt want bi tijden als die ghemeent belast wert van oploep der vanden so wertter ghegheuen een ghebot so wie die lande ver

Dese drie printen mit hoer volck quamen te samen in die camp sennaar ont siende en beangt wesende dattet diluuium mochte ander werf wed comen spraken tot malcanderen laet ons tymmeren ee toern welcke hoechte roeren mach totten hemel zc. als bescreue staet genesis int xi ca. Mer god aensien de hoer dwaesheit soe heeft hi tot een pœn des sondes mirakelic verstroyt en confundiert hoer tonghen so dat die een den anderen niet en verstonde **E**n dus sijn si doer alle die werlt verstroyt zc.

Nem:
roth pnce.
vâ chā

jectan
prins van
Senj

suphe:
ne pns vā
iaphet

Die boeken sijn vol van dese nemroths weskijt het is by auentuer vā gode ghesiet dat nero desen nemroth gheliker wāt si mit enen quade gheruse vnaemt sijn En doe die tongen gheylet waren liet hi sine soen belo babylomen die hem na volchte int rijk en hi ginch tot die parisen lerente hoer dat vuer te aentē voer *

n^m vi^e plin

Pha:
leg n^e jaer
xxxix

* god En die vā nemroth quamen besaten babylomen totten vierden cpliadea toe als metobius seyt Mer augustinus seyt dat hi veriaecht wert ende die kinderen vā assur dat rijk besaten ende hielden dusent driehontert ende vijf iaer.

107, a 4

107, a 4

In desen phalechs tyden doe die toern van babylonien ghetymmert wert inden acker sennaar wort daer een groet confusie onder den menschen en hoer tongen ofte spraeck wert gedeylet Mer i phalechs familie en gesin bleef alleen die hebreussche tael die ouste tael alre tongen Dus is hi phalechs ghehele dat is te seggen als vanden anderen verscheyden Onser god deylede alle die sonen d menschen in loyn talen van welcke die een den anderen niet of en verstont Van desen loyn waren der xviij die letteren hadden Dese phalech leefde CC en xxxix jaer Ende in sinen tijt worden in babylonien die afgoden aenghebeden.

Bloste en vryde vanden vanden handen die soude voer hem en voer sijn erfghenamē te houden dat recht des edelheys. Die vierde saeck wert ghenomē wt ouuloeidichit d rijkdomme si wijlen wast dattet volck vā groten honger en kommer so vergingen dat si hoer seluē mit dat si hadde ougaen enen rijken man En mit alfulcke compacte perde si hoer armoede en si hielden den rijken man voer hore heer en voer een edel man. Men vint oeck edelheiden vā gode institueert mer weynich vā welcke somme ghebleuen sijn Als in dauid en sommighe sijn ugaen als saul iheroboam en anderen. Veel edelheiden leestmē oec die mit geweld en tyranscap begonnen sijn vā welcken veel ter stont verginghen en veel sijn staende ghebleuen. En nota dat

Item Nemroth was een gygant van x cubiten Hi was machtich inder eerden Hi was een sterck iaghet voer den heer dats te segghen den heer Hi heeft mit alsulke pammerlike sonden des begheerlickeits van heerscapi te hebben mit tyranscap begonnen datter noch die werlt so mete besmet en ver gaen is dattet onspreekelic is Ende tlegghinsel van sijn rijk was babilon arab archad ende calamie mit eerteijck van sennaar.

Dit rijk scitarz hoe wel dattet alre ouste is mer wätet bar barien is so en wertet niet ghy rekēt ond die principael rijkē wāt om die ombequaemheit en grofheit des volcs so is dit rijk alrjt genoēt barbarien En het is seer groot beginnende vā die broecken en lanten meotidis tusschen ba nubium en oceanū strecket tot germanien Ende het is dat eerste deel van europen daer thanus van iaphets gheslachte eerst regnier te Die vnghers ende die denen sijn hier wt ghy sporen.

Dat
rijck scita
rum

Amazo
nū oft mage
satar.

Dit rijk amazonū dat is 8 vrou wen rijck neemt oersprong wt dat rijk scitarz En tis ghelegghen tusschen den sciten ende albanos noertwert.

Hier begint dat rijk van egypten dat mit menighe veranderinge die wil mutiert is En daer wert tot veel plaetze 8 heyliger scrif tueren mena of ghemaect En de duerde tot Augustum toe.

Bores
die eerste co
me vā e

Anno mundi h^m vñ^e lxxviii

Xps lmi

Reu
offragau
ij^e en ij

Item in rijk van sciten striden die mans mit die vrouwen teghens hoer vyanden Die amazonen daer striden die vrouwen alleen Die romeynen ende ander lantscappen striden die mans alleen.

1000 lxxviii

Item in 8 ouder heyligen dat in pagemifino dat is in heydeniss die gheslachten 8 edelen hebben selden off nimmermeer duerachtich gheweest en dat oumits houerde en tyranscap Oeck veel edel gheslachten in kerstenrijk sijn mede om die selue saeck vergaen alst bescreuen staet ecclesiastica in x capittel daer staet dat die heer verdes treuert heeft die stoelen 8 houerdigher hertoghen en princen en heeft den sachtmoedighen daer in gheset. Item No datter gheen mensch die edelheit ghebaet heeft wāt van hem seluen ist een begheerlick goet Als duechde of and religi Nochtans veel heyligen hebben ghesewet om grote perikels wil datter in verholenis en mede om grote difficulteyt die hē aengeneesticht is Dat seken wel aen die heylighe propheet dauid dien god seluer so minlike wtuercoren heeft Waer wt peynsmen datter seer weynich bequaem gheweest sijn tot sodanighen hoecheyt.

Item in 8 de jaer na dat diluuiū wan noe een soen gheseten jonithus dese was begheft vā god mit wijsheit en hi vant die astronomy tot welcken jonithum quam nemroth en begheerde raet hoe dat hi regnieren mocht in babyniloen Dese jonithus voersach toecomende dinghen als die oersprong en destrucsi 8 vier principael rijcken Als dat rijk assyriorz sichioniorz scitarz en egyptiorz dat oeck damiel die propheet claerlike propheetert heeft en voersedet sinen discipel nemroth zc.

Agia
leus eerste
conic.

Zoro
astes die
eerste

Als augustinus seyt in sijn viij boeck van die stadt gods so heeft dat rijck sich om zo te mael cleyen gheweest vā welcken die gheleerste varro vā ouden tijden wt ghesproten is. En het is daer na ghecomen tot die athemenses. daer na totten latinen. En laetsten totten romeynen. Desen navolchende int rijck europis die ander comenck sich om zo. En duerde tot helijs tiden priester en rechte vā ysrahel.

Belus
die eerste
conic.

Dese belus die eerste conic vā assyrien regnierde lxx jaer. En hi wert vā somighe saturnus ghenoemt. Men seyt vā hem dat hi int duyfter regniert heeft wāt hi cleyen dominaci had. en hi was die eerste diet volc wt hoere dwaling vermoede god te wesen. waer o wert hi manichsus genoemt als

Dat rijck h
chiomorum
ghenoemt
begint hier
vā noot

Dese zoroastes als augustinus lachende doe hi geboren wert dat en pnosticiere nijt goets wanten men menschen gemeen is al scrypende opter rijck te comen. Dese vant die zwarte onst. En van ninus wert hi uonnen den sijt die toe sijn boeken verbrande.

ij^m 18^e v

ij^m 18^e
Saruth
jaer.

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

ij^m 18^e v

Onder veel rijcken der eerden in welcken tgheselschap van eersche nutticheyt of begheerlicheyt ghedeylt is dat wij gemeenlick hieten die stadt deser werlt aenschouwen wij datter sondling twee principael rijcken voert ghecomen sijn heerliker dan enich ander. Van welcken dat eerst ist rijck van assyrien. Ende dat ander ist rijck d romeynen also inder tijt ende stede gheordiniert en verscheden als dattet rijck van assyrien eerst int oest op stont. Ende dat rijck d romeynen namaels int west. Int eynde des eersten rijcks wast beghin des anderen. Ende alle die ander cominghen en rijcken hieten wi als aenhanghende rijcken bi desen twee voerghenoemt.

Item in die heylighe scrift en worden alreht nijt voerghenoemt die eerste ghelovenen sijn. Want heber had twee sonen die eerst is genoemt phalch en die and jectan. nochtans is jectan gheloren gheweest voer den and want jectan in die tijt doe die tongen ghedeylt worden had hi xij sonen so groot dat si gedeylt worden in verscheden volck. en doe wort eerst phalch gheloren doe jectans sijns broeds kinderen ghedeylt worden. Ende phalch wort inder scriftueren voer den ander ghenoemt.

Augustinus in sijn xvi boeck vā die stadt gods int
xv capittel seyt dat nae dat diluuium op stonden veel
quade en valsche supersticioess manieren Mer tharees
huus bleef alleen verlaten want in sijn huus was ghe-
plantet dat huus gods En hi wert seer veruolcht van
die chaldeen om dat in sijn huus gheert ende aenghe-
beden wort een waerachtich god.

Dese grote stadt heeft
minus seer verbreet ende
wt sinen naem heeft hijse
ghenoemt ninuen.

Coningsen
van assyrien

Die principael daet eusebij ende der heydenen meys-
ters die huechnisse maken ende bescriuen van die ou-
den tijden Die beghimment ghemeenlike van desen tijt.

Die grote stadt ninue
is die principael en ouer-
ste van al assyrien.

Die rijck van assyrien
heeft volnae nye te deghen
vreelick gheweest.

Anno mundi

in^m in^e v

Linia xpi

Nachor.

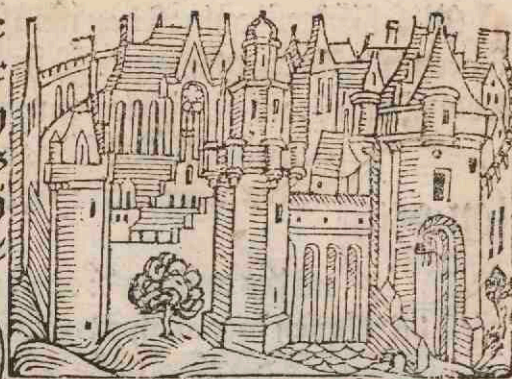
Dese nachor was abrahams ouervader
hi leefde. C. liij. jaer ende wan sonen ende
dochteren.

lundj D. l. u.

Hier beghint en neemt oersprong die aenbedinghe der afgoden **N**ota ist saeck
dat ghi wel ouerpeynst ende doer siet die hystorien so vint ghi drie principael pun-
ten welcke den menschen gebrocht hebben tot afgodij **D**at eerste punt is die affec-
en begheerte die de leuendighe menschen ghehad hebben totten doden **D**at anderde
punt is angstuoudicheyt en flactietinghe die welcke den menschen ghehad hebben
totten coningsen **D**at derde punt is die neersticheyt van meesters beelde sijders
Mer die duellen die in die beelden verholen laghen en antwoert gaen hebben de
se dwalinghe so seer gheuesticht datmen allen den ghenen onthoefde die hem nijt en
conformierde noch en ghelijckte deser afgodij **H**ier bouen op sijn noch ghecomen
die bedriechlike pluymstrickinghe woerden der poeten die ouermits hoer loghen-
tael den onsalighen verdoemden menschen verheuen hebben bouen den hemellen En
op die seluer tijt dat die duellen begonsten te spreken den menschen so heeft die goe-
dertieren heer sijn enghellen gheseynt dat si in sienlike schijn oeck sommighe wtuer-
coren ghesproken hebben op dattet mensche like gheslacht nijt gheheel in die alre quact-
ste dwalinghe vergaen en soude.

Dese nymus wt gheuecht ende begheerlic
heyt van heerscappe te hebben en om dat hi ver
wen meer regnieren mocht so aenwacht hi sijn
nagebuer **E**n want dat volck noch grof was
daer om en hadden si gheen wetenscap van stry
den noch van wapen te hantieren **A**ldus so be
dwang hi cortelick vol na dat ghe
heel lantschap van aspen **E**nde hi
wort die eerste monarcha ofte ou
ste prince inden oesten **E**nde want
hi hem seer bedroefde va sijns vaders doot die
belus hiet daer om so liet hi maken tot sijner so
laes een beeld conterfeyt na sinen vad welcke
hi so grote eerweerdicheyt bewees dat wat mis
dadighe menschen toevlucht namē tot dat beel
de spaerde hi en vergaf hoer haer misdaet **E**nde
bi exempel va desen nymus begonsten veel me
schen hoere doder vrienden beelden te eeren **A**en
siende dit die huse gheesten des volcks curiosich
heyt. verholen ende bedekten hoer in die beelden
ghuende antwoert segghende dat si goden wa
ren ende dat men se godlick eer bewysen soude.
Dus so is die alre onsalichste sonde ende onge
hoeff der afgodye op ghebrocht te mael den god
like moghentheyt seer contrari **E**nde dese rasen
de ketter y wies so seer datmen allen den ghenen
onthoefden die daer spraken dattet menschen ge
weest hadden.

Nymus
die eerste
conic.

regnierde sijn jaer.

Die heet van
Nymus.

in **C** xiiij

Thare.

Dese thare abrahams
vader leefde ij^e ende
vijf jaer.

ijda 2200 ggh

adaaj 11

210 2200 ouu

Dese thare en woude nijt liden
die onrechten diemen hem dede in
chaldeen om te aenbeden dat vuer
welcke si voer god hielden **E**nde
want **A**ran sijn eerste ghebozen
soen daer om ghedoot wert. soe
wpsde hi als een vrent man wt
pelgrimaed si mit sijn twee ander

sonen als abraham ende nachor mit hoer familie en
de ghesin tot mesopotamien in een stadt gheheten char
ram daer **T**hare starff doe hi out was ij^e jaer ende
vijff **E**nde die hebreuseche segghen ghemeenlick dat
nemroth regnierden in chaldeen die anders gheheten
was amraphel comincē van sennaar die lang hier
na verslagghen word van abraham somen leest genez
fis int xiiij capittel.

Melechisedech coninc van iherusalem wert om sijne groter heyligheits wil vanden ghemeente gheseten een rechtuerdich coninc **H**i of ferde abrahe broet en wijn tot een groot misterium dat is tot een verbor-

Telo...

gen gheselicheit hi was een priester des alre ouerste gods.

Melechisedech.

Dese semiramis des conincs nyng wedue steden tegens die vā indien

Semiramis.

Cominghen van assyrien

na des conincs doot en verwanse **A**ldus ist rick vā assyrien doer al aspen verbreet **S**ij vertymmerde en ombemuerde die grote stadt vā babilonien **E**n wāt si her soen doft uwecken tot onbesoerlike onauſheyt daer om wertse van horen soen ghedoot. als **A**ugustinus vertelt in syn xvij boeck van die stadt gods **M**er die meyster 8 hystorien scrjft dat si her hielicke aen horen soen en wan si hem een soen die babilonien die principael stadt en dat hoest van al dat rick restaureerde.

Anno mundi

Hier begint die suete hystorie onser patriarken die den waerachtighen god gheert hebben **E**nde hem te eren ende te aenbeden gheprediet hebben.

Pinia xpi

Abraham
leefde **E**n
hoo jaer.

Saray **A**brahams wijs was langhe tijt onvruchtbaer **T**en laesten van die grati gods wertse vruchtbaer en baerde ysaac doe si out was .xc. jaer **S**ij was een heyligh vrou ende heet oeck yseha.

Abraham's wijs

Dese **A**ram starf in vr chel:

dorum dat is in een stede also gheseten daer men seyt dat hi mit abraham int vuer geworpe wert **M**er dat syn der joden fabulen als die meyster inder hystorien seyt.

Aram

Saray of yseha

Obila amens

moeder

Loth

Loth's dochter

Alba moabe

moeder

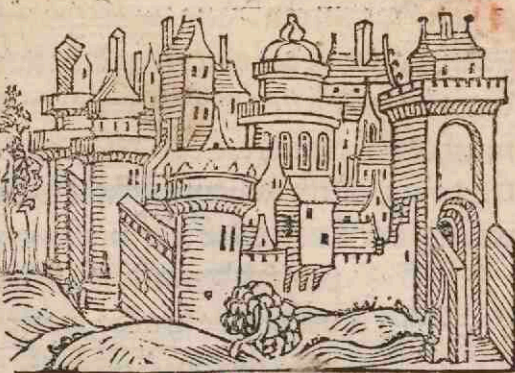
Abraham's broeders

Melchisedech

Nachor thares soen abrahams broeder nam te wijs syn broes arams dochter die melcha hiet **H**i woende in mesopotamien in een stadt gheseten charran **E**nde doe syn vader doot was **E**nde abraham ghe: reysd was pelgrimaet hi inden lande van chanaan doe wan hi dese drie sonen **A**ls hus bus en kachuel mit noch vijs ander.

Nachor

Telepon was die vijfde coninc syehion
orum ende hem regnerende. waren die tijden
al soe sacht ende vrolic dattet volck na sijner
doot hem eerde voer god doende hem sacrificia.
En tot sijner eren maecten si alre eerst schoen
speelen en hadimeten. Desen telepon navolch
de int rijck Thuriaus bi welckes grastiede
si oeck na sijner doot sacrificie deden.

Trier

Abraham heeft verslaghen vier conin-
ghen om dat si loth gheuanghen hadden vā
welcken een daer of was nemwoch die hier
hiet Amraphel alst bescreuen staet genesis
int viij capittel.

Die oude stadt Trier wert op die
moesel ghesticht Ende is voer comen
gheweest dusent drie hondert jaer.

Dese grote vriend gods abraham wert ghebozen in des conincs minus xliij jaer.
ij^m ij^e xxxiiij

Not. dat in Abrahams lxxx jaer is gecome van die grote glorie des ouersten
gods een woert ontfermherticheyt op dat menschelike gheslacht want doe begon-
nen die antwoerden ons heren der belofnisse xristi als Augustinus seyt int. xvi.
boeck van die stadt gods.

1007 & 10

1007 1007 1007 1007 1007

Na dat saray doot was doe nam abraham dit wijff Cethura
en van hoer is veel volckes ghecomen alsmen leest genesis int xvj
capittel.

Cethu
ra.

Am.
mon. Dese was der ammo-
niten vader.

Dese Agar was abrahams
dienstmacche en ter begheer-
ten vā saray sijner huusvrou
wan hi bi hoer een soen ysmakel
daer veel comingen of quame.

agar.

Na dat zodoma en go-
morra versoncken waren.
Ende loth dwoncken gheworden was doe
wan hi bi sijn twee dochteren elcks enen
soen daer twee grote coninc rijcke of quamen. Hi
was een heyligh ende rechtueerdich man. Hi ver-
diende vanden enghellen visitiert te werden. Als
Abraham visitiert wert.

Ba-
thuel Bathuel bleef na sijn
vaders doot i charran.

Bus. Vā Bus quā
balaam die i

Bus. Jobs boeck
hiet Eliubu
sites.

Bala-
am.

Job.

Item Moab is vader vanden moabiten.

Dit waren ombequaem en groef tiden in welcken dat menschelike gheslacht ver
gaen was van die claerheyt des natuerliken lichtes. Daer om wast van node te or
dimieren ende setten rechten ende een wet. dat ouermits hulp van dien die mensche
mocht wed comen totter eerste natuerlike verstandnisse. Wetet dat veel quade wet
ten ende valsche rechten ingheset waren vanden menschen seer contrari den reden des
rechten verstandes. Ende veel menschen die in moghentheyt wijsheyt of in ander

Coninghen
van assyrien

iii
Ninus

punten den anderen bouen ginghen dien
vermoede si gode want al dat selsom
was hielden si godlick.

v
Arrius.

Dese arrius was
die vijfde coninc
van assyrien in sijn
tiden word ysaac ghebooren
als Augustinus scrijft.

Dese nyrius des groten nyrius ende semira
mis soen was die vierde coninc vā assyrien. Men
seit dat hi sijn moeder dode om saken hier voer be
screeuen.

Van ysaacs gheboorte tot die wegancē van egypten
waren xl jaer. Hier of leset hyran opt xv ca. van genesis.

Anno mundi

in^m n^e lxxxiii

Xps lint

Hier hebben die heyligh enghellen den
menschen alre eerst openbaert in menscheli
ker ghedaente.

Ysaac.

Ysaac leefde lxx
de lxxx jaer.

aa. a. 10

iesbot
en fue

Ma:
dyan

Ma:
dan.

caura
lexa.

Dese sijn vā Cethura gecomen

ysma
hel.

Dese ysmahel quam
vā agar en wan twee
sonen mit noch tien
van een wijf vā egip
ten.

cedar.

Naba
ioth.

rebec:
ca.

laban

Epa.

Ra:
chel.

Omtrent dese tijt versoneken die
steden sodoma ende gomorra.

Esau vercoft sijn broe
der jacob sijn eerst gheboore
Hi is der ydumeen vad.
Hi besat den berch seyr.
Hi dede eerst een heynst springhen mit
enen ezelen daer die mulen of voert ge
comen sijn.

Esau
Edom off
Seyr

Loth wijf omfiene
de wert verwan
delt in enen sout
steen.

Men leset in die fabulen en dat ongesleert volck meent dattet so is dat van jupiter en ysis sou de ghebooren wesen een godlick kindt Mer som: **Ysis.**
Dat rijck d grieken begint hier en duerde tot delboores tij den toe.
Ysnachus. mighe quade menschen hebben dit weghe set om mit sulke visierde logen hoer selfs oncuysheyt mede te bedecken.

Dit is die ou de Xerxes die oeck gheheten wert ha: leus In sijn tijt wert ja: cob ghebooren Regnierende te spechionien thuriacq die oeck ghenoeemt wert thurimacius.

Augustinus seyt dat armanit was die vijn coninc vā assyrien in sijn tijt openbaerde god ysaac louen de hem dat sinen vad belooft was Regnierende te spechio: nien leotippus die vijn coninc

Dese ysis was eerst gheheten ysnachus dochter Mer si wylde in egypten en leerde al daer die scrif: tuer en wert daer ysis gheheten Ende van dat sotte volck wort si voer god aenbedet.

in in ylin

Jacob. Jacob leefde Ende lxxxviij jaer Hi wan joseph doe hi xc jaer out was Jo seph leefde Ende y jaer.

iaj uia u

ida naoggh na aoda ouu

Dese lya jacobus eerste wijff had sechel ogghen Ende si wan bi hem seff sonen en een dochter.

Lya.

Dese bala was lyens dienst maeche en jacobus ampe si wan twee sonen.

Bala.

Rachel jacobus wijf was lan ghe tijt onvruchtbaer Ten laet sten wan si twee sonen en starf int baren en wert begrauen bi bethleem.

Rachel.

Zelpha rachels dienstmaeche was jacobus hoel En wan twee sonen.

Zelpha.

Dan. Dan maect een gheslachte daer sampson of ghebooren is.
nep tali. maect een gheslachte.
Jo seph joseph een heyligh man en glorie des huus vā israhel maect ee dubbelte gheslachte
bēia min bēpamin maect ee gheslachte van welcke saul ende pau lus ghebooren sijn.
Aser. aser maect een gheslachte.
Gad. gad maect een gheslachte.

Coninghen
van grieken

In desen tijden seitmen dat promethee athlas broeder die menschen eerst maecte wāt hi dat groff ende plomp volck leerde **E**nde om dat hi ghemaect heeft beelden nader mēschen vorm die hi mit sondling conste dede gaen hi maecte eerst een ring beslutende daer in een costelike steen ghebiedende datmense aenden vierden vingher soude dra- ghen **E**n dat om een āder die van daen ter herten streckt.

**Phorone-
us.**

Dese phoro-
neus heuet
eerst in grie-
ken die weer-
lickē rechten
bescreuen.

Coninghen
van assyrien

Onder desen belocaus coninc van assyrien heeft onse heer ghesproken tot jacob louende hem dat sijn vaders ghe- loeft was als te besitten dat lant van beloften gheheten cha- naan **E**nde die benedictie van allen menschen wt sijn saet comende welcke is ypristus **I**hesus onsen heer.

Belocaus

In des conincs Ogigius elusue tijt was in Achaya een grote diluui.

Anno mundi

in^m inⁿ xxxiij

Ainia xpi

Die Colchines
stichtede rhodum

**judas
jacob's soē
iij**

Van judas coemt een coninclick gheslacht van wel- ke onse here ypristus ten laetsten of coemt.

Abraham starf ende wert begranen in Ebron.

iaoj, ua III

rubenmaect eē gheslacht
en hi verloor sijn eerste
gheloren.

Manasses en effraym

joseph's so-
nē maken
elc eē heel

gheslacht

van xij on

dattet ghe-

slacht van

leui gheen erfnisse en

nam **E**nde dese twee

sijn in egipten ghebo-

ren ende werden ghe-

telt ond jacob's kin-

deren.

ruben

enoch

**syme-
on.**

symeon
maect eē
gheslacht

**psal-
uesrō**

Leui.

is gheco-
men dat

**Car-
my.**

**Ysa-
char.**

priesterlic gheslacht
Ysachar maect
een gheslacht.

**Car-
my.**

**zabu-
lon.**

Zabulon maect
een gheslacht.

**Car-
my.**

dyna

Dyna jacob's dochter maect gheen gheslacht in ys-
rahel. **E**nde doe si wt ghing te besien die vrouwen
des coninclicke werse van sichen bekent.

**Car-
my.**

**Da-
chan**

**Gely-
ab.**

**Ab-
ron.**

Dese twee als
dathan en abron
worden mit al hoer geselschap
leuendich vand eerden ver-
skonden en ter hellen geuoert
want si hem teghens moy-
sen versettede.

Phoroneus had een broeder die leerde hoe dat men die jaren en maenden soude houden. Hi stichte de cleyn tempellen daer men den afgoden in aenbeden soude waer om wert hi van dat plomp en grof volc onder die goden mede ghetelket. Si offerde hem offren ende hi is gheliken phogous.

Serapis die derde coninc van grieken was te voren gheten apis. Doe hi te seepe ouer quaem in egypten en al daer gestoruen was doe

Serapis.

Dese minerva openbaerde hoer eerst int dal tricomidis ende vant daer veel

Minerva.

consten en sonderling draxery van wol te tractieren en nad heyden dwaling is si geworden een afgodinne

maecte hem dat blint volck een die mees te god ouer al egypten en doe began daer een wonderlike secte en een vreemde manier van enen offe mit onderscheyden verwe dien si noemden apis om dat se leuen dich aengebeden wert. Ende doe die offe ghestoruen was kworuen die dunellen daer een kalf van gheliker verwen omdat groue volck mede te bedrieghen. hier wt quam die oersprong dat die kinder van ysaak oech ghelikerwijs tot grote dwaling quam en aenbaden dat gulden kalf wat mach onsaliger wesen in een wedlic en verstandel menschen mit dusdanigher dwaling besmet te sijn.

124 2200 2200 2200 2200

Her ende h nam worden van god verslaghen want si selick ondaet bedreuen. Si waren judas sonen.

Her.

Thamar was weduwe van her en honam daer na wan si bi judas twee sonen als phares ende zaran

Tamar.

Sue. judas wijs.

Ho. nam.

Sela.

Dese sela judas soen doe hi iong was en gaff hem judas thamar niet. Mer hi seynde hoer tot hoers vaders huus wedue. Ende doe sela groter was en dorst hem judas thamar niet ghenen want hi beangt was dat hi als sijn broeders verslaghen soude worden waer om thamar ghing sitten daer twee weghen vergaderden ende vensde her te wesen een ghemeen wijs. Ende ontfeng daer van judas twee sonen teffens. Als phares ende zaran.

Argus was die vierde coninc van grieken wt welcke dat rijk argiuorum dat is der grieken sijn naem neemt Dese word na sijn doot voer god ghehouden En in sijne eyen maecten se een tempel daermen hem sacrificien in dede.

Coninghen
van grieken

Item in dese tijt begonnen die grieken koern te saeyne.

Argus

In desen kileus tijden coninc van assyri en starff ysaac regnierende te sychionien die is coninc messapus.

Coninghen
van assyrien

Kileus.

Athlas een gwaet astrologus die den hemel op sijn scouwen dwoech als men seyt om die weten scap die hi had vanden sterren.

Coninghen
van egypten

Memphis ee stad in egypten wert ghesicht.

Pha:
rao ne:
phres

Dese pharao coninc van egypten ontfeng Joseph ende verhoeff hem om die beduding der dromen van dese schoen hy stor leset den bybel genesis int. xli. capittel.

Chorintus wert ghesicht.
in in xcv

Anno mundi in in xlv

Xps kin

Ysaac starff omtrent desen tijt.

Phares.

Jacob starff ende wert eerlike van Joseph begraven in Ebron.

a, la III

a, la III

Doe Joseph out was xvi jaer wert hi va sijn broeders vercoft. in sijn xxx jaer stond hi voer den coninc pharao bedudende hem sijn dromen waer om wert hi van hem verheuen Ende wat hi auuseh ende forchoudich was word hi ouer al van den heer gheseynt ende gheschiet.

Za:
ram

Judas van phares en zaram van thamar Ende int laren quam zaram voer en stac sijn hant wt sijn moeders lichaem Ende dat vroet wijs hant een roet syden snoerken aen sijn hant ende seyde dit sel die eerste wesen doe toech hi sijn hant wed na hem en phares word eerst geboren daer na quam zaram en brocht an sijn hant dat syde snoerken.

Jo:
seph

met:
ri.

Ger:
son.

Leui.
Jacobs
soen.

Dese leui is die vader van allen leuiten die doer Moysen ende Arons verdienen

caath

kefde Ende xxxii jaer.

vercreghen hebben grote eer des priesterlike digniteits Van desen leui is oock cristus ghecomen om die nabeyt der gheslachten deser leui ende jude Ende mede om een sonderling misterium Want xpius die ouerste priester ende ewighe coninc al dus soude werden geboren ende van ons bekent wesen.

A Cicrops stichtede die stadt van athenen ende van minerua heeft si hoer naem ontfanghen Dese stadt is die moeder vander vry consten en van veel filosofhen Nochtans is si mede supersticioes gheworden doer des duuels bedroch aennemende valsche en quade religien Siet augustinum in sijn xvij boeck van die stadt gods een wonderlike fabel.

A Dese amichus coninck van assyrien ontder welck Joseph starff regnierende tot sy chionien plemens die ix coninck.

die stadt chionien wert ghesticht.

Mercurius was i dese tijt vermaert en wel gheleert in veel kunsten die hi den menschen voert leerde waer om meenden si dat hi god was.

in v^m xliij

Apollo delphicus was in dese tijt vermaert Ende na sijn doot wert hi voer god ghehouden hi hiet oec phytion ende vant die swarte kunst die men phytionica hiet van welcke die heylighe scriftuer menen maect.

Dese pharao en kende joseph niet jacobsoen En hi gheboet datme alle die kinderen van ysrahel dat knechtsgens waren soude drencken so men leeft Exodi in eerste ca.

in v^m xcij

Joseph starff doe hi out was Ende xx jaer.

Estom.

Hier beghint die dienstasticheyt ende tribulatie den kinderen van ysrahel durende Ende xliij jaer.

aj, ia 110

120 1200000 a, ia 110

120 1200000

Ca. leph.

Gur.

Hu. ry.

Dese lefel.

Omogirus sloech alre eerste die offen inden ploech.

Hier beghint die hystorie van tboeck gheseten Exodus.

ysuar.

chore.

Chore ysuares soen starf quader doot vanden hemelijken vuer om sijn ongehoersamheyt wil Mer van hem quam helchana die vader des heylighen propheet samuel.

Amram.

leefde Ende xxxvij jaer

Jaco beth.

amrames wijff

Die eerste
coninc van
Athenen

Coninghen
van assyrien

Coninghen
van egipten

Hier beghint dat rijck van athenen in welken Cicrops alre eerst regnierde en hi broecht op veel quader en supersticioess seiden die te voren in grieken gesien noech geboert en waren vaa hem wert jupiter eerst gheseyt god te wesen offeren de hem een offe.

Dese safrus coninc vā assyrien ond welcke moyses gheboeren word in egypten regnierende te sichionien

die yij conic ortropole en eriaso die v coninc vā grieken.

Safrus.

Cicrops.

In die hechtijde ende feestdach vanden afgod sarapis qua in egipten een off vten water verheffende hem ind lucht en daelde weder int water ende openbaerde hem nijt meer waer om wert hi van dat sotte volck voer god gheert ende aenbeden.

Pharao die ix coninc vā nefre en heeft die stemme des heren niet ghehoert ende hi en woude die kinderen vā ysrahel nijt verlossen waer om verging

Pha:
rao heccho
ris.

hi En wert mit tienreley plaghen gheplaecht Ten lesten udranck hi mit al sijn volck int rode meer.

Anno mundi

in^m vi^e plin

Linia xpi

Aram.

aj, a 110

Job een heyligh man Ende een spieghel der ljd samicheyt wert in dese tijt gheboeren van Nachors lini Abrahams broeder En leefde langhe jaren wat na sijner tribulatie leefde hi Ende xl jaer Dit segghen Augustinus Gregorius en Lysa cē. Als dat hi int derde gheslacht na jacop gheweest is Aldus was hi mit moyses in een tijt Mer hi leefde veel langher Hier of leset Augustinum int xvij boeck van die stadt gods.

Moy
ses.

Moy ses verlosste mit die hulpe gods die kind van ysrahel wt egipten mit grote teykenen En hi screef vijf die eerste boeken vanden bybel En doe hi out was Ten xx jaer starf hi en wert van god heymelick begraven.

Aaron.

wert in jaer voer moysen gheboeren.

Doe moyses gheboeren was wert hi in een korfken mit water gheset.

maria

Dese maria moyses suster was een prophetisse Si maecte een loff sancck Si was seuen daghen malaet sch om dat si murmueterden Si starff in Cades ende wert al daer begraven.

Augustinus scrjft dat omtrent deser tijt die hystori scrjuers van grieken veel fabulen ende loghentael bescreuen hebben die ghemeenlic veel minre sijn dan dat ghe-
ruft is datmen daer of maect Want van een te mate cleyenen saeck maken si grote materien.

Liber pater vant eerst die wijn in grieken

Die stadt lacedemon wert ghesicht

hi sichte die stadt archos hi is dyoni-

Deucalions diluvii was ontrent de
se tijt en daer om hiet deucalions wa-
tet i sijn rijck die meeste vlopt

sius lachus des conincs vā t heben seme-
les soen hi wert voer god aenbedet.

Item die fabulen pht
tontis worden verbrant.

Hercules verwan Antheum.

Item weet dat augustino seyt datter
veel hercules en libripatres gheweest heb-
ben die vā dat onghelouighe volck voer

Onder desen Ascara

goden ghehouden worden.

des heeft moyses sijn volck ghelept wt

egypten Regnierende te sichionien die

coninck Maratus Ende in Grieken die coninck Triopas Ende in

die laetste tijt Cicropis des eersten conincks van Athenen. .:

in vii lxxxviij

Die wet wert ghe-
geuen moysi inden
berch synay.

Amina:
daß.

Dese was die eerste na moysen die mit ganser ghe-
loeff intradte dat vde meer daer die and voer seroem-
den waer om verdiende hi een coninckelick gheslacht
voert te brengen.

id. a III

ida 220998 212 2202 ouu

Wat boeck leuiticus moyses wnf
wert ghescreuen.

Wat boeck numerus wert
ghemaect en verkundicht.
Die tabernakel wert bereyt.

Zel:
phora

Moyse was xl jaer regher-
hi leefde En xx jaer.

Moyse.

Moyse van welckes loff die hemel en
eerde gheleut gheuen was die ouerste bo-
uen allen prophten en hystori scrjuers.

Hi heeft god seer claerlike ghesien van
aensicht tot aensicht datmen vā niemāt
anders en leset dan van sinte pauwels in
desen cranchien vleysche. Die reden van
beyden is alleens.

Die eerste ouerste biscop en priester leefde C xxij jaer.

Aaron

Aaron ghewepen van god heeft eerweerdlike aenghenomen dat
ouerste priesterschap Ende heeft hem seluen ende sijn sonen ghemaect
een ewich testament In starf doe hi out was Ende xxij jaer. en
de wert begrauen inden berch hor. Sijn soen Eleazarus na volckde
hem int bisdom.

Eliza-
beth.

fla-
guan

Apteros coninc van creten vant eerst die manier vā
 sonich te ūgaderen vāden byen. Dese apteros had eē doch
 ter die welcke otfeng en haerde eē soen daer wondlike din
 gen of ūtelte worden. en voerde namaels tregimēt i crete
 hi hiet Audis en hi heeft veel rechten ghemaect. hi sloech
 al daer die offen eerst inden ploeghe.

Die dese y gheboden wil houden ende leren
 Die sal mit gode ewelick regneeren
 So wiese breekt vaert in die helle
 Ende wert daer lucifers gheselle
 Weest nu hier doch gheern alle yne
 Ende hout v ghedachten ymmer reyne
 Ende hout voer oghe die y ghebode
 Ende houen al so minnet gode
 Onfiet god ende hout sijn ghebot

Nint en oes
 sent enē god
 En sweert n
 bi hē i spot
 Diert teulich
 dage alga
 Eert moeder
 en vader
 En brēt me
 mēt t doot

Steelt nzel
 hebste noot
 Duet dāyht
 en ouerspel
 En vāsch ge
 tūch so wel
 Seert niemē
 let genoet
 Roch niemēt
 goet situ bloet

an? mudi Van allen boeken is dattet slot

Linia xpi

Naason.

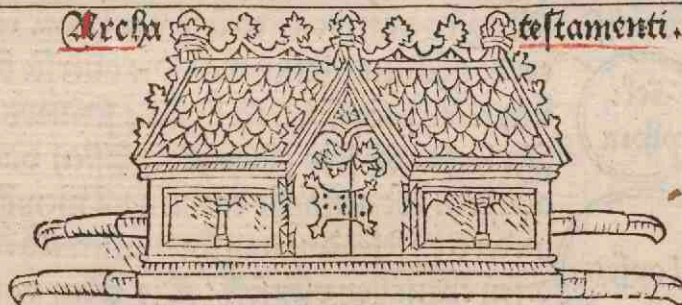
Naason prince vā
 dat gheslacht juda
 was inder woesti
 nen.

Chore vergaet mit iijc mannen.

Dathan ende abron werden verslonden ende
 veel dusent menschen worden verslaghen zc.
 Galaam prophetiēte ende wert verslaghen.

Dat boeck deuteronum wert ghescreuen.

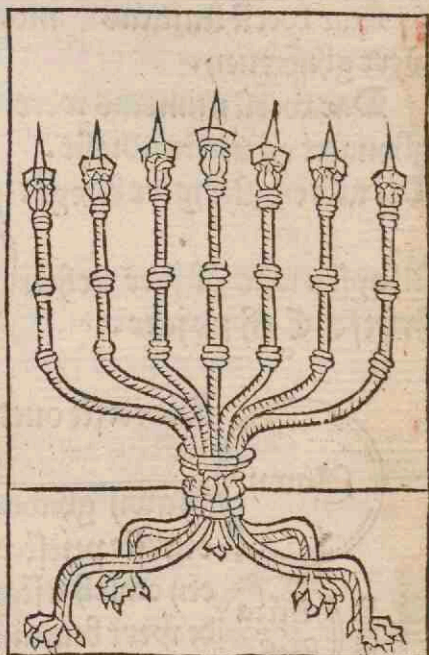
Archa testamenti.

Dese archke stont i die binneste tempel dat
 men hiet sancta sanctor. En hier in was be
 sloten hoer heylighdom. Als een cruyck mit
 hemels broet. Ende aarons wede die bleepde
 Ende twee tafelen daer die y ghebode in be
 screuen stonden.

Dese twee om dat si
 vreemt vuer offerde
 worden si vāden heer
 verslaghen.

Desen gulden stāde
 laer liet moyses ma
 ken van dat alre fijnste gout van beskeel buides
 soens handen somen heeft Exodi int xxxvij capittel.

Die sijn
 itha
 mar
 elea
 zar
 Ra
 bab
 Abiu

Omtrent dese tijt begonnen die coningen vā ytalien te regnieren. En si hebben veel tijts hoer namen verwandelt wt welcken die romeynen seer verbreet sijn. .:.

Coninghen
van ytalien

Janus.

Van desen Janus die eerste coninc van ytalien seitme dat hi noes soen gheweest is. Hi timmerde een pallaes dat gheheten wert janiculum. Ende die van ytalien hebben desen janum gehouden voer een groot god makende hem twee aensichten. Ende si vierden sijn hoechtijt int beghinsel des jaers om dat: tet was dat eynde des voerleden jaers en dat beghinsel des toecomende jaers. Van desen janus neemt die eerste maent januarus sijn naem.

Coninghen
van assyrien

Amictus

Dese amictus was coninc vā assyrien onder welck josue starft regnierende te sychionien die xvi coninc. Corax. Ende in grieken regnierde die tiende coninc danaus. Ende tot atthenen die vierde coninc. Erichonius.

in vñ xxv

Salmon.

Salmons
wijff hiet
Raab.

Moyse starft. Dat boeck judicum begint hier.
Die jordaen udruyecht. Die histon vā josue begint hier.
Iherico wert ghewonne.
Die sonne bliuet inden hemel onuerlic staen.

in dñ lñ m

in dñ lñ m

Josue leyde die kinderen van ysrabel vter woestinen doer die jordaen int lant van belofften. Hi was een wel sturende man. Hi hiet die sonne staen ende si bleef staen. Hi verwan Amalech inder woestinen. Nae moyse doot wort hi gheset rechters van ysrabel. ter ouer ysrabel om dat hi dat lant den volcke van ysrabel depley soude. Sijn heerlike wercken nede scrijden werden in sijn boeck bescreuen.

Rechters van
ysrahel.

josue.

Van josue tot Noth sijn. xl. jaer.

Van Eleazar quamen die priesters die in deser linie staen dalende tot xpristum toe nader ordinantie der rechteren. der coninghen. ende der prophten.

Biscoppen

Eleazarus

Dese Eleazarus die anderde biscop deplde mitten rechter josue den kinderen van ysrabel dat lant. Ende van hem comen die biscoppen tot xpristum toe alleen mer een wepmich wt ghenomen. .:.

Die Coninc ptalus tymmerde een stadt bi dat water albula dat die tyfer is daer namaels comen ghetymmert wert van welcken ptalus al ptalien syn naem voert.

**Coninghen
van ptalien**

Senix quam in tyranj ende sydonen die steden daer hi regnierde. **H**i leerden dat volck die scriftuer ende die ghebruking der letteren **E**nde datmen die capitael letteren mit een sonderling fenixe verwe soude onderfcheyden.

Cathing die stichtede die stadt thebas **D**hi regnierde hi vant die grieye letteren **E**richonius prince van atthenen heeft in grieken die eerste waghen ghemaect.

**Coninghen
van assyrien**

Sibilla samia femonoe prophetiert claelike van ypristo ende van syn arme moeder maria.

Sibilla erichrea gheboeren in babylonien prophetiert veel vandat rjck **D**i o den en van die destrucsi vā tropen. van die geboerte ypristi en van die heylighe moeder ende joncfrou maria.

Die bystorie vanden afgedmiche **A**ls die beduders der scriftueren ghemeenlick segghen so ist gheschiet int viij jaer na josue tijt **M**er die hebrei segghen dattet in Othomiels tiden was.

Anno mundi

in^m vij^c loxx

Xps kint

In dese tijt was rachab daer een alte geestelike gheslacht of ghecomen is **H**i quam vā jetw moyses neeff **E**nde hi keerde hem totten joden.

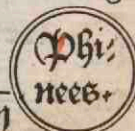
unda **in 10**

**Rechters
van ysrahel**

Othomiel **C**alephs joncxste broeder verlosste die kinderen van ysrahel vanden coninc van mesopotamien dien hi versloech ende creech daer mede een wijff gheheten aya calephs dochter **S**i begheerden van horen vader lant dat gewatert waer boue **D**ie **O**thomiel. **E**n beneden somen leest **I**ndicium int eerste ca. **H**i wert heer van al ysrahel. **I**n synre tijt wert verslagghen al dat gheslacht vā benyamin om een ondaet dat si deden an eens leuiten wiue die si dede mit selicheyt.

Dese aoth van benyamins gheslacht was alte stercke man **H**i was mit beyden hāden rechte **H**i versloech coninc Eglon die coninc was vā moab **E**nde verlosste die kinderen van ysrahel also dat si in vreden bleuen loxx jaer sonder moeynisse.

Bischoppen

Dese phimees siende datter een vanden kinderen van ysrahel ghing tot een ghemeen wijf daer moyses ende die kinder van ysrahel staende voer die doere des tabernakels seer om screyde **N**am hi syn sweert ende doerstaek man ende wijf doe tesserde die plaech ende god wert versoent somen leest numeri int xxx capittel.

Dese Saturnus jupiters vader somen seyt is gecome van dat eyland Creta in ytalien daer hi regnierde. En

**Satur-
nus jupiters
vader**

die sotte afgodpers mit wondlike verblint heyt missaken dat hi mensch geweest is en nochtans segghen dat hi regniert heeft. hi heeft dat volck eerst gheleert hoer lant mit messing vet te maken waer om wert hi gheseten stercurtus. Ende na hem sijn die woneynen gheseten stercuriani off saturniani.

Dese picus saturnus soen was die eerste coninc laurentum hi was een heerlic strij- der en oock een wijchelaerre hij wert onder die goden ghesetlet.

Picus

Dese lamperes was

Lamperes

die xxij coninc van assyrien onder welcke die hyf- tori va delbore wert bescreuen als Augustinus seyt. Ende dat rijck der grieken verging.

Trops regnierde in dardamien ende stichtede tweeën.

In dese tijt worden van die grieken veel fabulen ghescreuen.

in vij. xxv

Boos.

ida 2209gh lunday lu 111 210 220a ouu

Sangar en wert niet

**San-
gar.**

in die lini gheset want hi gheen ja- ren en heeft hi ver- ploech seff hondert man- nen mit een ploech couter somen leest judicum in dat derde capittel.

Nota weet dat hier gheschiet een ouersprong van die ewangelisten Als van Boos of te rekenen tot Oeth toe Want te minsten soe hebben tusschen hoer gheweest twee hondert twee ende tseuentich jaer welcke tijt een mensch niet toe ghescreuen en wert. daer om werden hier vijff boos gheset meer om te beteyken- nen die tijt dan die wercken die daer in gheschiet sijn Nicolaus de lyra seyt dat nae der hyfstorien waer- heyt gheweest sijn drie boos die een den anderen vol- ghende. Ende want wij dat inder heyligher scriftueren niet en lesen daer om en hou- den wij dat niet seker. Dit is nochtans vast ende waerachtich dat van tbeghinsel doe josue rechter was ende salomon nam raab welcke wan boos tot dat dauid ghe- boren was ver bij ginghen omtrent drie hondert seuen ende tseftich jaer daer noch- tans niet dan drie gheboerten gheset ende gheteelt werden.

Coningshen
van ytalien

Coningshen
van assyrien

Die oersproncker stryden van Trophen begoft hier welcker begynsel was als een cleyn vonsken daer een grote brant of coemt want daer om dat sademon nijt en ontfeng heraulen ende jafon mit sulcker eerweer-
Faunus. Dese was die anderde coninck laurentum hi was oeck god der gheente die soe wouden ofte meenden.
Onder desen thauranus coninck van assyrien gheschiede somen seyt die eerste destructi van trophen En in die tijt was tho-
Thauranus. la rechter van ysrabel.

Sibilla delphica prophetierde voer die strijt van trophen dat die soen gods soude mensch worden. ende des dit waerachtich waer so soudet misterium vander gheboerten ypristi eerst openbaert wesen den heydenen dan den joden dat seer wonderlick luyt.

Anno mundi in^m viij^c lxxxv

Linia xpi

Boos.

linia lu 10

Rechters
van ysrabel

Del:
hora.

Dese delhora was een vrouwe van effraymes gheslacht Ende om die gracie der prophete is hoer ghegheuen die eer dat si rechten soude ouer ysrabel ende rechte de xl jaer Ende wt dat gheslot gods riep si karuth dat hi verslaen soude die vyanden van ysrabel Ende die kinder van ysrabel strecken teghens jabin coninck van chanaan Ende jeghens cysaram prince des heers ende si hebben se verwonnen somen leest judicum int iij capittel.

Gede
on.

van manasses gheslacht regnierde xl jaer.

Dese Gedeon versloech inder nacht mit iij^c mannen een ontallick heer vanden volcke van madyan die hi bewaerde mit basunen en sackelen Onder welck waren vier coningshen als oreb zeb zebee ende salmana hi had lxxx trouwede sonen ende enen bastaert gheseten **Abg:** malech.

Biscoppen

Abg
sue.

Hier wert gheschiedt die stadt van mileten.

Hercules ende jason hadden tweye besteghen ende verdestruerden seer welcke van priamus weder ghetymmert word. dese hercules heeft xij heerlike wercken ghedaet hi ordinierde een strijt opte berch olimpi. Noeh heeft hi weel ander striden geuoert item veel grote loghetalen sijn van hem versiert. Ten laesten doe hi veel van sijn vanden verwonnen had. wert hi van sijns selfs passie ende zuyte verwonnen en worp hem seluen inder vlammen des vuers. Alsoe sterf hi ende wert onder die goden verheuen.

Anchises bij die afgodinne gehieten venus wan hi Eneam welcke Eneas regnierde naemaels in italiën. Aldusdanighe loghetalen hebben die bedriegers der simpelre menschen versiert dat hi haer oncusheit ende ouerspel daer mede mochten bedecken.

Laodemon coninc van tweyen wert verslagen. Ende sijn dochter pyxona wert gheuangen ende in grieken gheuert. Waer om navolghden daer alte groten sirden ende seer verueerlike dinghen van deser materie soe ouer leset die hystorie van Tweyen.

in ix^e xxv

Boos

lundag. 4. 10

ijndā 1200gh 210 2200 1200 210

Dese Abymelech gedons lastert soe nye ghewepē vande heer Mer doer sijn selfs boesheit heeft hi hem seluen gheset in die heerlicheit want hi onthoefde sijn ley edel broeders op een steen om dat hi slant van ysrahel woude regieren.

Ende quader doot eynde hi sijn leuen want hi regierde mer drie jaer lang. Daer na wert hem die herfen in ghewoepen wt eenre toern van een winf mit een stuck van een molensten. Alsoe sterf hi.

Abymelech

ij
Thlavan ysachar
regnierde
xxxij iaer

Dese Thola van ysachars gheslacht regnierde xxx iaer. Ende hi quam int regimē nae ouder ghewoenten nye mit ghewelt. Mer wt ripen raede der ghemeente

Boca

Coninghen
van ytaalien

Hier verging dat Rijk Laurentum Ende
wert van desen latinus der latinen rijk ghehe

Latinus.

Carmentis euanders
dochter heeft die latijnsche
letteren eerst gheuonden

Sibilla frigida heeft prophe-
tiert anchises vā die ghesel en
plaghe der mogender prince des
eertrijcks Ende van die dalin:

ghe gods wten hoghen hemel

Helena wert ontvoert ende ghenomen van

Coninghen
van assyrien

Priamus coninc van Troy:
en laodemons soen nae dien dat
hi een stadt wonderlike ghetymmert had began hi een
strijt teghen die grieken tot sijner quact

parides priamus soen
des conincs menelaus huusvrou

Anchamis

In desen
anchamis
tijde wor-
de die stri-

Amazones sijn seer sel vrouwen Si hebben haer ghe-
wapent ende bedreuen verueerlike veel quaets wel hō
dert iaer lang verdestreerde die steden in aspen ende in
Eurppen. &c

den vā troye bescreue wē-
nere de te atene inesteg
en te sychionien polifides
in^m iij^e lxxxv.

Anno mundi

Linia xpi

Die stadt Carthago wert in dese tijt eerst ghesicht van Carcedon tyrius

Alen seyt dat se menich werf verdestreert ende weder ghetymmert is.

lxxxv. ii. 10

Rechters
van ysrakel

Jayr had xxx sonen die hi princen maecte ouer xxx steden **E**lc was heer van ee-
stadt Ende want dat lant bi deser tweer als thola ende iayrs tijden in goeder vre-
den was so ist kenlick dat doe die kinderen van ysrakel god diende waer om had-
den si in al hoer wer-
ken gheluck en voer:
spoet.

Jayr

vā galaad
xx iaer

Sond
recht

xxij
iaer

Jepte

van galaad vi
iaer

Biscopen

Na dat jayr ghestoruen ende begrauen was heb-
ben die kinder van ysrakel weder ghesundicht Ende tot hoer oude sonen hebben
si die nywe toeghe daen Si hebben veel quaets gedaen voert aenschijn gods diene-
de den afgoden baalim en astarath ende hebben god ghelaten. waer mede vertoern-
de si god ende worden gheleuert inder philisteen handen en ammonis kinderen daer
si te mael seer off tribuliert ende verduet worden xxij iaer lang Daer nae ver-
worpen si hoer afgode en riepen totten heer seggēde uloft ons o heer wi hebben geson-
dicht In dese tijt was jeppe een sterck vechter Ende die gheest des heren wesende
op jeppe heeft verslaghen den coninc ammon En hi heeft sijn enighe dochter duael-
lick gheoffert somen leeft iudicum int. x. xi. ende xij capittelen.

In dese tijt gheschiede die tieste ende die alre vermaerste strijt vā tweyen

Die coninc Agamemnon des conincs menelaus Broeder was een leydsman vander griekē heer hi stred teghens die van tweyen Ten laesten wert hi verradelick ende seer scandelick gheuanghen

Tweyen wert belegghen ende wreedlick verraden van anthe; nores ende Eneas die alre scandelike haer gheloeff braken

Hector was priamus sijn eerste geboren soen hij was een wijsf trou ende een vroem man hij was van so groter stercheyt en strenghe; heit datter sijns ghelijck nijt en was.

Wlypes ee wel sprekende mā quam nae veel grote periculen des zees tot sijn alre auiste wijsf ghelieten penolpes

Na dat tweyen verdestruereert was doe verghinghen die grieken iammerlickte ende wor; den opter eerden ende inder zee seer verdruet. Het was wel een onsalighe strijt daer niemāt danc lof of eer en behaelde. Mer daer beyde parthien scaep ende grote scande hadden

Die principael daet der griekē Item om deser victoris wil hebben die grieken hoer historien ende ander wercken bescreuen slutende mit deser daet. als jnt eerste ij of in jaer nae dat die destrucci van Tweyen Ende dat is dat derde iaer des Rechters abdon

ijhda 1100gh 110 1100a 1100 110

Dese abessau was van bethlehem hi had xxx sonen ende xxx docten al bestaet te hielick hij was vij iaer rechter ende wert begrauen

Alhyalon zabulonites was tien iaer rechter hi sterf en wert begrauen in zabulon

Abdon van effrayms geslachte regnie de viij iaer

Abessau in bethlehem. van gheslachte iuda. vij iaer

Alhi alon van gheslachte zabulon. x. iaer

Abdon

Men seit dat dese abessau gheweest is hoos die ruth tot een wijsf nam

Dese ozy gecomen van Arons fact doer die lini van Eleazarus was biscop Ende na sijn doot wort dat priester scap overgeset van eleazar

Abdon had xl sonen die voert onder hem hadden. xxx. sonen die welcke lxx te samen reden op ezels mitten rechter abdon die. viij. iaer rechter was daer nae sterf hij ende wert begrauen in pharaton inden berch amalech

Ozy tot hily die ghecomen was van ithamar Ende duerde hondert ende. xxx. iaer in welcken hily was die eerste ouerste priester En Abiathar was die laeste

Na dien dat Troeyen verdestruert was. doe wort dese Eneas verdreuen En hi quam in italien mit. xx sceep ende ordinerde veel strijden. hi had te wiue Eleu:

Coninghen
van ytalien

regnierde
in jaer

Eneas

siua priamus dochter Ende hi wort vane dwalen:
de sotte volck voer god aenbedet **I**tem Francio

Van desen Eneas
septmen dat gecomen
is Julius die keiser
en octavianus Au:

Ende turcus voer vluchtich wt Troeyen stichten
twee rijken langhe tijt daer na ee.

Van die dwaess ende sotte fabulen dyodeme en
cyre leset Augustinum in sijn xxij boeck van die
stade gods O hoe heeft die mensch bedrogken ghe:

Coninghen
vā Assyrien

gustus

Dat Rijk lacedemoniorum beghinet hier in welken menesteus eerst regnierde

Dat Rijk van chormethen neemt hier oersprong daer Altes alre eerst regnierde.

Vaduen ende veneetgen werden ghetymmer

van die reliquien van troeyen.

Anno mundi iij^m xxv

Linia xpi

Boos

Die histori van Ruth
beghinet hier

Obeth

Dat eerste boeck
der coninghen be
ghemet bij heljes
tijt

unday. D. III

elime
lech

maa:
lon

Ruth

Dese Ruth nae haer mans
maalons doot wan sijn van
boos obeth ysar s vader.

Noe:
my

elimelechs
wijff

Tely:
on

orpha

van gheslacht leui
xl. iaer

oph:
ni

Rechters

Sampson had in sijn haer
ontallike crachten En was
onverwinnelick hi versloech

samp
son

van dan ghe:
slacht xx iaer

ovi:
hely

ohi:
nees

Dusent mans mit een kinnebacken van eenre ezelmne daer nae wert sijn haer of
ghesneden van dalila sijnre vrien dinne doe was hi crancck ghelijck den ghemeē mē
sche Ende van sijn vpanden worden leyde sijn ogghen wt ghesteken En doe sijn haer
weder ghewassen was had hi sijn cracht weder Ende wt ingheuen gods brack hi
een huus daer sijn vpanden in waren die daer onder doot bleuen omtrent drie du:
sent Ende hi bleef seluer mede doot Sijn wonderlike wercken leestmen int boeck
judicum int xxij capittel

Biscoppen

Dese ascanius Eneas soen van Creusa stichtede die stadt Alba En regnierde aldaer waer of is hi gheheten coninc van albanen Ende sijn nacomelings sijn gheheten alban

Dat ghesin ende tgheselschap iuliorum neemt sijn naem van iulius ascanius soen

ascani
us xvij
iaer

Dese was die eerste coninc van albanen

En die derde coninc der latinen

Codrus Coninc van atkenen heeft sijn volck verlost om dat hij hem seluen wil liechlick ter doot gaff. hi heeft die princen ghelaten ende ghegheuen een eerwerdich exempel dat nochtans weynich of niemant na en volghen Ende om die wonderlike truwichits wil wert dat exempel allegiert vanden heylighen doctoren recht of die figuer xpristi in hem voer ghegaen ende figuriet waer.

Amalech wert verwonnen van saul ende al sijn volck vergaet als moyses voer seyt heeft so men leeft in Exodo int xvij capittel.

in .lxxx.

Dese yesse heeft twee namen hi is oec gheheten ysay dauids vader van welcke die scriftuer veel tijts spreck want xpristus van hem ghecomen is

yesse
ysay dauid
vader

יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל

Dese voerscreuen hely was rechter ende biscop hi had twee sonen gheheten ophni ende phinees Ende want hij die nijt en strakte noch en corrigierde van haer quaden werken daer om wert hij mit sijn kinderen van god gheplaecht. Sijn twee sonen worden op enen dach verslagen En doe die maer tot haren wiue quade misbaerden sij van rouwe ende storuen.

heleha
na.

fenen
na

Saul

Dese helehana is ghecomen vachore ende wana anna die samuels moeder is.

anna

samu
el xvij

Dese vier navolghende biscoppen als zaria meraioth amarias en achitob en waren gheen ouerste priesters om die saeck welcke voerscreuen is. mer va desen quam sadoch die van salomo geset wert een ouste priester na dat woert ons horen ende abyathar wort eerst verworpen va dat priesterschap die die laetste was van yhamars kin somen leeft int iij. boeck der coninghen int Anderde Capittel.

zaria
ia

kenya Alfa Ja: keto: Seor abpel
mī iacobs rath. rach. Seor abpel
soen

Dese figuren bewijfen
ons hoe dat die eerste co:
nincel van ysrahel Saul
ghescomen is van kenya;
mits gheslachte iacobs soe

Ner

Cis.

Bera.

Ab:
ner.

Saul
conic

Se:
mey.

Mi:
chol.

Me:
rob.

hisho:
seth.

Mechi
sue

amina
dab

jona
thas

Miphi
loseth

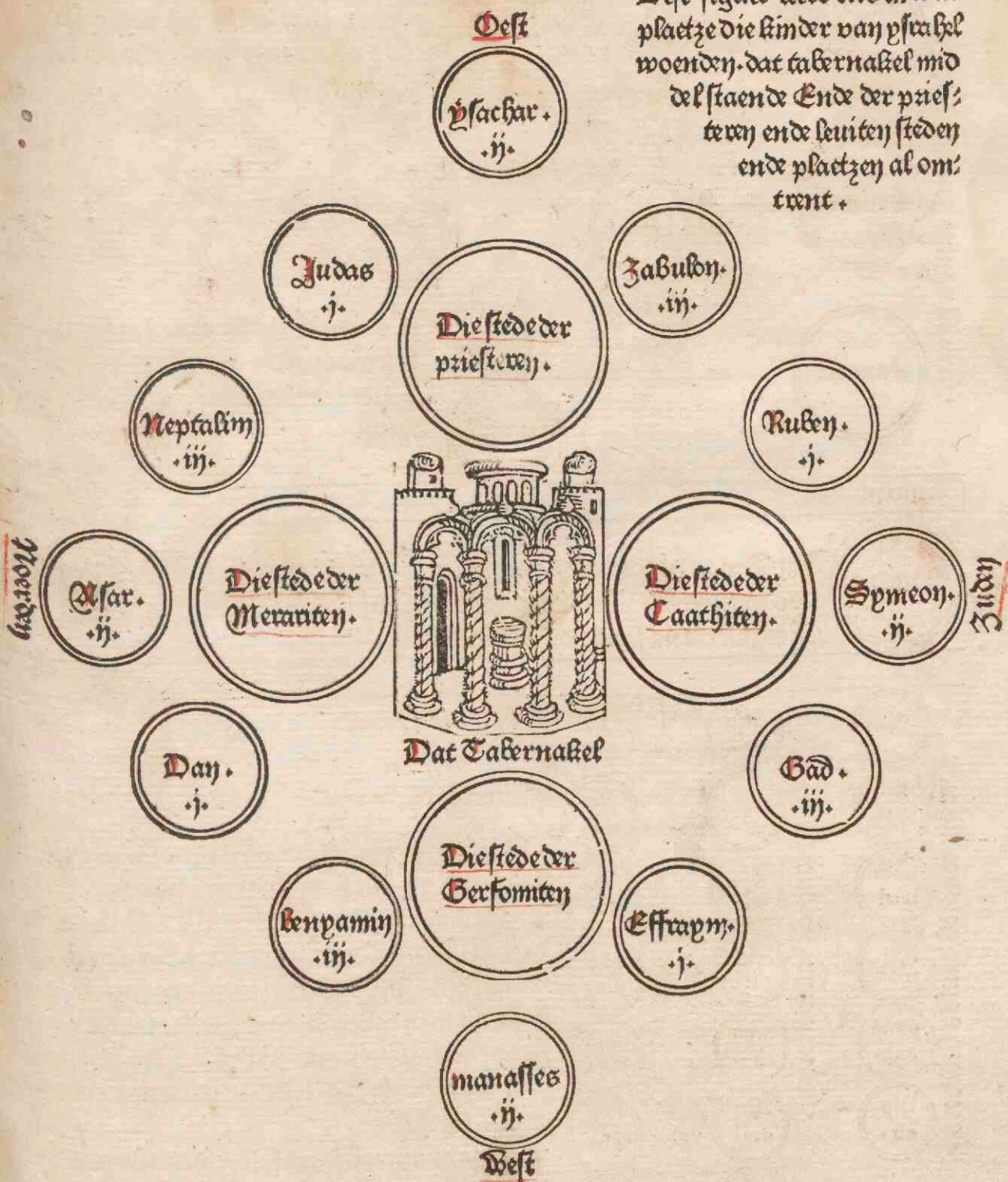
Anno mundi

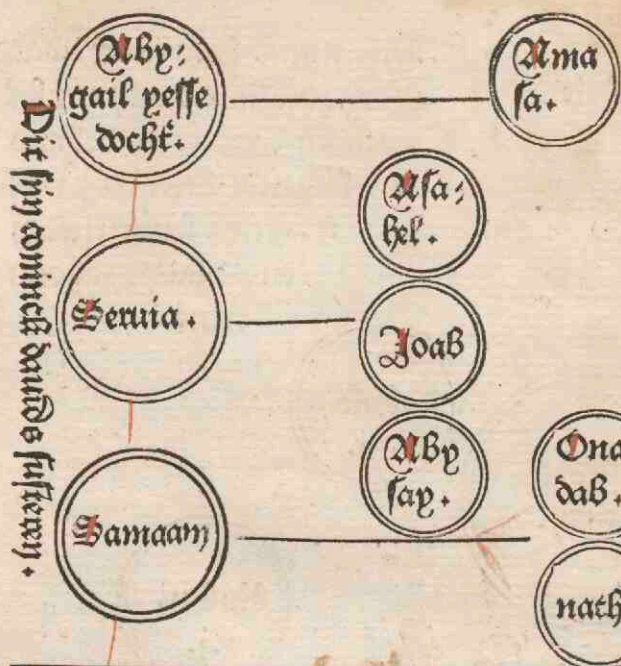
Enia Xpi

Saul die eerste coninc van ysrahel regnerde een iaer of xl iaer mit samuel hi
was van beniamins gheslachte Dese saul. eer dat hi dat rijck aen nam te regiere
was hi een wtuercoren goet man. Mer namaels ontghing hi hem yammerlike
Sijn wercken leestmen int eerste boeck der coninghen int .ix capittel.

Die heilige man Samuel wert van eenre onvruchtsamer moeder ghebozen hi
diende voer die here Ende van sijner kintheit tot dat hi out wert was hi goet in
sijn omme ganc. Hi en was gheen bisscop. want hi niet ghescomen en was van
Aron Mer van Chore Ende als Augustinus seyt soe was hi van Aron mer
gheen priester soen hi rechte ouer ysrahel alle die daghe sijns leuens. want hi
was een waerachtich propheet des heren Allen menschen was hi minlick. hi salf:
de twe Coninghen Als inden eersten salfden hi Saul Ende daer nae dauid. niet
dat hi ter stont regneren soude. Mer al set die heer ordinierde Men leset van de:
sen Samuel Ende Moyses dat si allen int oude testament ghesden hebben voer
hoer vanden. Waer mede si vervult hebben die volcomenheit des ewangelies eer
dattet ewangelium ghesundicht wert Sijn leuen leestmen int eerste boeck der Co
ninghen van dat beginne teken eynde toe.

Dese figuer leert ons in wat
plactze die kinder van ysrahel
woenden. dat tabernakel mid
del staende Ende der pries-
teren ende leuiten steden
ende plactzen al om-
trent.

Dese figuren leren ons kennen die sonen ende dochteren van pesse dauids vader ende wat datter voert of ghecomen is.

Coninc dauids wercken staen bescreuen in die twee eerste boeken der coninghen.

Anno mundi

Kps linc

David. i.

David was die anderde coninc van ysrachel Een man nader herten gods wtuercoren In sijner juecht van samuels geslacht in een coninc Hi regnierde na sauls doot xl jaer lang.

Dese berfabe wan salomon.

Na
thā.

of jetraam.

sapa
cias

Adonias wert uſſlagen vā coninc salomon sijn broed om dat hi na dat rijk stont.

ado
mas

Absalon verdreef sinen vad dauid ende daer hi inden velde quam teghens sinen vad warrede sijn haer dat lang was aen een tellich van enen eyken boom En die mulle daer hi op sat die liep voert en hi bleef hanghen daer wort sijn hart doerſteken mit drie lancien also starf hi.

absa
lon.

hlyp
ab.

Ammon had een fuster hiete thamar die absalons volle fuster was en seer schoen die vercraste hi waer om wort hi van absalon doot gheslaghen.

Am
mon

Van desen filius Eneas soen van lauma latinus dochter werden al die navolghende coningen gheseten filius. wat dese filius was in filua dat is in een hoofsch op gheuoert **H**i wort gheboere na sijn vaders doot waer om is hi oeck gheseten posthumus **E**nee dat is dat hi gheboeren word na dat sijn vader begraven was.

Silvius.
us. xxiij.
jaer.

Hectors sonen als waerachtich erfgenamen hebben die stadt van troje en weder in ghenomen **E**nde si verduen die van nestoris daer gheset waren.

Onus. **D**ese onus was Coninc van assyrien **O**nder hem verging dat rijck van sychionien dat ghesaen had ix^e en lviij jaer regnerende tot athenen **M**elanchis die xvi bi helijs tijt.

Dese David blenckte wonderlike int menschelike gheslacht in wat mensche hebben pe ouer een ghecomen so grote hoecheyt ende oetmoedicheyt. **S**o grote strengicheyt ende sachtmoedicheyt **S**o grote sorchuoudicheyt der weerdliker dinghen mit soe reyne ende grote contemplacie der gheesteliker dinghen **S**oe veel menschen te doden **E**nde weder om soe veel tranen te storten.

Hier begint die gheestelike dinge
in m. c. p. p.
David.
ij. coninc
xl. jaer.
ad. m.

igā 2209gh 310 220a ouu

Dese Abpat har nam sijn toevlucht tot dauid somen scrift inder coninghen boeck. **H**i was in alle dauids tijt **E**en glorioeff biscop. **M**er van salomon wert dese Abpat har verworpen die van yhamar ghecomen was ende maecten sadoch ouerste priester die van Eleazar's gheslacht ende achitob's soen was.

Achitob.

Achimelech.

Abpat har.

Dese achitob phinees helijs soens soen was vader van achimelech die van saul mit al sijn famillie u'slaghen wert om dauids wil some leest i dat eerste boeck der Coninghen int vij capittel.

meraioth.

Gad. Dese ij propheterden i dauids tijt.
Nathan. Dese nathan was dauids broeders
Asaph. soen **E**nde ysaac vercoren soen.

Dat anderde boeck der coninghen wert begonnen van die tijt dat dauid begonst te regneren.

Conincghen
van albanen
in ytalien.

Dese Eneas des voergheuoemde filuius posthumus
soen regnierde xxxi jaer bi Coninck sauls tijt.

Ene:
as. xxxi.
jaer.

Lati:
nus filuius
.j. jaer

Dese Latinus filui:
us regnierde vijftich
jaer bi dauids tijt.

Na dat Eodrus ge
storuen was cozen die
vā athenen meesters
die dat ghemeen goet
souden ministreren.

Anglia is dat Coninckrijck van Enghelant dat wel eer Albino Ende nu ter
tijt Britanien gheheten is. wert ghewonnen van brucus die een Romeyn ofte yta
liaen was. Dese brucus wort vanden sinen verdreuen. ende quam tot troepen ende
vergaderde al daer een heer van dien die tot troepen ghebleuen waren Ende na gro
te striden nam hi te wiue des conincks dochter van grieken Daer na quam hi op
die zee varende al wilselick soekende een bequaem plaetse ende quam auentuerlick
in een alten goeden eyland gheheten enghelant Al daer verwan hi een weynich gg
ganten bi helijs priesters tijden Ende hieldent tot die paues sergius tijden toe om
trent die jaren ons heren. vi. ende. xc.

Anno mundi

Ep s lmi

Men vermoeyt dat homerus in dese tijden gheweest is die alte veel hoghentalen
bescreuen heeft Als sybilla Erithrea prophetierd had Anders seyt men dat hi ghe
weest is bi Achams tijt.

Die hystorie van dat derde boeck der Coninghen beghint van die tijt dat dauid
ghestoruen was ende salomon began te regnieren Al daer besiet sijn wercken die
groot ende veel sijn tot dat xij capittel toe Ende vā dat beginsel des anderen boecks
paralipomenon tot dat x capittel toe Nota dat Augustinus seyt in sijn xvij boeck
van die stadt gods dat salomon had een goet beghin mer een quaet eynde Certe yn
gheluckighe dinghen die veel tijt die moet der wijsen moede maken. hebben hem
meer hinderlick dan vordelick gheweest Item in sinte brigitten openbaringhe leest
men dat dese salomon ende aristotiles nijt hoer seluen mer ander menschen gheleert
hebben.

Biscoppen

Ama
rias.

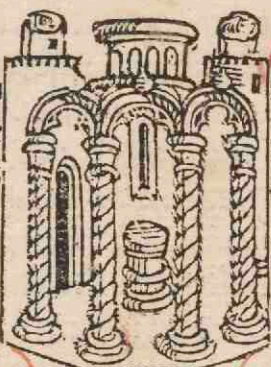
Achi
sob.

Die stadt van Carthagen wert
weder ghesticht somen seyt van die
coninginne dydon wantse bi auen
tuer verdestruuert was.

Deſe Alſa ſiluius was Eneas ſiluius ſoen hi Regnierde yliaer Als die meiſter der hiſtorien ſeyt Auguſtinus dat hi tpmmerde die ſtadt alſam van welcken die Alſami hoer naem nemen. Bi Quentuer mach deſe ſtadt te voren hebben fundiert gheweelt Ende dat ſe nu vertpmmert wert.

Alſa.
ſiluius yl.
iaer.

Die principael datum deſer heyligher hiſtorie is die fundaci des tēpels dat is iij iaer van ſalomonſ rijk nae die wtganc van Egipten iij ende lxxx iaer ſomen leſet in iij boeck der coninghen int vi capittel.

Die tempel
Des heren.

Die Conighinne ſaba doeſi dat geruſt ende die ſaem ſalomonſ ghehoert had quam ſi om hem te ſien Ende wāt ſi een prophetiſſe was wertſe gheheten ſibilla Si prophetierde vā dat heyligh Crups ons heren Ende vā die deſtruci der ioden Si eerden ende aenſhadt ee waerachtich god.

in C lxx.

Salomon
yl
iaer

Dat lant van yſrahel was hier in ſijn bloeyen dat noch voer noch nae al duſdānighe daghen in yſrahel gheweelt en hebben.

• lxxxiii • iii •

• lxxxiii • iii •

Deſe Salomon Coninck des vredes had wt der gauen gods ſonderling exel: lincie bouen allen menſchen die ye op eertrijk gheweelt ſijn in wiſſheit Rijkdom ghenuechte. glorie. ende in ghemeenſcap mit gode Ende al iſt dat moyſes. dauid. petrus. paulus. iheronimus. auguſtinus. Ende meer deſer ghelijck hem bouen ghegaen hebben in wiſſheit ende in heylicheit. Mer nijt in glorie ende in Rijkdomme Item hoe wel dat Auguſtus ende ſommich ander hē bouen ghinghen in glorie. macht. en Rijkdom Mer nijt in wiſſheit etc. Ende al dus ſo en heeft gheen menſch opter eerden deſe punten te ſamen ghehadt als ſalomon had Ende deſe alſo grote man heeft ſo yammerlike ghedwaelt.

Bischoff

ſadoch
achitob

Deſe Sadoch want hi hem nijt neychede tot adonpas zijde Mer meer was mit Nathan voer ſalomon daer om wort hi verheuen int Biſdom Ende Abſathar wert verworpen van tprieſterſcap Al dus quam dat biſdom ende ouerſte prieſterſcap weder tot Eleazar ſonen.

Coninghen
vā Alkanē
in ytalien

Dese Achis filius was
oock gheheten. Egiptus
En regnier:
de vyntiaer
in roboas tijt.

Achis
filius

Van die wijding des tempels Ende mede van
ander hoechtijden der joden ist te weten datter
inden eersten sijn gheweest seuen hoechtijden en
feest daghen Als die sabaoth diemen in elcke
weeck eens vierde. Die ander hoechtijt hiet
Neomenia ende die vierdenen int beghinself

van een yghelike maent Die derde hoechtijt was paesschen ende wort ghehouden
altijt op den viij dach van nywe licht in die April Die vierde hoechtijt is pijnste
ren ende hielmen opte vijftichsten dach nae paesschen inder memorie dat doe die
wet ghegheuen word. Die vijfte is die hoechtijt der basunen ende hielmen opten
eersten dach van september in memorie dattet volck van ysrach verlost wort. Die
seste hiet festum propitiacionis dat is die feest der versoninghe inder memori dat
tet volck van israhel mit god versoent word Ende men hielt dese hoechtijt en feest
dach opten tienden dach van september Die seuende hoechtijt is gheheten festum
feenophegie dat beduut ons die op rechting des tabernakels ende wort ghehoude

Anno mundi iij^m. ii^e. v.

Linia Xpi

Hier beghinnen
Die Coninghen
van iuda

Roboam

iuda. di.

Dese Roboam Nauolehde int rijck sinen vader
salomon. Mer nijt in als sulker wijsheit want
vander iongher Raet is hij be dwoghen. Ende
hem ontghinghen tien geslachten om dat hij sijn
volck onwyslicke antwoerden somen leset in in
boeck 8 coningen int viij capittel Ende i tweede
boeck paralipomenom in tiende capittel

Biscoppen

Dese achimaas was
sadochs soē somē leest
int eerste boeck paralipomenom int vi Ca:
pittel

achi:
maas

Semeyas was in dese tijt vermaert hi be dwag
namaels roboam dat hij nijt en vachte teghens
Iheroboam Ende hi heeft hoer leyder wercken
bescreuen

Coninghen
van ysrachel

Ihero:
boam

achias filonites voer
seydet iheroboam dat
hi Reconnieren soude ou
ysrahel

Dese Iheroboam was van salomons ghesin ende familie
hi was seer goet Mer doe hij coninc were is hij ghewor:
den een afgodper. Ende mede heeft hij dat volck van ys
rahel doen sondighen want hij brachese totter afgodpe en
veel quaets volchde daer na volnae die destruc si alle des
volcs Dese heeft gheweest een figuer van machomet alst ghescreuen sel werden op
sijn plaetse ghelikerwijs als antiochus een figuer is van entekerst die wercke
van Iheroboam staen int derde boeck der coninghen int viij ende viij Capittellen.

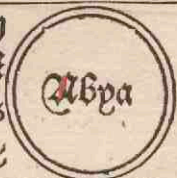
Op den xv dach van september Daer na omtrent dese tijt is op ghecomen die kerck
windinghe. Noch hier na bi histers tijt quam festum furim dat be duut die hoechtijt
der auentuerlike dinghen. Die notakel punt is nut ende othaerlick tottet verstat
der scriftueren in veel plaetzen.

In Gesang coninc van Egypten heeft in veel dinghen voerspoet gheschade. Ende in
den strijt verwint hi die heyden Namaels isettede hi hem teghens Roboam i iheru:
salem.

Aldo propheet was in dese tijden vermaert hi prophetierde namaels teghen die
Calueryn.

iii^m ii^c. xxij.

Dse Abya was ghemengt in sijn wercken
want bi tijden had hi hem seer wel alst kenlick
is in een strijt. Ende in een lang sermoen tegens
dat heer van ysaakel in victorie die van god ge:

gheuen was. Ende bi tijden had hi hem seer qua:

liken want hi de afgoden sacrificia dede en aenbade. Ende om die grote ondancker:
heits wil wert hi vanden heer verslaghen ende regnierde een weynich tijts somen
leset int derde boeck der coninghen int .xiiij capittel. Ende int anderde boeck para:
lipomenon int xiiij capittel.

ida 120035

uadaj. di 210 220a lixvi 21

Nota wetet dat Jeroboam alte valsche ende quade exempel ghelate heeft sijn na
volghers ende noch huden opten dach is en namaels wesen sel als dat veel men:
schen soekende enich oersaect om heer scappe te hebben offtercken hoer onder satē
van dat inck des gheloues insettende ende ordinerende een vreemde wet. Alst be:
wijsslick is van machomet mit sijn aenhanghers. Ghelijck wijs die grieken doe sij
wouden ofgaen ende laten die ghehoersameit der heiligher kercke sijn sij wetende
geuallen in veel vreemde dwalinge een nemen de een nywe manier in gods dienst
Ende daer om sijn si menich werff pannerlike ver gaen.

Coninghen
vā Albanē
in ytalien

Van die exempelē der heiligheſen welcke nae beſoep des tijts gheweest sijn nijt te ſa
men mer dat een den anderen volghende ſeit gregorius in moralibus dattet wt
wonderlike diſpenſacie gods gheſiet is hoe datter ſommighe menſchen in deſer we
relt als ſterren gheblenct hebben om te verlichten die nacht des teghenwoerdigen
leuens ter tijt toe dat die waerachtighe morgheſterre dat is dat die verlosser des
menſcheliken gheslachten soude op ſtaen Want om te tonen die onnoſelheit is ghe
comen abel Ende om te leeren reynicheit des wercks ſoe quam Enoch. Om te be
wiſſen langmoedicheit des hopes ende des wercks ſoe quam Noe. Om te tonen
ghehoerſamheit quam abraham. Om te bewiſſen heilicheit des echtes quam yſaac
Om te tonen verduldicheit ende verdrachlicheit des wercks quam Jacob. Om
goede wercken weder te gheuen voer quaet quam Joſeph Om te tonen ſachtmoe
dicheit quam Moyses. Om te informieren ghewaricheit in teghenſpoet quam
Joſue Om te tonen lijdsamheit in tribulacien quam Job. Dus ſchijntet dat in
voer ledē tijden dat ghetal der volcomenre ſeer weynich ende clem gheweest is
Mer omtrent die tijt der propheten sijn die exempelē des heilichē ſeer ghewal

Anno mundi

Linia Xpi

ſen wanter veel martirizieret sijn voer gheloue om dat ſij aen ghelēden hebben enē
waerachtighe god. Siet wat blenckende ſterren wi aenſcouwen jnden hemel op
dat wi in der eerde wanderen moghen die wech des nachtes ſonder quetſing der
voeten onſer wercken.

Biſcoppen

Abyas propheet was een goet man hi vermaledide dat outaer mitten calueren
dat die coninck jheroboam maecte Ende een ander propheet bedroech hem dat hi
teghens ghelot gods at Ende doe quam een leewe ende verſloech hem. Ende als
hi doot was bleef die leewe bi hem ende bewaerde sijn doot lichaem ter tijt toe
dattet eerlick begrauen wert tot een teyken sijnre heilicheit

Coninghen
van yſrahel

Dit sijn die namen der. Coninghen van iſrahel die nae ſalomon regnierden
ouer die tien gheslachten Die eerſte was Jheroboam die regnierde teghens. Ro
boam. Totten laesten toe die ozee hiet. Ende onder Ozee worden die tien gheslach
ten mit haren coninghen ghevanghen van ſalmanazar coninc van ſyrien die ſe ſet
tede ouer een ſtroem gheheten goſam verbiēt ghebercht van parſen ende meden.
item alle die coninghen die van iſrahel hieteden ouer die tien gheslachten die wa
ren quaet ende afgodpers.

Dese **C**apis filius stichtede die stede
Capua in **C**ampanien **E**n **R**egnierde daer
 xxviij iær

Capis fil
 uius.

Dese **A**sa Coninc van iudeen van beghinsel sijns rjcks **E**nde oeck daer nae
 tot dat xxxvi iær wandde hi seer wel als dauid **H**i ussloech die moeren die tegges
 hem quamen. hi afnam hoer afgoden **M**er daer na maecte hi een compact mitten
 Coninck van syrien gheseten benadab om baasa den coninck van ysrachel die te
 ghens hem op stoent **E**nde dit misheechde den heer te mael seer **W**aer om seynde hi
 tot hem die propheet anani dien hi ter stont inden kercker worp **D**aer om creech
 hi een passie in sijn voeten en had dat voet euel **E**nde wer gepinicht mitter seluer
 pijn daer hi die propheet des heren mede pinichde **E**nde also sterft hi somen leest int
 derde boeck der coninghen int xv. Capittel **E**nde int anderde boeck paralipomenon
 int xiiij. xv. ende int. xvi capittelen

Asa xli
 iær

• lxxv. d.

Die propheet **A**nani strafte de
 den coninck **A**sa waer om wert
 hi gheuangen ende inde kercker
 gheleyt

Dese nadab began te regnieren int an
 derde jaer des Conincks van iudeen **A**sa
 hi dede veel quaets als sijn vader hi wert
 verslagen van baasa die toe voer hem reg
 nierde somen leest int derde boeck der conin
 ghen int xv capittel.

isrobo
 ams soen

Na
 dab ij

jaer

• lxxv. d.
 sarg. v. d. lxxv.

Baasa
 xxiij

iaer

Hyeu propheet **A**nannes soen wert ghe
 seynt teghens baasa coninck vā ysrachel en
 wort van hem martelijt om dat woert des
 heren somen leest int derde boeck der conin
 ghen int xvi Capittel

Dese baasa began te regnieren int
 iij jaer des conincks van iudeen **A**sa
 hi wandde in isroboams sonden wel
 ker huus wt dat ghesot gods hi ver
 slaghen had hi en hoerde den propheet
 hieu niet als dat hi soude weder kerren
 alst ghescreuen staet int iij boec
 der coningen int xv ende xvi
 capittel.

Die propheet **A**zarias oberhs soen was in dese tijt vermaert **H**i voerseide vā
 die vanghenisse somen leest int anderde boeck paralipomenon int xv capittel.

Die heylighe scriftuer die ic omtrent dese tijt ghesien ende ghelesen heb. en sprek
 nijt van die historie der heidenen Ende ic vermoede dattet coemt om deser saeck wil
 want die historien nijt profijelick sijn tot verstant te hebben vade heilighe scriftuer
 Ende totten laesten monarcha ende princen sardanaphalum en maecte gheen mede
 van die anderen die hier tusschen gheweest sijn **Nota** weet dattet sommighe onver
 standel mensche seer wonder ende vreemt heeft waer om dat die heylighe mannen
 soe neerstelick ondersocht hebben die hystorie der heydenen die nochtans in haer
 scrifture ons vermanen Als dat wi ons hert fullen opwerts keren tot god Ende
 al dese eertse dinghen versmaden want dauid seyt **Mijn** mont moet niet spreken
 die wercken der menschen item **Mijn** mont sellouen den heer waer om ist aen te
 merken dat menigherley nootdrifticheit hoer hier toe gheduonghe heeft. wantter
 gheweest hebben sommighe ketters ende heyden die die heylighe scriftuer wouden
 te nijt maken recht of se valsche gheweest waer om dat si segghen dat die loep ende
 rekening der tiden onbequamelick bescreuen staet Medesegghen si dat veel verc
 op ander tiden ghesiet sijn dan die heilighe scriftuere vertellet **Mer** nae dat iheroni
 mus ende ander verstandel doctoren die hystorien te same applicert hebben ist op
 haer gheworde dat si enen wech hebben ouermits goeder eendrachticheit ende con
 cordie die daer gheweest is **Al** dus ist nu oerbaerlick gheschiet dat den heilighe scrif
 tuere aenghecomen is een nywe ghetuychnisse van haer vyanden welcke seer vals
 is. die se nochtans nijt en behoefde hoe wel dattet nochtans nut ende oerbaerlick
 is voer die onvolcomen menschen **Die** ander nootdrifticheit wt eyschet om die af
 godiers te verdestrueren want heel heyenscap heeft valsche goden aenghebeden daer
 om wast van node te onder soeken die oersaeck alfulker dwalinghe om te straffen
 ende wt te wden die ydel aenbeding der valscher duuelen Als augustinus wel
 doet in sijn boeck van die **Stadt** gods daer hy claerlike bewijst hoe dat die heyden
 doctores in haer scriften hem seluen contrari scriuen Ende dat se een lijnsefche ende
 een groff process hebben so dat die philosophen ende ander duechdsame menschen va
 heyden kunne als mannen ende vrouwen hoer mit woerden ende scriften ghestraft
 hebben. **Die** derde saeck is oech van node om die onstantasticheit der cranclick
 menschen die inden eersten nijt wel ghewesticht waren int gheloue. Ende menich
 werf verleit worden van die heidens. die seiden dattet beter waer die afgoden te
 aenbeden dan xpristum. Want doe men die afgoden aenbat had men alre voer
 spoet Ende inden tijt datmen xpristum aenbat. hadmen teghenspoet dat men dat
 len gheloghen ende valsick gheseyt is. soe men bewisen mach in hoer selfs historie
 Als orosius claerlike bewijst Ende oec **Augustinus** ende **Ambrosius** bescriuen
 dat die tijt des kerstenheits veel grafeliker is gheweest dan die tijt was. doe men
 den afgoden ende den duuelen aen bat dat seer wel op sijn platze sel verclaert
 werden Oec vjndt men ander saken die nae fullen bescreuen werden **Hetis** waer

Livia Kpi

Dese Carpentus filius Regnierde na des conincs Lapis doot vijñ jaer in ysa-
lien in josaphats tijt Coninck van iudeen.

Car:
pentus fil
ius.

¶ Dat een goet hert proficert ende vordert ouer al. want men in allen dingen vñnden
mach een goede contemplati Ende die god minnen ende lief hebben. Keren alle ding
te besten van deser materie vñndmen beter beschept in die voer gheuoemde boeckē

· iij^m · ij^e · xl.

· xj · xi.

ijñda 2209gh 22 2202 lixvi 22

¶ Dese Azarias was Achimaas soen Ende hñ wan Johannah somen leset int
eerste boeck paralipomenon int vi capittel Ende int iij boeck der coninghen seyt
men dat ioiada na hem volchde dus sel hñ bi auentuer twee namen ghehadē heb-
ben oft dat mach comen bi des scriuers ver sumeniss.

Aza-
rias.

Dese hela begante regnieren in
des conincs Asa tijden. Ende
wert mit zamri mit al hñ va-
ders huusghesin uñslagen some
leest int iij boeck der coninghen
int xvi capittel.

Hela
ñiaer

zamri
vñ

¶ Dese zamri verdestreuerde
baasacs huus Ende hñ wort
ter stont verslagghen van amri
die doe voer hem regnierde.

Bena-
dab.

Dese Benadab tabrienmons soen des conincs van syrien ozpons soen
maecte een ouerdracht mitten coninck baasa Ende doe dat ghebroken
was maecte hi een compact mit Asa coninc van iudeen Ende van die
tijt turbierde die coninghen vñ syrien dat rijck van ysaachel somen leset
int iij boeck der coninghen int xv. capittel.

Coninghen
van syrien

Dese Tyberius regnierde ix jaer lang. Ende want hij inden tyber verdranck die te voren albulā gheuoemt was daer om heefse van hem die naem ontfanghen datse die tyber hiet

Coninghen
van italien

Tiberius
siluius.

Dat ghetal der stridender menschen binnen iherusalem was vijfhondertich dusent ende ly dusent behaluen den ghenen die van den coninc gheset waren in die stede van juden. Alle dese waren tot dat ghebot des conincs bereypt.

Helpas thesbites een groot propheet was in desen tijden vermaert ommits heylsheit sijns leuens ende glorie der miraculen. Dese is gheweest een hamer der coninghen. Hij wert vander eerden mit een vuerighe wagen tottet paradys gheuoert soemen leset int derde boeck der Coninghen int .xviij. capittel. Hij had een dubbelde gheest als der propheeten ende der miraculen welcke oech rustede op helyzeum.

Anno van beghin der werlt

iiii^m h^c lvi.

Linia xpi

Dese josaphat was een goet mensch glorioess. Hijck ende deuot inden wech des heeren. Men leest nijt quaets van hem dan dat hi den quaden Coninghen van ysrachel bij tijden behulpelick was

Josaphat
xxx.
jaer.

Samaritanen wert gesticht.
Iherico wert ghesymmert.

lxxxxx di

Ende hi dede oech noch weynich ander cleyn wercken. Daer om was die heer mit hem ende gaf vrede ende vachte voer hem somen leest int derde boeck paralipomenon int xviij xviij xix en xx. capittelken.

Biscoppen

Dese Amri began te regnieren int xxxi jaer des conincs Asa hij dede veel quaets als sijn voer vaders.

Amri
xij.

Ahab.
xviij.

Dese Ahab Amris soen was een arm dwalende mensch seer onstantastich hij had kinntsele goedertierenheit ende rasende strenghicheit hij began te regnieren in des conincs van juden Asa xxxviij jaer. Hij bouen ghing in heesheit allen den ghenen die voer hem gheweest hadden. Hij en soude so veel quaets nijt ghedaen hebben des hi al tijt goeden raet hadde gheschadt. Mer die quade en kose ysaabel regnierde meer dan hi dede. Ende sij dwang hem dat hi haer volghen most.

Coninghen
van ysrachel

Coninghen
van syrien

Dese Agrippa filius regnerde
na tiberium xl jaer lang.

agrippa fil
ius.

Als mitten gheest der vrese. Ende der liefden. Hi was den
wtuercoren ende den quaden menschen seer ontfanglick
ende behaechlick. blenckende in duechden. Ende glorioess
wesende in miraculen. somē leest int vierde boeck der Co
ninghen int anderde Capittel.

In dese tijt was in ysrahel een grote duer tijt Als Helyas propheetiert had.

Anno. M. C. Ende tien nae Abrahams tijt gheboert Ende int jaer deccc en
xxij. voer gods gheboert Wert die propheet helyas mit een vuerighe waghen le
uendich oueruoert int paradys. Ende daer is hij noch ende sel onder entekerst
verslaghen werden mit Enoch. Dese opuaert aen sach helyzeus. Dese helyas
was die oersprong der Carmeliten.

Dese poiada was een edel man. hi uwerp athalam om dat si nijt en soude reg
nieren ouer elant van iudēn Ende hi settede in haer stede joas jorams soen somen
leest int iij boeck der coninghen. int xi Capittel Ende int anderde boeck paralipo
menon int xxij capittel. hi heeft alleen na ijrda 2209gh 210 220a lxvi 21
moyse's tijt geleest hondert ende xxx jaer
Sijn wijff hiet posabeth. Ende was des
conincs jorams suster.

Poiada.

Die propheet nycheas voerseidet Ahab dat hi steruen
most somen leest int derde boeck der coninghen int xv Ca
pittel.

ochosias.

Dese ochosias ahabs soen seynde tot beelzebub accaroms god.
riet vragende of hi oeck mochte gesont werden. waer om sterf
hi ghelijker wijs helyas voer sproken had. somen leest int. iij.
boek der coninghen int eerste capittel hij began te Regnieren in
ij jaer josaphats des conincs van iudēn xvi jaer.

Besabel des conincs dochter van sydomien Ahabs wijff was een wonderlick
werester alles quaets ende boesheptes Si heeft ghedoot die propheeten des heren en
oeck mede den heylighen nabath. Ende veel meer ander quade wercken heeft si
ghedaen. Dese wert van hyeu namaels verslaghen.

Coninghen
van ytalien

Ionadab Rechabs soen was in dese tijt vermaert van hem is ghecomen een al
te gheesteliken gheslachte die welcke ghewandert hebben als pelgroms sonder eyge
acteren ende ander proprieteyten **En** Ende wetet dat Rechab quam van jetro pries
ter van madyan moyses neve.

Dese joram van enen goede
vader was hi alte quaden soen
hi dode sijn broeders ende wan
derde in die wegen d coninghen
van ysrabel. Daer om wert hi
pammerlick geplaecht in alle
dinghen hi sterff onsalichlick
soe men leeft int anderde boeck
paralipomenon int xxi capittel

Anno
mundi

iiij^m h^c xci

Linia Xpi

joram viij
jaer.

Atalia jorams wijff was ahab's na
tuerlike dochter **Ende** Amri was hoer
oude vader.

iiij^m h^c xcix

ochosi
as off aza
rias

Regnierde
een iaer

liia^a

Biscoppen

Dese Joram began te regnieren in des conincs josaphats xviij jaer in sijn broe
der ochosias stede hi wert van benadab belegghen in samarien **Ende** doer helyzeus
verdiensste wert hi van god verlost somen leeft int iiij boeck der **C**oninghen int vi
ende viij capittel **M**er want hi Jheroboams sonden nae volchde daer om wert hi
mit al sijn's vaders huusghesin van hyeu verslagghen somen leeft int seluer boeck int
ix ende int x capittel hi was coninck van ysrabel xij jaer lang.

Coninghen
van ysrabel

Jo
ram.

Coninghen
van syrien

Dese Azabel om sijn quade wercken wil wert hi wt die
heymelicke rechtueerdicheit gods ghemaect coninck van sy
rien **Ende** dat om sijn boesheit te vermeren **Ende** den kinde
van ysrabel te quelle dien hi bouen maten tribulierde somen
leeft int iiij boeck der **C**onigen int
x capittel **H**ier om en sel hem nye
ment verheffen al wert hi openbaer
lick van god promouiert tot enighe
officien want hi nijt en weet wat va
hem voersien is in dat heymelike en strenghe oerdel gods.

Aza
bel.

Dese joas doe hinoch iong ende onosel

was wort hi veruoert om dat hi nijt mede en soude werden verslagen van Athalia. Ende doe hi seuen jaer out was wort hi van ioiada gheordniert tot een Coninc. Ende also lang als hem die eerweerdighe priester des heren ioiada regnerde so had hi hē seer wel. en leefde seer eerlike. Mer na dat die biscop ioiada gestorue was wort hi bestalt ouermits flactiering der moghender princen die welcke hattede die heylighen cerimonien der oetmoedighe ghehoersameit des wets van Moyses. Aldus is dat hert des conincs om ghekeert tot sijn verderfnisse ende verdoemnisse der gheuen die sijn raetsluden waren tot quaden wercken afterlatende ende gheuenende allen gheslachten een verueerlick exempel hoe lastich. Ende zwaer dattet is. dat men den oetmoedighen nijt en wil consentieren noch ghehoer gheuen. Hier oft bestmen int anderde boeck paralipomenon int xxvii. ende xxviii Capittel.

iii^m iij^ciii^m iij^c vi

Athalia
vi jaer

Dese quam int Rijk bij ty:
ranfchap ende wert uflaghen.

Joas.
vi jaer

iiij^m iij^c viiiij^m iij^ciiij^m iij^c vi

Anno Na Abrahams gheboerte dusent hondert Ende tien sterf die heylighe prophet elyzeus.

Dese hpeu wert van een kint dat elyzeus tot hem zeynde in een coninc ghesalfte. Hi versloech joram mit al Ahabs familie. Hi versloech die coninc ochosia. Hi verdestreuerde haals huus. Ende dode die profeten. Waer om verdiende hij dat sijn navolghers tottet vierde gheslacht toe besaten dat coninc rijk somen leeft int vierde boeck der Cominghen int ix ende x capittel.

xxviii
jaer

He
eu.

Cigur'gus was in dese tijt vermaert Ende hoe wel dat hij een heyden was Noch
tans gaf hi den volcke van lacedemonien alte rechtuerdighe rechten den natuer-
like ende godlike rechten seer ghelijck ende bequaem Ende hij en ordinerde noch
en ghebode nijt. Daer hij bij goeder exempellen gheen voer gangher off en was.
Coninghen
van ytalien **H**ij afnam alle die materie der sonden hi de ploe den menschen alle die eruen all ghe-
lijck. Op dat ouermits ghelike patrimonium die een hem nijt verheffen en soude
bouen den anderen. **H**i ghebode een yghelick dat si gheen rijkdom souden verholten
honden **H**i en hengde oeck nijt dat die ionghen meer dan een cleet alt jaer doer sou-
den draghen **E**n die een en most nijt feesteliker ghecleet gaen dan die ander Noch
oueroloydigher te wer scappe **H**i gheboet alle ding te copen ende te vercopen nijt om
ghelt; mer waer om waer **H**i liet die hilicker ionghelinc nijt opter mercten mer
opten acker leyden om dat si hoer eerste jaren nijt in oncuusheit mer mit werck en
arbeyt souden ouerbrenghen Ende ordinerde om snachts te slapen gheen oercluf-
sen onderet hoeft te legghen Ende dat leuen te leyden sonder bry of leckerheit te eten
Ende nijt in die steden te woenen dan als si mannen gheworden waren. **H**i ordi-
nerde dat men die maechden sonder medegauen soude hiliken om datmense nijt
omtghelts wil soude trouwe **E**n dat die mannen hoer strengheliker soude bedwin-
ghen als si mie gheen mede gaue ghebouden worden. Die meeste eer seyde hi out te
wesen **E**n nijt rijk of machtick te sijn **E**n wat dese wetten har de streng scheen te we-
sen daer om heeft hijse gheuesticht ende mit ghesworen recht hoer daer toe verbon-
den. Dat si nijt souden veranderen van dese godlike wetten. ter tijt toe dat hi weder
quaem **A**ldus soe rypde hi buten sijn lande ende maecten hem seluen een ewich bal-
ling op dat sijn ordinae ewelick dueren mocht. Doe hij steruen most ghebode
hi datmen sijn ghebeente inder zee soude werpen **D**at dede hi hier om wat hij auē-
tuer mocht sijn ghebeent weder te land ghebrocht werden Ende die van lacedemo-
nien souden dan menen verlost te wesen van horen eet. **O** heyden mensch die bi na
alleen affmideste van die kersten ende heyligh menschen alle materie der houder die.
Hier om en sellen ons martelaers nijt vermetelick glorieē. recht offi wat gwoets
ghedaen hadden om dat ewighe leuen te vercrighen **A**ls wij aen marcken dat die
heyden dusdanighe wercke ghewrochte hebben &c. **H**ier off leset **A**ugustinum int
eerste ende int tweede ende int derde boeck van die stadt gods Ende sonderling int
vijfte.

Coninghen
van syrien

Dese **A**remulus filius Regnierde xix jaer
In des Conincs van iudeen ioas tye

Are;
 mulus filius.

Dese **A**uentinus
 filius heeft xxviij iaer regniert Die berch
Auentinus heeft van hem sijn naem ont-
 fanghen in welcken hij seyt begrauen **Au**;
 gustinus seyt int xviij boeck van die stadt
 gods dat hi onder den valschen afgoden me-
 de gherekent wert van dat sotte ende dwaef
 heyden sche volck.

auen;
 tinus filius.

Zacharias ioiades soen wert ghesceent ende sterft een glorioeff martelaer om
 dat hij **C**oninc ioas strafte dat hij die heer ghelaten had soe men leset int anderde
 boeck paralipomenon int xviij Capittel.

Helyzeus sterft ende sijn ghebeent prophetiert Want een doot lichaem dat
 sijn ghebeent gheuert wort. wert leuendich **E**nde die kinden van ysaak hadden
 doer sijn verdiensten drie werf victori teghens die van syrien.

ijzda moqgh no moa lianv ai

Dese ioahas regnierde xvij jaer hij wert
 seer verdestreert mit al sijn volck vanden
 coninc van syrien **A**zazel Waer om had
 hi god den heer ende hi wert een weynich u-
 licht somen leset int vierde boeck der conin-
 gen int xij capittel. **E**nde hi began te Reg-
 nieren i des conincs
 van **J**udeen xvij
 jaer.

Joa;
 has.

xvij jaer

azari;
 as.

Dese **A**zarias was een
 duechdsam soen van enen
 goede vader hij verdiende
Ende voerde een **E**erbaer
 naem om dat hi vromelike
 weder stonde den coninc
 van iudeen oze die den af-
 goden woude sacrifici doen
 soe men leet int **A**nderde
 boeck paralipomenon **I**nt
 xxi Capittel.

Coninghen
van ytalien

Anno
mundi

Linia Xpi

Biscoppen

Coninghen
van ysrakel

Coninghen
van syrien

Een mercklijk notabel punt dat weer'dich is te vertellen gheschiede in Brytaniën
Al daer was een coninck gheheten leyr die gheen sonē en had Mer hi had drie scoē
dochteren. welcken hi docht sijn rijck te deylē Ende om te weten wien van die drie
hi gheuen woude dat beste deel. daer om vraechde hij een yghelick. hoe lief dat si hē
hadden Die twee ousten Antwoerden bij haren eet. dat sijn hem lieuer hadden dan
haer selfs siele Mer die derde merckende dat die oude vader ghelofde haer smeken
de ende flactieringhe woerden Antwoerde neersteliker ende sprack. dat si hem lief
had als haer vader Ende op dat hi nijt meer en soude vraghen. so seydē sijn ter stone
mede Also veel als ghi hebt ende gheue moghet. so veel sijn ghi weer'dich. ende daer
na so veel heb ick v lieff Doe die vader dit hoerde wert hi seer toernich. ende deylde
den twee ousten sijn rijck Ende den joncxsten ontfde hi. welke nochtans die co:
ninck van vrancrijck nam tot eenre coninghinne Om haer grote scoenheits wil
Mer doe dese vader leyr seer out gheworden was. bewofde ende ontnamen hem
sijn rijck die twee sijn ouste dochteren mit haer mannen Ende hij wert soe seer van
haer versmaet. dat si hem nauwelick hielden gaende mit enen knecht. Dit merck:
kende die oude vader ouerpeynde die voerleden blijscap. die hi in sijn iuecht ghe:
hadde hadde Ende wert mede ghedachticht dat onrecht welcke hij dede sijn ioncxste
dochter. die hem die waerheit sprack Aldus mit seixpēde stemme seydē hi O mijn
dochter die woerden sijn nu waer. die du my antwoerdeste Also veel als ghi hebt
ende gheuen moghest. soe veel sijn ghi weer'dich Ende daer nae soe veel heb ic v lieff
Doe ick wat had dat ic mocht gheuen doe hieldense my in weerden Ende bewesen
my vrienſcap nijt om minen wil mer om mijn goets wil Ende want ick nu nijt
meer gheuen en mach daer om bin ic verlaten Ten laetsten doe hi niet meer een had
te eten off te cleden. Wert hij van sijn ioncxste dochter goedertierlick ontfanghen
Ende die settede hem weder in sijn rijck Gheliker exempellen vindingen noch da:
ghelick ghenoech meer.

Nota Men vindt veel scoen praters ende pluymſtrikers sonder trouwicheit
Ende oeck veel trouwe menschen sonder veel of scoen woerde te spreken.

Nota Als ick wat heb ende wat mach gheuen Soe heb ick nihten ende neue
Mer als my haue ende goet of gaet Soe en vindt ic niemant die my beſtaet.

Die propheet jonas Amachi soen was in dese tijt vermaert hij heeft veel din-
ghen ghepropheet die nijt bescreuen en sijn **H**i wert namaels geseynt in die gro-
te stede Nymue Ende predice daer. want die boesheit des volcks van ninuen
clam op totten heer Ende jonas stont op om te vlyen in thar sis vanden aensichte
des heren Ende is neder ghestegghen in joppen ende heeft daer gheuonden een sciep va-
rende in thar sis. hi steech neder in dat scip ende betaelde sijn sciploen ende voer in
thar sis vanden aensichte des heren. Mer die heer seynde een grote wijnt ende een
groet onweder in die zee dattet sciep was in angst te verderuen Ende sij spraken tot
malcander Coemt ende laet ons werpen dat lot waer om dat dit quaet op ons ge-
comen is Ende dat lot viel op jonam doe wert hij ghemorpen in dat meer en wert
verslonden van een walvisch daer hi in was drie daghen ende drie nachten. Men
seyt dat helyas hem vander doot verweete doe hi noch jong was. Querleset die
hystori van hem in sijn boeck.

in^m in^e xlii.

• luy luy

• xjrdā xdoggh dīq xoa luy dīq

Dese Amazias had een goet begijn Mer dat nam een quaet eynde Dat noch
huden daghes ghemeen is mitten ghenen die macht crighen Item ampten en grote
dienstē hebben veel wijsse notabelre mannen verdoen Exempellen hier of vjnd
men ghenoch tot allen plaetzen Dese Amazias heeft oeck aenghebeden seys af-
goden en somen leeft int anderde boeck paralipomenon int xxi capittel.

joas.
xvi.

jaer

Dese joas versloech dien van syrien drie werff als helyzeus voer-
sproken had. hij ontnam benadab azahels soen die stede wt sinre
macht Ende restitueerde een yghelick in sijn rick. hi heeft Amazi-
am seer vnoeplick gheweest nijt willichlick mer wt dwang. hi dede
hem sijn houerdye neder
legghen soe men leeft int
in^m boeck der coninghen
int xii capittel hi began
te regnere i des conincs
vā judee joas xxxvi jaer.

Benā-
dab.

Dese benadab was
Azahels soen.

Dese prochas filuius was Auentinus soen ende Reymierde xxxij. jaer in des conincs van iudeen ozyas tijt Virgilius tot lof van desen septe aldus dat dese prochas was seer na den volck van women in glorie.

Coninghen
van ytalien

Pro:
chas filui:
us

Nota wetet dattet rijk vā judee na amazias doot was xij jaer sonder coninck Datmen subēhlike u: staen moet ouerlegghende die jaren der coninghen van ysrachē ende van iudeen wāt Amazias began int anderde jaer des conincs van ysrachē joas Ende ozyas Amazias soen began in Jheroboams coninck van ysrachē xxxij jaer. Welcke tijt hem ver breet tot xli jaer toe. hier aff trecket Amazias jaren. so blyster. xij jaer in welcken Ozyas noch iong was ende onbequaem tot dat rijk te besitten Dit en hebben die. lxx interpretes nijt noch veel ander historien Mer si vervullen op een ander stede Aldus moet mense verenighen of men soude dwalen in die rekē: ning der jaren.

Anno mundi

iiij^m iij^e lxxxv.

Enia Xpi

Dit rijk was xij jaer
sonder Coninck.

sonder co:
minck

lxxxx lxxa

Biscoppen

Dese Jheroboam coninck van ysrachē began te regneren in des conincs van iudeen Amazias xv jaer Hij wes een wel strijdende man Hij had veel tijt victorien Hij verneerde die coninck van syrien ende restitueerde dat rijk van ysrachē alst te voren was Ende des ghehlyck mede damascum na des prophete Jonas voersproken woerden Hier aenmerct hoe wandelker dat die staet der coninc rijken is Wāt dat lant van ysrachē wort verniet ende ten ysterste toe ver oetmoedicht. Die van syrien verheffen hoer Ende werden oeck weder vā den krancken ver druct Aldus

Coninghen
van ysrachē

jhero:
boam

Die die hoechste gheweest is. wert die nederste Ende weder contrari die onderste clint opwert ende daelt weder neder wert. Dit is dat rat der auentueren Hier om en ist gheen wonder dat weynich wtuercoren menschen daer toe vā god gheschiet werde En dat die wijse mannē mit all haere cracht arbeiden te ontgaen dat werck welcke soe wandelker is Doer siet Augustinum int boeck van die stadt gods Item Als die goede menschen regneren soe ist den ghemeent profhetick Ende Als die quade regneren so valat contrari. &c.

Coninghen
van syrien

Dese was
die eerste co-
ninck vā me-
den

arbatas.

Dese verwan sardanapalum sinen heer Ende hi verdes-
trueerde alre eerst sijn monarchi. Ende ouervoerde die
tot die medos meer in hope dan mitte wercke wāt darius
die volbrochtet naemaels.

Die grote monarchi vā assyrien cessierde hier welcke die gheduert had langer
dan **M**cc ende xl jaer Ende doe opstonden daer verueerlike tijden vol na dueren-
de tot die gheboert ypristi in welcken dat bloet der menschen meer dan men ghelo-
uen mach in allen hoecken des werltes als water ghestort wert Hier off leset ozo-

Die laatste
Monarchi
van assyrien

sardanap-
alus

siu int ij boec sijner cronijcke En leset oeck ander cronijcken
Dese sardanapalus was heel sondich Hi vant eerst die oer-
cussen op te rusten Hi verclede hem mitten vrouwen om ond-
die vrouwen sijn ghenuecht te bedriuen Waer om cregen sijn
dienres grote onweerdicheit tot hem ende si en wouden hem nijt meer ghesloersam
wesen Si opstonden ende wouden teghens hem stryden Hi dit aenmerckende ver-
brande hi hem seluen.

iiij^m in^e lxxxviii

Item die Coninghen van assyrien hebben wel
machtich gheweest sonder monarchi tot die
destrucia van nymuen toe.

• lxx.
jaer

ozpas
off azari-
as.

id. lxxa

iiijda 220ggh 210 220a lxxvi 210

Dese Ozpas dede dat goet was voerden heer En van hem en wert nijt quaets
ghescreuen dan dat hi verghten heeft den here sinen god Ende ingaende den tempel
des heren woude barnen wiereck opten altaer des thymaems dat hem verboden
wort vanden priester azarias En om d onghesloersamheits wil wert hij gheslagen
vanden heer ende wert malaetsch somen leeft int ander de boeck paralipomen on int
xxvi capittel Oeck wasser doe een eertbeuringhe.

Hier was dat Rijck van ysrabel sonder Coninck xxxij jaer lang
datmen vjnden mach wt die Rekening der coninghen van judeen

sond
conic

propheet
+ j.
ozeas

propheet
+ ij.
johel

propheet
+ iij.
amos

propheet
+ iijab
dyas

Dese Ozeas die eerste
propheet van xij. wert
gheseyne teghens die .x.
gheslachten.

Dese johel die
ij van xij. prophe-
tierde van dietoe
comede tribulaci
des lants vā judee

Amos die .iij.
vā xij. prophetierte
tegens veel heyde
en sondling teges
die .x. gheslachten.

Abodias
die iij van
xij. prophe-
tiert tegens
Edom.

Macedo Artabatus soen was
die eerste coninc van mace-
donien

Dat.
rijck mace-
doni.

Hier beghint dat Nijck vā macedoniē vā
welcke Alexander magnus ghecomen is
Ende wert destrueert in des
Biscops onyas pius tijt.

Coninghen
van ytalien

Spartani dat sijn die lacedemonies had-
den wel. l. jaer lang alte bloedighe strijde
tegens die van athenē. alrejt hadden si on-
seker victori. si streden te lant en ter zee en

Armi-
lius filui-
us.

Dese Armilius filivius reg-
nierde xliij jaer. hi verdreeff sijn broe-
der die munitor hiet wt dat rijck. daer
nae wert dese armilius verslaghen vā
twee broeders als van Romulus en
remus. Ende doe wert munitor weder
geset in dat rijck. wāt hi hoer oude va-
der was.

Coninghen
van assyrien

Dese Phulē sijn na-
volghers willde die mo-
narchi van assyrien ver-
perieren hebben dat lant alte seer turbiert

Phul.

Hi op quam mede teghens die van ysa-
hel en wan die stādē Chersam En die co-
ninc van ysrakel most hem tribuut ghe-
uen somē leest int vierde boeck dor conin-
ghen int xv. Capittel.

Anno
mundi

iiij^m iiij^e xiiij

Linia Xpi

• aaaa. lii

Isayas die edel propheet een van die vier principaelste was in dese tijt tmaert
Ende Hieronimus hiet hem meer te wesen een Evangelist dan een propheet ende
dat om claerheit sijnre prophete.

Biscoppen

Dese zacharias begā
te regnerē i des conincs
van iudeē. xxxviij jaer
hij dede veel quacts als
sijn voer vaders gedaē
hadden. hi was die. iij.
biscop nae hyeu. Ende
wert verslagen van sel-

ama-
rias.

Coninghen
van ysrakel

zacha-
rias.

Iherobo-
ams soē

Sel-
lum.

Coninghen
van syrien

lum die doe in sijn stede
regnierde En sellu wert
ter stont mede uslaghen
vā manaken somē leest int iiij boec 8 coninghē
int xv. capittel. Hi regnierde vi maent lang.

rasin

Dese Rasin coninc
van syriē had dat lant
van iudeen beleghen in
Achaz tijt. waer om
beleghde hem weder die
coninc van assyrien
teglathphalasar in da-
masco Ende wan die
stādē en versloech hem
En uuoerde sijn volck
somen leest int vierde
boek der Coninghen
int. xvi. Capittel.

Rhea maghet des conincs munitors dochter diende inden tempel den afgod ves-
te Dese toeliet dat haer boel bij haer quam daer si off ontfeng ende haerde twee so-
nen gheseten **Romulus Ende Remus** om welcker ontuyscheit wil wert si leuen-
dich begrauen Ende die twee kinderen worden buten int velt ghesworpen Daer si
wonderliken van enen wolffinne gheuoeyt worden Mer om die eerweerdicheit
der coneynen segghen die poeten dat **Mars** die afgod des strides bij haer rustede
Also bedeckende ende eerende ontsuldighen si haer ontuyscheit.

Te
glatphsa
lasar.

Dese in nam dat lant van neptalim ende van gali-
leen En die ouer die jordanen geseten waren voer-
de hi in assyrien Daer na om bede will van **Acham**
so ombeleghde hi damascum ende versloech **Rasin** co-
ninck van syrien. Ende die van syrien veruoerde
hi in cyrenen somen leest int vierde boeck der conin-
ghen int xv ende xvi Capittel.

iiij^m iij^m. xl.

Micheas propheet die vi van xij pro-
phetiert teghens iherusalem ende samarien
Naum propheet die vii van xij prophe-
tiert teghens nyriuen.

Joa
chan xvi.
jaer

ij. iud. i. i. i. i. i. i.

ay. ua

iq. i. i. i. i. i. i.

Dese Manahen began te regnieren
in des Conincs van Judeen **Ozpas**
xxix jaer. hi dede dat quaet was voer
den heer Ende wert vanden heer ghele-
uert in die handen des conincs vā assy-
rien somen leest int vierde boeck der co-
ninghen int xv capittel.

xjaer **Ma**
nahē

phace
ia. ij

jaer Dese was
manahēs

soen en hij
dede veel quaets. hij wert verslaghen
vā phacee die na hem regnierde dese pha-
ceia began te regnieren int. l. iaer ozpe
des Conincs van iudeen.

Dese phacee began te regnieren
in des conincs van iudeen **Ozpas**
hij iaer Ende gheschiedet hem weder
ghedaen had. gheschiedet hem weder
Want hi wert van ozee verslagen
die doe in sijn stede regnierde. Hij

jaer **Pha**
ce x

maecte oeck
een compact
mit Rasin en

ombeleghen dat lant van Judeen
Daer om versloech hem teglatph-
salasar En oueruoerde omtrent
drie gheslachten in assyrien somen
leest int vierde boeck der coningen
int xv capittel.

Coninghen
van ytalien

Dese Munitor na dat hi
weder int rijk gheset was
wert hi terstont
daer nae versta-
ghen vā Romu-
lus als. orosius
scrjft.

Munitor

Eptus liuius bescrijft die Conditie des stades
van Romen in xiiij decades dat is in . C. ende xl.
boecken Mer hudens daghes en vjndmense nijt
al heronimus in eē epistel die hi scrjft ad paulinū
maect van hem menae Ende oeck seneca in prolo-
goplami libri declamationum.

Coninghen
van assyrien

Dese salmanasar beleide die stade van
samarien in ozee des conincs van ysrabel ix
jaer. hi wan die stadt en worp den coninck
inden kercker. hi veruoerde die van ysrabel
en brachtse i assyrie en dat rijk vā ysrabel
cessierde hier dat ij. en lxxxij jaer ghestaen
had.

Salma
nasar

Anno mundi

iiij^m iij^e lvi.

Linia Xpi

Van desen Achas en vjnd
men nijt dat duechdlick is. hi
heeft die heer ghesluten. ende hi
wert van hem verlaten. vā die
coninghen van ysrabel ende vā
Syrien wert hi verflaghen mit
sijn volck some leest int ij boeck
paralipomenō it xxviiij capittel

Achas

liij^a lja

Biscoppen

Achi
tob.

Hier was dat Rijk vā
ysrabel vij jaer lang sō
der Coninck.

Dese ozee was die laetste coninck van ysrabel hi be gā
te regnieren in Achamas des conincs van iudeen. xij
jaer **H**i dede quaet als sijn voer vaders gedaen had dē

fond.
conic

Ozee
ixjaer

Coninghen
van ysrabel

Hi wert in sijn ix jaer gheuan-
gen vā salmanasar coninck vā
Assyrien. Ende dat rijk van
ysrabel wert ouer gheuoert in
assyrien some leest int iij boeck
der coninghen int xvij capittel

Sibilla erichrea die vermaerste van allen
sibillen heeft in dese tijden geleest als sommighe
meisters seggen Anders septmen dat haer ge-
dichte ende haer propheciē in dese tijt gheuo-
den wert Dese heeft voer die strjft van tweye
seer suuerlike gepphetiert van xpristo. hier of
leset augustiniū int xvij boec vā die stadt gods

Romen wert gheslicht int jaer van beggin des werkes iij^m iij^c lxxxij.

Die principael daet der romeynen als orosius martinus te bescreuen is nader hebreusche re: kening dat vijjaer ezechie. Mer als die lxxv bedu ders scriue so ist laetste jaer des conincs achams

Dese sennacherib quam in iudeen teghens den heylighen man Ezechiam. En die here versloech

al sijn heer tot getal van l^m. en lxxxv.

M. stridender man: nen. En dese senache

rib selcke vlyende quam tot nymuen en queldē

die joden en oec thobia. Ten laetsten wert hi van sijn selvs volc uslaghen somē leest int iij boeck der coningen int xix capittel. En int ij boeck paralipomenon int xxxij iij^m iij^c lxxxij. capittel

In dese tijt tradt die sonne afterwert. p. linien. Ende die dach was voren langher dan die ander dach. **O** hoe groot wonder. Die vyanden worden verslaghen

xxxix. ier. **E**zechias

uaad ua

Dese Ezechias was een die beste soen van een alte quaden vader die acham hiet. En wanderde voer den heer in volcomenre herte. hi onnam die hoechheiden der affgodiers. ende tynmerde dat huus des heren. Voer hem en heeft sijn gheslacht

Sa: doch.

niet gheweest onder den coninghen van iudee. daer om heeft hem die heer glorificiert somē leest int iij boeck d coninghen int xviij xix ende xx capittelen. En int ij boeck paralipomenon int xxxix. xxxi xxxij. Capittelen.

Dat Coninc rijk van ysrabel wert veruoert in Asyrie. Ende ghing te niet dat ij^c en lxxxij jaer ghesaen had

Thalas was een van die vii wijzen hij moecht eerst voer segghen Eclipsin des sonnes ende des manes als Augustinus seyt int viij boeck van die stadt gods.

Die eerste
coninc van
Romen

Anno voer die gheboert ypristi vij^e ende .xx. wert Romen ghesticht van twee
broeders inden berch palentino .recht offt ander babilonien waer Certepulick in
die tijt der aermoede so en is daer gheen stadt heyligher gheweest noch rijcker vā
goeder exempelle en duechden dan die stadt
Romen Ende hoe datse armer was vā tye
ke haue .so veel te min se gheerlicheits hadse
mer namaels heeft die rijckdom op gebrocht
ende in ghelept gheierecht ende onayfheit

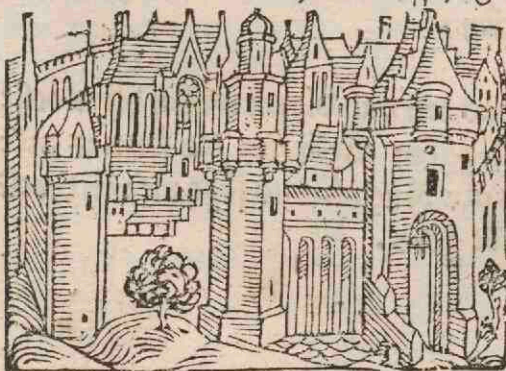

Anno
mundi

Nota dat orosius alte veel quaets scrjft van desen Romulus .hi dode sijn broer
der Remus .ende oeck sijn oude vader mit veel wijser mannen Hij dede groot ghe
welt .ende bedreeff veel tperanscaps .want hi vergadert had die harders en moer
denaers zē mit welcken hij tynmerde een stadt En wt die stadt verdruete hi sijn
naebuer te mael seer Namaels doe hi out en groot gheworden was .doe wtuercoet
hi hondert oude mannen tot raetsluden dien hi hiet senatoers Ende hi vercoer du
sent voer vechters die hi Ridderes hiet ende hi vorderde en profiaerde mit hoghe
laesten om sijn quade wercke wil ende misdienst wert hi mede ghekent onder die
afgoden .want hi vanden donre verslaghen wert en nergent en openbaerde hi hem
Dit is gheschiet tot een vermeerding sijner pinen om dat hi so veel meer soude inder
hellen afgont ghepinicht werden .als sijn naem eerbaere ghehouden wort inder me
schen memorie dat hi niet mit enighe duechden verdient had mer mit valsche flacie
ring ende droech des ghemeen volcs wert hi vanden menschen onder die afgoden
gheert **I**tem dese voerghenemde senatoers regnierden ander half jaer na Ro
mulus doot verwachtende off hi yet bi auentuer weder ghecomen had .

Linia Xpi

Biscoppen

Syracusa

Die stadt
Syracusa wert
ghesticht in syden

Cathyna

Die stadt
Cathyna
wert ghesticht

Augustinus seyt in sijn xviij boeck van die stadt gods dat **C**yparo scrijft toe loue ende prijse concul dat hi verdient heeft mit godliker eeren gheert te werden. nijt in die tijt doe die groue ende onghelcerde menschen lichtelick bedrogghen worden **M**er in die tijt dattet volck tot belien en ghelcertheit ghecomen is **E**nde want tets nu kenlick gheworden is die rasende dwaling der afgodpers ouermits dat die oude lichtelick bewegghen. bedrogghen worden. menende dat die dode menschen worden goden ghemaect. **D**aer om want si nu in dese ghelcerde tijt verlicht sijn. soe hebben si concludiert ende t samen ghesloten voert aen gheen menschen meer onder den afgoden enich godlike eer toe te scriuen **M**er si en hebben nijt ghelaten den afgoden te aenbeden **M**er houdende ende vermeyende die oude manier hebben approbiert mit hoer wercken dat si mit woerden scuwede waer om en sijn si nijt onsculdicht **M**er als paulus die apostel seyt so doen si die meeste sonde.

ida 110095110 11001 01111

In dese tijt wert Ezechias coninck van judeen sieck ter doot toe **E**n doe quam tot hem die propheet ysayas **A**mons soen **E**nde seide hem **D**it spreect god die here beschieet dijn huse wat du selfte steruen ende nijt leuen **D**oe wepnde hi sijn aensichte totter wande. ende had den heer ende seide ic bid di here **G**hedenet hoe ic voer di ghe wandert heb inder waerheit ende in een volcomen herte. ende heb voer di ghedaen dat di besaechlick was **E**nde doe screepe Ezechias groot screependes **E**nde eer dat ysayas half vten voer huse ghecomen was. **D**oe quam dat woert des heren tot hem ende seide. keert weder om ende segghet Ezechie den leydsman mines volcks **D**it spreect god die here dauid dijns vaders **I**c heb dijn gheset ghehoert. en dijn screepen ghesien **E**nde siet **I**c heb di ghesont ghemaect **D**es derden daghes selftu gaen inden tempel des heren **E**nde ic sel tot dinen daghen toe doen xv jaren **E**nde van die hant des conincks van assyrien sel ic di verlossen. ende dese stadt. **E**nde ic sel dese stadt beschermen om minen wil ende om dauid mijns knechts wil **E**nde hoe dat ysayas sijn sweren ghesont maecte dat seset int iij boeck der Cominghen int x capittel.

Coninghen
van romen

Hier begim
nen die Co
ninghen va
babilonien

In dese merodach die eerste coninc van babilonien was een seer vernaemt man. Hi ofghing vander monarchie. ende en woude nijt meer obedieren of ghehoersam wesen den coninc van assyrien die assaradon hiet. Des ghelijck dede oech die coninc van meden. Ende daer om verging alte seer dat rijck van assyrien. Ende die Coninghen van babilonien worden seer machtich tot des coninc balthasars tijt toe hier of leset die meyster inder hystorien.

merodach

Dese eerste coninc seynde Ezechie veel ghiften somen leest int iij boeck der coninghen int xij capittel.

In dese tijt waren dese. vij. wise mannen seer vermaert.

Thales.

Solon.

Chilon.

Perpander.

Cleobolus.

Hypas.

Pitacus.

Anno mundi

iiij^m v^c j

Linia xpi

manasses

Dese was xij jaer out doe hi began te regnieren. Ende hi regnierde lx jaer in iherusalem. Sijn moeder hiet Aphsika.

luax 1a

Biscoppen

In dese manasses van een goede ende duechdsame vader was hi een alte quaden ende kosen soen. Hi dede veel meer quaets dan alle die ghen die voer hem gheweest waren. Hi stortede te mael veel bloets. waer om heeft die Coninc van Assyrien dat lant van juden beleghen ende den Coninc Manassen gheuanghen ende inden kercker gheworpen. Daer nae weder comende tot sijnre herten. bekende hi sijn misdact. ende aenbedende den here soe wert hi verhoert ende weder gheset in sijn rijck. Ende al dat hi te voren qualick ghedaen ende ghemaect had dat verdestruerde hi weder. Ende hi wanderde te recht inden wech des heren. leyende een salich leuen so dat alle die ghen die hem voermaels ghekent hadden. hoer seer verwonderden somen leest int vierde boeck der coninghen int xxi capittel. Ende int anderde boeck paralipomenon int xxxij capittel.

Die deuote exemplar ende hystori van Ehoypas wert omtrent in dese tijt ghemaect.

Dese Numa pompilius was die alre meeste afgodper. Hi vervulde die stadt so seer mit afgoden dat hi voer hem seluen gheen plaetse vinden en mocht. Augustinus in sijn xvij boeck vā die stadt gods bespot aldus sijn dwaesheyt. recht of hem grotelic misdaen waer dat hi nijt mede gherekent en wert onder den afgoden die nochtans der afgoden eer so seer promouierde. Dese heeft tot dat jaer ghedaen twee maenden als Ianuarius ende Februarius. Item bouen maten ist te verwonderen dat dese mannen van groter verstant so seerplick tractiert ende gesproken hebben vol nae van allen wercken die onder die sonne gheschieden dat si nochtans in bekennisse des waerachtighe gods soe verdoelt waren. laet ons dancken onsen heren god.

numa
pompilius.

xij jaer.

Sibilla samia was in dese tijt vermaert als men seyt.

in^m v^e xxviij

Elías propheet wert mit veel ander goeder menschen martelizeert om dat hi den coninc straffe van sijn quade wercken.

ida 220999 210 2200 19 12 ouer

Caleucus een alten rechtueerdighen man heeft veel rechten ghemaect. Onder alle ghelofde hi ende ordinerde. so wie dat in ouerspul gheuonden wort datmen die beyde sijn ogghen soude wisten. Ende het gheueel dat sijns selfs soen in ouerspul leuonden wert waer om ghelofde hi datmen hem soude sijn ogghen wisten. Mer die gemeent viel hem in die saeck contrari. Ten laetsten ouermits bedē wil des volcks wort hi verwonnen. Ende op dat die wet welcke vā hem ingheset was nijt en soude vpoliert of ghebroken werden. so heeft hi eerst laten wisten sijns selfs een oghe. Ende daer nae sijns soens een oghe. Aldus behielden si alle beyde hoer ghesicht. O kersten mensche leert mit wat neersticheyt du bewaren selfte die ghelofden dijns heren. Als aldus danighe heydens man woude ghepiniche sijn om die rechtueerdighe wet die hi gheset had. dan dat hise onghewroken breken soude. Dese ende meer ander puncten mostmen vanden volck houden mit groter strengicheyt. om dat si ouermits angste des pijns seuren ende vlyen souden alle quade wercken gē.

Sel:
lum.

elchi:
as.

Coninghen
van romen

coningen vā
babylonien

Augustinus in sijn derde boeck van die stādē
gods seyt dat vā die tijt dat romen fundieert
wort tot Augustum toe. waren die stādē so
continueert. dattet voer mirakel ghehouden
wert. Als dat na den strijē punitum een jaer
ver by ghing sonder striden weghesondert die
xij jaer dat Numa coninck van romen reg-
nierde in welcker tijt die romeynen stadich
vrede hadden.

Byzantium of constantinopel

Die stādē **Byzantium** wert
ghesicht die namaels ghesch-
ten wert **Constantinopel**.

Anno mundi

ijij^m v^e lvi

Epē lvi

Amon was xij jaer out doe hi began te regnieren
ende hi regnierde mer twee jaer in iherusalem sijn nce-
der hiet **Messallemeth** **Amus** dochter van jetheta.

Amon.

manasses soen

lijx ja

Biscoppen

Van desen **Amon** leestmen
na der hebreuschē text dat hi regniert heeft twee jaer. Mer
na die twee ende tseuentich interpretes soe regnierde hi. xij.
jaer Aldus werden hier van den xij interpretes tien jaer
veruult ende toe ghedaen van die xij jaren welcke hier voer
bescreuen staen sonder coninck. Ende aldus selmen die an-
der hystorien concordieren die den twee ende tseuentich nae
volghen. Dese **Amon** dede veel quaets int aenschijn des he-
ren Als sijn vader manasses ghedaen had. Hi wanderde in
allen den wegghen daer sijn vader in ghewandert had. Ende hi
en wanderde niet in die wegghen des heren. waer om wert hi
ten laetsten van sijn knecht verslagghen ende starff sonder pe-
nitencie alst bescreuen staet int vierde boeck der **Coninghen**
int xxi capittel.

Coninghen
van wmen

coningen vā
babylonien

Ap̃s linc

Biscoppen

Dese Nabuchodonosor was een wel stridende man. Hi had ouer al victorien dat hi was een wode der verholghentheyt gods. Ende dat hi pinighen soude die sonden van veel menschen. Dese was eerst coninc van Babylonien. Ende namaels behield hi dat rijck van assyrien. welke vanden Neden verdestrueert was. Ende hi wert een monarch ende een ouerste prince. Mer om dat hi langhe regniert heeft soe worden die jaren menichsins gherkent. Die heylighe scriftuer spreek oeck in menich gherley manier van hem als nu goet ende als nu quaet. Dat seer neerstelick expo- niert wert vanden heylighen doctoren. Item het behaecht ende dunckel sommigh

Nabu
chodono
zor.

meesters. dat hi soude behouden wesen oumits grote penitencie welcke hi dede alst bescreuen staet in daniels. Ende oeck mede om dat die scriftuer sijn leuen besluit in loff ende belydinghe eens waerachtich gods. Dit seluer gheuoelt oeck nicolaus de lyra somen leest daniels in iij capittel. Die doctores segghen dat hem god ingaff wrake te doen ouer sijn vanden. Mer hi misbrante dat ingheuen ouermits houerdye. hatt ende nijt. Aldus so en verdiende hi nijt te wesen een instru- ment des godliken rechtuerdicheyts. By auentuer soe mach dese Nabuchodonosor vā alle sijn sonden doer daniels verdienten penitencie ghedaen hebben.

Anno mundi

Jhobias starff in sijn Ende xx jaer. Hi was een seer heyligh man. vol vā goeder wercken. Hi was vermaert inden gheest der propheten. Hi prophetierde die destruck van iherusalem ende des tempels recht oft gheschiet waer om sekerheyt der prophete. Ter stont na sijn doot starff sijn wijff. Ende doe die jonghe Jhobias mit sijn kinderen wt nymuen ghegaen was doe wert nymuen verdestrueert.

Jheremias die Anderde prophete vanden meesten began te prophetieren doe hi jong was teghens iherusalem ende den tempel in des conincs jospas viij jaer. Ende hi prophetierde xliij jaer behaluen dat hi in egypten prophetiert had. Grote had die heyt des volcks. Ende een grote plaghe pinende dat volck.

Dese Ancus maecte alre eerst ouer den tyber een brug tusschen den berch auen-
anum ende janiculum Ende hi stichtede die stadt hostiam opter zee xvi milen van
die stadt van romen.

iii
Ancus. xxiiij
jaer

Dese Joathas wert ter stont na sijns
vaders doot Coninck ghemaect van jude-
en in iherusalem Mer want hi nijt nae en
volchde die exempelken sijns goedertieren
vaders jospe daer om veng hem pharao
necho ende brocht hem in egypten somen
leest int iij boeck der Coninghen int xxiiij
capittel.

Jrias die propheet wert ghe-
doot vanden Coninck Jecomas
Ende Jheremas wert inden kere-
ker gheworpen.

iiij^m v^e lxxxix

Joathas was out xxiiij
jaer doe hi began te regne-
ren Ende regnerden drie
maent.

Joathas.

Jeco-
mas. xi.
jaer.

Elyachim off
Joachim

ia ia

ida iaaogah no aaoa ouuz

Dese Jecomas was oeck Jospas
soen ende Joathas broeder Hi wert van pharao Coninck ghemaect in iherusalem
op dat hi den coninck soude tribuut gheuen Dese want hi quaet dede ende den pro-

1201
azarias.

phet gheen ghehoer en gaf daer om
quam nabuchodonosor teghens hem
Ende jecomas wert sijn knecht drie
jaer lang Daer na doe hi weder ry-

Zarap-
as. azariees
soen

sell ende weder spannich wert. quam die coninck van ba-
bylonien anderwerf teghens hem ende brocht hem ghebon-
den in babylonien. nijt dat hi daer gheslept wert Mer die
coninck nabuchodonosor veranderde sinen raet ende dode
hem in iherusalem Ende worp sijn lichaem buten der muer-
ren alst propheetiert was somen leest iheremie int xxiiij ca-
pittel Ende hi nam mit hem die vaten des heren ende setten
se in sijn tempel somen leest int anderde boeck paralipome-
non int laetste capittel.

Dese Zarapas wert
verflaghen vanden co-
ninc nabuchodonosor
in rebata inden lande
Emath mit die ander
raet slude zedechie so-
men leest int iij boeck
der coninghen int laet-
ste capittel.

Coninghen
van romen

coningen va
Babylonien

Ilorus lucius bescrijft cortelick ende claerlick die loep ende die staet der romen
nen van seuen hondert jaer gheuende hem vier outkeypden **A**ldus seyt hi **I**n saeck
dat yement die grootheyt des heerlicheits ghelicket mitten jaren die sal daer rekenen
een outkeyp te wesen Want so breed ende verre ouer alle die werelt hebben si hoer
cracht gheuoent. ende seften van wapenen ghedaen. dat die ghen die hoer wercken
ouer lesen. leren nijt alleen dat process der tijcliker dinghen eens volcks. mer des
ghesheel menschelike gheslaches **I**tem alsulcken groten betrouwen hadden die Ro-
menen in hoer crachte. so dattet groffteertse volck ghen onderschepte en maecten
off si te peerde. off te sceep. off te lande. off ter zee streden. **O** volck dat weerdich is te
ghebieden ouer alle die werelt. weerdich alles gunstes ende verwondering der men-
schen ende der goden.

Anno mundi

iiij^m vi^e

Linia xpi

Dese Joachim was xviij jaer out doe hi began te regnier
Ende hi regnierde drie maenden in iherusalem sijn moeder
hiet noescha helnathans dochter van iherusalem.

Joa-
chim of je-
comias

ia

Dese Joachim
was Jecomias soen. **H**i dede veel quaets daer om wert hi van dat rijck ghen omen
Ende wert ghebonden veruoert in babylonien. Ende veel meer ander worden mit
hem gheuoert in babylonien somen leest int vierde boeck der Coninghen int xviij.
capittel.

Biscoppen

daniel
pphe^{te}

Dese Daniel sach in sijn laetste prophete **E**nde vraechde god van dat
eynde der werelt **E**nde hi seyde hem dat **E**ntekerst regnieren soude du-
sent twee hondert ende tneghentich daghen dat is drie jaer mit een half
jaer **S**alich waren si die comen souden tot dusent twee hondert ende
xxxv daghen daer in bewijst is dat die werelt staen sel xlv daghen nae
Entekersts doot off yement woude in die penitencie doen.

Daniel

Ananyas

Alle dese worden mitten Coninck Joachim

Azarias

Mysael

ghelept in babylonien doe si noch kinderen wa-
ren.

Ezechiel

Mardocheus

Die stadt Hostia wert ghesticht Item die paus wert consecriert ende ghehijt vanden biscop van deser stadt als die paus Marcus gheordineert heeft.

Die stadt Hostia.

Daniel propheet doe hi noch jong was verlost hi susannam Hi stont mit sijn ghesellen in teghenwoerdicheyt des conincks zc. Namaels bedude hi des conincks droom waer om wert hi verheuen somen leest danielis int eerste capittel.

Dese Sedechias iohas derde soen was quaet. Ende hi en gaff den propheet iheremie gheen ghesoer. Waer om verging hi pammerlike Ende al dat lant van iudamit hem. Sijn ogken worden hem wt ghesteken. Sijn kinderen worden ghesdoot. somen leest int vierde boeck der Coninghen int laetste capittel. Ende in iheremia int .liij. capittel.

Hier eyndet dat Rijk van iudeen.

Sede:
chias. xi.
jaer.

Dese was out xxi jaer doe hi begonst te regneren Ende hi regnierde xi jaer Sijn moeder hiet Amithal iheremias dochter van lobna.

124 220998 212 2200 0000

Dese Josedech is wt ghegaen Als die heer iudam ende iherusalem gaff inden handen des conincks Nabuchodonosor somen leest int eerste boeck paralipomenon int sefte capittel. Ende hi is mitten anderen gheuanghen gheseyt in babilonien som-

Josedech.
azarias
soen.

minghe segghen dat dese gheweest is Esdras scribe ende priester Off hi mach bi auentuer sijn broeder gheweest hebben.

propheet

Abacuc.

propheet

Ezechiel.

propheet

Baruch.

Baruth propheet heeft veel gheseyt van ypris to ende van die laetste tijden.

Abacuc prophetiert te ghens Nabuchodonosor ende babilonien Mer in wat tijden dattet was daer vjndmen verscheyden opinien off dese Abacuc brocht die spi-

Ezechiel prophetiert in Caldeen die destructie van iherusalem zc. Ende ten laetsten wert hi ghemartierzeert.

se die hi voer hem seluen bereypt had tot daniel in die kuyt der leuen bi babilonien als iheronimus scrjft.

Cominghen
van romen

Dese priscus ordineerde die spelen en badimenten. hi dede om trent romen tym-
meren dat Capitolum Item Capitolum is te segghen alleen een hoeft want int
fundament wert gheuonden een hoeft sonder lichaem Als een
prophecie des toecomende wercks. want namaels saten daer
die senatoers dat sijn die oudermanss als een hoeft des wercks

Priscus
aus Targi
mus.
xxxviij
jaer

coningen vā
babylonien

Dese nabuchodonosor des groten nabuchodonosors soen tymmerde sijn huusvrou-
wen een alten suuerliken en kosteliken hof. Hi heeft van die roue der opanden die
tempel belis grotelick verciert. En veel groter wercken heeft
hi ghedaen so datmen hem toe scrjft dat hi in grootheyt sijne
wercken herculen bouen ghegaen heeft.

Nabu-
chodonosor.

Die drie kinderen als Ananias Azarias ende Mysael worden in een barnenden
ouen geworpen wt welcken si hi miracul verlost wor-
den somen leest danielis int derde capittel.

Anno
mundi

Linia xpi

Hier gaet wt die vierde outheyt des werelts
ende had gheduert iij^e ende lxx jaer nader he-
breuschē rekening Mer die lxx interpretes re-
kennen iij^e ende lxxviij jaer.

Biscoppen

Die caldeen verbrande salomons tempel ende de-
strueerde iherusalem Ende dit is een van die prima-
pael datum deser heyligher scriftuere. Dese tempel had ghestaen iij^e ende xliij jaer te
rekenen van dat se eerst fundiert wert als in salomons vierde jaer Ende van dese
destruēci tot die ander destruēci die van tytus ende vespasianus gheschiede int xliij
jaer na die doot ons heren waren vi^e ende lxxij jaer als Eusebius ende iheronimus
bescriuen.

ihere-
mias

Dese was gheheyllicht in sijn moeder's lichaem Hi screef die twee lste
boeken der Coninghen Ende twee boeken van paralipomenon en sijne
selfs boeck Hi prophetierde den Coninghen van egypten dat hoer af-
goden souden neder vallen als een maghet haerde daer om hebben die priesters in
een heymelike stede des tempels aen ghebeden een beelt des maghets mit een kinde-
kin Hi verdreef die serpēten van dat eertrijck doer sijn ghebet Ten laetsten straf-
te hi die afgodpers waer om wert hi van twolck ghesteent ter doot toe Ende die
van egypten hebben den heylighen martelaer glorioselick begraven in der Conin-
ghen grafstede om sijne wel daets wil.

Astrages Coninck van meden had een enich dochter dien hi hilichte aen enen
 ridder vten ghemeen volck om dat van hoer gheen edel vrucht comen en soude. Die
 faeck hier of vertelt die meyster inder hystorien. want hi angt had verdreuen te
 werden wt dat rijck des sijn dochter een edel soen ghebaert had als hem voersept
 was. Ende dat gheueel hem daer hi voer sorchde. want van hoer wert gheboeren Cy
 rus die coninck van parsen wert die hem verdreef.

Ciusmerodach was dese voerghenoemde Nabuchodonosors broeder.
 hi verlost joachim vten kercker ende maecte hem seer groot. want na
 sinen raet dede hi sinen vader vter eerden op graue deplende dat lichaem
 in in^e deelen ende worp dat lichaem also ghedeplt voer in^e ghieren die
 dat verslenen om dat hi nijt en soude weder verrisen vander doot die van een keest
 weder tot een mensche ghecomen was.

in^m vi^e xxxviii

Salachiel Dese was des Conincks van juden jeconias soen die hi
 wan na die ouergaenck van babyloniën Als die ewange
 list matheus beschrijft.

ad. a

ida 110099h 110 1100a ouu. 110

Ezechiel. Dese Ezechiel na veel wercken die hi glorioselick ghedaen had soe ke
 werf hi doer sijn ghebet dat die wateren thohar dick worden so dat die
 kinderen van ysrachael daer op mochten wandren ende die van caldeen
 daer in verdrencken Ten laetsten doe een deel 8 hoser menschen welcke hi ghestraft
 had verslaghen ende ghedoot waren ouermits venijnt der serpentes. Doe worden
 die ander toernich. ende hebben hem mit peerden ghesleept langhes der straten ende
 ouer den steenwetze soe dat sijn breyn opter straten bleeff ligghen Aldus word hi
 een glorioeff martelaer des heren.

Dat scaeck spul wort eerst gheuonden van enen philosoeph gheseten versee op
 dat hi doer sollaes van desen spul den tyran Ciusmerodach Coninck van babyloni
 en die sijn meysters ende sijn wijse mannen plach te doden mocht brenghe tot bet
 ringh sijnne leuens.

Coninghen
van romen

Dese **Seruius tulkius** was van sijn moeds weghen van knechtelike condiciën wāt si was een gheuanghen maecht hoe wel dat si edel was **D**ese voert groot lof vā die hystori scriuers want in allen staten heeft hi gheweest. ende ouer al hield hi hem seer eerlike **D**ese maecte aen die stādē drie berghe **E**nde om die mueren maecte hi grauen.

**coningen vā
babilonien**

Dese drie waren broeders ende regnierden die een naden anderen **E**nde **Balthasar** was die laetste coninc vā babilonien **H**i wort van **darius** en **cyrus** verslaghen hi en had ghenen soen **E**n **darius** suster was sijn moeder. daer om in nam **darius** dat rijck mit hulpe van **cyrus**. en die here en hoelp hem nijt want hi die vaten des heren onweerdelic tractiert had somen leest int iij ca danielis.

Daniel een man der begeerten heyligh en wtuercoen was in dese tijt vermaert sijn werken heeft god approbiert mit gloriose miraculen.

Anno mundi

iiij^m vi^c lxx

Lima xpi

Esdraas priester van aarons gheslacht is vermaert ouermits heylichheijte sijnē uens en wijsheijte **E**n doer sijn grote vernustheijte en arbeijte wort die ioedische stādē reformiert en tot een beter gheslekt.

Bisoppen

**Die stādē vā babilonien
wert hier destrueert.**

ja. a

Die grote stādē babilon wert ghewonnen **E**n sijn macht wort hem benomen ghelijck die heylighe propheten prophetiert hadden **D**it was die eerste en die meeste stādē vā dē werlt daer ongheloeslike dinghen of bescreuen staen **E**nde dese die so groot was wert i eenre nacht destrueert. hier in wert ons bewesen dat alle cracht en starckheijte deser werlt ghelijck bi dē toerne gods is als stoffvullens ende als een cleyen vonecken **M**en seyt waerachtelick dattet ongheloeslic seken dat alsulcken stādē vā menschen hadden gheymert mocht werden off oeck verdestrueert werden **W**aer off soude die werlt een groot spiegel ende een bequaem exempel hebben des si hier bi wouden informiert en ghesceert wesen.

Dese Darius was astrages zwagher Ende want astrages mer een enighe dochter had. so vercoer hi darium tot enen soen. want Cyrus vacht ende stredte teghens hem. Ende Cyrus verwanse alle leyde en tractierde se als sijn neven. want hi gaff si hen ouden vader astragi dat rijck vā hys canen Ende hi gaff dario dat rijck van meden.

Die monarchie van persien.

Darius.

Comincken van persien.

Cyrus xxx jaer.

Dese Cyrus was eerst cominc vā persien en namaels broecht hi die monarchie totten persien. hi was vā sijn vaders weghen geboren van een vryen ghemeen volck Mer sijn moed was des conincs astrages dochter Van desen Cyro spreekt ysayas Hi heeft babilon verwonnen. balthasar verflaghen. den propheet daniel heeft hi verheuen. en hi heeft die kinderen vā ysrahel weder in juden gheseynt om dat si die tempel seuden tymmeren als esdras bescreijt i sijn i ca. Sibilla Cumana prophetiert van xpo en si broecht tarquimo den coninc vā romē in boeken in welcken bescreuen waren die ouerdrachten en polie d romeynen.

iii^m vi^c lxxxiii

zoroabel

Dese heeft den tempel fundiert ende namaels volmaect somen leest Esdras int vi capittel.

Aggeus en Zacharias propheeten ende strectent volck verwekkende hoer totten tempel te tymmeren.

aa a 122 1200 1212 1200 1200 1200

Na dat die kinderen van ysrahel weder quamen van babilonien doe waren dese twee hoer ouerste. Als ihesus een groot priester als een regent. Ende zoroabel was als een hertoech of een leydsman Ende d se manier word gheshouden tot hertoech des tijt toe Als dat die ouerste priesteren waren die principaelste Ende die hertogen waren die substituten Nochtans hebben die hertoghen alre gheweest van dat gheslacht van juda nae jacobis prophetie. Ende onder dit alre leste priesterlike regiment en leestmen niet dattet volck dwaelde vander waerheyt des gheslues. als si oermaels deden want in die tijt der rechteren ende der Coninghen ist volck die wijs ghesuallen totter afgodpe. Item die joden die hier weder ghecomen sijn ende namaels verstroyt worden doer alle die werlt nae dauides prophetie inden loijn psalm hebben al gheweest van die gheslachten juda benjamin ende leui Ende weynich warden vā die ander tien gheslachten Mer die verdruen ende gheseynt worden inden bergken van Caspien die en quamen niet weder. als die hebrei segghen.

ihesus jese.

Dese is jofue een groot priester en figuer xpi.

Conincghen
van romen

Die ho-
udighe tar-
quing

Na dat ferrius verslaghen was. doe tradt dese Tarquinius int rijk. dese was die gheen die eerst alle manier van tormenten bedacht Ende namaels wert hi wt dat rijk verdruen om dat sijn soen lucretiam ucrachte. waer om en wou den die romeynen voert aen gheen coninghen meer hebben om dat si te veel tyranscapheden bedreuen.

Conincghen
van parsen

Cyrus na veel striden die hi gheuoert had. quam hi totten sciten. ende word al daer vanden Coninghinne tamyrus gheuanghen. Ende mit al sijn heer tot twee hondert dusent menschen worden verslagen Ende die coninghinne onthoefde hem en dede dat hoeft werpen in een vat vol menschen bloets. sprekende aldus. versade dy nu vanden bloede daer dy lang na ghedorst heeft.

Lucetia was een eerbaer ende edel joncfrouwe. si wert gheweldelick vercracht van des conincs soen. waer om dede si hoer seluen seer dwaesselicke Dese wert al legiert tot een exempel der weynicheyt Mer si en wert niet onsculdicht van man Anno mundi slachticheyt. hier of leset augusti num int eerste boeck vā die stadt gods.

Ep lin

Alphaxat wan mit cracht dat rijk van meden na cyrus doot. Ende hi tyn merde die grote stadt ecbatbanis Hi disponeerde hem ribell te werden teghens na Buchodonosor dat is Cambisen. Mer hi wort verwonnen somen leeft judich int eerste capittel.

Biscoppen

Sibilla hellespontia ghebozen vten land van troeyen heeft in dese tijt van xpus to propheetert aldus. Ihesus xpus sal ghebozen werden van een wyne ende su uer maghet.

Galaris spaulus was een tyrā die veel onnosel bloets stortede. Dese dede den constenaer ende meyster perillum die een metalen stier ghemaect had om die menschen daer in te pinighen alre eerst in werpen. om dat hi ondersoeken soude wat dat hi ghemaect had Ende sijn stemme gaf een verueerlick gheluyt doer des stiers mont ghelijck die offen bleten Aldus so vant die onrechtueerdighe tyrā bi tijden den gheen die hi rechtueerdelick pinichde Orosius seyt dat dit gheschiede int loijn jaer of daer omtrent eer dat die stadt ghetymmert wert ec. Item Alsmen seyt so heeft Sialia gheweest een voester ende een moeder der tyrannen.

Dese Cambises wert menichsins gheheten. Hi wert in Esdras boeck gheheten Artaxerxes of Assuerus. Ende in Judiths hystorie die onder hem ghemaect is wert hi ghenoeemt nabuchodonosor. Dese gheboet seer crachtelick datmen noch den tempel noch iherusalem en soude weder tymmeren. Ende sijn vader ghebode alleen datmen die stadt nijt en soude tymmeren. Mer die princen belittent oeck mede ende waren hinderlick totiet werck van thuus des heren. sonder ende buten weten: scap van Coninck Cyprus. Item dese dede een quaden rechter leuendich villen. ende ghebode des rechters soen op sijns vaders velle te sitten. om dat hi ouermits anxt soude alle quade wercken scurwen ende rechtuerdeliken rechten.

vijjaer
 n
 cambises
 cyprus
 soen

Holofernus een prins van nabuchodonosors heer wan veel landen van Cambises. Ende brochte se onder dwang van sijn heer Ten laetsten quam hi tot Bethuli: am. Ende al daer wert hi van die vrouwe Judith onthoest. somen leest in judiths anderde boeck int viij capittel.

Een nywe babylonien wert in egypten ghesicht van Cambises die al dat rijck in wan.

Pitagoras die eerste filosofoph.

122 220222 212 2202 220222

Item Wetet dat die wijsheyt der heydenen was ghekel vanden creatueren. Ende began eerst vanden afgoden in die tijt dat die menschen noch plempe ende groff waren. Want wie dat doe wat vernuft was. of yet meer wist dan die ghemeente. die wort voer god ghehouden. Daer na is die wijsheyt ghewassen. Ende doe quamen die oude poeten. die vanden valsken goden menich lofhentael verfierden. Ende hadden dese in voer tijden gheweest. men soude se voer goden ghehouden hebben. Daer nae quamen die wijsen die mit wonderlike vermetelheyt. hoer selfs glorie ende eer verbrede. Nochtans en verdiende si gheen godlike eer. om des tijts wil wantment bet wist. Mer leyder si na volchede die oude ghewoenten hoe wel dat si verboden nywe goden te maken. Ten laetsten worden die filosofhen vermaert. van welken dese Pitagoras die eerste was om dat hi oetmoedelike antwoerde sprekende dat hi gheen wijs man en was. Mer hi was een minne der wijsheyt. Ende dese waren gheleen contrari den afgodpers. ende veel worter ghedoot. Ende veel deden ghehech die anderen om vrese ende anxt. Mer veel quader waren si die om ghiften ende gauen te ghens hoer selfs consciencie die wet der afgodpers verhuuen hebben hier off lesset Augustinum int boeck van die stadt gods.

Coninghen
van romen

Patapytes.

Dese pantapytes Cambises dochter was dese twee hoer wijs den enen als Erenydes voer en den anderen nae als iseronimus seyt op daniels boeck int der de boeck.

Coninghen
van parsen

een halff
jaer.

In
erenydes

was een vā die seuen
wisen die rechters wa
ren ouer dat rijck van
ystahel.

an^d mundi

Ju
dith.

Die hystori van judith wert onder Cambises coninc van parsen gheset. Si wert gheset ende allegiert te wesen een exemplae alre reynicheyt.

Linia xpi

Dano ende Phisios Pitagoras discipulen dese hebben die seet ghevolcht ende continueert daermen wijs jaer lang swighen most om dat na die tijt als si wel gheleert waren spreken mochten.

da lxx

Bischoffen

Pitagoras die eerste filosoeph van hem hebben alle die filosofhen hoer oersprong dat si soe hieten want voermaels hieten si die wise als augustinus seyt in sijn viij boeck van die stadt gods. Dese leerde den volck veel goeder leringh Ende ons veel doctrinen seyde hi datmen onauusheit soude vlyen Ende dat die beste eyghenheit der vrouwen gheen gout ofte suluer was. mer reynicheyt vercperde den vrouwen alre meest. Item hi vant die musijck. Item hi seyde datmen na god die waerheit soude eeren want die waerheit maect den menschen gode alre naest. Item doe hi hoerde enen mensch die costelick ghecleet was lelyke woerden spreken doe seyde hi antwerpet costelike ende suuer woerden na v elderyn of trect cleder aen die v lelyke woerden bequaem ende ghelijck sijn. Item hi hoerde een omkeleest mensch spreken die lieuer gheselschap ende conversac had mitten vrouwen dan mitten filosofhen. dien antwoerde hi ende seyde Die verken weytelen oeck lieuer in die modder dan in schoen water. Dese was onder den volck in sulcker weer diecheyt gheschout den dat si na sijn doot van sijn huus een tempel maecte.

Dese Darius was een van die seuen wisen Ende bi dat neyen ofte gherust van een peert vercrech hi subtylike dat rijck Hi crech weder tot sijn rijck die van Assyrien Hi bedwang Babylonien Alphen ende Macedonien Namael's doe hi begheerde tot eenre coninginghe te hebben des conincs dochter van seiten. Diemen hem niet gheuen en woude. Daer om quam hi te ghens den seiten mit seuen hondert dusent menschen Ende hi en ontfach hem niet al dat volck in prael des doots te brengen om begheer te van eenre vrouwe dat seer wracliek onrechtueerdich ende onwyscliek ghedaen was. waer om wert hi scandelike veriaecht Ende hi verloor al daer hygh dusent menschen Daer na wert hi mit luttel volcks van Arthen als mit xi dusent vermonnen Ende verloor al daer twee hondert dusent Ten laetsten woude hi sijn scaep wraeken al daer int aencomen bleef hi seluer. Item sommighe segghen dat hi geboefde in een waerachtich god welcke hi ghebode een tempel te maken ende sacrificia te doen etc. waer om isser hoep van hem. leset hy int opt vi capittel van Esdras boeck.

iii
Darius p.
taspis

Abp.
uth Zoro
babele soen

ida 1100ggh 110 1100a ouu

Van desen Abputh ende vanden anderen die in deser linien volgen tot iosephs tijt toe en vindingen niet bescreuen inder scriftueren dan alleen dat si mitten anderen vanden ewangelist matheo gheteelt werden. daer om en machmen hoer tijt volcomelick niet weten.

Ag: geus
Zacharias.
Dese twee propheten waren in deser tijt Ende in des conincs anderde jaer bestrafte si dat volck van hoer vergheetelheyt om dat si souden weder tymmeren dat huus des heren Ende si sollicitierden ende vercreghen aen zoro babil so dat hi willich word den coninc daer of te spreken Ende die coninc gaf daer ghehoer toe ende consentierdet Doe worden die herten der ghemeente ontfachen om dat si tymmeren mochten die tempel des heren. somen leest Esdras int vi capittel.

Democritus philosophus maecte hem seluen blind ende arm om liefte die hi had totter wijsheyt.

Anapagoras had een navolgher die gheheten was Arche-
laus socrates meyster.

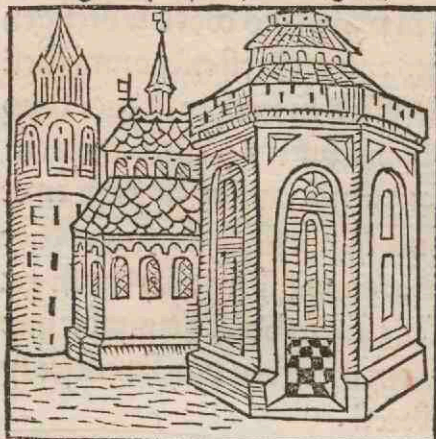
Heracitus crebrosus.
Gostilius een scriuer der tragedien.

Die bloeyende schoen sentencien van deser philosophen vintmen in speculo hystoricali vincten.

Hier beginne die raetslode vā
wme ind coningē stede gestelt.

Die romeyne hebbe hoer heer
licheyt uandē Mer si en hebbe
die tyranscap nijt ontgaen.

Romeynen

Die tempel des heeren
wort volmaect in 50
minck datus vñ jaer.

Brucg
eerste raets
man.

Lucius.

In't jaer cc en xliij na dat wmen ghe
sticht wert doe hebben die romeyne mit
rppen raet gheordniert in die stede der
coninghen twee raetsmannen die niet
een jaer en souden regieren op dat si
langheyt des tijts heer nijt en souden
verheffen tot souerdyge. ende oeck mede
om dat die een den anderen soude onder
wysen desser een van beyden in enighe
saken dwaelde.

Coninghen
van parsen

Leonida coninck van spar
taengen mit iij^m menschen ver
wan hi ende dode vol na vñ^c die
sent menschen van parsen Dit is

Anno mundi

iij^m vñ^c xxxiij

een wonderlick ding te spreken

aldus sprach hi sijn volck toe **E**tet hier nu v middachmael alleens of ghi uwe
uontmael doen soude bi die verdoemde inder hellen **E**nde dat gheschiede also. want
van groter vermoetheyt vielen si neder op die doden ende storuen te samen mitten
anderen.

Linia xpi

adg. lxx

Aggeus heeft van desen Tempel prophetiert **D**at die glorie deser tempel soude
meere wesen dan vanden anderen. welcke dat gheestelike te verstaen is. want onse
here ihesus xristus mit sijnre lichamelike teghenwoerdicheyt heeft dicwyl desen
tempel ingaende grotelick glorificiert **E**n in desen wert hi gheoffert op onser vrou
wen purificacien dach **A**nders en mocht die waerheyt der propheten nijt staen.
want dese andde tempel en was nijt te gelijken bi den eersten **A**ugustinus neemt
hier een sterck argument teghens den joden **A**ls dat dese auctoriteyt of dit punct
van groter noot was te verstaen van die tempel welcke dat huus gods is wt de
uendich steen ghetymmert **E**nde die tempel also ghetymmert en heeft gheen finis
ghelijck ghehadt ic swighe van meere glorie **H**ier of leset **A**ugustinum in sijn xij
boeck van die stad gods.

Bisdommen

Dese dictator was daer toe gheschickt en vercoren dat hi den raet sluden soude voer
staen Ende wesen een voergangher crachtelick hoer vpan den resistenci te doen ende
te weder staen Item Dicta

Dictator.

tor is een naem va een eer
ker ampte.

In dese tijt was binne comen een
grote twist tusschen den ghemeente en
den senatoers.

Dese per ses coninc van par sen maecte dat eertrijck en die zee in groter wer ouer
mits veelheyt des volcks welke hi vergadert had Nochtans en wast vol na nijt
te achten daer hi voerspoot had. Mer in corten tijt

Dese regnierde
xx jaer lang.

**Xerxes da
rio soe**

verloer hi neghentien werf hondert dusent mannen
Ende mer een weynich tijts daer nae wert hi van
arthabano syn prouoest ghedoot. Item dat ghetal
der grieken die victori hadden was onghelijck meerre dan tghetal der gheenre die
verlaghen worden **O** dweuinghe tijden. hier of leset **Crosium.**

in^m vñ^e lvin

Iheronimus vertelt in een synre Epistelen hoe dat Xerxes staende op een hoghe
plaetse ouersach een ontallick schaer van volck Ende hi wert te mael seer scrypen
de om dat ouer hondert jaer gheen van allen in leuende lijff soude wesen.

ja lvi

122 1209 1210 1211 1212 1213 1214 1215 1216 1217 1218 1219 1220 1221 1222 1223 1224 1225 1226 1227 1228 1229 1230 1231 1232 1233 1234 1235 1236 1237 1238 1239 1240 1241 1242 1243 1244 1245 1246 1247 1248 1249 1250 1251 1252 1253 1254 1255 1256 1257 1258 1259 1260 1261 1262 1263 1264 1265 1266 1267 1268 1269 1270 1271 1272 1273 1274 1275 1276 1277 1278 1279 1280 1281 1282 1283 1284 1285 1286 1287 1288 1289 1290 1291 1292 1293 1294 1295 1296 1297 1298 1299 1300 1301 1302 1303 1304 1305 1306 1307 1308 1309 1310 1311 1312 1313 1314 1315 1316 1317 1318 1319 1320 1321 1322 1323 1324 1325 1326 1327 1328 1329 1330 1331 1332 1333 1334 1335 1336 1337 1338 1339 1340 1341 1342 1343 1344 1345 1346 1347 1348 1349 1350 1351 1352 1353 1354 1355 1356 1357 1358 1359 1360 1361 1362 1363 1364 1365 1366 1367 1368 1369 1370 1371 1372 1373 1374 1375 1376 1377 1378 1379 1380 1381 1382 1383 1384 1385 1386 1387 1388 1389 1390 1391 1392 1393 1394 1395 1396 1397 1398 1399 1400 1401 1402 1403 1404 1405 1406 1407 1408 1409 1410 1411 1412 1413 1414 1415 1416 1417 1418 1419 1420 1421 1422 1423 1424 1425 1426 1427 1428 1429 1430 1431 1432 1433 1434 1435 1436 1437 1438 1439 1440 1441 1442 1443 1444 1445 1446 1447 1448 1449 1450 1451 1452 1453 1454 1455 1456 1457 1458 1459 1460 1461 1462 1463 1464 1465 1466 1467 1468 1469 1470 1471 1472 1473 1474 1475 1476 1477 1478 1479 1480 1481 1482 1483 1484 1485 1486 1487 1488 1489 1490 1491 1492 1493 1494 1495 1496 1497 1498 1499 1500 1501 1502 1503 1504 1505 1506 1507 1508 1509 1510 1511 1512 1513 1514 1515 1516 1517 1518 1519 1520 1521 1522 1523 1524 1525 1526 1527 1528 1529 1530 1531 1532 1533 1534 1535 1536 1537 1538 1539 1540 1541 1542 1543 1544 1545 1546 1547 1548 1549 1550 1551 1552 1553 1554 1555 1556 1557 1558 1559 1560 1561 1562 1563 1564 1565 1566 1567 1568 1569 1570 1571 1572 1573 1574 1575 1576 1577 1578 1579 1580 1581 1582 1583 1584 1585 1586 1587 1588 1589 1590 1591 1592 1593 1594 1595 1596 1597 1598 1599 1600 1601 1602 1603 1604 1605 1606 1607 1608 1609 1610 1611 1612 1613 1614 1615 1616 1617 1618 1619 1620 1621 1622 1623 1624 1625 1626 1627 1628 1629 1630 1631 1632 1633 1634 1635 1636 1637 1638 1639 1640 1641 1642 1643 1644 1645 1646 1647 1648 1649 1650 1651 1652 1653 1654 1655 1656 1657 1658 1659 1660 1661 1662 1663 1664 1665 1666 1667 1668 1669 1670 1671 1672 1673 1674 1675 1676 1677 1678 1679 1680 1681 1682 1683 1684 1685 1686 1687 1688 1689 1690 1691 1692 1693 1694 1695 1696 1697 1698 1699 1700 1701 1702 1703 1704 1705 1706 1707 1708 1709 1710 1711 1712 1713 1714 1715 1716 1717 1718 1719 1720 1721 1722 1723 1724 1725 1726 1727 1728 1729 1730 1731 1732 1733 1734 1735 1736 1737 1738 1739 1740 1741 1742 1743 1744 1745 1746 1747 1748 1749 1750 1751 1752 1753 1754 1755 1756 1757 1758 1759 1760 1761 1762 1763 1764 1765 1766 1767 1768 1769 1770 1771 1772 1773 1774 1775 1776 1777 1778 1779 1780 1781 1782 1783 1784 1785 1786 1787 1788 1789 1790 1791 1792 1793 1794 1795 1796 1797 1798 1799 1800 1801 1802 1803 1804 1805 1806 1807 1808 1809 1810 1811 1812 1813 1814 1815 1816 1817 1818 1819 1820 1821 1822 1823 1824 1825 1826 1827 1828 1829 1830 1831 1832 1833 1834 1835 1836 1837 1838 1839 1840 1841 1842 1843 1844 1845 1846 1847 1848 1849 1850 1851 1852 1853 1854 1855 1856 1857 1858 1859 1860 1861 1862 1863 1864 1865 1866 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705 2706 2707 2708 2709 2710 2711 2712 2713 2714 2715 2716 2717 2718 2719 2720 2721 2722 2723 2724 2725 2726 2727 2728 2729 2730 2731 2732 2733 2734 2735 2736 2737 2738 2739 2740 2741 2742 2743 2744 2745 2746 2747 2748 2749 2750 2751 2752 2753 2754 2755 2756 2757 2758 2759 2760 2761 2762 2763 2764 2765 2766 2767 2768 2769 2770 2771 2772 2773 2774 2775 2776 2777 2778 2779 2780 2781 2782 2783 2784 2785 2786 2787 2788 2789 2790 2791 2792 2793 2794 2795 2796 2797 2798 2799 2800 2801 2802 2803 2804 2805 2806 2807 2808 2809 2810 2811 2812 2813 2814 2815 2816 2817 2818 2819 2820 2821 2822 2823 2824 2825 2826 2827 2828 2829 2830 2831 2832 2833 2834 2835 2836 2837 2838 2839 2840 2841 2842 2843 2844 2845 2846 2847 2848 2849 2850 2851 2852 2853 2854 2855 2856 2857 2858 2859 2860 2861 2862 2863 2864 2865 2866 2867 2868 2869 2870 2871 2872 2873 2874 2875 2876 2877 2878 2879 2880 2881 2882 2883 2884 2885 2886 2887 2888 2889 2890 2891 2892 2893 2894 2895 2896 2897 2898 2899 2900 2901 2902 2903 2904 2905 2906 2907 2908 2909 2910 2911 2912 2913 2914 2915 2916 2917 2918 2919 2920 2921 2922 2923 2924 2925 2926 2927 2928 2929 2930 2931 2932 2933 2934 2935 2936 2937 2938 2939 2940 2941 2942 2943 2944 2945 2946 2947 2948 2949 2950 2951 2952 2953 2954 2955 2956 2957 2958 2959 2960 2961 2962 2963 2964 2965 2966 2967 2968 2969 2970 2971 2972 2973 2974 2975 2976 2977 2978 2979 2980 2981 2982 2983 2984 2985 2986 2987 2988 2989 2990 2991 2992 2993 2994 2995 2996 2997 2998 2999 3000 3001 3002 3003 3004 3005 3006 3007 3008 3009 3010 3011 3012 3013 3014 3015 3016 3017 3018 3019 3020 3021 3022 3023 3024 3025 3026 3027 3028 3029 3030 3031 3032 3033 3034 3035 3036 3037 3038 3039 3040 3041 3042 3043 3044 3045 3046 3047 3048 3049 3050 3051 3052 3053 3054 3055 3056 3057 3058 3059 3060 3061 3062 3063 3064 3065 3066 3067 3068 3069 3070 3071 3072 3073 3074 3075 3076 3077 3078 3079 3080 3081 3082 3083 3084 3085 3086 3087 3088 3089 3090 3091 3092 3093 3094 3095 3096 3097 3098 3099 3100 3101 3102 3103 3104 3105 3106 3107 3108 3109 3110 3111 3112 3113 3114 3115 3116 3117 3118 3119 3120 3121 3122 3123 3124 3125 3126 3127 3128 3129 3130 3131 3132 3133 3134 3135 3136 3137 3138 3139 3140 3141 3142 3143 3144 3145 3146 3147 3148 3149 3150 3151 3152 3153 3154 3155 3156 3157 3158 3159 3160 3161 3162 3163 3164 3165 3166 3167 3168 3169 3170 3171 3172 3173 3174 3175 3176 3177 3178 3179 3180 3181 3182 3183 3184 3185 3186 3187 3188 3189 3190 3191 3192 3193 3194 3195 3196 3197 3198 3199 3200 3201 3202 3203 3204 3205 3206 3207 3208 3209 3210 3211 3212 3213 3214 3215 3216 3217 3218 3219 3220 3221 3222 3223 3224 3225 3226 3227 3228 3229 3230 3231 3232 3233 3234 3235 3236 3237 3238 3239 3240 3241 3242 3243 3244 3245 3246 3247 3248 3249 3250 3251 3252 3253 3254 3255 3256 3257 3258 3259 3260 3261 3262 3263 3264 3265 3266 3267 3268 3269 3270 3271 3272 3273 3274 3275 3276 3277 3278 3279 3280 3281 3282 3283 3284 3285 3286 3287 3288 3289 3290 3291 3292 3293 3294 3295 3296 3297 3298 3299 3300 3301 3302 3303 3304 3305 3306 3307 3308 3309 3310 3311 3312 3313 3314 3315 3316 3317 3318 3319 3320 3321 3322 3323 3324 3325 3326 3327 3328 3329 3330 3331 3332 3333 3334 3335 3336 3337 3338 3339 3340 3341 3342 3343 3344 3345 3346 3347 3348 3349 3350 3351 3352 3353 3354 3355 3356 3357 3358 3359 3360 3361 3362 3363 3364 3365 3366 3367 3368 3369 3370 3371 3372 3373 3374 3375 3376 3377 3378 3379 3380 3381 3382 3383 3384 3385 3386 3387 3388 3389 3390 3391 3392 3393 3394 3395 3396 3397 3398 3399 3400 3401 3402 3403 3404 3405 3406 3407 3408 3409 3410 3411 3412 3413 3414 3415 3416 3417 3418 3419 3420 3421 3422 3423 3424 3425 3426 3427 3428 3429 3430 3431 3432 3433 3434 3435 3436 3437 3438 3439 3440 3441 3442 3443 3444 3445 3446 3447 3448 3449 3450 3451 3452 3453 3454 3455 3456 3457 3458 3459 3460 3461 3462 3463 3464 3465 3466 3467 3468 3469 3470 3471 3472 3473 3474 3475 3476 3477 3478 3479 3480 3481 3482 3483 3484 3485 3486 3487 3488 3489 3490 3491 3492 3493 3494 3495 3496 3497 3498 3499 3500 3501 3502 3503 3504 3505 3506 3507 3508 350

Romeynen

In deser raetsluden tijden was te
Romen een grote duer tijt Ende
een swaer pestilenci
Tytus . daer die stadt seer of
publius verging .

Verginius doer stact sijns selfs dochter
mit enen swerd . om dat si niet soude ghe-
brocht werden tot enigher dienstasticheyt .
daer om werden noch die rechtters gedwon-
ghen neder te legghen hoer teykenen der edel-
heyt die si voermaels plegghen te hebben hier
off leset **Tytum** liuium van die condicie des
stadts van romen int derde boeck .

Coninghen
van parsen

In dese raetsluden tijden ghesce-
de die bitter ende wrede strijt der
veientium i welcke dat glo-
riose gheselschap des stadts
fabiorum verflaghen wert

**artaba-
nagimae-
den .**

Dese en wert niet gheset int ghetal der Co-
ninghen van parsen want hi weynich profi-
tierde Nochtans tellet hem **Iheronimus** int
derde boeck super danielsen .

Anno mundi iij^m vñ^e lix

Esai

elphachim

Van desen en vjndt men niet inder scriftueren dan dat hi alleen
van matheo mitten anderen gheteelt wert .

ja . liii

**mala-
chias**

Dese malachias die laetste propheet van xij was in dese tijt vermaert en
de malachias beduut een enghel om sijn goede leuen ende sijn suuerlickse
sehoen aenschijn Men seyt dat mit die selue mont mit welcken hi propheet-
tierden . die enghel des heren openbarende heeft dat selff anderwerf verhaelt .

Biscoppen

Socrates was een filosoephe van wonderliker patientie ende ghedoechsamheyt .
hi was althijt van eenre moet sonder verandering . Men seyt dat hi dat alre subtyl-
ste verstande ghesadt heeft van dat eerste wesen dat is van god . waer om wert hem
venijnt inden kercker te drincken ghegheuen . Item hi seyt dat die bequaemste
wech totter glorie is dat die menschen alsoe leuen als si begheeren gheacht te wesen
onder den volck . Item hem wert ghevracht van een rijck man ende van een arm
man wie van beyde die meeste waer . hi seyt ende sprack dat die duechdelicste die
meeste waer . Item niet en verliest hi die niet en heeft Ende weynich behoefte hi die
luttel begheert . Item een dwaess wijff en schoen . is een suuerlick tempel op een stil
ghetymmer . Item sijn testament was . Ick presentier mijn siel den verlosser der
sielen etc .

Tot romen is gheordiniert ende ingheset van xij tabulen want tien tabulen wort den wt grieken ghebrocht. tot welke die romeynen noch twee toe voechden int jaer iij^e van dat die stadt begonnen wort. dat was van beghinself des werlts iij^m v^e lxxxviii.

**Marcus
Gneus.**

Quintus gaende int velt wert vanden ploech ghenomen ende wort ghecoren tot een prinsf. dese heeft den romeynen die vol na mistroestich waren ouermits menigherley teghenspoet seer grote like vertroest mit sijnre victorie.

Romen was hier in druck en in liden. die stadt wert verbrant ende die mueren wort den destrueert gē.

**Artbar:
perses.**

Dese artbar perses was langmoedich Ende regnierde xxi jaer Onder desen quam Esdras te iherusalem Ende neemias was sijn sekencker dien hi namaels seynde om te tymmeren die mueren vander stadt van iherusalem.

Archita tarentinus was vermaert in groot grieken Plato was sijn discipel van desen scrjft valerius in sijn iij boeck dat hi sinen knecht lieuer liet onghepinicht van sijn misdaet. dan hi hem wt toernicheyt soude meer ghepincht hebben dan hi verdient had.

ida 2209ygh 210 220a ouur

**Nee:
mias**

Dese Neemias een seer goedertieren man van sonderlinghe deuocie was des conincks van persien Artbar perses sijn sekencker. Hi wert vanden Coninck gheseynt wt die wille gods om weder te tymmeren die mueren van iherusalem Ende hi tymmerden in kenauwicheyt der tijden Ende doe dat werck volmaect was. vonden si daer bi mirakel heyligh vuer daermen die muer mede wijde. Daer na quam hi weder totten coninck Ende quam anderwerff weder te iherusalem. al daer starff hi ende wort begrauen byden muere dien hi ghetymmert had. Hier of leset ende doer siet sijn boeck.

Cathinus die eerste Comicus heeft on: der gedaente van boertighe fabulen die son den seer ghestraffe.

**Eudoxus Astrologus
Epicurus**

Romeynen

Senones die walschen strecken mitten romeynen En die stadt wert ghewonnen wt ghenomen dat Capitolum. welcke si mede souden verloren hebben. waert saecht dat die gansen niet ket ghewaeckt en hadden dan die romeynen. want die romeynen oûmits vermoetheyt van striden worden si slapende Mer die gansen doer hoer gherust weeten se weder. waer om ambrosius veruitende den romeynen hoer ondanckbaerheyt van dat voerspoot des kerstenhepts seyt dat si seuldich sijn meer den gansen sacrificia te doen dan hoer afgoden. des ghelijck spreect mede augustinus &c.

Coninghen
van parsen

Die mont van der hellen openbaerde hem seer verueerliken int middel des stads van rome. van welcker wasom ende weect veel menschen stouen Ende doe Marcus aurcius hem seluen ghewapent daer in werp. doe cessierde die plaghe der koster vanden.

Anno mundi

iiij^m viij^e lxxxviij

Linia xpi

Die vermaerde striden van Athenen gheschiede in deser tijt recht oft ander tropen gheueest waer Ende si sijn pannerlike vergaen en tot dienstasticheyt ghebroecht O hoe sijn si verdestreert die heerscappi plaghen te hebben.

ad lxx

Bischoppen

Esdras een seer heyligh ende wel gheleert man word vanden volck seer eereuerdelike gheleert. recht of hi moyses ghelijck gheueest waer. hi quam eerst van babilonien mitten anderen Mer beweghen mit vaderlike forchuoudicheyt keerde hi weder om veel menschen te winnen ende mit hem te brengen Dese Esdras weder maecte ende vernynwede die wet ende die heylighe boeken welcke die vanden caldeen verbrant waren. afterlatende den werlt een salich testament. hi vant oock nywe ende subtylre letteren Ende doe hi dit doer den heylighen gheest salichlick volbroecht had. quam hi weder tot iherusalem mit een grote meniche van volck ende mit coninclike priuilegien om dat volck te leren somen leest in sijn boeck int viij capittel. hi starff in eereuerdich outheyt ende word al daer begrauen.

Dpogenes philosoeph was moghender ende rijcker dan alexander want hi versmaede al dat gheen welcke alexander gheuen mocht. Ende hi en was niet beducht noch verueert voer dat gheen dat hi hem afnemen mocht.

In den leyp of xcv Olimpias worden die ractsluden of gheset Ende in hoer sieden
worden wed ordiniert y rechters wantet volck hem seer beclaechde vā quact regi
ment d ractsluden. voerwaer dese uandering maecte een grote destrucsi
des ghemeen goets om dat een yghelick mit keyserslike teykenen ginge
ter tijt toe dat si mit cracht gedwonghen worden ned te legghen alsulc
ke houerdicheyt en tyranfchap Mer nu ter tijt en blijft den womeynē

Tien
rechters

ghen hoep vā vrede te verenighen dan alleen doer
patencie en uuldicheyt. welcke die waerachtighe

Xerxes
maenden

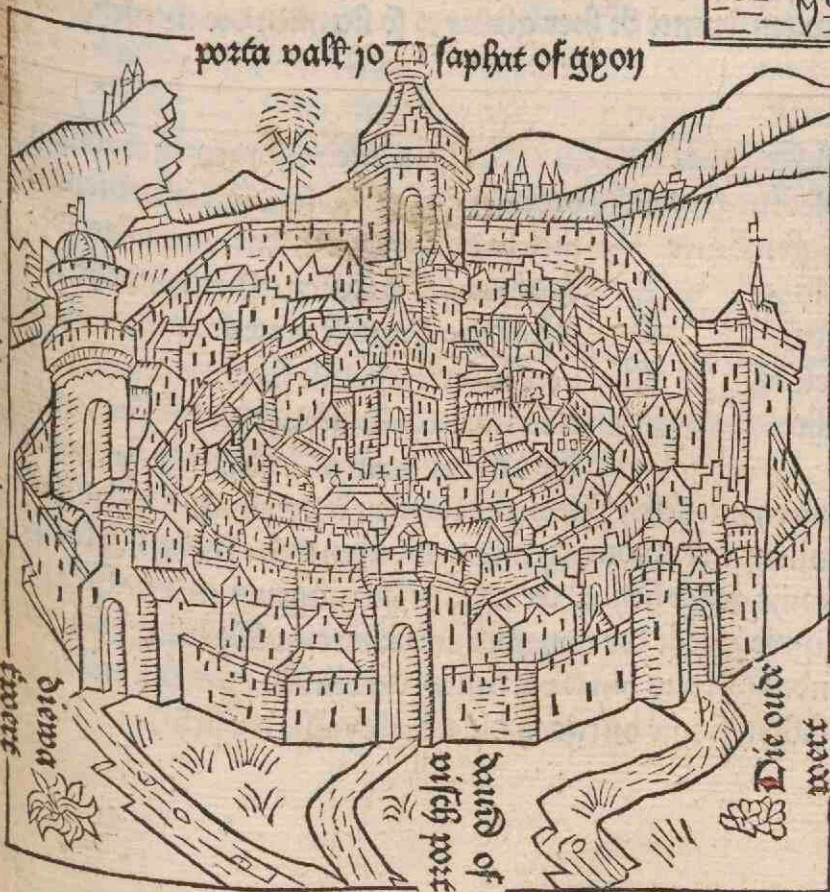
segdia
ng vijnmae
den.

ghen wijsheyt gods
ihesus xps ons ge
leert heeft.

Dese twee als xerxes en segdianus hebben wey
nich ghevordert daer om en heb ic nijt notabele
van hoer noch in hoer tijt gheuonden.

porta valf jo faphat of gyon

Jerusalem wert wed
ghetymmert.

Die stadt van ihelmy
wert weder ghetym
mert vā neemias en
vā die and kinderen
vā ysaakel hebbede in
woeningen. die ee is
die woeninghe d ghe
meente vā alrehande
ambochten. die and
is die woeninghe der
edelingen en der pro
pheten. die dde is die
woening des conics
en der priesteren En
de dese stadt heeft. wi
poerten.

die poert van proputica pifima

of fide

dienna
poert

band of
vifch port

Die oude
poert

Romeynen

Die stadt van meplanen wert in dese tijt gheslichte Ende is gheseten mediola-
na. wāt daer openbaerde een soech hebbende op die een helst vant lijf wol Ende op
die ander helst haer ghelijck ander vercken In aldusdanighe manieren hebben die
gloriose dinghen des werltes hoer oer sprong ghenomen van cleyen ende snode saken
Ende ten laetsten comense daer weder toe.

Coninghen
van parsen

Dese Darius seynde een swaer machtich volck teghens die van Athenen. waer
of worden si ten laetsten verwonnen Ende na bekoep der auenturen so sijn die ouer-
ste die nederste geworden Onder desen is egypten of ghegaen
vijf jaer Darius. vanden parsen Item hi had een broeder die een wel stridende
Nochus man was gheseten Cyprus hier of leset orosium in sijn ander-
de boeck.

an? mundi

Plato wert ghenoemt een godlike philosoeph Augustinus prisen de verheeft desen
recht of hi yet van die heylighe scriftuer ghesmaect had.

Xps lini

Plato seyt dattet is een sterck man die sijn toernichheyt verwinnen can. Ende
dat is een cranch man die sijn selts heymelicheyt niet swighen en can. Item ghe-
lijck datmen die eerden potten kennet bi hoer gheluyt. so kennen die menschen bi
hoer woerden.

Biscoppen

Dese heliazib navolchde Joa-
chim int bisdom als Eusebius seyt
Ende nu voert an volchghense hier
ghemeenlick iosephum als
die meyster der hystorien
seyt Eusebius. hiet oeck
dat hi iosephum navolcht

heliazib of

eliazib

In desen tijt worden te romen
ordiniert en ingheset die spelen diemen
hiet badimenten om dat ouermits dese
badimenten te romen cessieren mocht die
pestilencie Vandese materie tractiert seer
veel ende neerstelike sinte augustijn ver-
witende ende straffende der afgoden val-
heyt die ouermits dufdanighe badimen-

ten eyfchte versoening mitten menschen Item also selvken bedreefmen dese badimen-
ten dat alleen eerbare mannen ende vrouwen niet en wouden mede spelen. Mer si
en begheerdent van verre niet aen te sien. O der afgoden sacrilegium ende valsche af-
goderij doer welcke die nywe joecht der romeynen ouermits quade exempellen ge-
brocht wort tot grote sonden. Aldus om te verdrinen die tijelike pestilencia ende an-
der zuyete des lichaems hebben si niet ontgaen die ewighe passie der sielen.

Dionisius spelus was een quaet tyran Ende wert wt spallen verdreuen Dese was een vanden discipulen platonis. mer hi en volchde die leeringhe sijns meesters nijt. Het gheschiede op een tijt dat een arm wedue hoer offerhant brocht den goden Biddende seer neerstelick voer desen tyranne dat hi ymmer langhe tijt leuen mocht Ende hi staende after dese wedue hoerde dat ghebet datmen voer hem hadt. en verwonderde hem seer. Mer doe si die offerhant mit hoer ghebet volbrocht hadt. doe riep hise tot hem vraghende. waer om biddestu aldus voer my. daer ic di althijt seer lastich gheweest bin ende gheen goet di keresen noch ghedaen en heb. Doe antwoerde si ende sprack aldus. Heer ic heb ghehad vier koejen. ende in oude vader die een tyran was nam van my een koe. doe behield ic mer drie. waer om had ic den goden om sijn doot. om hi auentuer als hi ghestoruen waer dat sijn seer die vader was mochte my die koe weder gheuen. Mer seyde hi was noch quader. want hi alleen nijt en behieldt. dat my van sinen vader ghenomen was. mer hi nam van my noch een koe. Ende ic behield der doe mer twee. Anderwerf heb ic ghebeden dat hi mocht steruen. hopende dat ic my van v soude verset werden. Mer ghi die alre quaetste. en hebt my nijt weder ghegheuen. mer den bedrueten heb ghi meerre tribulaci aen ghedaen nemende van my noch een koe. Aldus heb ic sochtuoudich gheueest of yet na uwer doot noch yemant quader mochte op staen. die mijn enighe koeje nu mede naem. ende ic dan van hemgher steruen mocht Hier om heb ic den goden ghebeden om v lang leuen onderwinde onsalichlick dat die dingen ende die wercken der menschen althijt tot een quader neyghen. Dit sijn oude woerden ende een nyuwe practijck. welke ondersocht heyt die menschen nijt ghelijck en bekennen Mer die dit syden. connen hoer van lachghen wel onthouden.

Aristotiles doe hi xvij jaer out was hoerde hi ende leerde van sinen meyster plato ende hi was namaels Alexanders meyster.

Anaxagoras starff.

Socrates ende Democritus droncken venijnt inden kercker ende storuen.

Dese is gheheten **C**amillus furius en was seer behulpelick den ghemeen goede der bedrucker romeynen. wat stridende verwan hi die vehienten die y jaer lang den romeynen seer lastich gheweest hadden **M**er die ondancber romeyne verdrueven desen camillum namaels **O**rosius seyt dat dese victori meer profytelick dan edel gheweest is. wat si sond enighe weer dich ghatughenisse d romeynen mer mit een heymelic of tweeking gheschiede. en dese camillus en liet nijt om d ondancber heptes wil welcke men hem getoent had. hi en quam wed vter ellende en andwerf te beschermen dat lantscap va romeyne

Romeynen

Camillus
dictator

desen camillum namaels **O**rosius seyt dat dese victori meer profytelick dan edel gheweest is. wat si sond enighe weer dich ghatughenisse d romeynen mer mit een heymelic of tweeking gheschiede. en dese camillus en liet nijt om d ondancber heptes wil welcke men hem getoent had. hi en quam wed vter ellende en andwerf te beschermen dat lantscap va romeyne

Coninghen
van parsen

Assuerus

desen camillum namaels **O**rosius seyt dat dese victori meer profytelick dan edel gheweest is. wat si sond enighe weer dich ghatughenisse d romeynen mer mit een heymelic of tweeking gheschiede. en dese camillus en liet nijt om d ondancber heptes wil welcke men hem getoent had. hi en quam wed vter ellende en andwerf te beschermen dat lantscap va romeyne

Dese **A**ssuerus of atcharperes menon was darius nochus soen **H**i regnierde van indien tot ethiopien ouer hondert en xxvii provin dien. dese had een broed gheheten **C**yrus dien hi na sijns vaders doot inden strijde ver sloech. want die begheerlicheyt van heerscapie te hebben en mocht nijt gheleyt wer den dan mit alfulke dodelike en bloe

Xps lmi

Digken strijt Nochtans besat hi so veel lantscappen dattet hondt conin ghen ghenoech gheweest waer. **D**ese nam eerst tot een wijf den seer schoen coninginne vasti. dien hi nochtans

Azor.

Van desen en leestmen nijt inder scriftueren dan dat hi mede van matho ghetelt wort.

Biscoppen

namaels verworp **E**n in vastijs stede nam hi die joncfrou hester van benyamin gheslachte **H**i verhoef mardocheum **E**n hi dede **A**man hangen **D**ese assuerus seken te wesen een vreed sam man. mer seer onayfich somen leest hester int eerste en ande capittel. **I**tem hi had iij^e sonen van welcken darius in een coninck verheuen **E**nde noch xl edel mannen mit hem maecten te samen een verbont. als dat si **A**ssuerum die out gheworden was wouden doden op dat si te valiker mochten regnieren **W**elcke raet en opset quam voer den coninck. waer om dede hise al doden want daer een mede sondicht daer wert hi mede ghepinicht.

mardo
cheus

Dese **M**ardocheus was een jode en een heyligh man i dese tijt vermaert **H**i was die ouerste na den coninck assuerum int rijck va parsen Nochtans was hi althijt oetmoedich en deuot tot gode.

hester
conin

Die hystori va hester wert hier gemaect na den latijnsche doctoren **H**ouer leset **S**pyam daer hi van dese hystori scrijft ende oeck opt ix capittel danielis.

Malleus torquatus began een seer wrede ende bitter strijt mitten walen. Ende doe hi den principael verslaghen had die hem tot striden verweete. dien nam hi van sinen hals een gul den halssant ende henge om sijns selfs hals. waer om word hi mit al sijn nauolghers gheseten torquati.

Dese **Quintus** dictator mit een bloedighen aengang volbrocht hi

Quintus
Quintus.

die strijt welcke van malleg begonne was hi wan die strijt. mer namaels bleef hi i die seluer armoede daer

hi te voren in was. hi boude mit sijns selfs hant vier merghen lants. Augustinus in sijn vijfte boeck va die stadt gods allegiert desen teghens sommighe ghierighe en houeer dighe menschen.

Dese **Ochus** die arthay. erles ghenoeit wert hi brocht wes dat lant van egypten onder die heerlic heyt van parsen. ende dit gheschiede doe die coninc

Ochus
of arthay.
erles.

Nactabanus verdreuen was in ethiopen. Ende hi ver dreff veel joden die hi seynde bi die zee **Caspium** daer si seer vermenechde. Groot wonder ist hoe dat hi den joden soe seer lastich mocht wesen. mit dat hi hesters soen was als men imoedt.

in^m vin^e xxviii

wonder ist hoe dat hi den joden soe seer lastich mocht wesen. mit dat hi hesters soen was als men imoedt.

Dese **Judas** off **Joiade** **Elzaphars** soen was die ouerste priester in mardocheus ene. Item na dien dat die iden victori hadden ouer hoer vpanden ende welc duisent menschen verslaghen waren. Ende amans v sonen gheslanghen waren doe worden tot desen biscof brieff ghescreuen datmen vieren soude den xiiij ende xiiij dach vanden xii maent. Ende ouerbrenghen die daghen mit bliscap en mit groter werccappen in ghesuechnisse der victorie die si op die voerscreuen daghen hadden.

Ju:
das of

Lacedemones dat sijn die van sparta engen werden aenghbrochten en verwonnen ende oock mede ghebrocht tot dienstasticheyt welcker dwase begheerlicheyt va heerscappie te hebben heeft ontallike veel quaets in ghebrocht als orosius seyt.

Aristotiles die alre vermaerste ende subtiylste van allen filosofhen dese insettede die sect peripateticorum.

Demostenes een oratoer.

Fabritius was een eerbaer man **Hi** en mocht van die stadt van romen nijt ghebo-
ghen werden mit gheentre ley subtylshypt des conincs pirrus. die hem loefde te ghe-
uen dat derden deel van sijn rijk. waer om sprack pirrus te laetsten
ende septe. dit is die fabritius diemen qualiker brenghe mach vā
duchlike wercken. dan die sonne van horen loep.

Romeynen

Gayus.
marcius

In desen gayus tijt gheschiede die strijt
tuscorum vā welcken viij^m gheuangen
ende gheslaghen
worden.

Cominghen
van parsen

Arfamo
of argus

darius
arfamus
soen.

Dese volchde o-
cho en regnierde
een jaer.

Dese darius was die laetste coninc van
parsen en regnierde xxxiij jaer **Hi** was
seer machtich en stout **Hi** eyschte vā den
grieken tribuyt. welcke die saeck was
dat die monarchi van parsen desinueret
wert. en ouerghenoert wort totten grie-
ken na daniels prophete. **Item** men seyt dat van
darius volck verslagen worden viijff werff tien hon-
dert dusent mannen die alexander al versloech.

Anno mundi

iiij^m viij^c liij

Linia xpi

Plato starff nae dat
speusippus archademi
en besat.

Orosius seyt dat in dese tijt die nacht duerde tot een
groot deel des daghes **Ende** stenighe haghel viel vten
wolcken diet eertrijck seer quetsierde.

ja lii

ihesus

johan
nes.

Dese twee broeds
waren iudas sonen

Vagosus was des conincs ochus sijn prouoest **Dese** tradt
houerdelike inden tempel ende berofde **Hi** ghebode den dien-
res des tempels dat si mosten tribuyt gheuen om twiste wil
welcke die biscop had mit sinen broeder ihesu dien hi ver-
sloech.

Biscoppen

Dese Johannes had een broeder gheseten ihesus die seer stont na dat bisdom waer
om maecte hi sijn conuersacie mitten prouoest vagoso ouer dat water. **Ende** daer
op betruwende began hi te twisten teghens sinen broeder johannen inden tempel.
ende verweeten sijn broeder so seer tot gramscap dat hi hem doot sloech.

Dese Marcus studeert mit tsestich dusent Romeynen teghens den walen die voerbluchtich worden ende hi versloechse te mael seer.

Marcus
valerius.

Municia maghet dienende inden tempel vestalis wert se uendich begraueu om hoerre oncuysheyt wil. Dese ende meer ander worden allegiert tot een exempel hoe strenglick dat die sonden van die heydenen ghepinicht worden.

Alexander magnus wert ghebozen vanden Coninginne van Macedonien des coninckes philippus wijsff gheseten Olimpias die in ouerspul leefde mitten coninck van egypten neetabanus die inder swarter consten gheleert was Ende ouermits sijn consten bedwoech hi den coninginne Ende rustede bi hoer recht of Almons god bi hoer gheslapeu had **M**it alfulcke bedwoech ende loghentael pleghen die machtighen heren en princeu hoer oncuysheyt nijt alleen mede te onsculdighen. mer oeck te eeren Ende die arme menschen worden onthoest die in ouerspul beuonden worden.

ida 2202333 210 2202 0000

Apuleius ende hermes waren discipulen platonis Si hadden hoer conuersaen inden poertalen ende in and plaetzen der tempellen. si en dochten noch en becommerden hoer nergkens mede dan mit die duechden **M**en leset dat si hoer ogheu wt staen om dat si ouermits hoer ghesichte nijt en souden worden of ghetoghen vander contemplacie des wijsheys.

Quintus curcius een filosoeph Dese twistede teghens alexandrum coninc van grieken. mit veel reden straffende hem somen leest in speculo hystorali. hi sprack tot hem. Bistu god so en laet nijt of du en geueste beneficia. ende bistu een mensch. denc ket dan en ouerpeynst althijt dattu een mensch biste en verwerp ander ghedachten.

Cobares filosoeph Dese seyt dat een yghelike mensch wijs is in eens anders mensches saeck dan in sijn selfs.

Hermes trismegistus Dese hiet oeck marcurius en was in dese tijt vermaect

Zenocrates was die cuyste ende die wijsste onder allen filosofhen.

Dese twee raetsluden streden tegens den latinen Decius wort verslaghen Ende milius triumphierde. Mer want hi sijns selfs soen dode. daer om en word hi niet

Romeynen

Mami
lius dea:
us.

gheert somen hem plach te eren En sijn soen want hi tegens gheskot der raetsluden stredet teghens sijn vyanden dien hi ver wan Nochtans om die ongheschoersamheyt wil wert hi ghes gheselt en oeck mit een hyl onthoeft Augustinus allegiert dit tot lof ende ere des vaders.

Die monar
chi ende dat
Rijck van
grieken

Alexander
Magnus.
vij jaer

Alexander magnus des conincs van macedonien Philippus soen Dese was die eerste coninc van grieken Hi begaan te regnieren in sijn twijntichste jaer ende regnierde vij jaer lang Hi is gheseten alexand magnus dat is die grote alexander om wonderlike victori die hi had ouer alle die werlt in corter tijt dat een bewijlic exempel was des toerne gods want god toende hem sommighe miraculen helpende sijn cracht. want die zee pamphiliacum wert hem ghes

Anno mundi

Sadoch.

Xps lini

depte als hier voermaels dat wde meer den joden ghesche den wort. doe hi datum veruolchde Oeck ouermits eghe bet datter ghestort wort. worden die bergken van caspien ghesloten En die verkeerde joden bleuen daer in Ten laet sten starff hi in babylonien van venijnt dat hi ghedwone ken had doe hi out was xxxvij jaer int jaer des monar

chys vijff. en van macedonien vij en mit dese manier machmen veel hystorien con cordieren ec. Dese Alexander bekeerde alle die werlt ende stichte de die stadt van alexandrien.

Biscoppen

Jadus
johan

manas
ses.

nes soen

Dese jadus ghing in Biscops habijt te moet den coninc alexander die hi vertoernt had Ende ter stont wort hi gevredet oft redende van sijn peert en eerde den Biscop Ende mit vrede en grote bliscap ghing hi in die stadt ende liet hem halen ende expomieren daniels propheet die van hem propheetiert was Ende doe dat volbrocht was wert hi seer verblijt. want al dat hi in sijn dwem ghesien had word mit rechter ordinant veruult Ende hem docht dat hi die gheen was van welcken die propheete sprack Ende daer wt nam hi meerre stouticheyt te striden teghens Darium Ende doe dat sacrificium gheoffert was ghelode hi den joden te beghen wat si wouden. en hi ver leendet hoer op dat si sijn wet ende rechten hielden.

Dese antigonus coninc van
assyrien sprack Na dien dat ic
purpuer aenghetoghen had en
hoerde ick nye dat waer was

Romeynen

Coninc
van assyrien

Mer i eenre nacht dat ic mijn
cleet veranderde heb
Anti
gong
ic alle quaet dat ick
ghedaen had ontfoe-
kende ghelkert.

Coninc
vā egypten

ptolomeg.
lagi

Dese philipp
coninc van ma-

Coninc vā
macedonien

phili:
pus.

cedonien was alex-
anders broeder soe
iheronimus scrift.

Van dat rijk van egypten wert veruolcht in
dese lini der coninghen van egypten. want die co-
ningen waren bi tijden den joden gunstich ende bi
tijden seer moeplich **E**nde dat om deser saeck wil
want die coninghen van syrien die strecken vol na
altijt mitten egyptien **M**er die kinder van ystrahe-
l sitende int middel hoe dattet hem keerde altijt wor-
den si tribuliert. nu vanden enen ende dan vanden
anderen **E**nde ptolomeus queldese eerst lastelike
ende dien hi veng vercoft hi scalelic **E**nde om de-

ser oersaecks wil sijn si verstroyt in allen nacies
somen leest int werck der apostelen int anderde ca-
pittel **M**er hi en ontghing nijt onghespinct hier
of leest Orosium.

Anno mundi

iiij^m ix^e viij

Linia xpi

Alexanders heer was so cleyen als orosius seyt datter waren mer xxxij dusent
voetganghers iij dusent te peerde. hondert ende lxxx sceep **M**it dusdanighe cranc-
ke machte van volck heeft hi alle die werlt aengheuochten **E**n het is onseker wat
datter meer te verwonderen is als dat hi mit dit cleyen volck die ganse werlt ghe-

wonnen heeft **O**f die stou-

122 11

ticheyt aen te vechten ende
te stryden mit dit volck te-
ghens alle die werlt.

Biscoppen

Doe Alexander ghestoruen was **E**nde die twa-
leff welcke hi dat rijk deplden mit malcanderen nijt
en consten ouer een draghen. doe worden si twisten
ende maecten ontallike striden **E**nde dat quaet wort
vermenicht opter eerden bouen maten. **T**en laetsten
doe die ander verdestruert waren doe behielden dese
vier als **A**ntigonus **P**tolomeus **P**hilippus ende
Seleucus die macht ende heerlicheyt na daniels pro-
phetie **S**iet ende leset orosium.

Coninghen
van syrien

seleu:
ausof

Dese Seleucus na dat hi babylonien na veel striden ghewonnen had
doe settede hi op sijn hoeft een dyadeem **A**ls een coninc van al **A**lphen
int yij jaer na dat alexander ghestoruen was **E**nde van deser outheyt
soe tellet ende rekent die scriftuer machabeorum dat rijk der grieken
als **E**usebius seyt.

Dese Seleucus was **A**nthiochus soen ende stichtede die stadt seleucum.

Dese **Emilius** voerde mitten Romeynen een rechtueerdich strijt teghens den tarentinen **Ende** **pirrus** coninck van grieken was den tarentinen behulpelick **En** si strecken langher dan vier jaer **Ten** laetsten word **pirrus** verwonnen ende quam weder in syn lanct daer hy yammerlike sterff **Na** maelen maecten die **Tarentinen** mit die van cartagen een ouerdracht daer die strijden **pu** nica hoer oersprong aff namen.

Romeynen

Emilius raetsman.

Coninghen van Egypte

• 1201 **Lucas** 222
angegavijg

Ptolomeus.

Dese **ptolomeus philadelphus** was een deuot coninck **Hy** aenhad een waerachtich god. hy was den joden seer gracioeff. hi verlost wel honderdt dusens ende. xx. duysent joden vanden ghevanghenisse ende settese weder in haer eerste vryheit. van welcke hy daer of veel verhoeff ende groet maecte **Dit** dede hy also mael om hem behaechlic te maken gode van ystrael welckes wonderlike wercken hi ghehoert had dese **ptolomeus** begheerde dese wet te hebben die nijt en mocht ouerghefset werden in enich ander tael dan vanden eerste weerdighen ende deuoten mannen mit betameliker eerste weerdicheit ende solempnityten **Sommighe** hebben besocht wissende die wet trecken in haer hypstorie. **Mer** die worden gheplaecht ter tijt toe dat sy penitencia deden

Anno mundi

sadochs soen als mathej scrift.

Achim.

Linia Xpi

Hier om seynde die coninc totte biscop **Elazarum** dat hi hem woude weder seyn den gheleerde en bequaem mannen dit werck te wol brengen als die wet te ouersetten dat die biscop gheern dede. hier off leset die meester inder hypstorie.

Biscoppen

Bermicha.

Dese was **ptolomeus philadelphus** dochter **Ende** **ptolomeus** euergetes was haer broeder **Ende** haer man was die coninck van syrien gheseten **Antiochus theos**.

Coninghen van syrien

socher
• 1201
• jaer.

antiochus.

Van dese **Antiochus** den derden coninck van syrien nae **Alexander** der tijt. werden al die na volghende coninghen van syrien gheseten **Antiochi** Dese **Antiochus** tymmerde **Antiochien**.

In dese tijt was te Romen een zwaer lastich pestilencie sonderling onder den vrouwen ende onder dat vpe so dat die vruchten inder moeder lichaem ghemeentlick stoncken Ende men vermoede dattet gheslacht der beesten soude vergaen hebben.

mar:
aus curig:
raets

Dese **Curius** vacht die derde strijt teghens den **Epiroten** Ende nae dien datter .xxiij. duisent verslaghen waren. doe word oeck **pyrrus** voervluchtich. dese sprack ick en mach ouermits strijden nijt om ghekeert werden Noch mit gheen ghelt ende goet en laet ick my om copen Ick begeer meer die rijcken te ghebeden. dan seluer rijck te wesen.

Die Romeynen ende veel ander die voer ende na deser tijt gheweest hebben. waren na des werkes eerlicheit. seer heerlike wetlike strenghe ende waerachtighe mannen ende in allen duechden vermaert. so dat die heylighe doctores hoer wercken de kersten voersetten tot een exempel Mer nijt hoer mening Want si derden tgheloeft ende die wercken des goedertierenheits.

in^m ix^e xxxiiij

Josephus seyt dat in dese tijt cesserde een Redelick schijnfel Want als die sonne op coeme so vergaet die morgenstont. dit is te verstaen dat **xpristus** die waerachtighe sonne die de onbedriechlike waerheit soude leren toecomende was Dus most dat schijnfel der figuren een eynde nemen. doer siet den meester **super exodii**.

ad 2. u. • njrda 2200gh 210 2200 2200 210

inter:
ptes.

Dese **loxx** beduden ende ouersetten die heilighe scriftuer vten hebreusch in griexer taal Item mit grote mirakel hebben so veel manne in loxx daghen die heel heilighe scriftuer beduut ende ouergheset mit grote een drachticheit ouermits hulp des heiligen gheest etc Hier of leset **Augustinum** in sijn xviij boeck van die stadt gods seer suuerlick Mer **Iheronimus** en concordiert nijt ouer al. somen leest in prologo biblie.

ymons
broeder.

Elea:
zarus

Dese **Eleazarus** seyn de den **Coninck ptolemeo** loxxij wijsf manne om die wet ende die scriftuer te beduden ende ouer te setten. hi seyn de hem van elcke gheslaches ses mannen Ende datter meer dan loxx werden ghenoeit dat is bij tijden die ghewoent inder scriftueren datmen somwijl een cleyn ghetal ver swighet dat bouen een grote somme gaet.

Archefios philosoeph

Crisippus philosoeph seyt dat een dwaes mensch en kan gheen ding wel ghebruken Daer om en is hem gheen ding not off orber.

Crates ekebanus worp een clomp gouts in die zee sprekende ick wil lieuer die rijckdom drencken. dan ick van haer soude verdroncken werden.

Romeynen

Dese Genucius raetsman wan die stede
Regiuorum Ende hij seynde tot wmen
een legioen wemfche
ruters die al vā dē
borgheren gheghele
worden En int mid-
del des stades mit eē byl onthoeft. om dat
shij niet soe vromelike hoer en hadden inden
strijt Aldus strengelick word te wmen
iustici ghedaen dat men oeck niet en spaer-
den den ghenē die victori had dē des si hoer
in enich ander cleyen ofte weynich pun-
ten ontghinghen.

Genu-
cius raets-
man.

**Coninghen
van egipten**

Dese Sempronius strede teghens di-
picentes Ende dat eertrijck worde te
uēde. recht oft uueert waer-
te ontfanghen dat bloet dat
taer ghestoert soude werden
En vol na worden si al ver-
slage van beyden paertjen-
wege sonder alleen een wey-
nich womeynē die victori be-
hiel den.

Sempro-
nius.

Anno van beghin der werle

Limia Epi

In dese tijt was te wmen een wonderlike grote blixem daer die huse ende die
muren of verbrande En die vlamme opende dat eertrijck en verbrande vijff maer-
ghen lants Nijt lang daer nae worden die fonteynen in bloet verwandelt Ende
men sach melck drupen vanden hemel.

Biscoppen

**Coninghen
van syrien**

Dese Antiochus theos had eē alten swaerē lastighen strijt teghens ptolomeū
philadelphum coninc van Egipten En want shij strjdede niet en mochten come
tot eendrachticheit Soe worden shij by een ander manier ghewredet Want hij nam
te wiue beronien des conincs dochter van Egipten
ghelijck daniel gheprophetiert had.

theos

achio-
chus

Heraclitus een meester
in medianen was in dese
tijt vermaert

Dese Appius verwanlich:
telic diesprausanos en penos
en dwagse dat si scating mos
ten gheue hi verdestruerde de
wech Appia Ende hi inleyde
die wateren gheseten claudias

Appi:
us claudi
us

Hani:
bal die ouf
ste.

Dese hamibal began die eers
te strijct puniaum hij word
eens en anderwerf vanden
romeinen veruonnen Ten
laetsten wert hij van sijns
selfs heer neder onse die steen
geworpen Also sterf hi dese
was seer ongheluckich.

120/1000 20/
1000 20/

ptolo:
mege Eu:
getes.

Dese ptolomeus Euergetes was philadelphus soen hij
was een wel stridende man van groter victorie Ende na
dien dat hij syrien Cilicien ende een deel van Asien bele:
ghen ende ghewonnen had onder veel ontallick gheueste
goets dat hi ghenomen had. so heeft hi oeck weder ghebrocht die goden welcke Ca:
Bises in parsen gheuere had. Daer om is Euergetes te segghen een weder om
voering.

iii^m ix^c lix.

Josephus een legaat des
joedschen volcks. Dese versoende die toernicheit des conincs teghens die biscope
onpas wil Ende hi wert van hem ghemaect een leydsman des lants van juden
Ende oeck der landen al omtrent legghende dese
had een cleyn soen gheseten hyrcanus welkes
wonderlike ustant woude die vader onder vijn:
den Ende gaff hem iii^c juck offen sonder hoerden
ofte ander wescap. o daer mede te ploer
ghen. te eren ende te saepē dat lant ier
woestinen Ende dit kinnt bedacht gheē
lijns raet Want hi dode v juck offen en
gaf dat vleysch den arleyts lude Ende
vanden vellen maecte hi coerden en bas:
ten die ploech mede voert te trecken.

Onp:
as.

Dese onpas des rechtuerdige
symons soen heeft wt liefte des
wets of meer wt ghiericheit ge:
wegghert tribuut te gheuen de
coninck van Egipten Euerge:
ti Ende daer om wert dat heel
lant van juden belast Als iose
phus seyt.

Romeynen

Dese gneus wert sealeklick van
hanibal ombeuanghen en versla-
ghen dat gapus
hardelick wraec-
te destrueerde sy
heer ende maecte
he voeruluchlich.

Gneus.
Gapo

Dese regulus had eerst grote vic-
tori. hi verwan drie coningen hi
creech onsdwang by sy
steden. hi dode een groot
serpent van C. ende vo-
voete lang Ten laetsten

Attili
us Regu-
lus

doe hy alte steng was teghens sy vyanden ende hy
gheen vrede woude gheuen dan onsd grote tribuut daer

Cominghen
van Egypte

om worden si desperiet ende mistroestich En sy sy te samen aenghcomen teghens
hem ende verdestruerde sy heer. ende namen hem gheuanghen Noch hadden sy doe
gheern vrede mit hem ghehad Mer hy als een trou man woude lieuer in groter
pijn steruen dan quade en valsche vrede te gheuen waer om wert hy seer van sinte
Augustijn gheprezen.

Anno mundi

in^m iv^e lxxxviii.

Linia Xpi

Eliud

Dese Eliud wan Eleazar Als matheus
scrift in sy eerste capittel.

iaa u

Biscoppen

Dese symon Onyas soen had sonderling groot
loff somen leest Ecclesiastica in sy. l. capittel hy
verbeterde die tempel. hy
verbrede die stadt ende hy
was te mael gheestelick.

Sy-
mon

galericus

Coninghen
van syrien

antio-
chus.

Dese was Antiochus theos soe van sy eerste wyff laodice die heer
man mit venijnt vergaf Ende sy dede heronien mit haer kinderen do-
den Ende sy settede gallericum dat hy soude regnieren in syne vaders
stede Waer om wert dat coninck rijk van syrien belegghen ende verueerlick aen-
gheuochten vanden coninck Euergetes Dese gallericus liet after twee sonen Als
seleucus ende Antiochus magnus die alle beyde regnierde.

Dese twee waren droeuich om
dat regulus ghevanghen was

En si quamen om
hem te ulossen mer
si en vorderde nijt

Emilius
fabius.

In dese tijt was een jaer van vreden nae
die eerste strijt punicum Ende dat wort ghe-

Lucati
us raet
man.

acht voer mirakel wāt in C.
ende xl. jaren hadden die Ro-
meynen gheen vrede ghesadē

Dese heeft die vā Carthage na veel strij-
den seer vernedert so dat si paeps ende vre-
de begheerden Welcke si vercreghen ouer-
mies grote composicie die si maecten Mer
si en hieldent nijt lang.

Soe vuer
gheeft
soe vuer
jaer

ptolo-
meus philo-
pator.

Dese ptolomeus philopator voerde een strijt tegghens twee broeders als teghens
seleucum ende Antiochum magnum hi verwan en versloech veel dusende. noch
tans en had hij gheen victori hier off leses Hieronimum super danielē Item hij
verwan die joden Ende hi versloecher lx. dusent die ghewapent waren.

Een grote plaghe van water en
van vuer die vol nae al die stādē
had doen ugaen was in dese tijt.

ijndā 1130ggh 312 1200a uawl 31.

Jhesus sprach soen heeft ghemaect een boeck dat Ecclesiasticg
hiet Ende wert oec ghenoemt pantheon dat is geskel duechdsam
Datmen van groter weerden hout ende datmen veel besicht inden
dienst der heyligher kercke.

jhesus

soen
pueche.

Dese hamibal was een seer wreet ende een quaet coninc vā Af-
riken Doe hij ix jaer out was swoer hij ende loefde sinen vader
dat hi hem soude na volghen in hatt ende nijt tegghens die romeynen.
dat hij die seer ontrouwre was. trouwelick volbrocht heeft Want hij
brachte die romeynen vol nae tot misdroefichheit Ende hij soude die stādē ter eerden
toe gheslecht hebben. des god nijt belet en had. hi versloech op een tijt also veel edel
romeynen datmen drie miid ringhen van hoer vingheren nam hi maecten een brug
in een water vander romeynen doder lichamen daer hij sijn volck ouer leyde Ten
laetsten wert hi van Scipio verwonnen ende hij wort dicwil voer vluchtich En
hij dode hem seluen jammerlike mit venijn.

Ham-
ibal.

In deser tijt wortter menich sine ghestroden teghens die falscos ende die wal
len Na welcker stryden en hebben die romeynen mer een jaer gheweest sonder stry
den ende bloet storting.

Romeynen

Sim.
promigva
lerius

Coninghen
van egipten

Philopatoers
soen xxiij jaer

Ephipha
nes.

Dese ephiphanes was vier jaer out doe sijn vader sterff Waer
om so stredde Anthiochus magnus teghens sijn leydsmanne
Ende namt all wt sijnre macht wtghesondert alleen Egipten
Mer doe dese Ephiphanes out was vij jaer doe hiliclike Anthi
chus magnus sijn dochter die Cleopatra hiet ende xij. jaer out
was aen desen Ephiphanem in droch. hi consent van sinen soen
die oeck Ephiphanes hiet of die Edel Anthiochus. En doe Anthiochus mag
nus ghestoruen was. doe veruolchde sijn soen dat oude droch ende versloech ptole
meum Ephiphanem bedriechlick daer hi sat in een wersepap Nochtans en behielt
hi Egipten niet. Want die van Egipten stonden hem vromelike weder soe dat hi
scandelike voervluchtich word.

Linia Xpi

Nota dat dese twee broeders Als seleucus ende Anthiochus magnus woude
wreken dat bloet hoers vaders ende oude vaders die verslaghen waren van Euer
getes Coninck van Egipten Ende hi brochten een groot heer teghens philopato
Euergetes soen Mer voer den aen gang so sterff seleucus En Anthiochus mag
nus veruolchde die stryde Mer hi verloor al sijn heer ende wort seluer voervlucht
tich. ende scarp hield dat hi niet ghevanghen en word. Anderwerff vergaderde hi
veel volcks comende teghens Ephiphanem philopatoers soen die noch een kin
was van iij jaren En hi had mit hē philippum coninc van macedoniē mit veel and
edel mannen En hi behieldt victori teghens die leydsmanne des voerghenoem
de kinnes. hi verdreeff scopam den leydsman. hi vercreech juden mit veel ander
steden Ende al beswaerde hise soe seer. dat hi seluer voervluchtich word. Ende
want hi Egipten mit stryden niet winnen en mocht. soe loefde hi secllick Eph
phani sijn dochter Cleopatram te gheuen tot een wijff. om dat hi dan mochte co
Dese was galle

Biscoppen

Coninghen
van syrien

ricus soen Ende
were in iij. jaer
verslaghen. Cerannes

seleu
cus.

Dese wert
in narees
tempel ghe
doet.

anthio
chus

magnus

men in lant om te berouen.
Mer hi en bedreeff niet Want
sijn opset verhoetsapt word
Ten laetsten doe hi banikal be
hulpelick was teghens den ro

meynē doe wert hi verwonnen ende ghedwonghen den romeynen tribuut te gheue
En daer na en had hi gheen voerspoot Wat doe hi die ouerste prouināe doer wylde

In dese tijt wert hamilechar hamibals
vader die een hartoch en een leydsman
van karchagen was
verflaghen van den
spaegeers dese fuluig
verman die illiricos

Fuluus

Lucius
gagq.

Dese Raetsmannen hadden die heel
macht van italien vergadert ende si
waren sterck vijf dusent ghewa:
pender mannen om anst vanden
walen die si seer ontfaghen. Ten
laetsten worden die walen versta:
ghen ende verdestitueert.

Nota dat die joden wt die ver:
henghemisse gods alreij tribuliert
worden. op dat si niet weder sou:
den comen totter Afgodpe Als si
voermaels plaghen.

Eptusluus een scri:
uer der tragedie was
in dese tijt a maert.

Die anderde strijt puniaum duer:
de vijf jaer lang.

In dese tijt worden die romeynen verueert van won:
derlike teykenen prophetieren de veel quaets dat hoer
nakende was van hamibal.

v^m ix.

In Egipten wert een tempel ons heren ghetymmer in ghelijckenisse staende te
Iherusalem die tot vespasianus tijt toe duerde Ende wert doe vter grondt ver:
destitueert.

22. D 122 220945 210 2204 1222 210

Dese Onpas magnus om der tyranscapes wil van Antiocho wert hij voer:
bluchlich Ende wylde mit veel joden in Egipten wensende hem aldaer te volbren:
ghen yfayas prophete in sijn xix capittel Als vanden tempel te tymmeren. Mer
daer in sondichde hij qualick werckende Mer die coninc ephiphanes
ontfeng hem danckberlick. gheuende hem dat lant helyopolis En daer
tymmerde hij die tempel.

Onp
as

magnus

En quam in persiden Al daer gaende inden tempel naneer mit weynich volck word
hij vanden priesters bedrogghen ende yammerlick verflaghe Ende wert alte mael
ontleet somen leest int ij boeck machabeorum int eerste capittel hij aster liet twee so
nen die een hiet seleucus die eerst regnierde En die ander hiet ephiphanes Dese twee
waren so seer quaet dat in ghelijckenisse van desen. schee die vader wat eerbaerheits
te hebben.

Romeynen

scipio
flammini
us.

Scipio liep eerst hamibal te moet En dat heer der romeynen wert vol na verflaghen daer na word oeck simpronius uwonnen Te laetsten wert flaminus mit xv dufent menschen verflaghen.

Coninghen
van egipten

Hier was Romen in groten druck ende liden Want daer wordē so veel romeynen verflaghen dat die gheen die leuendich bleuen wouden vluchten wt romen.

Dese raetsluden quamen te stide teghe hamibal coninc van kartlaghen Ende si verlore. Ende daer verghing die heep 8 romeynen wat daer wertter wel xliij dufent doot gheslagen En daer na worden si alre uwonnen so dat si wanhoopte ymmermeer haer eerste crachte weder te crighen.

Pau
lus theven
aus.

Anno van beghin der werlt

Ainia Xpi

Plantus een wel sprekende man.

Dese Eleazar wert mede gheselt vanden ewangelist matheus in sijn eerste capittel.

Eleazar.

Dese symon onpas soen behieldt dat bisdom doe sijn vader voerpluchtich word.

jason.

mene
laus

alchi
mus.

Dese alchimus wert van

Biscoppen

symo

Dese drie hoe wel dat si waren vane priesterlike gheslachte. noch tans en werden si niet gheset in die lini der biscoppen om haer afgodpe ende quade werken wil Ende oeck en quamen si niet te deghenoch te recht in die biscoplike staet. somen in veel plaetzen machabeorum wel bescreuen vinde.

demetrius. Coninc van syrien Biscop ghemaect hij was jude machabeo seer moeylick Ende doe hij die muren van dat huus des heren ende die wercke der propheeten destruerde doe word hi gichtich ende starf in groter pine.

Coninghen
van syrien

Colofus was een ghegoten metalen beelde van. C. en xxi voet groot die beelde viel neder Ende brack ouermits eertbeuninghe.

Dese philometor Epiphanes soen van cleopatra regnierde xxxi jaer Ende doe hi noch iong was wert hij seer verdruct mit veel bedrochs ende laghen vā Anthiochus Mer die Romeynen seyn den hoer legaten ghebiedende Anthiocho. dat hi haer vrienden nijt meer moeylic ofte lastich waer. si wouden die saeck des strijts seyn den Item Marcus publius maecte een cyrkel om Anthiochum. en sprack aldus Die oudermanss ende dat volck van romen ghebieden v dat ghi nijt wt dit Cyrkel en gaet. ghi en antword eerst En doe die rose mensch sach Dat hi sijn tyranscap nijt volbrengē en mocht doe sprack hi. dunc: te den oudermanss ende den volck goet te wesen soe willen wy van heen weysen Doe quam hi ende liet Alexandrien belegghen en keer: de hem weder om totter armer joden lant En al rasende dede hi wraeck opten jode Dat hij in sijn meere en starcker nijt doen en cost. Alsmen leest machabeorum int eerste ende int tweede Capittellen.

xxx.
jaer philo-
metor

.m. lxxv. iij. d. x. m. lxxv. iij. d. x.

Onp-
as
pius.

Dese Onpas pius was een heyllich man. ende gode danclickaer. bequaem ende liefstal mit allen menschen also wel den quaden als den goeden Ten laetsten wert hij mit groot onrecht doot gheslaghen van Andromico soe men leest int Anderde boeck machabeorum int iij Capittel.

Dese gloriose jonggheling Scipio doe hi out was xxiiij jaer doe was hi als die anderde machabeus. Hij verhefte weder bij die kermherticheit gods dat ghemeē goet

Romeynen

Scipio.
Africa
nus.

der Romeynē dat vol na ugaē en uualen was. hi veriaechde hamibal. hi verwan die van hispaengen ende die van affriken. hi maecte den Romeynen Antiochum in een knecht. Hij settede die van

Aspen dat si de Romeynē mosten tribuut gheuen. dese scipio die so veel grote dinghen ghedaen had starff ten laetsten balingh buten lants. Dese scipio hiet oock Africanus Want hi Affriken ghewonnen had. hi quam mit .xx. duisent binnen Carthaghen ende verwan hamibal ende brande die stadt. Daer nae sterf hamibal van verijnt.

Coninghen
van Egypte

Scipio Africanus had die ghemeen woert dat die Romeynē hoer nijt en uhoenen alst hem wel ghing Ende dat si hoer nijt en versloeghen alst hem vulick ghing Jē Nimmermeer en bin ick min alleen dan als ick alleen bin Ende nimmermeer en bin ick min ledich dan als ick ledich bin.

Anno mundi

v^m xxxiiij.

Linia Xpi

worden in dese tijden ghesien inder lucht vuerighe scharen wel. xl. daech lang Ende daer na volckde een grote plaghe soe men leest in anderde boeck machabeorum in vijfte Capittel.

axj D

Terentius Comicus was in dese tijt vermaert hij seyt datter gheen ding en is soe lichtelick te doen. ten wert een wel lastich ende zuuer diet onwillichlick doet.

Biscoppen

Coninghen
van syrien

Dese seleucus des groten Antiochus soen was een arm grof en een versmaet mensch hij was

onweerdich der coninclicker eer. hi was seer quaet. ghelijck sijn vader. hi regnerde een weynich tijts. Want sijn Broeder ontnam hem dat rijck drochlick. Dese seynde helydorum om den tempel te spoliëren ende te kerouen. hi wert wel berispt ende quam ydel weder om. somen leest in tweede boeck machabeorum in derde capittel. Item om deser twis-
ten wil quam alte veel quaets so dattet Rijck van grieken dat ist rijck van syrien vanden Romeynen tot een prouinci ghemaect wert.

Coninghen
van syrien

seleu-
cus.

des groten antiochus soen dese en was nijt wyss.

In desen tijden waren daer soe veel ende langhe strijden after een veruolghende dattet also veel den heydenschen doctoren als den kersten verdriet te scriuen of totter memorie weder halen in welcken te verwonderen staet der romeynen starckheit en haertheit dat he gheue vrese ofte tribulacie uueren en mochte. so dat sij hem enigen machtighen coninc somwyle op soude ghegheue hebben off in handen ghegae. **M**er si opponierden off sette hem teghens dien. sonder ophouden onderzoekende menighe wandelkerheit de auenturiers. **D**it dede die mynne des vryheits. ende begheerte van lof te hebben. **E**n die liefste des werclikes eerbaerheit hadse so doer steken. **D**at sij hoer lijf ende goet. wijsf ende kinderen. vrienden ende maghen daer om gheuen wouden ende latense willichlick. hier om begheerden die machabei hoer gheselschap. **D**ese **Q**uintus voerde die strijt van macedonien. **E**nde doe hij den coninc philippum verwonnen had. doe gaf hi vrede. **H**ier soe eyndet dat rijck van macedonien. hij verwan die lacedaemonies. hij vergaderde die romeynen die vercofft waren.

Quintus
flaminus.

Dese **A**nthiochus **E**piphanes dede groot laster in **J**herusalem ende inden tempel gods. hij verdreef al die god diende. **E**nde hij dwang dat volck totter afgoden dienst ende tot selike sonden. **E**nde hij is gheheten **E**piphanes dat beduut edel vanden hoefde totten voeten. **B**uten ende binnen was hi alte mael arch boeff ende quade. **E**nde hier om seymen dat hi is een figuer van **E**ntekerst. hi maecte veel martelaers mit verweerlike tormenten. **H**i quam verradelick in **E**gipten als sijn vader dede. **M**er hij en vorderde noch en bedreeff nijt. **W**ant die romeynen stonden hem vromelike weder. **D**aer nae sonder enighe handen mit onvruchtbaere penitencie is hij te nijt gegaen. **S**ijn quade wercken ende hoe dat hij romen belach en hoe daniels propheeten in hem veruolt sijn dat leest int boeck machabeorum. **E**n in den doctoren op daniels boeckten. **T**en laesten plaechde hem god ende vanden vromen wort hij leuendich gheheten. **E**n starf in groter stanc so dat nyement hem dienen en mochte.

mata
thias

Dese
was
pries

2201 id 201 aug
origun 2201
2201 aug 2201

achio
chus

ter in modpu ee heylich man alles loefs weerdich hij be trouwede inden here god va ystrahel. **H**i sloech doot des sondarē in sijn toerne als staet bescreuen int tweede boeck machabeorum. **I**n eerste capittel. **D**ese had drie sonē die oech lief hadden god den heer van ystrahel. **E**nde hij en was seluer gheen biscoop. mer sijn drie sonen. **A**ls iudas machabeus jonatas ende symon waren biscoppen.

Romeynen

marcus
cattho.

In Deser Raetstuden tijden wert of ghestelt die wet welcke die Rechter Appius gheset ende gheordiniert had Als dat gheen vrouwe mensch meer dan een halff vnt
die goute hebben soude Noch dat si te Romen gheen clederen dragen
mosten van verseydenre verwe Ende oeck dat si op gheen wagen
ryden mosten binnen der stadt.

Coninghen
van egipten

Se
ue macha
bei.

In dese tijde worden martelijc seuen broeders machabei mit haer moe
der die oeck ghelouich was alst bescreuen staet int anderde boeck ma
chabeorum int seuende Capittel.

Anno van beghin der werelt

Linia Xpi

Eleazarus mit veel anderen wert ghemartiriziert so dat bescreuen staet int ander
de boeck machabeorum int seste Capittel.

Biscoppen

judas
Machabeus

Dese judas machabeus was een vroem man inden velde Ende een groot vrient
gods. hi brocht strijnder hant iherusalem ende die tempel in eenen welcke An
thiochus ghescheynt hadde. hi was die alre vermaerste triuphiere in ysrabel Sijn
ghelijck en was nijt voer hem gheweest. Noch oeck na hem Sijn
vroem ende heerlike wercken vindingen bescreuen in machabeorum
Hier na stonde hi strengelijck in een strijt ende offerde hem seluen
gode een martelaer voer die heilighe wet Ende sijn broeder jonathas volchde nae
hem Ende wies oeck op in groter glorien ende stont truwelijck voer die wet ende
testament gods Ten laesten wert hi verradelick doot gheslaghen mit beyde sijn so
nen van een gheheten Triphon.

Coninghen
van syrien

Coninghen
van syrien

Heliodorus tradt inden tempel om te bewuen die scat des tempels somen leest
int anderde boeck machabeorum int iij capittel Waer om wert hi van god gheslaghen
so dat hi nauwe dat leuen behield dan doer dat ghebet des heilighen Biscops onyphor

Romeynen

publ
us loging
koning

In dese tijt was scipio nasica gheseten die alre wijsste van romen Ende onder al ander goeden raet die hi gaf. so riet hi bij sonderling twee dinghen die merckelick weer diech waren te ghedencken ende inder memorie te houden. dat eerste te was datmen die stadt van Carthagen nijt en soude mendallen delcrueren. om dat als die romeynen buten strecken dat dan eendrachtheit heit ende ewighe starckheit doer daghelicxs exercitium ende arbeijt bide romeynen soude bliuen Dat anderde was datmen gheen openbaer berdeel binnen romen soude houden off setten. want dat waer dat alre quaetste om dat stridende volck van romen tot traechheit ende wellusticheit te brengken Ende hoe wel dat scipio gheraden heeft bewijzen wel die tijden die hier na volghen van deser materie besiet ende leset sinte Augustijn in dat eerste boeck van die stadt gods Ende oecht soe leset Orosiū in sijn anderde boeck Een wonderlick remedium ende raet teghens die sonden.

Coninghen
van Egypte

an^o mundi

v^m lxx

Linia Xpi

mathan.

Matheus scrjft in sijn eerste capittel dat mathiasadochs soen wan jacob.

Biscoppen

Coninghen
van syrien

alex
ander

Epiphanes soen

Ja D.
Dese alexander epiphanes soen besat dat rijk na des conincs Eupatoers doer Hi was al tijt den joden gratioess En onder al die coninghen van syrien van welcken men gheen of weynich duechde mach vertellen Daer was hi die best of gheer kent Dese bij hulp ende bij stant van jonathas versloech hi die coninck demetrius socher seleucus soen Item hi nam cleopatram des conincs dochter van egipten te wiue Mer die coninck van egipten settede hem scalclicke teghens Alexander Waer om die coninck van Arabien hem ontfiende onthoefde Alexander somen leest in eerste boeck machabeorum int x ende xi capittellen Item hi regnerde mer ix of x maenden.

Coninghen
van syrien

deme
trius

Dese demetrius des voerscreuen demetrius socher s soe wies ge noch in corten tijden om die conincs wil van Egipten die hem van Alexander vervreemde Mer demetrio was hi seer gunstich Ende want si na die twist alle beyde ghering storuen daer o wasser weynich rust int lant bi demetrius tijt Ten laetsten wert hi gheuangen vanden coninck van persen ende wert ghesleit in een kerckar.

In deser raetsluden tijde was die grote strijt van macedonien. daer die romeynen
 eerst in verlorē ende onder die voet saghen Daer na quamen si weder te strijden en
 beyde die parthien gauent ghelijck op kerende wed om. want
 tot winter was In die derde strijt uan lucius den coninc
 ende starf inder vanghemisse bi die stadt Alba Ende sijn jonx
 ste soen leerde te romen een ambocht om dat hi ghen ghebreck
 soude liden.

lucius
 paulus
 emilius

Die Coninghen van egypten die na dese lini continueert werden hebben althijt
 gheselschap ghesadt mitten romeynen Ende si regnierden also lang als si den romey
 nen gheloef hielden Item wetet datter ghen ander saeck en was dat die romeynen
 so groot worden dan alleen die duechden die si hadden en bi sonder die duechde des
 rechtueerdicheyts die si bouen al hielden ende eerden Ende also langhe als si hiel
 den maticheyt en rechtueerdicheyt doe waren si heyn ende en worden nerghent ver
 wonnen Mer doe si die duechden after lieten ende die nijt en hielden doe worden si
 lichtelick verwonnen.

Dese symon mathathias soen was alte wijsen man want van sijn jonghen da
 ghen tot sijnre outheyt wanderde hi althijt eerliken Hi had althijt victori Ten laet
 sten wert hi scalelick doot ghesla

ghen van sijn wijsen vader somen
 leest int eerste boeck machabeoz
 int laetste Capittel.

Antiochus Alexander jonxste soen doe hi
 noch jong was bi rade van triphon den verra
 der arbeide hi neerstelick om sijn rijck te veru
 perieren Mer hi vorderde seer weynich want
 bescreuen staet dattet saet der besen sel ver gaen.
 want hi wert gheving van Triphon den verra
 der doot gheslaghen Ende dese triphon want hi

• 1201 20
 1920 2000

Sp:
 mon

antio
 chus

hem in allen qualick had so wert hi van sijn volck verla
 ten ende wort voervluchtich Ende nerghent so vant hi
 stede daer hi veylich rusten dorft.

Tri:
 phon.

• 1201
 1920 2000

antio
 chus

Dese wert mit volck ghestarct ende veruolchde den verra
 der triphon ende veriacchde hem Dese was den joden eerst
 goedertieren Mer doe hi victori ende macht creech doe de
 de hi als sijn voer vaders ghedaen hadden Mer hi ende de
 dat nijt te verghefs noch onghenicht somen leest int .j.
 boeck machabeorum int leste capittel.

Romeynen

In deser raetfluden tide wasser volck ghebeten telakeri
die dat volck van romen seer verueerden Ende scipio
publius reysde in affriken al daer so ver:
sloech hi veel volcks. Item Sergius
galba wort vanden lusitanen verwon:
nen Ende doe hi sijn volck verloren had
doe en conste hi seluer nauwe vlyen noch vter vyan:
den handen comen.

Lucius
Aulus Lic-
inius.

Anno vi^e en ij na dat
me gesticht was doe wert
die derde stryde be-
gost ghebeten be-
lun punicum
deser raetflude en
den Ende wert gheeynde
int iij jaer.

Lucius
Censorinus
marcus

Coninghen
vā egypten

Cartago een heerlick edel stadt die
ouerste van al affriken wert van sci:
pio ende vanden raetfluden vā romen
verderft Ende si barnde xviij daghen
after een Een yammerlick spiegel.
want veel menschen worden vercoft
ende veel liepen selff inden brant In
dit seluer jaer wert mede verderft vā
den romeynen die grote stadt Chorin:
thus welcke alte rijck ouer alle die
werlt bekent ende ghebeten is.

Ptolomeus.

sother xviij jaer.

Dese wort mit rechte wt dat rijck
verdreuen ende na quam hi we-
der en regnierde y jaer.

In dese tijt worden geboren
Cato ende Varro die poeten.

v^m lxxxiiij

Apis lini

ad p

Biscoppen

Dese johannes hyrcanus was symons soen Hi regnierde xxvi jaer of xxvii jaer
Hi was een heyligh gheestelick propheet ende een streng hertoch Hi veriaechde sine
swagher ptolomeum Ende hi wan samarien. ende slechtet ghelueck der eerden Ten
laetsten doe hi vernam dat hi steruen soude en hi alle sijn ding befeelt
had Ende van sijn vijf kinderen nyemant not of orbaer was totten re-
giment daer om beual hijt sijn wijs die seer wijs was dat regiment
ouer den joden en ouer sijn kinderen want in sijn kinderen en was gheen
goedertierenheyt.

Johan-
nes.

Coninghen
van syrien

Item in sinte brigitten openbaringhe leestmen dat onse here god seluer ghetuych
gaff vanden ouden romeynen dat onder alle gheslachten van menschen opter eerden
gheen rechtueerdigher noch redeliker menschen en waren wt hoere naturen dan die
romeynen.

In deser raetsluden tijden wert van een dienst maech ghebozen een wonderlic kindt mit vier voeten vier handen ende mit vier oghe.

Quintus
Sergius

Sergius
Flaccus

Item die vuerighe kerck gheheten ethna gaff wt verueerlike vlammen ende verderfde die stede daer om trent legghende.

Dese Mithridates was coninc van ponti ende van armenien. Hi voerde wel xl jaer lang alte seer verueerlike strijden teghens die romeynen daer nochtans wey-

Mithridates
Coninc

mich bloets ghestort wert. dicwyl so wan hi en dicwyl soe verloer hi. Ten laetsten dede hi sijne selfs sonen. Hi dranc selff venijnt Sijn eyghe huuswou. Sijn dochteren. ende sijn concubinen al dede hi se mit hem Aldus verghing hi yammerlic die daer menich ghedoot hadde. Dese als ozofius scrift heeft ons after ghelaten een groot argument sijner sentencie. dese die aldus seer quaet was heefmen in sijn eynde de ghewonden dat hi den afgoden aenbadt. laet ons god bidden dat des ghelijck verwe van ons moet wesen die nijt en laet steruen quader doot die hem dienen ende lief hebben.

ida 1100ggh 110 1100a ouu

In spalken was een knechtelike strijt want daer conspirierden te samen wel lxxiii knechten Dese strijden waren veel periculoser weder ende lastigher dan die ander want si praechden weynich of nijt na salicheyt des ghemeen lants.

In Africa was een alten groten pestilencia want daer storuen bouen dusentich dusent menschen.

Antiochus

Antiochus

Dese Antiochus had een schaer volcs van twee hondert dusent Ende wantter veel lichts volck als hoeren ende bouen ghemeenscap hadden daer om wert hi vanden coninc van spartaengen lichtelick verslagghen.

In deser raetsluden tijden stonden op die strijden vanden ghemeen volck. Ende die eerste saeck ofte beghin was ende nam oer sprong. wāt graccus was vanden edelen romeynen noteert ende verschouen daer om

Romeynen

Metellius Quin-
tus Tylus

Lucius.
Celsus.

Dese alexand regnierde y jaer
in sijn tijt wort ghebozen lucre-

Coninghen
vā egypten

ptolomeg
alexand.

aus die poete
die hem seluen
dode van min-
nende vueric-
heyt.

len romeynen socht hi saken te strijden teghens die edelinghen-
en want hi alleen nijt bedriuen en conste tegens
die edelen. daer om arkepyde hi tghemeen volck
tot hem te trecken segghende datmen die ackeren
ende ghelden soude ghemeen ende ghelijck deysen.
Ende hi brocht op veel meer ander quader pun-
ten Ende daer wt quam een op loep in welcken
hi doot gheslaghen wort. daer mēdallen veel
quaets na volckde hier of leset or osium.
Item in deser raetsluden tijt wort ghesoden dat
men die stadt van Carthagen soude weder ma-
ken en restaureren welcke van scipio destrueert
was ende wert veruult mitter romeynen knech-
ten Ende binnen comen began een alte verueer-
ke lastighe strijt.

an? mundi

v^m C ix

Linia xpi

22

die eerste conic
ende priester.

Biscoppen

aristo-
bolus

een jaer

Dese Aristobolus was die eerste coninc ende biscep Hi reg-
nierde nijt dan een jaer Hi sette seluer die dyademe op sijn hooft
Hi en was nijt te vreden van sijns vaders testament daer om
settede hi sijn moeder mitten kinderen in een kercker. waer om
storf hi pannerlick mit sinen broeder Antigono die hem halp
hier of leset die meyster inder hystorien.

broeders
Antig-
onog

Coninghen
van syrien

Dese Antigonus was des Conincs broeder Ende wert wt
hate des Coninghinnes doot gheslaghen Josephus seyt dat hi
ghegheuen heeft een seker leringhe dat alle recht der natueren ende alle goedertieren-
heyt sellen wijken den sonden Mer gheen begherte of ghenoecht van rijcliker goe-
den is so machlich of so goet datse wesen mach sonder ewighe hatt ende nijt.

Dat rijck der joden wert hier destrueert. dat menich jaer ledich gheweest had wel
in ende lxxxv jaer van Jechias tijt tot Aristobolum toe.

Dese fabius verwan mit luttel volc
den coninck van armenien En daer
er dwoncken in een water
dat Rodanus hiet hondert
dusent ende lxxxv dusent
ghewapend mēschen Item
quināus verderfde die wa
len die onder den berch Al
pium gheslegghen waren.

fabio.
quināus
marco

Bij deser raet slude tijden verwan die co
ninck numidatum die romeynen en hi wert
ten laetsten oeck ver
wonnen doe verging
die edelheyt d romey
nen so datmen wel seg
ghen mochte O die stādē van Ro
men is te coep ende het is tijt datse
vergaet waer daer pe
mant diese coft Of hi
woude segghen dat die
gheloue is i romen ver
gaen.

publi
us lucius
scipio

calpurnio
nasica

ptolome
us iscon

ptolo
meus dyo
nisius

xxx
jaer

Dese ptolomeus was ckopa
ters soen ende regnierde .viij.
jaer.

1212 1209 1208 1207 1206 1205 1204 1203 1202 1201 1200 1199 1198 1197 1196 1195 1194 1193 1192 1191 1190 1189 1188 1187 1186 1185 1184 1183 1182 1181 1180 1179 1178 1177 1176 1175 1174 1173 1172 1171 1170 1169 1168 1167 1166 1165 1164 1163 1162 1161 1160 1159 1158 1157 1156 1155 1154 1153 1152 1151 1150 1149 1148 1147 1146 1145 1144 1143 1142 1141 1140 1139 1138 1137 1136 1135 1134 1133 1132 1131 1130 1129 1128 1127 1126 1125 1124 1123 1122 1121 1120 1119 1118 1117 1116 1115 1114 1113 1112 1111 1110 1109 1108 1107 1106 1105 1104 1103 1102 1101 1100 1099 1098 1097 1096 1095 1094 1093 1092 1091 1090 1089 1088 1087 1086 1085 1084 1083 1082 1081 1080 1079 1078 1077 1076 1075 1074 1073 1072 1071 1070 1069 1068 1067 1066 1065 1064 1063 1062 1061 1060 1059 1058 1057 1056 1055 1054 1053 1052 1051 1050 1049 1048 1047 1046 1045 1044 1043 1042 1041 1040 1039 1038 1037 1036 1035 1034 1033 1032 1031 1030 1029 1028 1027 1026 1025 1024 1023 1022 1021 1020 1019 1018 1017 1016 1015 1014 1013 1012 1011 1010 1009 1008 1007 1006 1005 1004 1003 1002 1001 1000 999 998 997 996 995 994 993 992 991 990 989 988 987 986 985 984 983 982 981 980 979 978 977 976 975 974 973 972 971 970 969 968 967 966 965 964 963 962 961 960 959 958 957 956 955 954 953 952 951 950 949 948 947 946 945 944 943 942 941 940 939 938 937 936 935 934 933 932 931 930 929 928 927 926 925 924 923 922 921 920 919 918 917 916 915 914 913 912 911 910 909 908 907 906 905 904 903 902 901 900 899 898 897 896 895 894 893 892 891 890 889 888 887 886 885 884 883 882 881 880 879 878 877 876 875 874 873 872 871 870 869 868 867 866 865 864 863 862 861 860 859 858 857 856 855 854 853 852 851 850 849 848 847 846 845 844 843 842 841 840 839 838 837 836 835 834 833 832 831 830 829 828 827 826 825 824 823 822 821 820 819 818 817 816 815 814 813 812 811 810 809 808 807 806 805 804 803 802 801 800 799 798 797 796 795 794 793 792 791 790 789 788 787 786 785 784 783 782 781 780 779 778 777 776 775 774 773 772 771 770 769 768 767 766 765 764 763 762 761 760 759 758 757 756 755 754 753 752 751 750 749 748 747 746 745 744 743 742 741 740 739 738 737 736 735 734 733 732 731 730 729 728 727 726 725 724 723 722 721 720 719 718 717 716 715 714 713 712 711 710 709 708 707 706 705 704 703 702 701 700 699 698 697 696 695 694 693 692 691 690 689 688 687 686 685 684 683 682 681 680 679 678 677 676 675 674 673 672 671 670 669 668 667 666 665 664 663 662 661 660 659 658 657 656 655 654 653 652 651 650 649 648 647 646 645 644 643 642 641 640 639 638 637 636 635 634 633 632 631 630 629 628 627 626 625 624 623 622 621 620 619 618 617 616 615 614 613 612 611 610 609 608 607 606 605 604 603 602 601 600 599 598 597 596 595 594 593 592 591 590 589 588 587 586 585 584 583 582 581 580 579 578 577 576 575 574 573 572 571 570 569 568 567 566 565 564 563 562 561 560 559 558 557 556 555 554 553 552 551 550 549 548 547 546 545 544 543 542 541 540 539 538 537 536 535 534 533 532 531 530 529 528 527 526 525 524 523 522 521 520 519 518 517 516 515 514 513 512 511 510 509 508 507 506 505 504 503 502 501 500 499 498 497 496 495 494 493 492 491 490 489 488 487 486 485 484 483 482 481 480 479 478 477 476 475 474 473 472 471 470 469 468 467 466 465 464 463 462 461 460 459 458 457 456 455 454 453 452 451 450 449 448 447 446 445 444 443 442 441 440 439 438 437 436 435 434 433 432 431 430 429 428 427 426 425 424 423 422 421 420 419 418 417 416 415 414 413 412 411 410 409 408 407 406 405 404 403 402 401 400 399 398 397 396 395 394 393 392 391 390 389 388 387 386 385 384 383 382 381 380 379 378 377 376 375 374 373 372 371 370 369 368 367 366 365 364 363 362 361 360 359 358 357 356 355 354 353 352 351 350 349 348 347 346 345 344 343 342 341 340 339 338 337 336 335 334 333 332 331 330 329 328 327 326 325 324 323 322 321 320 319 318 317 316 315 314 313 312 311 310 309 308 307 306 305 304 303 302 301 300 299 298 297 296 295 294 293 292 291 290 289 288 287 286 285 284 283 282 281 280 279 278 277 276 275 274 273 272 271 270 269 268 267 266 265 264 263 262 261 260 259 258 257 256 255 254 253 252 251 250 249 248 247 246 245 244 243 242 241 240 239 238 237 236 235 234 233 232 231 230 229 228 227 226 225 224 223 222 221 220 219 218 217 216 215 214 213 212 211 210 209 208 207 206 205 204 203 202 201 200 199 198 197 196 195 194 193 192 191 190 189 188 187 186 185 184 183 182 181 180 179 178 177 176 175 174 173 172 171 170 169 168 167 166 165 164 163 162 161 160 159 158 157 156 155 154 153 152 151 150 149 148 147 146 145 144 143 142 141 140 139 138 137 136 135 134 133 132 131 130 129 128 127 126 125 124 123 122 121 120 119 118 117 116 115 114 113 112 111 110 109 108 107 106 105 104 103 102 101 100 99 98 97 96 95 94 93 92 91 90 89 88 87 86 85 84 83 82 81 80 79 78 77 76 75 74 73 72 71 70 69 68 67 66 65 64 63 62 61 60 59 58 57 56 55 54 53 52 51 50 49 48 47 46 45 44 43 42 41 40 39 38 37 36 35 34 33 32 31 30 29 28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Dese Alexander ofte Janneus regnierde xxxvij of xxxviij jaer. hi was een tyran
hoewel hi hem int beghin zeech ende goet toende Sijn wercken maecten hem bekent
hoe dat hi van binnen was Hi sloech sinen broeder doot Hi dode binnen xij jaren
vijftich dusent oud men schen die hem van zijn
quade wercken straften Ten laetsten doe hi ster
uen soude liet hi after twee sonen Als hyrcas
num ende aristobolum Mer hi keual sijn wijsf
dat rijck ende dat regiment want si hadde die
gracie des volcks.

Alex
ander

snauw! so

die laetste coninck
van syrien.

philip
pus.

Dese philippus was die laetste coninck van syrien Hi
wert verwonnen vanden romeynen ende dat rijck der
grieken dat ist rijck van syrien dat verging ende ces
sierde dat geduert ende ghestaen had hondert en lxxxvij
jaer.

Romeynen

maulius
scipio

Gayus.
Quintus

In deser raetfluden tijden waren die dupschen ende die germanen mit die cymbri
samen vergadert ende verenicht Ende die romeynen streden teghens hem ende wor
den dicwyl verwonnen Mer ten laetsten verwonnen si die
dupschen en die ander mit subtyllheyt Ende daer werter wel
hondert dusent ende sy dusent doot gheslaghen Ende sonder
ghetal dodese hoer seluen Ende cort hier na was binne rome
een grote strijt welcke marius die raetfman slechte.

Coninghen
vā egypten

In dese tijden waren so grote machtighe strijden binnen rome ende buten so dat
tet groot wonder was dat die staet des ghemeen goets van rome te mael nijt en
verghing Ende daer wt wert kenlic dat die arheyt des strijts gheen vrede maken
mocht Ten waer dattet grote goet vanden ouersten god ghegheuen waer ende nijt
vanden valschen bedriechlike afgoden welcke die romeynen meer dan dusent jaer
ghedient hadden Van desen strijden om meere bescheyt te hebben so leset orosium

Anno mundi

v^m C xxxiij

Xps kin

Dese Jacob ende hely waren
broeders van eenre moeder.

Jacob

Jacob was Josephs natuerlike vader
als matheus scrift Ende hely was hys
vader nader wt als lucas scrift.

1007

Biscoppen

Die secte en
kettery der
phariseen.

Die kettery vanden phariseen stont in desen tijden eerst op En
de wetet datter onder die joden waren driehande secten. die een
was der phariseen. die ander saduceen. die derde hieten essai. De
se hadden een sonderling ende wtgheteykent leuen buten ander
joden Ende si waren al veruult mit dwalinghen Ende om die
scherpheyt des leuens dat si leyde. seyden si dat si heyligher wa
ren dan die ander joden Hier van besiet die meyster inder hystorien daer hi tace
tiert van sinte janss doepsel Item sommighe segghen datter noch twee secten wa
ren als arboni ende genuste.

Cyero Marcus Tullius die meeste rethoricus was in dese tijt vermaert.

Die romeynen worden in dese tijt seer verueert van sonderlinghe onghewoenlike
teykenen die si saghen Ende uijt lang daer na wort dat volck van women tot veel

dese was die
eerste keiser

julius
lucius
marco

plaetzen verslaghen
so dat die romeynen
aen toghen clederen
des droefhuyts.

Sylla
Marius
gavus

Dese twee raetsmannen
begonsten alre eerst die a
uijl stryden vechtende on
derling welckes stryts

oersaeck ende pannerlike voertganch veruolcht Orosius Daer wertter soe veel
doot gheslaghen datmen tot Syllam sprack Mit wat volck sellen wi ten laetsten
verwinnen want die ghewapende slaen wi inden stryde doot Ende die gheen wapen
en draghen slaen wi doot alst ruste ende vrede schijnt te wesen Doe wort dat ghesot
ghegheuen datmen se wt den lande soude verdriuen.

Cathilina die vermaerde tyran swoer teghen sijn eyghen lant.

Simbria verdestruerde plium dat is die oude stadt van troyen moeder der romey
nen Mer sylla maectese ende restaureerde se ter stont weder.

ida 2200000 210 2200 0000

Dese Alexandra was Alexanders wijsfende voerde dat regiment ix jaer. si dede
alte veel tyranscap hoe wel dat si hoer te voren vensde gheselick te wesen. si promo
uierde hyrcanum in een priester en ordinerde dat hi soude na hoer regieren. Item

alexa
dra.

dese Alexandra wert in die linc der biscoppen gheset om te veruul
len die rekening vaden jaren nijt dat si biscops wercken dede wat
dat en betaemde hoer nijt Item doe si gheloeft had hyrcano dat hi
regieren soude want hi eerbaere was daer om nam si aristobolum
mit sijn wijsfende kinderen gheuangen op dat si hoer nijt en sou
den dat rijck ontwelidighen.

Virgilius die alre gheleerste poete was ouer al vermaert Hi maecten wonderlike
dinghen.

Oracius flaccus satiricus.

Possidonius storgus.

Plinius leerde eerst te romen die latijnsche rethorijck.

Romeynen

Dese twee consentierende ende ouerdraghende in een stonden te samen weder jules
Ende daer wt stont op die anderde Ciuijl strijt ende duerde wel iij jaer lang En
men seyd dat die heel werlt in die strijt te samen strede Ten laet
sten wert pompeus verwonnen ende wort onthoest. doe begon pompeus
marcellus
stet allencken vrede te werden O grote spieghel hoe onghelijck is
dat eynde van sulcken groten man.

Coninghen
vā egypten

Dese pompeus had alre victori En hi maecte den romeynen onddanich xxij
coninghen. Mer na dat hi den tempel besmet had. doe en vocht hi nye. hi en wert
verwonnen Ende des ghelijck nijt lang hier na geuielt dat Crassus die president
ende rechter van syrien was so stout en koen dat hi den tempel beroefde. welcke daer
pompeus noch nye gedaen en had daer om wert hem gesmouten gout i sijn mont
ghegoten en so starf hi. O here god aldus moeten v vanden vergaen Veel exempelen
werden gheuonden vanden ghenen die nijt en ontfien die tempel gods die dien
en die clercken te ont eeren ende te spoliëren dat si int ghemeen quader doot ple
ghen te steruen. Dit heeft moyses claerlike prophetiert in deuteronio int xxxij ca
pitel. daer hi aldus seyt Slaet die rugghen der
vanden leui Ende die hem haten en sellen nijt
op staen.

an? mundi

Linia xpi

v^m C xxxij

aa

Biscoppen

Dese hyrcanus volchde na sijns moeders doot int rijck Hi had weynich voer
spoets om des volcks parthie wil. wat hi wert ter stont van sijn moeder verwon
nen Ende na wert hi weder gheset int regiment ouermits hulpe die van Arabien
Ten laetsten wert hi den romeynen onder tribut gheset
ende most dien tribut gheuen En so regnerde hi mer een Hyr;
canq. xxxij jaer
corte tyt in vrede en nijt als een coninck alre laetste starff
hi yammerlike bedrogghen van die van parthen die Antigonus teghens hem ghe
brocht had Hier van leest volcomelike die meyster inder hystorien.

In egypten wert verbrant een librarij daer in waren iij^c Dufent boeken waer
of machinen mercken hoe grote neersticheyt hier voermaels geweest is om boeken
te vergaderen.

Heccaton stopaus dese seyt dat alle eerbaerheyt is in sekerheyt.

Item wilt ghi gheminde of lief ghehadt wesen. so mint ende hebt lief.

Item vraghstu wat ic ghedaen heb. Ic heb begonnen mijn seluen een vrient te
wesen.

Hier beghinnen die **C**iuil striden dat sijn die striden der borgheren van romen ende duerde wel xl jaer lang. Ende die borgheren van romen ende die stadt weret also seer verdruet dattet van node was dat hoer regiment verwardelt wort hoe wel dat die raetsmannen seer langhe tijt wel regiert hadden. Hier om is die conditie des werkes staets onsa lich die in glorien en weelden nijt ghedueren en kan hoe wel dat mensche nochtans mit groter neersticheyt soeket. Item het is alte grote dwaes heyt dat alijt mit sweet ende bloet te soeken welck alst vercreghen is nijt gedueren en mach. Mer die alre wijsste romeynen en mochten dat nijt vercreghen. Mer du mogheste ypristum na volghen ende dinn werck en sel nijt moghen vergaen. mer ewe: lick selt bliuen.

Rechters
van syrien

(Flau:
rus.)

(Sabi
nus.)

(Cras:
sus.)

(Cassi
us.)

president of rechter vā syrien nam Bi na alle dat gout ende die schatt welcke pompepus ghelaten had inden tempel ende deylde den ridders daer om wert hem sijn buuck vol gouts ghegoten. Also starf hi.

Crassus die

Bi desen Cassius tij den streeet julius te: gens pompepum en verman hem. Ende hi bleef heer ende keyser wat daer te voren stont. Rome bi die ghemeen raet wel iij^e ende lxxiij jaer lang. En daer te voren ij^e ende lx jaer had den si Coninghen ghesadt van romulus tijden. Ende daer na raetsluden tot julius us tijden toe die die eerste keyser was.

Te Romen worden gheteelt vier hondert dusent ende lxxiij dusent menschen die al binnen romen hoerden ende woenachtich waren.

In desen tijden sekenen ende openbaerde inden hemel drie sonnen int oest die al: lencken in een quamen ende worden een son. dit was een groot wonderlick teyken ende beteykende grote dinghen als dat **A**syā **A**ffrica ende **E**uropa onder een ho: ghe heerlicheyt soude cortlick vernicht werden. Item dat die heerlicheyt die **L**u: aus **A**nthonius had. Ende oeck die heerlicheyt welcke **M**arcus **A**nthonius had souden werden een heerlicheyt. Mer waerachtelicste beteykende die drie sonnen die bekennisse eens drieuoudichs gods die in eertrijcke bekent soude werden.

Dese Julius was also werelick dat sijn hert ende handen vol na ondoenlike ende onmoghelike dinghen deden Hi strede ende vocht hi werf. Item hi verwan alleen

Keysers

gajus
julius
cesar.

marcum ende marcellum diemen seyt dat xxxix
reysen vocht. Item doe pompeyus en die ander
edel romeynen doot gheslaghen waren doe nam de
se julius dat rijck van romen aen hem Ten laet

Coninck
vā egypten

cleopatra
xx jaer.

sten doe hi was i sijn vijfte jaer sijns heerlickeijts doe wert
hi van brutus ende cassius dwechlick doot gheslaghen die
ghen die alle die werlt regierden Item dese julius doe hi
gheloren wort wert hi wt sijn moeders buyck ghesneden
Ende daer om hiet hi Cesar En van hem voren die roem
sche keysers hoer keyserslike naem.

an^o mundi

Kps lini

Julius gaff desen Cleopater dat rijck van egypten vermaende dat hi seer ende
meer neerstich waer die vrienſcap mitten romeynen te houden dan te striden Ende
in cleopaters derde jaer doe nam julius dat rijck aen hem En aldus so eyndet hier
dat ghesal der latynschen die van deser linie neder dalende sijn tot xpristum Ende
daer volcht no die rekening der jaren in die linie der romeynen.

Dat ioedſche lant wert den romeynen onder tribuyt Ende si gauen tribuyt om
twee broederen parthys wil als aristobolus ende hircanus Elck gaff hem wt hat
ende nijt onder den romeynen op dat si mochten regieren.

Biscoppen

Catſo was in desen tijden een alten vermaerden man Hi siende den keysers wer
winnen so dat hi victori had Ende hi en gonste hem dat nijt. daer om dode hi hem
seluer bi die stadt vticanj.

Petreus dwerſtack hem seluen mit een sweerde Ende veel meer and edelinghen
van romen om dat si hem onder julkio nijt wouden gheuen of om dat si anxt had den
van hem ghedoot te werden ghelijck als hi der veel ghedoot had.

Sapio worchde hem seluen.
Julia die coninck dede hem seluen
worzghen.

Marcus varus dese seyt dat die en sel
nijt groots pement voert lere die vā
seluen nijt gheskert en heeft.

Tytus liuius een hystori scriuer.
Marcus callidius oratoer.
Pydonus scriuer der grieker hystorien
Quidius naso poete.
Gajus faladus.
Cornelius hystori scriuer.

Dese Octavianus Augustus was julius neve. hi wort keyser doe hi noch jong was. Hi verciende sijn joecht mit manlike wercken. Hi voerde vijf dusent strijden.

octavi
anus Au
gustg.

Ende binnen een corten tijt na veel strijden brocht hi alle die werlt ond een grote heerlicheyt. Dese was alleen die keyser die sijnne ghelick nijt en hadde. Onder hem sweech alle die werlt en oke dierde hem ende was hem willichlick onderdanich ende ghe

boersam. Dat dede die voersichticheyt gods op dat die gheboerte ypristi blencken soude in die tjielike vrede. Dese octavianus was die sehoenste van lichaem. subtielste inden verstant. ende in allen dinghen was hi die gheluckichste. Mer hi en verfde nijt die sonde des vleysches. Hi is die gheen die alle die werlt bescriuen liet so sinte lucas scrijft in sijn anderde capittel. Ende int lij jaer sijn keyserlicheyts wert yprist tus gheboeren die ghesontmaker des werlts die sijn vrienden sijn ewighe vrede gheuet. Dese octavianus glorieerde dat hi een marmor after liet die hi te voren beslijet vant. Hi starf doe hi out was lxxvij jaer na dien dat hi regniert had lxxij jaer vi maenden ende x daghen in Antimi rufi president van iherusalem tijt.

v^m C lxx

Joseph wert in de se tijt gheboeren ende wert namaels marien brudegom.

Joseph.

ja

ida 1209gh 120 1200 ouu

Dese Antigonius was Aristobolus soen. Hi maectet ouer al ontrouwelicke noch hi en was den romeynen nijt onderdanich. Hi plaechde dat lant alte seer. op dat als hyrcanus verdreuen waer dat hi dan mochte regnieren. Hi loefde den coninc van parthen dusent ghewichte gouts ende vijff hondert meechden dat hi hem helpen woude. Ende dit beliep en kwerff hem lysania sijn neve.

Antig
ong

Also wert hyrcanus veriaghet. Facelus wert doot gheslaghen. Ende herodes wert verdreuen. Mer doe herodes te romen quam ende hi alle ding den oudermanff vertelde ende te kennen gaff. Doe maecte hem Augustus coninc in juden seyndende mit hem grote scharen van volck welck iherusalem wonnen. Ende Antigonius gheuanghen brochten tot Antionium die hem onthoefde mit een bijl. Ende herodes wert int rijck confirmiert aldus namt eynde dat Coninclike rijck van juda als jacob propheetiert had dat Coninclike sceptum wert van juda ghehaelt. ende die hertoech van sinen dyen wat in corte tijt is toecomende die heplich der heplighen.

Keysers

Coninck
van juden

Dese hewdes ydumeus was die eerste vreemde coninck in juden Die hystori
vā desen veruolcht neerstelike die meyster der hystorien Ende seyt dat dese hewdes
een streng man was ende ghetrou In allen dinghen had hi hem wel Hi was den ro
meynen ende den volck die vrede minnen seer bequaem en liefstaek. hi dede oech veel
wercken die der ghedachtenisse weer dich sijn **A**ler doe hi out wert en hi den wome
nen te seer woude behaghen ende hoerde van die gheboert xpristi doe wert hi sorghe
de dat hi wt sijn rijck mocht gheworpen worden als een vreemt man van buten doe
dwaelde hi in sijn sinnen en verloor sijn oude eerbaerheyt. want hi liet die jonghen
ende onnosel kinderen doden onder welcken waren veel van sijn
kinderen ende meende xpristum doot te slaen **T**en laetsten wert
hi van allen menschen ghehatet Ende creech een zupete ende stact
een seerpeliken ende onghewallighen doot.

Anno mundi v^m C lxxix

Linia xpi

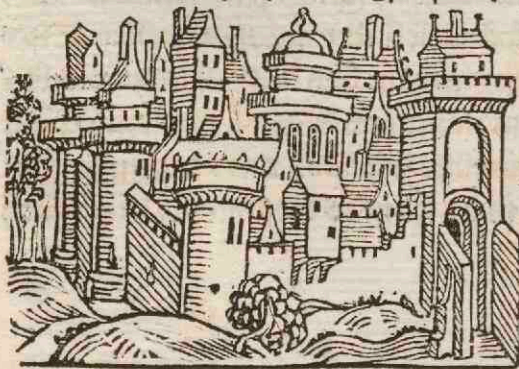
In desen tijden sprack een off den ploegher toe Ende seyde In corten daghen sel
len die menschen meer vergaen dan die keesten **S**ommighe boeken segghen dat die
menschen sellen meer vergaen dan dat koern.

aa

Zacharias ende **E**lyzabeth waren alle beyde van heylighe leuen Ende si waren sint
janff baptisten ouders.

Joachim ende **A**нна waren lude van heylighen leuen Ende si verdienden mit son
derling gracen dat si namaels ter werelt brochten die bloem onses salicheyts dat
was onse lieue vrouwe **m**aria die alre ouerste van allen creatueren Ende si baerde
na onsen heren god ihesum xpristum.

Die stadt van Colen.

Dat volck van bourgoengen opten rijn ghe
legghen sijn manlike starcke menschen Ende si
hieten bourgoengen want si opten rijn veel
borghen ende sloten hadden.

Marcus agrippa die octavianus swager was
tymmerde opten rijn een stadt gheheten agrip
pa die namaels **C**olen gheheten is.

Dese alexander na dien dat hi om
trent dusent joden verflaghen had
kenal hi sijn wijf dat rijk ende hi
starr. Dese alexander was johan
nes hyrcanus eerste soen ende an
tobolus broeder hi wort oeck jar
neus gheseten hi dode sijn broeder
Ende binnen vij jaer dode hi vijf;
tich dusent ouder menschen. hi had
twee sonen Als aristobolus ende
hyrcanus.

Dese alexander want hi hem rebell
maecten den romeynen daer om wort
hi te antiochien van Sapia mit een
brieff onthoeft na pompeus brie;
uen.

Alex
ander

Alex
ander

Alexandre
Hij

Alex
andra

Dese alexandra boerdent regiment in jaer si
loeden boeren soen hyrcanus dat rijk want hi be
quaem ghesceft dan sijn broeder Ende nam
aristobolus boer ander soen mit sijn wijf ende
sijn oren gheschieden op dat hi dat rijk niet en
soude aenverderij.

aristo
bolus

antioch

Hyrcanus

Dese hyrcanus had weynich voerspoets hi
most den romeynen tribuyn gheuen hi wert
pammerlike vanden parthen te dwighen. want
sijn oren worden hem of gheslaghen vanden par
then bi hulp van sijn neve antigonus Als soe
starr hi.

alex
andra

Alexandra was aristobolus jongste
dochter Si was ptolomeus manneus
soens wijf die woenachtich was ond
die berech die libanus hiet Tot welcke
antigonus mit sijn susteren toe vlucht
nam.

Ly
sania

Anti
gong

Dese Antigonus aristobolus soen
was den romeynen niet onderdanich.
hi plaechde dat lant te mael seer op dat
als hyrcanus verdreuen waer dat hi
dan mochte regneren hi loeden den co
minck van parthen te gheuen dusent ge
wichte gouts ende vijfhondert meech;
den dat hi hem helpen woude Ende dat
beliep ende bewerff hem lysania sijn ne
ve aldus wort hyrcanus veriaecht.

Dese was antipaters
dochter Ende herodes
fuster.

Saloma.

cleopatra.

Ferosas.

dossis

wiuen.

antipater
ydumeq.

Herodes
Ascolonita

Dese herodes
dede die onnosel

kinder doden Ende
daer na leefde hi mer vij

Phaselus

jaer ende starff
quader doot en

dese seuen jaer
lang was maria

mit hoer kin
dekijn in egypten

josephus.

maria
agnes

Herodes vier

Dit sijn

mattha
tha.

Antipaters
wijff

crispianus
ciprus.

Antipater had vier sonen van welken was herodes Ascolonita Coninc van
judeen die Mariagnes hyrcanus nicht creech te wijff Om horen wil vercreech hi
dat rijck Ende hi liet hem besnyden Dese herodes dede namaels die onnosel kinde
ren Hi vercoft dat priester scap in iherusalim Hi had drie broeders ende een fuster
Hi had ix wiuen mer alleen bi dese vier had hi kinderen die hier ghenoeemt staen.

Van desen herodes wert sinte johannes baptista ontchoest om dat hi hem strafte van sijn quaet leuen want hi leefde mit sijn broeders wijf in ouerspul dat om te tamelick ende selick was onder desen wert ihesus xps onse ghesontmaker ghecrupst.

Dese philippus wijff hiet herodias aristobolus dochter ende was herodes agrippa suster Ende si leefde mit hoer maniff broeder in ouerspul.

Dese was philippus wijff

Dese herodias aristobolus dochter was philippus wijf En hoerde mit herodes antipas.

Herodias

Herodes a

grippa

Dese twee waren suster ende broeder Als iosephus seyt. Ende waren aristobolus sijn

Dese herodes agrippa dede sinte jacob die meere sinte jans ewangelisten broeder ontchoeden en wantet den joden wel behaechde Daer om nam hi sinte peter ende werp hem inden kercker daer hi wt verlost wort vanden enghel gods.

Dese herodes agrippa stichte die stadt van Colen.

Herodesan

philippus

Antipater

Alexander

aristobolus

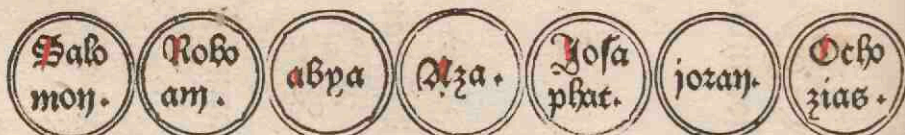
archelaus

erarcha. tipas. Dese drie worden doot gheslagen

Dese archelaus were int rijk gheset ende onder hem keerden onsen heer wt egypten.

Dese figuren bewisen ende leren ons hoe dat onse here ihesus xpristus marien
soen gheboren is van dat Conincklike gheslacht Ende dese ouerste linie bescrijft ons
die ewangelist matheus neder dalende van dauid tot salomon dauids soen Ende
van salomon tot roboam Ende also voert tot ioseph toe die onser lieuer vrouwen
marien hoer man ende bewaere was van welcken marien moeder ende maghet ghe-
boren is ihesus die gheseten wert xpristus.

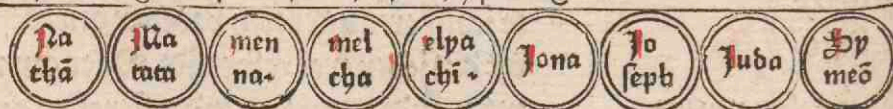
matheus linie

Dauid.
coninck.

Dauid wist dat veel enghellen verholen was Als dat van sinen sode
soudē gheboren werden xpristus ihesus die ghesontmaker des werkes.
leset dat anderde boeck der coninghen int vij capittel Ende inden C en
xxvi psalm. Die here heeft dauid gesworen die waerheyt vanden vrucht
dijns buyses sel ic setten op dijn stoel etc.

Lucas linie

jetraam

Dese figuren leren ons kennen ende weten hoe dat xpristus ihesus gheboren is
een wyne maghet gecomen is van dat Conincklike gheslacht Als van dauid En
de dese linie en ketten bescrijft ons sinte lucas op elcimmende van ioseph helij soen
nader wet te rekenen voert tot nathan dauids soen En voert van dauid tot Abra-
ham Ende van Abraham tot Adam als men lesen mach in luca int derde capittel
Ende oec leyd ons ende bewijst ons dese linie tot die gheboorte joachim onser lie-
uer vrouwen vader.

Item Roboam salomons soen regnierde xviij jaer **H**i was die eerst die int rijk van juden regnierde. so dattet versceyden was van dat rijk van ysrachel **I**tem int derde boeck der Coninghen int xij capittel scriften dat dese Roboam der jongher raet volchde ende den ouden gheen ghehoer en gaf ende horen raet versmade. daer om ginghen van hem die tien gheslachten en volchden iheroboam alst prophetiert was somen leest int iij boeck der coninghen int xi capittel. **E**nde die behielden hoer oude naem ende hieten ysrachel **M**er die twee gheslachten hieten juda om dat dauid was van tgheslacht van juda **D**ese scheyding der x gheslachten ende dat hi mer twee en behield beteykent die toecomende scheyding int eynde des werlts **W**ant die sommi ghesellen dan in xpristum ghelouen die van dauids saet gheboeren is **E**nde sommi ghesellen entekerst ghelouen **M**er die eerste sellen behouden wesen.

Attha. joas. amas. Ozias. Joachan. achas. Ezechias.

Ezechias en heeft sijne ghelijck nijt ghedaet onder die Coninghen van juden noch voer noch na hem alst bescreuen staet int iij boeck der Coninghen int xviij capittel daermen veel duechden van hem scrift want hi diende den here ende hield al sijn ghebode.

Leui. Ma that. iozim. helpezer. Ihesu. Her. helmaba. Elp. sam. Abdi.

Iheronimus scrift van salomons penitencie die hi ghedaen heeft aldus wat dan dat salomon ghesondicht heeft **N**ochmans heeft hi penitencia ghedaen als hi scrift in prouerbijs daer hi seyt **T**en laetsten heb ic penitencie ghedaen ende ic heb omghesien om te verkepen discipline **A**mbrosius scrift in **A**pologia aldus **W**at sel ic seggen van dauid ende vanden heylighen salomon die vanden ghemeen joodsche volck so groot gheacht worden dat si voer xpristum gecomen waren. daer om wt die wil le gods sijn si gheuallen **S**iet hier en wert dauid nijt heyligh gheheten wat alle men saken weten dat hi heyligh is **M**er salomon wert heyligh ghenoecht om van ons te nemen die twiuelheyt sijner penitencie **D**ie hebreusche boeken segghen dat salomon so grote penitencia dede dat hi vijff weye binnen iherusalem hem langes die straten liet slepen **M**en seyt dat hi inden tempel quam mit vijff garden om van die priesters penitencia te ontfacen.

Item manasses was ghebozen vi^e en xviij jaer voer die gheboert xpi hoe veel quacks dat hi ghedaen heeft leestmen int iij boeck der coninghen int xxi capittel.

Item amon wert int x jaer sijns ricks vā sijn knecht verslagghen en namaels worden sijn knechts verslagghen leest int iij boeck der coninghen int xxi capittel.

Item jospas regnierde xxxij jaer in iherusalem. dese wanderde in al dauids weghen. die hyx interpretes segghen. dat hi xxxij jaer regnierde.

Item joacham wert ghebozen voer die gheboert xpristi vi^e en xi jaer Ende in dat seluer jaer began te regnieren Elpachim of joachim Ende joacham regnierde in iherusalem mer iij maenden.

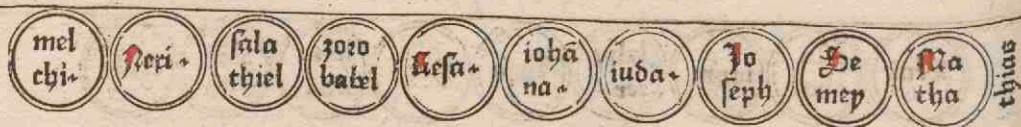
Item Jedechias die oeck mathathias gheheten is was jospas derde soen Dese began in sijn xxi jaer te regnieren in iherusalem somen leest int iij boeck 8 coningen int xxxiij capittel int eynd.

uslini

Item alle die coninghen van juden waren afgodpers weghenomen alleen mer drie als Dauid. Ezechias. ende Jospas. Dese jospas was viij jaer out doe hi began te regnieren Ende in sijn iij jaer weder riep hi dat volck vā hoer afgodp somen leest int anderde boeck paralipomenon int xxxiij capittel.

Lucas linie

Nota dat Dauid onder al sijn kinderen had sonderling twee sonen als salomon ende nathan Van welcken xpristus woude ghebozen werden Want van die ketten ende linie van nathan dauids soen die lucas bescreue heeft is ghebozen doer veel int middel wesende een gheheten leui Ende dese leui als damascenus scriff wan meleshi ende panthera Item panthera wan perpanthera Ende dese perpanthera wan voert joachim Ende joachim wan die wyne joncfrou ende maghet maria bi sinte huijs vrou anna Ende anna had een suster gheheten hysmeria Dese hysmeria wan elpza beth ende eliud Dese elpza beth bi hoer man gheheten zacharias wan si sinte jan bap tist weleke die alre heyligste ende die meeste is onder die sonen der wiuen Item vā eliud elpza beths broeder is ghecomen ennuen Van welcken ennuen sinte seruaus ghebozen wert.

Nota datmen van **A**biud ende die na hem volghen nijt en vjnt bescreuen in den bybel. Mer onder die joden hebben sommich gheweest die dat gheslachte en die gheboorte van dauid dalende neerstelick bescreuen hebben. om dat xpristus van dauid soude gheloren werden dien si verkeyden. Ende wt die scriftuer mach matheus die ander ghenomen hebben. Ende woude yement segghen dat herodes alle die scriftuer verbrant had. om datmen die coninclike linie nijt en soude conen onderscheyden vanden anderen alst bescreuen staet in vñ boeck specul hystorialis in xij capittel. So machmen antwoerden dat die ewangelist matheus wt die openbaringhe gods en ingheuen des heylighen gheestes ghescreuen heeft. dat hi vter scriftueren nijt hebben en mocht. want die apostelen en ewangelisten en hebben nijt min. Mer veel meer verlicht gheweest dan die propheten verlicht waren.

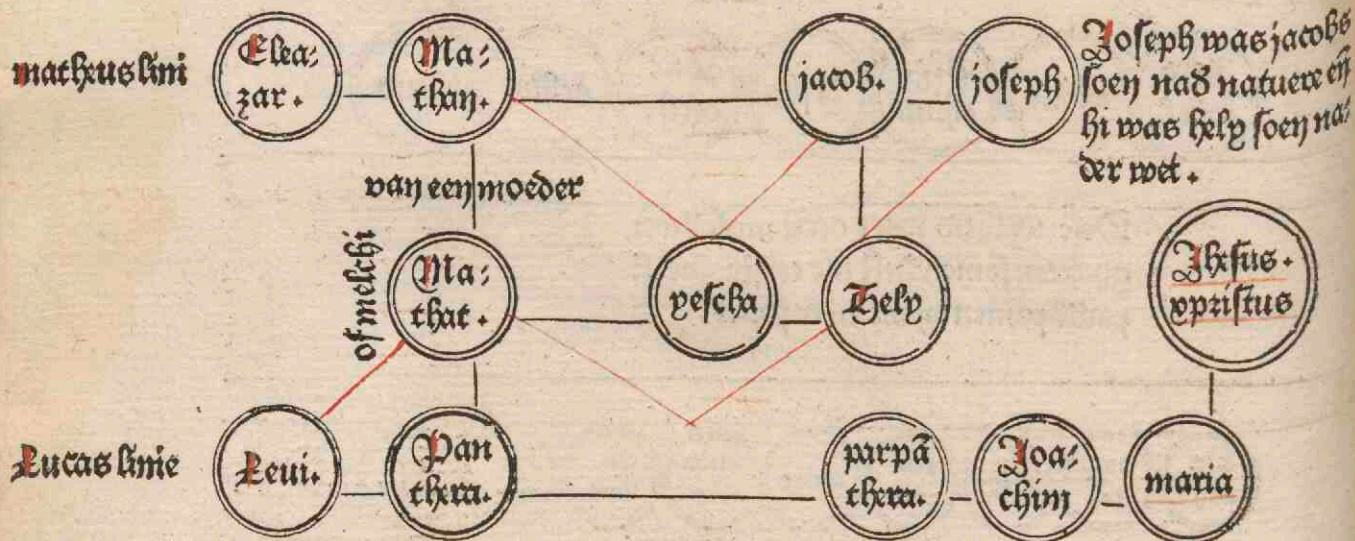
Joro
babe.
abiud
Elya
chim.
Afor.
Sa
doch.
achim
elyud

Dese **A**biud wert oock mosollam
ghelaten somen leest in eerste boeck
paralipomenon in iij capittel.

Na
ath
mag
ge.
ely.
Ra
um.
amcs
mat
thias
Jo
seph
iam
ne.
Mel
chi.

Beda seyt dat elyachim abiud of mosollams soen is gheloren cccc en xl jaer voer die gheboert xpristi. Ende asor elyachims soen wert gheloren ccc en xc jaer voer die gheboert xpristi. Ende sadoch asors soen ccc en xl jaer voer die gheboert xpristi. In deser tijden wert ouer al ghelohert die stemme des bloets en weping des stidende volcs somen leest in boeck machabe oz ouer al **A**chim sadochs soen wert gheloren cc en xc jaer voer die gheboert xpristi. Augustinus seyt in sijn xvij boec van die stadt gods in xliij en xliij capittel dat in dese achims tijt en in elazarus des ouerste priesters tijt worden die lxx interpretes den coninc ptolomeo geseynt. **E**lyud achims soen wert cc en xvi jaer gheloren voer die gheboert xpristi. Ende elyud beduyt mijn god want hi den leuendighen god diende en gheen afgoden.

Nota wetet dat wt die ketten ende linie van Salomon dauids soen die ons die ewangelist matheus beschrijft Ende die hier voer in die lini gpristi veruolcht is. so vñnden wi dat van salomon doer een groot middel gecomen is een gheheten matthan Dese matthan had een wijs die yseha hiet daer hi bi wan een soen gheheten jacob Ende na dat matthan jacobes vader ghestoruen ende begrauen was Doe quam melchi of mathat van dat seluer gheslacht wt die ketten ende lini van Nathan dauids soen Ende leui was sijn vader Ende panthera sijn broeder dese melchi hielicte toe hem seluen ende troude yseha mathans wedue die jacobes moeder was en wan bi hoer een soen gheheten hely Aldus waren jacob ende hely broeders van eenre moeder jacob comende wt salomons lini dauids soen welcke matheus scrijft Ende hely comende wt mathans lini dauids soen die ons lucas scrijft Dese hely nam een wijs ende

⊕ starff sonder kinderen Doe quam jacob sijn broeder en nam nader wett sijns broeders wijs. ende wan bi hoer een soen gheheten joseph Dese joseph was nader wett gerkent helijs soen als lucas ons beschrijft ende quam van nathan dauids soen. Mer nader natueren so was joseph jacobes soen als matheus scrijft ende quam van salomon dauids soen.

Item Nicolaus de gorra scrijft dat mathan ende mathat of melchi waren broeders als jacob ende hely wt eenre moeder Mer nijt van eenre vader.

Sinte **A**nna
had drie man-
ne als joachim
salome en cleo-
phas en bij een
vgheleek wan si
een dochter en-
de worden alle
maria gheseten.

Joachim

maria
die moed
Jhesu

Jhesu.
christus

Jo-
seph.

Jaco-
bus.

die meere

Zede-
deus.

johan-
nes.

ewangelist

maria
Zede-
dei

Jaco-
bus.

die minne

maria
alphai

Sy-
mon.

judas
of cha-

deus

alph-
us.

joseph
justo.

johan-
nes.

baptista

zacha-
rias.

elyza-
beth.

Eni-
men.

serua-
aus.

eliud.

elyzabeths broed

memilia

drie mannen.

lieden

Die waren twee susteren.

Anna

Salo-
me.

Cleo-
phas.

Eysmeria

Eysmeria had
een man die he-
merius hiet.

Anna solet dia tres concepitte marias. Quas genuit prii joachim. cleophas. salome q.
has duxer. prii ioseph. alphai. zedeus. Prima parit christum. iacobum secunda minorum.
De ioseph iustum patrem cum spinone iudam. Et tria maiores iacobum. voluerunt q iohannem.

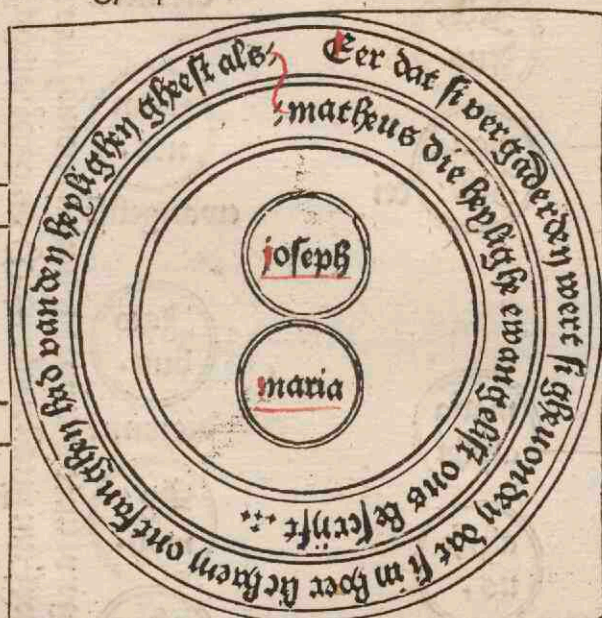
Dese sibilla was in dese tijt vermaert. si prophetierde van xpristo Ende si antwoerde den keyser Augusto dat hi hem seluen nad heydene dwaelheyt niet en soude laten duncken dat hi god waer Ende si toende hem een alte uerlike maghet inden hemel die een kinde lijn i hoer armen droech En sprach totten keyser Augusto Dat kinde lijn is groter ende meere dan ghi sijt daer om aenbedet dat kinde.

Maria die moeder ons heren wert ghebooren xvi jaer of daer omtrent voer die gheboert xpristi.

Johannes baptista wert in dese tijt ghebooren van welken men leeft datter gheen heyligher ghebooren is onder die sonen der wiuen.

an. mundi

Xps lini

v^m C xcix

Hier beghint die hystori des heylighen ewangelijes die alre heylichste ende weerdichste hystori onder alle scriftueren.

I

In jaer van beghin des werkes v^m C xcix dit was dat eerste jaer voer die gheboert xpristi. doe maria

joseph ghetrouwet was. doe wert die heylighe engel gabriel gheseynt vanden vader des lichtes onsen heren god alles troestes totter maghet mariam om hoer te boetscapen dat ghecomen waer die volheyt des tijts om te versoenen dat menschelijke geslachte Ende dat doer mariam die soen gods hier in dese werlt comen woude Ende omtrent dese tijden wert dat heymelicste alre heymelicster dinghen. dat wonderlicste alre wonderlicster dinghen. dat salichste alre salichster dinghen. dat begheerlicste alre begheerliker dinghen. ende dat diepste alre verborgghen dinghen veruult. welcke was dat god woude mensch werden. wie heeft ye des ghelijck gheboert Och of ons hert dit te recht smaken mocht. Hier off van de ser materie besiet die suete hystori in sinte lucas eerste capittel.

Die keyseren van romen worden voert in dese lini veruolcht en continueert En si worden all **A**ugustus ghenoecht om die sonderling weer dixeris wil die dese oc tauianq augustus had **D**aer om ist redelick dat hi hem allen een naem gheeft. wat hi hem allen gheset heeft een reghel wel te leuen en te regieren **A**lsulcke wijsheyt en strengheicheyt blenct in hem datmen nauwe gheloeft dat sijns ghelijck natuerlike gheloren is gheweest **W**at meer hi verdiende ppristum mit sijn ghebenedide moed te sien recht of hi wesen soude die alre eerst vanden heydenen gheropen totten gheloue **E**nde na dien dat hi dit ghesien had. en woude hi nijt meer gheseten wesen heer. **H**i tymmerde hem alre eerst een outaer **H**i was een exemplaer der oetmoedicheyt. der goedertierenheyt. der meensamicheyt. der verduldicheyt. ende der ljdtsamheyt. **W**elcke duechden alte selden ouer een comen mit alsulcke hoecheyt. **N**ye en nam hi strijt an dan daer hi toe ghedwonghen wert **H**i plach te segghen dattet verloren cost waer mit gulden anghelen visch te vanghen. want worden die anghellen verloren so en mochten die vischen die cost nijt of werpen **E**nde den ghenen die van hem after clap spraken seide hi. het betaemt wel dat i een vry staet sellen wesen vry tonghen **S**ijn ridderen en liet hi nijt ledich wesen welcker professi ende staet toekehoerde te arbeiden **S**ijn dochteren liet hi leren alle manier van draperij. so dat si hadden nijt alleen die const van spinnen ende weuen. mer si hadden daer of oeck die ghewoent. **E**nde dit moesten si leren om die wandelberheyt der tijtliker dingen **E**nde hi en liet sijn dochteren nijt tot hem comen dan in een eerker ghelaet mit ryper aensicht sonder enich curiosicheyt van elckeren **D**ie lant scappen welcke hi staddender hant ghewonnen had die gaff hi all weder om **M**er alleen een weynich wtghesondert **O**f hi gaf se goedertierlick ende willichlick ander vreemden heren ouer **H**i was mit veel menschen seer meyer som. die nochtans arbeide mit openbaer strijden hem te verdruen. **I**tem ander die drie off vier werff menedich verwerdelt waren des si graci ende ghenade begheerden so vergaff hi nijt alleen hoer misdact **M**er hi lietse leuen. gheuende hoer daer toe ander goet tot horen noot trust te hebben des sijt van noots wegghen te doen hadden **O**ch hoe veel hebbender gheweest die hoer beroumt ende verblijt hebben dat si van dit edel bloet ghecomen ende gheloren waren. die nochtans die edel zeeden ende manierlike duechden nijt en navolchden.

Die monarchi dat is die hoghe heerlicheyt van romen was die alre meeste heerlicheyt die ye gheweest is. Dese begonste in desen octavianus augustus tijden. En als iheronimus ende meer ander doctoren scriuen dat doe in veel landen strijden opstonden. mer die worden ter stont neder gheleyt of versoent daer alle menschen off verwonderden. Ende si gauen hoer allen onder den wenschen primeen. Op dat onse here god den menschen woude betonen dat die ghemeen vrede wt ghenen artheyt van strijden en quam. mer dat hi die gaue. **A**ls hi hier te voren als die een strijt neder gheleyt was. so opstont een ander off oeck een meere en argher strijt ende twist na quam. Mer doe die tijt nakende was ende aenstont dat xpristus woude gheboeren werden. doe was romen ende alle die werlt in ruste ende in vrede.

Nota dat Cyprianus in een boeck gheseten de officijs scrijft ende seyt van die hoghe heerlicheyt der romeynen. het is seker datter een tijt gheweest heeft datmen sonder coningen leefde. Mer namaels datmen die lande begonste te deelen doe worden die coninghen ingheset om gheen ander saecke dan om recht te doen en te ghebruiken. wāt int beginsel doe die armen verdruet worden vanden rijken doe namen si toevlucht tot enen goeden ende duechdsamen man. Ende die gheboet dat die een den anderen nijt te cort en soude doen insettende ende ordinerende dat die hoghe ende leghe die rijken mitten armen onder een recht soudent staen. En doe die coninghen regierden. doe worden noch somwile die cranche verdruet. Doe besaechdet datmen rechten soude setten daer men mede rechten soude. nijt wt hant ende nijt off om gonste. dan datmen den armen soude doen als den rijken. Onder welcke rechten die Coninc oeck stonde ghelijck ander menschen. Ende gheboerdent dat die coninc die rechten ver smaden. sijn ondsatens goet te nemen mit ghewelt. meechden en vrouwen te scheyden of te vercrachten ende meer ander ontamelike dinghen te doen. so soudemen die coninc of setten ende enen anderen coninc in sijn stede verheffen die wel regierende ende die na die rechten leefde.

In desen tijden was romen in sijn bloeyen. Ende die borgheren worden bescreuen datter waren gheteelt negghentich werff drie hondert dusent ende tachtich dusent.

Die daet off die rekening der jaren der kersten. Die principaelste. Die bekensste en die vierlickste van allen rekeninghe der jaren is dat ylij jaer des keysers Octavianus Olimpiadis honderste ende yciij **E**nde als beda seyt dat jaer van beghin des werlts v^m **E** yciij **U**nde versus **U**num tolle datum ad milia quinq; ducentis **N**ascenti domino beda dat a prothoplausto. **I**tem **A**nte xpristum duo cc minus vno milia quinq;. **E**nde dese manier is die ghemeenste ende wert van die heylighe kere ghehouden voer die waerachtichste **D**aer sijn oeck ander manieren van rekenning der jaren. sommighe corter als die he: Breeusehe **E**nde sommighe langher als **M**ethodius en veel ander vanden welcken te tractieren waer groot arbeyt en weynich profijt leset elck in sijn boeck.

archelaus

dese archelaus was herodes soen **O**nder hem leede onse heer wt egypten.

v^m h^c

Valerius maximus een man van alte groter fame was in dese tijt vermaert.

I

Onse heer ihesus xpristus wert omtrent deser tijt gheboeren vander reynre maghet **M**aria in een nywe manier na die voerkloefde propheten **E**n dit is die volheyt des tijts daer die **A**postel of scrifft dat god die vader sinen soen seynde in die werlt **E**nde daer om beghint hier die sefte outheyt des werlts **E**nde onse heer god weet alleen hoe lang dat dese outheyt dueren sel. **E**nde sinte **A**ugustinus seyt dat dese etact hiet die outheyt. welke outheyt langher duert dan enich ander outheyt die hier voer gheweest is. want sommighe menschen leuen tot hondert ende xxx jaer of daer bouen **E**n het is kenlick dat wi die out hieten die tseftich jaer out sijn daer om ist dwaesheyt willen te weten die jaren deser lester outheyt **M**enich hebben dat besocht die al daer in bedwighen sijn als sinte **T**homas wel bewijst.

Dese Componius na dat Archelaus balling verdreuen was doe wert hi van den keysers gheordineert ende substitueert in archelaus stede. Dese gheboide datmen die poorten des tempels niet en soude op doen dan alst schoen dach gheworden waer. Ende dat om deser samaritanen wil die des nachts inden tempel ghecomen waren ende verstroyden die beente der doden menschen langhes den tempel. Na dat die gheschiet was en hi weder te romen quam doe wert vanden keysers augustus gheseynt Marcus dat hi soude wesen procuratoer vanden joodschen lande. En daer na wert gheseynt aminius rufus.

Keysers

procuratores
van judden.

Dese componius wert in archelaus stede gheset.

Onder dese Marcus starf Saloma die herodes suster was.

Onder desen Aminius rufus starff octavianus Augustus.

an^o mundi

v^m h^c xi

Ihesus xpristus doe hi xij jaer out was sat hi inden tempel Ende hoerde die doctoren.

Ihesus. een kinne van xpristus xij jaren.

Anno xpi

xij

Nota Wetet datmen van ihesus xpristus onsen ghesontmaker niet en leset of en vint van sijn kinneskepe noch van sijn wercken inder scriftueren der ewangelisten tot sinte jansse woopsel toe. dan alleen doe hi xij jaer out was bleef hi in iherusalem inden tempel ende hoerde die doctoren. ende voert ghescreuen staet vanden ewangelisten. Ende hi was onderdanich sijn ouders. Dat wert menich sins wt ghelept vanden doctoren ende deuote personen tot deser tijt welck wesen mocht xpristus leuen en ommeganc in die xij jaren. Ende dat boeck welcke gheseten is van die kinneskepe onse ghesontmakers en is niet toe ghelaten van die heylighe kerck noch en is van gheente weerden. Ten is oec niet te ghelouen dat xpristus sulcke godlike ende gloriose miraculen in sijnre kinneskepe onder den kinderen ghedaen heeft. die naume dat doen woude. doet tijt was ende gheseden wert van sijn moeder en van sijn apostolen. Hi seide somwijl. Mijn tijt en is noch niet ghecomen. Ende ic en bin niet gheseynt dan tot die scapen van ysaabel en daer om ist ghelike quaet allen menschen te ghelouen alst is nyement te ghelouen.

Dese **Tiberius** was octavianus stieff soen **E**en man van groter duechden **E**n de een goedertieren vader in sijn onder saten. hi sprack tot sommige princen die hoer volck beswaren en belasten woude. het behoert toe een goet herde sijn scapen te seke: en en nijt te verstinen **I**tem doemen hem niet dat hi sijn ampt luden versetten soude

Dese sat **Tiberius**.
veijn jaer

vi jaer
Valerius
grac

Dese valeri: us vercoft dat priester: scap openbaerlick **E**nde die daer meest om gaff die bewerft **A**ldus wa: ren daer in corten tijden veel Biscoppen.

Doe antwoerde hi **I**c heb een ghelien die die muggen die op een siecke mensche wonden saten veriaechde **E**n die siecke berispte den veriaegher segghende **N**u sellen die dorstighe mugghen comen zuken. **D**ese waren vol ende en daden nijt dan si die stede besloeghen **O**ff hi segghen woude. het is beter dat wi die rijken houden dan dat wi die offsetten **E**n soude alsdan ander armen weder rijck maken **O** hoe groten raet eens wijse manss was dat som mighe bedrieghers plegghen den princen laghen te legghen om dat si dat gemeen volck teghen den princen verwee ken mochten. want si weten als dat ghelien is dat si dan den heren van node sijn **E**nde dan drucken si beyde den princen mit dat ghemeen volck **E**n mit hoere cloec:

heyt meer ende meer hem daer in weynende. **P**aer om ist een alten wijzen raet der princen dat si hem seluen so hebben en regieren dat si van hoer volck nijt ghelien en werden **E**nde van hem te veriaeghen allen den genen die hem daer te ghens rieden. op dat si hoer naem ende eer verbruden als si die ghemeente minnen **D**it is alreijt der wijzen heren raet gheweest. also wel der heydenen als der heylicher mannen **H**ier of gheschieden alle daghe veel exempelken **D**ese keyser **Tiberius** eerde christum voer een waerachtich god **S**ommighe segghen dat hi hem namaels wrethelicken had te: ghens die moghende **I**st dat waer wie wetet hoe dattet si qua **M**er het is een groot argument voer hem dat hi sijn onder saten ende den armen alreijt goedertieren ende gratioess was.

Item dese **Tiberius** had vrede in al die tijt sijns leuens **E**nde hi verderff sonder enighe barmherticheyt allen den ghenen die te ghens christum of teghens die kers: ten spraken **I**tem hi verdroef pylatum en verbande hem **E**en laetsten starff hi mit grote blijscap van veel menschen **M**er hem volchde een die veel argheer was.

Een groot teyken gheschiede inder werlt in dese tijt dat nye ghesien noch ghehoert en was **E**nde dat was die openbaringhe des heylighen drieuoudicheyts **D**en vader hoerden men inder stemmen **D**en soen sach men in den vleysch **E**n den heylighen gheest sach men in een ghedaente van eenre duue **E**nde hier wert ons ghesaluet daer waerachtighe gesontmaker xpristus. die ons langhe te voren ind ewe belofte was **H**i is die wech. die waerheyt. ende dat leuen. sonder welcke gheen salicheyt en is. **E**nde hier wert gheopent die hystori der drie jaren. inden welcken hi leerde. predi-

procurator
van juden.

poncius.
pylatus.

te. ende veel gloriose miraculen dede
die te voren nye ghesien noch ghehoert en waren.

Anna.
Biscop.

apphas
Biscop.

Onder desen poncius began sinte jan baptist te prediken **E**n onse here xpristus wert onder hem ghecrupst en ghedooft dien hi verwerdelde totten doot des cruets mit onrecht om ont sich vanden keyser **E**nde daer om verging hi pammerlike en doer hem seluen **E**nde van sijn doot worden wonderlike dinghen vertelt.

an? mundi

v^m h^c xxxv

v^m h^c xxxvi

Ihesus xpristus wert ge
dooft.

Ihesus xpristus onse heer
wort inder jordanen van
sinte jan baptist ghedooft

Ihesus xps
wert voer
des gepassint

Anno xpi

xxxv

xxxvi

johannes
baptista.

Johannes baptista die alre heylichste wert van herodes onthoefte om dat hi hem berispte van sijn ouerspul **D**ese herodes was gheheten antipa een rechter ende voecht van galileen **E**nde hi wort om die misdaets wil mit dat wijf herodias ewelike ende oeck tijtlike ghepinicht.

Int jaer ons heren xxxvi dat was ee jaer na die doot xpristi. doe gheschiede veel wonderlike miraculen want op tendingh dat hi sterf leefde die ganse eerde. die

berghe ende die stenen schoerden. die sonne verdupsterde somen dat leet in ewangelio **O**pten paesch dach verweest onse heer mit veel ander **E**n xl daghen daer na voert hi glorioselick ten hemel mit enen groten woff **O**pten pijnster dach quam die heylighe gheest opten apostolen **E**nde die sijn al sacramenten onses ewighen salicheyts daer die deuote herten en menschen daghelix in vjnden gheestelike refeca en voetsel **S**alich is hi die in desen dinghen hem oefent want hi sel daer mede vercrighen dat ewighe goet en ewich leuen **S**inte bernardus seyt **O** goedertieren ihesu. die kelen die ghi ghedroncken hebt is mi een saeck dat ic v houen all minne ende liefst hebben moet.

Me moeder die heylighe kerck wert gheliket der stadt daer gloriose din-
ghen of ghesproken sijn so bescreuen staet in die lxxxvi psalm. wat mach
glorioser wesen dan die heylighe kercke. welke die heylighe driemoudich
heyt te samen glorificiert. ende die godlike moghentheit bescremt. welke die god-
like claerheyt verlicht. ende die godlike goetheyt regiert. welches hoeft is xristus
ihesus waerachtich god en mensche. welches borghen sijn al die wtuercoren. wel-
kes dienres sijn die enghelen. Ende die alre heyligste ghesten sijn nacht ende dach
op hoer mueren wanderende. Dit is die heylighe kerck welke die enighe ghebo-
rdes soen op een vaste steen ghetymmert heeft. Ende die poorten der hellen en sellen
den heylighen nijt te ghen moghen staen. Dese is die wtuercoren syon wes poorten
die heer mint ende lief heeft bouen allen jacobse tabernaculen. Dit is die omkeule-
te bruyt die ghen vlesche noch rympele en heeft Si en is mit geen snide elkennoet ge-
toft **M**er die heer heeft se ondertrouwet mit sijn duet haer bloet. Dit is die moeder
des suuerliker minnes ende bekennisses ende des heyligh hopen. Dese wint en haert
hoer sonen die in ewicheyt regnieren sellen Dese is vanden patriarchen voer geboet
scapt. vanden propheten langhe te voren prophetiert **A**lle die arkepdlike en knechte
like obseruancie des ouden testaments heeft di bekent te wesen een vrouwe Ende
wat meer. Hemel. eerde. zee. en datter in is dienen v mit horen dienste. daer om sijn
gheschiedinghen van v ghesproken o heylighe kercke ende stadt gods **S**alich bistu
iherusalem. wie is dijns ghelijck. ghi wert inden heer ghelalicht. v vanden sellen
v versaken Ende ghi selt hoer halss en necken onder die voet treden. voer v va-
deren sellen di kinderen ghebo-
ren worden Ende ghi en selt inder ewicheyt nijt ver-
gaen **O** lieue here god ghebenedijt des heylighe kerckes sterc heyt ende ontfang die
wercken hoerre handen. versta die ruggen hoerre vanden. ende so wie hoer haten en
laet nijt op staen. verhoer heer die stemme des heylighes kerckes ende inleidet die
heylighe kerck tot hoer volck **O** here god der duechden keert tot ons ende siet van
den hemel ende besiet ende visitiert Dese wijngaert die heylighe kerck die v rechter
hant gheplant heeft **D**ijn rechter hant moet comen op die man dijns rechter hantes
ende opten soen des mensches dien ghi confirmiert ende ghestart hebt **i**hesum xristum
onzen heer die mit di leeft ende regniert in ewicheyt des heylighen ghestes in
ewicheyt ghebenedijt **A**men. .

Gloriose dinghen sijn van di gheseyt **O** stadt gods iherusalem.
Ametistius **J**aspis **S**aphirus

Mathias

Petrus.

Andreas

Jacintus

Thadeus.

Johannes.

Erisophrasus

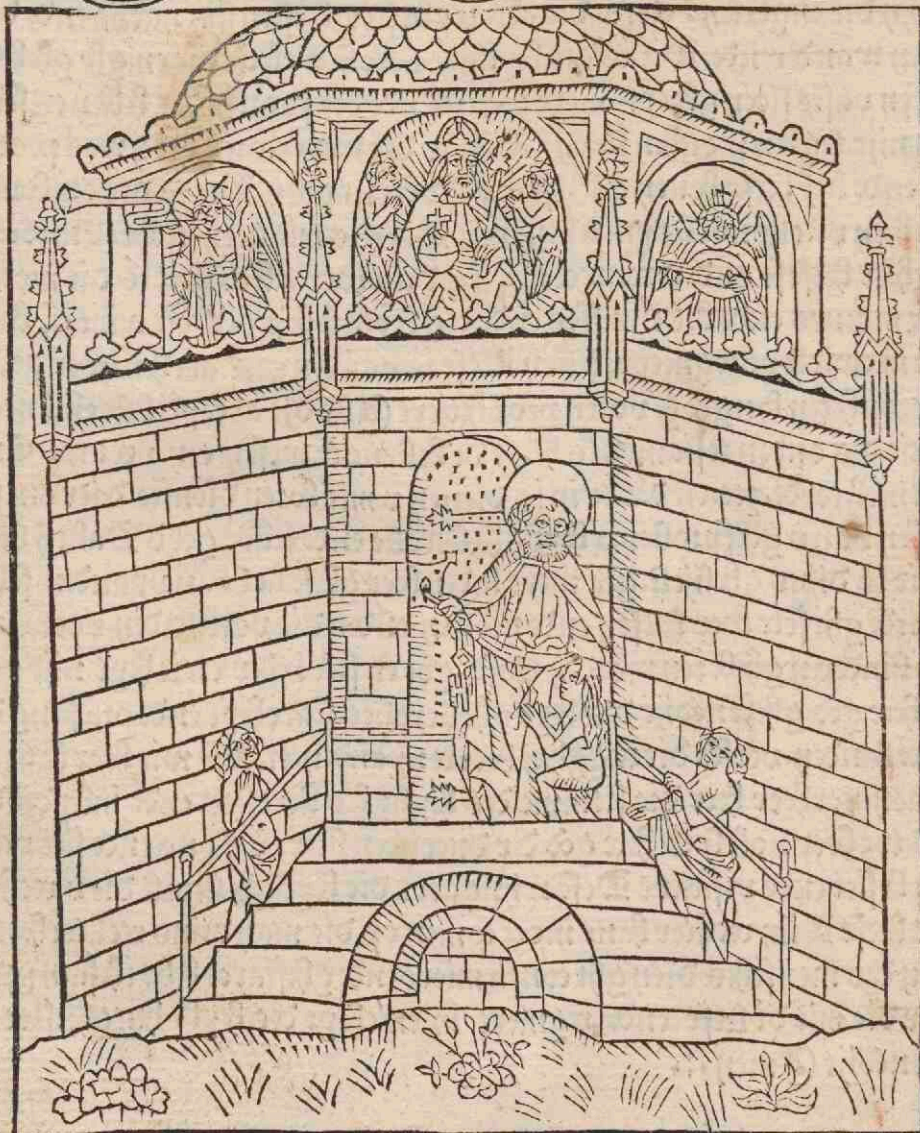
Symon.

Jacobus
die meer

Topasius

Mattheus

Thomas.

Bartholomeus.

Philippus

Jacobus.
die minre

Ic sach die heylighe stadt iherusalem nywe dalende vanden hemel bereypt van gode **A**ls een bruyt verciert mit horen brudegom **D**ie yij poerten mit costelike ghesceente mitter apostelen name inghesouden.

Simeon

Simon

Simon

Die xij artikelen des ghe
loefs vanden apostolen ghe
maect.

Die xij profeten antwoerden op die
xij artikelen des heylighen gheleues.

Petrus Ic gheleue in god den va
der almachtich scepper he
melijcs ende eertrijcks

Jeremias Du selste mi heten vader
ende du en selste nijt of
laten na mi in te treden.

Isayas ix capittel staet ghescreuen **Chi** en selt gheen vremde goden hebben voer
mi **Isayas** in sijn xlv capittel Ic bin die heer ende daer en is gheen ander **Ic** seep
die duytermisse ende formier dat licht **Dauid** in sijn hondert ende xij psalm seyt.
Onse god is inden hemel ende hi heeft al ghemaect dat hi woude.

Andreas Ende i ihesum xristum
sinen enigē geboren soen
onsen here.

Abacuc Ic sel inden heer verbli
den en ic sel mi veruuech
den in gode minen ihesu.

Dauid inden anderden psalm Die here heeft tot mi ghesproken **Du** biste mijn soen.
ic heb di huden ghewonnen. **Johannes** in sijn iij capittel Ic ende mijn vader sijn
een **Colocenses** int eerste capittel Ic bin dat heeld des onsenlike gods **Dauid** die
hemellen sijn gheuesticht mit dat woert gods.

Johannes Die ontfanghen is van
den heylighen gheest. ghe
boren vander maghet ma
ria.

Isayas Siet een maechte sel ont
fanghen en baren een kind
en sijn naem sel gheheten
worden emanuel.

Jeremias xxvi capittel Een wijff sel een man ombenaen **Paulus** ad galathas
int iij capittel God heeft sijn soen gheseynt geboren van een vrouwe **Ezechiel** in
sijn xliij capittel Dese poert is ghesloten ende si en sel nijt gheopent werden ende
gheen man en sel daer doer gaen.

Jacobus Ghepassyt onder pontio
pylato ghecruyft ghestor
uen ende begrauen.

Zacharias Si sellen mi aensien die
mi doernaghelt hebbē en
si sellen hem bescrepen.

Isayas propheet in sijn .liij. capittel Als een scaep wort hi ter doot ghelept **Voer**
waer hi heeft onse sonden ende siecken ghedraghen **Sinte peter** in sijne **Epistolen**
int derde capittel Xristus is eens voer ons ghepassyt die rechtueerdighe voer den
onrechtueerdighen.

Die xij articulen des ghe-
loefs vāden apostolen ghe-
maect.

Die xij propheten antwoerden op die
xij articulen des heylighen gheleues.

Thomas Hi neder clam ter hellen
des derden daghes ver :
rees hi vander doot .

Ozer O doot Ic sel dijn doot
wesen o helle ic sel dijn
te wesen inden derden dae
ghe verwecket ons .

Dauid inden xvi psalm Du en selste dinen heylighen gheen corrupti laten sien Tot
ten ephesien int iij capittel Hi clam neder eerst in die nederste delen der eerden
tuum int ij capittel Hi wert inder hellen nijt achter ghelaten Totten womeynen
vi capittel Christus verisende vander doot en starff nijt meer .

Jacobus Hi clam op totten hemel
len . Hi sit totter rechter
hant gods des vaders al
machtich .

Amos Die sijn opuaert maect
inden hemel Sijn naem
is gheheten heer .

Dauid inden lxvi psalm Marct den een wech die daer wandert opter sonnen on-
dergancet Item in dese seluer psalm Hi clam op int hoech ende hi leyde die vange-
nisse gheuanghen Micheas int ij capittel Hi clam op ende maecte een wech doot
die mit hem op voeren .

Philippus Dan daen sel hi weder co
men oerdelē ouer leuen :
de ende doden .

Malachias Ic sel tot v opclimmen
inden oerdel en ic sel een
snel tughe wesen .

Dauid inden xcv psalm Hi sel die werlt oerdelē i rechtueerdicheyt En sijn vol-
oerdelē i sijn waerheyt Job i sijn xix capittel Wylt vā dat aensicht des sweerts
want dat sweert is een wecker des heesheys Ende wetet dat noch een dach des oer-
dels wesen sel .

Bartholomeg Ic gheleue
inden heyl :
ghen gheest .

Johel Ic sel wt storten van
minen gheest op alle
vlesch .

Job in sijn xvi capittel Sijn gheest heeft die hemellen veraert Int hoech van sa-
lomonis wijsheyt int eerste capittel Die gheest des heren heeft die hemel vervult Da-
uid inden C en xli psalm Dijn goede gheest heer moet mi leyden i die rechte eerde .

Die vij artickelen des ghe-
loefs vanden apostolen ghe-
maect.

Die vij propheeten antwoerden op die
vij artickelen des ghelofs.

Matheus *Ic geloue in die heylighe
kerck en in ghemeenscap
der heylighen.*

Dauid *Ic sel dy be-
lyen in een gro-
te kerck.*

Sophomias int iij capittel *Alle sellen si aentopen die name des heren ende si sellen
hem allen mit enen scouwer dienen* **Matheus** i sijn xviii capittel *Ist dat dijn Broe-
der in di sondiche segghet den heylighe kerck Ende en hoert hi die heylighe kerck
nijt. so hout hem voer een openbaer sonder.*

Symon *In die ver-
giffnisse der
sonden.*

Michas *Hi sel of doen onse son-
den ende werpen se in dat
diepste vander zee.*

Dauid in die C ende xviii psalm *Ic bin deelachtich alle der ghenen die di ont sien
ende die dijn gheboden houden* **Ezechiel** in sijn xviii capittel *Ic leue seyt onse here
god. ende ic en wil nijt die doot des sonders. mer ic wil meer. dat hi hem bekeer en
de leue.*

Judas thadeus *In die ver-
giffnisse des
vleysches.*

Ezechiel *Ic sel v grauen openen
ende ic sel v leyden wt
uwe grassieden.*

Job in sijn xix capittel *Inden lesten daghen sel ic vter eerden opstaen ende in mi-
nen vleysch sel ic mijn ghesontmaker sien* **Totten philippen** int iij capittel *Hi sel
dat lichaem onser oetmoedicheyt reformieren ghelijck sinen lichaem ind claerheyt.*

Matthias *Ende in dat
ewighe le-
uen Amen.*

Daniel *Weel vanden ghenen die daer slapen in die af-
sche der eerden sellen verweert werden. sommi-
ge sellen gaen i dat ewighe leue. sommige int
ewighe verdriet op dat si ewelike sellen sien.*

Dauid in sijn xli psalm *Du selste een ygheliken loen gheuen na sijn wercken* **Ma-
theus** in sijn vij capittel *Die quade menschen sellen gaen int ewighe vuer ende pijn.*
Mer die rechtueerdighe sellen gaen in dat ewighe leuen **Paulus** totten ephorinthen
int v capittel *Wi hebben een huus inden hemel dat mit ghen handen ghemaect is.*

Dit is dat kersten gheloue die dat nijt trouwelike ende vastelick en
ghelouet. die en sel nijt behouden moghen wesen seyt **Athanasius**.

Ihesus xpristus waerachtich god ende mensch een eenghebooren kinnt des onbeu-
ten ende ewighe maghet maria na sinen vlysch ghebooren van **A**brahams gheslachte.
vander coninclicher en priesterliker lini. een ewighe brudegom des heylighen
meen kerckes **C**oninc der coninghen **H**eer der heren ewich biscop **E**nde rechter
der leuender en der doden **H**i verweerdichde hem hier in desen dal der tranen xxxiii
jaer ende drie maenden te wandren als een pelgrum leuende eerst mitten wercken
die wech des ewighen leuens ende na mitten woerden als die ewangelisten tugen
Doe hi xxx jaer out was. wert hi in dat water der jordanen vanden ouersten vanden
der ende god doer johannes ghedoopt **E**nde hi wert ons ghesaluet in die eerste ende
ouerste priester ende biscop onser sielen doer den heylighen gheest sielike op hem da-
lende in een ghedaente van eenre duuen die van hem ghetuych gaff. Want hi is die
waerachtighe ghesontmaker des werlts **A**lsoe die propheet ysayas van hem pro-
phetiert heeft **D**ese **I**hesus xpristus vercoer lxviij discipulen die hi voer sijn aen-
sicht seynde **E**nde xij **A**postolen die hi seynde ouer alle die werlt om te prediken
dat heylighe ewangelium. wi en vonden nijt meer dan dese twee manieren van oer-
den onder die discipulen ihesu xpristi. welke forme en manier in die heylighe ker-
ke nu houden die priesteren ende biscoppen. Want die biscoppen volghen die aposto-
len **E**nde die priesteren volghen die lxviij discipulen. Welcke twee oerden die heyl-
ighe kerck beuolen is als ouerste regiers als ons bescrijft die paeus damasus
in decretis inden lxviij distincia int capittel **C**or episcopi **E**n laetsten die alre goet-
dertierenste here **I**hesus xpristus starf voer sijn volck den alren bittersten doot. een
hoofd van allen martelaren. ende hi seluer oeck een martelaer. **N**ae dat hi vanden
doot verresen was clam hi op inden hemel **E**nde neder seynde sinen heylighen gheest
Ende doe begonste alre eerst die aenbedinghe des naems xpristi dat ghedueren sel
tot dat laetste eynde des werlts.

Die vader vanden hemel. Dit is mijn gheminde soen daer ic mi wel in behaecht heb. hoert hem ee.

Die zielen der heylighen. Du hebste ons verlost gode mit dinen bloede.

Je bin dat licht des werlts.

Je bin die ewighe waerhey.

Maria die moeder xpi. Hij heeft	Siet een machter Napae.
Doe ic seeg gode den grane sach Maria mag dalena.	Ic sel verwecken dat ghewicht van dauid. Jheremias.
Ic heb gheheft dat u ghie Martha marien fuster.	Ic sach des nachts in een hoey Daniel.
Salich is die buche die di oecch dat wijs vter schare Marcella.	Op die toern was een aenschyn Ezechiel.

Ende aenleiden den bere.

in boec verlicke

Alle die enghellen sonden in die onmenich des thoens ende vielen

Je bin een god far der. Je bin Abrahams slaes ende Jacobs god.

Die vaders des nywen testaments.

¶ Dat gloriose choer der apostolen tughet di.

Johannes baptista. Siet dat lam gods dat ofneemt die sonden der werlt.
Petrus apostel. Du biste xpristus des leuendighe gods soen.
Paulus apostel. God heeft gheseynt sijn soen ghemaect vten wiue.
Andreas apostel. Wij hebben gheuonden messiam die xpristus hiet.

¶ Dat blencende heer der martelaren louet di.

Stephanus. Siet ic sie die hemellen open ende des menschen soen staende.
Laurencius. Als ic gebraden worde o ype en heb ic dijn naem niet ufsaet.
Vincencius. Ic xpristus knecht. bin bereypt tot allen tormenten.
Ignacius. Noch barnende vuer noch siende water en trecken mi van
xpristus minne.

¶ Die eerweerdighe oerde der priesteren predict di.

Iheronimus. Du biste een leuendich leuen soet ende minlick.
Ambrosius. O vad op dattu dijn knecht soudes ulossen ouergaefstu dijn soen.
Augustinus. O ewighe waerheyt en waerachtich minne du biste mijn god.
Gregorius. O grote goetheyt ons sceppers die sijn knechten noemt sijn
vrienden.

¶ Dat ontallike choer der maechden volghet di.

Agatha. Mijn hert is gheuesticht ende van xpristus ghefundiert.
Lucia. Ic heb gebede mine heer ihesum dat mi dit vuer niet en deen.
Agnes. Mijn heer ihesus xps heeft mi ondertrouwet mit sinen rinkel.
Cecilia. O heer laet mi onbeuleet bliuen dat ic niet bescaemt en werde.

¶ In dese figueren staen alrehande tughenissen vten ouden ende nywen testamnet
van xpristo Ende oeck sonnighe vten legenden der heylighen. so dat die ghenen die
die scriftuer weten lichtelick dat verstant daer wt moghen nemen.

Die vaders des ouden testaments.

Dat wtuercoren ghetal der patriarchen wewijst di mit figueren.

- Abraham. God sel hem seluen voersien mit een offerhande.
- Isaac. Siet die weck mijns soens als die weck des volken aekers.
- Jacob. Daer en sel gheen cominc ombreken vā juda thent hi coemt.
- Moses. God sel v een propheet verwecken van uwen broeders.

Die priesterlike ende coninclike saluinghe wtspreekt di.

- Dauid. Vanden ouersten hemel is sijn weganc.
- Salomon. Here doet alstu ghesproken hebste dauid minen vader.
- Ezechias. Here maect mi behouden en wi sellen onse psalmen singhen.
- Job. Mijn verlosser leeft ende ten vtersten daghe sel ic verrisen.

Dat louelike ghetal der propheeten heeft di voersproken.

- Isaieas. Du berchleken juda wt di sel een hertoech mijns volcs comen.
- Aggeus. Hi coemt die begheert is van alle volcke.
- Zacharias. Siech dijn coninc coemt di sachtmoedich.
- Malachias. Siet die her coemt tot sinen heylighen tempel.

Dat deuote volck der ouden vaders heeft di begheert.

- Symeon. Siet dese is gheset tot een val ende verriseniss veelre luden.
- Nathanael. Du biste die soen gods. Du biste coninc van ysahe.
- Nicodemus. Rabbi Wi weten dattu van gode ghecomen biste meyster.
- Centurio. Dese mensche was waerachtelick die soen gods.

Johannes heeft sijn ewangelium bescreuen in **A**spen in griexer tael **E**nde begint aldus **I**n beghin was dat woert ende dat woert was bi gode zc.

Lucas screef sijn ewangelium in griexen in griexer tael **D**at aldus begint **I**n Coninck herodes tijden was een priester zc.

Johannes.

Ic bin dat licht des werltes die mi volgt die en wandt in geen duysternisse. mer hi sel hebben dat licht des leuens **I**c bin die getuych geue vā mi selue. en mijn vad gheeft getuych vā mi **I**c bin een goet herder **I**c kenne mijn scaep ende mijn scaepgens kennen mi.

Lucas.

Doerwaer voerwaer seg ic v **H**emel ende eerde sellen vergaen. mer mijn woerden en sellen nijt vergaen. **D**ie gheloeft ende ghedoopt is sel besouwen worden **E**nde die nijt en gheloeft sel verdoemt worden. **W**aket. ghi en weet nijt wanneer zc.

Mi is ghegheuen alle die macht inden hemel en in d'eerde **D**at ouer alle die werlt **E**n siet ic bin bi v totten eynde des werltes.

Want daer sellen veel tot v zc.

Marcus.

Marcus heeft gescreuen sijn ewangelium in **i**talien in griexer tael **E**nde beghint aldus **D**at beghin des ewangeliums ihesu xristi.

Matheus.

Matheus heeft int lant van juden sijn ewangelium bescreuen in hebreexer tael en begint aldus **D**at boeck der gheloerten ihesu xristi.

Marcus heeft gescreuen sijn ewangelium in **i**talien in griexer tael **E**nde beghint aldus **D**at beghin des ewangeliums ihesu xristi.

Die gracie ende die waerheyt is ouermirs ihesum xristum gheschied.

Die boeken des nywen testaments.

Item vier ewangelisten als

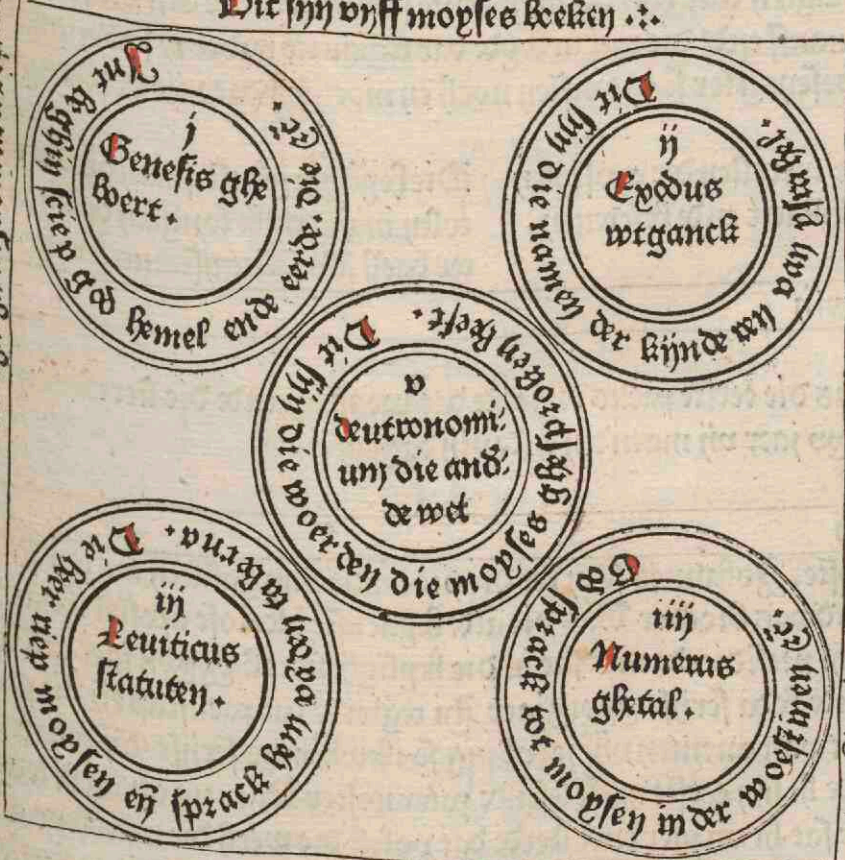
Johannes
Lucas
Marcus
Matheus

Paulus epistelen xiiij
vñ epistelen heten canonic.

Johannes ewangelist screef Apocalipsin
Lucas screef dat werck der apostolen

Jacobus .j.
Petrus .ij.
Judas .j.

Dit sijn vyff moyses boeken .i.

viij wijsheys
boeken.

Parabolen .i. — bishpeken.
Ecclesiastes. salman of die dinget.
Canticu canticorum. d' minne boeck.
Sapiencie .i. wijsheyt
Ecclesiasticus. sepghe lering
Ihesus sprack

Die viij profeten boeken.

Job
Dauides souter
Isayas
Jeremias
Ezechiel
Daniel
Die viij profeten
Esras ende Neemias

Ozee
Johel
Amos
Abdias
Jonas
Michas
Naum
Abacuc
Sopsonias
Aggeus
Zacharias
Malachias

Die boeken des ouden testaments
Josue
Der rechteren boeck
Ruths boeck
Der coninghen iij boeken
Paralipomenons ij boeken
Esobas boeck
Judiths boeck
Machabeey ij boeken

Die wet is van moyses gheschreyen .i.

Cayus settede sijn keels in alle der joden synagoghen Ende hi woude aenghebe
den wesen als god. hi was tiberius neve naden vlyscche Mer nijt inder zeeden. want
hi was heel boess ende een tyran In allen menschen toende hi vermoet heyt ghiench
heyt ende oncuysheyt Hi plach te segghen Och of dat wemsehe volck een neek had

Keysers

in jaer ende
v maenden.

Cayus.

den Hi beclaechede hem diekwyl dattet in sinen tijden
rust ende vrede was want hi socht oersaken daer toe
om dat hi gheern ghestreden had Ende ten laetsten hi
rade der senatoren wert hi van v senatoers ende van
den sinen doot gheslaghen daer hem die ghemeente seer in verblide En die senatoers
dat sijn die oudermanss ende die raet arbeyde dat regiment weder te setten ghelick
te voren plach te wesen. Mer si en consten noch en mochten dat nijt volbrenghe.

Die hystori vā die wercken der apostolen
wert in dese tijt ghemaect ende bescreuen.

Die heylighe gheest quam op die apo
stolen in vuerighe tonghen opten pin
ter dach als Augustinus scrift.

an? mundi

v^m i^e xxxviii

Paeusen

Petrus.
een jode.

Petrus die eerste paeus regierde dat paeuseap ende die kerck van Ro
men xxxv jaer vii maenden ende viij daghen.

Anno xpi

xxxviii

Petrus die apostel Johannes soen wt die provincie van galileen wt een stede
hiet bethsabda Andreas broeder Was die alre heylighe gloriose apostel ihesu xpi
Hi was een jode Hi presidierde ende sat in die heylighe kerck xxxviii jaer als ihe
ronimus scrift Ende beda scrift xxxix jaer Hi regierde dat paeuseap en die priet
terlike stoel int lant van orienten viij jaer lang so iheronimus scrift En beda seyt
viij jaer Al daer dede hi sijn eerste misse lesende pater noster Daer na quam hi te an
thiochien ende daer sat hi viij jaer ende leerde dat volck die wech der waerheyt En
de hi verlaechde daer symon magus die kokelaer Daer nae predicte hi den kercken
die verstuopt waren in ponto galicia. capidocia. azia. bithinia. En tot desen seluen
seynde hi van wmen sijn eerste epistel als totten ghenen die van hem bekeert wa
ren Doe hi hoerde dat symon magus den wmenen bespottede om dat si totten ghe
loef quamen daer om toech hi wt minnen tot wmen in des keysers Claudius viij
jaer daer sat hi xxxv jaer vii maenden en viij daghen En doe hi te wmen dat woert
gods predicte ende hi symons quade wercken ende touerny ondeckt had. maecte hi
veel discipulen ghelouich ende seynde se te prediken in veel prouincien daer die ghe
loef xpristi glorioselick bi verbreet wert Sinte marcus screef sijn ewangelium wt
sinte peters mont. welcke sinte peter approbierde ende leuerde ouer den ghelouigen

Dese **Claudius** was oem van gago Onder hem fundierde sinte peter die kerck te Antiochien ende hi voer van daer te romen Dese was onstantastich vā herten ende seer verghefel ende gulfich Hi had gheern oersaken ghehad te stryden. mer hi vach weynich en lichtelick verwan hi weynich vanden Ten laetsten doe hi xxxv senatoers mit in mannen te peerde had laten doen om alte cleyen sake wil. doe wert hi mit venijnt vergheuen also starff hi.

Claudius viij jaer vij maen den ende ij daghen.

Item int jaer ons heren xliij doe screef marcus in Alexandri: en sijn ewangeli.

Sinte steuen wert ghesteent en wert ee edel heyligh eerste martelaer den heren gheheyligh.

Item **Saulus** wert neder ghesworpen ende storte vanden peerde Ende hi stont weder op paulus een glorioess prediker. hi arbeide ouer: ukepdeliker ende meer dan yement anders. hi wert namaels vanden tyran nero onthoest.

Dit is die lini ende ordinantie der paeusen van romen Doer welcken die reke: ninghe der navolghende jaren veruolcht wert. welcker principael daet ende beghin is die ghekenede gheboert ypristi mit dat veruolch der jaren des werlts afft elacker lijke schijnt Bi dese twee linien ende Bi die jaren daer bouen en beneden ghete ykent.

Item sinte peter institueerde ende insettede die vasten van xl daghen voer paeschen Ende die aduent van drie weken voer korstmisse ende die vierde weech nijt vol in die eer ende memon der tweer tweedemsten ypristi Hi screef twee epistelen diemen inder kercken hout. Hi ordinerde in septembri vij bisoppen y priesteren en vij dyaken Ten laetsten na dien dat hi veel heerliker wercken der heylicheyt ghedaen had Ende hi te romen xxx jaer vij maenden ende vij daghen paeus gheseten had. wert hi vanden tyran Nero die doe keyser was martelaer ghedoot Noch veel and wercken ende wonderlike miraculen vjndmen bescreuen int boeck van die wercken der apostolen Ende oeck in sinte **Clemens** boeck Ende mede in die hystorien gheseten scolaastica ende ecclesiastica ende in beda en noch in meer ander boeken Die legende sijne passyen machmen lesen int passponael.

Van die persecuci ende vervolghing der heyligher kercke ist neerstelick te weten dat die vyant des menschelike gheslaches in den ouden testament den wtuercoen vrienden ihesu xpristi ons heren mit menigherley vervolghing veruolcht heeft. Noch veel meer heeft hi dat ghedaen int nywe testament dat is in die tijt der genen doe die bekennisse des waerachtighen gods op't eerden began te schijnen. En in den eersten veruolchte die vyant mitten sweerde somen bescreuen vint van sinte pieters uens vervolghing. van sinte iacob ende veel ander sonder ghetal daer die verduldichheit der heyligher kercke in gheoefent wert. Ten anderen mit valscher leringhe daer die pacientie d' heyligher kercke in gheproeft wert. En dat menichsins. Ende doe die valsche joden die des duuels synagoge sijn so dat kenlick is wt sinte pieters sinte steuen ende sinte pauwels disputacie. die alle simpellen menschen claerlike geleert en bewesen hebben dat ihesus is die seluer xpristus inder ewen belofte tegene alle die ydel bewisinghe der verkeerder joden. En dese disputacie sel onder den menschen dueren so langhe als die werlt staen sel. Ende dat sel alre meest ende swaerste wesen in entekerst tijden. Ten anderen doer die meyster vander swarter conste en kockelaers want die duuel sach dat die naem xpristi verbroet wert ende die afgodpene mendallen vergaen soude. Daer om maecte hi die vaten des boeshepes vol van swarter consten. om den simpellen te bedrieghen dat si in xpristum niet ghelouen en soudent. want si hoer van groten dinghen berouenden tonende loghenachtighe teykenen ende ander wonderlike dinghen recht of si kinder gods waren. Als gedaen hebben symon magus. meander. arcos. arfapat &c. Ten derden wert die heylighe kercke veruolcht doer valsche kersten menschen die wt des duuels inghen alte veel lieterpe zayden onder den kersten. Als hebbon thevintus &c. En wat meer. Sinte bernardus seyt dat alle die werlt teghens xpristum heeft ghesworen. Augustinus seyt dattet gheen goet kersten mensch en is. die gheen persecuci en heeft. Alle aenwechters se dat ghelouf. mer dat fundament des gheloues blijft alent vast en stantastich hebbende dit teyken voer ogghen. dat die heer kennet die hem welckoren. Het en waeroeck niet moghelic dattet sacrament des gheloues ons so veel bedroch so soude gheblopel hebben. ten waer dat die godlike mogentheit beschermt had. die godlike wijsheit verlicht had. ende die godlike goedertierenheit gheuoet had. die minnes en liefhebbers des gheloues na die alre vaste belofnisse xpristi die mitten seluen minnes al tijt gheweest is ende ten eynde toe dueren sel. hier om seyt hylarius dattet den kercke welckhoert dat si verwint alse ghequest wert. dan verstaet se alse ghestraft wert. dan is si vry alse verlaten wert. Ende dan heeft se victori alst gelijck dat se verwonnen wert &c.

Keysers

an? mundi

Maensen

Anno xpi

Nota

Herodes Agrippa doe hi weder quam int lant van juden om der joden gonst te beweren ende hoer behaechlick te sijn. so dode hi mitten sweerde sinte jacob die meer een apostel godes Item sinte peter wert vanden seluen herodes inden kercker gheseyt so dat bescreuen staet int xij capittel int boeck van die wercken der apostolen. Ende sinte jacops lichaem wert hi mirakel ouer ghuoert ende verhuen in galis: sen in spaengen Ende namaels is daer een patriarchaels stoel ghemaeft ghelijcker wijs oft waer te luster hant des houes van romen.

Helena coninghinne des volcks Abygenorum wert bekeert totten kersten ghesloue Ende si besorchde veel armer menschen te iherusalem doe daer een grote duer: tijt was in die tijt dat claudius keyser van romen was.

Petronella sinte peters dochter was een heyligh maechte.

In de se tijt was seneca stopus seer vermaert en hi was newes meyster daer hi of ghedwonghen wert hem seluen te doden.

Philo een jode was die alre wijsse vermaert Sijn boeken worden ghereckent on der ecclesiasticus boeken.

Onsen lieuer vrouwen maria hemeluaert ghesceide int xij jaer na ons heren hemeluaert als ons sin te iheronimus scrijft.

Perfius
Juuenalis
Lucanus poeten

Paulus apostel was een heerlick ende vermaert prediker seer verhuen in die oprucking inden derden hemel daer hi leerde dat ewangelium nijt vanden mensche. mer doer die openbaringhe ihesu xpristi Doe hi vol na out was xxvij jaer of daer omtrent doe veruolchde hi die heylighe kerck seer wettlick nader joedischer maniere Mer ter stont doe hi vanden heer berispt wert. wert hi bekeert ende verandert. doe wort van een wolf een lam ghemaeft. van een veruolgher een ghetrouwe predi: ker. Item int xiiij jaer sijner bekeringhe doe ontfeng hi mit barnaba vanden heylighen gheest apostelschap totten heydenen semen leest int xij capittel int boeck van die wercken der apostolen. Item int xxvij jaer sijner bekering quam hi te iherusalem daer hi ghuanghen wert so dat bescreuen staet int werck der apostolen int xxi capittel In sijn xxx jaer quam hi te romen als men leest int leste capittel van tboeck der wercken vanden apostolen In sijn xxxvij jaer of daer omtrent wert hi ghemartelijt vanden keyser nero mit sinte peter Sinte pauwels wert onthoest wat hi een borgher van romen was. Ende sinte peter wert ghemuyft.

Seneca vertelt van Nero dat hi in synre juecht natuerlike alre goeder tier
ende gratioess was so dat onder twolck van wmen nye gheen gracioser gheweest
had Ende om der groter gonsten wil die si tot Nero hadden worden die ander prin
cen verghten Mer macht en regiment heeft menighen die seer wijs goet en duech
san waren alte hoess wreet ende quaet ghemaect.

Keysers

xij jaer vij
maende xij
daghen.

Nero.

Nero was een die archste ende alre quaetste mensch die
geboren wert. want alsmen sinen naem noemt so beduyt
die naem een quaet mensch Ende want hi was die eerste

persequiere teghens die wet xpristi daer om scrijftmen dat hi hout die figuer van
entekerst Ten lesten doe hi vanden senatoers ghewesen was te wesen der romeynen
vpant ende hi ghesocht wort. doe wort hi voeruluchtich en viel in een scarpe stact
ende dode so hem seluen en wert vanden woluen ghegheten Item die romeynen ver
blide hoer van sinen doot recht of si grote victori ouer hoer vpanden beworuen had
den Ende si vertierden hoer op hoer suuerlicste aentreckende schoen clederen en wer

an? mundi

v^m n^e lijn

scapten ende waren
seer blide en vrolich

Pausen

Item Nero vischte mit gulden netten die mit syden touwe
gheschooren waren. hi versloech dat meeste deel vanden sena
toers. hi dode selike syn moeder en vijff broeders ende sinen meyster seneca. hi aen
stact ende brande die stadt van wmen om te sien hoe tweyen ghebrant had. hi seyn

Anno xpi

lijn

de vespasianum en tytum om
elant van juden te verderen.

Paulus die apostel had vercreghen onder an
der heylighen sonderlinghe priuilegie in contem
placie ende in groter vuericheyt synre wercken. want bouen allen menschen sacht hi
god claerlicste En hi hoerde heymelike verborghen woerden die den mensch nye ghe
oerloft syn te spreken. hi arbeide neerstelike alle menschen int ewighe leuen te bre
ghen. recht of hi alle die werlt ghesaert ende ghewonnen had. wie heeft ye also ghe
lopen. wie heeft soe gharbeyt. wie heeft den grieken dat ewangelium soe bedunt.
wie heeft ye so ghequetst. gheslaghen. ende ghetribuliert gheweest. wie is mit ontal
like periculen doer socht gheweest. wie heeft so mogen gloriëren. dat hi seggen mach
Ic heb meer gharbeyt dan yement anders. wie heeft alsoe gheschreuen in die wijs
heyt deser werlt ende in horen rade behouden alle rechtueerdicheyt ende ghehoue
de dese wonderlike dinghen heeft hi voer den senatoers ghedaen Syn loff ende syn
heerlike wercken bescrijft johannes crisostimus.

Symon magnus dede te wmen alte veel quaets Ende want ghelijc mint ghe:
lijck ende is gheern bi sijn ghelijck en hem gunstich. daer om versmade die kose ty:
ran Nero sijns meesters raet seneca Ende verselde hem mit desen quaden latine en
kockelaer Ten laetsten doe si leyde veel quaets ghedaen hadden voeten si leyde mit
quader doot in die ewighe pijn der hellen.

Die ghemeen vrede des gansen werlts welcke die wmenen gheschadt hadden om:
trent welcex jaer. wtghe sonderd weynich cleyn striden die wert in desen tijden tur:
biert en verging om die grote boesheyt ende wretheyt van Nero Ende sommighe
prouincien vielen van die ghehoersameheyt der wmenen om dat si dat kersten ghe:
boeff begonsten te vervolghen.

Jacobus apostel gods die minre was biscop van iherusalem ende wert vanden jo:
den ghedoot int vi jaer des keysers Nero.

Die heylighe ewangelist Marcus starff int eerste jaer neronis Als philo seyt
die van sijner ouder was bi Alexandrien Egypti daer hi een biscop van sinte pe:
ter ordinert was Aldaer wort hi begrauen ende dede veel miraculen Ende die heyl:
ighe man Amandus was sijn nauolgher.

Iherusalem ende dat joedelsche lant wert seer destrueert in dese tijt mit onderling
striden om die ouer grote sonden wil die si ghedaen hadden in ihesum xristum den
soen gods Ende ontrent in dese tijden worden inden poortalen ende inden doren des
tempels xxx duisent menschen doot gheslaghen Ende die twist ende eerloghe duere:
de so lang thent die joden alte samen vergaen waren. want die joden begeerden bar:
rabam den moerdernaer te houden Ende den goedertieren ende oetmoedighe ihesum be:
gheerdense te cruen.

Potencia maghet
Praxedis maghet
Dese twee waren thimothe:
us ende nouatus susteren.
Constancia m^r
Nazarius m^r
Celsus m^r

Marcus m^r
Vitalis m^r
Valerius m^r
Processus m^r
Martimianus m^r
Geruasius m^r
Prothasius m^r

Thimotheus m^r
Torpes m^r
Felix m^r
Appollinaris m^r

Na dat new doot was nam Gabba dat rijk in hibernyen. Vitellus begonst regneren in germanien Ende otto regnierde te romen Ende ten laetsten sloeghen malcanderen doot binnen een jaer. want gabba wort onthoest te romen midden die maerct in die vij maent sijns keysers Otto dode hem seluen te mercurius die in maent sijns rijcks Ende Vitellus wert van vespasianus kneechten verslaghen ende inden tyber gheworpen.

Keysers

Josephus was een jode ende een seer vermaert scriuer der hystorien Sijn boeken sijn seer destrueert in veel steden wt langheyt des tijts ende seer corruptie van versum des scriuers.

Doe sinte peter had symon magus verwonnen doe wert hi van new ghecrucige ende wert begrauen in vaticano int laetste jaer neronis.

Sinte pauwels die gloriose apostel wort onthoest in een tijt mer nijt op die selue plaetse Mer bi die salinas wateren in ostiensis weghe.

an? mundi

v^m ij^c lxxi

Paeusen

Dese linus gheloren wt ytalien van trinch van tusciën sat x jaer in maenden ende viij daghe. sijn vader hiet Esculanus.

Anno xpi

lxxij

Linus was een also heylighen man van groter volmaectheyt dat hi verdienet van sinte peter doe hi noch leefde te wesen een scaffenaer ende dispensiere der gheschikker goeden Dese ordineerde op die sesste kalende van december dat een wijff soude gaen en comen in die kercke mit een bedect hoest Hi ordinerde twee werf Hi maecte xv biscoppen ende xviij priesteren Ten laetsten starff hi martelaer ende wert begrauen bi sinen meyster ende vader sinte peter in vaticano.

Marcialis biscop lemoniacensis
Savianus biscop zenonens
Menmius biscop cathalaunens
Eucharis biscop van trier
Simisius biscop sueffenen
Trophimus biscop arelatens
Tytus biscop van creten
Onesius biscop van ephesien
Crescens biscop galatens
Epaphoras biscop colotens

Tecla maghet sinte pauwels discipelle.
Domitianus subdyaeck wert van sinte menmius vander doot verweert.

Altinus
Edaldus
Serotinus

Dese waren al martelaers onder New ende waren sinte peters discipelen noch veel meer ander welcker namen bescreuen staen in boeck des leuens.

Appollinaris een heyligh marte:
laer wert te rauenne gedoot daer hi
van sinte peter een biscop gheseynt
was. Sijn heechtijt houtmen inder
kercken opten xxij kalendas julij.

Die eerste persecucie gheschiede te
romen wt newes ghebor. in welcken
die gloriose ende alre heylighste kers:
ten princen petrus ende paulus wor:
den martelijt mit veel ander heyl:
ghemensen.

Iherusalem wert destrueert in respasia:
nus anderde jaer van Tytus vespasianus
soen. Hi sloecher te iherusalem doot elleff hon:
dert dusent. Hi vercofter lyxx dusent van
die tijt verging dat rijck der joden en ten
sel nijt weder opstaen voer entkersts tiden.

Van dese verueerlike bloetstortinghe en des:
tructi van iherusalem leestmen wonderlike
dinghen in iosephus boeken. Item welc dat
om dese wittelike wrake gaff onse heer rust
en vrede ouer al die werlt ghelijck hi in sijn
gheloepte ghedaen had soe ons die doctoren
bescriuen.

Eer dat iherusalem verdestrueert ende men dalen verderft wert. doe gheschiede
daer alte veel wonderlike teykenen van welcken die joden seer of verueert worden
om meere bescreyt te hebben van dese wonderlike teykenen so beset seke lasticam bys:
toriam.

Flauius raetsman die oeck Clemens hiet was biscop van mets. Ende hi was
clemens des paues pette off hi was sijn gheuader.

Thomas apostel die volck van parthen brocht totten gheloue ypristi. wert in
indien martelijt. hi was allen den van orienten een apostel.

Andreas apostel xpi sinte peters broeder wt die prouincie van galileen brocht
dat volck van sichien totten gheloue. hi wert in achana martierizeert ende starf aen
den cruce.

Matheus apostel gods dese bekeerde dat volck van ethiopien ende brocht se tot:
ten gheloue. hi wort in ethiopien martierizeert.

Bartholomeus apostel bekeerde dat lant van indien. Ende nae dien dat hi te
lycaonien gheprediet had doe wert hi in alcano die een boessiaet is van armemien
ghemartelijt.

Matthias apostel ypristi die in judas des verraders stede sat wert martelijt
in lant van juden off in egypten. Mer van die tijt plaetse ofte manier sijn veel
verscheden opinien.

Keysers

**Vespa
sianus ix
jaer v**

ahre lii iiii

Dese vespasianus was van een middelbaer gheslacht ende van machtighe lijd
gheloren **H**i triumphierde althijt glorioselick. want waer dat hi van **C**laudius
van **N**ero gheseynt wort daer maecte hi althijt dat hi danck eer en lof had. hi voer
xxxij werf mit sijn vanden ende maecten die van germanien den romeynen onder
danich **E**nde doe dat ghemeen goet van romen began te vergaen
om twiste wil der voergheboemde keyseren. doe wert dese vesp
sianus teghens sijn wil keysers ghemaect **A**l doe so wertter wo
rust ende vrede ouer alle die werlt ghelijck te voren in **O**ctavi
nus tijt was doe ypristus woude gheloren wesen **H**i welcke
de dat ghemeen goet began grotelick te verbeteren. daer na staen
hi aen dat buyck euel al staende **H**i seyde **H**et betaemt een keysers dat hi staen
van eertrijck oerscheyden sel **S**ijn duechden die veel sijn. sijn seer neerstelick bes
uen.

an^o mundi

v^m ij^e lxxij

Paeusen

Nota **W**etet dat noch tytus noch vespasianus yet gheloden hebben teghens di
keplighe kercke **M**er sommighe leghe ende smael rechten hebben den kersten ver
uocht wt ghelot van voer keyseren.

Anno xpi

lxxij

In dese tijt begost eerst en nam oersprong dat volck van scott
lant wt tweerhande volck als van pitten ende hierlande in al
bania dat een deel van englant was.

Scott lant.

Philippus apostel na dat hi xx jaer lang doer tlant van sychi
en ghepredict had doe starff hi te jerapolis ende rustede inden heer
Mer int passyonael leestmen dat hi ghecrust wert **A**lleen dese philippus ende
te johannes ewangelista en worden nijt martierizeert **M**er alle die ander **A**post
len ypristi worden marteljt.

Barnabas apostel sinte pauwels mede ghelot wort te cyprus ghedoot.
Lucas sinte pauwels discipel starff int lant gheheten bithinia.
Tytus dyacelt sinte pauwels discipel rustede bi paphim.
Eudius biscop van antiochien wert al daer martelziert.
Silas wert ghemarteljt bi macedonien.

Dese **Tytus** **vespasianus** was een man van wonderlike groter goedertierenheit een minne der duechden. hi was een groot triumphiere. hi was bouen maten so mild dat hi niemant en wepgheerde. **E**n hi wende hē die dach verloren te hebben. **A**ls hi niet wat ghegheuen en had. hi versoende hem haestelick mit sinen vyanden wt ganse herten. hi ghing sijn vader te bouen in duechden. hi verdiende dat hi gheheten werte te wesen die weelde ende wellustichheit der menschen. **E**en wonderlike dispensacie des ouerste regiers. **A**ls nu was hi die alre best Als nu die alre quaetste. **A**ls nu vracht. nu mild. **N**u anders institueert. totten regiment des rijcks werte hi verheuen. Wie can of mach die diepheit sulker oerdel sen onderuynden. **D**ese **tytus** sterft in sijn derde jaer. **E**nde van sijner doot was soe grote druck ende scryping datmen soude ghemeent hebben dat sijn alle gader souden mede ghestoruen hebben.

lxxxvii

Tytus.
in jaer

Cletus die derde paeus was een womeyn gheboeren vanden besten. **S**ijn vader hiet **Emilianus**.

lxxxviii

Cletus
Mart.
laer

sat xi jaer een maent
ende xi daghe.

lxxxix

Dese **Cletus** screef eerst in sijn brief **Salutem et Apostolicam benedictionem** dat is **Salut** ende **Apostolike benedixie**. hi ordinerde in decembri in die stad van romen xvi. priesteren. hi approbierden die beueerden totten heylighen segghende dattet veel beter is totter menschen salicheit. te ver soeken sinte peter dan off hi twee jaer vastede. **E**nde hi bande en excommunicerde allen den ghenen die dese beueerde ende pelgrimaets hi hinderlicke waren of diese yement ont riede. **T**en laetsten sterff hi martelaer onder den keyser **domitianus** opten vi kalendas van mey. **E**n werte begrauen in vaticano.

Maria magdalena. **E**nde haer fuster **martha** storuen in mar siliē ende voeren tot **epristum**. **M**arcella haer dienst maecht.

Zazarus biscop van mar siliē was magdalena ende **martha** broeder.
Maximus biscop **A**quensis dese gaf marien magdalenen eheilich sacrament.
Anistareg en priesc martelaer. **M**archialis biscop **zanchdonensis**.
Paulus biscop **narbonensis**. **E**utropius biscop **A**quitaniensis.
Saturninus biscop **tholosanus**

Keysers

Dese Keysers Domitianus was vespasianus soen ende tytus Broeder hi was inden eersten seer goedertieren Ende hi tymmerde te wonen veel dinghen als pantheon etc Mer hi liet die duechde . ende wert alte wreet . houeerdich ende alte maet quaet . hi ghehede te doden al dat van dauids gheslachte ghecome waer Ende hi wo

de voer god aenghebeden wesen . hi dode sommighe senatoeren hi began die anderde persecucie teghens die kersten Ten laeten wert hi van allen menschen ghehatet Ende in sijn pallace wert hij van sijn selfs knechten verslaghen ende mit groter oneerkerheit begraven

Die ghemeen vrede die inder werlt was wert weder turbiert in domitianus tijden Want hi die heylighe kerck veruolchde ende persequierde Ende daer om waren der veel natiën van volck die haer stelde contrari den woneynen . Hier off leset die histori Cornelij taati . dese dede die ij persecucie teghens die heylige kerck Wat die eerste persecucie eynde in tytus tijden Ende in dese persecucie worden veel heylighe ghedoot .

an? mundi

Die lini der
Paeusen

In dese tijt stont op ende began die kettery Nicolaitarum dese seydē datmen die vrouwen bruken soude int ghemeen want onder den kersten alle ding ghemeen is .

Anno Xpi

Meander samarites was alten houeerdighe vermaerde meester inden swarten consten . hi was symon magus discipel . hij versaepte xpristum Ende hij seydē dat hi die ghesontmaker was die der werlt ghesepnt wert dese Componierde en vergaderde alte veel ongheloeslike visierde loghenen daer hij veel menschen mede bedroech die nijt predestiniert waren ten ewighe leuen mitten welcke hi oock ughinckte van desen ouerleset Ecclesiasticam hystoriam int derde boeck .

Austregisilius Biscop luthuriensis
Cancianus Biscop van tours
Gregorius Biscop bellacensis
Hyreneus Biscop lugdunensis
Ferrucius Biscop besfunctionensis
Eutropius Biscop Aurisitanensis
Fronto Biscop petragoniensis
Dionisius Biscop van parijs

Alle dese Eerweerdighe vaderen waren in vranck rijck vermaert Ende stonden inden heer regnierende ewelick mit hem

Marcus Agrippa was een prouoest van romen hi verwan die van parfen **E**n daer om wert te Romen ghetymmert pantheon dat is een tempel alse gode wt ghebor des prophetisse sibilla **D**ese Marcq volmaecte die stad Agrippina opte rijn die nu ter tijt colen hiet **E**nde te woren van herodes Agrippa begrepen ende fundiert was.

Cherintus die ketter begonst hier. hi was seer gullich ende oncwisch **E**nde die kettery wert na hem ghenoeit cherinthiana dese seide datmen die oude wet soude houden ghelijck als men plach te doen.

Hebyon een groot ketter began **I**n desen tijden van hem werden die ketters gheseten hebynes. hi seide dat xpristus een puer mensch was **E**nde dat paulus waer een versaker des wets.

Dyonisius Ariopagita was xc jaer out ee eerweerdich vader en een lichte des werlts hi wert in vrancrijk ghemartelijt mit Eleutherius ende rusticus die daer vanden paeus Clemens gheseynt waren.

v^m h^e xcij

Dese Clemens was een Romeyn van dat rijck gheseten die berch Celio **S**ijn vader was gheseten Faustinus.

Clemens
mar te

dese sat ix jaer twee maenden ende x daghen.
laer

xcij

Dese Clemens was van sinte peter eerst ordiniert dat hi na hem soude paeus wesen **M**er om paxkels wil soe woude hi dat linus ende Cletus soude voer hem paeus wesen op dat die prelaten gheen exempel souden nemen nae hem yement te substitueren dien hi begheerden **D**ese Clemens dede die wercken der martelaren in allen landen scriuen. hi maecte seluer veel boeckken hi ordinierte datmen des bisops stoel soude setten in een verheuen siede **E**nde dat men se all die ghedwoon waren soude confirmieren off formen als men alse eerst mocht. hi ordinierte eerst inder missen te lesen **T**e igitur ee. **T**en laetsten wert hi martiriziert onder den keysser trapanus **V**an sijn doot ende van sijn lichaem sctmen wonderlike dinghen **S**ijn lichaem wert gheuonden in dese tijt doe Nicolaus die eerste paeus was **E**nde dat wert transferrert ende veruoert te romen.

Eutropius biscop zantenis ende martelaer.

Sanctinus was biscop meldenis mit Anthonio die vander doot gheweet was

Dese was dyonisijs discipel.

Iouius priester te Athenen ende martelaer was dyonisijs discipel

Dese Narua doe hi out gheworden was begheerde hi ende vercoer **Adrianum** in een soen ende na volgher des rijcks van romen dese Narua retractierde weder riep ende veranderde in sijn eerste ghebot alle dat gheen welcke **domicianus** qualcken gheloden ende ghedaen had.

Keysers

een jaer.
in maet

Narua.

Johannes ewangelist wert van **Epheso** te romen ghebrocht wt des **Keysers** **domicianus** ghebot Ende want hi den afgoden gheen sacrifici noch offerhande doen en woude. daer om wert hi in een kat vol barnende olies gheset. Mer doe hem dat pijn en hinderde noch hi daer gheen letsel of en had doe wert hi in pathmoes **hal** ling gheseynt **A**l daer screef hi een boeck dat gheheten is **Apocalypsis** En hi **Tr**ayanus tyden quam hi weder in **Ephesum**. ende rustede in vrede.

an? mundi

Die lini der

Pausen

Symon Apostel gods **Cleophas** soen ende des Apostels **judas** broeder was biscop van **Iherusalem** Ende doe hi out was hondert ende **xx.** jaer wert hi ghecrucifigeert ende sterff een glorioess martelaer.

Anno Xpi

Carannus martelaer was een romeyn ende een rechter van **Carnoten**
Lucianus martelaer ende rechter **beluacensis** dese was sinte **peters** discipel
Regulus biscop **avelatensis**
Eugenius **tolatensis** martelaer **Taurinus** was biscop **choracensis** Ende
Maron martelaer **Gangerico** sijn broed biscop van **Camerac**
Euthices martel dese waren sinte **dyonisijs** discipulen.
Victorinus martelaer
Timotheus was sinte **paulus** apostels discipel hi was een biscop van **Epheso**
 Ende daer wert hi martiriziert een vrient gods

Domitilla

Eufrosina

Theodora

Sulpicius

Servilius

Dese grote vrienden gods
 worden onder den **Keysers**
Trayanus martiriziert

Plutarchus was een vermaer
 Ende een alte **Edelen** **philosof**
 hi was **Trayanus** meyster
 seynde hem een heerlick **Epistel**

Dese **Trapanus** gheboen wt spaengen wert gheuoemt die alre beste onder al
 len den keyseren Ende alleen in dien besculdichmen hem. dat hi wt minnen dien hi
 had totten valschen goden Woude ende arbeyde om dat kersten gheloeft te nijt te doe
 Menende dat hij daer gode dienst aen dede Sommighe segghen dat hij seluer dat

.xix. jaer.

xx. daech.

Trapanus

nijt en dede Mer dat sijn dienres dat deden en die inuolch
 de den kersten. hi Quentuer soe macht dat wel waer sijn
 Als dat hij en langhe tijt sommige kersten heeft ghebode
 te pininghen ende te doden Ende int eynde sijns leuens ma-

tichde hij dat ghebot Als datmense nijt souden doden dan die hij gheual gheuonden
 worden ende die hem seluen daer toe willichlick offerde Mer dat katede weynich
 Wat dat kenpande volck en wort daer hij nijt benaumat of ghedwonghen jck sou
 de deses trapanes loffen prijs voer nijt achten Te waer dat sinte gregorius voer
 hem sijn ghebet aen gode mit tranen ghestort had Ende verlostede also deses trapa
 num vander hellen.

Item of dese **Trapanus** behouden is of en is dat is tot desen daghen toe seer
 twiuelachtich ghebleuen Ende die doctoren en sijn daer in nijt eendrachtich Ende
 daer of sijn veel verscheyden openbaringhen van veel deuoten persone Welke open
 baringhe op een sluten ende segghen dat onse here god dat alleen verholen hout voer
 die heylighe kercke op dat wi ontfich sellen hebben althijt te wercken tot onser sie
 len salicheit Ende van aldusdanighe questien ende vraghen laet ons rusten te ond
 soeken Want god een vil nijt sonder saeck dat dit. ende des ghelijck den heylighen
 kerck verholen bliuen sel.

Item dese seluer **Trapanus** ontfeng onwillichlick die keyserlike croen bij
 die stede **Agrippina** in vranchrijck Ende brocht weder dat lant van germanien
 Ende die provincie van orienten. babilonien. seleucien Ende die eynden van indie
 onder den roemische croen Ende wert daer om gheheten die ander de **Alexander** in
 Allen desen dinghen bleef hij soe oetmoedich goedertieren soe dat hij van alle man
 lieff sal was. Ende nyement zwaer datmen van weynighe heren lesset Dese heer
 like wercken sijn eens waerachtich ende gheen visierde teptienē des edelheits Jē
 hij leefde althijt also dat een yghelijck sprack ende seyde dat hij den keyserlike croē
 weerdiech was En hij seuwede die heerlicheit van keyser te werden. wecht of daer
 nyement onnutter toe een waer gheweest dan hij Onder hem storuen veel marte
 ders.

Die derde persecucie ende veruolghing des heylighe kerckes gheschiede van den keysers **Trapanus** Ende in dese persecucie worden also veel martelaers ghedoot datse niet te tellen en sijn Ten laetste wert die persecucie verboden ende neder ghelept. mer niet gheheel wt bedde van plinius die anderde.

Keysers

Ignatius een glorioess doctoer dese was biscop van **Antiochien** ende sinte iohannes ewanghelisten discipel. hi sterfe een edel martelaer Sijn hert wert ontweert ghesneden ende daer vant men in bescreuen mit gulden letteren die suete naem ihesus. hi scrift in sijn Epistelen **Mijn minne is die ghecruste ihesus** hi sach i sijn lieuen onse lieue vrouwe. hi screef haer brieuen in welcken men aldus ghescreuen de set ypristifere marie etc dat is die god ghedragen of ghebaert heeft Ende onse lieue vrouwe maria Antwoerde hem soetelick ende minlick Ende screef aen hem aldus **Maria die oetmoedighe dienstmaechte ihesu ypristi. Mijne gheminde mede discipelick sel tot v comen etc.**

an? mundi

v^m iij^e iij

Paeusen

Ana:
clercq mar
telaer

Dese sat ix jaer twee maenden ende x daghen hi was een griecck wt dat rijck van **Athenen** Sijn vader hiet **Antiochus**.

Anno Xpi

C en iij

Dese **Anacletus** vermaende allen kersten menschen mit sinen brieuen datmen den priesters bouen allen menschen eenen sel segghende. datmen den ghenen die gode sacrificia doen niet quellen en sel. mer verdraghen. ende dat sij van allen leken horen gheert te werden Ende als die priesters sacrificia doen gode dat si dan tughen bij hem sellen hebben Ende bij sonder die biscoppen op datment bewijsen mach dat sij den here volcomelick sacrificia doen Dese ordmierde dat een clerck ghenen baert noch lang haer dragen soude. hi maecte sinte peters ghedachte misse ende grafstede doe hi van hem priester ghewijt was. hi maecte oeck mede ander steden daermen biscoppe begrauen soude daer hi oeck seluer leyt Item hi ordmierde te wmen vij dyaconen cardinalen Item dat een biscop sel consecreren ende ghewijt werden van drie biscoppen Item hi ordmierde datme die clercken int openbaer wyen sal Ten laetste sterf hi martelaer in **Trapanus** vij jaer Ende wert hi sinte peters lichaem begraven in **vaticano**.

In dese tijt verdestruerde ende verdoruen die iden alte veel provincien **Sij** lie-
pen op een tijt doer al die werlt ghelijck rasende volck **Ende** si en spaerde niemēt
Sij verdoruen alte veel steden. mer si en wonnen so veel nijt dat si hoer rjck wed
mochten crighen **Want** si worden eerst verdestruert van **Trapanus** **Ende** **And:**
werff van **Adrianus** **Al** dus wert die doot ons liefs heren ihesu xristi ghewro-
ken **Ende** die Romeynen en hebben die kerck nymmermeer te vergheefs uuoelche
Ende si en waren oeck nye sonder eer ende hute der wijle dat si die ghebeuighe eers-
den **Van** deser materie ouer leset orosium.

Eustachius die oeck gheseten was plaadas **Ende** theopista sijn wijff mit hoer
twee sonen **Als** **Agapitus** ende theopistes vanden welken men veel wonders le-
set dese worden wt **Adrianus** ghesot in deser tijt ghemartirizert.

**Eua-
ristus mar-
telaer**

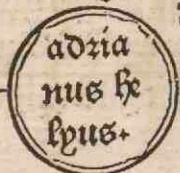
Dese was een grieck **Sijn** vader hiet judas ende was een jode wt
die stadt van betlehem dese **Euariscus** besat die stoel van **Romen**
x. jaer vij maenden ende ij daghe.

Dese **Euariscus** was een heyligh maertel **hi** ordmierde dat een biscop van dat
ghemeen leek volck nijt en soude accusiert werden **hi** ordmierde vij dyaconen die
bij die biscop sitten sellen als **hi** predict om die eerweerdicheit der woerden gods
en op dat die biscop van sine vanden daer in nijt beloghen en wert als dat **hi** val-
se woerden soude ghepredict hebben **hi** ordmierde dat mē dat hylie opēbaer make
soude **hij** der ouders raet ende consent **En** gheen heymelike trouwe te gheuen **Ende**
dat men dat hylie vanden priester ghesenedien soude mit solemniteyte int openbaer
Ten laetsten sterf **hij** martelaer in **Adrianus** derde jaer **Ende** wert begrauen bij
sinte peters lichaem.

Plinius die anderde was een oratoer ende philosoeph dese heeft veel dinghen
bescreuen. **hi** versoende **Trapanū** so dat **hi** weder riep die sentencie die **hi** teghens
den kersten gegheuen had scriuende hem dat si nijt quaets en souden doen **Mer** dat
hi hem tot duechden souden gheuen ende smorghens voer daghe op staende souden
louen ende aenbeden xristum voer een god.

Keysers

xpi
jaer

der des landes hi maecte veel rechten. hi gheboet datmen die kercken sonder process van recht niet dammieren noch verdoemen en most. Item hi verdestreuerde iherusalem wt die gronde. Mer namael's tymmerde hi dat weder Ende verbotet datmen daer

gheen en most laten in comen. dan den kercken soude men in laten. hi quam onwillighlick aent keyserrijck. nochtans regnierde hi dat seer wel. Item doe die senaet of die oudermaniss hem baden datmen sijn soen keysers hieten most. doe sprack hi antwoerde het is ghenoch dat ic onwilligh regniert heb dat ic niet verdient en heb. Men sel die heerlicheit niet gheuen naden bloede mer na der verdiensten en duechden daerment mede mach verdienen te regnieren. Ende die coninc ghebozen werden ende des niet verdient en hebben die sijn totten rijck onwt. So wie dat regniert

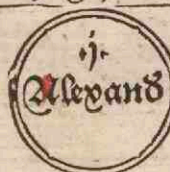
an? mundi

v^m in^e viij.

Die lini der

Mausen

Anno Xpi

Dese was een womeyn vant rijck gheten Capritaurus sijn vader hiet oec Alexand hi sat viij iaer v maet ij dage

C viij

ren sel. die soude eerst hem in veel duechden gheofent hebben. En al hi totter heerlicheit dan ghevoeren wert soe en soude hi hem niet after houden. Mer willighlick voltdoe die begheerten der borgheren.

Dese Alexander bekeerde dat meeste deel vanden senatoren ende brochse totten gheloue. hi ordinierde datmen ghewijt water soude maken mit sout ende sprengket in den husen der ghelouigher. Ende inder huechnisse der passien ons heren sette hi ende ordinierde int Canon der misse Qui pridie quam pateret &c. hi ordinierde oec datmen water soude doen in die kelck totten wijn daermen misse mede doet om die verenighe xpristi mitter kercken. Alst bescreuen staet de consecratione in die tweede distincia int eerste capittel. Ende hi ordinierde datmen een cleyne substancie soude nemen wt dat alre subtylste bloem van meel van weyt. Dese sterft ten laetsten ons. Adrianus martelaer mit veel anderen die van hem bekeert waren ende oec mit hem ghemartelijt worden. Ende hi leyt begraven in die plaetse gheten Numentana. Namael's wert hi transfferiert in sinte sabijns kercke.

Secundus was een heerlick philosoeph hi leefde namaels in silentio • dat is in swijghen sonder spreken hi **A**ntwoerde in scriften op des keysers **A**drianus vraaghen • hij heeft veel punten bescreuen die weerdich sijn te outhouden diemen lesen mach in boeck vant leuen der philosoephen •

Focas wert ghemartelht in **T**rapanus laetste iaer dese focas prophetierde den keyser **t**rapano segghende **O** trapane reysset tot die onderste plaetse der hellen ende laet v tot die tormenten die v daer bereypt sijn daer ghi in een ewighen nacht en duisternisse vreselic barmē selt **N**och in in. daech sult ghi leuē en dan so sel die duisterheit des doots v vā heen nemen **W**ant dat bloet der onnoselen en mach nijt lā gher ongheworoken bliuen **E**nde **T**rapanus sterf opten derden dach aent huuck **E**uel.

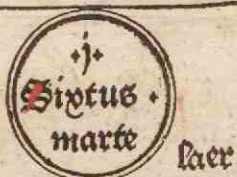
Quirinus martelaer was een rechter •

Euenius priester ende martelaer •

Ebedolus dyacck ende martelaer •

v^m in^c xxiiij

Dese **s**ixtus was een romeyn wt lant ende rijk gheheten **v**palata **S**ijn vader was gheheten pastor hij sat tien iaer • in maenden ende xxi daghe •

C xxiiij

Dese **s**ixtus die eerste ordinerde datmen inder missen singhen soude **S**anctus sanctus sancto ec hi ordinerde dat niemant gheen gheuinde dinghen en moet aen tasten dan die dienres des altaers. alst bescreuen staet de consecracione i die eerste distincā int capittel i sancta **I**tem hij ordinerde datmen dat corporael van gheen zide moet maken • mer van dat alre puerste wit linnen laken dat nijt gheverwet en is **I**tem hi ordinerde dat gheen wijf enighe vaten aen soude taste daermen misse mede dede **I**tem hi ordinerde dat als enich biscop te romen gheropen wert en weder comende tot sijn kerck datmen die nijt ontfanghen en sel. ten si dat hi brieuen toent vanden paeus **I**tem datmen gheen misse doen en moet dan op een altaer **I**tem hi seynde een biscop gheheten peregrinus die ee romeyn was mit veel ander kersten menschen int lant van vranerijk **T**en laetsten wert hi martiriziert bintē die poert gheheten domine quo vadis. dat is heer waer gaestu **E**n wert begrauen bij sinte peter in vaticano •

Dese Anthomius had te wijf Adrianus dochter Ende was sijn vercoren soen
hi was een seer wijs man ende goedertieren datmen selden in een menschen tesamen
vrijndt int ghemeen die in wijsheiden bouen gaen en sijn van naturen niet goedertie
ren noch vreedsam Ende die seer goedertieren sijn. Die sijn int ghemeen niet alle

Keysers

xxij iaer

Anthomi
us pius

seer gheleert noch wijs Mer dese man Anthomius was
seer hoechlick mit beyden begauet. daer om so quamē veel
provincien ende landen die van andere keyseren ghegaen
waren willichlick weder onder hem Want hij was voer

waer een vader des lants. hi was lieftallich van allen menschen Nemet en was
hi vreet Ende den kersten was hi seer goedertieren Aldus wert hi gheseten pius
dat is goedertieren Ende alle die keysers die hem navolghen werden pius na hem
gheseten dat is goedertieren. hi seyde ick woude lieuer nae scipioes exempel en
borgher houden dan dusent vyanden doot slaen Ende datmen leeft dat sommighe
martelaers onder hem ghestoruen sijn dat en is bij sijn consent niet gheschiet noch
wt sijn ghebot Mer wt dat ghebot van sijn voer keyseren Item die duellen inder

an? mundi

Mausen

xi jaer

in maenden

. xxij. daghe

Thelapho
rus

Dese was een Romeyn
wt Anachorita.

Anno Xpi

Dese ordinerde te singhen ind missen Gloria in excelsis deo &c dat die Engelen
ghemaect hebben Ende datmen dat Ewangeliū singhet inder missen voer dat sac
cramentum. hi ordinerde op kortsnacht drie missen te singhen ende dat om veel sa
ken wil &c Item dat die clercken sellen vasten seuen volle weken voer paesschen
Wat also als 8 clercken leuen sel verscheyden wesen vand leke leue soe sel oock boe
vasten discreet ende verscheyden wesen Item hi ordinerde dat niemant en sel missen
singhen eer dat hi tercie ghelesen heeft Ten laetsten sterf hi martelaer ende wert be
grauen in vaticano bij sinte peter.

Quadratus biscop vā Athenen dese was der Apostelen discipel Ende **A**risto
des een vermaert philosoeph dese maecten Apologeticum dat is een boeck also ghe
noemt tractierende van rechten Ende doe Crapanus dat sach wert hi versoent.
Hermes was een prouoest van romen ende sterf martelaer.

lucht hadden dat ghemeen volck mit alfulke boesheit soe verharde dat die keyseren dat niet ghescheel wt doen en conste. Also was die kersten naem ghebaet vanden ghenen die die afgoden aenbaden. Ende sonderlinghe vanden biscoppen ende priesteren des tempels die den princeen ende tghemeen volck verweeten teghens die ghelouige kersten want si aenmercten ende saghen dat haer staet ende offerhande alle daghe minde. Ende hoer houerdye soude werden versmader want die kersten seiden dat alle die afgoden waren duuelken. van welcke afgode al dat ghemeen volck hoopte die tijtlycke ende ewighe salicheit. En daer om en ist gheen wonder dat hoe wel die prince usoent is dat nochtans die onder saten veruolghen den kersten als quade blasphemiers.

Nota Iba
Sijabolub mllr

v^m in^e plin.

Sophia die edel matroen wert in dese tijt ghemartiriziere mit haer in dochteren aldus gheten

Fides
Sper
Caritas

Nota

C plin.

Justinus een vermaert philosoeph was pompeus discipel hi abbreueerde syn boecken. Ende hi maecten een boeck vander kersten religie ofte gheestelickheit. En dit boeck gaf hy den keyser Anthonio. waer om wert hi den kersten goeder tierē

Peregrinus was biscop Antihiodorensis ende sterf martelaer.

Serapia starf maghet ende martelaer.

Sabina een edel wedue starf martelaer.

Maria martelaer ende maghet doe worden veel menschen ghelouich.

Euenius martelaer.

Theodolus martelaer.

Jobita martelaer.

Cokertius martelaer.

Int lant van Armenien worden .x. dusent martelaers ghecrucst in een gro-
ten berch gheseten **Arath** Ende men hout hoer hoechtijt feestelike in der kercke op
die .x. kalendas julijs Ende dese martelaers hebben groten beloften beworuen op
ghenen diese mit den oien vieren . vasten . eeren . ende aenbeden .

Keysers

Aquila een groot oratoer seer vermaert geboren van die stede ponticus **D**ese
was die **A**nderde ouersetter ende beduder van moyses wet . Want in den eersten
warender key . Interpretes of ouerseters vanden hebreusch in griexer taal **E**n
Anderen was dese **A**quila die eerste ouersetter vten griecke in latijnsche taal .

Galienus een groot meester in medicinen geboren van pergama dese bedude
ppocras boecken ende hij was te romen in dese tijt vermaert .

Pompeyus trogus geboren wt spaengen dese maecte die histori van romen
tijden tot octavianus tijden toe .

an? mundi

Paeusen

Dese sat iij jaer iij maenden
Ende viij daghen Ende sterf
opten iij ydus Januarij .

Dese was een geboren griecke van
Athenen **S**ijn vader hiet philoso-
phus

Anno Kpi

Dese ignius settede die clercscap onder scepden elck in sijn graet hi ordinerde
datter een man ende een vrou als ghevaders een kinne vter fonten soude heffen **E**n
des ghelijck inder forminghe . hij screef een gemeen **E**pistel aen allen kersten men-
schen van enen ende driewoudighen god **I**tem dat ghen **A**rchibiscop hem ver-
met sinen suffraganen dat is sijn wijbiscop te condemnieren ten sij dat die salte eeste
onder die biscoppen int provinciael consilium onder socht is **A**lleen wtgesondert
die paeus van romen **E**n laetsten sterf hij martelaer Ende wert begraven in sijn
te peters kerck .

Ptolomeus was een coninc Ende een wonderlic meester wel gheleert in **A**strono-
my hij dede daer veel meer toe dan hij gheuonden had Ende hi screef veel din-
ghen .

Taurus een edel filosoeph vermaert te **A**thenen dese seyde datmen int open-
baer sel houden die manier des gemeen volcks **M**er int heymelick selmen houden
dat recht der natueren ende dat goede gheslacht .

Valentinus die ketter seyde dat yristig een hemels lichaem aen ghenomen had .
Cerdo die ketter dese was marcionis meester .

Policarpus seyde dat **M**arcion des duuels eerste soen was .

Polycarpus Biscop van Ephesus ende sinte ianſſ ewangelist discipel hi quam te wonen ende bekeerde veel ketters vā haer kettery op dese tijt hadden die heylighe mannen groten arbeit want van buten worden si mitten sweerden ghedoot. Ende van binnen wort die heylighe kerk aengheuochten mit dat venijnt der kettery. Ende dese twee persecucien duerden seer lang. Ende all wast dattet sweert began te rusten tot sommighe tijden. Nochtant die valscheit ende archeit der ketters wort al te tijt groter ende menichuoudigher. Ten laetsten wert dese heylighe man martiriziert onder den keyser Anthonius verus. Ende noch yij wt dat lant van phila: delphia worden mit hem martiriziert.

Hermes was een groot doctoer inder godheit ende heeft veel dingen gescreuen. Die heylighe Engchel openbaerde hem segghende datmen den paesch dach vieren sel optē sonnendach. daer na wert hi martelijt.

Papias iohannis een Auditoer en biscop ieropolitanus dese maecte een boec gheseten vander verclaringhe der sermonen xpi.

Dese pius was wt italien ghebozen van een stadt hiet Aquilegia. Sijn vader hiet Rufinus hi starf martelaer op die vijfte idus iulij.

v^m in^e lij

sat ix jaer
iij maent
xxi. daghe

.C lij.

Dese ordinerde die pimen teghens die versumelheit welcke gheschieden mocht. ten aent bloet xpristi alst ghescreuen staet de Consecratione in die ander de distinc: ien. Capittel Si per negligenciam. Item hij ordinerde datmen die hoechtijt van paeschen alijt vieren sel op een sonnendach. Item hij ordinerde datmen die ket: ters die van die kettery der iden comen. ontfanghen sel ende dopense. Dese maecte vijff ordinancē. Ten laetsten sterff hi martelaer ende wert bij sinte peter begraueu in vaticano.

Die vierde persecucie gheschiede in die heylighe kerk wt Anthonius verus ge: tot iden welcke alte veel kerste ghemartiriziert worden mer nijt te verghereft wat daer om quam alte groten pestilencie doer al ytalien en doer meer provincien. Oeck waren op die tijt grote stryden. water vloet. eertkeuninge. ende grote menichte van krieghen. Item dat Roemse volck wert ouer all verslaghen.

Keysers

Hier begonsten twee keyseren te regneren wāt dese twee aenweerde ende aenmen dat keysers rijck na dien dat Anthonius pius doot was Mer doe lucius seer doe bleeff Marcus Anthonius alleen keysers Ende van hem wert ghescreuen dat hi seer goet ende victorioess was Mer alleen verhengde hi dit quaet Als dat hi ghen den kersten liet doen die vierde persecucie Item Me seyt dat hi so stantastich was oeck doe hi noch een kinnt was. dat hij noch in voerspoot of vreech den Noch in wederspoot sijn aensicht en veranderde Item hi was soe goet totten ghemeen menschen dat op een tijt doe hij gheen ghe en had en al sijn seet wt gegheuen was ende nijt en had. dat hi sijn riddersen mocht gheuen. doe had hij lieuer sijn gouden en sulueren vaten te vercoopen en sijn wijf elennoten ende ander huusraet. dan hi den senaet die landen of die provincia beswaeren woude Mer doe hi victori bewerff. doe loste hi dat all in welcken hi beswaeren ende belast was Ende hi verminrede die provinciaen haer tribuut.

Mar;
cus luc.
·xix·

Anthonig venn
auxilius comod
jaer.

an? mundi

Alexander een vermaert doctoer in medianen Ende sijn kinnt dat Pontianus hiet storuen martelaers.

Pausen

Fotinus biscop van lugdunen wert mit veel ander kersten voert gheloeft vpen ti martiniert.

Anno Xpi

Orosius scrjft dat die strijt marcomannicum was een alte groten ende lastighe strijt Want dat volck van barbarien hadden den romeynen al om ende om begheuen soe datter niemant vlyen en mocht Mer sommighe kersten riddersen worden wepende o ype wilt ons helpen en bijnstaen Ter stont quamen daer grote blymen daert volck van barbarien seer of verueert wert. ende ruemden van daen En daer mede wert die kersten naem alte seer verbreect Ende die keysers gaf doe vpristo die victori ende nijt hem seluen Ende die sentencie welcke teghens den kersten ghescreuen was. werter mede ghesachtet.

Justinus een filosofeph wert in desen tijden totter kersten gheloue bekeert des hof veel dinghen bescreuen teghens den ketteren Ende hi wert martelijt. Justus biscop te vpenen sterf martelaer.

Felicitas wert mit haer seuen sonen ghemartelijt dit was een wonderlick spijghel want dit gheschiede Als hier voermaels die seuen machabei mit haer moeder worden ghemartelijt.

Egesippus een hystori scriuer maecte vñf
 boecken vander hystorie der **A**postolen ende
 martelaren tot sinen tijt toe
Attalus van pargamo een fundament d'heyligher
 kercke sterff martelaer.
Blandina een heyligh vrou ende martelaer.
Victor een ridder **E**nde **C**erena sijn wijf wor
 den martelicht
Concordius subdyaeken martelaer
Marcellus martelaer
Sayus martelaer
Pontianus martelaer
Florellus een kint ende martelaer
Siminicus priester ende martelaer

Prayedis maghet dese sprekende
 hoer ghebet rustede inden heer.
Nouatus mit xxij martelaers.
Theophilus biscof vā antiochie
Apollinaris biscof ieropolitan
Narasus patriarch vā iherusalē
Dionisius biscof van chorintzen
Philippus biscof trecentis
Philipp eē rechter vā alexadrien
Eugenia sijn dochter mit haer die
 res storuen martelaers
Prothus ende jaanctus martel.
 Van desen lefmen veel wonderli
 ke dinghen.

Dese sat ix jaer
 drie maenden en
 de iij daghen.

v^m in^e lxxij.

Amice tus geboren wt syrien wt een steghe ghebeten
 mirra Sijn vader hetede johannes Sijn hechtijde
 houtmen opten xv kalendas van mey.

E lxxij.

Dese **A**mice tus maecte veel **C**anones die int boeck vanden gheesteliken rech
 ten ghebeten decretum tot veel steden be seceuen staen ghelijck ander heylighe vade
 ren scrijten die hoer bloet in een testament ghegeuen hebben **E**nde daer om werde
 se ghebeten **C**anones wantse eerst vanden heylighen apostolen daer nae vanden
 martelaren ende ander heylighe doctoren die al prelatten hebben gheweest int beghe
 sel der heyligher kercke **E**nde vanden heylighen consilien gheordiniert ende inghe
 set sijn **S**ij en sijn oeck nijt ghemaect bij enigher mēschen vindinghen **M**er si sijn
 ghediecht dwer die gracie en saluighe des heylighen gheestes **E**n so wie dat verme
 telick straffet die heylighe **C**anones die blasphemiert inden heylighen gheest alst
 be seceuen staet inden decreet int **C**apittel violatores xxx. q. prima dese **A**mice tus
 heeft veel statuten ghemaect van die staet der biscoffen ende hoer consecracien. **H**ij
 ordinierte dat een clerck gheen lanck haer. noch gheen lang haert soude hebben
Mer hi soude hebben een crume opt middel van sijn hooft rechte wondt **T**en laetsten
 sterft hi martelaer onder **A**nthonius verus **E**nde hij wert begraue in den wech
 ghebeten **A**ppia in sinte kalixtus kerchoff.

Keysers

Dese Comodus was Anthonius verus soen hi was medallen van quader
rust ende heel oncroesch. hi was so seer quaet datmen hem hede een vyant de
felike gheslachte. hi dode alre veel senatoers ende hij sonder dede hi doden die
dochte dat die edelste ende verstandelste waren. hi was so houerdich ende vern
tel dat hi dicwil een leuwe wel aen toech gheuende deer
in te kennen dat hi een coninc der menschen waer. ghe
lyck een leuwe die coninc der beesten is. Mer daer die
stantasticheit der martelaren blyet. daer ist verdrietic
te spreken van vleyschlicheit der wercliker menschen Ten laetsten wert dese com
dus gheworcht Ende also stert hij.

Com:
modg au:
relus
xiiij jaer.
lucig anton

Die ketters Catharige stonden op wt lant gheseten frigia dese segghen dat
alleen hebben die heylighe gheest En dat die heylighe gheest noch den apostolen
niement anders ghegheuen en is Item die Meesters van dese kettery waren
tanus prisca ende Maximilla.

an? mundi

v^m in^e lxxiiij

Paeusen

Dese was geboren wt Campaengen
wt ee stadt fundana Zijn vader hiet
Concordius dese sterf martelaer op
ten kalendas van mey.

ix jaer iii
maenden
xxi daghe

Anno dñi

C lxxiiij

Dese sother ordinerde dat een nonne soude draghen een wiel Mer gheen con
rael of heylighe dwelen en souden si aen tasten Noch gheen wierwock werpen in
kercken Ende wanter veel periculen ende last inder hiliike gheueien daer om ord
nierde hi datmet wijsf nijt voer echt en sel houden ten si dat si eerst vanden priester
ghelenedijt waer Ende van heer ouders ouerghelouert ende vanden naesten van
den wel bewaert waer Ten laetsten na dat hi heylighelick gheleuet had sterf hij
salich martelaer gods Ende wert in sinte peters kerck begrauen Ende die pa
stoel stont ledich xxij daghe lang.

Terullianus van Affriken is inder heyligher kercke seer vermaert.

In dese tijt wordet den heylighen kercke die eerste vrede ghegheuen Mer die vrede
en duerde nijt lang.

Theodotion die derde ouersetter van moyses wet.

Helyus was een out man ende wert keyser tegens sinen wil. hi en woude nijt datmen sijn wijsf soude hieten keyserinne. **N**och sijn soen keyser. hi en na npe geen ghisten. **N**och npe en dede hi wraeck. hi wert doot gheslaghen in sijn vi maene van julianus die na dat rijck stont. mer hi en vorderde nijt. **W**ant als hi desen hcliu versloech so wort hi van seuerus weder verslaghen.

Dese seuerus was wt **A**lexen geboren. **E**n na dat hi keyser wert doe streef hi in. aijnl strjden inden eersten urvan hi julianum die dat keyser rijc aen vocht ende hi dode hem te wmen. **D**ie anderde strjct had hi teghens piscennium. **E**nde den derden strjct streef hi in gallien teghens **A**lbinum die julianus ghesel was. hi verwan ende vacht heerlick en aen keyden parthien word veel bloets ghestore. dese seuerus was van natueren seer boess ende quaet. **A**lcht was hi vermoyt van strjden. hi regierde dat ghemeen goet seer starcklick ende mit groten arbeide. hi verwan die parthos. die van **A**rabien. die **A**diebinos die joden. ende samariten. hi bracht veel provincie ende natien van volck aen dat woensche rijck. hi was seer wel ghcleert in natuerli ke conste ende oeck inden weerliken rech

hclvg.
ptinax se
uerg.

vi maene
xxvi jaer

v^m in^e lxxxix

ten. hi verweete die v. persecucie teghens die kersten. **E**nde daer om leet hi veel we derspoets. **N**amaels nae groten strjden eymmerde hi i britaengen een alte sterc ken valkepe va hondert ende xxvi passen. **E**nde hi starcte dat mit veel toernen van die een zee totten anderen verlengde hijt. **A**ldaer sterf hi aen een zuyet bi een stede gheschten **E**boracum.

Eleu.
t herius.
m^e

Dese was een griec hi wt die stede **N**ycopolis hi sat xv jaer vi maene vi dage. **S**ijn vader hiet habundg

lxxxix

werden hi en waer eerst beschuldicht. ghelijck onse here god dede die judam toe liet alsoe lang als hi nijt beclaecht en was: **W**ant alle dat ghene dat judas daer en binnen onder den apostolen dede. dat bleef van werden om die weerdiecht wille sijn dienstes. **I**tem hi ordinerde datmen gheen sentencie gheuen een moet ten sy dat die ghene teghenwoerdich is die die saeck sijn is daert oerdel sel in ghewesen werden. hi seyn den legaten totten **C**oninck van britaengen gheschten **l**ucio die hem mit sijn volck souden dopen. **T**en laetsten wert dese **E**leutherius martiniert op die vij. kalendas **J**unij. **E**nde wert begraven bij sinte peter in vaticano.

Dese ordinerde nader apostolen ordinarie dat die kersten souden eten alle ghewoentlike spijse die redelic en menschelick waer. **I**tem dat nyement van sijnre graden verstopen en soude

Englant wert bekeert ende ghebrocht totten gheloue mit groeter solemmitate
ghering Als lucius die coninc ghedoopt was En doe nam dat ghemeen volc
wt syn exempel dat gheloeff vredelick aen ende si worden doe mede ghedoopt
nus en damianus waeren die legaten vanden paeus daer gheseynt die dat woer
gods en dat kersten gheloeff daer eerst predicken

Keysers

Lucius coninc van britaengen dat nu enghelant heet die wert totten kersten
loeff bekeert En hij wert mit syn volck ghedoopt van twe religiose mannen
fuganus ende damianus die van den paeus Elentherius daer ghesent waeren

Leonides Origines vader wert voer gheloeff cristi onthoeft en starf martelaer
Origenes was doe xvij. iaer out ende was bereyt mit sinen vader martirizieret
werden Mer syn moeder seletet hij verloor al syn patromonium om dat hi kerst
gheworden was hij leerde die scoliers hoer gramatijck En van dat loen dat hi
feng daer mede voede hij syn moeder mit vij. broeders

**Anno
mundi**

Audreus subdyaecck was polycarpus discipel en wert martirizieret
v^m iij^e van

Paeusen

dese sat xi. iaer
ij. maende en
vij. daghen

dese was geboren wt afren Syn vader hiet Felix
starf martelaer op die vijfte kalendas Augusti. ende
leyt begrauen bij sinte Peter in vaticano

Anno xpi

C xviij

dese victor ordinerde bij rade der biscoppen die in Alexandrien int lant van
lestinen tottet consilium ghewepen worden daer hij self tegenwoerdich was da
men alre den paesch dach soude vieren op een sonnendach wat voermaels plegen
veel biscoppen wt Afren ende vten oesten hoer paeschdach te vieren mitten ioden
Item hij ordinerde so wie va den hiden scap ghelouich word dat men die ind noot
soude mogen dopen het waer ter zee off in der Riuieren of fonteynen en in allen na
tuerlike wateren Een laesten sterff hij martelaer

Thyrenus biscop van lugdunen wert mit veel clerken en leken martirizieret

Clemens een filosoep wt Alexandrien

Pantenus stopaus wt Afriken een histori scriuer

Alexander narasci was een nauolgher origenis

Die vijfte persecucie der heiligher kerke gheschiede wt ghebot des keysers Seuerus
Na welker persecucie ter stont volchde die godlike wrake want daer op stonden
die Ciuijl stryden daer die Romeynen seer mede verghinghen

Merck hier neerstelick ende wetet dat als die heylighe doctores scriuen so heb-
ben die romeynen dicke gheset teghens die heylighe kerck mer nye wijsliche
Ende want die ghemeent der verstandeloe menschen houden dat die beste ende edel-
ste manier van victori te vercrighen coemt bij die duechde der pacencie ende hysa-
heit. daer om ist kenlick dat die heylighe kerck heeft lidende haer noot verwonne
in dese tijt spraken die keysers. wi en willen niet datmen ons ghebeden sel Want
wi hebben alle die werke te ghebeden **A**leen sijn die **R**omeyne vermaert die alre
ghelerste te wesen **N**amaels doe die heylighe kerck in langhe druc ende in groot li-
den haer ghebeden had. ist sonder sweerde off ander wapen hier toe ghecomen dat
die grote maesteyt des romsche rijcks oetmoedelick beleden heeft dat die keysers
like rechten haer niet en veronweerdighen onddanich te wesen den heyligen gheest
like rechten dit is die veranderinghe des ouerste rechterhant gods **D**aer om wilt
ghi verwinnen so leert hyden **H**et is een teyken vā volmaecte wijsheit dat een hant
seluen onghelert ende onwiff achtet.

v^m iij^e iij.

Dese was een romeyn **S**ijn vader hiet habundus
Hij sat ix jaer vi maenden ende x daghen hij wert
martiriziert op die vij kalendas septembris.

ij^e iij.

Dese **J**ephering ordinerde dat **A**lle kersten menschen souden tot haer xij. jarē
dat heyligh sacrament ontfanghen opten heylighen paeschdach in teghenwoerdich-
heit alle kersten menschen clercken ende leeken **H**ij ordinerde dat die vaten des
outaers souden wesen van glass of van koper. mer niet van gheentehande hout ghe-
maect **A**ls men hier voer maels plach dat bloet ons heeren te consecreren in houten
vaten **N**amaels worden die glazen kelcken verboden somē leest de **C**onsecratione
in die eerste distincia int capittel vasa **I**tem datmen die ordiniering der priesterē
ende leuten soude doen op ghesette tijden i teghenwoerdicheit van veel luden boech-
lick ende eerlick van gheproefde ende ghelkerde **N**ocht heeft hi veel ander saligher
ordinantie ghemact **T**en laetsten starff hi martelaer **E**nde wert begraven in die
vrede gods.

Artsemonis was een ketter hij seyde xristum te wesen een puer mensch dese
ketterij hebben veel menschen mit hem ghehouden.

Och och waer is nu ghebleuen der ouden Romeynen grote voersiemicheit sterck-
hicheit. eerbaerheit. en onsprekelijke wijsheit Och leyder huden daghes is dat
erlike rijck gecomen totter dwaeser handen Nota. Ist dat een dwaes sijn dwaes-
heit bekent so isser noch wat wijsheit in Mer aen

Reysers

1203
baas **Sanuillij**
vrij iaer **anthonig**
caracalla

hij hem seluen wijs. so is sijn dwaesheit volmaect
Als dan en mach hij niet gheleere werden wat
scuwet dat gheselschap der wijsen ende verselt hem
sijn ghelijck

Dese anthonius seuerus soen was strengher dan sijn vader hij was seer ontfes-
dat hij sijn stief moeder nam te wijs. hij dode den raetsman papinianum Ende ge-
lijck hij een ander dede so vielte hem weder. want hij die seer quaet was. wort van
sijn vanden ver slaghen daer veel menschen hoer in verblide Item wetet dat die
is gheweest die manier d' sotter menschen dat als hij machtich worden so ware sijn
wijsen contrarij. ende vervolchden die. Ende als die wijsen ghedoot waeren
moesten die dwaesen van noots weghen vergaen

anno mudi

v^m iij^e xij

Maensen

Calixtus was een romeyn sijn vader hiet
Dimetrius hij sterff martelaer

sat vijff iaer
ij maenden
v daghen

anno xpi

ij^e xij

Dese Calixtus onder veel gueder wercken maecte hij een kerkhoff In den weg
van Appia daer veel dusent martelaren begraue sijn Ende dat hiet nu sinte Cal-
tus kerkhoff. hij ordinerde die quater temper te vasten. Item hij ordinerde on-
ser vrouwe kerk ouer den tyber Te leesten wert hij martirizert ende wert begr-
uen op sijn kerk hof

Origenes een groot doctoer leyde een heyligh leuen. Ende hij is seer vermaert in
die heilige kerk van desen vijntmen contrarij scriften bescreuen Want sommighe
segghen dat hij seer goet gheweest is Ende ander meisters segghen contrarij. heet
bouen maeten groot wond dat die doctores van desen contrarij scriften of opinie ge-
hadt hebben Querleset Ecclesiasticam historiam Int sesste boeck en oec op ander
plaetzen etc Ic en heb gheen concordantia van desen scriften gheuonden End off
behoudē is off nijt dat beuele wij den heer dien alle ding kelic is etc Seer naerfe-
like vijntmen bescreuen van verscheiden doctores van Sampson Salomon Te-
panus Ende van desen Origenes off hij behouden ende salich sijn off nijt En wat
mēt sonder perikel nijt weten en mach ende die kercke hier gheen sekerheit off en
heeft daer om beueeltment den here etc

Maternus was een jaer lanc keiser
 hi aen vacht dat rijck mit sijn soen
 ende wort wt een oploep der ridders
 mit sinen soen dyadumeno uflaghen

¶ Anthonig Aurelius leefde in selike son-
 den Ende hi was onbehoerlike onwisch soe
 dat hi gheen oncuusheit ghebantiert en liet
 hi wert te romen verslaghen mit sijn moed
 wt een oeploep van sijn ridders ghehijck
 maternus verslaghen was.

een jaer
 iij jaer
 mater
 ng. anthonig au-
 xilius.

¶ Ospang een wel ghe-
 leert man i die weerlike
 rechten was in dese tijt
 vermaert.

¶ Die vijfde ouersetting ende beduding der scripture
 wert in dese tijt in iherico gheuonden daermen den meis-
 ter tijt of en kennet waer om wertse gheseten Wlgata
 Palmarus martel mit

Felix mē	Privatus martel	Cecilia martel	al sijn huus ghesin.
Calopexidig mē	Anelinus martel	Maximo mē	Julita martelaer
Astorio mē	Tiburcius martel	Luciano mar	Mertina martelaer
	Valerianus martel	Ciriacus mē	Barbara mē.

v^m iij^e xxiij.

¶ Urbanus was een Romeyn sijn vad-
 liet pontianus hi wert martiriziert In
 sijn boechtijt houtmen op die viij. ydus
 Julij.

i.
 Urbanus
 mē.
 sat viij jaer
 xi maent
 xxi doghen.

ij^e xxiij.

¶ Dese Urbanus was een Romeyn van edelke gheslachte in sijnre kintheit was hi
 een goet kersten hi bekeerde veel ende brachse totte kersten ghehoue. hi ordinerde
 dat die priesteren den dienst gods souden doen mit gulden keelken off sulueren off
 eyne of coeper daermen van armoede tijt ket en mach Ende daer gheen weest i en
 quaem. Bij desen Romanus tijden began die womenske kere eyghen eruen te besitte
 daer si den clercken ende notarien mede versach die de wercken der miraculen be-
 seuen wane hier te voren plach die kercke slechts aelmissen te ontfanghen ghelijc
 Bij der Apostolen tijden Ten laetsten wert hi martiriziert ende wert mit sinte ce-
 lien begraven.

Dese Alexander had een kersten moeder ghiten mameas die van **O**riente
keert was Ende ter bede van sijnre moeder en veruolechde hij den kersten nijt.
was een seer duechdsam iongheling. hij regierde tegemeen goet seer wel hij was
des raetsmans vlpianus die een ghcleert prince in den rechten seer vermaert was

vij
jaer

Item in een groot strijt so versloech hij xersen conincen van
parfen Item hij vervoerde sinte Thomas lichaem vā in dien
tot syrien ende also quam hij tot edissen in **A**bagarus
Ten laetsten wert dese Alexander onthoest tot mens we
op loep van sijn riddersen

In desen tijden sachmen een wonderlike spiegel van tweehande manier van mar
telaren Als martelaers xpristi. ende des duuels martelaers Item Martelaers
xpristi waren die heylighe paeusen. Ende ander prelatten mit hoer onder saten die
oock kersten waren ende voer dat kersten gheloeff hoer bloet willichlic ghestort heb
ben Mer des duuels martelaers waren die Kerfers ende ander princen mit hoer
riddersen ende knechten die voer tegemeen goet ende om der duuelen eer hoer selue
ende veel ander menschen ghedoot hebben op dat sij regnieren mochten Een ghelike
pijn mer een onghelike saeck des pijns Ten is nijt vrent dat xpristg martelaers
heest Mer groot wonder ist datter duuels martelaers sijn die den duuel ende den
werke dienen Certe yn hndens daghes vjndtmen in groot ghetal duuels mar
laers Mer melaers xpi en vjndtme so veel nijt: hoe veel worter gheuonden die
des werkes eer om ghenuechte des vleysches en om tñelike verganelick goet hoer
in periculen des doots setten ende ten laetsten onghedwonghen steruen sij willichlic
Mer onse here xpristus en heeft ngement gheboeden datmen die kersten doden sel
hoe wel dat hijt een corte tñt verhenge heeft. Siet nu dat onse martelaers xpristi
nijt te glorieren staet recht off sij wat groets ghedaen hadden om dat ewighe leuen
te vercrighen Als wi aensie dat die werclike menschen dus ghestreden hebben om
tñelike glorie te verueruen. hier off leset Augustinum int vijfte boeck van de
stadt gods seer suuerlick

Die seste persecucie gheschiede in die heylighe kercke wt ghesot des keyfers maximian. Mer hi en ontghing niet onghewinliche Want na dien dat hi die kersten veruolchede doe wert hi ter stont uflaghen dese persecucie was sondling tegens den prelaten ende clercken.

Julianus een hystori scriuer was in dese tijt vermaere.

Dese paeus pontianus ordinerde als men seyt dat men die psalmodye opten dach en inder nacht in allen kercken singhen sel. Item hi ordinerde dat die priesters eer dat si missen doen: sullen hoer biecht spreken lesende die Confiteor deo celi. En dese wert verdreuen ende inder ellenden van sardinien gheseynt daer hi martiri ziert wert. Sijn lijchaem wert weder te romen ghebrocht van sinte fabianus. En wert begrauen op sinte Calixtus kerchoff.

v^m iij^e xxix

Pontianus was een Romeyn. Sijn vader hiet Calphurnius.

Pontianus m^r.

sat vyff jaer ij maenden ij daghen ende hi starff op die viij kalendas decembris.

CC xxx.

Na dat pontianus doot was wert dese Ciriacus paeus. Ende sat een iaer ende ij maenden int jaer ons heren ij^e ende xxxv. **J**ee want dese Cypriacus teghen der clercken wil dat paeuscap achter liet. Ende settede Antheros i sijn stede. Ende hi te Colen voer mit ten elf dusent maechden daer om en wert hi onder die paeusen niet gheteelt. Want die Cardinalen meenden dat hi om wellust der maechden ende niet wt deuocien sijn paeuscap ghelaten en hadde. Nochtans was hi een reyn maecht. En wert mit ten maechden ghewent somen leest in die legende vanden vi dusent maechden. **J**ee anders wilmen segghen dat dese vi dusent maechden ghepassijt worden in des keyfers marcianus tijt doe Celestinus paeus was dat het te ghelouen is nader legenden vanden heyligghen maechden.

Cypriacus paeus en m^r.

Keyfers

Dese Maximinus wert keyser buten
consent vanden senatoers Ende so ver
volchde hij die kersten Ten laesten lie
ten hem sijn dienres ende wert verslage
van een die hiet pu
pianus. En mit hē
word oeck verslage
sijn cleyn soē die oec
Maximinus hiet Item dese pupini
anus Ende sijn broeder Albinus
wouden keyfers wesen Mer sijn wor
den chans int pallaes verslaghen.
Die xi^m. maechden worden te Coelen ghepassht int iaer ons heren ij^e xxxvij. vādē
hunnen wt ghebot de s keyfers Maximinus

Maxi
minij
jaer.

Dese Gordianus quam te romen
na dat hij die van partsen verwonne
had doe wert hij van den rechter ghe
hieten philippus ende van sijns selve
volck mit droch versla
ghen.

Gor
dianus vi
jaer.

Theodorus biscof bij ponten
Dionisius biscof van Alexand
en dese was Origenis discipel en
heeft veel scriften ghelaeten

an^o mūdi

v^m iij^e xxxij

Pausen

Dese Ancherus off Ancherus
was een griek sat in iaer een
maent ende ix daghe.

ancheros
martel.

anno xpi

ij^e xxxij

Dese Ancherus ordinerde datmen die biscoppen wt haren stoelen soude mogen
uoren in anderen kercken Ende datmen soude bescriuen der martelaren legende.
Ten laesten wert hij martiriziere onder den keyser Maximinus Ende wert begre
uen op sinte Calixtus kerchoff opten iij nonas Januarij

Africanus julius was in desen tijden seer vermaert Ende veel gheleert in die
heylighe scriften.

Cyprianus een glorioess doctoer ende biscof van carthagen dese was seer ver
maert Ende hi wert in dese tijt martiriziere

Porphirius een groot filosoeph dese heeft ghemaect die predicabilia hij was
een groot vyant seer contrari den kersten gheloue. dwaesslick blafte hi tegens die
waerheit En die heylighe doctoers bedwonghen sijn dwaesheit so dat hi niet meer
en vorderde noch gheen verstant en had van dat gheen welecke hij seyde ofte affe
mierde.

Dese **Philippus** was die **xiij** **Keyser** na **Augustum** hi maecte **xiij** soen **philippum** mit hem **Keyser** **Dese** twee waren alle **Keyde Kersten**. **Ende** dese was die eerste ende dat **principael** hooft van allen **Keyseren**. hi wies also int **gheloue** dat hi **xiij** sonden openbaerlike **bichtede**. **Ende** stont in die **hoechtijt** van **paesschen** onder die ander **menschen** die **penitencie** dede te **gheloue** de des **paues** **fabianus** **Ite** **xiij** seet de **plde** **lau** **renius** **Te** laetste wert hi van **deio** den **Keyser** in droch **verslaghen**.

Phi:
lippus **vij**
jaer.

een.
kerste
man

Decius.
in .jaer.

Dese **decus** was **gheloue** ren wt dat **nederste** **panno** men hi was die **alre** **quaet** ste. mer **cleck** te **wapen**. hi **hate** de den **armen**. hi **ver** uolchde die **kersten**. hi **versloech** die **Keyser** **philippu** mit **xiij** soen dat **xiij** **heren** waren **Ten** laetsten wert hi mit **xiij** soen onder den **barbaren** **verslaghen**.

v^m iij^c xliij

Fabia
na mit.

Dese was een **Romeyn** **Sijn** vader hiet oock **fabianus** **Ende** hi sat **vij** jaer **xi** maenden en **xi** daghe

ij^c xliij

Dese **heylighe** man **fabianus** doe die **paues** **Antheros** **begrauen** was **verbeyde** hi mitten anderen **kersten**. datmen een **paues** soude **kiesen** **Ende** al dus **verbeyden** de **quam** **Al** daer seer **haestelick** een **soen** **witte** **duue** **vliegghen** op **xiij** hooft **seggen** de **O** **fabiane** du **selfte** **paues** **gheordimert** werden **Ende** daer wt wert hi **ghecoren** **Item** hi **ordimierde** datmen **Crisma** dat is **theplich** oly **consecrieren** sel alle jaer op **ten** **witten** **donderdag** **Alsi** **besceruen** staet de **Consecratione** **jnden** **ij**. **distinca** int **Capittel** **kris** **Item** hi **ordimierde** **vij** **dyaconen** die mit .vij. **notarien** **trouwelic** **souden** **scriuen** die **legghenden** der **heylighe** **martelaren** **Ten** laetsten na dien dat hi **veel** **wercken** **heylighelick** **ghebroecht** had wert hi van **deio** den **Keyser** **martinized** **Ende** wert **begrauen** op **sinte** **Calixtus** **kerchoff** **Sijn** **hoechtijt** **houtmen** **feestelic** **inder** **kercken** **opten** **vij** **kalandas** **Januarij**.

Dese Gallus ende volusianus regnierden in jaer ende in maenden **S**ij voerden
 Een ciuyl strijke teghens **E**milianum daer si in verslaghen worden **E**nde **E**milia-
 nus wert in die derde maent daer na verslaghen **M**en seyt dat gallus starff van
 ouer aticheit dat hi sijns buucks gheen maet en wist.

Keysers

Die vij persecucie inder heyligher kercke geschie-
 de wt ghebor des keysers deius **E**nde was seer las-
 tich mer niet duertichich want ghelijck dattet sijn
 voeruaders gheschiet was so ghewielte hem **E**nde hi
 worde thans verslaghen.

Alexander biscop van iherusalem en mit.
Moses priester en martelaer
Maximinus priester en martelaer
Proximus priester en martelaer.

Gallus. ende volusianus
 in jaer. ende in maenden

Appellonia maget en mit
Serapion martelaer
Nicostatus dyacck en martel
Agata maghet en martelaer
Die seuen slapers
Abdon en sennes martelaer
Anathalia maghet en martel

en? mundi

v^m in^e lijn

Pausen

Tripho een lijnt worp die
 duuelken vten menschen **E**nde
 hi wert in nycea martiriziet.
Victoria maghet en mit.

Corneli-
 us mit.
Dese was een Romeyn
 sat in jaer in maenden ende
 daghen.

Anno Xpi

h^e lijn

Dese Cornelius voert een eerliken naem van groter heylicheit hi heeft vā god
 ontfanghen sonderling macht so dat hi is een groot maerscalck ouer besuyche-
 menschen **I**tem hi nam sinte peters ende sinte pauwels lichamen wt die stede die
Caticumbas hiet ende hi leyde se veel eerliker in een verheuerder plaetze hi huyse
 van sinte lucina **I**tem hi ordinerde dat die priester s voer die ghewechtheit soude
 moghen sweren **T**en laetsten wert hi mit meer ander kersten martiriziet op die
 xvij kalendas Octobris.

Nouatus priester der kercke van **R**omen is gheworden een ketter seggende
 dat god die sondaren die vter gracie gods gheuallen waren ghenade wegghe-
 waer om wert te romen een consilium ghehouden teghens hem in deius tije daer
 he biscoppen vergadert waren in welcken consilium hi dampniert ende verdont
 wert.

Dat Eerste scisma dat is die eerste twist inder heyligher kercke gheschiede ont-
 trent dese tije **W**ant **N**ouatus hielt hem seluen voer paens teghens **C**ornelium
Mer **C**ornelius was ende bleef paens.

Dese Valerianus was eerst een wel stridende mā die veel tijt victori had Mer na dien dat hij die kersten veruolchde doe wert hij chans gheuanghen vāden Coninc van parsen Ende wert hem so seer onderdanich dat die Coninc vā parsen altoes als hij op clam te peerde so settede hij sijn voet in valerianus neck Ende ten laesten wert hij verflaghen Hier aff wert galienus verveert ende stelde die heylighe kerck weder in vrede Ende want hi gheen volcomen wraeck en dede vānt kersten bloet datter ghestort was daer om verghinghen die womeynen mit veel striden.

xx
iaer

valeriāg
Galieng

Mer die goeder tieren heer en liet dat gemeen goet mitten womeynē die vol na despe raet ende mistroestich waeren nijt vergaen. want ter stont hij na worden veel ty rannē verflaghen En die womeynē vercxge doe voer spoet dat sij nijt en vermoede hier off leses Orosium
Sabellius was een ketter in dese tijt vermaert hij seide dat xpristus nijt en was die soen gods missakende driu oudicheit der personen.

Lucius
mē

Dese was een womeyn
hij sat in jaer in maen
den ende in daghe

ij
Stephāg
mē

Romeyn
sat in jaer in maenden
ende xx daghen

Dese Lucius ordinerde dat in priesters ende in dyaconen souden alre tijt bij den biscop wesen. Ende hem volghen in allen plaetzen waer hi ghing om tugehnisse der eerbarheit te gheuen hoe wel dat die sekerheit sijnre cōscienciaen hē gknoech was tot sijnre zielen salicheit Noch tans om der quaden menschen wil moet een biscop hebben eengoeden naem Alsi bescreue staet de Consecratione in die eerste distincti Iulianus. dese Lucius wert eerst in ellen de versenyt Mer na quam hij weder ende wert van Valerianum onthoest

Dese Stephanus ordinerde dat die priesterē en leuiten die gheplichde elckeren nijt drage en souden dā inden kerck totter diensten gods Alst bescreuen staet de Consecra in die .j. distincti. vestimenta Hij bescrede veel herden. Ende begroeff veel martelaren lichamen Namaels wert hij gheuāghē en toe sijnre bede wert der afgoden tēpel dest ruert Te laest wert hi martiri ziert daer hij inder missen stont ende celebrierde

Keysers

Die achte persecucie gheschiede inder heyligher kercke wt des keysers valerianus ghebot onj welcke persecucie wil worde die romeyne alte lastelike ende zwartelike gheplaecht Wat in des keysers daig tijde was daer een gemeet pestilencie in allen plaetzen der werlt daer dat ghebot ghegaen was datmen die kersten soude veruolghen Mer dese wraeck gods was noch lastigher want dat romesche rijk wort destrueert so dat alleen nijt en verginghen die de kersten doden mer oock mede alle die gheen die daer consent toe gauen worden verslaghen Want tot allen canten op stonden grote strijden Ende dat lantschap gheseten dacia ouert water dat danubium hiet wert inder ewichheit verdestrueert. dit is gheweest die eerste destrueeringe des keysers rijkis die nijt recuperiert word.

Priscus mē	patrius martel	Prothus martelaer
Malchus mē	Fructuosus martel	Jaunctus martelaer
Marinus mē	Eugenia martel	Claudia martelaer.

an^o mundi

v^m iij^e lxxij.

Mausen

Dese was een griecch geboren van Aethenen En sat twee jaer xi. maent ende vi. daghen hij wort martirizert op die viij ydus Augusti.

Anno Xpi

ij^e lxxij.

Dese sixtus was laurençius sijn gheestelike vader hi ordinerde datmen die martirisen op een outaer soude doen datmen te voren nijt en plach te doen. Ten lasten wert hi martirizert ende veel ander mit hem wt des keysers gallienus ghebot wt Anders gheseten wert decius Als vincencius en ander doctores scriuen dit is die waerachtigste opinie somen leest in sinte laurençius legende.

Tot Romen worden xl kersten martirizert In Affriken iij^e martelaers mit ontallike veel ander kersten die in dese persecucie worden martirizert

Cyrella decius dochter maecht ende martelaer

Elvi riddersen martelaers

Euphina decius wijff martelaer.

laurencij. glorioess mē
Felicissimus martelaer
Agapitus martelaer
Romanus martelaer
Hypolitus martelaer
Concordia martelaer
Hypreneus martelaer
Habundus martelaer.

Claudius verwan en versloech die goten Allemannen en Geyke die wel xv.
iaer lang Illyricum en macedonien beleghen hadden Ende daer mede so verdiende
hij een gulden beelt ende een gulden schilt int Capitolum te romen vande romen
nen Ten laesten starf hij aen een zuget

Claudio ij iaer xvij daghen
Quintillo xij daghen

Die afre wreefste ende groeffte kettery der manicheen nam hier oerspronck Ende
began van een gehieten manes ghehoeren wt persen scarp van sinnen en barbarich
van zeeden dese seide te wesen twe beginselle daer alle dinghen oersprong off nemē
Quirinus martel Te Roemen ij ende lxij martel Eusebius monic en mē
Abbacuck martel Cefarij dyaken en martelaer xlvj. martelaers
Julianus martel Leonius raetsman en martel C. en xxj. martelaers

ij.
Dyonisio
martel
deses coemst en vint
men nijt. Hij sat ij.
iaer en ij maenden

ij.
Felix m ar
telaer
Romeyn sat ij. iaer en
x maenden

Dse dyonisijs onderscheide
die perwochien ghebiedende
dat die pastores souden een
yghelick in sijn termijn con
tint wesen Te laesten wert
hij martiriziert en begraue
in sinte Calixtus kerchoff

Dese felix ordinerde datmen soude misse doe
op die reliquie der martelaere Jee hij ordi
erde datmē i der kerke soude alle jaer hoech
tijt houden van die kerckwindinghe Te laes
ten wert hij martiriziert ende begraue in sijn
kerck die hij ghesticht had opten ij kalendas
Junij

Die negghende persecucie gheschiede inder heiligher kercke wt des keyfers Aurelianus gheslot in welcke persecucie alte veel kerste martiriziert worden. Ite vanden hemel viel een alte zwaer blysem daer die pincken of verueert worden als een eyken des toerne gods. Ende als vermanende dat hi soude weder wepen die sentent welcken hij tegghens den kersten ghegheuen had. Ende want hi die nijt weder wepen en woude daer om wert hi vanden blysem ver

Keyfers

Aurelianus.

vijff jaer ende vi maanden

Columba maghet en martel
Quirinus martelaer
Patroclus martelaer
Agapitus martel
Leonilla martelaer mit
haer derden.
Priscus martelaer

den eersten den kersten menschen seer goeder teken
waer om verleen den hem god ouer al sijn ryck
den grote victori. Ende sonderling ouer die goet
Mer hi wert bedrogen en omkeuangen mit
der bofer menschen. Ende na dien dat hi die ker
ten seer wreetlick veruolchede en had hij nye enen
goeden dach. mer hi wert ter stont ghedoot.

an? mundi

Theodora martelaer

v^m iij^e lxxij.

Paeusen

Symphorianus mit
xlvij martelaers
iij^e en xlvj martelaers

Basiledes mit veel and
kersten worden marti
riziert.

Euticia
nus m^e.

De Euticia
sat viij jaer
x. maanden
iij daghen.

Anno Xpi

ij^e lxxij

Marcus als sommighe hystori
en segghen so wert hi mede gheset in die
linie ende ghetal der paeusen ende dat
hi naden paeus felix dat paeuscap soude
beseten hebben viij jaer lang. Alleen dese Marcus
heest ontgaet dat hij nijt en martelijt en wert onder
so veel persecucien. Mer hi starff. Confessoer. Ende is
begrauen in sijn kerck int middel van romen. Item
damasus vincencius en Martinus en maken gheen
menen van desen Marco.

Paulus die eerste.
heremijt was in de
se tijt vermaert.

Euticianus was
die heyligheste en die
uoetste paeus hi begaen
mit sijn eyghen hant op
verscheiden plaetzen
ende. xlvij. martelaers
Ite hi ordinerde so
dat een martelaer ge
eff dat hijs sonder elken
cleet nijt graue en soude
noch sonder stoel. Ite
hij ordinerde datmen
hoern ende bonen soude
gebenedie opten outen
Te laetsen wert hi mar
tiriziert ende op sinte co
laptus kerchoff begraven

Maria egiptiaca die een sonderste was dede in deser tijt in der woestinen alse gwe
te penitēcie wel xlvj iaer lang Ende si was seer vermaert in dese tijt Ander meis
ters segghen dat si was int iaer ons heeren iij^e ende lxxx Die abt Jozimas heeft
hoer leuen bescreuen

Dese titatus
was eē goet
man Mer hi
en regnierde nijt lang. hij
wert verslaghen in ponto.
Item florizanus wert versla
ghen in tharsen

Tatius
vi maent
iij maent
florizang

Probus
vñf iaer.
iij. maent

Carg
ende sijn
sonen
iij. iaer
Carinus
Numemiang

Dese Probus had veel
tijt victori hij voerde veel
striden. hij versloech hij co
len bonosum ende proculu
hij wert mit den ridere ende
knechten bij firmium ver
slaghen

Dese carg was in alle
dinghe quaet hij wert
vanden blye verslage
hij voerde een strijt te
gens den parthen daer
sijn sonen Carinus en
numemiang mitte swer
de verslaghen worden.

v^m. iij^e lxxxij

Gapus
martel.

ghelore wt dalmatien van dyoclesianus gheslacht Sijn
vader hiet gallus dese gapus sat xi. iaer iij maenden en
ix. daghen hij starf martelaer opten x. kalendas vā mey
ij^e lxxxij

Dese gapus ordinerde dat niemant hem vermeten en soude biscoppen ofte oeck An
der clerken voer weerliche rechten te beclaghen Item dat gheen heydē ofte ketter
soude enighe kersten moeghen accusieren of tot quader famen brengghen. Item hij
ordinierde dat alle clercken mit dusdanighe graden souden op clymnen so datmen
eerst soude werden hostianus dat is een doerwachter. daer na lectoer. daer na exor
dist of belser daer na acolite daer na subdyakē dyakē en priester. hij vloech oeck
voer dyoclesianus per seuaie ende woende in Cripten Ten laetsten sterf hij mar
tel onder dyoclesiang Sijn hoechtijt houtmen opten x. kalendas van mey

Concilium van Antiochien wert in dese tijt gehouden tegens den ketter paulus
samofetanum in welke hij damniert wert en beroeft van bisdom

Dyoecleianus was die alre houeerdichste. hi verbrande alle die boeke der heyligher scrifturen. En hij veruolchde die kersten ouer al die werlt x jaer lang. En liet alre eerst sijn clederen ende gheschoeyte mit ghesceente besticken. Ende alle voer gaende princen plegghen mit slechte purpuer hem te verceden. hij voerde veel strijden. hi nam maximianum herculum tot ee ghesel sijns rijckes. Ende hi maecte galeum en constancium mede keyfers om nootdwegghen der strijden. hi woude voer god aenghebedet wesen. Onder desen twee was die tiende persecucie ende die meeste van allen. so dat hij marcellus des paeus tijden binnen xxx daghen wel xviij dusent menschen voer dat kersten gheloeff ghedoot worden. Constantinus eer dat hi keyser were do versloech hi desen maximianum om laghen die hi hem leyde. Dyocleianus wou vergheuen ende starfte salome. Dese twee tyrannen doe si ontalike veel kersten ghedoot hadden ten laetsten waren si den kersten wat ghenadeliker alsoe dat men ment pinen en soude. Mer wie xpm belede die soudemen sijn wechter oghe wt sijn ende sijn luster hasey lambarren in dese tijt so was die kerstenheit in britanien ende

an. mudi

Paeusen

anno xpi

Marcellinus
m.

Romeyn Sijn vad hiet proietz hij sat viij jaer ij maenden ende xxx daghen.

in gallien vol na te nijt ghecome. Na maelen na veel ende grote bloestortinge ghe word dat rijk wed restantere en gheset in sijn oude ghesteltemisse. Ende alle beyde togen si hoer purpur wt in substitueerde ende settede in hoer seide die jongher waren om dat si i hoer on de daghen wouden rusten. Ten laetsten wert dyocleianus ughen en sijn

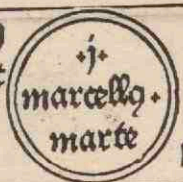
Dese marcelling om wreelheit der persecucie so offerde hi den afgoden wierocck vallende vanden gheloue. Mer daer nae wort bewoepen een Consilium van hondert ende lxxx. biscoppen voer welcke hi oetmoedelike int open haer sijn seule beleet. En wort anderwerff den keyser dyocleiano presentiert moet williclic. Ende daer wort hi onthoeft. Sijn lichaem lach xxx. daghen onbegrauen. Mer wt sinte peters ghebot werctet ter aerden ghebrocht ende begrauen van een die marcellus hiet tot sinte peters voeten. Sijn hoechtijt houtmen inder kercke opten sesien den dag van Januario.

V Die .x. persecucie gheschiede inder heyligher kercke wt ghesot van dyocletianus ende maximianus Dese was noch die swaerste ende lastigher dan enich ander voerleden persecucie Ende duerde .x. jaer lang Ende was also groot dat in xxx. daghen wel xx. dusent kerste martelhe worden Item die kercken ende die heylighe boecken worden verbrant.

Maurus	Carpoforus	Sebastianus	Dyodorius
Victorinus	Alexander	Marcellianus	Marianus
Victor	Mauritius	Marcus	Nycostratus ende
Nicoforus	Gereon	Hilaria	Joehijn wijsf
Claudianus	Victor	Crisantus	Policarpus
Dyoforus	Ingimus	Daria	Tranquillinus
Setapion	Felicianus	Claudius	Evomacius
Pappas	Tempronianus	Jafon	Tiburcius
Babillus	Die iij gecroende	Maurus	Vincencius Oroncius

v^m iij^c xcviij.

Dese was een Romeyn Sijn vader hiet benedictus hi sat vijff jaer ende xxij daghen.

laer

A Dese martelaers en noch veel ander mit hoer. worden i dese tijt martiriziert voert kersten gheboeff.

ij^c xcviij

A Dese Marcellus had grote tweedracht ende twijst mitten keysar maxencio segghende dattet betaemt ende toe behoert enen goeden keysar die verdestruere de kercken te vernynen ende weder temaken Ende oech den priesteren gods alle eer te beuysen somen leest inden decreet xcvi. dis. Item hi ordinerde datmen ghen gene: rael consilium soude houden sonder autoriteyt ende consent vanden paeus Alst bescreuen staet xvij. dis. synodum Item hi ordinerde inder stadt van romen xv car: dinalen om den kersten menschen te dopen ende om die doden menschen te begrauen Ten laetsten wert hij martiriziert onder maximianus ende seyt begrauen op sinte pascillen kerckhoff inden wech gheheten salaria.

In Englant was dat kersten gheboeff volna vergaen om der persecucie wil die in dese tijt gheschiede van maximiano den keysar.

Keysers

Dyoecleianus ende maximianus lieten willichlick dat keyserslike rijck leghe
o dat si i vreden te same mochte out werden **E**n si settede twee keyseren ons hem
als maximinum ende galerium om illiricum . **A**lyen . ende voert al orienten te
regieren **E**nde constantium claudig neef om te regieren ger manie gallien spaen
gen ende britaengen **G**alerius had te wijff valerian **D**yoecleianus dochter **E**nde
Constantius had te wijf **T**hedoranz maximianus stief dochter . daer hij creech vi
sonen die constantinus broeders waren ende die hij wan bij helena sijn boel **C**on
stantijn sterff ende **C**onstantinus creech dat rijck in britanien **E**nde maxentius
wert keysers te romen ende verdreeff sinen vader maximianum **M**er doe **D**yoecle
iaen vergheuen was ende doot . doe ontfeng constantinus maximianum weder
mit groter eeren ter tijt toe dat hi na dat rijck stont **E**nde doe versloech hem **C**on
stantinus te massilien . **E**nde bij een teyken des heylighen cruces dat inden hemel
hem ver toent was . verwan hi maxentium bi een riuier dat danubium hiet **E**nde
hi veng sijn stief vader kaniū die oeck woude keysers wesen en onthoefde hem **E**n
galerius word van die wrake gods blint ende oeck vanden lue ter doot .

an^o mundi

v^m v^e in

Paeusen

Dese was een grieck **E**n
sat ij jaer ij maende ende
xxx . daghen .

Anno Xpi

ij^e iij .

Dese **E**usebius was een leek ende wert paeus ghemaect hi was een medicijn me
ester het is kenlick dat des ghelijck in voerleden tiden wel meer geschiet is dese or
dinierde dat ghe leek en soude sine biscop moghen accuseren ten waer dat hi van
den gheloue viel **A**ls hi bescreuen staet inden decreet in die ij distincti in die vij quesi
ende int capittel laycos . **T**en laetsten wert hi opten paesdach doe hi inder missen
stont martiriziert onder **M**axentius .

Victorianus

Symphorianus

Castorius mit sijn wijff

Castulus

Cesarius

Memias

Nobilis

Dorotheus

Gorgomius

Petrus

Herasmus

Gonifacius

Dorothea

Theophilus

Thedosia

Vitalis

Agricola

Asca

Philemon

Hyraneus

Ontallike veel martelaers

Noch xxx dufent martelaers

Basilus ende noch vij mit hem

Cosmas

Damianus

Antimus **D**ie waren wijff broeders

Leonius

Euprepus

Juliana

Januarius .

Dese twee als galerius ende Constantius deplden dat Roemse rijk onder malcander seer vreedsamelick. mer si en leefden nijt lang daer na Ende daer wt op stonde alte groten twist ende veel ciuyl striden die nijt en mochten neder ghelept werden sonder groten arbeit Ende nae dien datter veel tyrannen verslagen waren de cessierde die striden i des grote constantino

Galle:
rius con:
stancius

Dese hiet oock maximinus.

ij^e ende hee martelaers
Primus ende felicianus
Vitus ende modestus
Crescencia
Albinus
Agapes
Thionia
Pyreneia
Theodora
Florianus

In dese tijden worden meer keysereynghe maect daer die kerste yammerlick off persequiert worden Van welcke dese maxenaius een was. hier off leset orosium Dese was onder constantinus ende teghens hem.

Max
enaius vij
jaer.

Rogacianus
Donacianus
Pancracius
Felix

Adauctus
Nathalia
Eugenia
Margareta

Sinte Catheryn mit vijftich meisters
xl. ridderē En noch veel ander mat
Petrus van Alexandrien
Lucia maghet en martelaer

xxviij dusent martelaers

Simplicius
Faustinus
Beatrix
Pantaleon
Georgius
Iustus
Leocadia
Eustoforus
Anthonia
Anthonia coninck

Die heel stadt van trier word vol na martiriziere Ende noch ontallike veel kersten menschen worden in dese persecucie martiriziere welker namen god becreuen heeft int boeck des leuens.

Agnes maghet wert in haer xij jaer martiriziere hoer lichaem is uwoert Ende leyt tutechte inden doem in site martijns kerck.

Keysers

Dese Constantinus was constantius soen een glorioeff keysers. hij after liet ee
kerbaer naem hi regnierde seer wijselick. ende in stryden was hi seer victorioeff
Ende in saken diet gheloef aenghinghen was hi seer deuot **S**ijn grote goedertie
renheit ende heyligheit ende sijn duechdelike wercken
blencken also in die boecken der heyligher doctoren
dat hi sonder twiuel onder dat ghetal der heylighen
gherekent wert **D**ie grieken segghen dat hi int eynde
de sijns leuens in ee cloester ghing ende wort monic
Ende si houden sijn heechte opte xpi dach in meere
Eusebius **O**rosius ende meer ander leeraers hebben
neerstelick sijn wercken bescreuen.

Constanti
nus magn
xxi. jaer.

Dese was
constantius
soen.

an? mundi

Hier wert die heylighe kerck weder vrede ghegheuen **E**nde wert alsoe ghesel
ticht datmen allen den ghenen soude pinighen die den kerste verdiet aendeden **D**
is certeyn een wonderlick veranderinghe des ouersten machte gods. **A**ls dauid
seyt in een psalm. babilons dochter is onsalich. salich is hi die di weder gheuen
sel dine weder gheuinghe die du ons wech gaefste.

Pausen

Mel:
chiades.
m?

Dese was wt **A**fren ghebooren **E**nde sat iij. jaer vi maende
ende viij daghen hi sterf martelaer opten x. dach van decem
ber.

Anno Xpi

Dese melchiades ordinerde datme op ghe sonnendach noch donredach soude va
ste o die eerweerdicheit des heren **E**n oec wat die heyden hoer heilighe vastel dage op
dese twee daghen hielden **A**ls bescreuen staet de consecracione. dis. iij. c. ieiunium
Ten laetsten wert hi martirizert ghelijck alle die ander pausen die voer hem ghe
weest waren **E**nde dese melchiades is gheweest die xxxij paus van sinte peter of
te tellen die al ghemartelijt worden en hoer bloet ghestort hebben voer dat kersten
gheloeff. **W**e ghenomen een paus die marcus hiet welcke confessoer sterf **G**reg
orius seyt dat et in dese tijt prijselic was datme pauscap begheerden ende daer na.

Dese constantinus wert ghesieten Constantinus magnus. Hij verwan drie keysers Ende hi wert vanden paus siluester bekeert. Ende om vander lazari ge-
sont te werden so liet hi hem doopen. hi gaf dat keyser rijk van italien mit alre vry-
heit den paus Ende hi leyde sijn keysers hoff in constantinopoli. hi vergaderde
dat consilium van nyenen daer arnus ongheloue condempniert wert. hi verciert
die heylighe kerck mit groter eeren Ende doe hi soude steruen de plde hi sijn drie
sonen dat rijk Constantino gaf hi Constantinopel Ende Constancio gaff hi
Anchiochien Ende Constans had romen mit all sijn toebereyden dese Constans
wert in spaengen verslaghen Constans in Aquilegien En Constantino wert
keiser.

Helena Constantinus moeder was een alte heylighen vrou ende coninghinne
van wonderliker deuotien ende grote werclichheit. Sij vant te Iherusalem dat
cruys ende die naghelen ons heren ihesu xpristi Sij stichtede loyn collegien ende
si heeft alle die staet der heyligher kercken mit groter vuericheit ende liefste glorifi-
ciert.

v^m v^c xiiij.

ij.
siluester
cōfess.

Dese was een romeyn ende sat xxiiij jaer
v. maenden ende xxi daghe.
seer

iii^c xiiij

Dese Siluester was een glorioess confessoer hi heeft die heylighe kerck menich
sins verciert Also wel in veel scriften als in miraculen. hi heeft veel goeder puntes
ordiniert. hi heeft die ketters mit hoer kettery dampniert. hi ordinerde cardina-
les. hi heeft sinte peters patrimonium als dat rijk van italien mit die heel stade
van romen ontfanghen vanden keiser Constantino en hi keerdent al totter eerē
gods Item hi doopte helenen mit veel joden hi vergaderde mitten keiser Constā-
tino magno dat consilium van nyenē Item hi ordinerde datmen opten outaer-
nige besighen en soude dan al linnen laken want ons heren dode lichaem was in
puer linnen laken begrauen. Ende hier voermaels plachmen te celebrieren op fe-
stepn off Collocraen off zyden weel ende dier ghelijck Noch veel ander dinghen
heeft hi mit een salich eynde volbrocht.

Dese Siluester eer dat enich ander consilium celebriert worden so riep hi te sa-
men iiij^c en loyn biscope ende condempnierte al daer den ketter Castin mit meer
ander ketters Ende hi maecte veel ordinaen.

Keysers

Die Tempellen der Afgoden worden in dese tijt ghesloten wt des keysers constantinus ghebot. Ende oeck mede wordet verboden datmen den Afgoden gheen sacrificien soude doen. Als ysayas prophetiert had dat die afgode die hemel noch eerde ghemaect hebben vergaen moeten vander eerde. Het gheleek ende schen ongheloeflick. Ende ten was oeck nijt te vermoeden dattet menschelike gheslachte soue ymmermeer ghevoert werden van deser dwalinghe mit welcke die menschen van des conincs van Assyrien nyus tijden tot deser tijt toe yammerlick mede gheplaecht waren welij dufent ende in^e jaer. Mer dese veranderinghe is sonder twiuel gheschiet wt die grondelose barmherticheit gods ende nijt wt der menschen verdiensten.

Athanasius biscop van Alexandrien was een glorioeff doctoer ende een scriftsack confessoer dese heeft ghemaect dat symbolum datmen daghelicx inder prime singht. Ende beghint Aldus Quicumq; vult saluus esse &c.

an^o mundi

v^m v^e xxij

Paeusen

Constancia des groten Constantinus dochter was een heyligh maghet en mit veel and maechden dienden si den heer. **S**ij was malacts ghelijck haer vader. Mer doer sinte agnieten verdiensten word si van gode gheeynichte.

Anno Xpi

in^e xxij

Alexander biscop van Alexandrien was een seer notabel man vermaert in consilium van nyenen.

Patricius biscop van Egipten verloor sijn oghe inder persecucie.

Eusebius biscop van cesarien palestine was een gheleert man inder scrifture.

Anthonius was die heylighste abt machtich in wercken ende in woerden. **S**ijn naem is ouer al die werlt wel bekent. Ende wert seer ont sien.

Pasimus sinte Anthonius discipel. Ende veel ander meer heremiten ende moniken waren in dese tijt inder woestinen seer vermaert.

Jozimas abt dese vant mariam Egiptiacam inder woestinen. Nochtans septmen dat si alle beyde waren in valentinianus tijden.

Nicolaus confessoer ende biscop des stades mirree was een heyligh man ende seer eerwerdich in deser tijt vermaert.

Atrius was een quade ende snode ketter ende een ypocriete dese belyde inder godheit die drieuoudicheit der personen. Mer hi mislaecte eenheit des wesens. van dese kettery heeft die heylighe kerck bouen maten besmet gheweest.

Omtrent in dese tijt gheschiedet datter dicwyl grote twist ende disputaai was onder den doctoren van die possessi ende besittinghe der tijeliker hauen des heylighe kerckes welcke die gheestelike prelaten begonsten te hebben. Die een seyd dattet wehtueer dich en not waer dat die kerck tijelijcke houe ende tijelike eer soude hebben. Die Ander spraken contrari dattet soe niet en behoerde. En dat en is niet vrede ende wat die heylighe kerck doet. seyt. ofte besitt. Alrijt heeft si benpders die hem contrari sijn. Item die kerck heeft langhe wyl vercoren in armoede ende in li den te leuen. si heeft benpders die hem contrari sijn. Daer na heeft die kerck ontfangen tijelike houe ende tijelike goet. si heeft benpders die hem contrari sijn. Waer om willen wij neerstelike toe horen ende aen mercken watter ghescreuen staet soe vjnden wij claerlike dat onse here ihesus xpristus dit voerseyt heeft ende oeck sijn wtuercoren beboefft heeft. dat si die Ackeren souden ontfanghen mit persecucie. Als marcus die ewngelist scrjft in sijn x. capittel. Ende sinte peter sprekende seyd heer. Siet hier sijn twee sweerden. Die heer antwoerde ende seyd. Het is ghenoch. Waer op sinte barnardus scriuende totten paeus Eugenium seyt aldus. Dat die paeus wt die ordinantie gods ontfanghen heeft beyde dese sweerden. Anders en soude hi niet gheseyt hebben het is ghenoch. mer het es te veel. Dat gheeste like sweert regiert hi seluer. Ende dat weerlike ofte materiael sweert. regiert hij doer ander weerlike menschen. Sinte Thomas neemt voer hem dese reden wt die godlike ende natuerlike rechten. Want dat gheheel kersten leue wert principaelike ordiniert tot een gheestelike ende gheen tijelike eynde. hier om die ouerste biscop die paeus welcke een vicarius xpristi is inder eerden en dien dat dese ordinatie beuolen is sel hebben volcomen macht te ghebieiden den kersten menschen om te beuoen dit eynde. Ghelijck een meyster werckman. Want tot wien dat toebehoert die sorghe des vterste eyndes. den sellen oeck onderdanich wesen alle die gheen dit toe horen te sorgghen van voer gaende dinghen te besicken om dat vterste eynde mede te veruuen ende sellen van hem ghesickit ende regiert werden. Want die gheen die enich wapen of ander instrumenten behoeden sel die moet den smit ghebieiden. hoe danich dat hijse ghemaect wil hebben. En want dit eynde als die vercrighing der hemelscher glorie is dat alre eerwerdichste eynde. daer om is die ouerste priester die paeus hogher dan enich ander mensch hebbende macht ouer tijelike dinghen. Ende daer om wereter gheseyt. Een heyligh ende een coninclike priester scap

Keysers

an? mundi

Pausen

Anno Xpi

Beleken alle kersten coninghen moeten onderdaen wesen. ghelijc die ouerste priester die paeus onderdanich is den here ihesu xpristo van wien dat conincelike priesterschap oersprong heeft. **I**tem **S**o veel is dat regiment hogher ende in meerwoerden te houden. hoe dattet tot hogher eynde gheordiniert wert. Waer om ist tenelick in die wet xpristi dat die coninghen fullen den priesterey onderdanich sijn. **M**er waert dat die kersten religi principalick ingheset waer om tijelic goet te verengeso fouden die coninghen den priesterey boue gaen. als me voermaels in die oude eweplacht te doen. **E**nde die heyden houden dat noch daghelic. Want si ordinieren hoer godlike dienst tot dat eynde principalick om dat si moghen rijck werden. **I**n tijelike hauen. dit sijn sinte thomas woerden. bona ventura seyt dattet wt die ordinatie gods coemt dat die kerck in tijelike dinghen oueruloeidich is. Watmen vinder weynich menschen van alfulker volcomelheit. die fouden willen ontfanen die last der gheesteliker ministrering sonder hulpe ende bijstant van tijelike goeden. **A**ls foudere een groot deel der kersten vergaen moeten. om datter niemant en waer die die sacramenten ministrerden. **S**inte brigitta in haer iij boeck int lxxvi. **C**apittel scrift dat die heylighe Joncfrou ende moeder gods **M**aria haer dese woerde seyt in eenre openbaringhe dat die kerck gods was in die eerste tijden. **B**i hauen wil al arm van tijelick goet ende in langheit des tijts om dat die vriende gods fouden wesen vuerigher ende neerstigher te predicken dat woert gods. **E**nde oeck om te weten dat rijckdom wt hem selue nijt quaet en is. **M**er die misbraking der tijeliker hauen seer quaet is. **W**aer om onder desen paeus siluester ende onder ander paeusen sijn die tijelike goeden den kerck ghegheuen. Welke goede die heylighe manen in lange tijt alleen tot hoer ende hoer vrienden profijt ende totter armen behoef ministreren. **S**ommighe segghen dattet oeck nijt alleen van node en was den gheesteliken prelaten te hebben nootrust van tijelike goeden. **M**er dat si oeck fouden hebben tijelike iurisdicia om hoer goeden daer mede te beschermen. **E**nde te bedwingen die quade stouticheit der gheenen. die die gheestelike goeden tot hoer eyghen profijt begheeren te ghebruken. **H**et en betaemde oeck nijt dat een gheestelick prelaet mit gheestelike macht versien. ontfangen soude van enich werlick heer macht. dat sijn daer mede te beschermen. mer het betaemt het dat hi die macht seluer besitte soude. **D**it weet al probiert bewesen ende wel gheuesticht wt die leghenden der heyligher vaderen die tijelick heerscappe ende veel ander eersche hane rechtuerdelick beseten hebben. **W**ie derft segghen dat dese heylighe paeusen bisoppen. mannen van groter consten glorioess van miraculen die alle tijelike dinghen als sijnck ende vullens gheacht hebben van welker leringhe die heylighe kerck blenct als die sonne en als die maen. **W**eke scriftuer ontfeket allen den ghenen mit vuer ende liefte des heyligen gheestes die hoer daer in ofenen. van welken mannen veel ghemartiniziert sijn om der kercken priuilegien te beschermen. **W**ien vindermen soe coen die segghen doruen dat

dese mannen so groot ende so veel souden versott ende verdwaest wesen dat si die
 tñelike goeden souden ghesouden hebben teghens die rechtueerdicheit ende teghens
 die wille gods. Mer wij sien dat si quader doot ghestouwen sijn die der gheesteliker
 personen haer eruen ende ander goeden aengheuochten hebben. En die keysers **Con-**
stantin seyde die brieuē des keyserslike testaments mit sijns selfs handen op sinte
 peters eerweerdighe lichaē begheerende wraeck van die aenwechters der heyligher
 kercken somen leest inden decret distincties en tneghentich **Cōstantin**. Wie heeft
 ter vermetelick qualike ghesproken ofte ghedaen. die dese maledixia ontgaen
 heeft ten waer dat hi hadde bewou ghedaen. **Certeinlick** so mogen wi allegieren dat
 woere gamalielis welcke bescreuē staet int werck der apostelen int vijfste capittel
 ist dattet van gode is so en machment nijt ontblijden. En Wij lesen dat die princen
 en die wijzen deser werlt in allen hoeckē des werlts dat patrimonium der heyligher
 kercke so seer veel aengheuochten hebben. dattet nauwe gheboefflick is. hoe datmē
 verdraghen ofte raupenieren mocht dat so dicwil spoliert word. Mer god vande
 hemel teghens hoer ghestouwen heeft daer om sijn al die vyanden der heyligher kere-
 ke als weck vergaen tot deser tije toe. Waer is nu **Constantinus**. **Arcianus**. **Ju-**
lianus apostota. **Valens**. **Haptanapaus**. **Valaricus**. **Ganfericus**. **Honorius**.
Atalia. **Seuo**. **Totila**. **Theodricus**. **Constantinus** die derde ende die vijfte. **Hein-**
ricus die iij ende die iij. **Fredericus** die i ende die ij. **Otto** die iij. **Ludowicus** die
 vierde. Ende noch meer ander mit hoer ghesellen die so vermetelick ghesproken en
 gharbeyt hebben. off si die kerck een vre hadden willen doen vergaen ende te mael
 verdestueren. Waer sijn si nu hebben se nu oeck enich victori ghedaen. Siet hude
 opten dach bloyet die eer ende die dienst gods in blijschap ende in glorien. Ende des
 sijn gheē bewouwe en hebben ghedaen noch penitencie ghedaen so sijn si ghedaelt ter hel-
 len. Mer gheloue wi yet dat die wt cracht d mēschen geschiet is. Neen wij. Neē wij
 hier om is god voer ons wie sel ons teghen wesen of kwencken moghen. Siet dat
 heyligh gheboef regniert aenfiende haer vyanden diet kensden ende op horen tandē
 grammen ende die nijt doen en moghen teghens die macht des almachtighen gods
Nadawids prophecie sprekende in een psalm. Die here seyde minen heer sittet tot
 minen rechterhant hent ic sette dinen vyanden enen voetscamel dñre voeten. En
 mede dñre macht sel die heer wt seynen wt spon. weseet heer scapii hebbende int
 middel sijnre vyanden. Item in een ander psalm van mijnre ioghet hebben sijn my
 dicwil we gheuochten ende si en vermochten my nijt. En. Ende want dese disputac-
 tie bij tijden alre veel quaets heeftvoert ghebrocht om dat sommighe plupnistri-
 kers die den gheestelicheit contrari sijn hoer weerliken princen ten hooft lopen seg-
 gende dattet nijt toe behoert den gheestelicheit tñelike haue ende goet te besitten.
 Daer om heeftet die stoel van romen gheloden datmen nijt meer in twiuelle noch
 enighe disputacie off houden moet dat mit soe veel heyligher mannen leringhe ghe-

uefticht is. laet nu die wijse princen en heren deser werlt aenmercken wat hoer nu
salich. of onberlic ghedaen is. als sij vinden dat nae die loep van veel iaren en nae
veel auentuers niemant in deser saeck ghelucklich gheweest is noch voerspoet ghe
hadt heeft. Ende dat si hoer seluen niet te veel toe en betrouwen menende dat et sou
de moghen veranderen. Welcke dat vanden heylighen gheest gheordiniert en ghesch
ticht is.

Keysers

an? mundi

Mausen

Anno Xpi

Een Comect openbaerde hem een weynich tijts voer dat **Constantinus** stierff
Maxe seyt dat **Constantinus** doot ghebootsapt is bij een harighe sterre va onghewoentliker
grootheit welcke die grieken een comect heten. Hier na gheschiede ont
tallike veel quaets dat langhe tijt duerende was.

Syno:
Dus Nyc
na

Dit was dat eerste synodus ofte vergadering van vieren. En die
conteyt van desen is vast te houden ghelijck datmen dat **Ewangeliu**
hout. Dese vergadering was te samen gheropen en vergadert wt des
paeus siluesters ghebot. En oec mede wt des keysers **Constantino** ghe
bot in nychea een stadt van bithinien. En al daer waren bij een vergadert in
xviij kersten biscoppen seer heylighe mannen glorioess van miraculen. die al te sa
men ghelijck ende eendrachtelick al daer condenpiert hebben den ketter **Arrium**
die daer teghenwoerdich was. Ende sij maecten daer dat symbolum datmen inder
kercken singt na dat ewangelium. **Als Credo in unum deum &c**. Ende expone
rende dat gheloeff hebben veel dinghen ordiniert somen bescreuen vijnt inden de
cret xvi. dis. c. vi. synodus.

Dese drie waren des groten Constantinus sonen Mer in gheen van hoer drie en was vaderlike duechdsamheit. Baer om wort die gheestelickheit mit die ghe-meente alte seer tuerbiert **S**ijn depldient rijck onder hem Ende si voerden veel cuyl strijden in welcken Constantinus ende constans verslaghen worden Aldus soe quam al dat rijck tot constancium Ende doe dese **C**o-
 stancius keyser bleef wert hi mitter Arriaenscher on-
 gheloeff besmet ende veruolchede die kersten Ende doe
 opstonden veel strijden so datter nyement ruste of vre-
 de en hadde Ten laetsten wert hij mit ee onversienlike
 doot belopen ende sterf onsalichlick.

xxiij jaer

consta-
ting cōsta-
ag cō-

stans

Die vii persecucie geschiede in die heylighe kercke wt des keyfers Constantius ghesot die mitter Arriaenscher ketteri besmet was in welcker persecucie alte veel kersten menschen martirizert worden Ende veel kersten worden veriaecht Ende die kersten worden als scapen opter outaren doot gheslaghen Als sinte Anthoni-
 us voersept had.

v^m v^e plin

Romeyn

Marcus.

Dese sat ij jaer viij maende
ende xx daghen.

Romeyn

Julius.

Dese sat ix jaer. ij. maenden
ende viij daghen.

iii^e plin

Dese Marcus ordinerde dat me-
 der kercken soude mit luder stem-
 me singhen **C**redo i unum deum &c
Sijn ordinerde dat die biscop van
 hostien die hostiensis hiet soude mit
 een mantel ghecleet wesen Ende dat
 hy den paus consecrieren of wpen
 soude Ten laetsten sterf hi opten viij
 dach van October.

Dese julius leet veel persecucie van
 constancio arriano hi was x. jaer lang
 verdreuen Ten laetsten doe constancius
 doot was quam hi weder ende besat sijn
 stoel Doe stichtede hi twee kercken Te
 laetsten sterf hij salichlic en wert begru-
 uen op dat kerchof calixodij Sijn hoech-
 tige houtme inder kercke opten viij dach
 van April.

Hilarius Biscop van pytten een heylighe ende gheleert man in galileen vermaert.
 Maximinus Biscop van trier een groot confessoer.
 Hierlant wert bekeert ende totten kersten gheboef ghebrocht van ene ghevanghe-
 dienstmaecht.
 Symon archibiscop van seleucien wert martirizert in parside
 Evi dusent martelaers ende noch onsalliche veel kersten menschen worden in dese
 tye martirizert.

Pachomius een alte heylighe man was een ouerste prelact van ontallike veel moniken ende nonnen. hi ontfengse all van heylde kunne man ende wijs na die regule die hem vanden enghel gods ghegheuen was dese woende in Egypten.

Amos was een ouerste van drie dusent moniken Ende een ander hiet

Amon dese waren in dese tijt vermaert.

Keysers

Twee hondert ende vijftich clercken mit ander moniken ende ander jonckfrouwen worden vanden Arrianen verflaghen.

Die donatisten begonsten in dese tijt Sij waren ketters in affriken also ghe- noemt van een die donatus hiet. dese segghen dat die heylighe kerck alleē bij hoer in Affriken ghebleuen is Sij doopten hoer kersten anderwerff. dese kettery duert de seer lang.

Eunomius ketter dese was malaetsch inden lichaem ende inder zielen van hem is die kettery gheseten Eunomia. dese seyt dat die soen gods nijt ghelijck en is den vader inder naturen. mer in gracen.

anº mundi

v^m v^e lij

Paeusen

Macedonius was een ketter dese seyde den heylighen gheest nijt ghelijck te wesen den vader ende den soen. dit was een grote kettery.

Romeyn
Dese sat xvi jaer.
vii. maenden ende
iiij. daghen.

Anno Xpi

iiij^e lij

Dese Liberius was eerst een goet kersten Ende hi was den Arrianen seer contrari Waer om wert hi verdreuen ende inder ellenden gheseynt vanden keysers Constantio Doe cozen ende ordinerde die clergg enen anderen paeus die felix hiet bij consent vā desen liberii Mer dese paeus felix was den Arrianē noch lastigher en meer contrary Ende inder strijden so seer moeylick dat die Arrianē haden den keysers Constantium Off hi liberium woude weder setten in sijn stoel. Want liberius verwonnen was vā verdriet sijner ellenden ende wort besmet mitter Arriaenelike ongheloue ende belyde daer aen mit scriften Aldus so quam liberius weder te ro- men als mit victori Ende doe wert felix mit veel ander kerste verworpen Alder gheshiede een grote twist ende een grote persecuci der kersten menschen

Dese liberius was die eerste paeus van quader fame Want all die paeusen die voer desen liberium waren hebben gheweest heylighe ende exemplaer manne Als hier voer bescreuen staet wel iiij^e ende .l. jaer lang.

Macedonius was een ketter Ende seyde den heylighen gheest niet ghelijck te wesen den vader ende den soen dit was een grote ketterij.

Flauianus ende de datus dese twee ordinerde datmen die psalmodie mitten anderen sang soude singhen inder kercken aen beyden sijden vanden choer verscheyden Ende datmen die vigilie soude lesen totter martelaren grafstede.

Paulus simplex was sinte Anthonius discipel Ende doer verdienen synre ghehoer samkeit so quam hi ghering tot groter volcomelheit.

Donatus een groet gramaticus dese was sinte heronimus meyster.

Johannes crisostinus biscop van Constantinopel Een man van groter strenghheit en heylicheit was orent desen tijden vermaert hi heeft alte veel bescreuen en syn scriften houtmē noch inder kercke. Vanden Arrianē leet hi veel persecucie.

Paulinus biscop van trier : Hylarion : Victorinus . Twee macharij.

Dat Anderde Sasma ofte tweedracht inder heyligher kercke gheschiede tusseken liberium ende den paeus felix om der Arriansker ketterij wil. welke liberius seer gunstich was Ende daer om wert liberius vanden kercke versmaect als een ketter Ende felix word voer paeus ghelouden.

Doe liberius 9. jaer paeus gheweest had ende hem seluen maen kerck wel vergaert had wert hi verdreuen vanden Arrianen Mer wt verdriet der Ellende verkeerde hi syn duechdlike wercken tot groter onduechde ende wert mitte Arriaesker ongheloue besmet Waer om wert hi weder paeus ghemaect ende regierde hem qualiken. Want veel korsten worden vanden Arrianen ghedoot daer hi consent toe gaff.

Eusebius Eusebius priester dese want hi bewees liberium een Arriaen en een ketter te wesen daer om wert hi in een Camer besloten daer hi starff.

Basilus biscop van Cesarien een groot confessoer.

Gregorius emisenus biscop was basilus broeder.

Ende Petrus.

Gregorius nazanzenus een doctoer was biscop in die stadt nazanzo ofte constantinopel.

Dese Julianus apostata was des Anderde Constantinus neve hi was in ge-
esiliken ende in weerliken rechten seer wel gheleert. hi was alre eerst een goet ker-
ten. daer na wert hi monick. daer na een kockelaer Ten laetsten en dwaelt hi nijt
alleen vanden gheesteliken staet. Mer hi viel vanden gheloue ende wert keiser.

Keysers

een jaer
vijnmaet

Julia
nus apos-
tata.

hi arbeide om dat kersten gheloeft te verdestrueren. Con-
stantinus sijn oem seyndt hem teghens die walen ende ge-
mamen. Ende hi onder dede die biscoppen. Hier van ewech
hi houerde ende settede hem teghens sijn oem. Ende doe con-
stantinus sijn oem doot was gaff hi hem totter Afgoden dienst ende veruolte
die kersten. En inden eerste so toech hise tot hem mit ghiften ende gauen ende maec-
tese groot diet kerste gheloue versaeften. Naemaels dwang hise mit menigerley ge-
bode. Ten laetsten doe hi hem bereyde te stryden teghens den parthen doe loefde hi de
afgoden dat bloet der kersten menschen om van hoer victori te verueren. Mer doe
hi inden stryde was tegens die parthe wort hi van sinte Marcurius riddende mar-
telaer verslaghen die voermaels van hem ghedoot was. Ende Julianus blasphe-
mierende xpristum sprack aldus. du hebste victori. O galileesche man du hebste mi
verwonnen. Ende mit sulker ghelint gaf hi den gheest. Als sinte basilius sach in
een visioen welcke basilius ghedreycht was vanden keiser Julianus dat als hi
weder vanden stryde quaem dat hi die stadt van cesarie daer basilius biscof of was
verdestrueren soude ende slecht maken ghelijck der eerden om dat sinte basilius hem
offerde in garsten broden doe hi ter stryde reysde.

an? mundi

Pausen

Anno Xpi

Die twaelfde persuaacie inder heyligher kercke gheschiede wt ghebot des keysers
Julianus die vanden kersten gheloue gheuallen was hi had gheloeft den afgoden
te gheuen dat bloet der kerste menschen mer nijt te ughhefs. Want hi van god der
den heylighen martelaer marcurium verslaghen wert wt ghebot der lieuer Jone
frouwe ende moeder Maria.

Johanes en paulus martel. Theodric m^r Donatus m^r En noch veel
Quiriacus biscof en martel. Gordian m^r Juliana m^r meer martelare
Gallicanus martel. Ephimach m^r
Moyse abt. Simcle. Copres. Effrem. Pambus
Serapion was een ouerste van x. dusent moniken. Ende noch veel ander herem-
ten waren in dese tijt vermaert.
Barlaam heremijt. Ende Josaphat des conincs soen van indien waren in dese tijt
vermaert.

Dese Joumianus was alte mael goet Ende want hi kersten was so en wou:
de hi der heyden keyser nijt wesen **H**ij dwang die Arrianen ende brochese totten
ghelouue **H**ien regierde nijt lang Want in een huus dat nywe mit kalck ghepley
stert was versmoerde hi vanden roeck ende van veel stokenes.

vij.
maent. **jouini**
ang kerst
ten

vi.
jaer.

valen
timianus
kerste

Dese valentiniag was een deuot kerste en
stantastich inde n gheloue **H**ij gods ordina:
cie wert hi keyser o dat hi in **Julianus** tij:
den lieuer woude **S**ijn Amt ende rechter scap verliesen ende balling verdreuen wer:
den dan vanden gheloue gaen. dese was alre victorioess **H**ij verwan die sassen en
die van bourgoengen.

Justina keyserinne was valentiniang wijsse dese was
bij haer manss tijden heymelick aenhanghende den Arrianen Ende doe valentinia
nus doot was. veruolckde si die kersten mendallen seer **E**n sonderling veruolck
de si alte meest **Ambrosium**.

v^m v^e plij

Vidimus was blint van sijn kinssheit
Ende wert bider verhengnisse gods ee
gwoot doctoer Ende namaels biscop va
Alexandrien.

ij.
Felix
mr.

Romeyn
Dese sat een jaer. een
maent ij daghen

iii^e lviij

Iheronimus **C**ar:
dinael
Dese Iheronimus
priester ende Car:
dinael was een pri:
cipael doctoer vaden
vier doctoren hi bega in dese tijt
in die heylighe kerck vermaert
te werden. hi was gheboren we:
dalmacien Alre liefde hij seer
heyliglic hij strafte alle ketters
mit heer kettery. hij was een
vast fundamene des heylighen
kersten gheloues.

Dese Felix was een heyligh man ende wort
paeus doe liberius verdreuen was **D**ese. Want
hi den keyser seyde een ketter te wesen. dier om
wert **Constancia** toernich settende hem va dat
paeuscap **T**en laetsten wert hi onthoest en sterf
martelaer op die vierde kalendas **Augusti**.

Johannes heremita was een heyligh
man hij voer seyde theodosio dat hij
soude victori hebben ouer sijn vyan:
den.

Alexeus een heyligh man van won:
derliker pacencie was te wmen ver:
maert.

Keysers

Dese valens was valentinianus broeder. hi regnierde langhe tijt mit hem. Mer wt vrese ende angst van sinen broeder so en dorst hi die kettery welcke in hem verholen was niet te werck setten. Mer na sijn broeders doot voerde hij dat regiment alleen en doe begonst hi die kerste te veruolghen. hi dwang die monike dat si mede moesten strijden. Ten laetsten na veel onghelucs sterff hi quader doot. Nochtans gheleert of hi een weynich ke:
rouwe hadde ghehad.

valens
mit graci:
aen.

Dese was con:
arriaen en co:
nierde in jaer

In dese tijt Regghendet wol vanden hemel. Ende bij constantinopel vielen wt lucht haghesteen so groot datse veel menschen ende beesten dode.

Mar:
tinus bis:
cop.

Dese Martinus was biscop van tours een man van alte wonderen. He groter heylcheit geboren Van pannomen. Dese verweete drie do:
Ende hij sterff een heyllich Confessoer.

en? mundi

Paeusen

dama:
sus confes:
soer.

Dese damasus was wt spaengen geboren. Hij staet in vijftien iaer in maenden ende x. daghen hij sterf op den dach van December.

Anno Xpi

Am:
brofius bis:
cop.

Ambrosius was een woneyn. Ende ee primapael doctoer va vierden hij wert van valentinianus tot meplanen gheseynt. Ende thans daar na wert hi biscop ghecoren.

Dese damasus was een glorioess confessoer hi volbracht veel vnghegheuen die boeffs weerdich waren bij hulpe ende neersticheit van wtuercoren mannen. Ende ter bede van sinte iheronimus ordindet hi datmen gloria patri ende sicut erat ee soude singhen tot elken psalm. hi was seer wt nemen van ghedichten. Ende hij heeft veel scriffen after ghescreuen. Ende sonderling die heylstorie der paeusen en der martelaren.

Dat Anderde ghemeen Consilium datmen hiet Consilium constantinopolitanum teghens macedonium dede dese paeus damasus vergaderen.

Gracianus regnierde mit valentinae sijn cleyn Broeder Ende mit valens sijn oem in jaer lang Ende doe valens verslaghen was sach hi dat gheemeen goet seer desolaet. daer om nam hi theodosium tot een gheselle Ende regnierde mit hem. vi. jaer Ten laetsten wort hi van maxymus des groten constantinus neef te lyoen in droch verslaghen En nijt lang daer na wort oeck maximus rechtueerdelick van theodosio ghedoot Dese gracianus was een goet kersten hem seluen sparich. luttel vā slapen. kuy sch ende voll van goeder wercken.

Gracianus mit valen.

vi jaer. timaen.

In Egypten worden alte veel kersten menschen martiriziet wt ghebot des keysers valens want hij een starck Arriaen was.

Int rijck van sichien waren vierrehande naticen van volck hebbende al een tael mer verscheyden namen Sij waren aldus gheseten Gothi. Ppogothi. Gypodes ende mandali die nu poloni hieten.

Die derde tweedracht ofte twist inder heyligher kercke gheschiede tusschen den paeus damasum ende vsinum om tweer paerthien wil die een yghelick enen sonderlinghen paeus cozen Mer want dat meeste deel coer damasum daer om bleeff hij paeus.

In desen paeus demasus tijden gheschiedet dat die woestinen ende wil der misse die tot dese tijden toe hadden gheweest onbewoenlick om der onvruchelikeit wil van wateren ende om perikel van serpente ende om ander venijnde dieren. dat die nu in dese tijt bewoent worden van veel heilighe moniken ende heremiten Als Arsisus. perichius. penenes. pastor. zozimas. marina. eustrosina. joseph. sprus Agathon. achillis. lustrid. johanes breuis bessariens. zacharias. spehor moe hoys gebalon egladig. gelasig. Arseuius. lucius. Ende noch ontallike heylighe vaderen

In dese tijt was vermaert pachomius die in Egypten veel cloesteren fundierde dese bescreff wt integheuen des heylighen gheests der moniken regule.

Atem Rufinus priester van Aquilegien dese gaff ende bewerf den latinen veel griexer boecken.

Paula ende haer soen eustochium wpsde in dese tijt tot Bethlessem. Ende iheronimus heeft hoer beyde leuen bescreuen seer eerweerdlike.

Keysers

Priamus was een edel man geboren vanden saet van tweeën Dese comen in sonder dien was den rijck vā woenen rebel en wort ter stont vanden romeynen verslaghen Mer sijn kinderen vlyende begrepen en begonste vancrjck tegens der romeynen wil Ende sijn verpinnerde die stādē van colen ende begrepen daer hoer woenstādē **M**arcomir priamus soen was hoer heertwech En pharomir dus ncomir soen was die eerste coninck van vancrjck Ende doe die keysers valentinianus mit gheenvley manier van strijden dese verwinnen en moecht daer hiet hise francos id est feroces dat is te segghen wreet Want sijn onwinnick wān.

Synodus.
Constanti;
no politana

Dit was dat Anderde generael Consilium ofte vergadering tot stantinopel. daer te samen vergadert waren hondert ende Biscoppen teghens macedoniu den ketter die daer condempniert ende vredoemt werte

an? mundi

Paeusen

Haptanarius der gothen coninck dese veruolchde den kercken in sijn lant seer stranghelic Ende veel verter martiriziert.

Hier omtrent die jaren ons heren iij^e ende lxxxvij endet sinte iheronimus coninck.

Anno Xpi

augustinus Bis.
cop.

Augustinus van Carthagen geboren wt Affricē was een die mede te wel sprekende man Ende in allen constē ende in poetrie en vāntmen sijns ghelick nijt Hij heeft in sijne joechte gheleert alle die constē wel ke die philosophen gheuonden ofte bescreuen hebben Hij werte omtrent dese tijt tot meplanē gheseynt daer hi van sinte Ambrosius bekeert werte Hij liet der manicheen secte ende die kettery varen daer hi mede besmet was Ende hi werte inden naem ons heren ihesu xristi ghedoopt Dese Augustinus wess op ende wote een sonderling groot doctoer der heyligher kercke een van die vier principael doctores. Hi was allen ketters een starck vpant teghens haer kettery Nijt lang hi na hi werte Biscop van pponen ghemaect. hi heeft die heylighe kerck mitte sonderne sijne doctrinen seer vruchbaerlic ende vocht ghemaect wel sijn jaer lang.

Prisillianus Biscop van hispanien dese werte een quaet ketter En die kettery is na hem gheheten prisilliana.

Firminus Biscop ambianensis.

Honoratus ende sabinus dese waren heylighe confessores.

Thedosius was bouen maten een goet kersten van groter gheestelicheit. Hij was gode ende den kerck seer ghecouwe. daer om vercrech hij van god hulp en bijsstant in allen sinen werken. Ende verwinnende sijn vpanden mit openbaer miraculen so heeft hi hem seluen eerst ende voert allen princen ghetoent hoe goet dattet is deuote gebeden te spreken ende tranen te storten om victori te beueruen. Item doe hi ombelegghen wert van ontallick volc wt barbarien. Menneep hij deuotelick yristum. ende hi word een glorioess triumphiere nijt wt sijner cracht. mer hij hulpe van gode want dat scutt ende die pilsen welcke sijn vpanden teghens hem wetscho: ten. die keerde weder. Ende doden den ghenen diese weghesloten hadden. Die aen: siende die kerken vielen neder van groter verueernisse ende gauen hoer willich: lick onder den kersten keyser. Item hoe oetmoedelick hi hem had doe hij ghestraffe wert van Ambrosio lefmen in die legende vanden seluen Ambrosio.ouer leset oeck Augustinum in sijn vi. boeck van die stad gods hoe dat hi destrueerde alle der afgoden tempellen. En hoe hi barnden meer inder liefden en caritaten van veel

j.
thedofig.
kerste

v^m v^e lxxxiiij
Dese spricius was een Romeyn ende sat xv. jaer xi. maenden ende xxxv. daghen.

Siricius.

goets te doen dan inder begheerlicheit van heer scapie te hebben. Ten laetsten starf hij doe dat ghemeen goet wel dispomiert was dat hi desolaet gheuoden had dese was eerst een stal knechte. Mer om sijner duechden wil wert hi promouiert en verheuen.

Dese spricius ordinerde datmen mement en soude ontfanghen vanden ghenen die bekeert worden van die quade ketterij der manicheen dan mit alfulcker compact ende composicie datmen se soude setten in een cloester daer sij alle die daghen hoers leuens mochten penitencie doen. Ende si souden alleen int vterste hoers leuens ontfanghen dat heyligh sacrament.

Placella Thedosius wijff was seer sochououdich voer den armen menschen. Sij dienden den armen mit hoer selfs handen wes si te doen hadden.

- M**arcellus Biscop van Appanien ende martelaer.
- T**heophilus Biscop van Alexandrien.
- S**eruaicus Biscop van tongheren dese was na maech tot onsen here yristo.
- S**euertinus Biscop van Colk was een man van groter heylicheit.

Keysers

Dese Archadius was een kint doe sijn vader starf. Hi wies op ende wert een man van groter duechden ende wijsheit. Mer hij heeft mit sijn broeder Honorius veel weder spoets ghehad. Want daer op stonden veel tyrannen vten volck van barbarien. schiten. gothen. wandalen ende hunen. die alte veel prouincien verdestruerden ende veel menschen dode. Ende des die gods den kersten nijt behulpelick gheweest en had si soude alte mael vergaen hebben. soen.

Matezel was Archadius ghesel dese wt verdienste der heylighen na thed off exempel quam hi mit vijff dusent mannen daer hi lxx dusent van sijn vaders de verueerde ende voeruluechtich maecte. Sinte Ambrosius had hem oeck in sijn scoen openbaert. Mer namaels wert hi houeer dich ende veruolchde die heylighen mannen. Ende doe wert hi ter stont verslaghen. Aldus heeft hij bij hem seluen die rechtuerdicheit gods alijt wakende ghevonden. Want doe hi in god sijn hoop stelde vercreech hi hulp ende bij stant. Ende doe hi god versmade wert hi verslaghen.

an^o mundi

v^m v^e xciii

ser exempellen ghelijck. vint men noch daghelic veel.

Mausen

Dese Anastasius was een Romeyn. hi sat in jaer en xvi. daghen.

Anastasi-
us.

Anno Epi

iii^e xciii

Anastasijs ordinerde dat alle menschen op souden staen als men dat ewangelium inder missen singhet ofte leset. Item So wie dat nijt en had al sijn leden die en mochte nijt ordineret werden tot priesterlike staet. Item hij maecte een kerck bij der scholen mamertini.

Claudianus poete Prudentius poete en kersten. Int jaer ons heren ecc. xcix starf sinte martijn doe hi out was lxxvi. Ende in een ander Cronijck lesme dat hij lxxx jaer out was. Ende na sinte martijns doot wert brigandus biscop van tours.

Int jaer ons heren cccc starf Ambrosius te meplanen.

Patricius een grooe ende een heyligh vader den volcke van hierlant. Hij word omtrent in dese tijden in hierlant alte seer mit sijn suster gheert. die wijs had hij spraeck mitten Engelsen.

Sinte heracles heeft bescreuen dat leuen der vaderen ende seyndet totten biscop lausum.

In jaer ons heren **CCCC** word ghemaeft een boeck datmen hiet der **Joden** **rahmud** dat is te segghen der joden doctryn ofte leringhe **Dit** boeck maecten twee ouersten **Rabbi** ofte meisters gheseten **Rabina** **Ende** **Rabasse** **Ende** het was seer groot ende meere dan tien bibellen i dit boeck worden bescreuen alte veel loghentallen die lelike ende dwaesslick lude ende die oeck onmenschelic waren contrari den wet gods. contrari den wet der naturen ende contrari den bescreuen wet **En** want die joden aen sagghen ende mercten dat hoer wet alle daghe meer en meer vergging. **Ende** dattet kersten gheloue ouer all die werlt hem seer verbrede oeck mit bliscap der rijcliker dinghen **Hier** om hebben die joden desen twee bedrieghers in ghegeue ende haer daer toe ghebrocht dat si souden dit boeck maken. ende datmen tgheloue soude toescriuen ende al is al. te gheloue. ghelijck datmen moyse scriften ghelouet **Ende** si ghebodent op die peen des doots datter nyement en most dese scriften oeck inden minsten punten contrari te wesen in woerden noch in wercken **Dit** is alsoe gheschiet tot hoere onsalighe verblintheit ende ewighe verdoemenisse **Ende** oec om dat die simpel ende onnosel menschen en souden gheen saeck hebben aff te treden vande ser valsheit so hebben si gheordiniert ende gheboden dat een yghelic die ghevraget worde van enighe zware questien. dat si dan soude antwoerden ende seggen al dus voerwaer wij en verstaen die nijt **Mer** onse meisters ende onse doctoers moghen in hier op antwoerde **Al** do sijn si ghebrocht tot quader dwaling dat si meer dese loghentallen gheloue dan moyse ofte xristo **Men** leset datter dicwyl veel bekeert worden in verscheden plaetzen **Ende** sommighe hebben grote dinghen voer dat gheloef ghedaen ende oeck veel goeder scriften ghelaten.

Pelagius was een ketter **Ende** **Celestinus** ende **julianus** biscoppē waren oeck ketters van welcke die quade ende snode ketter y pelagiana hoer naem oefanghet dese ketters segghen dat die menschen sonder die gracie gods verdienē moghen **En** datmen dat doopsel te vergheefs gheuet en datmen die gheboden welcke inder kerkken ghelesen worden te vergheefs gheschieden **ec** **Sinte** augustijn heeft seer neerslelike hier tegghens gharkept.

Keysers

In Romen wert hier van die goetken ghewonnen ende mit brant aensteken. **H**ier in dese tijt gheschiede die vermaerde strijt tusschen die heyden ende den kersten die heyden bearbeydent seer mit groter blasphemien om dat si dat kersten gheloue wonden doen ver gaen. mer si en connen des nijt volbrengken Want hilarius der goetken coninc was seluer kersten en hi spaerde allen den ghenen die hoer toe vluchte namen op die heylighe stede **A**ldus was der heydenen boesheit confundiert. **W**at hi nijt bewysen en mochten dattet ongheluck ende weder spoet quam om dat die romeynen allen afgoden ende afgodpe versaeckt hadden en dat kersten gheloue an ghenomen hadden **H**ier off scriuet ouerulopdelick sinte **A**ugustin in syn boeck vander stadt gods **E**nde **O**rosius scrift des ghelijck veel meer van deser materie.

In dese tijt was seer vermaert **O**rosius een hystori scriuer.

Phidorus die eerste
Dorotheus

Alexandria
melania

Dyocles
Analla

an^o mundi

v^m vi^e in

Paeusen

Innocencius was ghebooren van **A**lbanen **E**nde sat xv jaer ij maenden ende xv da ghen.

Nachanael
Stulla
Ammon
Pachonius

Anno Xpi

in^e iij

Innocencius ordinerde datmen nijt alleen den priesteren mer oec allen kerstemen schen soude oopen int vterste hoers leuens mitten heylighen oly. hi ordinerde zater daghes te vasten **I**tem datmen inder missen soude die paes gheuen **I**tem hi heeft oeck veel regulen ende ordinantie ghemaect vanden heylighen kerck. van die cloesteren. van die jode ende heydenen sament leeft inden decreet xxviij. q. i. **N**aquid **I**tem om bede will des consiliuius van **A**ffriken verdoemde hi der pelagianen kettery mit hoer meesters als pelagius ende celestius ge van deser materie leset in den decreet xxviij. q. i. in wat groter eerweerdicheit hier voermaels die heylighe doctoren prelaten ende princen ende oeck dat consilium gheschadt hebben totten heylighen vader den paeus. so dat si sonder consene des paeus nijt en dorsten diffinieren ofte sluten hier off vjndemen dat **A**ugustinus ende oeck ander doctores veel epistelen ghescreuen hebben.

Dese Honorius was die golder tierenste keyser hi regnierde mitte ionghen theodosio sijn neue. hi was god dienstich ghelijck sijn vader in zeeden ende in gheeste. Ende doe hem ghevraecht wert. waer om dat hi die rykelken niet en dode doe antwoerde hij soetelick ende sprach Och offic die doden mocht leuendich maken En om sijn goet gheloefts wil dat hi tot xpm hadde verwan hi veel tyrannen sonder bloestoring Ende die lastighe periculose tijden begonste allencken te saken. hier eyndet die hystorij pauli orosij priester die in dese tijt vermaert was.

Hono:
rius theo:
dosius

Thedosius die ioneste was Archadius soen. hi had een dochter die hiet Eudoxia die insettede die hechtijt van Sinte peter ad vincula om der veteren wil die hi brochte van iherusalem Item in deses theodosius tijden plachmen ten houe op die Casteelen ende sloten oeck te houden die vij gheijden Ende mede alle deuotie te plegen offte inder kercke gheweest hadde.

Johannes crisostimus wert verdruet ende in ellenden gheseynt vanden coning ghinne Eudochia die Archadius wijsf was Ende al daer starf hi van die heeten des sonnes Ende want Archadius dat consentierde. daer om wert hi excommuniert ende ten ban ghedaen vanden paeus innocencius.

Constantius was een greue onder honorio dese versloech veel tyrannen ende barbaren in corten tijden bij die hulpe gods iheronimus seyt dat die Romeynen ghelijck dat si waren int beghinsel die alre starcke so waren si oeck int eynde die alre crancste want om die vanden te verdriuen ist van nede daghelic die barbaren te samen te roepen.

Die ghebeente des heylighe propheete samuelis worden van Archadio tot constantinopel veruoert.

Maximus Biscop van nolen dese was vermaert. inden gheeste der propheeten. Int vij jaer des keyser Honorius worden gheuonden dese lichamen als sinte steuens lichaem. nycomedigamaskellis ende Abbyson alst den priester luciano gheopenbaert was.

Donatus Biscop
Ephiphanus Biscop
Sulpicius seuerus
Colomacius martelaer
Sifimius
Martirius
Alexander
Dese worden al in itali:
en martiriziet.

Johannes cassianus een heremijte quam van constantinopel tot marfilien daer
heeft hi bescreuen der vaderen collaci boeck Ende noch meer ander goeder dinghen
In dese tijt waren ontallike veel heremiten ende moniken.

Keysers

Timothæus ketter dese seyde ypristum te wesen waerachtich god ende mensche
Mer hi dede daer toe een ander valsche punt segghende dat die godlike natuer ver
wandele ende ghekeert waer in eens mensche natuer.

Amanus biscop van oerlyps verlosste doer sijn verdienten sijn stadt vanden hunden.

Consilium van karchagen was in dese tijt Ende daer waren vergadert ij en
vij prelaten tegens pelagium den ketter mit sijn aenhanghers En onder al was
Augustinus een heerlick triumphiere die alle die ketters mit haer ketterij verma
ende verdoemde.

Jheronimus starf doe hi omtrent hondert jaer out was.

Epcomius ghebooren wt Aften heeft veel scriften ghelaten.

an^d mundi

v^m vi^e xij

Mausen

Dese was een grieck

Ende sat ij jaer vij.

maende ende ix dage

Zozim⁹.

Bonifac⁹
us.

Romeyn

sat vij jaer en

vij daghen

Anno Xpi

ijⁿe xij

Dese Zozimus ordinerde dat gheen
clerck soude openbaer taveern houden
noch gheen wijn vercopen Item hi or
dinerde datmen den paeschkeersse soude
wijen opten paesch auone Itē die gheen
die yments eyghen knecht waer en sou
de gheen clerck werden hij en wert eerst
gheorpet van sijn heer. Item hij seynde
sijn legaten tottet consilium van Cartha
ghen om dat te stercken.

Bonifacius ordinerde dat gheen vrou
wen soude dat corporael des altaers at
tasten of waschen Item hi had twist te
ghens Eulaliū priester die oeck paeu
ghecore wert Mer dat meeste ende dat
eersterste deel mitte keysers en sijn hant
vrouwe coren Bonifacium ende waren
hem gunstich.

Die vierde tweedracht ende twist ghe
schiede inder heyligher kercke tuschen Bonifacium ende Eulaliū die beyde paeu
ghecoren worden Mer want dat meest deel Bonifacius gunstich was daer om
hieft hi dat paeuscap ende regnierde vij jaer.

Dese theodosius was Archadius Anderde soen hi was een goet kersten ende een
deuot prince Nochtans en moecht hi die barbarien niet verbiēde si en aenwochten
veel provinciaē dat god also verhengde Want alte groten heer der gothen aenvachte
dat roemse rijk aen die west zyde En aen die oest zyde leefden si in goeder vreden
ende heylicheit.

¶ Vansericus der wandellen coninc was eē
alte losen tyran ende een Arriaen hi dede lan-
ghe tijt onteynelike veel quaets in verscheiden
plaetzen des werles Ende sonderling was hi den gheestelicheit ende den edellen mē-
schen alte meest moeylick ende contrari. hi wan Romen ende hi verdestruerde Af-
riken Onder desen starf Augustinus Anno na der gheboorte xpi iij^e en xl.
¶ In desen tijden begonsten die sassen te comen in Englant En Allencken was
sende beviel den sijn die dyadeem mit al dat rijk.

Theo:
dosius reg-
nierde

Archadius ij sonen
xxviij jaer mit valēti-
maen

v^m vi^e xxviii

¶ Cyrillus Biscop vā Alexandrien was
int Consilium van Ephesen.

ij.
Celestius

Romeyn
sat viij jaer en
ix daghen

iiij^e xxviii

¶ Celestinus ordinerde te singhen een psalm voer die misse datmen te voren niet
plach te doen Mer men plach den dienst te beghinen mit sinte pauwels epistel ende
mitten ewangelie Ende wt dese statuten so sijn die introitus ende die gradualen na
maels op ghecomen en wt den psalm ghenomen Item in Celestinus tijden gheschie-
de dat heylighe Consilium ende vergadering tot ephesum teghens nestorium bis-
cop van constantinopel die een groot ketter was Ende mislaecte mariam te wese
die waerachtighe moeder gods.

¶ Nestorius ketter ende biscop van con-
stantinopel dese seyt xpi iij^e te wesen
een puer mensch ende gheen god: dit was
een grote ketter.

Synodus.
Ephesina.

In dese derde ver-
gadering ofte con-
silium waren tesa-
men vergaderē ij^e.
prelatē tegens nes-
torium den ketter.

¶ Germanus Biscop Antifidorensis
verwekte drie doden ende oeck sinē ezel die begrauen was hi wesch ende dwaepde
der armer menschen voeten sonder enich wtneeming der personen.

Keysers

In dese tijt verhengdet god dat all gallien Affricen ende hispaenien seer ver-
destrueert worden vanden barbaren Item daer worden wel vijf hondert dusent
menschen verslaghen Ende vol nae worden alle die steden ter eerden toe gheslaechen
Wtghesondert allee een weynich stede daer heylighe biscope saten om welker ver-
dienten wil worden hoer steden van god beschermte. Dit waren alte verueerliche-
tyden Item die stede van mets had onwinlike muren. nochtans onder borgh-
en sonden wil worden neder gheworpen Ende die stede verbrant.

Atila der hune coninc was een gheessel gods. een wreet ende quaet tyrant. dese
veruolchde langhe tijt dat menschelick gheslachte Ten laetsten wert hi seluer doer
sieken en starf na tyranscher maniere Me seyt oeck anders als dat hi in sijn selfe
bloet smoerde.

an? mundi

v^m vi^e xxxviii

Mausen

Romeyn
Dese sixtus sat viij jaer
Ende ix daghen.

Paulinus biscof van nol
ee heyligh man van desen spreekt
gregorius in dyalogo suo.

Anno Xpi

iii^e xxxviii

Sixtus was een heyligh man geheel oetmoedich en barmhertich dese tymer
de onse vrouwe een kerck binnen romen diemen hite maria maioer Item hij had
een vyant die bassus hiet die een quaet gheruse werp opten paeus En doe die paeus
int consilium hem ontsuldiche had doe starf bassus Nochtans begroeff hem six-
tus mit sijn selfe handen.

Patricius sinte mertens susters soen wert vanden paeus Celestinus in heyl-
men gheseynt. Hij was een man van wonderlike wercken. Hij leefde hondert en
tweintich jaer.

Palladius biscof wert in schootlant gheseynt.

Lupus biscof tetrassimus was seer vermaert hij bedwang Attilam seer won-
derlick vanden roue.

Mamertinus Abt van sinte germanus cloester En Alodius was voer hem.

In dese tijt wert ingheset die hoechtijt van sinte peter ad vincula En veel won-
derliker miraculen gheschiede doer die kettene ende veteren.

Augustinus starff doe hi lxxxvi jaer out was.

In desen tijden werd die heylighe kerck seer tribuliert Ende sonderling in Af-
 friken. Want na dat Augustinus ghestoruen was doe wert all die clergg anter
 ghemartiniziere of verdreue wt hoer stoelen en in ellenden gheseynt in desen hoeck
 lants en was nye alfulke persecucie als hē luden nu aenghedaen wert van ganser
 co der wandellen coninc ende honerico sijn soen die alle leyde Arrianē waren. Si
 toe sloten die kercken Ende ten laetsten stormen sijn quader doot Als tyrannen ple-
 ghen.

Merlinus was in britanien vermaere inden gheest der propheciē wt welckes
 ingheue die coninc van britaniē gheseten wortigonus verbrēde seer dat heyligh
 kercken gheloue. desen navolchde vter pandagrom sijn broeder die Ant hurijs va-
 der was van welckē hi propheetiert had Want vter beduut een draecks hoest wāt
 bij een draeck die in een sterre ghesien wert is hi gheboetsapt

Leo geboren wt
 tusien sat xxi.
 jaer een maent
 ende ix daghen.

Die hoechtijt van desen leo viertmen op sinte peter en
 pauwels auont Sommighē seggen datmē hem viert
 opten xi dach van April.

Dese Leo was die heylichste hi regierde die heylighe kerck langhe tijt mit gro-
 ter vruchten Ende want die kerck in grote periculen stont daer om arkeyde hē te
 maelsē om die tyranscapn der Roiser princen ende die menigherley kettery der
 valscher doctoren te nijt te doen hi heeft veel sermonen ende epistelen so heerlick ghe-
 seuen dat hi onder allen kercken doctores dat bloemken gheweest is Ende wat hi
 gheseyt of ghescreue heeft is also approbiert dattet niemē en betacmt oeck in dat
 minste punt contrari te voelen Item hi verwerf doer sijn verdienten dat Attila
 der hunen coninc hem weder keerden van romen ende van italien Item hē hiele
 hem seluen sijn hant off om eenre becoringhe die hi creech van een wijf die hem auf-
 te Mer onse lieue vrouwe sette se hem weder aen Item hē heeft ind missen tot dat
 Canon ghedaen Sanctum sacrificium immaculatam hostiam Item hē dede ver-
 gaderen dat Consilium tot caladoniē hē onthet vanden keiser marcianus Ten
 laetsten na veel strjden sterff hi een heyligh confessoer ende wert hē sinte peter be-
 grauen.

In desen tijden verdrencken inder zee alte veel joden die vanden duuel bedroeghen worden Want die duuel openbaerde den joden in een ghedaent of hij moyses ghe-
weest waer En seyde dat hijse leyden woude int lant van beloften Sommige ont-
ghinghen dat si nijt mede en verdrencken Ende die aen namen toe dat kersten ghe-
gheloue.

Keysers

In die seuen slapers Als Maximianus malcus marcianus dyonisijs sempi-
on constantin ende johannes worden in dese tijt wacker die vanden keysers den
inder speluncken besloten worden voer h^e jaer.

Petronius biscop van kononien maecten een boeck van dat leuen der vaderen
dese was een heyligh man van sijner kijntheit.

Codex is een boeck tractierende van die rechten ende wert in dese tijt ghemaect
Ende dit boeck is oeck gheheten Theodosianus boeck.

Euthicien abt van Constantinopel was een ketter.

Dioscorus biscop van Alexandrien was besmet mit Euthiciens kettery.

Hilarius biscop arelatensis was in walslant vermaect.

an^o mundi

v^m vi^e xliij

Maeyen

In dese tijt was een groet eertbeuinge bi Constantinopel durende iij maent
lang En een kint seyde dat men soude singhen Sancte deus sancte fortis sancte
immortalis miserere nobis Ende daer off cessierde die plaghe dit word namaels
int Consilium van caladonien confirmiert.

Anno Xpi

iiij^e xliij

In des paeus leo tijt wert in walslant dat misterium der heyligher drieuondic-
heit doer grote mirakel ghekundicht Want doe die biscop stonde inder missen sach
hi opten outaer neder vallen drie alte claer schoen droppellen van eenre grote die-
samen in een voechden ende maecten een alte suuerlike peerle. Welcke peerle nam
die biscop ende settese in een gulden cruce ende doe vielen al die ander neder.

Nychasius biscop van xmen wert vanden hunen martiriziert mit sijn suster
Eutropia En sprach ende seyde here make mi leuendich na dijn woert.

Eucherius doctoer ende biscop van lugdunē.

Seuerus een heyligh biscop van trier.

Marianus monich mit veel ander heylighen en
ghelcerden mannen waren in dese tijt

Eutropius priester heeft veel bescreuen.

Victorinus massiliensis.

Maruchas biscop dese ver-
loste des conincs soen van par-
sen vanden duuel En dat ker-
sten gheloeff wert daer seer of
verbreet.

Genouefa joncfrou en mo-
ghet was te parijs vermaect
En wert van sinte germanus
ghewielt.

Marianus was een goet kersten Ende regnierde mit valentinianus En werē
namaels vanden sinē wt eenre quader conspiracie ghedoot bij constantinopel Dese
sach in sijn droem dat Attilēes boech ghe-
broken was verstaende daer wt. dat hij
ghesloren waer.
datmen alsoe ver-
nam.

Mar-
ianus en
valen-
vii jaer
timianus

Die j.
Leo xvii.
jaer.

Die heeft gheweest dat. iiii.
generael cōsiliū daer vi^e en
xxx prelaten vergadert warē
inden stādē van calcedonien te-
ghens den ketter Euthicen.

iiii.
Synodus.
calcedonēsis

Dese Leo was een goet kerste
alsmen seyt Mer ander meyl:
ters segghen dat hi onwils-
lick die keel de der heylighe
kernde waer om wort hij
vanden paeus excomuni-
ciert Mer het is te vermoede dat
dit dese leo nijt ghedaen en heeft
Mer dattet soude ghedaē hebben
die derde leo die regnierden in
des derden gregorius paeus tij-
de dese tijde warē seer turbiert
ende onrustelick.

v^m vi^e lijn.

Die Elff dufent maechden worden te Colen martirizieret vanden hunen En
ter stont daer na wert die stādē verdestruert Mer sommighe willen segghen dat
dit nijt in dese tijden nijt en gheschiede.

iii^e lijn

Die Alre heyligheste man sinte Johannes baptista openbaerde twee monikē
die tot Iherusalem quamen Ende gaf hoer te kennen waer dat sijn hoeft was jē
want die goetē sinte jan baptist vercore hadden tot een patroen daer om bleuen
si langhe tijt onoverwinnlick.

Vallerang een heyligh biscof.

Martinus biscof van ephesien

Juuenalis biscof van iherusalem.

Anatholig biscof van constantinopel

Dese twee waren die principaelste int
cōsiliū van Caladonien.

Echius patricius voerde een strijt teges
Attilam der hunen cominc. hi veriaech
de den coninc Ende in die vriheit van
oerliens wordē hondert dufent en lxxx
dufent stridender mannen verslaghen.

In dese tijden gheschiede wonderlike teykenen die durachtich waren Als eerte
beuunghe Ende die hemel vten noerden wert al vuerich Die mane verduisterde
Een comeet openbaerde hem En nijt lang daer na vloeydent een heelen dach bloet.

Arcurius coninc van britanien was seer vermaert van veel groter victorie
 Hij dode mit sijn sweerde iij^e ende lx. mans. hi quam den heylighen kerck te helen
 Ende hi verbrude dat kersten gheloue te mael seer. hi bedwang al dat coninc
 van vranckrijck. van datien. ende van noerweghen ec dat sij hem te dienste most
 comen Ten laetsten wert hi verlore ende noch en weetmen nijt. waer dat hi bli
 uen mocht.

Keysers

Die ghebeenten des heilighen pro
 phete helyzei die na helyas die eers
 te patroen was vander Carmeliten
 oerde Als sigibertus gemblacensis
 seyt worden van samarien in Alex
 andrien veruoert.

Remigius biscop van Remen dese
 bekeerde namaels Clodoneum co
 minck van vancrjck.

Sinte marcus ewangeliste sicilien
 wert wt Alexandrien te venegen ghe
 bracht.

Die cleyn setanien worden ghemact
 van mamer to biscop van openen.

Prosper biscop va Aquitanie was
 een man van groter consten ende heyligh
 heit.

Perpetuus biscop van tours.

v^m vi^e lxiij

an^d mundi

Ciprianus biscop Amfilienfis
 was boue maten barmhertich
 Hij deylde sijn mede broeders
 inder noot al dat hi had

Pausen

ghebozen wt serdinien
 sat vi jaer iij maende
 ende vi daghen

Anno Xpi

iij^e lxiij

In dese tijt so haerde eenghe
 meen wijff vij kinderen die si
 in een water werp van welc
 ke een te lijff bleeff Ende were
 namaels der longobarden co
 minck.

Dese hilarius wijde sinte steuens kerck wt
 bij sinte laurencius kerck staet. hij ordinerde dat
 gheen biscop een nasact soude setten hi starff ende
 wert begraven in sinte laurencius cloester dat hi
 ghetymmert had.

Die edel stadt van venegē wert ghetymmert Off dat ket te ghelouen is so wert
 se vermeeret omtrent die jaren ons heren iij^e ende vijftich dese vermering ghesche
 de nijt vanden ghemeen volck Mer van die machtichste ende rijckste mannen die
 hoer toevlucht daer namen onj Attilies persecucie wil.

Thedorus biscop van syrien dese heyl
 een Cronijck mit veel ander dingen die
 scriuen.

Dese Zeno was een Arriaen ende een wreet tyran. hi was den kersten seer co-
tran. hi maecten een compact mitten gothen. hi woude leonis soen doden. Mer hem
wert een Ander presentiert die hem seer ghelijck was.

Zeno xij
jaer.

Eticius senatoer dese spijde iij dufent armer me-
schen doe die duertijt in bourgoengen was. Ende
hi hoerde een stemme der hemelscher beloffenisse.

Fulgencius biscop van Ruspen ghebozen wt Afren was seer vermaert in he-
licheit in consten ende in wel sprekeelicheit. In seet alte veel vanden Arrianen hi
wert mit langher Ellende in sardinien vermaghet.

Dese simplicius paeus deylde Romem in vijff Rijken. hi wijde veel kercken. hi
ordinierde dae gheen clerck soude van enighe leek gheleet werde dat namaels va
ander paeusen meer gheueflicht wort somen leest in decretis xvi. q. vi. Ten laetsten
stierf hi ende wert begrauen in vaticano

Simplicius

Dese was een Epburtijn
In sat. xv. jaer ij maent
ende vij daghen.

Dubrius primas van Englant was een heyligh man vermaert in veel mira-
culen hi wert namaels een heremijt dese croude Arcturum coninc van Englant

Englant was hier i sijn bloeyen in Conincs Arcturus tijden die onder hem
had wel xxx Coninghen die hem dienden. Mer dat en duerde nijt lang. No meret
een oke driechlic teyke dat als die coninghen begheren te strijden wt ghen uechte en
grooerticheit ende daer oersaken toe soecken om mede te beghinnen. soe volchte
daer ghemeenlick een yammerlick eynde. Als die propheet seyt heer verstroyt
dat volck die strijden beghen. Och of die Enghele mit waerachtighe wijsheit hoer
regiert hadde. si soudem certynlick die heren van al Europen gheweest hebbe. Mer
doe si stercklick strijden wouden teghens den stercken ende machtighen. daer om
sijn si besamen verslaghen. Het is wel een yammerlick victori daer die triumphie
te offte winne weynich of gheen ridders en hout. Waer om is grote stouticheit seer
hinderlick als si mit wijsheit nijt regiert en wert. Also ghebuerde hier den Co-
ninc Arcturo.

Keysers

In dese tijt was die vermaerde disputaci te Carthagen teghens die Arrianen wt des conincs Honorius ghesot daermen noch scrifften off hefte Ende die kersten behielden victori Daer na die quade coninc vol vander arrianscher ongehoef vervolchde ouer all die kersten Mer niet te vergheefs Want in sijn .viij. jaer wert hi vanden heer gheslaghen Ende sijn lichaem word vol leuender worme daer hi jammerlick aen starff.

Eugenius Biscop van Carthagen Ende felix Biscop abritanensis mit veel ander Biscoppen priesteren clercken ende ander kersten tot ghetal van iiii. iij. hondert ende lxxvi worden jammerlike tractiere en inder Ellenden gheseynt van Honorico der wandellen coninc Ende die heel clergg van affriken streede vromelike voer dat kersten gheloeff tot noch toe.

Achacig Biscop van constantinopel viel in een kettery En wert een vermaerde ketter hi wert mit sijn kettery condempniert.

an. mundi

v. vi. lxxv.

Maeyen

Die iij.
felix.

Felix was een Romeyn Sijn vader hiet oock felix hi sat viij jaer xi maenden ende xij daghen.

Anno Epi

iiij. lxxv.

Dese felix was een heyligh man als men leset in een sermoen dat sinte gregorius scrifft daer hi spreek van sijns moeders drie susteren dese ordinerde datmen den ghenen die int recht besculdicht waer souden dach ende vertreck gheuen om hem weder te verantwoerden Ende dat die rechters ende voersprakers die dat volck aenspreken ende accusieren. sullen wesen sonder ghebreck soe datmen gheen quade suspicie noch quade vermoeden op hoer hebben en mach. Item hi ordinerde dat die kercken souden vanden Biscoppen gheue werden.

Dionisia ende haer soen maiorius Germana. datina. leonia sinte germanus Biscops dochter Emilius meester in medecinen. bonifacius dese en noch veel andere martelaers ende confessoers sonder ghetal waren in dese tijden Ende veel waren die handen ende tonghen off ghesnede worden die nochtans te recht ende wel spraken.

Johannes damascenus was in dese tijt Als sommighe segghen. Andere seymen dat hi soude gheweest hebben na gregorius tijden Dese wert sijn hant mit onrecht ofghehouden Ende onse lieue vrouwe settese hem weder aen hi heeft veel subtyl scriften achter ghelaten.

Buntarimundus der wandellen coninc regnierde na honoricus doot. hi wed
 tiep **E**ugenium vter ellende **M**er **C**astrimundus die ix jaer na hem volchde sloet
 weder die kercken ende verdreef hi ende xv biscoppen die hi seynden inder ellende
 welcken symachus paeus alte seer goedertieren was.

Theodericus der gothen coninc was een arriaen **E**nde besat langhe tijt all yta
 lien **E**nde hi dede den kersten veel tyranscapen aen **W**aer om wert hi namaels ghe
 worpen in vulcanus mont van johannes paeus ende symachus patricius die hi
 mit onrecht dede als gregorius scrijft in dyalogo.

Paschasius was een heyligh man **V**an desen spreek gregorius in dyalogo dat
 hi een swaer vegheuer leet om dat hi in eenre tweedracht laurencio starcliken aen
 hing tot dat eynde sijns leuens **N**ochtans eer dat hi starff so had hi berouwe ende
 dede penitencie.

Solemnis biscop carnotensis was een edel ende heyligh man vermaert.
In desen tijden openbaerden sinte michiels kerck inden berch gargano.

v^m vi^c lxxxviii

Belasius gela sius ghebooren wt afren sat viij jaer
 viij maenden ende xviij daghen.

iii^c lxxxviii

Dese **B**elasius maecten die crachten ende ymnen mit ander gheliden diemen in
 der kercken singe ghelijck als ambrosius ghedaen had **E**nde hi set ede prefacien in
 der missen daghelicx te singhen **A**ls *Vere dignum et iustum est* &c. **H**i onderschey
 den die boeken die autentijck waren vanden anderen die nijt autentijck en waren
 ende diemen hoer naem of auctoriteyt nijt en wist alst bescreuen staet inden decreet
 xv. dif. *Sacro sancta*. **I**tem hi excommunicerde den keyser **E**n bewees dat hi hem
 excommuniceren mocht *Alfmen leest* xvi. dif. duo.

Mamundarus der sarracenen coninc was ghedoept vanden kersten biscoppen
Ende die ketters van **E**uticianus ongheloeff wouden hem bedrieghen. doe beslopte
 hie mit een dusdanighe fabel ende seyde dat hi brieuen ontfanghen had dat sinte mi
 chiel ghestoruen waer **E**nde doe si antwoerden dat et onmoghelijk waer. om dat
 die enghellen onstarflick sijn **D**oe seyde hi. hoe coemt dat dan. dat ypristus nijt ghe
 cruyft en is ten waer dat hi ware van twee natueren **I**n dien dat ghi segghet dat
 die enghel nijt ghestoruen en is.

Keysers

xxvi jaer

Dese keysers Anastasius heeft quaet loff Want hi doer achacium den ketter ende
Biscop van constantinopel mede en quaet ketter ghesworden was En doe die paeus
hormis da hem vermaende bi sijn legaten dat hi doch woude of treden vander arrian
seker gheloeft Doe antwoerde hi en seyde Ic die een keysers bin wil ander menschen
gheloeven Ende ic en wil tot nyemants gheboede staen dat
seer qualick ende vermetelick ghesproken was. waer on
wert hi van god vaden bliuen gheslaghen gheuen de allen
anderen wisen princen een verueerlick exempel. hi was een
pammerlick onsalich mensch Nye en verdiende hi victo
ri te hebben. hi was van god en vanden menschen gheschiet.

Victorianus raetsman wert wonderlike martelhe Ende victoria een edel ma
tween wert in dese tijt mit veel ander kersten martieriziere.

Sinte brigida was in scotlandt vermaert.

an? mundi

Paeusen

Dese anastasius was een romeyn hi sat in
jaer xi maenden ende xxiij daghen.

Anno xpi

Anastasius was eerst een goet kersten Mer namaels wert hi verleyt vanden
ketter achacio Biscop van constantinopel daer hi hem mede verselde Ende daer om
verscheyde hem die elergy vanden paeus Mer want hi achacium heymelick wist
eren woude. dat hi nochtans nijt en coste volbrenghen Daer om starff hi pamme
lick stortende al sijn ighedoemte bereden wt alst bescreue staet inden decreet xij
Anastasius. En dese was die anderde paeus van quader famen van allen den
nen die in die linie 8 paeusen ghescreuen staen tot deser tijt toe. wat die eerste was
liberius die den arrianen seer gunstich was Ende die anderde was dese anastasi
die den nestorianen aen heng Ende dit quam al wt raserp ende kettery der keys
ren.

In dese tijt was in al affriken en oeck in ander conincen rijken alte groten duer
tijt. waer om worden daer veel heylighen doer die aelmissen daer si den armen mede
spijden.

Clodoneus was die eerste kersten coninc van vrancrich. Ende hi wert om-
 trent dese tijden ghedoepd van sinte Remigius biscop. Dese had een alte kerstenen
 wijff die Clotildus hiet. Ende was des conincs dochter van bourgoengen die
 hem diewijl vermaende dat hi alle afgodpe soude laten en ghelouen in ihesum xpi-
 tum den waerachtighe gods soen. Mer hi en gaff daer gheen ghesoer toe. Namaels
 gheuele dat hi soude striden teghens den coninc van almanien. Ende sijn volck
 wert seer verslaghen. Doe sprack hi mit scerpender ogken en seide **O** here ihesu xpe
 welcke mijn coninghinne seyt te wesen die soen gods. **Du** die bystant gheuele ind
 tribulacien. Ende hulp verleenste den ghenen die in di hopen. **Ick** mit groter innic-
 heyt come tot di ende begheer dijn hulp. Ende also bewerff hi van god victori. Ende
 doe quam hi mit drie dusent menschen tottet kersten gheloue ende worden al mit hem
 ghedoepd. Mer doemen hem dopen soude quam een duue vanden hemel hebbende een
 pulle mit heyligh oly. daer hi wt van sinte Remigius ghesalft wert. Ende noch huz-
 den daghes alle die coninghen van vrancrich wt ghesalft worden. Daer na wt ex-
 empel van hem so ontfeng al dat conincrich dat kersten gheloue. Ende na dese tijt
 had hi altoes victori. **Hi** verwan die gothen etc. Namaels was hi seer deuot tot
 god ende totten heylighen vrienden gods. Ende sonderling tot sinte martijn dien hi
 een costelick peert offerde mit meer ander ghiften. Ende doe hi dat peert woude we-
 der lossen gheboe hi datmen daer voer soude gheuen hondert scilling siluers. Mer
 dat peert en woude toe nijt vander stede gaen. Doe sprack die coninc anderwerff
 ende seide **G**heuet voer dat peert noch hondert scilling doe wert dat peert ontfon-
 den ende ghing vry ende losse daert den coninc gheliefde. Die coninc sprack doe en
 seide **V**oerwaer voerwaer. Sinte martijn is seer goet een in sijn hulp mer seer cos-
 telick in sijn comenscap. En het gelijet wel of dese coninc mit sijn coninghinne die
 ander constantinus ende die ander helena gheweest waren.

Cenebaldus die eerste biscop laudunensis was een heyligh man. Dese had eerst
 een wijff die hi liet doe hi biscop wert. Mer namaels quam hi weder bi hoer. Ende
 si wan bi hem een kinnt datmen latro hiet die hem navolchde int bisdom. **Hi** dede
 wonderlike grote penitencie.

In't jaer ons heren v^e ende xvi^e starf Clodoneus doe hi out was xlv^e jaer Ende
sijn iij kinderen deplden doe dat rijck Gildbertus creech parijs vlaenderen en nor
mandien Theodericus had met's mit germanie Clodovius had oerliens mit aqu
tanien Burgondien Clotarius creech switzen mit lowynen ende vranckrijck.

Keyfers Dignissimus ende gordianus mit veel ander worden van laurencio martierizer

Die vijfte twist gheschiede inder heyligher kercke tusschen symachus ende lau
rentium En quam wt tweedracht der geentre die den paeus cozen Mer symachus
bleef paeus want consilium daer coninck diderick teghenwoer dich was ende doe
meeste deel was mit hem En na iij jaren twistede die clergg wed om misdact daer
symachus mede beruft wert Ende dat was die seste twist ind kercke Mer doe sy
machus hem onsculdiche had voer dat consilium ende den coninck. doe wert hi in
blyscap weder in sijn stoel gheset En laurencius mitten sinen worden dampniert.

an^o mundi

v^m vi^e xcij

Paeusen

(symachus) ghebooren wt sardinien sat xv^e jaer
vij maenden ende xvij daghen.

Anno xpi

ij^e xcij

Dese symachus was een goet man Hi minde die clergg seer ende oeck den ar
men menschen was hi troestelick. Hi wert paeus ghecoren Ende laurencius wort
oeck mit hem paeus ghecoren daer hi twee wpsen teghens twistede Mer symachus
hielt victori want die clergg mitten coninck diderick waren mit hem alst bescreuen
staet inden decret xvij dis. consilia. Item hi ordinerde datmen des sonnen daghes
ende op ander heylighe heechenden soude singhen Gloria in excelsis deo &c Item wt
mede liden ende barmherticheyt maecte hi laurencium biscop van mycerien Mer
hi was ondanker Want anderwerf versette hem laurencius teghens symachus
mer hi en vorderde nijt Ende doe symachus hem onsculdiche had voer dat consil
ium van dat quade gherufte daer hi van laurencio in beloghen was. doe wert syma
chus weder in sijn stoel gheset Ende laurencius wert mitten sinen verdoemt.

Symachus patricius martelaer was een heyligh streng man vermaert **H**i wer-
der stont die wijs den onrechtueerdighen coninc diderick waer om wert hi vā hem
martienzeert **E**nde johannes paeus mit hem **D**ese Symachus was beatus wijs
vader.

Boetius was een senator ende een raetsman van romen **H**i was van ouer gro-
ter consten ende in allen duechden vermaert **D**ese na veel dinghen die hi gloriose-
lick ghedaen had wert hi inder ellenden gheseynt **E**n al daer wort hi voer die rechte-
ueerdicheyt vanden coninc diderick gheworcht ende hi leyt te pauyen begrauen
Sommighe segghen dat hi canoniziet is en wert seuerus gheseten **I**tem hoe veel
dat hi bescreuen heeft daer gheeft die kercken kerck ghetuych of.

Dese Boetius had een wijs die **E**lyse hiet ende was een alken wijsen wijs **D**ese
maecten die ymmen diemen inder kercken singt van sinte peter ende sinte pauwel
ende beghint aldus **O**lue bime pietas vnice ec.

Genofeua starff doe si out was
800 jaer.

Sinte Brigida starff
in scotlande.

Hornisda geboren wt campanien sat
ix jaer ende xvij daghen.

Hornisda paeus was een man van groter barmherticheyt. **H**i gaff den armen
veel aelmessen **E**nde hi veraerde die heylighe kerck seer suuerlick mit veel orname-
ten ende sonderling sinte peters kerck daer hi begrauen leyt **H**i settede die clercken
te samen **H**i versoende die grieken die om der nestoriaensker kettery wil excomu-
nicert waren.

Tibrianus was een scott **E**nde was mit
sijn broeders ende susteren van groter heyl-
licheyt vermaert.

Vedastus van atrecht.

Leonardus louicennis.

Lephardus, dese waren sinte **R**e-
migijs discipulen.

Seuertius abt agaunensis maecte

Clodoneum ghesont.

Cancianus wethonensis.

Magenius abt van pytou.

Arnulphus biscop van tours m.

Melanius des conincs raetsman.

Albinus een heyligh man mit veel
meer ander vermaerde mannen.

Victor mit veel edelinghen waren in walsch
lant vermaert.

Marfus.

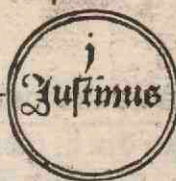
Lantonus.

Auitus abt van oerliens dese hat god den
here voer clodoneus kindren.

Dese justinus was een heel kersten man Ende om anastafius quade wercken wil die hi teghens die heylighe kerck ghedaen had. versocht hi den eerbaren paeus formida gheuende hem te kennen dat hi hem woude ghehoersam wesen En dat gheschiede also Want doe die biscop germanus tot hem quam van des paeus weghe begherende dat hi die biscoppen vter ellende soude weder wepen. Ter stont was hi bereypt ende volbrochtet **H**i ontfeng germanum mit groter blijscap **H**i soude veel meer voer dat kersten geloue ghedaen hebben des hem die coninc diderick mit sijn eygen scap nijt belet en had.

Keyser

ix
jaer

Dat Consilium van oerliens wert ghehouden wt eldomius ghebot Ende sinte melanius die dedet vergaderen Ende wetet dat tot oerliens veel tijt Consilium ghehouden is.

Germanus Biscop van Capuaen van desen leset gregorium in dyalogo. Vigor Biscop boyacensis dese verweete een dode.

an^o mundi

v^m vñ^e xij

Paeusen

Johannes was wt tuscien Ende sat in jaer ix maent ende xvij daghen.

Anno xpi

v^e xij

Dese Johannes was een heyligh man. **H**i wort van coninc diderick die een arriaen was ghemartierizeert Sijn hoechtijt houtmen opten xxvij dach van may. Cort daer na wert die coninc vanden heer gheslaghen Onder desen coninc wert oock martelijt symachus mit meer ander kersten Ende doe die coninc starf wert hi van desen heylighen in vulcanus mont gheworpen.

Sinte benedictus een groot abt ende prelat seer vermaert. hi was eyraet s heyligher kercke Ende een reghel der gheselicheyt. dese heylighe man had veel edele discipulen Sijn heyligh leuen heeft sinte gregorius bescreuen in secundo dyalogo.

Quitus een heyligh abt van Caruoten
Solinus sydomus een groot doctoer die veel ghescreuen heeft.

Claudius biscop venensis was onder den doctoren die alre edelste vermaert.

Karilephus was een heyligh man **H**i en woude van gheen vrouwen ghesien wesen noch van die deuote coninghinne van brabant.

Cassiodorus een glorioeff doctoer daer na wert hi des conincs diderick sijn cancellier Ten lesten wert hi monic. dese heeft alre veel goets bescreuen.

Justinianus was een weghenomen glorioess man alte mael goet ende kersten
 Hi had in hem drie punten. welcke te samen maken een glorioess man ende een edel
 prince Dese drie punten waren Moghentheyt. wijsheyt. en een gheestelick hert tot
 ten dienst gods Want bi die moghentheyt verwan hi sijn vyanden Ende bi wijs
 heyt ordinerde hi ende vercierde die werle mit rechtueerdi
 ghe rechten Ende wt sijn deuote hert glorificierde hi god.
 Hi tymmerde den dienres gods kercken ende beghefse
 mit veel gauen Dese maecten die leges dat sijn die weerli
 ke rechten die voer desen keysers tijden alte seer confus ende groot waren. Mer
 hi hefse mit wonderlike cortheyt corrigiert ende in xij boeken besloten. Ende van
 allen heeft hi ghemaect een boeck datmen Cdey hiet of Justinianus boeck.

Justinia
 nus. xxxviij
 jaer

Cristianus gramaticus.
 Victor Biscop van Capuaen.

Gregorius Biscop Lingonensis.
 Nycheus Biscop van trier.

v^m viij^e xxiij

Totila der gothen coninck be
 dreef veel tpranscappen Ende
 al ytalien wort vol na verdel
 tneert.

iij
Felix.

Felix gheboren wt sauopen was
 sinte Gregorius ouer oude vader
 hi sat iij jaer ij maenden ende xij
 daghen.

v^e xxiij

Felix ordinerde datmen den siecken soude mitten heylighen olpe saluen eer dat si
 storuen Item wetet dat een ding wel dicwyl ordineret ende ingheset wert Ende
 dat hier om. wantet alreht nijt vast ghehouden en wert of dattet verghten wert dat
 ment te voren ordineret heeft Dit is nochtans van xristo principelick ingheset.
 want xristus heeft die heylighe kercke alle die sacramenten ghegheuen.

Clodaldus des conincks soen van vranerhele
 was een heyligh priester Ende hi stichtede een cloes
 ter.

Sinte Anthonius lichaem wert gheuonden in
 des keysers justinianus anderde jaer En wert ghe
 uoert in Alexandrien omtrent die jaren ons heren
 vijfhondert ende dertich.

Hier gheschiede in affri
 ken weder een persecucie va
 den wandallen die arrianen
 waren Sommighe biscoppen
 worden hoer tonghen of ghe
 sneden die nochtans daer
 na te recht en seer wel sprac
 ken.

Keysers

In iustinianus viij jaer openbaerden alte veel verueerlike teykenen Want een sterre comende teghens den maen ghing inwert Schoen drauen wessen op vlierbo-
men Item die winter was so lastich cout ende swaer datmen die voghellen miter
handen veng Item een duertijt so ouerlastich dat die vrouwen hoer selfs kinden
aten Item opten paesch dach openbaerde een comet Ende in walslant seken die se
mel te bernen Ende daer viel waerachtich bloet vter wolcken opter menschen cle-
deren Item men vant die vloer van enen huse al besprenckelt mit bloet Ende daer
na volchden grote plaghen ende menigherhande zietten van bulen en bladeren daer
die menschen mede ghequelt worden Ende tot constantinopel was so groten sterft
dat om dier saken wil ingheset wort die hoechtijt van onser vrouwen purificatie
die in griexer tael hiet ypapanti.

Exophilus archidyaiken van scitien versaecke ypristum en sijn moeder Ende
gaf den dunel enen brieff daer of Namagels voutet hem ende ouermits onser vrou-
wen hulp wert hi verlost ende dede penitencie ende beterde hem.

an. mudi

Paeusen

An. xpi

Romeyn
Dese sat ij jaer
xxij daghen.

Romeyn
sat ij jaer iij maent
ende vi daghen.

Dese bonifacius ordineerde dat als
men misse dede dat dan die clerken sou-
den verscheyden staen vā die leke Item
sommighe boeken houden dat hier twist
ende tweedracht was xxvij daghen
lang om dat die een parthie coren boni-
facium Ende somme ander coren dyo-
corum. mer doe dyoscorus starf behielt
bonifacius dat paeuscap **A**nder boeken
segghen dat dit soude ghesiet wesen in
ysidoriussen tijden als men hier na op sijn
stede wel beschriuen sel.

Dese johannes had grote twist en di-
putaci mitten keysers iustinianum **O**ff in
ypriko waren een of twee naturen die
paeus johannes beweset datter i ypristen
waren twee naturen **D**oe sprach die kei-
ser ende seyde Verkeyst een van beyden
anter consentiert aen mijner opinien off
ic seynde v in d ellenden **D**oe sprach die
paeus seer blidelick ic heb begheert te co-
men totten alten kerstensten keysers iusti-
nianum **M**er als mi dunct so heb ic dyo-
cletianum der kersten persecuere en ver-
uolgher gheuonden **N**ochstans en ontfie
ic uwer nijt in enighe punten **D**oe die
die keysers hoerde viel hi neder ter eerden
voer den paeus en verwetmoedichde hem
seer.

Gellisarius patricius was een greue gheset vanden keyser justinianus. Dese had wonderlike grote victori ouer den parsen. daer na wert hi in affaken gheseynt. En verwan aldaer die wandellen Namaels verlost hi ende vryde die romeynen vanden gothen welcke die stadt van romen een jaer lang belegghen hadden. Hi veng den coninc der gothen ende broecht hem totten keyser. En romen wort dicwyl vanden gothen ghewonnen ende te mael seer destrueert.

- C**assius biscop narniensis.
- M**edardus biscop nouionensis.
- M**aurus sinte benedictus discipel.
- B**ildardus biscop wethomagensis dese was sinte medardus broeder.
- G**ermanus biscop van parijs.
- E**leutherius biscop van doernick.

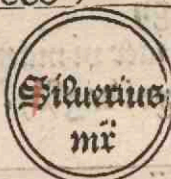
Benedictus die jonckste leet veel van totala der gothen coninc.

Theodericus coninc vā francenck dese gaff sinte maurus abt van angiers veel ghisten. Des ghelijck dede oock syn soen Clotarius.

Sinte Maurus een man van groter heylicheyt dede veel miraculen.

v^m vñ^e xxxij

Romeyn
Dese sat in jaer xi
maent ende xvij
daghen.

Dese was ghesboren wt campanien hi sat in jaer v maent en xi daghen.

v^e xxxij

Dese Agapitus weder riep den keyser justinianum volcomelic vā die dwaling Euticetis. Item hi ordinerde datmen des sonnendaghes soude processi doen mitten cruen om dat kerckhof. Hi starf tot constanti nopol ende wert te romen gheuoert. Hi was een heyligh man. Ende syn heechte houtmen opten xxij dach van april.

Van desen siluerius martelaer seymen dat hi inder ellende voer dat kersten ghelouf soude gedoot wesen wt toedoen theodore die des keyseres wijff was om dat hi den biscop Anthemium die om der kettery wil ofgheset ende dampniert was nijt en woude restitueren en hem weder sette in syn stede. Item dese siluerius wert paeus mit ghewelt. wāt die coninc der gothen theodatus om ghelts wil dreychde hi die clergie mitten ghemeen volck dat si desen souden eendrachtelick lyses. Syn heechte houtmen opten xx dach van junio.

Keysers

Dat vijfde confilium wert ghehouden te Constantinopel onder den paeus Vigilius ende onder den keyser justinianus teghens theodorum ende allen ketters die seiden dat Maria die moeder gods alleen een mensch ghebaert hadde. ende nijt die god ende mensch was zc. Dese kettery concordierde ghenoech mitten nestorianen. Item wetet dat die kettery dicwyl hoer naem verandert hebben na der gheente naem die die kettery vijnden ende principallike beschermen willen. want dit seluer punt was voermaels vanden hebyomiten gheseyt ende dicwyl weder destrueert. Mer wt dat ingheuen des duuels werttet weder verweert Ende aldus ist oock vander kettery te verstaen Nochtant verwandelen si veel tijts enighe perticulen of si toe doen wat so dattet nijt al ghelijck en schijnt Hier of ouerleset die decret xxiiij. q. iij. c. quidam.

synodus constantinopolitana dat. v.

an. mudi

v^m vñ^e xliij

Paeusen

Vigilius

Nomeyn
sat vñ jaer vi maenden
ende xxvi daghen.

Anno xpi

v^e xliij

Dese Vigilius tradt qualike int paeuscap mit groter onrecht Nochtant regierde hi hem wel Hi leet veel persecucien ghelijck siluerius Hi verwan die goten Ten lesten starff hi in ellende na groter passie die hi tot constantinopel van theodora gheleden had Mer ghelofte dat hi een martelaer is. ende sijn hoechtijt houtmen opten xxvi dach van junio Dese Vigilius gheboet dat Confilium tot constantinopel te celebrieren Hi was eerst des paeus siluerius archidyaen. en seer begheerlic siont hi seluer na dat paeuscap Hi gaff den keyserinne raet hoe datmen siluerium soude moghen verdriuen.

Item Theodora des keyfers wijff tractierde desen vigilius namaels seer qualiken. want si dede een corde binnden den paeus aen sinen halss. ende gheboet datmen hem soude slepen doer alle die stadt van smorghens totten auont toe zc. Dit had belizanius patricius wel voersept. want hi onwillichlick most siluerium inder ellenden seyn den segghende. die dit quaet wtgheset heeft desen paeus te verdriuen. die en sel die toern des rechters die alle dinghen siet nijt ontgaen moghen Mer vigilius dede namaels van allen volcomen penitencie ende salichlick starff hi. sterclick stijgende voer dat kersten gheloue.

In dese tijt gheschiede een mirakel van een kind dat een jode was **E**n ging mit ten kersten kinderen om te ontfanghen dat heylighe sacrament Waer om wert die vader toernich **E**nde worp sijn kind in een barnenden ouen wt groter onweerdicheyt **M**er dat kind sat inden ouen in groter sollaes ende vruechde. ende wert onghetquetst daer wt ghenomen **E**nde doe sprack dat kind en seide **D**at vrouwekind dat inder kercken ghemaelt staet hebbende in horen armen een kind kind beskerme mit mit hoer mantel dat ic nijt en barnde **M**er die vader wert daer na inden ouen gheworpen ende verbrande ter stont.

Justinianus die keyser tymmerde in dese tijt binnen constantinopel sinte **S**ophien tempel **D**ese tempel was een die alre meeste tempel **E**nde men vermoedet dat sijn ghelijck nye volbroecht noch voltymmert gheweest en is van dier tijt dat die werlt gheschapen ende ghemaect is **I**n desen tempel wort die keyser na sijn doot begraven in die vrede gods.

v^m vij^e lij

In desen tijden also lang als dat rijck aen twee partien stont doe wasser in ytalien grote starft ende stadighe turkatie onder t volck **S**inte gregorius maecter dieck wyl mena of in sijn boeken.

v^e lij

Heraclianus biscop perusinus dese weret sijn hoeft ghecleest van **T**otila der gothen coninc **A**lso starff hi een martelaer gods.

Aggericus biscop virdunensis was in desen tijt seer vermaert.

Kadegundis coninghinne van vrankrijck lotharius wijff. dese was van groter heyligheyt seer vermaert **N**amaels ghing si in een cloester.

Brandanus was een ouerste prelact van drie dusent moniken. hi was een heyligh man in scotland vermaert.

Leonardus een heyligh hermit.

Columbanus een eerweerdich man vermaert in hierlant. dese quam namaels in burgoengen **E**nde stichtede tot lixouien een cloester.

In dese tijt schoerde in walschlant een groten berch van enen anderen berch gheuende alte groot ghesluyt **E**nde die berch viel neder mit menschen kercken ende mit ander ghetymmer datter op stont in een water dat rodanus hiet.

Dese justinus was inden eersten een goet kersten **M**er namaels verwondelc hi wt raet sijnre huusvrouwe. want hi verwandelc die duechde in tyranscap ende in ghiericheyt **H**i wert al dwaes ende van allen menschen ghesaet **E**nde **N**arses en nuchus een streng man deuot en kermhartich **D**ese wert kewaere des lants **E**nde

Keysers

vi
jaer

Justinus

doer verdienst sijnre heylicheyt had hi ouer al victori **H**i ver sloech totilan **H**i verwan al die barbaren **H**i stelde dat lant van ytalien in vrede **M**er die duuel kende dat hi alle ding wel regierde verweete der keysersinnen hert die sophia hiet te ghens desen narsen so dat die keysers sonder keraet veruueemde hem ende begaf desen narsen **M**er narses om dier ondancherheyt wil heeft hi voer hem seluen wreccen ghedaen en inlepde die longobaerden diet lant van ytalien omkeerden so dattet hem schepde van trijck van woen tot karolus tijden toe. dit is een merckelick exempel dat die princen den nydigken vrouwen gheen ghesoer en sellen gheuen daer die du uel veel tijt doer weret dat hi seluer nijt doen of volbringhen en mach.

an? mudi

Mausen

pelagius

Romeyn
sat in jaer
x maenden
xviij dagen

Gregorius biscop van tours dese heeft die scriftuer exponiert ende beduyt.

Anno xpi

Dese Pelagius ordinerde dat die ketters ende scismatici die twist ende twee dracht maken sellen vā die weerlike hant gedwonghen worden alst bescreuen staet inden decreet. xpiij. q. v. **R**ellegentes. **D**ese wert beruist dat hi soude scult hebben vā den doot des paeus **V**igilius **M**er hi nam dat heyllich crups ende dat ewangelium in sijn handen ende onsculdichde hem voer allen menschen.

Die ghebeente des eersten martelaers **S**tephani worden te romen ghebroecht **E**nde worden ghelept in een tumbc bi sinte laurencius lichaem.

In desen tijden was een jode die int heymelick een keelt ons heren hanghende aen den cruce mit een pijl doer schoet datter bloet wt liep op des joden lichaem **E**nde doe dat die kersten vernamen steenden si die jode ter doot toe.

Machutes sinte brandanus discipel **D**ese dede veel wonderlike dinghen.

Paulus biscop leonensis.

Gasimunda coninghinne van vranchrijck Dese was des coninckes Gulpicius
wijff Ende wert van horen coninck inder nacht gheuorcht Een heylighe vrou seer
vermaert van groter heyligheyt ende van miraculen welcke doer hoer gheschiede.

Gregorius des senatoers jordanus soen was in dese tijt vermaert Dese stichtte
de in siacken sess cloesteren Ende hi stichtender een binnen romen daer hi seluer mo-
nick in wert Namaels wert hi van god tot een paeus ghecoren.

Hier began een heylighe strijt tusschen germanum Biscop van parijs Ende chil-
bertum coninck van vranchrijck Een yghelick van beyden arbejde om seer wie
dat den armen ende den cranken menschen meest te hulpe quam ende goedertieren-
se was daer om en hadden si gheen cleyn twist Och waer sijn dese nu ghesleuen.

Leander bekeerde die goten Ende wert namaels biscop yspalensis Sinte gre-
gorius seynden desen leandro jobs boeken.

v^m vñ^e kijn

Fortunatus ghesboren wt Romeyn
ytsaken was een poete en Biscop van ppytou. dese heeft veel
ghescreuen.

in
johannes.

dese sat vñ jaer xi maenden
ende xxvñ daghen.

v^e kijn

Dese johannes maecte weder der marck laren kerckhen Ende oock die kerck
der heylighe apostolen sinte philips ende sinte jacobus In sijn daghen sachmen veel
wonderlike ende ongheuoentlike teykenen die toecomende oerloghen bedude mit
alsulcken bloetstortinghe datmen vermoede dat sijnns ghelijck voermaels nijt ghe-
woest en had Ten laetsten na veel goeder wercken die hi ghedaen had starff hi ende
wert bi sinte peter begrauen.

Wuerighe scharen worden ghesien inden hemel daer gregorius of scrjft i een ome-
lie. En van sommighe menschen elckden droep waerachtich bloet En eens mans
huus seken mit bloet besprenckelt Ende vlacken ende ander teykenen sachmen in
scotellen ende in ander vaten diemen nijt of wassen en mocht.

Sampson Biscop van dolen Ende na sampsons doot wert Maglorius Biscop van
dolen.

Ethimus wt britaengen
Smilanus abt
Easolus abt

Sindulphus priester
Vingalkus priester ende noch meer ander mannen
waren in dese tijt.
Amandus een heyligh man Biscop van mactricht.

Tiberius was een heyllich man ende die alre barmhertichste **H**i weder maecte veel kercken die verdestruert waren **H**i gaff dat schatt des pallaes den armen **E**n doe hem die keysersinne daer of berispte **A**ntwoerde hi en sprach **O**nse kiste en sel gheen gheltes ontbreken **M**er vā dat gheen dat god ons verleent heeft. laet ons daer mede een scatt vergaderen inden hemel ende gheuen aelmissen ende thans daer na doe hi een cruys sacht ghehouden int pament doe seyde hi heffet die tafel op vanden eerden. wantet nient en betaemt datment cruce mitten voeten treden sel. datmen mit groter eerweerdicheyt hoert te setten in die borsten en int voerhoeft der kercken menschen **A**l daer onder dat cruce vant hi een groot scatt. dese tyberius verman die parsen.

Keysers

vij
jaer

Tiberius

In tyberius tijden was een man welcke die conste gevonden had datmen glass mocht buychlick maken datment mit een hamer smeden mocht ghelijck loot. dese wert den keysers presentiert die hem onthoefden liet en sprach. waert saecht dat dese const op quaem so en soude noch goud noch siluer van gheente werden wesen.

an? mudi

v^m vij^e lxxij

Maeusen

Johannes die aelmissgheuer Biscop van alexandrien gaffe den armen al dat hi had.

Benedictus.

Romeyn
sat iij jaer een maent
ende xviij daghen.

Anno xpi

v^e lxxiij

Dese benedictus leet veel versecutien **H**i ouersach dat quaet. dat sijn volck na liende was. als duercht. pestilencie. ende oerloch. want die longobarden aen roeten al ytalien. in welcker arbeyt hi starff ende wert bi sinte peter begraven **D**ese benedictus seynde gregorium den engelschen te prediken en om tgheroep des volcks wert hi weder om ghehaelt ende die seuende leunt gheordiniert.

Retharedus der goten coninc **V**an welcken die hystorien segghen dat hi een duechsam man gheweest is **E**nde mit dat hi een arriaen was so wert hi int coninc um van toleten daer lxxiij prelaten vergadert waren bekeert en tottet kercken goet loef ghebrocht **E**nde mit hem worden al die goten bekeert wt vermaning leandri Biscop yspalensis. **D**it quam wt die gracie gods. dat dese menschen die dus lang een quade saem hadden ghehad souden beghinnen nu te hebben heylighe wtuercom mannen.

Hospicius ende winnatus ghebozen wt britanien waren in walfstant van groter heylicheyt vermaert.

Dese Mauricius had te wiue des keysers tyberius dochter die constancia hiet.
Ende tyberius gaf ouer dat keysers rijk mit sinen dochter sprekende aldus **M**auricius
 neemt mijn rijk mit mijn dochter en regiert dat salichliken **E**nde hebt alcht
 inder heren ghelijcheit en minnet rechtueerdicheit. want dat sijn sonderlinghe tep
 kenen van enen goeden keysers **E**nde doe hi dit hadde ghespro
 ken doe gaf die goedertieren tyberius sinen gheest god op **E**n **mauricius** **G**riecck
 mauricius aenveerden dat rijk **E**nde was eerst inden geloef **xx** jaer
 een recht op kersten man en seer profytlick den ghemeen goe
 de **M**er namaels twistede hi mitten paeus gregorio so dat hi veel quaets van hem
 sprack. ende dreychden hem te doden **D**aer na openbaerde hem een in monicx habijt
 en seyde. dat mauricius vanden jaer steruen soude mitten sweerde **D**it hoernde mau
 rius. began penitencia te doen ende had den heer ende dede oeck ander menschen bid
 den dat god doch woude die sentenci weder roepen **D**it also gheschiede. doe hoerde mau
 rius i sijn slaep een stemme sprekende **W**ilstu dat ic di hier spare of hier namaels
 doe verdoes hi hier ghepijnt te werden ende na ghespaert dat gregorius wt sijn ver
 dienst beworuen had want hi daghelicx voer hem hadt. **D**oe wert hi wt sijn rijk
 verdreuen ende inder ellenden gheseynt **D**aer wert hi mit sijn wijff en sijn twee kin
 deren van focas verslaghen. **I**tem had hi die doctrijn sijn swaghers wel onthou
 den. hi soude den ghenen voer sijn voeten verdoemmedicht hebben die nu bouen hem
 verheue was **I**tem vā sijnre behouding is goeden hoop om die saken voer seuen.

Iermingildis des conincs soen van hyspanien ende vanden wijse goten **D**e
 se wert bekeert vanden arriaenschen ongheloeff ende quam totten kersten gheloue.
 waer om wert hi van sijn selfs vader martierzeert.

In dese tijt was also groten reghen datmen meende datter die diluui soude we
 der comen **E**nde daer volchde alfulcke starfte in ytalien dat nye dier ghelijck ghe
 sien of ghehoert en was.

Antiochien wert om ghekeert vā enen engel die daer hem openbaerde in een
 wit cleet **E**nde mer een man die aelmissen om god gaf wert daer wt verlost **A**nds
 segmen dat die helfte van die stede neder viel **E**nde die ander helfte bleef staen doer
 verdiente van desen aelmisgheuer.

Keysers

Omtrent dese tijden seyt men dat alte veel wonderlike dinghen gheschiede want te constantinopel wort een kinnt geboren mit iij voeten **E**n noch een ander kinnt mit twee hoefden. **I**tem bloedighe speren worden inder lucht ghesien. **I**tem in eenen nacht was die lucht alsoe claer oft gheen nacht gheweest en had. **I**tem een comel openbaerde hem. **I**tem een kinnt wert geboren sonder oghe en sonder handen dat vanden lenden nedwert was ghelijck een visch **I**tem in een water bi egypten openbaerde twee beesten van menscheliker formen ghelijck een man ende een wijff die al te verueerleek waren aen te sien ende duerde een dach lang. **I**tem die sonne wert dat derden deel minne van smorghens tot opten middach toe **A**lle dese punten plaeghen wat sonderlings te beteykenen **S**ommighe menen dat hier bi figueriert wert die keestelic ende mismaecte sect der sarracenen die vol na dat derden deel vane steynrijck in corten tijden verdestruerde **E**nde dat gheschiede nijt langhe na dese tijden

an^o müdi

v^m vñ^e lxxxiiij

Paeusen

Romeyn
Dese sat xij jaer een
maent en x daghen.

Die ghebreyde roek ons heren wert gheuonden in saphat ende wort tot iherusalem ghebroecht.

Anno xpi

v^e lxxxiiij

Dese Pelagius wert paeus sonder gebot ende ontfet des keysers. **I**n dese tijden hadden die longobarden romen beleghen **E**nde dat qualike begonnen was. wert on der desen paeus veel argher gheeyndet om der barbaren tyranscups wil **D**ese pelagius seynden den heylighen man gregorius tot verscheden plaetzen. want hi in saken diet gheboeff aen ginghen en in boetscappen der heyligher kercken seer wijs was en onder socht **E**nde ter bede van sinte leander sewef gregorius die morael boeken op job **T**en laetsten storf dese pelagius aen dat buyck euel ende wert begraven van sinte peter.

Gursus des cominckes soen van hierlant was in dese tijt een heyligh man vermaert.
Gangericus biscop van camerijck.
Marculpus abt borcasensis.

Goar was ee heyligh man vermaert op ten rijn **E**nde noch veel and menschen beyde mannen ende vrouwen waren van groter eerweerdicheyt in dese tijt vermaert **S**int in sinte gregorius register.

Augustinus een eerwerdich monick was een heyligh man. dese mit johannes ende mellitus bekeerden englant. Ende doeyten den coninc mitten ghemeen volck. Item wetet dat dicwyl menie ghemaect wort van verscheden rijken ofte prouincien die dicwyl bekeert sijn ende dat kersten ghelouf ontfanghen hebben. wat si dat ghelouf niet vast en behielden. om menigerley saken wil alsi kenlick is vā englant vranchrijck. parsen. en juden. Mer die stadt van romen is hier sonderling in presulgiert ende wtghenomen om dat sinte peters gheloue nye daer al vergaen en is.

Die grote letanien werden ingeset van sinte gregorius paeus om den toern gods te saken ende versoenen en hi maecte een processie van seuenderley stae. Inden eersten songhen die clercken. Inden anderde ordinantie ghinghen die abten ende monicken. In derde die abdissen mitten nonnen. Inden vierden al die kindren. In den vijften al die leken. Inden seften al die weduen. Inden seunden al die gheachte luden. Ende in dese processie storuen heere menschen. Mer op adrianus casteel openbaerde een engel. Ende daer wert alre eerst vanden engellen ghesonghen. **R**egina celi letare alleluya etc. Ende doe cessierde die grote plaghe daer si mede gheplaghet waren.

Van dat beghinsel deser plaghe so wetet dat in des keysers **M**auricius ix jaer al so groten reghen was dat men meenden of dat diluuium soude weder ghecomen hebben. Ende oeck so groten bloetstorting dat men des ghelijck niet ghehoert en had. En die tyder wert so groot dat se te romen op die wallen stont en dat meesten deel des rijcks van romen vloeyde onder water. daer sach men een groten draeck in een manier van een groten balck mit veel serpentes swinnen ende driuen dwer den tyder. Mer die draeck daelde ter zee wert in. Ende die serpentes storuen. Van welker vernijnt die lucht so valsche ende ontflecken wert datter een grote starfte quam van dat bugeck euel daer die menschen schielicken of storuen. Welcker siecke eerst dode den paeus **P**elagius ende voert also veel ander menschen dat veel husen bleuen ledich staen. In aldusdanighe verstorming ende tribulatie was gregorius archidiaconus te romen ende wert paeus ghecoren. hoe wel dat hi des niet gheern en woude consenteren. Doe insette de gregorius die letanien om god daer mede te versoenen. En doe die keysers **M**auricius hoerde dat gregorius seer eendrachtelicken paeus ghecoren was. verblide hi hem ende confirmierde oeck mede mit sinen brieuen.

Dese focas wert keiser wt een oploep der riddersen. hi dode mauricius mit meer edel mannen Ende want hi qualike dat regiment begonst te voeren. soe verging hem qualiker Ende volbrochtet tot een alre quaetsten eynde Want in sijn tijt seiden die romeynen teghens den coninc vā persien Mer die romeynen worden veel vluchtich ende verloren veel prouincien Ten laet-

Keisers

sten wert dese focas van eractio verwonnen ende doot gheslaghen. want geelijck hi een ander gedaen had so na ouder ghewoonten gheschiedet hem wed.

Foca.
vij jaer

Phara een heyligh ende edel joncfrou was in desen tijden Mit hoer broeder pharo een gweef was ende wert namaels biscof meldensis Ende sijn broeder carne-

biscop van lugdunen waren in dese tijt Ende sijn broeder walbertus een heyligh man sinte Columbanus apel Ende blitheldis was pharoes wijf En veel meer van sinte Columbanus discipulen als Gallus. Statius. Attila. Valerianus. Andemus. Gildemar. &c.

anº mundi

vº vijº xciij

Paeusen

i
gregorius
gessor

Dese was een romeyn. sijn vader hiet gordianus ende was een senator van romen. hi hiet oec gregorius magnus die is die grote gregorius Hi sat vij jaer vi maanden ende x di ghen.

Anno xpi

vº xciij

Gregorius was die eerste paeus die alsoe hiet Hi was van een edel gheslachte Mer edelre van duechden. en in heyligheyt die alre edelste. Hi was een die eerwerdichste monick van sinte benedictus oerde Hi screef alre eerst in sijn bullen knechten der knechten gods Ende hi ordinerde dat sijn nasaten alle gader also scriuen souden Hi wert gheheten gregorius magnus om menigherley saken wil die hi bouwen ander paeusen had Als moghentheyt. rijckdom. duechden. edelheyt. wijsheyt. heyligheyt. ende om sijn goeder gherufts wil en ondersoetheyt. Item hoe profijtelick dat hi den heylighe kerck gheweest is daer sijn veel boeken of bescreuen Ende hi die con-primapael doctoer en leere der heyligher kercken is hoe veel dat hi ghescreuen heeft daer gheuet die heylighe kerck ghetuych off. Item na sinte peter is alleen dese gregorius ende sinte fabianus van god tottet paeuscap gheroepen. Item hi heeft al te veel goeder dinghen ingheset als men lesen mach in sijn register Hi ordinerde te kyrieleyson inder missen ende alleluya buten die vasten te singhen Hi heeft tottet canon der missen ghedaen dies qz nostris in tua pace disponas. Item datmen voor die gheijden soude singhen Deus in adiutorium meum intende &c.

Coforas Cominck van parfen wan iherusalem mit veel ander steden **E**n hi ver
sloech die kersten te mael seer **E**n na datter ye dusent ghedoot waren doe wert dat
heyligh crups ghenomen ende die patriarch zacharias wert ghuanghen **eē**. **M**er
namaels doe hi hem seluen voer god hield wort hi van **Crackio** verslaghen. **M**en
seyt dat **Crackius** van sulcker stercheit was dat hi dicwyl die leuen neder int
sant werp.

Item **Gregorius** insettede tot allen daghen in die vasten voer paeschen groot of
laet wie dat die heylighe kercke mit deuocien ver socht.

Item op dat die oude dwaling der afgodpenijt en soude weder wt spruyten so
heft hi alle die beelden der goden hoer hoeft ende armen doen of houden.

Item hi ordinierde dat die paeus ofte cardinaels souden hoer missen celebrieren
op der apostolen lichaem.

Item int anderde jaer dat **Jocas** keiser was starff **Gregorius** opten xij dach
inden meere **E**nde wert begrauen in sinte peters kerck **Anno** na die gheboert ons
heren vi^e ende iij.

v^m viij^e iij

Sauimianus geboren wt tusei
en sat een jaer en viijff maent

**Sauimi-
anus.**

**ij
Bonifacius**

Romeyn
sat viij maent ende
xxij daghen.

vi^e iij

Dese **Sauimianus** ordinerde dat men
tot allen ghetijden inder kercken soude die
elocken luden. hi sprach seer qualick van
sinte **gregorius** **E**n sinte **gregorius** open-

baerde hem drie werff ende berispte hem van sijner misdact **E**nde ten vierden werff so
sloech hi hem op sijn hoeft ende hi starff. **D**it is die derde paeus gheweest van allen
paeusen die in een sondich leuen ghestoruen is.

Bonifacius ordinerde dat men op
ten altaer soude besighen dat wistte
ende claerste linnen laken.

Item **Gregorius** heeft alle den dienst die inder kercken ghesonghen of ghelesen
wert vernypwet ende veel corter schieliker ende heerliker gheordiniert soe als men
noch hiden daghes hout **I**tem in wat groter gracie dat hi blente **E**n mit wat gro-
ter licht der consten hi begaue was ende hoe veel dat hi ghearbeijt heeft om vrede
lick te wesen den teghenwoerdighen ende tocomenden menschen bi exempel sijner
wercken ende scrifturen dat en mach een starflick tonghe nauwe of mendallen nje
te spreken.

Keysers

Dese eractius als men inder cronijcken leset so heeft hi hem een wyl tijt seer wel regiert. ende oeck een wyl tijt seer qualiken. in sommighe punten had hi hem seer heylighelick somen leest in die legende van theplich crups verheffing. hoe miraculose hi die parsen verwan ende Cosdrum doot sloech. Mer nader victori heeft hi gheschap gheschadt mitten patriarch der jacobiten daer hi mede twistende wort. Disputerende van dat kersten gheloue willende hem brengen totten gheloue. Mer leyder hi wort vanden anderen verwonnen en viel in die kettery der monacheliten daer hi oeck in starff. waer om ist kenlick hoe quaet dattet is enen kersten mensch van sijn reghel te treden die hem van god gheset is. want als die leken hoer onderwijden willen van periculose saken diet gheloue aen gaen. Ende als die clercken medestrijden ende oerlogghen willen dat coemt selden ofte nyimmermeer tot enigghen geynde. Daer om een yghelick bliuet in die staet daer hi toe gheropen is en niet dat gheen dat van sijner ampten is off neen die heylighe gheest sel hem of sonder welcken men niet goets volbrengghen en mach. Item een ghelijck exempel

Eractius.

xxvi
jaer

an? mundi

leest men int anderde boeck paralipomenon

Paeusen

int xxvi capittel van Oza comenck van judeen. Ende daghelic heeft men veel exempel. Voerwaer dese maledixi quam op Eractium om sijner houerdye wil. want

iiij
Bonifacius

marcus van een stede valse
ria sat vi jaer viij maent en
viij daghen.

Anno xpi

na dat hi victori had doe verdructe hi sijn arm ondersaten seer ommenscheliken. dat gode seer mishechlick gheweest is. En hier na was hi seer onsalich so dat hi gheen victori meer en had. Ten lesten in sijn laetste jaer wert hi waterfuchtich ende starff onsalichelick die pannerlick mitter kettery besmet was vanden monacheliten die in ypristo versaken twee willen.

Dese Bonifacius vercreech van so cas dat sinte peters kerck soude die ouerste wesen van allen kercken ende die kerck van Constantinopel seer hoer die ouerste te wesen. Item hi conseruerde die tempel pantheon in die eer alre heylighen die te voren een tempel alre duuelen was.

Die hechtijde alre heylighen wert in dese tijt ingheset vanden paeus Bonifacius die iiij.

In Eraclius derde jaer quam Cosdras coninc van parsen En een groot deel vanden roemfchen rijck ende vrede streefde iherusalem verbernende die heylighe ste de Si venghen zachariam den patriarch Ende dat duerbaer hout des heylighen cruce wert ghebrocht in pariden Mer in Eraclius vij jaer verskech Eraclius Cosdran in parsen en doe wert dat volck vter vanghemisse gheloft en weder ghebrocht mitten heylighen cruce in iherusalem mit glorie En die hoechtijt wert ingheset van des heylighen cruce verheffinghe Daer na moepden die saracenen syrien En Eraclius brocht dat heyligh cruce van iherusalem tot constantinopel.

Sidorus biscop yspalensis was in dese tijt die notabelste onder den doctoren. dese gheboet datmen machomet soude vanghen die in hyspaengen ghecomen was. Mer dat wert hem vanden duuel verboetscap ende doe wert hi voervluchtich.

Romeyn
deusdedit. sat in jaer en
xx daghen.

v
Bonifacius ghebozen wt Campanien sat vijf
jaer ende xij daghen.

Dese deusdedit was een seer heyligh man. hi cufte een lazarch mensch die ter stont vander siecke gheenesen wort. dese heeft veel dinghen in gheset.

Cunibertus biscop van tolen.
Austregisilis Bitueriensis.
Sulpicius Bitueriensis.
Johannes van tongheren.
dese waren al heylighe mannen.

Salaberga abdiffe was een heyligh vrou ende stichte twee cloesteren.
Graulio biscop ende doctor.
Amandus een heyligh biscop.

Bonifacius ordinierde dat die clercken die accolitus ghewijt waren en souden noch ghen reliquien ofte heylighdom aen tasten. waer wt machmen aen merken hoe groten deuocie dat voermaels onder den kercken gheweest is wat dat doe den clercken verboden wort doen nu ter tijt die vrouwen.

Dagobertus coninc van francrijck was een duechdsan man van goeder zeeden. in sijn tijt wert van god sinte dyonysius kerck tot parijs ghewijde.

Sigibertus dagobertus soen wert van sinte amandus biscop van maestricht ghedoept doe hi xl daghen out was Ende dat sijnt antwoerde mit claerre stemmen segghende Amen.

Keyser.

Oswaldus coninc normannorum coninc van englant scotland en britan-
gen Dese was een heyligh man ende gaf hem seer tot die wercken der ontfermhe-
ticheyt Hi had ouer all victori Sijn arm mit sijn rechterhant seyt noch heel onghet-
quetst bi die stadt kembamburch Hi wert verslaghen van penda coninc merca-
Mer namaels quam oswaldus broeder die osomg hiet en versloech desen pendam
Ende dede sijn volck brenghen tottet kersten gheloue Ende hi broecht die pictos on-
der die croen van englant.

Dagobertus coninc van vrankrijck Dese versloech die engels die op dese
tijt sassen gheheten waren Hi dodese alle die die lencten van sinen sweerde bouen gin-
ghen Sommighen menen dat dese grote wrethheyt d'fransoeyse gheweest is die sacche
van een ewighe ewist. hatt en nijt tusschen den engelschen ende franssen daer si an
beyden parthien gheen profijt op en erkennen Die goedertieren heer moet seyn den
die gheeft des vredes tusschen hoer ende ons allen.

an^o mundi

v^m viij^e xxviii

v^m viij^e xxxviii

Pausen

Honorius ghebozen wt
campanien sat viij jaer vi
maent ende xxviii daghen.

Honorius.

Seuerinus

Romeyn
sat een jaer viij maent
ende xxxviii daghen.

Anno xpi

vi^e xxviii

vi^e xxxviii

Dese honorius was seer mild hi gaf
den armen daghelicx veel aelmissen Hi
veraerden die kercken ende sonderling
sinte peters kerck mit gout ende siluer
en beclede se mit metalen tafellen al om
Hi maecte sinte agnieten kerck daer si
seyt Ende oeck sinte pancracius kerck
ten weghe Auxilia.

Dese seuerinus was een heyligh ende
een goedertieren man Hi minde die cle-
gye Ende was mild totter armen beclou-
en En seer neerstich int regiment der ker-
ken. want hi der kercken eruen ende an-
der goeden ende ornamenten seer ver-
terde ende verbrede.

Magnobodus biscop andegauē
fis.

Remaelus biscop vā tongheren.
Dat kersten gheloeff verging
inden oesten en verbruden hem
seer inden westen.

In hyspanien worden veel
joden ghedoopt.

Sinte loey was een goutsmit en een gheestlicke
vader van sommighen heylighen mannen die in
vrankrijck veel cloesteren stichtede Als **Ado**
Dado. Hi wert namaels biscop nome-
men fis.

Aurea wert abdiffe ghemaect vā sinte loey in een
cloester dat hi ghesticht had Si regierde daer in
maechden ende liefden seer heylighlick.

Machomet een bedriegher der werlt ende een valsche propheet Dese was des du-
uels rode ende ente kersts voerloper. hi maecte sijn boesheyt ende raserij in deser tijt
openbaer. hi was een kokelaer ende een snode coopman. hi is gheworden een prince
der moerdenaren. hi verreech tot hem mit groter subthylheyt die van arabien wāt
si beswaert waren vanden keyser eraclius. hi verwan die vā parsen mit veel meer
ander volck welcken hi sinen wet gaff seggende hem seluen te wesen een heyligh pro-
phet van god gheseynt zē. dat leerde hem een ketter die sergius hiet ende was een
verloper kersten ende een verloper monick die dese wet ghemaeet had **I**tem als ihe-
soluam int oude testament ofnam x gheslachten van dauids huus. so heeft dese ma-
chomet oeck ofghenomen tien gheslachten van dauids huus dat is van die kercke
eypristi want hi had vol na alle die werlt bedwonghen **E**nde des **C**oninc kaerl mit
meer ander princeen bi die hulpe van god dat volck nijt bedwonghen en hadden die
van desen bedriegher bedwonghen waren **S**i souden dat kersten gheloue al te nijt ghe-
daen hebben Dese ongheloue wess veel tijt ende verging weder tot noch toe **A**ls
tot die jaren ons heren **M** iij^c ende lx **M**er dat eynde is alleen gode bekent.

Dese Machomet was besuyet van dat vallende euel **E**n onj datmens nijt ver-
nemen en soude so seyde hi dat hi dicwils van een engel ghuanDET ende visitiert
wort welckes claerheyt hi nijt en mocht verdraghen daer om soe viel hi ter eerden
wert **I**tem hi was van hyssmahels gheslachts gheloren ende hi was een arm coep-
man. **H**i trouwede hem seluen aen een alten ricken wedue dat sijn nicht was ende
hiet hica dinga. hi seyde hoer dat hi messias was dat is xpus **E**n doe si bedruet
was dat si een besuyet man ghonomen had so troefte hise ende seyde dat hi van een
archangel ghevisitiert wert **D**oe maecte hi sijn wet ende stichte de sijn sect daer **S**i:
Billa erichwa of ghescreuen heeft.

Efidorus een groot doctoer Dese tellet meer dan tseuentich vande secten van
ketteren die teghens kersten gheloue ende teghens die heylighe kerck seer starcklick
een yghelick in sijn tijt ghesproken heeft **E**nde al sijn si vanden heylighen vaderen
tot dese tijt toe dampniert en verdoemt. hier of liset den decret xxiiij. q. iij. c. **Q**ui:
dam. dese seynde boden in hyspaengen om machomet te vanghen die daer ghecomen
was **M**er dat wort hem vanden duuel verhoetscap **A**lso vpsde hi van daen.

Keyfers

an? mudi

Maensen

Anno xpi

Alchoranus is een boeck also gheseten Ende wert in dese tijt ghemaeft van machomet ende van sijn drie meesters Welcke die duuel auctoriteyt ende vernustheyt gaf Die eerste meester was een jode ende een groot astronomus Die anderde was een ketter ende hiet johannes van anthiochien Die derde was sergius een arrian Dese vierde te samen een onmenschelike quade wet. toelatende al dat gheen daer die menschen toe geneycht waren Als gulsicheyt. onaystheyt. houerdop. rouery. Ende al dat pijnlike te doen ende dat quaet te ghelouen was verboden si. waer om ist gheschied dat si doer hoer cracht en bedroch in corten tijt alte veel keestelike menschen bedrogghen hebben Mer want dese wet seer oneerker was daer om hebben sommighe die eerbaere ghesekten te wesen veel van desen dinghen retractiert Ende dat al te seer loghenachtich was. tot redelicheyt beduyt Van desen machomets bijspul en bedroch worden sommighe gheleerde kersten bedrogghen die welcke die ander hystorici niet ghesen en hadden. Item waer om dat dese quade mensche gheworden is een wet gheuer sijn tweerehande saken Want god niet en verhengt dat een mensch van goeder samen soude vanden duuel ghenomen worden dus gaf hi een wet nader menschen manier seer redelick Die anderde reden want machomet seer vermetel ende so ueerdich was. daer om wat die vleyschelike menschen begheerden dat liet hi toe en gonnet hoer nu dus. nu anders dispensierende Ende van alfulcker vergadering van menigherley contrari doctinen en leringhe. is dit boeck seer confus ghemaeft so dattet gheens sins en concordiert Ten laetsten wert hi ghedwonghen dat hi seluer seide ende toeliet datter twaleff duisent woerden waren in Alchorano dat is in dit boeck die loghenachtich sijn Mer die ander punten souden inder waerheyt bliuen staen als hi seide Dese machomet een valsche propheet starff int jaer ons heren vii^e ende xxiij Ende na hem regnierde een die hediber hiet.

Item Die sarracenen hebben onder veel ander boeken oock een boeck dat Alchoran hiet welcke auctentich is bi hoer luden Ende Emphoraya seide dat hi die boede gods heeft horen spreken verstaende bi dese boede gods den valsche machomet.

Item Ebunusse een vanden sarracenen leeres seide dat die propheet dat is machomet soude gheseyt hebben datter veel vanden menschen volmaect souden geweest hebben. Mer van die vrouwen en hefter nye gheen volmaect gheweest dan alleen Maria die moeder Ihesu.

Van deser tijt voert began dat wemsehe rijk te vergaen sonder hoop weder te
rijzen. want die sarracenen aen namen der romeynen heer scappte inden oesten **E**nde
die gothen nament inden westen ende behieldent oock namaels **I**tem die sarrace-
nen versloeghen van des keysers heer **C** ende .l. dusent stridender mannen. **H**ier
moghen wi weder mercken een groot exempel **A**ls datter nijt stantastich ofte due-
rachlich is onder der sonnen loep **A**ls wi sien dat dusdanighe macht ende wijsheyt
vergaet **D**ie sake hier of is menigherley **S**ommighe seggghen dat die ghiericheyt d
romeynen diemen nijt versaden en mocht een saeck was want si die natiën die on-
der hoer saten bedruet ende belast hadden mit een onverdrachlich juck der dienstaf-
ticheyt dat alle princeen ende prelatten te scurwen ende te ontsien staet **E**nde also lang
als die romeynen hatede ghiericheyt ende minde eendrachlicheyt so waren si die he-
ren van alle die werlt **S**ommighe ander seggghen dat die kettery welcke inden oes-
ten regnierden een saeck was om dat die keysers ghemeenlike daer woenden. ende
dat si mitten verkeerden verkeert gheworden sijn **N**och vertellen sommighe een and
saeck ende seggghen dat dit ghebreck quam wt houerdye der princeen en der heren die
hoer ondersaten versmaden kende hoer te

wesen honden oft ezels of des gelijck waer
om wt schaemte en dwefnisse hebben si den
princeen weder staen werckende dat gheen
welcke wi aensien moghen **B**i auentuer
hebben alle dese saken een saeck gheweest.

want bi dat gheen daer enich ding sijn oer-
sprong of neemt dat vergaet weder bi dat
gheen dat hem contrari is **E**nde aldus sijn
die iij monarchien vergaen **N**u Blijst
alleen enterkersts monarchie. welckes toe-
comst gode alleen bekend is. **H**ier binnen
dese tijt sijn die heerlicheyden en rijkdom-
men menichsins verandert in verscheyden
plaetzen des werlts.

Dese was ghebozen wt
dalmaen en sat een jaer
ix maent en viij daghen.

Dese Johannes verlefte menich du-
sent menschen vander dienstachtiger
eyghenscap mitter kercken goede en-
de schat die hi daer aen te coste leyde.
dese liet tot hem brengen die reliquien
d heyligher martelaren vincen en anas-
tasi en ende sette se eerweerdelic bin-
nen wmen.

Keyfers

Arnulphus een man van heylighen leuen was hertoech van loeynen ende was
pipinus vader Dese wert namaels een heremijt Ende ten laetsten biscop van mets
sijn heylighe huusvrouwe doda ghinc tot trier in eenre cluse Ende sijn soen eldo
phus was biscop van mets Somminghe willen seggen dat dese arnulphus gemes
is des groten karolus oude vader Mer mare seyt anders en oeck nader wesen
des tijts so en ghelinctet nijt Mer karolus marcellus had een soen die pipinus hie
Ende die pipinus was des groten karolus vader.

Aidanus biscop sinte columbanus discipel was van groter heylicheyt in englant
vermaert.

Agilis abt was die eerste monick tot wesbaris.

Judocus des conincis soen van britaengen wert een heremijt en starff in pontay

Die sarracenen belaghen iherusalem twee jaer Ende wonnent ten laetsten.

Landoalus een heyligh man was sinte lamberts meyster.

Erubertus coninc van englant destrueerde alre eerst in sijn lanc die afgoden.

Byrobertus der gothen coninc brocht veel joden tottet kersten gheloue.

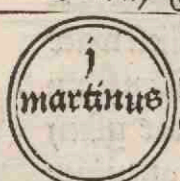
an? mudi

v^m viij^e plij

Mausen

Griec

Dese sat vi jaer v
maent ende viij da
ghen.

gheloren wt tusien sat vi jaer
een maent ende xxvi daghen.

Annoybi

vi^e plij

Dese Thedorus was seer kerm:
hertich ende een milt goedertieren
minre der armen Hi ordinerde
datmen opten paesch auont die
paesch keer se wyen soude Hi ex:
communicierde Paulum biscop
van Constantinopel om dat hi
openbaerlick den kersten perse:
quierde ende veruolchede.

Dese Martinus was een heyligh man. hi wert
verslaghen vanden keyser Constans in die
tijt dat die keyser noch ketter was. sijn hoech:
tijt houtmē op sinte martijns auont Item op
een tijt doe hi stonde voer dat outaer. ende een
ander sijn sweert ghetoghen had willende hem
slaen. ter stont so wert hi blind Item hi dede in
der stadt van wmen een consilium vergaderen
Ende al daer verdoende hi spram alexandrum
sergium pirrum ende paulum die al ketters
waren. waer om seynde hem die keyser Con:
stantinus inder ellenden.

Constantinus was constantinus erachus soene soen. hi wert keysler na syns vaders doot. Mer in die iij maent syns rijcks wert hi van martina syn stiefmoeder en van piricius den patriarch mit venijnt vergheuen. Ende want hi corte tijt regnierde daer om en wert hi in die lini der keyseren nijt gheset. Ende martina regnierde mit horen soen. Doe quam dese Constantinus die oeck **Constantinus** hiet des voerghenoemde constantinus soen. Ende sneet martina mit horen soen die tonghe ende die nase of **Constantinus** verspeyndense inder ellenden ende hi regnierde xxvij jaer. Dese was een die quaetste tyran ende ketter vol dwachs en gheheel nydich. Hi en spaerde die kersten nijt. hi verseynde die paeus martinum inder ellenden en daer na verwoech hi hem. Hi voerde een strijt teghens den kongolarden daer hi off verwonnen wert. Ende comende tot romen wert hi van vitelliano den paeus ende vanden borgeren seer eerweerdlick ontfanghen. Mer nader wel daer die hem bewesen wert en was hi nijt wed om dancker als een prince te taemt en wel behoert. Mer hi ledreeff veel tyraniscappen en dede oeck sacrilegium nemende die schoen clannoten die hi verwoerde. Waer om wert hi ten laesten van

syn ridders in een bat verslegghen om dat si syn boesheyt nijt langher udraghen en wou den. Aldus starf hi onsalichlick nader tyranen maniere. Ende doe maecten die ridders enen keysler hiet nuaius. Mer Constantinus constantinus soen quam ende nam des keysers purpuer ende regnierde. Ende versloech nuaium. En oeck verdede hi quaer doot allen den genen die syn vader vermaghen hadden.

Rodoaldus Biscep van trier.

Forstus fundierde dat cloester latiniacū.

Forstianus tymmerde cloester fossense wt ingheuen van sinte ghertruyt. Daer hi seluer een martelaer begrauen leyt.

Romeyn
Eugenius sat ij jaer viij maent ende xxij daghen.

Eugenius was allen menschen goet dertieren ende minlick. Hi was van groter heyligheyt. Ende leyt begrauen bi sinte peter.

Sigibertus coninc van vranckrijck fundierde vij cloesteren. Ende grote vrucht gheschiede in vranckrijck en in englant doer die heylighe mannen.

In dese tijt bat een arm mensch een stuck broet om god vā enen scipper die scipper seyde. En wilt nijt bidden wi en hebben nijt dan steen gheladen. Doe sprach die arme mensch begheerende dattet al mocht steen worden dat hi gheladen had. Ende dat gheschiede want al wertet in steen verwandelt. Behouden nochtans alle ding syn verwe en forme.

Nota wetet dat als enich rijck ofte heerlicheyt turbiert wert so volgt daer in
ghemeen veel quaets na. wantter dan nyement en is daer die quaden of corrumpen
werden als hier voer wel bescreuen staet van die van Assyrien Meden ende Pa-
sen. ende oeck van die grieken en dicwyl van die romeynen Mer nu sonderlinghe
in dese tijt Want die sarracenen aenwochten ende wonnen affriken en sialien En-
de om dat hoer nyement weder stont so onderden si hoer oeck hyspanien Ken allen
canten deden si die kersten naem te nijt. In dese turbacie worden alre veel kersten
martieriziet die stantastich int gheloeff bleuen Dit was te mael een grote tribu-
laci Het is certyn een veruerlic spiegel dat dese werlt aldus sonder ophouden so
pammerlick ghequelt wort Ofs nijt hert ghenoech en waer na groten arbeijt en
verdriet ten laetsten moeten steruen men most nu oec mit so veel stryden en veruer-
like plaghen daghelic ghequelt sijn Hier om wetet dattet alleen onser sonden schuld
is en die sijn die saeck deser miserien en pammerheyt. waer om niemant en pynst
also recht of dit een weerdighe retribuci en weder gheuinghe waer voer so veel son-
den als wi daghelic doen Mer in ghelijckenisse bi die toecomende pijn welcke die

Keysers

an? mudi

Paeusen

Anno xpi

sondaers ontfanghen sellen sijn dese tribu-
lacie als sommige suete bishpeelen Och och
wat eynde der gheenre die nijt en ghelouen
als die wuercozen hier so veel moeten lij-
den.

v^m viij^e lij

**Vitellia-
nus.**

ghboren wt Campanien
sat viij jaer vi maent en
ij daghen.

vi^e lij

Regimulpha een heyligh maghet Ende
Seuera abdisse hoer suster Ende gheertu-
dis hoer nicht waren in walslant umaert
Ende sinte forseus mit sijn twee broeders
als fopplanus ende vltanus waren des co-
ninckis sonen van hierlant ende quamen
in walslant.

Vitellianus ordinerde ende sette
de dat sanc 8 romeynen ende accor-
dierde inden organen. Dese had des
keysers gracie die welcke sijn voer-
ders hinderlick ende lastich gheweest
had. mer dat en vol eynde hi so nijt-
nochtans en heb ic nijt geuonden dat
die wemsekerkerck i enighe tijt affste

lie heerseappie ghehadt heeft ouer die stadt en na des groten constantinus doot als
dese keysers den paeus nu verkleent heeft Ten waer bi ghuall gheweest bi sommigher
tijden diemen patricios hiet die den ghemeen orbaer voer saghen en regierden Mer
die warden weynich Ende dese vitellianus ontfeng voer een grote gracie dat des-
se quade keysers die preuilegien 8 heyligher kercken confirmierde die hi nochtans
namaels weder brack.

In dese tijt sachmen veel vuers vallen vten hemel Ende een groten regenboech
openbaerde hem dat die menschen meenden als dat die werlt soude vergaen hebben
Ende men sach veel grote teykenen so dat die leuendighen menschen verdorrede van
angstuondicheyt van grote donerslach. Blijgem. ende van onghewoentlike grote wa
tervloet Ende ontallike grote menicht van menschen ende beesten verginghen. daer
na volchde een swaer pestilencie Item alle menschen aensaghent dat een goeden en
ghel ende een quaden engel des nachtes om wonen ghinghen en also menich werff
dat si aen een huus klopten so veel menschen storuen daer wt des daghes daer nae.
Ende op dese tijt storuen alsoe veel menschen dat die ouders mit hoer kinderen die
broeders mit hoer susteren te samen in een kist begrauen worden Die goedertieren
heer toent dicwil aldusdanighe teykenen om den sondaren mede te veruieren. Mer
och of wi bi exempellen van ander menschen also verueert worden dat wi die son
den seueden ende lieten.

v^m viij^e liij

Dese was een romeyn en
sat in jaer ij maenden en
vijf daghen.

Romeyn
sat in jaer ij maent
ende vijf daghen.

vi^e liij

adedatus was so goedertieren dat
hi allen menschen troefiede die tot hem
quamen En vanden meeste totten min
sten liet hise wel ghetwoest van hem gaen
hi seye begrauen bi sinte peter.

Dese Demus verreyde die plaetze
voer sinte peters kerck datmen dat para
dijs hiet daer hi begrauen wert.

In dese tijt wert sinte benedictus lichaem en sijner suster scholasticaes lichaem
veruoert vten berch cassinus tottet cloester van floriacum als die walen segghen.
Mer die ytalians segghen anders datse noch sijn inden berch cassinus.

Sinte yduberga des eersten puppinus wedue ter vermaninghe van sinte aman
dus biscop van triecht louende si gode hoer seluen ende al hoer goet Ende si stichte
de te nguel een cloester En sinte gheertruyt hoer dochter maecte si daer abdisse van
dat cloester.

Keysers

Dese Constantinus was des voerghenoemde constantinus soen. Hi was een goet kersten van ghelouf ende satich want hi weder maecte alle die kercken welcke vanden onghelouighen ketters destrueert waren Als van eraclius sijn ouer ouer vaders tiden. hi versoende die grieken ende brochese totten wonschen kerck. hi ver gade dat sesste consilium. in welcken toeghelaten wert den grieken priesterey ghetrouwede wijs te hebben **En** de oeck des gelijck den priesterey inden oesten. mer nijt inden westen want die voer ende in gregorius tijden willichlick wpmicheyt ontfanghen hadden.

iii
Constantinus.

viii jaer reg
merde hi.

an? mudi

Item hier machmen aenmercken hoe vordelick en hoe groot datet is die duech de ende goetheyt eens princen tot een goeden ende rustighen staet der kercken ende oeck tot vermering des kersten gheloues **Ende** oeck weder om hoe hinderlick datet is die boesheyt eens quaden princen dat dese twee Constantini als vader ende soen wel bewesen hebben **Mer** dese Constantinus hoe duech sam dat hi was. hi en mocht noch en conde die sarracenen ende bul

viii vin^e lxxiiij

Pausen

garen nijt weder staen dat god also verhengde **Ende** die vermaeldide seet wort soe verbreet en ghesterct dat die keiser begheerde mit hoer vrede te hebbe betalende jaerlicx tribuyt **Ten**

vi
Bonifacius

Romeyn
sat iii jaer
n maent

Annoppi

lesten so starf hi goet doot varende tot ppriatum **Ende** wert tot constantinopel begrauen

vi lxxiiij

Clodoneus Coninck van vranch rijk dese ondeckte sinte dyonisijs lichaem mit onweerdicheyt ende brack een been wt sijn arm **Ende** nam dat dieffsche wijs na he waer om wort hi bisunnich en rasende.

Desen Bonifacium en vintmen nijt in sommighe boeken hi wert gheseten Bonifacius die sesste **M**en seyt dat hi die plaetze bi sinte peters kerck volmaect uet diement paradys hiet. die saeck hier off waer om datmen hem nijt en scrjft in sommighe boeken en heb ic nijt moghen vinden.

Sinte ledegarius wort ommenscheleken gepinicht **S**ijn ogheyn worden wt ghesceken. sijn tonghe ende sijn lippen worden off ghesneden en ten laetsten wert hi onthoest van ebrogne ende starff een heyligh martelaer doende veel miraculen.

Nota wetet datter sess principael consilien en heylighe vergaderinghen gheweest hebben welcker auctoriteyt ghelijck is den ewagelien want die waerheyt d' ewangelien werker doer verclaert En die sess consilien sijn ordiniert gheueest teghens sess principael kettery mit hoer ketters die hoer alte sterckelick versettede contrari der heyligher kercke want si mit hoer subthilheyt den simpelmen menschen bedroghen Ende doer hoer eyranseap den volstandighen veruolchede en pinichde. en den cleynmoedighe verueerde. Item van dit sesste consilium wert verdoemt die kettery der monacheliken die in eyristo versaken twee natueren ende twee willen.

dat. vi. con:
silii tot con
stantinopel

In dit sesste consilium waren te same vergader ij^e ende lxxxix prelaten om te verdoemen die kettery der monacheliken Ende is van ghelijcker auctoriteyt als die iij voerscreuen.

Theodorus archibiscop
van englant.
Chilanius een heyligh
biscop.

Senesius lugdunensis.
Magellendis maghet ende m^r.
Amathus wert inder ellenden gheseynt.

Spaulus
sat ij jaer
vi maent

Agatho.

Dese Agatho was een heyligh man Hi auftede enen lazarijghen mensche die ter stont ghenesen wert. hi versoende die kerck van rauennen die langhe tijt ribell geweest had ende quam nu om onderdaen te wesen den kerck van romen Dese gheboet bi consens des keyser te celebriren dat sesste consilium in welken die grieken na menigherley plaghen weder quamen tot ghehoersamheyt des roemschen stoels. wāt ghelijck dat yemant hem gheeft tot sijn ouerste so vijnt hi sijn onderfaten weder tot hem die gode ende sijn prelaten wel onderdanich is. die sel oeck in sijn onderfaten goede ghehoersamheyt vinden Ende wie dat contrari doet die vijnt des ghelijck weder om. dit is die wet des godliken rechtueerdicheyts.

Cesaria coninghinne van parsen quam heymelick tot constantinopel ende liet hoer dopen Ende die keyser constantinus wort heer pte Dit horende hoer comen ghelode hoer dat si soude weder comen Mer si en woude dat nijt doen ter tijt toe dat hi seluer quaem mit xl riddersen ende liet hem oeck dopen om mede dat kersten gheboest aen te nemen.

Dat rijk der bulgaren neemt hier oersprong daer die romeynen seer of dertien eert worden want si wt sichien quamen ende aenwochten dat rijk van tracen.

Callinitus vant dat vuer dat inder zee brant Ende die romeynen verbrande der sarracenen sceep.

Theodericus coninc van vranckrijck dede veel tyranscappen Ende hi weret namaels seluer vermonnen van pinus.

Keysers

In dese tijt openbaerde hem inden oesten een grote sterre Ende daer na volghet een grote pestilencia Ende in campanien was een kerck die vuer wt gaff.

Sinte berta martelaer ende abdiffe was in wasslant vernaert.

Bathildis coninghinne van vranckrijck wert een nonne in een cloester.

Preictus ende Marinus martelaers mit hoer knecht.

Coninc Adulfidus wert monick Ende namaels biscop l. d. i. f. d. e. n. s. i. o.

Edilridis coninghinne van englant had drie mannen ghetrouwet ende bleef nochtans maghet En noch veel meer an d' heylighen waren in dese tijt vermaect.

an? mudi

v^m vin^e lxxxviii

Paeusen

ij
Leo.
spculus
sat .iij. jaer .x.
maent en xviij.
daghen.

ij
Benedic
tus.
Romeyn
sat ij jaer
v maent.

v
johannes.
sprus
sat vi jaer
v daghe.

Anno xpi

vi^e lxxxviii

Dese Leo een heyligh man was in griexer en i latynseer talen seer wijs en een wel sprekende gheleert man Totter armen behoefte was hi goedertieren van herten ende seer sochoudich hi ordinerde datmen inder missen al len ghelouighen menschen soude die paess gheuen na agnus dei Sijn heechtijt houtmen opten derden dach van julio Hi seyt begrauen in sinte peters kerck.

Dese benedictus was i allen werke seer duech sam syn leuen concordierde mit sinen naem want benedictus is te segghen ghebenedijt. hi was ghebenedijt van name en van heyligheijde syns leuens In syn tijt was een swaer lastige starft Dese wert paeus ghecoren ende ghemaect vanden keysers gheschiet van die heylighe kercke om men gherley saken wil.

Dese johannes van antiochien was een streng man seer satich ende wel gheleert.

Constantino Dese eer is dicke om men gherley saken wil.

Justinianus was des iij constantinus soen. hi was seer goet. vwet. en milde. hi vermeerde dat roemse rijk seer. hi eerde die dienst der heyligher kercken Ende hi maecte veel rechten Mer namaels woude hi te nijt maken dat vi consilium welke sijn vader gehouden had En hi woude sergium den paeus mit die heylighe kerck turbiere Daer om int x jaer sijn rijkis wert hi van leo patricius tyberius ende gallimtus van sijn rijk be-
 roeft. ende sneden hem sijn nase ende sijn tonghe of ende verspeiden hem inder ellenen te ter soen Doe gheschiede grote turba inder kercken vanden ketters ende scismaticos dat sijn die twist ende tweedracht maecten Item wetet dat als ghewelt gheschiet inden ouersten princen so vermenichuoudighen die quade werckers wantter dan niemant en is diese van hoer quade wercken corrigiert en bedwingt Dat heeft die heylighe kerck seer dieck besocht Ende na dat justinianus verdreuen was doe aenweerdent mit ghewelt dat rijk dese twee als leo ende tyberius die onder malcander worden twistende.

ij
Justinianus.

x jaer
constating soen

vij^m vij^c xciij

Zenon

Romeyn
sat ij jaer xi maent
ende ix daghen.

i
Sergius.

syrius
sat ix jaer vij maent
ende xx daghen.

vi^c xciiij

Dese Zenon was een seer heyligh man die nimmermeer hem en onderwant van weerlike saken. hi had ee engels aenschijn hi was eerwerdich. graeu van haer. seer bequaem van zeeden. ende leyde een gheestelick leuen. hi was waerachtich van woerden. simpel van moet. Dese wert eendrachtelick gecoren oeck bi dat gemeen consent vanden leken. Daer was te voren grote twist want die clercken coren petrum archibiscop Ende die ghemeent coren theodorum priester Mer die heylighe gheest verweyde dat si eendrachtelic desen eerwerdighen zenon coren ende paeus maecten.

Sergius was een man van groter heylicheyt Ende inder electi om paeus te heysen was grote twist. want dat een deel vanden clergie coer theodorum priester Ende dat ander deel vercoer iosephalem Mer wt die wil des heren quam die parthien ouer een en coren desen eerwerdighen sergium Dese sergius wt eenre openbaringhe van god veruoerde hi dat lichaem des eersten leonis paeus en brochtet tot wirsene burch Item hi doeyte die coninc van englant. die oeck der sassien coninc was Item hi ordinerde datmen ind missen soude singhen drie werf agnus dei. hi wert begrauen bi sinte peter.

Keyser

In Pippinus die eerste hertoech van francenryck had veel tijts victori hi vermen
die vresen. hi was een goet kersten man en een sonderling beschermmer der kercken
gods. Mer in een punt dwaelde hi om dat hi een wijl tijts in ouerspul leefde. Des
pippinus had te colen een borch datmen capitolum hiet en nu ter tijt onse vrouwe
kerck is welcke die eerweerdighe plechtvadis sijn wijff coninghinne van francen
ryck fundiert ende mit coninclicher eeren vercierde. Item hi broecht die vresen
kersten gheloue. Item i dese tijt was oeck vermaert die heylighe maghet Noysse
gis hoerre keyder dochter die hoer lichaen te colen rustet blenckende ende wercken
de veel miraculen.

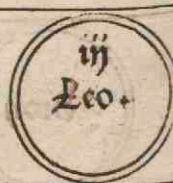
In dese tijt was een seer grote twist inder heyligher kercke wat dat consilium
tot aquilegien en woude nijt ontfanghen dat vi consilium welcke ghehouden wer
te constantinopel van iustinianus den keyser ende vigilius den paeus. Mer sergi
us die paeus veremichde die tweedracht weder.

an? mudi

Paeusen

Anno xpi

In dese tijt begonsten die spaengers alte vromelick
te sinden teghens den sarracenen. En si worden merelick
van god ghesolpen. want si hoer lant dat cleyn is te ghe
lijcken bi heel affriken beschermde doer hulp ende bi stant
des gloriosen apostel sinte iacob van welcken si noch da
ghelicy grote troest ende hulp aen vinden.

Romeyn
sat ij jaer en
vi maenden

Dese Leo wert paeus
biden procurateur van

women. hi wert nijt gheset inder cronijcken van women noch inden ghedale der paeu
sen want hi tonrecht paeus wort. Ende daer om hietmen hem inden decreet die na
volghende derde leo. Men vint oeck nijt bescreuen dat hi yet quaets bedreue heeft.

In t jaer ons heren vi^e xvi^e verwan pippinus coninc vā francenryck tād liden
den hertoech van sassen inden strijde. Ende hi seynde willibroerdum den volcke te
prediken.

Sinte willibroerdus quam in francenryck mit vi ghesellen int jaer ons heren
vi^e en xc. hi prediete den vresen int jaer vi^e xcvi. hi wert vanden paeus sergius ge
maect archibiscop van vtrecht. hi starff int jaer ons heren vii^e xcvi opten seuen
den dach van nouember. Ende wert begraven in sinte benedictus cloester dat hi ges
sich had int bisdum van trier gheseten eyternacum.

Sinte Lambert des greuen Aprijns soen wert nae veel wercken der heylicheyde martiriziere vanden hertoch van aramien gheheten dodo. want hi seyde dat sijn sustter alpayda en was pippinus ghechte wyf nijt want hi se trouwede dier wijs dat sijn wijf plechttrudis noch in leuendighe liue was.

Die cominc vā englant of van sassen wāt die sassen hadden englant ghewonnen Dese quam tot romen ende wert vanden paeus sergius ghehoept Ende corts daer nae starff hi te romen En van dier tijt voert so wies dat oude coninc krijck van britanien.

Beda een eerweerdich priester van groter autoriteyte was in dese tijt in englant vermaert. hi heeffe veel scriften after ghesaten. hi was een trouwe arbejder inden wijn: gaert der heyliger kercken tot sijn ouden daghen toe.

In dese tijt wert vriessant bekeert ende ghebrocht tottet kersten gheselue van sinte willibroer dus archibiscop van vtrecht die daer eerst predicte.

Sinte Oda greefin van aquitanien was omtrent dese tijt van groter heylicheyt vermaert.

vi
johannes.
m

Griecsk
sat in jaer ii
maenden ende
xxiiij daghen.

Johannes die vi was een heyligh man ende starff martelaer Mer van wien of om wat saken dat hi martelijt wort en vintmen nijt inder hystorien bescreuen. Men meent dat hi ghedoot wort vander lombarden hertoghen als van beneuentano ende spoletano om dat hi die rechten en priuilegien der kercken woude beschermen. Seyde dese hertoghen quelden die kerck mitter kercken goeden wāt si die naeste ghebuer waren ende veel werter geuanghen Dese johannes leyt begrauen bi sinte sebastiaen totten catacumbas.

Twee ewalden priesters dese twee quamen wt englant in westphalen om daer dat woert gods te prediken Ende doer hoer gheseden beworuen si dat wt een steen wesse een fonteyn sprang in een dorp gheheten laer Ende si wjnde die stede gheseten die heylighe camp totter armen behoef daer dicwjl wonderlike dinghen gheschiede den ghenen die yet doen wouden teghent testament der heylighen ende worden daer verueerlike gheplaccht En dese twee ewalden werden daer ghmeenslick ghenocmt die heren vanden heylighen camp.

Dese twee als leo ende tyberius worden onder malsander twistende Ende tyberius hield victori want na dat leo in jaer regniert had wert hem sijn nase of gheschonden ende inder ellenen gheseynt Ende doe regniert tyberius.

Keysers

Dese leo ende tyberius worden gheua gen van justinianus den waerachtighen keysers doe hi weder quam van daen daer hi verdreuen was mit hulpe des conincs kabelle vanden bulgaren Ende hi dede se slegen bider straten ende also ontsoefden Ende also dicke ende menichwerf datter een dropel bloets viel wt sijn nase soe dede hi daer een verslaen die van horen bloede was.

ii
Leo.
in jaer

Dese saten
mit ghewelt

ii
Tyberius
vijaer

In dese tijt hebben die romepnen veel sarracenen verslaghen.

Sinte michiels kerck wert inder zee op een berch ghetymmert die nu sinte michiels berch hiet.

an? mudi

v^m ix^e in

Paeusen

Johannes was ghebozen van romen hi sat in jaer vii maent en xviii dage

vii
Johannes.

Romeyn
dese sat
xx dage

xxviii
Syzinnius

Annoppi

vii^e in

Johannes die vii was een gheleert en een wel spreken man. hi tymmerde in sinte peters kerck een capell van onser lieuer vrouwen daer hi onder dat outaer begraven wert.

Dese syzinnius leefde wel nich tijts. Ende hi had grote twist teghens discodium En nae syzinnius doot wert die twist continueert tusschen bonifacium ende discodium Ten laetsten doe discodium starff die dat paeuscap mit gheuele ghehouden had doe wert bonifacius restitueert Ende dese en werden int ghesall der paeusen niet gheteelt want om der twisten wil ismen twiuelachtich of si sinte peters waerachtighe navolghers gheweest hebben of en hebben.

Die vii twist ende tweedracht inder heyligher kercke gheschiede tusschen syzinnius ende discodium dat van hoer nasaten continueert wert Ende in dese tijt was een grote turbac inder kercken want also wel int keyserscap als int paeuscap was een scandelike tweedracht ende twist.

Besophalen wert vanden twee ewalden tottet kersten ghelof ghebrocht die daer eerst predicken en worden daer na martierizert int greeffcap van hoey hi die stede van bremen. hoer lichamen worden tot colen veruoert.

Dit is die seluer justinianus die hier voer staet Mer hi wert hier anderwerff
ghefiet want hi in dit jaer weder keyser wert Ende hi versoende hem mitter heyl:
gher kerck doende grote penitencie Mer wāt hi hem seer wreelick wreecten tegens
sijn vyanden so dat hi oeck die onnosel kinder woude doden daer om wert hi versla
ghen mit sijn soen die vā
hem ind ellenden gesept was.

Justinia
nus con

vi jaer
stantinus soen

philippus
ketter

een jaer vi
maent.

Sinte hubert oueruoerde dat bisdom
van maestricht mit sinte Lamberts
lichaem tot ludpck.

Philippus was een ketter ende reg:
nierde weynich tijts. en want hi sinen
heer verslaghen had daer om vergheimet
hem qualick Hi wert van anastafius
geuanghen die hem sijn ogghen wt stact
ende regnierde voer hem Hi ghebode datmen
alle pictueren soude vter kercken nemen.

v^m ix^e xij

Dese was ghebozen wt sy:
rien ende sat vij jaer en xv
daghen.

Constā
tinus

vij^e xij

Dese constantinus was also oetmoedich en goedertieren dat hi van allen men:
schen ghemint was Hi wert vanden keyser justinianus ontboden dat hi soude co:
men tot constantinopel bi hem als hi dede Ende doe hi daer quam wert hi mit gro:
ter eeren ontfanghen Ende doe hi op enen sonnendach in sinte sophien tempel cele:
brierde gaf hi den keyser justiniano dat heyllich sacrament Ende doe sloech die key:
ser sijn aenschijn inder eerde biddende den paeus dat hi voer sijn sonden woude bid:
den Ende hi vernpuede alle die priuilegien der roemseker kercken Dese paeus con:
stantinus beriep ende beweeff philippum den keyser een ketter te wesen wāt hi had
die beelden der heylighen vter kercken doen nemen Item dese Constantinus starff
ende wert begrauen in sinte peter s kerck in vaticano.

Karolus marcellus pipinus soen had ontallike grote ende veel victori teghens den onghelouighen bi die hulpe van god. Hi was in allen een glorioeff triumphier ende verwinde. Mer want hi die gheestelike goeden tot hem nam om daer mede te strijden wort sijn siel inder pinen der helken ghesien vanden heylighen Eucherius.

Keysers

Anastafius was een goet kersten man. Mer want hi philippum sijn oghe waghsteken had daer om vocht theodosius teghens hem en verwan hem. Namaelts wert hi priester ende leefde in rusten ende in vreden.

Anasta: kersten
sius . in jaer

Theodo: kersten
sius . een jaer

Theodosius was een goedertieren kersten. hi regnerde mit oetmoedigher kersten. Ende leo die seer machtich was sette hem van sijn rijck daer na worde clerck en volbroecht sijn leuen in vreden.

an? mudi

Paeusen

ij
gregorius

Gregorius ghebozen wt syrien sat xvij jaer . viij. maent ende xij daghen.

Twee coningen wt englant quam te romen en worden monicken dienende den ontfarftigen heren ihesu xpristo.

Anno xpi

Dese gregorius was een wyse wysch man inder scriftueren wel gheleert ende een wel sprekende man stantastich van sinnen. Een sochoudich beschermer d' gheesteliker dinghen. En teghens der kercken vpanden een starck voeruechter. Iken weet dat in desen tijden begonsten die paeusen meer dan si ghewoentlike waren in tijlken dinghen hoer teghens den keysers te versetten om hoer ongheloefs wille. Ende mede dat rijck te vernieren van dat een volck totten anderen na dien dattet die tijt wt eyschte. Van desen gregorius wort die keysers leo excommunicert om dat hi die beelden der heylighen barnde. En die keysers leo gheboet den paeus dat hijt oec so dede doen. Mer gregorius dede stoutelick contrari nijt vraghende na des keysers ghehoor. Aldus wortet bekent dat die principael saeck van die destructie des keysers ghehoor is gheweest kettery. Ende daer om aenhang dat ghemeen kersten volck den paeusen ende dwonghen den keysers hoer tyranscapen ende kettery te laten.

In dese leo want hi machtiich was so versettede hi theodosium en regnierde voer hem. Hi wort verleyt ende bedrogghen van enen die vanden gheloue gheuallen was ende hi gheloue te verkeren die beelden ons heren ende der heyligen waer om wert hi gheplaecht in stryden ende in pestilenciën ende mit veel ander onghelucs. hi wert vanden paeus gregorius die in ghescheyde mer hi bleef verhart i sijn boesheyt daer om scepden hem vanden keiser al ytalien ende hyspanien ten gebode des paeus gregori. Ende om dier saaken wil worden veel kersten ghemartelijt Ten laetsten starf hi pammerlike in sijn onghelouf.

in
Leo en sijn
soen
xxxv jaer. Ketter
Constantinus.

Aripertus der longolarden coninc was een goedertieren barmhertich en rechte uerdiich man. Dese was ghewoenlick heymelick te gaen doer sijn rijk om te ontsinghen ende te vernemen wat rechtuerdicheyt sijn dienste den volcke deden. Dit is een goet exempel.

viii^e xxiij

In dese tijt began die kettery van sommighen die die beelden der heylighen welke der leken boeken sijn wouden of nemen recht oft afgodpe gheweest waer. die quaet ingheuen der sarracenen. Al dus blycket hoe dat die heylighe kerck alre gheoesent wort.

viii^e xxiij

In dese tijt wert bekeert Rabodus die een hertoch der vriesen was. Ende doe men hem dopen soude. Ende hi den enen voet inder heyligher fonteyne had gheset. doe vraechde hi of dat meeste dael sijner ouden inder hellen of int paradys waren. En doe hi hoerde dat si meest verdwemt waren toech hi sijn voet na hem ende seyde. **T**is volker bi veel gheselschap te wesen dan bi luttel ende so wort hi bedrogghen vanden duuel die hem veel goets ghelouf had tot veel jaren. mer hi starf haestelick des derden daghes. Certeijn hi en kenden te voren dat liden der hellen nijt. voerwaer voerwaer het was quaet jock. Mer sijn soen wert van sijns vaders haestighe doot verueert ende bekeerde hem.

Constantinopel wert in dese tijt belegghen vanden sarracenen. Ende wert weder gheloft ende gheuyet van onser lieuer vrouwen maria. Item op dese tijt wert enen keremijt ghewent een wonderlick visioen van ioseph die onser god int gruff leyde. Ende na weynich jaren storuen al daer in duseut menschen van die pestilencie.

Die sarracenen hadden in dese tijt voerspoet in hoer quade wercken. Si hadden heel hysspanien onder daen. Ende si souden walslant aen gheporret hebben ten ware dat karolus marcellus hoer niet wederstaen en had. En karolus verwan veel tijden den sarracenen. Ende op een tijt versloech hi meer dan drie hondert dusent sarracenen. Ende van sijn volck wort alleen xv hondert verslaghen.

Keysers

Sinte augustinus lichaem wort in dese tijt vervoert vā sardinien tot pauegen vanden deuoten coninc der longobarden die lumpardus hiet.

Egidius een heyligh abt quam wt grieken in walslant.

Germanien wort ghebrocht totten kersten geloue vā bonifacius biscop die daer eerst predicte ende gheseynt was vanden paues gregorius die anderde.

Sinte benedictus cloester wort reformiert inden berch Cassino. Ende sommighe rijcke cloestere worden in abnarien ghesticht.

Lebwinus een heyligh priester was wt englant ende predicte inder velue en maels den ouden sassen dat sijn die westphalings. Sijn lichaem leyt te deunter.

an? mūdi

v^m ix^e xxviii

Pausen

dese sat v jaer viij maent ende xxviii daghen.

Melagius coninc van hysspanien began bi grote mirakel sijn rijck te reformieren. Germanus wort verdreuen. Hermynus biscop lobiensis.

Anno xpi

vij^e xxviii

Dese Gregorius volcht eerweerdlike den voergheuoemde gregorium inder me ende oecht in heylicheyt van eenre minnen en stantasticheyt. hi wederstont vromelick den keyser ende hield victori. hi nam karolum in sijn hulp teghens den longobarden. hi ordinerde tot vpenen een archibiscop. hi heeft totiet Canon der menssen ghedaen quorum hodie sollemnitas in conspectu tue maiestatis celebratur.

Cyrius biscop van constantinopel wert om kersten gheloue verdreuen.

Cesarius biscop arelatensis leerde die monicken.

Egberch was een heyligh man ende quam wt hierlant in walslant.

Albinus biscop andegauensis.

Eucherius biscop van oerliens.

Volfranus biscop zenonensis.

Agilophus biscop van colen.

Guericus biscop zenonensis.

Petrus biscop damascenus en m.

Bonifacius mē. lxx. ghesellen wert martelijc vanden vriesen in vrieslant. Sijn lichaem wert begrauen in een cloester gheseten sulden vā sinte benedictus oerde mē. Bisdom van mens dat hi ghesticht had int jaer ons heren vij. lxx. Hi liet dat biscop van mens ende quam tutrecht ende wert archibiscop ende leefde xvi jaer daer na.

Constantinus leonis soen began te singhen doe hi ghedoept wert vanden patri-
arch germanus daer hi in bewijde dat hi soude wesen een grote scandalizacie inder
heyligher kercke. Item hi persecuerde die wetten welcke vā sijn vader s ghset wa-
ren en hi gaf hem alle die tijt sijns leuens tot wñcheling. afgodpe. en tot oncupheyt
hi beriep een consilium tot constantinopel van iij^e en xxx
Biscoppen en gheboet of te nemen alle die beelden s heylighen
en hi scandalizierde die heylighe kerck en veruolchde so seer
den clercken leken en monicken dattet seken dat hi verwoe-
der was dan dyocletianus in sijner persecucie. hi maecten also veel martelaers dat
ter nauwe keyser ofte heyden gheweest is die der so veel ghedoot heeft. Ende die pa-
trarch vā constantinopel die een valsche man was consentierde hem in allen din-
ghen. Ten laetsten wert hi vanden brant gods gheplaecht. Ende hi riep doe hi noch
in leuende lijf was. Ic bin ouer ghelouert den helichen vuer ende also starf hi seer on-
salichlick.

v
Ketter
Constantinus. xxxv jaer

v^m ix^e plij

zacharias.

Griek
sat v jaer ij maent
ende xv daghen.

vij^e plij

Dese zacharias was een goeder tieren man verciert mit veel duechden. hi wert
van allen menschen gheminde om sijner sachtmoedicheyts wil. hi offteede coninc
hilonium en verdreef hem wt sijn lant. Ende in sijn stede sette hi weder pipinum
want hi den volck nutter ende profijliker was. hier machmen mercken hoe groot
dat in dese tijt des paues macht gheweest is doe hi dat vermaerde rijck vervreemde
vanden waerachtighen erfghenamen ende brochtet om witsliker saken wil tot pip-
inum. Dese zacharias ouersettede dyalogum gregorij vten latijn in griex. hi starf
ende wert bi sinte peter begrauen.

Binnen Romen wort een generael consilium ghe-
houden vanden paues gregorius die ij in welcke te sa-
men vergadert waren omtrent dusent Biscoppen die al
ghelijck confirmierden dat men die beelden s heylighen
soude eeren ende in groter weerdiecheyt houden. Ende si
condempnierden allen den ghenen die contrari deden in
woerden of in wercken.

Karolmannus was
pipinus broeder en des
grooten karlus oem dese
wert beuert mitter vre-
sen gods. ende hi liet sijn
rijck ende wert monick.

Alachis der longobarden coninc wert vanden paeus vermaent dat hi den Ro-
meynen nijt meer en soude persequieren. Hi was den paeus ghehoersam en liet sin
rijck ende wert monick. Doe nam Aysculfus sin broeder dat rijck aen hem.

Keysers

Hildericus coninc van vranckrijck gaf al sin goet den armen. Hi liet sin rijck
ende wert monick. Dese coninghen worden bi auentuer beweghen van die veruer-
like verdoeming karoli marcelli. Ende oeck om dattet seer periculoes is hoghe staet
te voeren ende grote macht te hebben wanter weynich sin diet regieren na sin toel-
horen. Hoe veel dat karolus marcellus ghedaen heeft voer dat kersten gelof dat is
wel kenlick. Nochtans om eenre sake wil wert hi ewelick verdoemt ee.

In die verpheyte carturcensi wert vanden heer ghewijt een cloester in tegenwoer-
dicheyte des paeus stephani ende des conincs pippini.

Remigius archibiscop tot homagen sis vermaert van groter heylicheyt.

Sinte siluesters lichaem wort veruoert te monaculum.

an? mudi

v^m ix^c lij

Paeusen

Sinte janss baptisten hoest wort ghebrocht
in aquitanien. Ende veel va pippinus vrienden
die inden strijt verslaghen waren worden ter
stont weder leuendich.

ij
stephanus

Romeyn
sat viij jaer en
xxviij daghen.

Annoppi

vij^c lij

Dese stephanus den paeus was in allen dingen der heyligher kerck seer wt en
orbaerlick in woerden ende in leringhen seer strengelick regierende die gheestelick
ende tijtliche goeden. hi was een beschermmer der armer menschen. dese salff de pippini
tot een coninc van vranckrijck ende seynde hem teghens den longobarden om die
te bedwingen weder te gheuen 8 kercken goeden die si langhe tijt mit onrecht ont-
houden hadden welcke also gheschiede. Item hi veruoerde dat rijck vanden grieken
totten francoen.

Iullus een alten heylighen man navolchde bonifacium int bisdom van mene.
Drie martelaers worden va romen in walslant ghebrocht als gorgonius wert
gheset in gorzia Nabor in hilliniaco. Ende nazarius in lostissam.

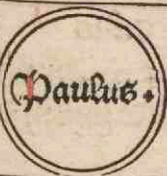
Sinte scurinus die eerste abt vuldensis was in dese tijt vermaert.

Gregorius biscop van vtrecht seynde sinte lebuinum marcellum ende wilbol-
dum tot deunter te prediken dat woert gods den ouden sassen al daer starff hi op
ten xxx dach van augusto.

In dese tijt gheschiede veel wonderlike dinghen Item in syrien was een wonderlike groot eertkeuringhe so datter sommighe steden versoucken Ende sommighe ander steden die op berghen stonden scheyden hoer van dat ghekercht ende ghinghen staen op ander effen plaetzen wel sess milen verre ende si en braken nijt Item in mesopotamien schoerden dat eertrijck wel twee milen lang Item ee mule sprack woerden ghelijck oft een mensch ghesproken had Item vanden hemel viel asch Item in die zee pontico was dat water beuoren xxx cubiten dick en wel hondt milen lang Ende daer op so viel snee xx cubiten hoech ghelijck een kerck. dese vorst was wonderlike groot Item schietende sterren vielen vter lucht dat die menschen worden verueert menende dat die werlt soude vergaen hebben Siet int spieghel der hystorien Ende wat wonderlike veranderinghe dese teykenen prenosticaerden ende boetscapten. dat bewijssen ons wel die navolgende tijden.

v^m ix^e huij

Romeyn
sat x jaer en
een maent.

Paulus magnus was een edel heerlick jonghe en began te regneren in vrancrijck Hi was pippinus soen En sijn moeder hiet Berta.

vii^e huij

Dese paulus was een heyligh ende sachtmoedich man. hi ordinerde hoedatmen den dienst gods soude houden inder vasten Dese plach inder nacht te gaen mit luten dienres om den siecken. den armen. ende den gheuanghen te visitieren die hi hoer nootrust besorchde. weduwen ende wesen quam hi te hulp. Hi woende bi sinte paul wel om der groter betten wil die somers te romen was ende al daer starff hi Mer die romeynen begroeven hem mit groter eerweerdicheyt in sinte peters kerck.

Gengulphus martelaer ende ridder was in bourgoengen vermaect Dese toft een fonteyn in vrancrijck ende leyde in bourgoengen dat se daer water wt gaff. Item doe hi scheyde van sijn wijff die in ouerspul leefde wert hi van een clerck verlaghen die bi sijn wijff in ouerspul satt Ende om dat gengulphus wijff die mirakulen welcke hi dede bespottede segghende ist dat gengulphus mirakel doet so singt mijn eerst Ende dat gheschiede also Want als hi mirakel dede so sang hoer eerst En sonderling opten vridach en liet hoer eerst gat nijt of ten sang alene om dat si op sulcken dach dat dwaes woert ghesproken had.

In dese tijt wert dat rijk van romen aen twee ghedeyle want die pæus stefhanus broec se ptalien en aen karolum magnum die noch een jong was En antianstinus behielt mit groten arbeijt grieken mit meer ander rijcken die ouer dat meer ghelegghen waren.

Keysers Die Turken die wt die bergghen van Caspien gecomen waren als men seyt had den dat meere armemien belegghen Ende doe si aen die pestilencie te mael veel storuen wert hoer geraden vanden kersten dat si op hoer hoeft een teyken des cruces souden laten scheyen en doe cessierde die plaghe En die manier behielden si noch namaels.

Hier hebben gheweest bloedighe tijden ende aen allen cauten seer verstoert wat die sarracenen. heyden en oeck die kersten hadden onder malsander veel groter strijden van welcken karolus magnus was bi die hulpe gods een heerlick triumphiere hoe wel dat hi seluer veel volcks verlor hier of ouerleset die hystorien die vā hem bescreuen sijn.

an^o mūdi

v^m i^o lxxiij

Pæusen

Romeyn
Dese sat ij jaer
ende een maent

ij
Constantinus.

Stephanus.

Paulus
sat ij jaer vijf maent
ende xxviij daghen.

Anno xpi

vij^e lxxiij

Constantinus was een keerk en wert schielike priester ende pæus mit ghewelt. en mit grote scandalizacie regierde hi die kerck Mer bi neersticheyt der kersten menschen wert hi wt sijn stoel ghestoten ende sijn ogghen wt ghesteken Item dese heeft geweest die vijfste pæus vā quader famen Aldus wort die heylighe pæus stoel in alre eerweerdicheyt ende heylicheyt vanden heylighen gheest bewaert.

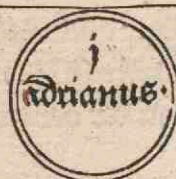
Stephanus beriep een Consilium wt gallien en ptalien te romen Ende die dingghen die van constantinus pæus voerghe noemt gheordiniert waren maecte hi te nijt als doepsel crisdom en. Ende die van hem ghewijt waren en die heylighe graden ontfanghen hadden die ontwijde hi weder hi starf en wert begrauen in vaticano.

In dese tijt gheschiede een verueerlick exempel tot tours. want op een tijt doe die monicken van sinte martijns kerck in groter wer scappe ende ghenoechte saken worden si alte samen van enen enghel ghedoot Mer een alleen wtghesondert Doer quam Alwinus ende reformierde dat cloester.

¶ Hier was vranckrijck ende al gallien in syn bloeyen ende triumphierden ouer al also wel ouer dat ghebercht als ouer zee ghelijck hier voermaels die romeynen plaghen te triumphieren zc. Ende dat rijck der goten en dat rijck der longobarden ghing te nijt welcke syn oersprong ende beghinsel nam omtrent die jaer ons heren twee hondert ende vijftich.

¶ Ludgerus een seer heyligh man vermaert of hi die anderde moyses gheweest waer want van die tijt dat hi geboren wert was hi den heren ghelyclic. hi broecht ontallike veel volcks tottet kersten gheloue. hi was der vrasen ende der sassen apostel vernaemt Item hi was die eerste biscop van munster. hi stichtede veel cloesteren ende was vermaert in veel miraculen Ten laetsten starff hi in billerbeke Mer syn lichaem wert veruoert te wedernam ende wert daer begrauen int jaer ons heren vijc ende .l. of daer omtrent.

¶ Alwinus een alten gheleerden man was van groter heylicheyt vermaert. Hi was karolus magnus meyster Ende hi heeft veel scriften ghelaten.

Romeyn

dese sat xxiiij jaer xi maenden ende xviij daghen.

¶ Dese Adrianus was een seer edel en machtich man. hi volbroecht veel dingen seer heerliken Ende alst schijnt so en heeft voer hem syns ghelijck nijt gheweest in eneliker glorie ende rijckdom. hi tymmerde die mueren ende die toernen die verdel tueren ende vernallen waren Item hi calbrierde seer feesteliken twee confilien. hi stichtede veel cloesteren en kercken Ende ter lede van desen adrianus so kelyde karolus magnus die longobarden in paueyen ende veng den coninck desiderium mit syn wijff Ten laetsten starff dese salighe paeus ende wert begrauen bi sinte peter.

¶ In dese tijt gheschiede in syrien een mirakel in een stadt gheliken Emcho dat die joden vonden een beelt ons heren in eens joden huus Ende alle die lasteren welcke die joden onsen heer deden opten goeden vridach. deden si nu finen beelde Ende doe si in des beeldes side staken quam daer bloet ende water mer dat si ontfinghen in een puelle ende wat siecken dat si hadden die daer mede besprenckelt worden die worden van hoer siecke ghesont. dit siende die joden worden bekeert en ontfinghen dat doep sel.

Keysers

Dese keysers leo was quaet mer nijt als sijn vader Hi was verwoet van ghe-
richeyt Ende hi begheerde een kint die een kercke toefte hoer de daer een Carban-
kel in stont Mer doe hise op sijn hoefte droech wert hi van een coerts beuangen en
starf Dese leo had een alten kosen wijf die hyrna hiet Ende dese regnierde mit hoer
soen nadat leo ghestor-
uen was.

in
Leo.

vijff
jaer

vi
**Constan-
tinus.**

Tien jaer
mit sijn moeder

Dese Constantinus was een goedertie-
ren man. hi regnierde mit sijn moeder in jaer. daer na settede hi sijn moeder vā dat
rijck en regnierde alleen vij jaer waer om creech sijn moeder grote onweerdicheyt
tot hoer soen ende beroufde hem van sijn oghe en de van sijn rijck ende bleef keysers
ne in jaer alleen. Ten laetsten doe die grieken vernamen dat si karolum magnum
trouwen woude doe venghen si hoer en besloten se in een cloester Ende namen nycke-
forum tot een keysers.

an. mudi

v^m ix^e lxxxviii

v^m ix^e xciii

Paeusen

Die sassen worden tottet kersten ghelouf ghebrocht die voermaels alte herde me-
schen waren ende der walen ewighe vyanden Mer nu worden si verwonnen vā kar-
olus magnus O wonderlike dispensa- der oerdelken gods Nu wastet ghelouf also
nu vergaet etc.

Anno xpi

vij^e lxxxviii

vij^e xciii

Dat vij Consilium wert
ghelouden te nycten van in^e
ende .l. biscoppen Daer wert
confirmiere dat die heylighe
gheest voert gaet vanden va-
der ende vanden soen ghelijck
god een mit hem i teghenwoer-
dicheyt hyrenis ende constan-
tini hoer soen Ter bedē vā cha-
rasius patriarch van constan-
tinopel en des paeus adrianus

Die vniuersiteyt die van
athenen tot romen geset was
wert nu van karolus mag-
nus tot parijs veruqert.

Ogerus hertoch van danamarchia een ker-
sten prince. dese man in karolus magnus tijden
vol na alle die landen ouer zee van iberiasalen
tot die bomen des sonnes toe bi die hulpe gods
ende doer grote miraculen sterckende sijn heer.
Ende hi ordinerde een rijck in dat ouerste in-
dien daer hi heer of maecte des conincs der v-
sen soen gheseten johan ende ghemeenlick ghe-
noemt wert priester jan of paep jan om sijn he-
lich en deuote leuens wil Ende ordinerde on-
der hem wt sijn gheslachte .xiiij. kan-
te heren die
hoer heerscappe souden hebben doer dat land om
dattet kersten gheloue also daer bliuen moesten

Dese nycheforus was een ghierich man en den menschen seer lastich Die grieken maecte hem keiser. hi regnierde te constantinopel en al dat rijk oestwerets was hi na te nijt ver gaen want die w: meynen gaue hoer al ee drachtelic tot karolun magnun

Nycheforus.

Dese twee en worden in and cronicken nijt ghestelt.

Michael was een goet kersten van allen menschen ghemint. hi troestede allen menschen die van nycheforus ghiericheyt bedruet waren en maecte se rijk En al die den gheloue contrari waren maecten hi te nijt daer hi mochte.

Michael. njaer.

In desen tijden verdupsterde die sonne en si en schen nijt in vijndaghen en men sach een teyken des cruces ind menschen clederen. en vanden hemel viel bluet opter eerden. Veel menschen seiden dat dit gesiede om dat die goetieren keiser geblint was. In dese tijt wert tot constantinopel geuonden een gulden plaet i eens mans graste daer op ghescreuen stont xpristus sel gheboron werden van die maghet maria en ic geloue i hem O sonne du selste mi andwerf sien onder constantino en hixne.

vi^m in

Amelius m^r ende greef van aluer: nen was karolus swagher. Amicus ende bericanus worden in campanien martierziert.

iii^m Leo. gessor

Romeyn dese sat xx jaer vijff maenden ende xvi daghen.

vij^e in

Dese Leo wert paeus doe adrianus doot was. hi was een eerweerdich hylich sachtmoedich ende seer wel gheleert man Mer adrianus vrienden en mochten dat nijt liden dat hi so verheuen was. waer om berorde si dat volck teghens hem Ende daer hi die letanien dede op sinte marcus dach welcke hi insetede wort hi gheuan: ghen. ende twee wesen worden hem sijn ogken wt ghesteken. ende twee werff sijn ton ghe of ghesneden Mer die almachtighe here gaf hem weder sijn ghesicht en sijn spra ke Doe weech hi tot karolun den coninck van vranckrijck ende quam mit hem te wmen. ende doe wertter wraeck ghedaen ouer sinen vyanden Ende dese leo croende karolun in een keiser Ten laetsten starf hi ende wert begrauen bi sinte peter.

Jerusalem ende all dat her lighelant wert weder ghemaect ende recuperiert va karolus magnus Ende die secte der sarracenen wert wetlic aenghuochten wat die tijt der ontferminghe ghecomen is.

Tot allen wert ingheset ende ordiniert die vermaerde pelgrimaed si tot allen se uen jare eens. om der costeliken reliquien ende hylichdoms wil dat daer van ka: rolus magnus ghebrocht wert.

Keysers

Karolus
magnus

Dese Karolus magnus na dien dat hi in vranchrijck regniert had xxviij jaer wert hi keysers ende regniert de viij jaer. Hi was groot vā liue claer van duechen deuot tot gode. milc van aelmissen. rechtueerdich in sijn oerdelken. wel ghespraect verwinne in allen strijden. Hi versocht die kercken nacht ende dach. hi quam te romen en auste oetmoedelike die posten d kercken. hi toech te iherusalem en voer in grecien en quam doer spali

en en verwan die sassen en spaengers en onderde dese den gheloue. hi stichtede cloesteren en beschernde die kercken. ende weder stont den ribellen. Ende na dat hi die sassen. westphalings. vnghers. en oestlude hem en den kersten gheloue onderdanich ghemaeet had. doe maecte hi te Colen twee brugghen ouer den rijn. Item hi was matich van eten ende vā drincken. Item hi had drie sonen die ghelouet waren Karolus. pipinus. en ludouicus. Ende oeck had hi drie dochteren die heten rochildis. berga. ende galla. dese seff liet hi eerst leuen in die vij vry consten. En also schier dat sijn sonen wat ouder worden wende hise te peert ende te wapen nader francien maniere. En sijn dochteren deden

an? mudi

hi leuen spinnen weuen ende brepen om alle ledicheyt te seuwen. viij viij

Pausen

Ende hi seluer alst tijt gaf dat hi ledich soude wesen so leerde hi scriuen. Ende hi seetede des nachtes penne en iijnt mit pappier bi sijn bedde om dat als hem des nachtes yet profijelick voer quam te doen so bescreff hi om dat hi des nijt en soude vergelten. Item hi fundierde tot aken onse vrouwe kerck ende dede die columpnen ende

Anno xpi

marmer steen brenghen van romen ende van raucennien. daer na viij viij
maecte hi also veel cloesteren alser letteren sijn int .A. B. C. Ende gaff elcx hondert pondt siaers tours payment. Hi verbrude vranchrijck ende maectent twee wech groter dant te voren was. Item hi weder maecte dat heylighe lant ende quam weder tot Constantinopel. En hi en woude vanden keysers van constantinopel noch gout noch siluer noch costelike ghesceenten ontfanghen. Mer alleen begheerde hi reliquien der heylighen. Ende na dat hi gheuaft ende gheleden had ontfeng hi een deel van ons heren ewen die blypene wert in sijn handen. Hi ontfeng een van ons heren naghellen. En een deel van theplich cruyes. Ons heren sweet doech. Onser vrouwen hemde. Symeons arme dit brocht hi al tot aken. Ende doe dese reliquien in onser vrouwen kerck die hi gheymmert had gheset worden. wert daer een dode vande weert. Ende daer gheschiede veel meer miraculen etc.

Doer die doot des gloriofen ende heylighen keyfers karoli sachmen veel teple-
nen Item die Eclipsie des sonnes en des manes duerde langher dant ghewoent
lick was Item men sach in die sonne vij daghe lang een swarte vlack Item die
grote brug tot mens brande drie vren lang Item dat Costelike portael tot Aken
viel oter gronde neder Siende die goeder tierren keyser dat hem die doot nakende
was maecte ppriatum eerfghenaem van sijn goeden • Ende depldet aen drieen dat
een deel gaf hi den armē en den dienres des pallaes Die twee ander delen deplde hij
in xxiij ende gaf dat den prelaten der heyligher kercken • hij maecte ludowicum sijn
ouste soen keyser Sijn ander soen maecte hi heer van duusche lant Ende den der de
gaf hi hispanie Ten laetsten doe hi xiiij jaer keyser gheweest had ende hi lxxij jaer
out was sterf hi opten xxviij dach van Januarius Ander Cronicken segghen
dat hi starf opten eersten dach van februaryus Ende hi wert begraven tot Aken
In onser vrouwe kerck.

Die kerck van constantinopel wert een patriarchael stoel ordiniert in die eere
des heylighen apostels sinte jacob Ende die kegheerte van maria zebedi wert ver-
milt Want johannes rust totter rechter hant tot Ephesum En jacobus totter luf-
ter hant • Romen staende seer suuerlick int middel.

Item doe karolus magnus steruen soude gheschiedet dat Tulpinus archibiscop
van remen wesende tot remen began hi die souter te lesen Ende wt die verhengnis-
se godes hoerde hi inder lucht veel duuelen die hi beswoer vraghende wer wert dat
si wouden Sij antwoerde dat si haestelick tot Aken weysden verwachende die do-
ot des keyfers karoli Doe ghehoet die biscop den duuelen in die naem ons heren
ihesu ppriati dat si weder tot hem soude comē Ende si quame seer dwelich eer dat
die biscop die souter wt ghelesen had segghende het was ons keyser Mer die man
vā galissen sondt hooft leyde inder scalen also veel houts en steen dat swaerder wo-
er dan al dat wi brenghen mochten Dese man van galissen was sinte jacob welc
he dese karolus magnus een kerck fundiert ende volmaect had ende na dien dat
hi die saracenen verwonnen had doe opende hij ende maecten een wech doer groe-
ten arkepe ende consten om datmen sinte jacob soude moghen versoeken •
Item Emar dus heeft die hystori ende legende van karolus magnus bescreuen.

Die sonne bleef in dese tijt staen drie daghe lang o dat karolus magnus soude ^{hij} vyanden moghen verwinnen Ende een wet teyken des heylighen cruces mit veel speren openbaerde inder lucht Ende daer na voelchde een grote bloetstorting onder den kersten.

Keyfers

In Rontivallo worden meer dan xv kersten coninghen ende greuen verslaghen **M**ilo van Angleris **R**olandus vader was hertoch ende leydsman van karolo heer Ende hi wert verslaghen inden strijt van **A**ygolando **K**arolus magnus stichte de vijff heerlike bisdommen **A**ls **C**olen **M**ens. **T**rier. **S**alzeberghe.

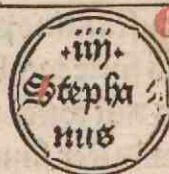
Gerhardus hertoch van beyeren quam in pannonien ende wert daer martelst. **E**uclimius der ongharen coninc gaff hem seluen mit al sijn lant den keyser karolo magno Ende hi liet hem dopen ende wert kersten.

Salinus biscop **A**mbianensis **E**n valentianus sijn discipel martelaers.

an^o mundi

Mausen

Sinte bartholomeus lichaem wert veruoert van **A**xpertania tot beneuentum.

Romeyn sat in jaer vij maent

Anno Xpi

Phsuardus monick dese vergaderde wt karolus magnus ghebot al die legenden en wercken der heylighen van alle die werlt. Ende alle daghe warend meer dan iij^e heylighen hoer hoecheyt daer ony ist ordiniert datmen lesen sel in martirologio **E**t aliorum plurimorum sanctorum etc.

Dese stephanns verlesse veel gheuanghen i vranchijck. hi croende den keyser ludowicum hi starff te wonen ende wert in sinte peters kerck begraven.

Paulus dyaken vergaderde wt karolus ghebot die lessen diemen van een eyckelicken heyligh lesse wt die alre beste scrifture der heyligher vaderen.

Rabanus poete ende monick wert na **A**lbe vultden **T**en laetsten **A**rchibisop van mens hi was een groot doctoer seer vermaere die veel bescreuen heeft **S**trabus was sijn discipel.

Dese ludowicus des groten karolus soen was een man van groter goedertiere
heit waer om wert hi gheseten pius dat is goedertieren. hi verwan sijn twee broe
ders die die een duutslant ende die ander spaenghen regierden Ende alle beyde had
den si een quaet eynde **D**ese ludowicus had oeck drie sonen Als lotharium puppi
num ende ludowicum den eersten maecte hi keyser ende gaff
hem italien te regieren den **A**nderen maecte hij coninck van
Aquitaniën Ende den derde maecte hi prince ouer seperen
ende germaniën Daer nae wert hij off gheset van sommighe
quaden menschen ende sijn sonē regnierden die hem veruolchde Nochtans bracht
hijse namaels goedertierlike tot penitencie en berouwe En hi regnierde weder mie
lothario sinen soen Ten laetsten starf hi een heyligh man ende wert te mens deuote
lick begrauen.

Honol dus cominc vanden dnen de se wert mit sijn wijff en kinderen tot mens
ghedoopt Ende die keyser gaff hem vrieslant.

vi^m xxviii

Romeyn
Dese sat vij jaer ende
vij daghen.

i.
ludowicq
pascalis.

ii.
Eugenig.

Romeyn
sat ii jaer
ii maent.

viii^e xxviii

Dese pascalis bij openbaringhe van
sinte Cecilia verhoeff hi haer lichaem
mit sinte tiburcius maximus valeria
nus en oeck vrbang des paeus lichaem
mit sijn eygen handen ende settese in sin
te Cecilia kerck Item hi wed maecte
sinte praxedis kerck Item hi maecte
een cloester daer die moniken wt grie
ken in woenden En ontallike veel heyl
ligh lichaemen vergaderde hij vanden
kercken ende verhoeffe seer eerlike.

Fredericus die is biscop van
breche wert marteljt van ju
dich des keyseres wijff die sijn
nicht was.

Dese Eugenius was een man van
groter heylicheit hij usmade die werke
ende dienden god hij vercierde sinte fa
biaen kerck van welcken hij eerst een
cardinael gheseten was mit een suluerē
cyborie en mit veel schilderij dese wert
martiriziert vanden leken van Rome
en wert in sinte peters kerck begrave.

Die vijtwist ind heyliger kercke was
tusschen Eugenii en zinzimium om twee
dracht der geente die den paeus coren Mer
Eugenig bleef paeus om dattet meeste deel
mit hem was.

In dese tijt was een maghet van xij jaren die opten paeschdach ontfeng dat heilich sacrament. Ende vastede daer na vi maenden lang etende alleen water ende broet Daer nae abstinierde si haer iij. jaer lang van alle spijsse ende dranche Na maelts leefde si weder als die ghemeen menschen.

Keysers

In ludowicus tijden gheschiedet in turingia dat vander eerden wort ghesneden sonder enighe handen Een torff van vijftich voet lang. xiiij. voet breed ende vi. voet hoech Ende wert wel xvj voet vander stede gheuoert.

In walslant was een grote tempeest ende aertbeuingshe Ende veel steden ende husen verbrande vanden hemelsche vuer Die menschen ende die beeste worden vanden blijen neder gheslaghen Item zwaer stenen vielen mitten haghel neder Item te midzomer eer die sonne opt hoechste was viel mitten haghel vter lucht Een groote stuck ijs van vi voet breed ende xvi voeten lang Ende ij voeten hoech Daer na volchde een grote zwaer pestilencie.

an? mundi

vi^m xxxiij.

Mausen

Romeyn
el daghen.

Romeyn
sat xvi jaer.

Anno Epi

viij^e xxxiij.

Dese gregorius wert paeus na dat valentinus ghestoruen was die mer een weynich tijts leefde dese heeft veel goets ghedaen hi sach die dreuighe tijden ende menigherley plaghen onder t volck Item hi verhoeff veel heylighe lichamen vter eerden ende settese opter altaren Item doer sijn begherten so ver dreuen ludowicus ende guigo marchgref van lombardien die sarracenen van italien Ten laetsten na veel ontallike goeder wercken stierf hi op die seluer tijt dat die keysers stierf ende hi wert begrauen bij sinte peter.

Dese gregorius insettede die hoechtijt van allen heylighen te vieren opten eersten dach van Nouember Ende die walen mittet volck van germamen begonsten mede die hoechtijt te vieren opten seluen dach Item Rabanus heeft van dese hoechtijt een suuerlick sermoen ghemaect.

In dese tijt worden veel heylighen lichamen veruoert Sebastianus ende gregorius paeus suessionensis Sinte marcelling ende petrus lichamen worden van Rome in walslant veruoert Ende sinte vitus lichaem in sassen Ende valentinus in Rugiam.

In dese tijt openbaerde een sonderling ende een verveerlick comeet daer die keyser seer of verserichte Ende sprac mitten philosoeph Egmar do menende dat si be : weessende bedude des keyser's doot ende mutati inden rijcke Mer die philosoeph Egmar do en woude den keyser nijt ver slaen en allegierde dat woert des prophe : ten segghende van die teykenen des hemels en wilt nijt uueert sijn zc Doe sprac die deuote keyser wij en sullen niemant anders ont sien dan den scepper die ons en dese sterre gheschapen heeft Ende wij sijn sculdich sijn goeder tierenheit te loue die he verweerdicht mit alfulke teykenen ons onwetende sondaers te vermanen want als alfulke wonderlike dinghen hem openbaren die ons allen rozen so sellen wij al le oeck haesten ons sondich leuen te beteren om barmherticheit te vercrighen Ende men ghesloeft duechdelick dat hi mit deser oetmoedicheit den here versoent heeft soe dat die plaghe nijt en quam op hem Mer op italien wt een op loep der sarracenen.

vi^m plin

Gloria laus et honor tibi sit rex xpe zc Dit is een ymmen diemen singe opten palm dach Ende maecte theodulphus biscop van oerliens daer hi in een toern ghe vanghen sat Ende want hi dese ymmen sang doe die keyser in die processie verbij den toern ghing wert hi verlost ende weder in sijn bisdom gheset.

vij^c plin.

Een verveerlike plaghe gheschiede ouer romen en al italien wat sommighe onghe louighe kersten seynden heymelic aenden soldaen der sarracenen dat hij gheringhe soude ouer comen Ende hi quam doe wert romen ghewonnen ende sinte peter ende sinte pouwels kerck wert pannerlick berouet ende een peert stal off ghemaect Mer ludowicus ende die walen mitten lombarden verjaech dese ende maectese wed boeruluchlich nijt sonder grote bloetstorting der kersten menschen Namaels quamen die sarracenen weder tot romen ende berouede die kercken mit groter onweerdicheit Ende doe si al dat omtrent romen was verdestruert hadden quamen si weder in affriken van daen dat si ghecomen waren mit gwoeten roue ende verdronckē all in diepste vander zee.

Sinte dyonisijs boecken werden vten grieken in latijn ouerset Ende die keyser van constantinopel michael seyndese den keyser ludowico diese mit groter bli : scap ontfeng op sinte marthijns dach En doe worden aldaer xix sieker menschen terstont ghesont.

Keysers

an? mundi

Pausen

Anno Xpi

Dese lotharius besat dat Rijk alken na sijns vaders doot **H**i had twee broe-
ders ludovicum en karolum dien hi ont eruen woude Waer om strecken si teghens
hem in welker strijt gheschiede alsoe groot bloetstorting dat voer die tijt nye soe
groot in vrancrijck gheschiet en was. Ende lotharius wert voeruluchlich **M**er
sommighe grote heren veremichdese weder ende depl.
den die rijcken onder malkander soe dat lotharius **L**othari⁹ xv jaer
keysers bleef **M**er voert aen en consten si hoer op
anden nje weder staen om datter soe veel ridders
verslaghen waren waer om worden si tot allen canten aengheuochten Want als
men alte veel wil bedriuen so doetmen bij tijden alre minst **E**nde die **A**nder men
sehen plegghen te bescherme die en moghen nu hoer seluer nje helpen Wat sel doen die
cleyen cruyt der woestinen **A**ls die hoghe cedar komen nje en moghen staende bli-
uen. **A**lle dinghen doet bij raet of het sel dy namaels woude mer te laet. **E**en mere
lick exempel **D**en laetsten int xvi. jaer sijns keyserrijcks deplde hi sijn kinderen
dat rijk en wert monick **M**er corten daer na starf hi salichlick **E**nde in sijn doot
wort ghesien een strijt tusschen den duuelen ende den **E**ngellen om die ziel **M**er
doer der monike ghebet worden die duuelen udrauen.

Sergius ^{ij.} Romeyn
sat ij jaer ij
maenden.

Ewaelffhertoghen wt kemey worden
in dese tijt ghedoopt
Radulphus biscof bituriensis was van
groter heylicheit vermaert

Die stadt leonina wert bij women ghe-
tymmert wt ghebot des paeus leo om te
beschermen sinte peters kerck

Sinte helena constantinus moeders
lichaem dat begraven was in sinte mar-
cellus ende petrus kerck wert in lothari-
us ij jaer veruoert van women in vranc-
rijk int sticht van remen

Dese sergius hiet eerst verken-
muyt **E**n wane dat een oneerliker
naem was soe hebben van dese tijt
voert alle die paeusen hoer nae ver-
wandelt **M**er ander die dit nje en
beaghet segghen datmen die naem
verwandelt wt exempel va yppisio
die allen apostellen namen gaff
des ghelijck machmen oec segghen
vanden patriarchen **E**nde dese **R**ede
is keter **I**tem dese sargius ewende
lotharium in een keysers na sijns va-
ders doot.

Johānes wt Englant gheborn vā Mens heeft drent dese tijt gheweest Dese was een vrouwe ende wert van haer boel in manss clederen tot Athenē ghebrocht En wert so inder heyligher scrifture gheleert datmen haers ghelijck nijt en vane al so dat si te romen had veel grote meisteren tot discipulen Ende nae dien dat sij drie jaer te romen ghelesen had wort si ten laetsten eendrachtelick paus ghecoren En Bij een haren knecht wert sij mit lijnt Mer want sij die tijt haers haren nijt en wist daer om als si gaen soude van sinte peter tot sinte janss te latranen wert si vā den haren belopen omtrent sinte clemens kerck Ende van groter weechtheit haerde si ende starf ende wert daer begraue Ende want die paus altoes een ander wech omgaet Als hi daer omtrent coemt so menen veel luden dat hi dat doet om die sekerheit dier sehemisee Ende dit is die vi paus gheweest die die naem der heyligheit sonder wercken gheuoert heeft Ende sij en wert oeck nijt onder den pausen ghereckent.

Johānes sat ij jaer v.
maent. ende
iij daghen.

viij lijn.

Romeyn
Dese leo sat viij.
jaer. iij. maent
vi daghen

.iij.
Leo.

viij lijn.

Leo een heyligh man had in hem serpente wijsheit ende duue simpelheit hi was van sijn ouders in een cloester gheset om te leren En hi ghing so seer voert in confeten ende in duechden dat hi een volcomen monick word Ende doe sergius starf en eer dat hi begrauen wort. wert dese leo paus ghecoren Ende ter stont began hi weder te maken sinte peter en sinte pauwels kerck mit meer ander kercken die van den sarracenen verdestruert waren Item doe die van Napels opter zee strecken te ghens den sarracenen doe had hi ende maecte dese collect Deus cuius dextera beati petrum ambulante m. cē. Ende doe hij die muren vander stadt leonina ghemaect had ende dat hi die sloten soude daer aen doen wert hi biddende ende sprach dese collect Deus qui beato petro collatis clauibus cē Dese leo was een man van groter lijsamheit en oetmoedicheit hi was een neerstich onder soeker der heyligher scrifturen ende al tijt seer deuot in sijn ghebeden Hij starff ten laetsten ende wert begrauen in sinte peters kerck Sijn hoechheit hout men opten xvi dach van Julio.

Dese ludowicus was lotharius soen hi wort van sargius den paeus in een coninc
 ghecroont hi regnierde een wijs tijt mit sijn vader En hi regnierde alleen xxi jaer
 dese ludowicus had een soen die in sijns vaders teghenwoerdicheit seer ghequelliet
 wert vanden duuelen wel in daghe lang Ende hi bekende ende beleet openbaerlic
 dattet hem gheuiel om dat hi teghens sine vader quade
 raet ghestelt had Ten laetsten doe ludowicus in italen ge
 storuen was doe wert karolus sijn ghevader keyser in
 desen ludowicus tijden gheschieden veel wonderlike din
 ghen Want in die stadt van mens was drie jaer lang grote tribulacie Men sach
 den duuel openbaerlick dat hi die huse aen stack ende verbrande . hi steende die
 priesters diet ghewijde water worpen Waer om worden veel menschen voerulich
 tich ende togghen van daen om dat si daer nijt bliuen en dorsten .
 Lotharius ludowicus broeder was heer van loeynen .

Keyser

1201 1202
 1203 1204
 die ii.
 ludowic

an? mundi

vi^m lxij.

Paeusen

die iii.
 Benedictus
 Romeyn
 sat ii jaer en
 vi maent .

die i.
 Nicolaus
 Romeyn
 sat ix jaer ii maent
 ende xx daghen .

Anno Kpi

viii^e lxiii

I Dese benedictus was van allen
 menschen die heyligste vermaert
 hij ordinerde dat die clercken ma
 nierlick ende eerlick souden gaen hij
 starf ende wert in sinte peters kere
 begraven .

I Dese Nicolaus was van so groter heylig
 heit dat na gregorius magnus niemant sijn
 ghelijck gheweest en is hi wert paeus gheco
 ren in teghenwoerdicheit des keyseres ludo
 wici Ten laetsten nae veel goeder wercken
 starf hi ende wert in sinte peters kere begr
 uen .

I Magniradus heremijt wert martelijc .

I Tot Colen was een grote tempeest ende onweer so
 dat sinte peters kereck wert aen drieen ghedeylt ende
 dode drie menschen Ende noch vi menschen worden ghe
 slaghen dat si bi na doot waren dese blygem had een so
 me van een vuerighe draeck .

I Almundus coninc van
 Engellant ee heyligh man
 wert vanden deney mar
 tiriert .

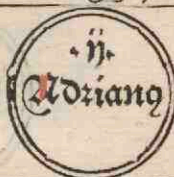
I Cyrillus een heyligh man was der selauen hoer doctoer ende apostel ghenaemt
 dese vant sinte clemens lichaem in Crifona doe die zee verdroecht was en brach
 tet te romen settende seer heerlick in sijn kereck .

In desen tijden vegghendet in italien bloet vanden hemel in daech ende in nachten lang. Item in italien worden si gheplaecht mit die sprinckhaengens ghelijck hier voermaels die Egipen gheplaecht waren Ende daer nae volckde een grote duertijt ende hongher soe datter dat derdendeel der menschen wel storuen Al dus qua die een plaech na den anderen Want eerst worden si mit strijden vermoeyt En als nu vergaen si van groten hongher.

Item in sassien versanck in een oghe blick tijts een derp mit kercke ende cluse mitten menschen ende husen ende al datter in was.

Die Coninc der Bulgaren wert mit al sijn volck kersten hi wert so deuot dat hi sijn rijck ouer gaff sijn soen ende wert monick Mer sijn soen viel weder van dat kerste gheloeff Waer om aenveerde die coninc weder sijn rijck ende veng sijn soe bewuende hem sijn oghe: ende werp hem inden kercker ordinierende een ander in sijn stede diet rijck soude regieren Ende doe hi dat Rijck weder in vreden ghestelt had ghing die coninc weder in sijn cloester aentreckende monicx habijt.

vi^m lxxviii

Romeyn
Sijn vader hiet
Catho. dese sat
vijff jaer.

viii^m lxxviii

Dese Adrianus paeus excommunicerde des keysers Broeder lorchani coninc van brancrjck om dat hi in ouerspull leefde Mer die coninc quam te wonen en woude hem onsculdigh Daer ontfeng hi mit sijn edel mannen dat heyligh sacrament Mer al diet mit onweerdicheit ende in sonden ontfanghen hadden storuen bin: ney jaers Ende die coninc starf ende wert onder wegghen begrauen doe hi totter stadt placentiam quam.

Johannes scotus een seer wel geleert man doctoer inder heyliger scripture Dese quam in brancrjck Ende ter bedde des keysers ludowic so ouersette hi dyonisiu boecken vanden hemelijken iherarchie vten griex in latijn dese johannes wert na van sijn discipulen mit griffellen doot ghesteken. Item wetet dat dyonisius boecken sijn dicwyl vten griex in latijn ouergheset.

Atimeneus coninc van britaengen wert van sinte mauritioen verflagghen doe hi brancrjck belegghen had.

Keyfers

Dese karolus is gheseten Calug dat is die kael karolus Na dien dat ludowicus doot was so toech dese karolus tot hem den paeus johannē mitten woneynen mit veel ghiften ende gauen al so dat hi keyser wert. hi had een broeder die ludowicus hiet ende was coninc van germanien dese ordinerde een strijt teghens sinen broeder Mer karolus doe hi wt gallien toech in ita:
lien wert hi van enen jode vergheuen ende starff eer
die strijt begonnen wert.

ij.
Karolq cal
uus.

regnierde in jaer
ende is maent.

Dese karolus stichtede in vranerijck veel kercken en weder maecte die kercken welke verdestruert waren hi maecte sinte corneljs en sinte Ciprianus kercken
Ende in sijn pallaes maecte hi een kerck in die eere onser lieue vrouwe ende moeder
godes maria dien hi vercierde mit veel reliquien Als mitte doernen croen ons heren
dat sweet cleet ende mit die spongie Ende mitten heylighen lichamen Cornelij ende
Cipriani martelaers En doe dese lichamen in die kerck ghebrocht worden maecte
hi dat respons welckē men singhet vanden apostelen dat all dus begint Cines
apostolorum et domestici dei etc.

viij lxxxij.

an? mundi

Paeusen

vij.
Johānes

sat y jaer
ij daghe.

Anno Xpi

vij lxxxij.

Dese johannes maecte karolum keyser Ende hi wert vanden woneynen inden
vanghemisse gheleyt om dat hi den keyser niet gunstich en was hi verdreeff for
mosum hyscop portunensis en othyscopte hem dat een saeck van veel quaets was
Tot desen paeus seynde johannes dyaken der kercken van Romen sinte gregoria
leuen welke hi in iij boecken seer heerlick ende sprinselick ghescreuen had.

Sinte gregorius heeft Ende des heylighen leonis arm worden vanden paeus
johannes veruoert tot die kerck zenonensis.

Tot Constantinopel wert gehouden dat viij. consilium na grieken rekening
Ende die was dat v. dat tot constantinopel celebriert wert in die Consilium wa
ren in^e ende lxxxij patres ende prelatten.

Omtrent in dese tijt is die Caritaet lieft ende minnen in allen staten seer ver
tout En die scalcheit quaetheit begonsten hoer te verbredē No in dese tijt cessierde
dat sweert mitten kettery te mael seer Mer houerd y ende ghierichheit mit and ghes
breken onthonden hoer tomen en hebben dat kersten gheloeft meer persequiert dan
voermaels die ketters deden.

Dese karolus was des anderde ludowicus soen ende hij is gheseten die ioneste karolus hi besat vredelick gallien en germanie En hi wert int anderde jaer sijns rijcks vande paeus johannes die viij in een keyser ghecroent Ten laetste na glo: rose victorie bracht hij die van normandien totten gheloue Want sijden fransoy sen nijt langher en mochten weder staen Hij regnierde in vrancryck iij. jaer Mer namaels wert hi onbequaem van lichaem ende word wt sijn rijck verscouen Ende hij iaechde sijn keyserinne van hem om dat si mit ene biscop meer gheselschaps had dan hem wel lief was doe vermat die keyserinne noch maghet te wesen ende scepde van horen man ende ghing in een cloester.

Die ongaers waren een onbequaem groff volck. si namen hier oersprong en quamen wt sialien in pannonien daer sij die inwoentes verdreuen Sij aten raeu vlesch ende droncken menschen bloet ghelijck die phalangi dese hebben namaels romen en der kercken goeden aengheuochten als voermaels die gothen daden Al dus wert die tribulacie continueert.

.ij. Marting	sat een jaer En vijf maenden.	.ijij. Adrian	Romeyn. sat een jaer iij maent.
---------------------------------------	--	--	--

Dese Martinus sat mer een weynich tijts Ende Adrianus oock des ghelijck Item Adrianus ordmierde dat die keyser in gheenre wijs hem onder wijnden sel om enich paeus te kieses Mer het schijnt wel dat dese ordinantie luttel ghehouden wert. Want leo die viij. ordmierde dat desen statute wecht contrari was Waer om ist sij auentuer van node gheweest datmen nader veranderinghe des tijts somwij: len oock die statuten mutiert ende verwandelt heeft.

Och och och here god hoe is dat goute verduustert ende die alre beste coloor verwa delst Wat groter scandalizatie lesen wij dat omtrent dese tijt in den heyligen paeus stoel gheschiet is. Die du soe langhe tijt mit groter liefden bewaert hebste. O wat twiste tweedracht. Wat persecucie hat ende nijt houerdye en ghewel O alre quact: ste tijt in welcken onbrack die heyligh ende die waerheiden sijn verminuet vande kinnderen der menschen Nochtant hebben na dese tijt veel heylighe paeusen geweest Mer nijt also continueert noch in so groten ghedale als voermaels plaghen te we: sen Och wat convent of wat vergadering ende wat mensch sal nu vry wesen als wij mercken dat die eerste heylicheit al d g vergaen is.

Keysers

Normandien wert int iij gheslacht bekeert Daer nae wert Robertus ghebo-
ren die Apulien Calabrië ende Italien uerech die oec verman die venetiaens en
Alexium d grieken keysers. Item gallien was te mael seer belegghen voer die een
dracht ende composicie wollonis des hertoechs van normandien Want die germa-
ni sienden dat Colen Trier te verbrant waren. gauen sy hoer totten franssen En
doe wert Rollo hertoech van Normandien ghedoopt Nemende te wijff galliam
des conincs dochter Ende normandien wert hem toe ghesekert ende beloest.

Elphredus coninc van Engheleant was een gheheel duechdsam man hi ouer
brachte tusschen nacht ende dach viij. vren mit bidden lesen ende scriuen Ende viij.
vren was hi becommert mit saken diet rijck aen ghinghen En die ander viij vren
tot nootrust sijns lichaems hij dispensierde sijn eruen ende sijn goet seer wel.
Sinte Kallixtus lichaem wert in vrancrijck veruoert

an^o mundi

vi^m xciiij.

Maeyen

Vlaenderen wert een
graefscap En baldwin
was die eerste greue.

Romeyn
sat vi jaer ix daghe die stoel
was ledich vijff daech.

Anno Xpi

vij^e xciiij.

In stephanus tijden om angst ende vrese vander normannen wort sinte mar-
tus lichaem veruoert van tours tot altisidoren dat is tot okers ende wert eerli-
ke gheset in sinte germanus kerck Ende wanter veel miraculen gheschieden daer
om wordende die moniken twistende want si niet en wisten doer wies gracen die
miraculen gheschiede Doe wercker een lazarch mensch ghelept tusschen sinte mar-
tijn en sinte germanus Mer die sijde welcke naest an sinte martens lichaem sach
wert ghereynicht En des anderen nachtes leyden sy den selueren man mit die an-
der syde tot sinte martens wert: ende die wert oeck ghesont Mer sinte germanus
en was hier om niet te minne van miraculen En dit gheschiede aldus om dat sin-
te germanus sinen gast sinte martijn woude eeren Daer na wert sinte martijns
lichaem weder ghebrocht ende maecte doe een gichtich ende een blind mensch ghe-
sont teghens horen wil Ende bouen der natueren loep worden die comen groen oft
zomers tijt gheweest had.

Sunderwol dus biscop van mens wort vanden normannen martiriziet.

Dese Arnulphus bedwang gheheel den normannen die xl jaer lang op gallien
en ghestreeden hadden. hi quynde in langhe ziekten ende wert vanden medicyn mees-
ters ouer ghegheuen so datmen hem mit gheen medicinen en mocht helpen die lusen
en verteerde hem dat hi starff. Na desen Arnulphus qua sijn soen ludowicus mer
hi en creech des keysers croun niet. En hi was dat eynde
des keysers rijcks van karolus gheslachte ouermits
hoen sonde. Want die kercken welcke van hoer ou-
ders ghesticht waren en bewaerden sij niet na hoert toe
behoren. Mer si verdestreerdense meer.

Arnulphus. Beghierde
xij jaer

Doe Dese Arnulphus hoerde dat sijn volck veel verslaghen word vanden nor-
mannen quam hi wt beveren mit een alte grote schaer volcks te voete. ende ueloech
aldaer bi dat water gheheten tyla also veel vanden normannen datter seer weynich
te sijff bleeff.

Formosus Biscop van portuen.
sat vijff jaer
vi maent.

Dese formosus wt vrese ende angst des paeus iohannes vloech hij ende liet
dat biscop van portuen. Ende na doe hi niet weder comen en woude wert hi ver-
maledijde daer na quam hi in gallien totten paeus ende wert ontpriestert als een
leech. Ende hi zwoer totten biscop noch te comen niet weder te comen. Daer nae
wert hi vanden paeus martinus iohannes nasact teghens sinen eet weder biscop
ghemaect. Ende hi quam niet alleen te comen. Mer hij word oech paeus daer veel
crift on was.

Item wetet dat die boeken ghenoech seken van dese tijt der paeusen mitten li-
me der keyseren. Mer daer leyt ons luttel machts aen. Het is ons ghenoech den
tijt wel te onder seken ende wat datter eerwerdelick ende goets in ghedaen off
gheschiedt is dat wij des inder memorien houden.

Keysers

In dese tijt was die negghende en die alre scandelicste twist inder heyligher kerke tusschen den paeus formosum en sergium. Want sergius wert van formosus reprobiert ende vloech in vranerheik. Ende ten laetsten wert dese sergius paeus en quam heymelick weder te romen en veng xpristoforum werpende hem inden kerke. Ende hi dede formosus lichaem op grauen mit groter onweerdicheit ende liet hem sijn twee voerste vingheren off snyden. in dese seluer tijt was oech een ander cleyne tweedracht corter durende tusschen leone ende xpristoforum want xpristoforus wert mit ghewelt paeus ende worp leonem die paeus was inden kercker. Mer xpristoforus wert daer om van sergius gheuangen als een gheweldigher. Somighe segghen dat hi monick wert. Aldus is dat quaet seer vermeniche ende verbreet inder heyligher kercke.

	Bonifacius sat xx daghe Tuf- tus.	Romeyn een jaer iij maent	Romeyn iij maent xxi daech	Romeyn xx daech ij jaer	Romeyn ij jaer ij maent	
an ^o mundi	vi ^m C iij.	maent	xxi daech	xx daghe	ij maent	
Mausen	die vi Bonifacius	die vi Stephanus	die .j. Romanus	die .ij. Theodorus	die ix Johannes	die iij Benedic- tus.

Dese stephanus wert biscop ordinert van formosus. Ende hi veruolchde formosum. En al dat formosus gheordiniert had dat maecte dese stephanus te nijt hi settede he te rechte inden raet en ghesoet datmen sijn twee vingeren soude of snyden ende inden tyler werpen.

Romanus ende Theodorus gheuolde teghens stephanum den paeus ende weder maecte alle die ordinancien welcke formosus die paeus ordinert had.

Dese johannes vergaderde te rauennē een consiliū vā loyij Biscoppen om te nijt te maken formosus ordineringe ende te confirmieren dat consiliū welcke die paeus stephanus gesoude had teghens formosum.

Dese navolghende viij. paeusen hebben een corten tijt gheseten ick en weet nimmerclie van desen te segghen. Want ic nijt gheuonden en heb dan dat sijn grote scandalizatie twist ende tweedracht inden heylighen paeus stoel ghemaect hebben die nie te vore ghesoert en is. Want die een tegghen den anderen ende alte samen tegghen malcanderen ghetwist hebben.

Dese Keyser Ludowicus en had die benedixie vanden paeus nijt om die onsechters wil der gheenre die in italien heer scappie hadden hi arbeyde seer om kerengarium te verdriven. Ende doe hi voer hem began te regnieren wert hi te veronen gheuanghen en sijn ogheyn worden wegghesleken. Doe wert kerengarius weder keyser. Item dese lodowicus was die laetste Keyser van karolus gheslachte.

In dese tijt gheschiede die eerste reformatie van sinte benedictus oerde die tot veel plaetse seer geslapt was. Item Rijckdom heeft menich werff die saeck gheweest dat die heylighe oerde tot een val ghetome is. En die Armoede is gheweest een saeck van goeder reformatie.

Beruo Abt gheboeren wt bourgoengen vant gheslachte der greuen dese tyme: merde eerst dat cloester gingniacense. Ende daer na dat cloester clunacum.

Sinte Odo monick cluniacensis verwerpte die vuericheit ende deuocie inde cloesteren hi heeft veel ghescreuen hi heeft dyalogum gregorij in een boeck begrepen.

viij. C. xiiij

die v.
Leo.

xl. daghe

die .ij.
ypriustoforus.

vij maent

die in
Sergius.

Romeyn
sat vij jaer in maet
ende xvi. daghen.

ix. xiiij

Dese Leo wort van sijn priester ypristoforus gheuanghen doe hij xl. daghen paeus geweest had en wert inden kerck gestoten. Ende ypristoforus nam mit ghewelt dat paeuscap.

Ypristoforus doe hi vij maenden paeus gheweest had wert hi vanden paeus sergius ofgheset als een gheweldiger en wert inden kercker ghestoken. Mer ten laetsten wert hi monick.

Sergius was dyaken ende wert vanden paeus formosus reprobiert ende van dat paeuscap ghestoten. Mer naemaels wert hi bij hulpe vanden franssen weder paeus ghemaect. Ende om wraeck dat hi vercoue was na hi formosum vten graue en ghecleet als een priester ende in des biskop stoel gheset liet hij sijn so

Dat greffscap Blesenti na hier oersprong wt dat edel gheslachte der normannen. En Gello was die eerste greff.

oft of slaen ende inden tyber werpen. Ende die van hem ordiniert waren. die onordiniert die hij weder. Ende doe die visschers sijn lichaem vonden. ende sijn dat in sinte peters kerck brochten. doe Menbade die keelde dat dode lichaem en gruetedent eerlick dat veel menschen aensaghen.

Keysers

Dese kerengarius was wijs te wapen ende harness te voren. hi had een strijt mit en romeynen ende oeck mitten voerscreuen ludowico. Item noch van desen noch vanden navolgen de ander keysers en wert gheen menie ghemaect int spieghel der hystorien dat vincensius ghemaect heeft tot des eersten ottonis tijden toe.

jaer.

jaer

Conradus en wert onder die keysers niet gherekent wā hi alleen regnierde in almanien. **D**ese hugo regnierde alleen in italien daer om en wert hi onder den keysers niet gerekent hi na volghde kerengarium.

In desen tijt wort den keysers ludowico presentiert een wonderlic creatuer selende een honts hooft ende al ander leden als een mensch dit mocht ons wel beteykenen die wonderlike staet deser tijt in welke die menschen sond hooft als sonde blaffende nu hier nu daer toe hoer weynden ende alle stantasticheit achter lieten

an? mundi

Paeusen

Dese Anastasius was een Romeyn Ende sat ij jaer. ende ij maenden.

Romeyn sat vijff maent vii daghen.

Anno Xpi

Anastasius Ende laudo hebben weynich tijts gheseten. **D**at Rijk van Romeyn wert anderwerf transferiert en ghedeylt want die franssen en waren den kercken niet behulpelick die hoer voer vaders ghetymmer had den. mer si verdestruerdense meer. **N**och si en deden den romeynen gheen bijsstant teghens den lombarden die den romeynen seer lastich waren daer om worden si bi ghemeeen consent van dat rijk gheset ende verscheuen. Item die italiaens regnierden alleen in italien. Ende die almani alleen in Almannien. tot des eersten ottonis tijden toe die ouer al regnierde. Item die franssen worden ghedwonghen binnen hoer palen te bliuen vernemende nu dat alle dinghe tot een eynde coemt. Als sone mich ander die dat radet der Auentueren op ende neder ghescommen hebben.

Stephanus biscop van ludick van groter consten en heyligheit seer vermaect. dese seuef sinte lamberts leuen ende passie tot hermannum den archibiscop van colen hi maecten vanden seluen martelaer die histori mitte noten diemen inder kercken singhet. Ende oeck die historie vander heyligher drieuoudicheit. Ende van sinte steuens vindinghe.

In wat tijden dat dese kerengarius soude regnieren hebben daer en spreken die boeck
ken niet alleens off. Somminghe segghen dat hi den eersten kerengarium volckde
Somminghe ander segghen dat hij regniede nae hugonis tijden Mer daer en leyde
gheen macht aen Dese tijden waren seer verstoert. Wat wie dat meest vermochte
die bedreeff meest

Die Derde cluniacensium be
gan omeret dese tijt en had voert
ganc in groter oetmoedicheit en
vuericheit Si hielden sinte benedic
tus reghel Ende die heylighe Odo
was hoer eerste ouerst.

Die sarracenen welcke in italien
heerscappe gevoert hadden worde
nu uonnen vande paeus jahan
nes die x En vaden marc greef al
bericus.

Romeyn
dese sat xij jaer
ij. maent ende
die daghen.

.x.
Johannes

ix^e xxviii

Leo een Romeyn
sat vi maent xxv
daghen.

.vi.
Leo.

ix^e xxviii

.vii.
Stephan.

Romeyn.
sat ijaer
j. maent
ij daghe.

Dese johannes die x was des paeus sergius soen Also wel inder natuer als
in zeeden hi quam ghewel delick aen dat paeuscap Ende wert van allen den volcke
of gheset Mer na dat hi victori had ouer den sarracenen die in italien heerscappe
hadden doe wert dese johannes mit vuericheden ende bliscap weder ontfanghen Te
laetsten wert hi van gwidonis knechten gheuangen ende inder kercke ghestote
daer si een oerassien op sijn mont leyden ende smoerde hem. so dat hi daer starf En
na desen quam een ander die oock johannes hiet ende wert paeus Mer die wort
ter stont verdruen daer om en wert hi niet in die linie der paeusen gheset.

Almanien begonst omtrent dese tijt te hebben veel edel personen in leyden stat
ten ende kunde Ende hoer principael landen ende steden Als sassse beyeren ende oes
ten rijk worden veraert mitten lichte des gheloues Ende veel menschen waren in
wijshheit en voersienicheit seer vermaert Aldus alst een volck daelt so op elym
met dat ander Om dat Alle vleysche niet en sel glorieren dan inden vader des lich
tes van welcke ons coemt dat alre beste goet Ghis die voermaels ghesproken
heft tot samuel den propheet jelt glorificier den die my glorificieren Ende die my
voersmaden sellen wesen onedel.

Keysers

Dese henric was hertoch van sasse een edel vreedsam man een minne dreef-
ueer die hiet **M**er want hi alleen in **A**lmannen regnerde daer om wert hij ont-
der de keysers niet ghereckent noch vanden paeus niet ghecreent **H**ij had een hant
vrou die **M**athildis hiet daer hi hij wan twee sonen die een hiet **O**tto **E**n die an-
der **h**enricus **O**tto wert na sijns vaders doot een
ghecreent keysers **E**nde **h**enricus had veel landen
in **a**lmannen **I**et hi had oec een derde soen die **b**ru-
no hiet die een heyligh man wert en was vij jaer
Archibiscop van tolen een man van groter volmaectheit hi fundierde sinte pan-
thaleons cloester. **I**tem dese voerghenoemde **C**oninghinne **M**athildis **h**enricus
wijff was van groter heylighheit seer vermaert want si was bouen maten oetmoet-
dich ende barmhertich **I**tem van haer duechden was dat gheslachte der sassen ver-
edelt **D**ese bleeff nae haer manns doot langhe tijt wedue **S**ij fundierde veel cloeste-
ren ende gasthousen **S**ij was seer verduldich in wederspoet. seer wacker in haer
ghebeden soe dat si ghewoentlick was die heel souter te lesen smorghens voer den
daghe. **T**en laetsten voersejde si haer starf dach ende
voer tot xpm **S**ij after liet een kint tot troestinghe
der heyligher kercke.

Henricus

Die eerste duintsche
keysers regnerde
vij jaer.

an? mundi

Paeusen

vi.
Johanes

Romeyn
sat iij jaer
maent xv da-
ghen.

Anno Xpi

Karolus coninc van franchrijck wert vanden
grooten hertogen halving gheleit ende martiriziere

Adamarus een heyligh man was **A**bt elumien-
sis na domis tijden.

Ethodardus **A**bt van sinte helpas cloester was van
groter heylighheit vermaert

Elkescanus coninc van **E**nglant een man vmaere
van wonderlike groter deuocie **S**ijn moed was eens
harders dochter welcke voer sach dat van haer soude
comen een man die al **E**nglant soude verlichten dat
also gheschiede want dese coninc had alfulke deuo-
cie totte dienst gods so dat hi gheen cloester onbeghif-
te liet.

In desen johanes paeus
tijden was wt ghescheuen
een bloedighe vloet keten-
kende veel quaets want
in dat seluer jaer quam
die sarracenen ende die van
Affrike mit i grote schaar
van volck ende verwon-
nen die van geneven **E**n
behalue wijff ende kinden
wen worden si al gheuan-
gen of doot gheslaghe **E**n
si worden oec van al hoer
scat en cleynoten beroffe

Item in henricus xviii jaer gheschiedet op een tijt dattet weder ende die luche seer claer was Mer die sonne verduusterde ende gaf vā haer bloedighe radien die doer den veynsteren vanden husen sekenen.

Item omtrent dese tijt wort een man sijn hant of ghehouden mit een yser Ende na een jaer werse hem volcomelick ende geheel weder aen: gheset des nachts in sijn slaep Ende men sach gheen litteyke anders dan off int lutt of inder coniunctie daerse te samen geset was een bloedighen draet doer ghegaen had

iii.
berengari:
us.

vii jaer

werzelaus prince van bemien was een goeden vader een beter soen hi wert van sinen quade broeder mar tizziert dese heylighe man was die oetmoedichste en alre barmhertichste.

Dese berengario regnierde in italie in sijn tijt was een grote twist ende tweedracht.

In dese tijt starf henric Ende sijn soen Otto regnierde in italien.

vi^m C xliij.

vi^m C liij

vii.
Leo.

Romeyn
ii jaer v.
maent x.
daghen.

vii.
stephan.

iii.
Martino

Romeyn
ii jaer vi
maent.
xiii dage

ii.
Agapito

Romeyn
vii jaer vi
maent. x.
daghen.

ix^e xliij

ix^e liij

Dese stephanus was een dwetsch wt germanien ende sat drie jaer viijf maent x daghen Hi wert van sommighe Romeynen verslaghen.

In dese tijt lieten die denen varen alle Afgodery Ende hoe wel dat si xpristum eerden ende aenbadden Nochtans dede si den afgoden oeck mede sacrificie segghen: dat die Afgoden ouder waren en machtiger dan xpristus was Mer een clerick gheseten Ansgarius was den denen geheel contrari Ende om sijn woerden te vestighen so dreech hi een barmende yser in sijn hant sonder quetsing En daer of worden si volcomelick informiert ende gheleert Doe quam aldat Coninck rijck van bemien tottet kersten gheloue.

Bruno Archibiscop van Colen een heyligh man des eersten ottonis Broeder dese was in Almannien vermaert regierende beyde die sweerde seer strengelic In sijn tijt dede tot colen sinte panthaleons cloester Ende totten bisdom gaff hi een graeffscap Oeck vercierde hi dat bisdom mit veel reliquien.

Dumstanus Biscop cantuariensis en heyligh man hi sijn tijt dede veel cloesteren hi sach onsen lieuen vrouwe maria op den dach dat hi steruen soude.

In des paeus Agapitus tijde starf doo Abt cluniacensis.

Dese lothario starf dier wijs dat Otto rignierde in Almanien Sijn wijs die daluida hiet hilicte na haer manss doot Aen desen seluen Otto.

Dese Anderde lotharius ende die Berengarij en werden in Ander Conincen voer gheen keysers gheset.

Keysers

Maïolus een heyligh man was die in abt clumacens **lotharius.** in jaer

Die ketter y Amropomorfitarum nam weder oersprong in italien Mer dat en duerde nijt lang Want Rikwig Biscop mit meer ander clercken maecte se ter stont te nje.

Onder desen lothario wert hugo die een greef van parijs was hertoech vā vāne rijk hi starf in sijn in jaer en wert in sinte dyomisius kerck begraven Hi had in sonen gheseten Otto. hugo ende henric die hem navolchde Mer in die vaderen stede wert hugo die eerst hertoech.

an? mundi

vi^m C lviij

Mausen

in. Romeyn sat in jaer. vi. maent ende y daghen. **Johannes**

in. Benedictus. sat in maent vijft daghe.

Anno Xpi

ix^m C lviij

Dese johannes was eerst gheseten Otto magnus dat is die grote otto Sijn vader hiet Albricus ende was een edel Romeyn seer machtich hi swoor dat hi nae Agapitus doot soude sinen soen paus maken dat Also gheschiede. Mer dese johannes was een wey man Ende seer onayfich so dat hij openbaerlick die vrouwen bij hem hiele. Baer om screuen die Cardinalen aen den keysen Otto dat hi tot Romē woude comē om die scandalizaci vander heyligher kercke of te doen Dit vernemende die paus dede den Cardinael en dyackē sijn rof of snyden o dat hi die Raetsma was vā die brieuē te scriuen En hij dede johannē den subdyaecē sijn hant of houden om dat hi die brieuen ghescreuen had Ten laetsten doe hi vermaent wert vanden keysen ende vanden clercken sijn leuen te beteren o hi gheen ghehoer en gaff daer om werter een consilium ghehouden vanden Biscopen vā italien vā welken leo substitueert wort i desen johannes stede Mer johannes

Dese benedictus wert vanden romeynen paens ghescoren teghens leonem dit vrnemende die keysen octo. beleide Romē so dat hem vanden romeynen dese benedictus ghesleuert wort Ende hij seynde hem in sassen inpar Ellen dē daer hi starf en wert begraven te hāmburg Sōmich seggen dat hi vanden keysen i der kercke ghewrocht wort.

Deſe Berengarius beſaſte italien mit groter tyranſcap. Waer om die paeus mit
ten romeynen begheerde dat Otto woude comen om den romeynen te verloſſen van
deſen Berengarium. dat al ſo gheſchiede want hi quam mit groter cracht en veng
Berengarium ende ſeynde hem twee werff inder ellenden. Ende deſe Otto coninc
van Almania nam lotharig wedue tot een
wiſſe die van Berengarius inden kercker ghe
lept was doe quam Otto tot romen en wort
vanden paeus ende vanden romeynen eerlike
ghecroont.

.iiij.
Berengari
us.

Deſe regnierde
vi iaer.

Sinte Odo Biſcop van Cantuarien Ende
ſinte Bruno Archibiſcop van colen deſe broch
ten die heylighe lichamen Eliſij. patrocli. priuati. gregorij mit ſinte peters ſtaf van
romen tot Colen.

Sinte Adoling wert i Eng
lant gheuonden Ende wert
ſeer eerlike verheuen.

Edwinus coninc van Englant deſe verdroef al die moniken wt ſijn lant En
ſinte dunſtannus wert van hem in vlaenderen gheſeynt doer welcke ghebede deſe
Edwinus vander helle
verloſt wert.

Deſe leo ſat j. iaer
ende iiij maent.

.viij.
Leo.

.viij.
Johannes.

ſat viij iaer
vi maet xv
da ghe.

Deſe leo ordinerde om der romeynen quaetheit
wil die hoer vrienden mit ghewelt paeus maecten
dat niemene en ſoude paeus werden ſonder conſent
des kepfers.

Die v. twiſt inder heylighe kercken gheſchiede
tuſſchen johannem die viij En leonem die viij Mer
johannes wert of gheſet en leo wert paeus bi hul
pe des kepfers.

Die vi twiſt was tuſſchen benedictum die vijfte
ende leo die viij Mer leo bleef paeus.

Deſe johannes wert va
petrus rechter van romē ge
vanghen ende inder ellende
gheſeynt Ende na viij da
ghen quam hi weder tot ro
men doe dede die kepſer otto
braeck ouer ſijn vanden
ende dede veel edelings En
ſeynder veel inder ellende.

Doe te romen oock een conſilium vergaderen en maecten al te nijt wat dattet con
ſilium gheordinerde had offettende deſen leonem Daer na wert deſe johannes wed
beſmet mit quader welluſt van ouerſpul doe wort hi vanden duuel in ſijn voer
boſte gheſlaghen ende ſtarff ſonder penitencie Och here god hoe onghelijck ſijn deſe
ghewoont bi den anderen voerghenoemde paeuſen.

Keysers

Dese Otto was eerst keysers van Almanien. Hi had ouer al victori. Ende hij was als die anderde karolus een forchuoudich beschermmer der kercken gods waer mede verdiende hi oock keysers van romen te werden hi bekeerde veel onghelouighe menschen. Hij gaff den kercke veel gauen. Ende doe hi italien in vrede gheset had toech hi weder in sassen mit sijn wijff die een lombaert was. **A**l daer wan hi bij haer enen soen gheseten als hij hiet die nae hem regnierde. Ende hij gaff hem een wijff des keysers dochter van constantinopel. Doe die

• j •
Otto •

regnierde
vij. jaer

Romeynen na dat johannes die paeus off gheset was om sijner ondaets wil. En leo die vijn weder ghecoren was. Ende si daer toe noch den derden als benedictum setteden mit ghewelt paeus te wesen doe quam dese otto weder te romen en beleide die stadt thent si hem dese benedictum presentierden en hem loefden dat si nymmer meer en souden enigken paeus kypesen sonder consent des keysers doe wert leo paeus weder in sijn stoel gheset. Ende **A**ls alle ding weder in vreden gheset was quam Otto in sasse brengende mit hem den paeus benedictu die daer inder ellenden starf.

an? mundi

Ten laetsten doe dese keysers veel heyden bekeert had starff hij in vreden ende wert begrauen in maden; burch in sinte mauricius kerck welcke hi seer cos; telick ghetymmert had.

vi^m C lxxiij

vi •
Benedic •
tus •

Romeyn
een jaer •
vi. maet

Paeusen

Anno Xpi

ix^e lxxiij

Edgarus coninc van Englant stichtede vol na alle jaer een Cloester.

Dese benedictus wort in Casteel des engels ghesloten ende gheworcht.

Alchelwol dus een eerwerdich biscop wintoniensis heeft veel ghedaen. Oswaldus een eerbaer biscop van wingormien wert namaels Archibiscop van elboratum dese stichtede te ramesien een cloester.

Ethedericus biscop van mets brocht veel reliquien wt italien in sijn biscopdom. In dese tijt was in italien een wonderlic creatuer Een vrouwe mensch had twee hoefden ende so voert al die leden dubbelt totten nauel toe. Ende **A**ls die een at ofte sloop so dede die ander bij tijden des ghelijck nijt. Sij leefden langhe tijt ende ten laetsten storuen si te samen.

Nota dat een quact beginsel selde een goet eynde neemt. Ende alst schijnt so is in dese tijt die heyligheit vanden paeusen totten keyseren ghegaen.

.C. lxxviii.

Dese Otto des eersten ottonis soen was in **Allen** een strenghe ende trouwe keisermer der heyligher kercken hi had veel strijden teghens den onghelouigen **Mert** laetsten verloor hi vol na al sijn heer in kalabrien doe hi nochtans wt alre herren sinte peter aen riep. doe wert hi seer wonderlic verlost. hi had des keysers dochter van constantinopel te wiue. hi wert keyser ghecroont vanden paeus benedictus die viij. hi starff tot romen ende wert eerlick in sinte peters kerck begrauen.

**.ij.
Otto**

regnierde ix
jaer.

Edwardus coninc van **Englant** wert van sijn stief moeder martiniziere.
Die kerck van meynenburch wert seer glorioselick ghetymmert ende begheft vanden keyser **Otto** die eerste **Ende** die **Archibiscop** wert gheseten primas van **Almanien**.
Die heylighe gloriose lichamen **landoal di Adriani** en **Almanij** worden tot ghent veruoert.

viij. C. lxxxviii

een jaer
vi maent

**.lxxx.
Bonq.
of comp.
nus.**

een jaer.
een maent
xij daghe.

**.viij.
Bonifaciq.**

**.viij.
Benedic.
tus.**

Romeyn
sat vi jaer
vi maent.

ix. C. lxxxviii

Dese bonus of compnus ofte dominus heeft weynich tijts gheseten.

Dese bonifacius wort vanden romeynen paeus ghemaect na dat

Dese benedictus croende den keyser **Otto** den ij. hi dede veel romeynen gheuanghen hij dede tot **Romen** vergaderen een consilium teghens den coninc van **francien** daer **gilbertus** off gheset wert. die inder swarten conste wel gheleert was **En** **ro** dolphus wert restitueert.

Benedictus gheworcht was **Ende** doe hi niet mit ten eersten inder stadt bliuen en mochte bewef: de hi sinte peters kerck van **Allen** costeliken juwelen ende doe vloech hi te constantinopel **Ten** laetsten quam hi weder te romen mit groot ghelt **En** doe hi noch so niet vorderen en mocht staet hi **johannes** cardinael ende dyaken sijn ogheyn wt **Ende** thans daer nae wert hij verflaghen.

Item die paeusen werden hier verslagen ghelijck als si voer maelts verslaghe worden **Mert** dese en werden gheen martelaers als die and **Sij** hadden een ghelijcke pijn mer die saeck der pinen was onghelijck.

Item in des derden ottonis tijden was te meydenburch een Archibischoep gheset
ten vdo. ende was bischoep gheworden bi hulp ende toedoen onser lieuer vrouwen
Mer om sijn quaet oncrwisch leuen wil wert hij ewelick verdoemt hij hoerden drie
nachten after een. een stemme aldus sprekende **O** vdo laet off vanden spuelst wā
tu langhe ghenoch ghespuelt hebste.

Keysers

Albertus een heyligh man was in kēnē vermaert dese was die eerste bischoep
van praghen **E**n wt eenre openbaringhe gods quam hij te pannonien ende doopte
daer sinte steuen der vngaren cominck mit veel ander menschen. daer na bracht hij
die polen toten gheloue. **T**en laetsten predicte hij te peutkēmis daer hij martiriziet
wert.

Stephanus die eerste kersten coninck van vngarien was een heyligh man **E**n
den barbare geschiet grote gracie doer hē die tot noch toe mit afgodpe besmet ware
vngarien began in dese tijt dat kerste gheloff aen te nemē daer alre eerst predicte
die heylighe man **A**lbertus bischoep van praghen.

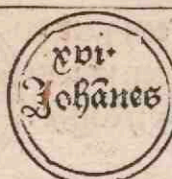
an? mundi

Pausen

dese johan:
nes sat viij
maent.

Romeyn
sat iij.
maent.

Romeyn.
sat xjaer x. maent
ende viij daghen.

Anno Kpi

Johannes die xiiij
wert int Casteel des
Engheles ghepinicht.
mit honger iij maeden
lang **E**nde also sterf hi
Ende wert begraue in
vaticano.

Dese johannes die xv
sat weynich tijes

so seer veruolche van
die stādte wylde ende quam tot tusciē doe seynde hij sijn
boden totten keysers welcke dat **C**rescencius vernam
ende ontboet hem weder te romen te comen **E**nde doe hi
te romē quam viel **C**rescencius mitten romeyne totter

eerden neder begherende gracie ende ghenade vanden paeus **H**et is ceteren een sro
de condicie der menschen die horen ouersten nūt en willen onderdaen sijn dan als hi
gheen resistencie ofte wederstant doen en moghen **T**en laetsten starf hi te romen doe
si alre samen in goeder vrede ghestelt waren.

Dese johānes die xvi was
wijs te harnes **E**nde hij heffte
veel boeckē gemaeet dese weert

In johannes tijden die xiiij sterff die keysers **O**tto die ij **E**nde sijn soen die oec
otto hiet ende noch een sijnt was wert vanden princen verheuen.

Dese Otto die in wert gecroent vanden paeus gregorius die vijfte die sijn neef ende na maech was in dese tijt was die alre nieeste vrede tusschen den paeus en den keysers. dese plach oec te hten die wonderlike dinghen der werlt hi was den heylighen kercke ghetrouwe als sijn vader. hi voerden veel striden seer gheluckelick. hi was tot gode ende tot den heylighen seer deuot. hi had die reliquien der heylighen in groter weerdichit veel tijts visitierde hi die heylighe steden Ten laetsten na veel arbeits sterft hi te romen.

xviij.
iaer.

in.
Otto.

Omtrent in dese tijt wert Conincis kaerl gheslachte wt vrancrijk verdruuen Ende die greff van parijs aen veerde dat rijck.

In Albion reghendet in dese tijt koern ende cleyne visschen vanden hemel.

Die vijtwist inder heylighen kercke was tusschen gregorius den vijfte ende iohannem den xvij. die saeck ende oersprong quam wt tyranscap crescencij en wt houerde iohannis dese twist duerde niet lang ende gregorius bleeff paeus.

viij. C ende xviij.

v.
Gregorius

Sasse
sat njaer ende
vi maent.

xviij.
Iohannes

Griek.
sat vi maent
dese wert paeus mit
ghewelt.

ix. xciij

Dese gregorius wert paeus ter lede ottomis die derde hi was vanden bloede des keysers een eerbaer duechdsam man **H**i hiet eerst bruno. doe hi een weynich tijts geseten had ende die keysers wt romen afwerpsd was wert placenting biscoep paeus ghemaect van Crescencio den raetsman van romen om sijn ghetes wil dat hi mit he broecht van constantinopel Ende dese placenting wert gheshten iohannes die xvij doe was te romen een twist duerende weynich daghen Want doe die keysers weder quam. veng hi crescencium den Raetsman ende onthoefde hem Ende iohannem de hi blinden ende sijn leden aen stucken snyden Nijt helpende hem all sijn ducaten want hi quaet dede dat hij nijt doen en soude daer om most hij liden dat hij nijt en woude.

Edilo een heyligh man was **E**be elumiacens dese ordinerde die boeckhten en ghedenckemisse alre zielen te houden daghes na alre heylighen dat namaels van die heylighe kercke approbiert wert.

Keysers

Nota vetet **A**l ist gheschiet dat dese voergheuoemde Keysers die alle drie Otto hieten dat Keysers rijck op malcanderen erfden **N**och tans ist nu ingheset vanden paeus gregorius die vijfte **E**nde vanden Keysers Otto die iij. dat des Keysers officiers den Keysers sulken kiesen nijt om enich misdaet vanden sassen **M**er om te seuen die toecomende periculen **E**nde dese ordinantie wort noch huidens daghes ghehouden ende noch die franssen noch yement anders en hebben moghen hinderen of beletten **D**er Keysers officiers sijn dese seuen die hier na volgen.
Die Archibiscop van **M**ens **D**ese drie sijn des
Die Archibiscop van **T**rier **K**eysers Canalliers
Die Archibiscop van **C**olen
Die Hertoech van **B**eyeren is des Keysers sweert dragher
Die palensgraeff is des Keysers spijf dragher
Die Coninc van **B**emen is des Keysers schenker
Die marcgraef van **B**randenburch des Keysers **C**amerling.

Dese seuen kiesen den Keiser en hietten **C**oerpoorse

an^o mundi

vi^m iiⁿ in

Mausen

Dese silvester was een wael
hi sat iij jaer
een maent ende
vij daghen.

Anno Xpi

M iij.

Dese silvester die anderde hiet gilbertus van desen seitmen want hi seer begheerich was om ijelic eere ende ijelic glorie te vererighen dat hi vanden duuel bevroghen word so dat hi hem sekerheit dede. op dat doer des duuels cacht alle ding tot sijner begheerten mocht gheschieden **D**ie duuel sprac mit hem **E**nde hi ontfach hem nijt den duuel ghehoersam te sijn **E**nde doe si hoer compact te samen ghemact hadden vercrech hi inden eersten gracie bij den Coninc van francerijck. **E**n wert Archibiscop van **R**emen **D**aer na wert hi biscop van **R**auennen **E**n ten laeste wert hi paeus **M**er doe hi paeus gheworden was vraechde hi den duuel wanneer dat hi soude steruen **E**nde die duuel gaff hem een bedriechlick antwoert **A**ls dat hi nijt en soude steruen ten waer dat hi in iherusalem den dienst gods celebriere. **W**aer off verblide hi hem denckende dat hi nijt enwoude tot iherusalem reysen om dat hi sijn leuen mocht verlenghen **M**er doe die vasten van .xl. daghen nakende was soude hi gaen wt onder ghewoenten tot **C**onstantinus pallaes in lateranen tot een **C**appelle die iherusalem hiet om al daer misse te doen **E**nde onder die misse hoerde hi gherust van veel duuelken **E**nde wert denckende dat hi moeste steruen **D**oe wert dese sondighe paeus suchende ende wenende ende ouerdachte dattet noch nijt te laet en was penitentie te doen in dit leuen hopende miedallen seer **E**n hi verwerft

¶ **Billa** een seer wijs maghet was des keyser's **henricus** suster dese trouwede **stephanum** coninc van **ungariën** **Sij** was seer behulpelick om hoer Conincryck totet kersten gheloue te brengen.

¶ **Sinte gherardus** biscop wert martiriziet ende wert vanden vngaers op een kerre ghebonden ende lieten also die kerre van een ghebercht neder lopen.

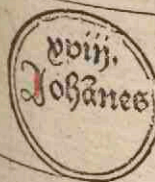
¶ **Elphigus** biscop cantuariensis wert vanden denen martiriziet.

¶ **Heribertus** Abt biscop van **Colen** **Abt floziacensis**

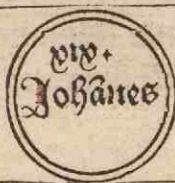
¶ **Herigerus** Abt lobienfis

¶ **Adelboldus** Biscop van **utrecht**

¶ **Gulbertus** Biscop van **Carnoten** dese was eerst des Conincs **Robertus** Cācellier Ende hi maecte die sancck welcken men inder kercke singt En hiet aldus **chorus** noue iherusalem. **Stirps** pesse etc Ende **Solem** iusticie etc mit noch meer ander sancck.

sat vijff maent ende
xxvi daghen.

Romeyn
sat vijff jaer.

¶ Dese twee **Johannes** Regnierden die een naden anderen die eerst sat mer een weynich tijts Ende die ander sat vijffiaer ende seyt begrauen bij **sinte peter**.

¶ **Gratie** ende ghenade doe hi sijn sonden openbaer belijde Waer om ghesode hij dat men hem in sijn leuen van lit te lit soude ontseden op dat hi doer die eijelicke pijn van allen sinen leden daer hi die duuel mede ghedient had mocht mede wt doen die ewighe helijche pijn. Welck hij verdient had Ende gheboet oeck datmen dat bloet van sijn lichaem soude leggen op een kerre ende merwert dattet vanden keeste gebrocht wort datment daer soude begrauen. ende hi wert begrauen te romen tot **sinte ianff** te **lateranen** En om seker te pkenen die op dat graste ghesien worden heeft men goeden hoep vā sijnre salicheit En van miraculen dat op sijn grafstede gheschiet mach men wetē hoe neer datter een paus of een Cardinael sterue sel Want als die grafstede beslijet wert van groter vochticheit soe sel die paus steruen. Ende als se al leen nat wert so sel der een Cardinael steruen.

Keysers

an? mundi

Maeyen

Anno Epi

Robertus coninc van vrancryck een sachemoedich man ende wedelick wel
ghelert ende een liefhebber der gheesteliker menschen dese plach op grote boechen
den tot sinte dyonisijs kerck te comen aentreckende een zynen cap ende regierden
dat choer singhende mitten moniken hi maecten die sequencie diemen vanden heyl
lighen gheest singhet **S**ancti spiritus affic nobis gracia &c hi maecte oock die an
tiphonen vā krostmisse **j**uda et iherusalem &c ende oec van sinte marten **E**nde no
bis qsumus dñe dit siende die coninghinne die constancia liet dat haren Coninc
grote ghenuecht had in desen sanc. begheerde all boertelick dat hi wat van haer
maken woude doe maecte hi een respons dat al dus begint **O** constancia mater &c
dese coninc had een casteel belegghen **E**nde op sinte **A**manus Quont liet hi hi
volck legghen voert casteel ende hi quam tot oerliens **E**n doe hi dat choer regier
de singhende mit luder stemmen drie werf **A**gnus dei al knielende also bewerff hi
van god dat die muren ende die toerne des casteels neder vielen **I**tem hi was seer
milt totter armen behoeft. **E**nde sijn wijff **C**onstancia was seer sparich daer om
plach hi te segghen als hi yement yet gaff **S**iet voer di dattet constancia niet en
fiet noch en verneemt **I**tem hi stichtede veel cloesteren in vrancryck **E**nde sonder
linghe tot orliens maecte hi sinte **A**manz cloester ende onser vrouwe kerck **E**n
voer dat pallaes maecte hi sinte hylarius kerck &c.

Omtrent dese tyt warendt sommich dansers die een heel jaer lang danste om
eenre sonde wil van groter onseetheit **W**at si op een krost nacht i een portael van
eenre kercke all dansende seer hinderlick waren eenen priester in sijn eerste misse
dien hi seer deuotelick dede **E**nde want si niet en wouden oflaten wert die prie
ter so seer ghestoert dat hi sprach begheerende dat si een heel jaer mochten dansen
dat all soe gheschiede **T**en laetsten worden si van sinte heribertus absolueret **E**nde
sommich van desen dede grote penitencie so dat si heyligh menschen worde ende veel
miraculen deden dit gheschiede na dat sommich segghen in een stede in sasse in sinte
magnus kere **E**nde eens priesters dochter sprang en danssede noch nae dien dat
haer armen off gheualen waren dese dansers warendt xix onder welken waren
drie vrouwen **E**nde al storuen si cortelick vol na in een tijt.

Dese henricus was een heyllich man ende een hertoech van beyeren hi wert een
drachtelick ghecozen om syn heyllich leuens wil. Ende wij lesen datter wt beyeren
veel edelings ghesproten syn nijt alleen na den vleysche mer oeck van herten ende
van duechden. Item hi voerde veel stryden in italien ende in Almainen teghens
den ribellen dien hi verwa. Ten laetsten starf hi salichlick en wert
begraven in die kerck welcke hi te hamburch ghestich had. Item
van desen keiser ende van syn wijff lesme een exempel in sinte lau
renaus legende. Item dese henricus had een wijf die konegundis
hiet. Ende si bleef maecht leuende mit malkanderen in groter heyllichkeit. Mer nae
maels ghing si i een cloester daer si sterff doende veel miraculen. Ite dese keiser had
een suster va ghelijcker duechdsamheit mit hem dien hi hilicte aen den Coninc va
vngarien die steven hiet. En si bracht dat Rijck van vngarien totten volcomen
Rogerus biscof belnacenfis een edel man seer vermaert. ghesloue

vi^m h^c viij

Dese sergius sat ij jaer en
viij maent.

.iij.
Sergius.

.viij.
Benedictus.

Tusculaan.

Dese sat xi jaer xi maent en
de xxi daghen.

M. viij

Dese sergius leyde een heyllich leuen
hi had een weyn ende exemplaer conver
sacie. Ten laetsten starf hi ende wert in
sinte peters kerck begraven.

Dese benedictus wert verdreuen van
dat paeuscap. En een ander wert paeus
daer ee grote twist om was. Item petrus
damianus scriffte dat een biscof sach de
sen paeus benedictum na syn doot sitte

op een swert peerde. Ende die biscof vraechde off hi waer die paeus benedictus
die ghestoruen was. Hi antwoerde ende seyde ick bin die onsalighe benedictus.
Doe sprack die biscof vraghende. Hoe ist mit v vader. Die paeus seyde ick werde
jammerlick ghepinicht hopende nochtans barmherticheit te vercrighen ende seyde
totten biscof. Gaet tot mijn navolger johannem ende segghet hem dat hi op sul
ker plaetze nemet een somme van gheld dat hi den armen gheuet om gods will.
Want al dat voermaels voer mi gegheue is en heeft my nijt behulpeclick gheweest
om dat het al wef goet was. Dit volbroecht die biscof seer truwelick. En wt angt
en verueernisse gaf hi syn bisdom ouer ende ghing in een cloester.
Die viij^e twist was tusschen benedictum die viij. Ende enen ander die mit ghe
west woude paeus wesen. Mer benedictus bleeff paeus.

Iherusalem ende dat heyligh lant wert ghewonnen vanden sarracenen Ende die onghelouighe besitten dat gloriose grafte ons heren. Ende veel joden lieten haer wt vrese ende wt anghe dopen.

In dese tijt verwandelde die maen in bloet Ende daer was een grote eerekenninghe Een karnende sackel Ende een blygem ghelick een toern viel wter lucht mede mit groter claerheit Hier na volchde een grote duer tijt. Item in loepnen wast water vā eenre fonteynen in bloet verwandelt Ende veel teykenen gheschiede om trent dese tijt.

In dese tijt was hij na ouer alle die werlt een die meeste ende lastichste starffe dattet den leuendighen also verdrietlick was den doden te begrauen dat si hij tijde hij die doden neder vielen ende mede storuen Hier na volchde een grote droechte en hetten.

Die Normannen bestroden vrieslant ende verbrande een stede gheheten Eshel Ende des jaers daer na quamen si weder in vrieslant ende versloeghen aldaer veel menschen Ende die stadt van vtrecht wert verbrant.

Keysers

an^o mundi

vi^m CC xxij

Pausen

Gaymericus coninc van vngarijen was sinte steuens des conincs soen dese starffe ende was maecht mit sijn bruut Ende hij is seer iumaert werckende veel miraculen.

xx.
Johannes Romeyn.
sat xi jaer.

Anno Xpi

M xxij

In desen tijden woenden twee oude wiuen te Romen buten der muiren in een oude hutte Ende haer ouer quam een man alleen te gast Die sijn verwandelten in een Ezel dat hi nochtans bleef in sijn Redelick verstant.

Dese johannes oerleechte mitten Romeynen.

In dese tijt waren die Canonike tuitrecht twistende vanden biscop te Riesen Daer om quam die keyser Contrardg tuitrecht om die twist neder te legghen En onder wegghen wort ghesela sijn vrou belopen mitten haeren Ende hij lietse in een dorp gheheten oesterbeek in des prochiaens huys gheheten barnulphus En die Canoniken niet ouer comen en condon: gauen si den keyser die kuer vry En der dien haerde die keyserinne Ende si seynde barnulphus haer waert den keyser goede maer te brengghen Want hem een soen geboren was Doe gaf die keyser barnulpho dat bisdom om d goeder boetscaps wil dese barnulpho stichte de tuitrecht twee collegien Als sinte peter ende sinte ianss baptisten Ende dat half collegium van sinte saluator bracht hi te deunter ende maecte daer sinte lebunys kerk En die Abde nam hi vā den heylighen berghe te Amerffoert en stichte die abdy vā sinte pauwels hi sterf int jaer ons heren M liij. op xij kalēdas Augusti

Conrardus had sijn nicht te wijff des keyseres henricus dochter dese insettede veel wetten. Ende om dat hi vrede woude ghehouden hebben inden lande daer om omdierde hi ende gheboet dat so wie vanden princen vrede bracke datmen dien soude onthoefden: Dit statuut brack een graef gebeten ludolphus en wert accuſiert. Mer want hi sijn lijf begheerde te houden daer om vloech hi heymelic mit sijn wijf ende kinderen ende woende lieuer inder woestinen bij die rustiers dan hi heerlike sterue woude. Daer wert hem geboren een soen die henrick hiet. En dese quam namaels seer wonderlic wt die verhenghenisse godes aent keyserrijck te ghens conrardus wil. Ende tuerch oeck conrardus dochter te wijff. Van desen is een wonderlick hyſtori off in die gulden legende.

Symeon Een heyligh man was monick ende seer vermaert te trier. Duramus Biscop van ludick was van een duuster gheslacht geboren. Campanus een heerlick ende deuot doctoer was een grote astronimus.

ix
Benedic
tus.

Tusculan
Dese sat
vij jaer

Robertus coninc van brabant
starf
Ende sijn soen henricus regnierde na hem
xxx jaer lang.

Dese benedictus was des voerghenoemde benedictus neve sijn was alte mael onwisch. Ende daer om wert hi oeck verdoemt hi openbaerde hem enen mensch bij eenre molen in een jammerlick ende verueerlick ghedaente hebben een hooft ende een starte als een ezel. Ende voert al dat ander lichaem als een keur. Die die dus aensach wert verueert en liep van daen. Doe riep dat beest totten mensch segghende. En wilt niet verueert sijn. Want ic heb een mensch gheweest als du biste. Mer hier toen ic mi al dus om dat ic seer beestelick gheleest heb dier wijls dat ick paus was in sijn tijt was een scandalike twist. Sijn wert verdruet ende wed paus ghemact ende noch weder verdruet.

Die vijf twist was seer scandalick ende vol van alre confuse tusschen benedictus den ix. En sommich ander die navolghen die saeck was dat quaet leuen wel. Be benedictus leyde off dat quade beghinſel doe hi paus wert. Item Helolomeg seyt dat die bouer dy 8 pausen alre een quaet ende ghenomen heeft. En is oeck alre een oersprong gheweest van veel tweedrachten ende twisten.

Egelmoet Archibiscop cantuariensis dese
seynde sinte Augustijns arm in Englant
Fulbertus biscop van Carnotē wort in synre
siechte vā onse vrouwe visitiert die hē mit haer
selfs melcke laefden.

Beyfers

Guido een vermaert meester inder musich
dese was in italiē ende vanc eerst die manier
van singhen inden hant Als gamut. ave. b my
datmen den kinderen inder seholen leert.
Gnocho biscop van ludick was in wijsheit en
in consten seer vermaert.

Helya was een touenaerster in Englant
vermaert dese wert seer verueerlike vanden duuel wt der kercken ghetoghen.
Bartho een heyligh man was biscop van mens.

an? mundi

vi^m CC xxxiiij

Paeusen

In dese tijt was een grote twist onder de
paeusen Ende sonderling van dese vier die
malcanderen verdreuen ende onderling gro-
te tweedracht hadden.

ij.
Silvester dese sat
xxxvi daeghe

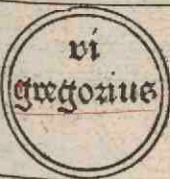
Anno Xpi

M xxxiiij.

Dese silvester wert paeus doe benedictus die ix. verdreuen was
dese silvester en word oeck verdreuen Ende benedictus quam weder paeus te we-
sen Daer na wert dese benedictus anderwerf verdreuen. doe quam een die johan-
nes hiet ende wert paeus die hier ghehoemt wert gregorius die. vi. Mer want
dese gregorius een onghelert man was daer om liet hij ordinieren enen
paeus onder hem die der kercken dienst soude doen. dat den menighen mislaetden
daer om werter een derde ghebrocht dien si paeus maecte om dat hijt alleen voer
hem leyde soude bewaren Ende doe dese aldus onder malcander twistende waren
quam die keyser henricus die ij. ende affsette alle gader vanc paeuscap ende ordi-
nierde weder een ander die Clemens die ij. hiet van welcken hij hem liet ter stont
cronen Ende die Romeynen zworen ende loefden hem dat si sonder des keyser
henricus consent nimmermeer ghenen paeus en soudē kiesē.

Omtrent die jaren ons heren dusent was die tijt seer ontmannelt wāt dat kercken ghesloef began te vergaen vā die boerleden manlicheyt somen leset in sinte hil: degaerdis prophete **E**n leyder in veel kersten conincen hieltmen noch die sacramenten noch die wet 8 heyligher kercken nijt **M**er die menschen gauen hoer meer tot touerny en menigherley wijchelinghe **E**n die priester was alst ghemeen volck **M**er die kermhertighe heer heeft hier te ghens weder verweet veel heyligher mannen die dese dorricheyt vocht ghemaeet hebben mit veel predication en goeder exempellen doer die medewerkinghe des heren die hoer sermonen confirmerde mit navolghende teykenen **E**nde veel oerden wessen op in groter vuericheyt en deuocie daer dese periculose tijt seer of verlicht wort van welcken oerden men hier na noch het verclaren sel **E**n wanter dicwil dusdanighe reformatien gheschiet sijn daerme nochtans luttel vermoedings ofte hoep of had en oeck des ghelijck oeck wel toecomende sijn daer om ist dwaesheyt yet sekens willen segghen om archeyt des tijts dat entelkerst dan ofte dan comen sel als sommighe wouden seggen die al bedrogen sijn in hoer opinien en van die scriftuer der heyliger ewangelien bespott werden. en die experientie des tijts heeft se oeck reprobiert dat ghetail deser dwalinghen is ontallick.

dese sat hi jaer
vi maent.

Dese Gregorius daer hier voer of ghesproken is was eerst die ouerste priester van sinte janss voer die latijnsche poort **I**tem Gilbertus scrjft in sijn cronijcken dat dese gregorius gheweest is een heyligh paeus **E**n doe hi paeus wert sach hi dat si versuum sijnre voervaders alle dinghe versumet ende veracht was wantet al vanden rouers ghenomen wert. die pelgroms worden spolieert ende die offerhande worden mit ghewelt ghenomen. daer om dede hise inden eersten al daghen **E**nde daer na excommunicerde hise **T**en derden wāt si dat al versmaden daer om quam hi mit ghewapender hant ende versloech die rouers ende veriaech dese **E**nde reuix: tierde veel dinghen weder die verloren waren. **D**oe wānder sommich segghende dat hi een dootslaggher ende een bloetghierich man was **E**nde die Cardinaels sepyden in sijnre siecten dat hi nijt weerdich en was datmen hem soude in sinte peters kerck begrauen **D**oe hi dit hoerde vermaende hi hem en stont op sprekende en bewijsende dat die paeus wel ghedaen had en dat die cardinaels qualick spraken en sepyden aldus **A**ls ic doot bin so legt mijn lichaem voer die kerck doer en sluyt die doer al vast toe mit veel grondelen ende clincken **E**nde wert dan die doer op ghedaen so draechtet lichaem daer in **E**nde bljffe dan ghesloten soe doet dan dat ghi wilt

Dese henricus was contrardus swagher alsmen bescreuen vint. hi was int volc in een boesch ghebozen Ende twee werf wert hi gheleuert datmen hem soude doden. Nochtans wert hi bi die hulpe gods verlost dat hi die een kinne was onghescheut van daen quam daermen hem doden woude Ende namaels doe hi keyser wert eymerde hi een cloester op die stede daer

Keyseres

hi ghebozen wert vā desen leestmen een schoen hystorie in martinus ende vincencius cronijcken gē. hi was seer victorioess Item hi quam in ytalien en nam pandulphum prins van Campanien gheuanghen.

h
henricus.

dese regnierde
viii jaer.

Karolphus des conincs soen mercurius wert martieriziet.

Edmundus den coninc en mē

Sinte Theobaldus een edel man vrancrijck. dese liet die werlt ende begaff hem seluen so dat hi god in eenre cluse dien- de Ende int vii jaer sijner bekeringhe starf hi seer salichlick Namaels wort sijn ghe- keent veruoert i walstant daer veel cranc- ke menschen of ghesont worden.

an? mudi

vi^m h^c xliij

Almanien

Paeusen

Dese sat ix
maenden vii
daghen.

h
Clemens.

viii
dagen

Damasus

ix
Leo.

Almanien
dese sat v jaer ii maen-
den ende vi daghen.

Anno xpi

M xliij

Dese Clemens hiet te voren sindegerus hi was biscop van lamburch en wert vāden keyser paeus gemaect om alle ding we- den tot eendrachticheyt te brengen alst voersept is

waer. wāt die romeynen en mochten daer-
niet toe ghenepcht worden.

Dese Damasus uerachtete die here- ke en starf seer haes- telike. doe begerden die romeynen datmē weder een paeus sou- de keyesen en ymmer dat geen duytsch en

Dese leo hiet eerst Bruno was eerst biscop tulensis een goet en simpel man. hi wert vā den keyser te romē geroepen die hem paeus maecte dat hi noch- tans namaels resignierde wāt hi daer of consciencia maecte en andwerf wert hi ghecozen en doe hi te romen wert xps de hē de hi een stemme den engellen sin- ghen die here septe ic dencke ghe-

Wat gheschiede. gregorius starf en die Cardinaels deden dat hem beuo- len was doe quam daer een onweer- doer die doren welcke vast ghesloten waren op ghedaen worden ende een groot stuck van daen ghebrocht.

dachten des vrees Dese leo ontfeng xps- tum in een ghedaente van een lazarus in sijn huys legghende hem op sijn bedde En sinor- ghens doe hi die doer op dede en vant hi nye- ment. Ten laetsten starff hi seer salichlick- doende veel miraculen.

In dese tijt was in gallien een vrouwe mensch hebbende twee hoefden iij armen
ende voert alle leden dubbel van bouen of totten nauel toe Ende van keneden den
nauel was si al gheleek een mensch Bi tijden als die een at so hongerde die ander
Ende somwijle als die een lachte so screyde die ander Die een sprach die and swe;
ghet Ten laetsten starf die een ende die ander leefde daer na drie jaer draghende des
anders dode lichaem.

Gerengarius biscep vā tours was een wyl tijt een quaet ketter Mer hi wert
namaels informiert dat hi al weder riep en retractierdent dat hi qualick ghespro;
ken ende gheleert had Ten laetsten wert hi een heyligh man Mer hi en conde sijn dis;
cipulen nijt bekeren vā die kettery welcke hi hoer voermaels geleert had. Dit wert
een alken quaden kettery want dese kettere missaecten ende seiden dattet waerach;
tich lichaem ende bloet xpristi nijt en waer int heyligh sacrament des altaers mer
alleen een figuer Querleset den decret de con. dis. ij. Ego Gerengarius.

ij
Victor.

Almanien
dese sat ij jaer en
ij maent.

ix
Stephanus

Almanien van loey;
nen en sat ix maent
en xxviij daghen.

Dese victor een eerweerdich goet man
wert paeus wt vrese des keyfers In dese
tijt was die paeus stoel alsoe disponiert
dat die heylighe mannen hoer ontsaghen

paeus te werden ouermits dubbel den angt want si vreesden god achtende hoer sel
uer onweerdich te wesen tot alsfulcker staet Ende si ontsaghen den keyser wantet
hoer verdwoet daghelicx der romeynen tyranscappe te liden Ende oeck doer dwang
des keyfers ontfenghen oeck sommich dat paeuscap mit dubbel den angt want si
ontsaghen hoer dat si god souden vertoern die also gheropen worden Ende mede
seurde si des keyfers toern Dese victor offettede veel biscopen int consilium van
florens om 8 symonien en des oncrisheit wil daer si mede groflick besmet waren.

Stephanus die ix was eerst abt
Cassiniensis en wert namaels paeus
dese en sat nijt lang.

Eduaerdus coninc van englant was in die gheest der prophetien vermaert.

Elburga een heylighe joncfrou was coninc eduaerdus dochter.

Etgita des conincs edgars dochter was een heyligh joncfrou.

Walburga een heyligh joncfrou ende abdiffe.

Keysers

In dese tijt was in **Ampulien** een marmoren beelt hebbende om sijn hoeft een arkel van metael ghemaect daer in ghescreuen stont **O**pten eersten dach van mey als die sonne op gaet so sel ic hebben een gulden hoeft. op dese seluer tijt had **Robertus** guinstardi een sarracijn gheuangen die neerstelick ouerpeynsde wat dat bedou den woude. **H**i stont op des eersten daghes van mey smorghens vroeck eer die sonne op quam. ende doe die sonne began te schijnen mercte hi ende teykenende die vuerste stede vander scheme des beeldes ende vane daer onder een ontallick groot schatt dat hi gaf om vander gheuangenisse verlost te werden.

In dese tijt was te **romen** een priester inder **nygromaci** dat is in die swarte con sten gheleert **D**ese dwang den duuel dat hi enen jongeling most een ring weder gheuen welcke hi aen **venus** vingheren ghesteken had **D**ie duuel wort roepende en lach **O** god almachtich hoe langhe selstu liden die scaleheyt des priesters **palumbi**. hier na dede **palumbus** penitencia ende hi wert ontleet ende starf.

an? mudi

vi^m h^c hⁱn

Paeusen

Antefrancus Biscop van cantuarien was **ancelmus** meyster **D**ese heeft een boeck ghe sereuen vant heyllich sacrament mit meer ander boeken.

Benedic tus. sat ix maent.

Anno xpi

M hⁱn

Ancelmus Biscop van cantuarien een heyllich man ende een groot doctoer seer deuot tot onser lieuer vrouwen.

Dese **benedictus** was eerst Biscop **bellemensis** **E**nde wert paeus mit ghewelt ende doe hi ix maent gheseten had weeck hi dat **nicolag** paeus wert

In dese tijt wort te **romen** gheuonden eens ruelen lichaem verslaghen dat noch versclach die sijn wonde groot was vier voet en een halue voet. sijn lichaem was langher dan die mueren van **romen** hoech waren **E**nde een bernende lanterne stont tot sinen houe diemen nijt wt doen en mochte noch mit wijn noch mit water. mer mit een griffel boerde men een gaetken onder die vlamme ende so ghing si wt **M**en seyt dat **Taurus** dese gygant versloech **A**ls die scrifte wt weest welcke houe sijn hoeft ghescreuen stont **E**nde dese gygant ofte ruese hiete **Pallas**.

Mathildis een greefme was een edel triumphierster **S**i verwan den **norman** nen ende bestreet den **keysers** **S**i arbeide seer vromelic voer die kerck **T**en laetsten offerde si al hoer patrimonium ende leydet op sinte **peters** altaer.

Dese hennricus was een onrustich man alst wel gheleecht wane hi tribulierde te mael seer den heylighen man en paeus gregorium die vij **E**nde inden eersten quam hi begheerende ghenade vanden paeus en bewerff absoluat **M**er hi en volhardte daer niet in. wane hi anderwerff enen anderen als een afgod verhoeffte ghens den paeus **E**nde doe excommunicerde hem gregorius weder **E**n die coeren vorsten die hem keyser horen te keusen. coeren voer desen hennricum den hertoch van sassen die welcke va hennricus mit een blbedigghen strijt verwonnen wort **D**oe quam hennricus wed te roemen mit sinen paeus ende veruolchede gregorium mitten cardinaels **M**er ter stont quam Robertus coninc va apulien en veriaechde den keyser en verkeste den paeus mitten cardinaelen **I**tem men seyt va desen quaden keyser dat hi den armen gheern wat om gods wil gaff **T**en laetsten starff hi yammerlick inden kercker daer hi va sijn selfs soen in ghehouden wort **E**nde ghelijck dat hi enen anderen gedaen had gheschiedet hem weder.

in
hennricus.

men mit sinen paeus ende veruolchede gregorium mitten cardinaels **M**er ter stont quam Robertus coninc va apulien en veriaechde den keyser en verkeste den paeus mitten cardinaelen **I**tem men seyt va desen quaden keyser dat hi den armen gheern wat om gods wil gaff **T**en laetsten starff hi yammerlick inden kercker daer hi va sijn selfs soen in ghehouden wort **E**nde ghelijck dat hi enen anderen gedaen had gheschiedet hem weder.

in
Nicolaus

Bourgoengen
sat in jaer vi mae
den en xvi dage

Dese Nicolaus hiet eerst Gerardus en was Biscop van florens. hi celebrierde een consilium va **E**n vij Biscoppen tegens herengarium die sijn discipulen leerde doctrine contrari den geloue. mer hi wert volcomelick informiert so dat hi weder riep al dat hi den anderen quallike geleert had als men leest de con. disc. **E**go herengarius **I**tem na dien dat hi alle die quade doctrinen wed roepen had leefde hi heylighelick en starf een heyligh ende salich man.

Sinte eduardus coninc va englant was vermaert van groter heylicheyt op een dach te middach stont sat die coninc mitten Biscop ende mit meer ander heren ouer maelte **E**n hi began seer te lachen onghelijck meer dan hi gewoen was. doe vraechde hem die Biscop heymelick wat dat beduden mocht dat hi so seer scartende en lachende wert **H**i antwoerde en seyde **I**c heb inden gheeste ghesien die vij slapers die tot ephefum van des keyseres theodosius tijden opter eerden dus lang op hoer rechter side gherust hadden inden berch Celpon. dat si hoer huden eerst omkeren en legghen op die ander side. waer of verwonderde si hem allen seer die dit hoerden **E**nde doe seynden si wt hoer bo-

den totten keyser van constantinopel mit brieuen **E**n de vonden dattet woert des wtuercoeren conincs waer was ghelijck als hi ghesproken had.

I Godefridus of gouert van hulloen was hertoech van loxynen en een gloriosse
triumphiere. hi streekt ouer al voer die heylighe kerck ghelijck voermaels karolus
magnus plach te doen. dese wan te laetsten iherusalem ende wert daer coninc ghemaect
Hi had een broeder gheseten baldouinus die hem nauolechde int rijck hi was
een vry edel man.

Keysers

Hier eyndet dat die coninghen van englant dat conincrijck niet voert en eys
den want doe Araldus verslagen was quam wilhelmus der normannen greef en
wegnierde voer hem van welcken men ghemaect wert inder hystorie vander ont
fanghynisse onser lieuer vrouwen marien.

In dese tijt vergaderde te samen ontallike veel musen die enen machtigen pijn
te ombeuenghen daer hi in een werfscap sat Ende si en mochten niet veriaecht wer
den hi en waer eerst verslenen vanden musen Dit seluer gheschiede oeck eens enen
grooten coninc van polen Ende dit was seker een wonderlick werck.

an? mudi

Paeusen

Anno xpi

Meylanen
dese sat xi jaer
vi maenden en
xxv daghen.

Alexander

Arnulphus een heyligh abt was na archibisop
van lugdunen. dese maecte een oerde van een ghes
ghelt leuen.

Maurilius bisop van ruwaen.

Dese Alexander hiet eerst antelmus en was bisop tot lucanus Hi wert een
drachtelick vanden cardinalen paeus ghecoren Mer die bisoppen wt lombar dien
coren Codulum bisop permensem segghende datmen gheen paeus en soude kiesen
dan die waren vant paradys van ytalien Dese codulus quam twee werf te romen
ende woude mit ghewelt dat paeuscap houden. mer hi en mocht niet Tusschen desen
tween was een langhe twist ter doot toe Ten laetsten ter bede des keysers hielt hi
te mantuen een consilium daer hi hem excusierde vander symonien ende wert weder
in sijn stoel gheset Mer Codulus wert als een gheweldigher verschoen En Alexander
quam weder te romen Ende ten laetsten starf hi een heyligh man en wert be
grauen tot sinte janss te lateranen.

Die xv twist inder heyligher kercke was tusschen den paeus Alexandrum ende
Codulum bisop permensem Mer Alexander bleef paeus wantet meeste deel mit
hem was Dese twist duerde seer lanck.

Dese Gregorius een heyllich man leet voer die rechtuerdicheyt alte veel perse-
cutionen. hi hiet te voren hillebrant. hi was een legat gheseynt in gallien daer hi seer
hardelick procedierde teghens den ghenen die mitter symonie besmet waren. hi ver-
wan oeck bi mirakel een biscop vander symonie die nijt segghen en conde spiritui
sancto. want als hi gelesen had gloria patri et filio so en had hi gheen macht voert
te lesen et spiritui sancto om dat hi so seer mitter symonie besmet was **E**nde doe dese
gregorius paeus wert vergaderde hi in sijn anderde jaer een consilium ende dede te
kan allen den ghenen die mitter symonie besmet waren **E**n hi suspendierde die pries-
ters die wiuen hadden vanden dienst gods ende verboet den leken dat si hoer missen
nijt en souden horen. dese tijden hebben seer dore gheweest **M**er want dese paeus gre-
gorius seer strenghelecke arkeide voer die rechtuerdicheyt daer om na ouder ghe-
woenten waren der hem seer veel contrari **W**ant inden eersten quam **C**inchius des
rechter soen en veng desen paeus daer hi opten kerstnacht stonde en celebuerde die
eerste misse en werp hem in sijn gheuanghenisse in een toern **M**er die romeynen ver-
derstuerde die toern en verlost den paeus **D**oe wert die onsalige **C**inchius vter
stade verdreuen **I**tem dese paeus hiet een consi

vi^m h^c kxxiij

Euscien

vñ

gregorius

sat vñ jaer een maent
ende iij daghen.

M kxxiij

lium van **E**nde v biscoppen ende dede den keyser
henricum te kan wat hi woude die vrede d kerc
ken van wimen schoren en breken **M**er namaels
quam die keyser in lombardien totten paeus en
stonde bloets voets op snee en ijs en hi en conde
nauwelick absoluat vercrigen. mer hi en bleef nijt lang bi die oetmoedighe gehoer-
samheyt. want hi vergaderde tot wormacien een consilium van veel edelinghen en
van vñ biscoppen en coren al daer enen anderen paeus. en maectent al te nijt dat
gregorius ordiniert had en hier wert een grote twist langhe tijt durende. hier om
wort gregorius toernich en dede den keyser anderwerff te kan **E**n hi absoluierde se
al van horen eet die si den keyser mit sinen paeus gedaen hadden des si vā hem gaen
wouden. also toech hise mit woerden en mit wercken al vā den keyser wat hi mochte
Ende oeck sijn moeder die agriet hiet ghing van hoer soen totten paeus **D**oe coren
die primates en die ouerste des rijcks enen anderen keyser als den hertoch vā bour-
goengen gheheten **R**adulphus **D**aer na wert noch desen gregorius inden kercker
ghelapt mitten cardinaels **M**er hi wort verlost van die regent en stedehouder van
apulien **T**en laetsten starff hi in apulien een heyllich man doende veel miraculen.

Stephanus van mureten dyaken ghebozen vanden stam van aluernien. dese le
keerden hem in sijn xxij aer ende leyde een heremiten leuen buten der stadt lemonien
dese edel man van groter heyligheyt maecten die oerde grandimontensis.

Keysers

In die stadt spraciana was een groot eertbe uinghe Ende op een sonnedae
viel die groetste kerck neder en dode al die daer in waren alleen mer vier menschen
wt ghenomen die bi grote mirakel te lijf bleuen.

Quo proest der kercken beluacensis namaels biscof carnotens onder desen be
gan te reysen der canoniken oerde inden kerck beluacensi die voermaels vanden
Apostolen Ende namaels van sinte Augustijn ingheset ende ghemaect is.

Petrus damianus een groot doctoer seer vermaert Dese leyde een heremiten le
uen Ende screeff den paeus gregorio brieuen waer om dat hi sijn bisdom ghesloten
had.

Cono biscof van trier in sijn tijt worden veel martelaren lichamen gheuonden
die voermaels Rictionarius ghedoot had.

an? mudi

Paeusen

Die xvi twist der heylighe kercken was tusschen gregorium ende den archie
scop van rauennien. die saeck hier of was die tyranscap des keysers en tweedtwiste
sommigher biscoppen Dese twist was meere dan enich ander die voer gheweest is.
ende duerde tot verbanum die ij.

Annorpi

Tot parijs gheschiede in dese tijt een verueerlick mirakel van enen meyster van
groter namen die seer vermaert was. die drie werf riep ende seyde dat hi verdoemt
was. waer of worden veel gloriose heerlike mannen seer verueert die hier om die
werlt versaeften ende institueerden veel religien afterlatende hoer nauolggers een
eerbaer naem ende een goet exempel.

In dese tijt began die alre heyligheste Carthusier oerde Dese oerde als sinte ber
nardus scrjft is onder allen ghesteliken oerden die eerste en ouerste Nijt die eerste
om langheyt van tijden mer om der grote strengheijts wil Ende hi hietse die al
re suuerlicste columne der heyligher kercken Dese oerde want mensche nijt wel hou
den en mocht om der groter ende strenghe abstinencie wil ende dat se nijt lanc en
soude cleyn bliuen daer om werse namaels van die heylighe kerck modernert ende
ghematiecht Dese en heeft oeck nye van hoer opset ende institucie gheuallen wantse
tot noch toe vanden heylighen gheest sonderling bewaert wert.

Bruno een heyllich man ghebozen van Colen was een groot doctoer inder god :
heyt dese mit noch sess ander vermaerde mannen begonsten en aennamen der Car
thuser oerde in sticht van gracianopolitanen.

Hugo biscop van gracianopolitanen was een kuyfch en een heyllich man dese
en sach in lijn jaren gheen vrouwen aensicht wt ghesendert alleen een arm vrouwe :
lijn Nochtans gaff hi den vrouwen menich raet ende daet hoer biecht De
se was een sonderlinghe med ewercker en hulper dat die Carthuser oerde op quam
hi nam seluer die oerde aen ende ont feng dat habijt van sinte Bruno gheuende den
menschen een goet exempel.

In dese tijt wert sinter claes lichaem veruoert van mirra tot baren.
Dat lichaem van sinte Clemens des eersten biscop van mets wert te mets ghe
uonden welcke die apostolen daer ordiniert hadden.

Eien dusent pelgroms worden te iherusalem verslaghen van die van Arabien.

viij^m h^e lxxxviij

in
Victor.

Dese was abt vanden kerch Cassinus Hi hiet
eerst desiderius en hi sat een jaer iij maent ende
viij daghen.

viij^m h^e lxxxviij

Dese victor wert paeus doe gregorius twee jaer doot gheweest had. hi was ver
maert in den gheest der propheten. hi sach in sijn slaep dat god tot sijn weere die
het t ymmerde inder emicheyt een Carthuser cloester. dese wert mit verijnt dat in
der selcke ghedaen wort verghuen ende starff Ende wert begrauen tot sinte janst
te lateranen in jaer ons heren dusent lxxxviij.

Omtrent dese tijt gheschiede veel ghwoentlike picaulen Als een grote water
vloet die grote schade dede Item die tam voghellen worden wilt ende vloghen in der
lucht Item seer lastighe ende swaer pestilenciaen Item veel weter mit sinte antho
nis vuer besmet so dat hoer leden mit hoer vleysch swart wort als verbarnde colen
Item in englant was een groot eertkeuinghe so dat die husen verre vā hoer steden
ghinghen staen Item een grote storm van wijnt verdestreueden te landouen vi
huus Item grote duertijt bliyem donxslaech bouen maten ge Item xv daghen
lang vloedent bloet Item die duuel sprach den menschen toe in een dorp so dat men
hem wel sien mochte.

Keysers

In jaer ons heren **M** xcvi wert dat heyllich lant weder ghewonnen vanden kersten mit die stadt van iherusalem en dat gloriose grafft ons heren ende die stadt van anthiochien mit meer ander steden worden ghewonnen wt die handen der saracenen. Men gheloeft datter meer dan twee hondert dusent ouer dat meere quam. Item hoe groot dat die minne gheweest is in al dit volck om te volbronghen dat si begonnen hadden en hoe dat si esamen onghedwonghen vergaderde dat en mach men noch horen noch spreken sonder wenen en tranen te storten. Dit was onser liever vrouwen beuert ende wyse die hoer voervechters wonderlike beschermer. en enen deuoten mensch in sijn visioen te kennen gegheuen wert. Item wat princen ons heren datter mede waren vint. Hier na bescreuen.

Huo biscop van carnoten v. Laderde en bescref seer cortelick al dat die pausen ordineret hadden na ysidorus tijt Namaels dede na hem dat seluer hugo carthausenensis na welcken dede dat gratianus.

Helymandus biscop laudunensis.

Hugo abt cluniacensis.

vi^m ii^e xciiij

an^o mudi

Pausen

cluniacensis
sat xiiij jaer
iiij maenden

Anno xpi

M xciiij

Dese urbanus was te voren gheheten odo en was een monick cluniacensis. Hi heeft seer ghearbeijt in die heylighe kerck. Hi dede philippum den coninc vā vranche rijck te banne om dat hi in ouerspul leefde. Hi hielt een consilium in welcken hi ordinerde datmen onser vrouwen ghetijde alle daghe soude houden. Ende datmen des saterdaghes soude houden feestelike die dienst van onser vrouwen. Item hi maecte die prefacie van onser vrouwen diemen inder kercken singt. Men seyt dat onse vrouwe dit openbaerde den broeders in Carthusia. Item hi hielt noch een ander consilium tot tours om dat heyllich lant wed in te winnen. Hi verweete dat volcken wisten om ouer dat meere te varen die welcke daer triumphierde oumits die spere ons heren. Hi settede meyster bruno diet beghin vander carthusier oerde wat int pauscap aen sijn side. Ende si deden te samen veel vrucht ind heylighe kercken. Ten laetsten starff hi doemen screeff **M** xcix ende wert begrauen sinte jans te lathen.

In jaer ons heren **M** cxi in nouembri wert vanden pæus urbanus een con
 siliū ghehouden bi den claerenberch van aluernen in welker consiliū dat ghe
 pent en ghesundiche wett die pammerheyt en armoede des stads van iherusalem
 Ende oeck worter mede te kennen ghegheuen die oneer en verwijt datmen ypristo
 daer deden Ende men begheerde raet en daet om dat lant in te winnen Daer na int
 seluer jaer vergaderde een ontallick volck vten westen als veel hertoghen. grauen.
 doelings. en ander goede mannen. rijck en arm. biscoppen. clercken. oude mēschen.
 kinderen en maechden die al dweuich waren dat die heylighe steden vanden sarrace
 nen so besmet worden Ende oeck want die turken aen allen canten dat kerstenrijck
 aen vochten. daer om quamen die kersten van Apulien. hispanien. aquitanien.
 britanien. normandien. schotland. vlaenderen. vranckrijck. germanien. loeynen.
 bourgoengen. lombar dien. en wt veel meer ander rijcken en landen mit ghelijcker
 deuote en gheloue bereyt te werken dat onrecht en alle schaffiericheyt welcke men
 ypristo dede Ende want in allen desen landen vaste vrede ghemact was daer om
 quam dit volck dus oueruloepdelick al gheteykent mitten teyken des heyligen cru
 ces Ende ond hoer allen en hadden si ghenen anderen coninc dan alleen ypristum
 den leuendighen gods soen Item doer wat steden dat dese kersten wpsden daer si jo
 den vonden dien dwongen si dat kersten ghelouē aen te nemen of si sloghen se al doot
 Mer veel vanden joden doden malsanderen om die liefte van horen wet dat si daer
 niht of en souden vallen Ende veel vensden hoer die dat kersten ghelouē aen namen
 en namaels weder offtraden Ende onder dit heylighe schaer der kersten menschen
 waren die vermaerste ende ouerste **A**damarus biscop podiensis **G**ouert van bu
 loen hertoch van loeynen **E**ustachius ende **B**alduinus sijn broeders **R**obertus
 greef van vlaenderen **R**odolphus greef van mets **H**ugo magnus des **C**onincs
 broeder van vranckrijck **S**tephanus greef blesensis **R**aymundus greef van sinte
 gellis **H**osmundus hertoch van apulien **R**obertus greef van normandien **A**n
 telmus de aboldimonte **R**aymundus de turone ende **G**olfermis de turribus Dese
 golfermis een vermaert man was sijn vyanden seer lastich. Hi hoerden op een tijt
 een leuwe bynnen ende ghecrijst gheuen die van een serpent omghebonden ende be
 last was. wat gheschiede Dese golfermis tradt bi den leuwe dat hem van sijn ghesel
 len nochtans seer ontraden wert ende dode die serpent so dat die leuwe daer of ver
 lost wert. welker duechde die leuwe niht en vergat Mer hi volchden desen heer
 daer dat hi wpsde ende ghing bi hem als een wijnt hont die sinen heer volghet En
 de was hem seer profijclick in wyltbraet te vanghen Ende in strijden was hi sinen
 heer so dienstafftich dat hi hem sijn vyanden halp verwinnen. Ende men seyt dat
 als dese heer soude thuis wert wpsen. doe en conde hi van desen leuwe niht verlost
 werden wat hi woude ouer al mit sinen heer wpsen Mer die scippers en woudents

⊕ nijt ontfanghen om die wreetheyt van alfuleken beeste Ende daer om swimde de
leewe in die zee volghende sinen heer ter tijt toe dat hi drencte. Int jaer ons heren
M ccvij was dat heer des heren manlike werckende en aenwochten die palen van
der heyden lande Ende die eerste strijt viel bi die brug vant water pharphar op die
ix kalendas march daer die heyden seer verslaghen worden En die steden als nyma
ende ledicia worden ghewonnen Ende wattan datter also veel kersten volcks was

Keysers

als drie hondert dusent ghewapender mannen nochtans was daer alle ding ouer
ulbeydich ende planteyt van eten ende drincken so datmen een scaep coft om enen
penning ende een osse om twaleff penninghen. Sinte Andries openlaerde in dese
tijt enen simpellen lantman segghende hem Coemt mit mi Ic sel di tonen ende mi
sen waer dat die spere ons heren verholen is. Ende doe Anthiochien ghewonnen
wort quam die lantman ende began te grauen in sinte peters kerck ende in die sel
uer plaetse die hem van sinte andries ghewesen was Ende hi vant daer die spere
ons heren in teghenwoerdicheyt des greefs raymundus ende des cappellaens van
der kercken Mer wantter sommighe twiuelde oft oeck die spere ypristi was off

an? mudi

nijt. daer om so quam daer een die kertholomeus hiet die welcke wt eenre openli
ringhe hier of van ypristo verselert was Dese dede een groot vuer maken van ypr

Pausen

voeten lang daer hi mit die spere ons heren doer ghing onghewetst Doe kerrouwe
de dat heer in ypristo ende inder spere ypristi ende ghinghen daer mede onversaeche
ende wel ghemoet tot hoer vanden dien si verwonnen Dese spere ypristi en was

Anno xpi

vander apostolen tijden nye ghesien tottet jaer ons heren M ccix. Item een jaer
voer dese tijt als int jaer M ccvij doe anthiochien belegghen was. wasser so groot
gebreck onder den kersten dat si nauwelick en hadden hondert goeder perden mer
om vluchtde sommich van daen Nochtans in die ix maent wonnen si anthiochi
en Mer ter stont quam Carborannus mit een groot heer heydens volck ende be
leyden den kersten weder. doe was al daer onder den kersten so groten hongher ende
commer dat sijt nauwelick onthouden mochten si en souden menschen vleysch ghe
gheten hebben Mer si worden doe van god ghestaret En mit die spere ons heren i
su ypristi liepen si hoer vanden te moet en verwonnense op die iij kalendas iulij
Ende dit was die derde victori welcke die kersten hadden teghens den sarracenen.
Die iij strijt was i romania dat wi nu moream hieten opten eersten dach van julio
En die turken worden verslagghen Ende die kersten om hongher en ander verdriet
beualen si den hertoch kosmundo die stadt van anthiochien te bewaren Ende si wyl
den na syrien ende wonnen onderwegghen die steden marcam ende larram mit veel
ander castelen Mer op dese tijt was onder den kersten so groten hongher dat si ghe
dwonghen worden te eten der sarracenen dode ende stinckende lichamen. Daer na
toech dat heer ons heren te midswegghen i syrien Al daer worden si van die hant ghe

gheslaecht ende ghespijst. doe waren der veel cleyn steden ende castelen die hoer willich
 sijn gauen onder dat kersten heer daer die kersten doe sekerheyt ende tribuyt of na
 men. Ende veel die vanden kersten ghegaen waren om verdriets wil. die quamen
 nu weder. Ende reysden te samen bi tyrum ende belaghen die stadt van iherusalem.
 Mer want si daer oeck ghebreck hadden van eten en van drincken doe wertet ghe
 boden dat si hem allen souden verwoemodighen ende mit bloten voeten gaen om die
 stadt al biddende. daer om opten viij dach alfulcker oetmoedicheyt dat die xxxij
 dach was van dat si die stadt belegghen hadden. opten xij dach van junio. welke
 een vridach was doe wert die stadt van iherusalem ghewonnen. Ende daer na sijn
 den die kersten die vijfte strijt in salomons portael ende verslogghen daer also veel
 Turken sarracenen ende heyden dat die peerden te knien toe int bloet reden. Hier na
 doe dese stadt aldus ghewonnen was ende oeck weder ghereynicht wort. doe coren
 si ende ordinerde daer een patriarch. Ende si coren oeck enen coninc ende de yden
 die wue. daer na tractierden die princen ende spraken te samen om dat een yghelic
 woude weder tot sijn lande trecken ende reysen. Mer doe quam der sarracenen Co
 minck mit hondert dusent te peerde ende mit xl dusent voetganghers tot ascolona
 om den kersten daer te bestrijden. Welcken dat ghemoet quam dat heer ons heren va
 vijf dusent te peerde ende xv dusent voetganghers. Ende aldus quamen si der sar
 racenen coninc te moet. ende god stude voer hoer. so dat een wolck inder lucht be
 schermdese voer die ketten des sonnes. Al daer worden die sarracenen voeruluchtich
 Ende in dese seste strijt op die vi kalendas Augusti worden verslagen hondert du
 sent heyden. Ende inder poorten vander stadt Ascolon versmoerden daer wel twee
 dusent. Mer hoe veel datter bleef inder zee ende inder boescagi onder den doern dat
 ghesal en weetmen niet. Ten laetsten doe dit aldus al gheschiet was doe bleef daer
 in iherusalem godefridus ofte gouert van bulioen hertoech van loeynen. Ende die
 ander princen togghen weder na horen landen.

Die edelste stadt van hyspanien gheheten **Toletum** was in dese tijt vanden sar-
racenen belegghen Ende int viij jaer worden die sar racenen van die stadt verdruen
doer hulp des coninckes **Aldefonsus**.

In dese tijt began die oerde **Cistellenfis**.

Keysers

Int jaer ons heren **M** xcviij op die viij kalendas aprilis op sinte benedictus
dach wort asteraien fundiert vanden abt va molifino **Robertus** mit xi monicken
Ende doe robertus weder most comen tot sijn abdye settede hi alkenicus in sijn siede
welcke dat die anderde abt was. daer na volchde een hiet **Stephanus** Ende dese ghe-
lyken te wesen die anderde reformierwes van sinte benedictus oerde welcker regule
si houden Mer si offneden veel curiosicheden ende quader ghewoenten ende begon-
sten simpelick na die heylighe regule te leuen. seer wonderlike wort dese oerde in co-
ten tijden ver breet.

Gildebertus cenomannensis Biscop was een vermaert man die veel bescreuen
hefft.

an? mudi

viij in in

Paeusen

Euseben
dese sat xviij jaer viijf
maent en viij daghen.

Anno xpi

M C iij

Dese paschalis arkepe seer neerstelicke voer die heylighe kerck teghens keysers
ende Coninghen dat si gheen biscoppen ofte abten en souden maken etc Ende hi vor-
derde ghenoech Item hi hefte veel gheleden van die valsche fraters Item die keys-
ser veng desen paschalem mit sijn cardinaels ende hielt hem twee maent in banden
gheuanghen Item hi had een twist Mer nochtans triumphierde hi in allen din-
ghen. hi had een gloriose ende een vreedsam eynde. hi wert begrauen te wonen in sinte
te saluatoers kerck Item die heylighe kercke wert wel ghelicket bi die mane wat
die maen wast ende crimpt en het schijnt bi tinden offse vergging Nochtans coemt
se volcomelick weder ende wert verlicht vanden ewigen sonne welcke is xpus
ihesus die heer ende brudegom deser kercke.

Die xviij twist der heyligher kercken was tusschen desen paschalem die ij ende tuf-
schen drie prelaten Als **Albertus Arnulphus** ende **Theodericus** die des keysers
gonst hadden en settende hoer tegens desen paeus willende een yghelic seluer paeus
wesen Mer si storuen quader doot Ende paschalis bleef paeus want hi rechtuerde
lick ghecoren was Ende god was voer hem.

Dese **h**enricus was des voerghenoemde **h**enricus soen **H**i ontghing hem seer in sommighe punten want hi sijn vader veng ende liet hem in den kercker steruen. Oeck was hi den paeusen contrari om dat hi niet ouer gheuen en woude biscoppen ende abten te maecten **M**er namaels quam hi tot sijnre herten ende bedocht hem so dat hi den paeus ghehoersam wert **E**nde hi restitueerde ende weder gaf veel dinghen daer die kercke grote scade of gheden had **E**nde ten laetsten starf hi sonder bliken de geboert **E**nde die her toech van sassen lotharius wert sijn nasact **E**nde dat vten rechte oerdel gods want hi sijn vader onteerde **S**ommighe seggen dat nyement en wist waer dat hi bleef **S**ommighe segghen dat hi tutecht starff **E**nde sommich and seggen dat hi monick wert int cloester van cluniacum.

100
jaer
in
henricus

Wilhelmus coninc van englant was een seer quaet man. hi wert van god gheslaghen ende starff want hi gheen conuent ofte gheestelike cloesteren in sijn lant en woude doen maken.

Petrus alfonus een notabel doctoer dese was een geboren jode **M**er namaels wert hi bekeert ende heeft veel dinghen seer heerlike bescreuen.

Sinte **A**ncelmus ende **H**ugo cluniacensis storuen in dese tijt.

In dese tijt schenen twee sonnen **I**tem daer was een groote eertbeuvinghe **I**tem een sterre schen des daghes so wel als des nachtes **I**tem in ytalien reghender bloet **I**tem in antiochien versoncken veel husen **I**tem een vercken wert gheloren heb kende eens menschen hoeft **I**tem een hoen wert gheloren mit iij voeten **E**nde een vrouwe mensch haerde een wonderlike creatuer dat voer ghesceck een mensch ende dat after een hoeft had als een hont ende so voert sijn ander leden.

Sethzele een heyligh man vermaert int bisdom van trier dese ghing des wijnter daechs alke mael naect alst hert ghevroren had ende te midswegghen doer die snee.

Sinte **G**erardus biscoop bituerensis **E**nde **s**inte **A**ncelmus biscoop des stades laudunice dese maecten glosas interliniares opten souter.

Hugo de sancto victore was te parijs vermaert. hi was gheloren wt sassen en hi was so groten doctoer vermaert datmen hem hiete die anderde augustinus.

Keysers

Bernardus noch een jongheling beghint vermaert te worden Ende int jaer ons heren **M C** ende viij doe hi out was xxij jaer ghing hi int cloester van afteren mit meer dan mit xxx ghesellen doe stephanus abt was. Ende in dit seluer jaer wert dat cloester clarendael ghesticht Van welcke cloester wert sinte bernardus een groot vrient godes die eerste abt Dese bernardus wiesff op ende wort een groot doctoer leydende apostels leuen hi heeft also veel miraculen ghedaen en so groot en gehadt datmen vermoet dat in desen tijt sijns ghelijck nijt geuonden en is. hier of ouerleset sijn leuen ec. Hi wert namaels een ouerst van **C** ende lx cloesteren Ende hi is ghacht gheweest of hi die anderde moyses gheweest waer.

Richardus de sancto victore was een groot doctoer vol goeder tierensheyt.

Die viijtwist der heyligher kercken was in dese tijt want een die benedictus hiet settede hem teghens gelasium ende namaels teghens calixtus doer gonstic en consent des keysers Mer hi starff yammerlicke.

an^o mudi

vi^m in^e viij

Paeusen

Campanien
dese sat ij jaer
en viij daech.

Gelasius.

Calixtus

Bourgoengen
dese sat viijff jaer y maent
ende xi daghen.

Anno xpi

M C viij

Dese gelasius hiet eerst johanes en was cancellier der kercken van romen. dese toech mit sijn cardinalen te gaeten om des keysers heyrnais wil. daer na qua hi ouer zee in bourgoengen toe elunacu daer hi starff en begrauen wert Ende die keysers maecten een twist tegens den paeus kiesende enen anderen die benedictus hiet welcke twist wort continuert mitten paeus **Calixtus**.

Dese calixtus was gheseten gwidobscop van vpenne ende was des greue van bourgoengen staphanus broed. hi wort vanden cardinaels in elunacu eendrachtelic ghecoren. dese doe hi doer provincien somme dien tusien te romen wert reysden wert hi ouer al mit grote blifscap gefange hi veng den paeus benedictum die vaden keysers gheordiniert was ende settede hem op een milt of mitten aensicht afterwerts ende dede hem die stert i sinen handen geuen voer een toem en reden also ter stade wert in daer hi in een

kercker ghesworpen wort. doe maecten die paeus peps en vrede mitten keysers. Item dese **Calixtus** hielt een confilium in welcken dampniert worden sommich vifserde religiosen die veel kettery heymelick ende openbaer saepden onder t volck. hi maecte een boeck van sinte jacobus miraculen Ten laetsten starf hi en wert begrauen sine janff te lateranen.

Dese lotharius was een goet man hi was den kerck seer ghetrouwe hi werc keij:
ser ghecroent vanden paeus innocencius den ij. dien hi seer trouwelick halp tegens
petrum leonis soe. hi hadde sinte kernaert mit meer ander religio sen in groter eer:
meer dieckheit doer welcker verdiente dat hi ewech grote victori ende sonderling te:
gens den ghenē die dat Rijk van sialie aenwochte
die hi veriaechde **E**n wt commissi ende beueel van
den paeus settede hi daer een ander in sijn stede.

• ij .
Lotharij

Dese was hertoch
vansassen ende reg
nierde vij jaer.

Tyrus werc ghewonnen vanden kercken Item ludick werc mit veel plaghe
ghesplaecht als mit eerckeringhe **E**n Item sal dimumus coninc van iherusale werc
ghewanghen. Scharen worden inder lucht ghesien **E**n noch veel wonderliker din:
ghen gheschieden. die hij auentuer wouden beteykenen die toecomende tyranscap
der tartaren Ende alte groten wijnt daer toernen ende ander ghetymmert off ne:
der vielen Ende een groot deel van vlaenderen verdrincte.

viij CCC. xxij

Dese honorius was
van Bononien en sat
v. jaer ij maent ende
viij. daghen.

• ij .
Honorij

Petrus abaelardus was een edel
doctoer Mer namaels viel hi in een
kettery ende werc vanden paeus in:
nocencius comdenpiert.

M. C. xxij

Dese honorius offsettede twee patriarchen want hi vernam dat si den twistma:
kers gunstich waren. Hi nam Rogerium in graae. Welcke Rogerius noch na:
maels van innocencius verdruewen wort Ten laetsten starff dese honorius te romē
ende werc begrauen tot sinte janss te lateranen.

Sinte janss baptisten oerde
van iherusale werc in dese tije
begonne vande eerweerdige
Raymundo die hem seer gaff
tot die wercken der kermher:
tichheit dese oerde verbrēde hem
seer **S**ij louen den armē dienst
astich te wesen.

In dese tije was alsoe groten droechte dat
die lopende ende staende wateren fonteynen
ende putten verdrueghden Ende dat eertrijck
harnde soe datmen den brant in twee jaer mit
gheen water en mochte wt doen. dit was een
verueerlike plaghe.

Item een wijff baerde iij sonen teffens.

Malachias Archibiscop van hierlant dese was een heyllich man ende hi refor
mierde al sijn volck **S**inte kernaert heeft sijn leuen bescreuen.

Keysers

Omtrent dese tijt seymen dat die Tartari doer die verhengnisse gods quamen wt ghebercht daer si in grote pannerheit ende commer langhe wijl hadden besloet gheweest. Si waren seer vermenicht. Ende het was eē snode ende een onvruchter volck dese hebben namaels die werlt seer gheplaecht onderdoende haer alle ding. Na dat woert moysi in een sot volck sel ic di verdestrueren. Het is gwoet wonder hoe dat dese menschen die in groter dienstasticheit gheweest hebben comen nu niet mit enich harness ofte wapen. Mer in pelsen ende mit stocken ende inwinnen dese landen voerende ouer al heer scapie. O here dit sijn dijn oerdelken. Ende also hebben voermals die van Assyrien. Meden. Parsen. Grieken. Romeynen. Goethen. Hunnen. Vandalen. Serracenen. Arabes. Vulgaren. Affriken. Franssen. Almanien. Turken ende spaengers. eē gheweest die ghesellen dijner toernichheit. een yschelick in sijn tijt. Om dat die mensche dy niet onderdanich en woude wesen.

Johannes de temporibus starf doe hi out gheworden was in^e ende sy jaer. hi had gheweest karolus magnus wapentiere. Ende leefde tot dese tijt toe.

an^o mundi

vi^m in^e xxxviij.

Mausen

Dese Innocensius was eerst gheheten gregorius ende was dyaken. Ende Cardinael vā sinte vin:

·ij·
Innocen-
tius.

Dese innocencius was een Romeyn. En sat xviij jaer. viij maenden. viij daghen.

Anno Xpi

centig

M C xxxviij.

Innocencius een seer deuot man had viij jaer lang grote twist te gheens petrum leonis die hem noemde Anacletus ende die bi sijner vrienden hulp mit ghewelt nam sinte peters kerck ende beroufde van een gulde crucifix ende een gulden croc mit ander gout en suluer. des ghelijck dede hi oeck onser vrouwe kerck mit meer ander godshusen. Van welcker goeden maecte hi hem veel vrienden die siende in innocencius volc in gallien daer hi seer glorioselick ontfanghen wort van sinte bernardus. die aldaer Cominghen princen ende ander heren tot sinen wille had. Ende hi brachse daer toe dat si desen innocencium weder hulpen te woen. Item hoe dat sinte bernardus dese twist bi mirakel goedertierlicke neder leyde dat staet bescreuen int ander de boeck sijns leuens. Ende oeck in greeff willems leuen. Ten laetsten doe hi sijn vpanden verwonnen had ende alle ding in goeder vrede gheschele was besat hi die heylighe stoel seer vreedsamlicke ende profijelick. Ende wert nae sijn doot glorioesselick begrauen in sinte janss kerck te lateranen.

Die xix twist der heylighe kercke gheschiede tusschen innocencium die ij. En petrum leonis. om tweedracht der gheenen die den paeus coren. Mer innocencius bleeff paeus. Ende sinte bernardus arbejde viij jaer lang om dese twist neder te leggen.

Dese **Conrardus** was **hincricus** neve een trouwe ende een edel prince **E**n wā in dese tijt die gheestelike staet goet regiment voerden ende onder prelatten goeder exempellen wil. waren die princen willich den gheesteliken prelatten onderdanich te wesen **E**nde dese coninc wert hi na mit al sijn princen van sinte kernaert mitten

In dese tijt gheschiedet in hierlant dat **Tondalus** veel verueerlike opēbarin ghen sach.

In dese tijt gheschiedet dat sinte **Elizabet** veel openbaringhen had.

In dese tijt had sinte **hildegardis** joncfrou veel openbaringhe **E**nde bi vier gheschieden veel propheeten

Hugo foliet heeft ghescreuen een boeck vander zielen troest.

viij CCC xliij

Tuscien
Dese sat vijf maent
ende v. daghen

.ij.
Celestinus

.ij.
Lucius

Dese was van Bononien
ende sat .xij. maent ende
iij daghen.

M. C xliij

Die goedertieren **ludwig** coninc van francijck heeft grote dinghen voert kersten gheloue ghedaen. hi wert van

sinte kernaert mitten heylighen cruce geteykent ende reysde ouert meer daer hi gevanghen wert **I**tem hi leet grote scade **E**nde hi voerde veel gloriose strijden **E**nde sijn broeder **henricus** wert monick ende namaels biscop.

Gracianus monick heeft bescreuen een boeck dat decretum hiet **E**nde dit vanden paeus **Eugenio** namaels approbiert wert. dese **gracianus** wort biscop in tussien.

Petrus lumbar dus biscop van parijs was **gracianus** broeder dese heeft ghe: maect dat boeck vanden hoghen sinnen datmen hiet liber sententiarum daer om wert hi gheheten die meester vanden hoghen sinnen. hi maecten oeck glosas ordina: rias op sinte pouwels epistellen ende op die zouter.

Petrus comestor dese was **gracianus** ende **petrus lombar** d'g broeder hi maecte die hystorie vanden nywe ende oude testament diemen hiet scolastica hystoria.

Die stede van **Edissen** daer sinte **thomas** ende **thadeus** lichame rusten wert nu vanden **Turken** ghewonnen.

Keysers

Een grote repse ende een goede beuert teghens den sarracenen wert in dese tijt aen
ghenomen Want lotharius ende ludowicus worden van sinte kernaert mitten heylighen
cruce ghekepent. Ende sinte bernardus gheleert vanden heylighen gheest
predicte den volcke dat crups ende verweete veel menschen mede te repsen. Mer si
en had gheen voertganc na hoer opset Want vanden grieken worden si bedrogen
die dat meel daermen broet of backen soude menghende mit kalcen ende vergaen
also dat volck.

Rogerius coninc van sialien verwan die grieken tot constantinopel toe. En
verloste ludowicum coninc van francien die daer gheuanghen sat.

an? mundi

Paeusen

Anno Xpi

Dese Eugenius was te voren gheseten bernardus hi was monick te clarendael
sinte bernardus discipel. hi wert van sinte kernaert geseynt te wonen mit meer
andbroedes om sinte Anastasius cloester op te helpen daer hi Abt ghecoren wert
Ende niet lang daer nae hi en wert vanden Cardinaels in een paeus ghecoren dat
men niet en vermoede. En hoe wel dat hi seer simpel was nochtans voersach hem
god mit wonderliker gracen ende wel sprekelicheit. Sinte bernardus heeft tot hem
ghescreuen een boeck dat men hiet de consideracioe

ad Eugnium Item die Romeynen hebben den se
natuer jordanen teghens desen Eugnium ver
weckt Ende maecten een twist so dat die heylighe
man Eugenius gaff den toernichit een stede en

in.
Eugenig.

Van pinxten.
Dese sat vijff jaer
in maent ende xx
daghen.

versde van wonen comende weder in gallie tot cla

rendael visitierende sijn mede broeders mit groter oetmoedicheit ende goedertieren
heit Item hi toe sprack sijn broeders niet sonder tranen te storten Als hij doche
verleden rust ende vrede die hi aldaer ghehad had. hi was hoer seer troestelick we
sende onder hem als een mede broeder ende hi en bewees hem gheen heer ofte meise
te wesen Waer om verwonderde si hoer seer. dat in so groten ma dus danich oetmoe
die heit was. so dat hi niet vander duechden en trade. hij droech aen sijn naecte lijff
een wolke cleet Ende althit had hi sijn habijt aen sijn elckeren. hij was ongheliet
als een monick Ende van buten ende oeck in zeden ghelijck een paeus. hi heeft de
biscoppen ende moniken een euich goet exempel afteer ghelaten Ten laetsten nam
hi oerboeff ende sonde sijn broeders mit veel tranen repsende weder tot wonen daer
hi seer gloriofelic ontfanghen wort van allen volcke singhende en roepende. Ghe
benedijt moet hi sijn die daer coemt inden naem ons heren daer na starff hi in gro
ter heyligheit Doer sijn verdiente verlichte hi wonen mit veel miraculen. hij wert
begrauen in sinte peters kerck.

Item in dit seluer jaer starff oeck sinte bernardus.

Dese fredericus was **C**ontardus neue hi was een edel. milc. vroem. wel spre-
kende man **E**nde in allen dinghen so groot als men seyt dat na karolus magnus
tijden in groter vromicheit die werlt sijns ghelijck nijt ghehad en heeft. **I**tem
wetet dat aldusdanighe ghelijckenisse te verstaen sijn in manieren nijt simpelick
als men plach van salomon te spreke want et gheschiede
mach dat enich simpel ridder in een enkel saeck hem so ou-
vromelike heeft dat hi sijns ghelijck nijt ghehad en heeft
i dat ee punt **M**er nijt i allen **C**erte yn so heeft hem dese
fredericus oeck seer ontegaen in een punt **A**ls dat hi twist had teghens den paeus
Alexander **E**n dat hi langhe tijt den twistmakers gunstich was **M**er namaels
had hi groot bewouwe doende penitencie **E**n om vol te doen voer sijn misdaet so ont-
feng hi dat **C**ruys ende reysde ouer zee **E**nde na groter victorie verdronct hij al-
daer seer schielike in een lopende water.

Frederico
xxviij.
jaer.

Dese **A**nastasijs was een romeyn
Ende sat twee jaer. iij. maent ende
xxiij daghen.

viij. CCC liij

Adrianus was
een Engheleschen
sat vjaer.

Anastasi
us.

Adrianus

Dese **A**nastasijs was eerst **A**bt daer na **C**ardi-
nael **E**n namaels paeus. hi maecte een nywe pallaes
bij onser vrouwe kerck datmen hiet maria rotunda
hi gaf den kerck vā lateranē een keelck van yxmerck
waer hi sterffende wert begraue in laterano.

M. C liij

Dese **A**drianus ghe-
boren wt Englant was
eerst een arm clerck i sin-
te jacobs kerck in melgo-
rio **D**aer na een frater en
wert **A**bt ende namaels

bischof van albanen een groot moedich man. hi predicte dat woert gods seer heer-
like hi bedwang den coninc van sicilie ende den romeynen mitten rechten. hij was
voermaels een legat die geseynt wert in noerweghen en bekeerde daer dat volc
namaels quam hi weder ende wert paeus ghecoren hi dede gwillhelmum coninc
van sicilie te ban dien hi namaels weder absoluierde want hi den paeus sekerheit
dede gheuende hē een deel lants dese **A**drianus was die eerst die in die oude stādē
sijn woninghe ende sijn hoff begreep. hi verworff vanden greue een borch mit meer-
ander etuen die omtrent die stede van sinte ypprijsghen waren. hij ewende
fredericus den. j. in een kerser in sinte peters kerck **T**en laetsten starff hij en wert
begraven in vaticano.

Wilhelmus een heyligh heremijt die voermaels gheweest had een hertoech van Aquitaniën ende groeff van pyrou dese wert van sinte Bernaert bekeert so dat hi namaels op sijn naecte lijff een panser droech.

In Englant was een kint dat gwillhelmus hiet ende wort vanden joden op ten goeden vrydach ghecrust Ende op die seluer tijt was daer oec een kint welcke dat die helle sach.

In dese tijt was die pestilencie des heylighen vuers Ende een kint wert alse vanden vuer die al die hystorie des werkes. die text der ewangelien en die wercken der apostolen ander menschen se yde ende voert kundichde altemael alleens of hijt wt een boeck ghelesen had.

Noerweghen wert bekeert ende totten kersten gheloeft ghebrachte vanden Cardinael Adrianus die daer eerst predicte ende daer na te romē quam ende wert paeus gecoren.

Petrus de tharantasia een archibischoep was een man van groter religien.

an. mudi

vi^m CCC lxiij

Paeusen

Reynoldus Archibischoep van Colen brocht die drie coninghen Als jasper melchior ende balthasar van meplanen tot colen Ende na die tijt was colen in sijn bleeyen.

Alexandⁱⁱⁱ Tuscien. sat. xxi. jaer. xi. maent ende viij. daghen

anno xpi

M C lxiij

Dese Alexander was een streng man hi had wel xvij jaer lancck grote twist teghens vier ander die een yghelijc oeck wou den paeus wesen die eerst was octavianus die hem hieten liet victoer Die ii was gvido ende wert pascalis ghenoecht Die iij was johannes ende wert kalixtus genoemt Ende die iij hiet laudo ende wert innocencius gheseten Van desen vier wender drie priesters ende cardinaels Ende all waren si die een naden anderen den paeus contrari. ende si worden vanden paeus te ban ghedaen ende storuen quader doot na malkanderen. dese paeus hiele twee consilium Een tot tours ende dat ander binnen romen daer na quam hi weder tot romen ende starff en wert in die yde gods begraven.

Die xv twist inder heyligher kercken was tuschen Alexandrum ende vier ander twist makers die oeck paeus wouden wesen Mer Alexander bleeff paeus de se twist duerde xvij jaer.

Die Carthusier Oerde wert van desen Alexander confirmiert.

Vemen wert een Conincrich dat voermaels een greffcap gheseten was.

In dese tijt verduusterde die sonne ende daer was een duer tijt Item een groot eertbeuringhe so dat Antiochien ende tripolis neder vielen mit die stede damascus Ende in sialien verdroncken meer dan xx. dusent menschen Item die zee liep after werts Item men sach drie manen Ende int middel een teyken vanden heylighen cruce Ende drie sonnen worden ghesien daer na verduusterde die sonne van vi vten tot ix toe.

In dese tijt gheschiedet dat die biscop lingonensis had een alte verueerlike opeseringhe van enen heremite die ghestoruen ende begraue was die hem seyde datter xx. dusent menschen mit hem storuen van welcken waren der drie die int vegghe vuer daelden Ende sinte barnardus die toe mede starf voer ter stont ten ewighen leuen Mer alle die ander dael den ter hellen wert in die ewighe pijn.

Sinte barnardus wert canoniziert vanden paeus alexander die in Ende om der miraculen wil wortter so grote loep onder t volck dat die Abt geboet sinte bernardus doe hi doot was Als dat hi gheen miraculen meer en soude doen Ende hi was den Abt ghehoersam na sijn doot.

Sinte thomas biscop van Cantelkenberch wert in Englant martiriziert En hericus Coninc van Enghelant seynde wt heerlike ambasiaten aen den paeus om hem te ontschuldighen vanden doot des biscops Ende nae drie jaer ontfeng hi dat crups Ec dese thomas wert canoniziert vanden paeus Alexander die in.

Sinte richardus wert vanden ioden te parijs martiriziert Ende die joden worden verdreuen wt francerich.

Sinte peter mitten enen oghe was in dese tijt te clarendael.

Die oerde vande wilhelmiten heeft hoer naem ende oersprong ghenomen van sinte wilhelmus heremite die voermaels had gheweest herwoech van Aquilegien. Ende sinte Albertus heremite sijn discipel heeft dese oerde der wilhelmiten voert op ghebrocht.

Johannes biscop van Carnoten een vermaert man van groter strengheicheit ende kunsten dese was sinte Thomas Cantuariensis gheselle ende starff omtrent in dese tijt.

Keysers

an? mundi

Paeusen

Anno Xpi

Omtrent die jaren ons heren **M C** ende **xxx** began dese sect ende kettery **8** waldensien of der armer menschen van lugdunen welcke kettery nam oersprong van enen borgher van lugdunen gheseten waldensis. dese want hi rijck was so gaff hij al sijn goet ouer ende woude leuen na dat ewangelium in willigher armoede ghesijck die Apostolen leefden. hij dede hem scriuen die ewangelien ende sommich ander boecken vten bibel in sijn ghemeen tael ende oec mede sommighe sentencie ende scriften der heylighen dien hi nijt wel en verstont **M**er hij was op gheblasen van sinne ende in sijn wercken vermetel ende also aenveerde hi dat **A**mbocht der apostolen ende prediecte ouer all **E**nde oeck wt seynde hij sijn mede ghesellen ouer all te prediken **E**nde want si onghelkert waren daer om hebben si alte veel dwalinghe ondert volck ghesaept. hier om worden si vanden biscop vermaent of te laten vander predication. dat si nijt en wouden doen want si **A**nwoerden ende spraken dat men meer soude ghesoersam wesen gode dan den mensch die sijn apostolen ghesoot te prediken dat ewangelium allen creaturen welcker navolghers sij waren als sij meenden **M**er si worden vanden paeus te lan

ghedaen ende verdruen vten lande **N**amaels wortet int consilium gheskundicht dat si ketters waren **I**tem van dese ketters gheschiede veel quaets ende grote scandalisacie onder den menschen **E**nde oech off wi huden daghes dat eynde hadden ge.

Woermaels is dat heylighe kersten gheloue aenwochten vā machtighe princen van cloecliche filosofhen. vā subtil ketters en van and mannen van weerden **M**er leyder nu op dese tijt is die heylighe kerck ghequelet

nijt luttel vā alte snode dwetende en arme gwoue leke **R**echte of die heylighe kerck woude segghen **N**u sel ic pmer ghequelet werde. ist saeck dat dese nijt of en laten mi te quellen. die nijt weer dich en sijn te leuen welcker confisacie ofte verkeringe is gehaet van god ende vanden mensche want si nijt en doghen tot enich dinc dat orbelic is **M**er si vensen hoer bedriechlic of si my lief hadde op dat si so veel cranchteliker moghen seaden **N**och tans hebben namaels gheweest alte subtil ketters. die die kettery der waldensien verantwoerden ofte bescherme wouden **E**nde si hebben veel comenichken ende veel volcs bedroghen. mitten welcken hij sijn te laetste yammerlike vernielt ende te samen vergaen.

Die Abt joachim was in dese tijt vermaert die veel dinghen voerseyt heeft en oec veel ghescreuen heeft **Ende** i sommighe punten heeft hi seer ghedwaelt **Alst** be screuen staet seer claerlike int beghinsel der creatu die princen vraechden hem ofc not ende oerbaer waer dat si soudē wesen tot dat heylighe lant . hi antwoerde ende seide . Neen . want die tijt en was noch nijt ghecomen .

Sinte Alpiadis een alte heylighen maghet was gheboren van een oetmoedich cleyn gheslachte want si plach die wercken en dat wy te hueden dese en gebruycte nimmermeer lichamelike spijse **Mer** si leefde alleen van gheestelike spijse en was nochtans seer suuerlick van aenschijn **Hi** had veel openbaringhen .

Sinte hugo biscop linconiensis vander Carthusier oerde dese was in dese tijt in englant van ontallike veel miraculen seer vermaert .

Sinte Anselmus biscop blesinensis vander Carthusier oerde dese was ee mā van heylighen leuen .

vi^m CCC . lxxviij

vi^m CCC lxxviij

Euscien .
sat in jaer
ij . maent
xviij daghen .

M . C lxxviij

M . C lxxviij

Die stadt van ludick wert gewonnen beweffte . verdestruert . die vrouwe ende die maechden worden vercracht . Nochtans gheestelike persone die god vreesden worden wonderlic verlost dat si onbesmet bleue **Als** god openbaerde sinte maria van ognies hier off ouerle set hoer leuen ee .

Dese lucius gheboren van die stadt luca . hiet eerst hunbandus ende was biscop van ostien hi wert paeus **In** jaer ons heren M . C lxxviij . hi word verdrueuen ende quam te wonen **En** veel vanden sinen worden gebint **Te** laetsten doe hi in . jaer ij . maent en xviij daghe dat paeuscap beseten had sterf hi te wonen .

Keysers

Omtrent die jarē ons heren **M. C. lxxxviii** wert die stādē van iherusalem wt die verhenghenisse gods weder ghewonnen vanden sarracenen mit dat heylighe grafte ende dat heylighe crups om die sonden wil der kersten menschen Ende sonderling om die sonden der onsuuerheit en gulsticheit want weynich of luttel menschen wender in cloesterey ende noch min werter onder die weerlike menschen gheuonden die nijt besmet en waren mit die sonde der onsuuerheit Ende want al dat eertrijck mit groten sonden besmet was. daer om heeft die heer sijn volck verworpen &c.

Item doe die soldaen victori vercreghen had vanden kersten quam hij weder aen den brug vanden tyber ende ghebode den roue te dypen Ende datment alre costelichste ende dat beste soude brengken in damasco Item Coninck gwidō wert ghevanghen ende tot sijnre begheerten verleendemen hem alleen sinen meester bij hem te wesen Item die prince Raymundus wert den soldaen presentiert dese was den turken hoer alre herste vyant waer om wert hi mit des soldaens sweert ontboeffe

an? mundi

Paeusen

Dese urbanus was een linc:
baert sat een jaer x. maent en
xxvi daghen.

Benueuantanus
sat ij. maent.

Anno Xpi

Dese Urbanus was ghebooren wt die stādē van meyplanen Tot dese paeus is ghecomē joachim van Calabrien Dese paeus doe hi hoerde dat die stādē van iherusalem vanden sarracenen ghewonnen was. wert hij alte seer droeuich ende starf van groten rouwe ende wert begrauen in ferraria.

Dat Rijk der Tartaren began om:
trent dese tijt ende verbrēde seer En op:
ten dach van huden ist dat meeste rijk
des werlts Ende sij hebben grote plagen
inder werlt ghemaect.

Dese Gregorius was eerst gheseten
Albertus een wel sprekich man van
reynre herten dese had grote vuericheit
voer dat heylighe lant. hij wt seynde
sijn legaten en veel brieuen totten prins
ten vten westen Ende om haer te ver:
wecken mit hoer volc opten turken te
trecken ende dat heylighe lant weder
in te winnen soe gaff hi allen den ghens
quijtschel ding vā hoer sonden die opte
heyden togghen te strijden Mer leyder da
er na starff hij ter stont te pijsē ende da
er wert hij seer eerlike begrauen.

Dese henricus was fredericus soen en nam tot eenre huusvrouwe des conincs
dochter van sicilien die **Constancia** hiet welcke een oersaech was dat hi hem on-
dede al dat conincrijck van **Apulien** Ende verdreeffe al vten lande die dat rijck
beseten hadden.

regnerde
vijf jaer. **Henric**

Omtrent die jaren ons heren **M. C. lxxxix** were
die grote reyse ende bedevaert ordineret teghens den
turke i des paeus **Clemens** tijden die in **Ende** die ke-
ser **fredericus** ontfeng dat cruyse en veel princen mit
hem **Ende** daer is gheweest een grote vergadering van ontallike veel volcke. wel-
ke soecht mit oueruloedicheit van alle behoefliken dinghen dese reysden wt ten heyl-
ghen lant wert op sinte joris dach. **Ende** wt vrieslant ende wt dachen hadden si vijf
tich sceep **Item** wt vlaenderen navolghden xxxvij sceep seer heerlike toeghemaeet
Ende wt vranerijck ende campanien volghden veel heren **Mer** leyder si en bedre-
uen niet veel want si wonen alleen die stad **Achos** ge.

in.
Clemens

Dese **Clemens** was een Romeyn.
Ende sat in jaer xvi daghen hi was eerst gheset-
ten paulus biscop penestrinus.

Dese **Clemens** ordinerde ende maecte een cloester buten die muren van rome
dat gheseten is sinte laurentius cloester ende hi maecte oech meer ander ghetym-
mert in deses paeus tijden is gheordineret die grote bedevaert en reyse opten tur-
ken. daer nochtans die **Abt** joachim contrari was ende teghen sprack want hi
seyde dat die tijt nocht niet ghecomen en was **Item** **Philippus** coninc van vran-
rijck ende **henricus** coninc van **Englant** tractierden te samen om die twist tus-
schen hoer leyden te verenighen **Ende** veel vanden volcke vten westen teykenen
hoer mitten teyken des heylighen cruyse ende seickten hoer te reysen te iherusalem
wert aen.

Sinte **Bertoldus** wert van **Almerico** patriarcha van **Antiochien** een prior
ghemaect vander **Carmeliten** of onser vrouwen broederen die inder woestinen
woenden **Dese** **Bertoldus** is vermaert van veel luden mit een **erbaer** en duechd-
sam ghesichte **Ende** onder alle die teykenen sijnre wonderliker heylicheit soe heeft
hi ghesien die zielen van sijn broeders die vanden turken verslaghen waren. wer-
den vanden engellen inden hemel op gheuoert ghecroent mitten **Croen** der mar-
taren.

Keysers

Doe die keysers heinricus ghestoruen was is op ghestaen een grote twist in dat keyserrijck d' tweedracht der gheenre die den keysers horen te kieser wāt die som- mich hebben gecorē philippū hertwech vā swaue keysers heinrics broed. En sommich ander hebben ghecoren Otto des hertwechs soen vā sassen. Daer grote lijfftwist en oerloghen off opstonden in Almanien. Ten laetsten hield otto die ouerhant want die paeus innocencius viel mit hē toe. Ende philippus maecte vrede mit otto ende cortelick daer na wert philippus bedriechlic van hermen den lantgraue van dueringhen ver slaghen die tot hem quā als onj vrede te maken. Ende also be- hield otto dat keyserrijck daer na wert otto comende te romen ghecroent vanden paeus innocencio teghens veel luden ende heren raet ende wille. Ende die benedix- tie ofte wel daet is verandert in een maledixie want opten seluen dach heeft dese otto sinen eet ghebroken ende begonst t' yran scap te bedriuen teghens die heylighe here daer om wert hi ghebant ende ofgheset ende in versmaetheit swachs is hi gestorue.

Philippus

gerde
vi jaer.

an. mudi

vi. CCC. xcij.

Paeusen

Constantinopel wert weder ghewonnen vanden kersten. Ende kal duwinus greff vā vlaenderen wert daer keysers ghemaect

iii.
Celestinus

Romeyn
Dese sat vi jaer
viij. maent ende
vi. daghen.

anno xpi

M. C. xcij.

Omtrent in dese tijt is begonnen die oerde vanden duutschen heren onder den paeus celestinus die iij. hebbende oer- sprong ofte beghin wt die oerde vā sin- te jans baptisten van iherusalem.

Dese Celestinus was eerst ghebeten iacinctus dyackē Cardinael een groot ende een graticalich man hij wert opten paeschdach gecroent. Ende daghes daer na croede hi keysers heinric. hi dede oer- make dat pallaes bij sinte peters here- ke.

Die oerde der heylighe drievoudic- heit wert begonnen in dese seluer tijt

Enflant een groot rijck noertweres legghende wert dat meeste deel daer of tot- ten kersten gheloue bekeere.

Maria van ognies is van miraculen seer vermaert int sticht van luyck. Hij sterft int iaer ons heren M. CC. xij doe si xxxvij jaer out was.

Atem veel heylighen meechden. weduwen ende ander vrouwen inder echteschap waren van groter heyligheit in dit seluer lant seer vermaert

Helymandus monick te beuaes. was van heylighen leuen ende heeft bescreuen die cronijck vant beghinsel der werlt mit meer ander dinghen cē.

Nota wetet dat omtrent dese tijt veel gloriose miraculen ghescheyn worden ende veel openbaringhe sijn gheschiet van quade comenscap ende van woeker **E**nde int leuen van sinte marien van ognies wert vermaent van een weduwe van alte heylighen leuen toe welcken dat quam onse alre heylighste moeder ende joncfrouwe maria mit sinte peter en mit veel engellen doende desen weduwen bijsant int vter sie van hoer leuen doe si op hoer verscheyden lach ende nauwelick veriaechden si die buse gheesten **E**nde ten laetsten quam onse here god seluer tot haer ende veruulde haer wtuaert **N**ochtans om dese punten en ontghing si nijt die pine des vegheueres **E**nde dat hier o. wat haerman plach een coepman te wesen en had sommighe goeden beworuen mit bedroch. **S**ij had oeck in haer huus ontfanghen sommighe vanden huusghesinne des hertoech van louanien **W**elcke dat veel vertreert hadden in hoer huus van onrechtueerdich goet dat si noch nijt weder en had ghegheuen. **D**aer om wert die ziel der heyligher weduwe int vegheuer ghepincht hier wt machmen mercke die voersichticheit gods want doe dese weduwe noch was i die staet daer si in mocht veranderen wert si ghestroeft vander reyne maget maria ende van sinte peter op dat si nijt en soude wt grootheid der pinen ende des anytes in sonden vallen **M**er doe si ouermits die doot nijt meer sondighen en mocht. heeft si die rechtueerdicheit gods ghesmaect want haer pijn was vertoghen en nijt betaelt **I**te een ander vrouwe wert al d'g int vegheuer ghepincht **O**nder wijsle wertse mit groter heeten ghequellert want si te seer lieff plach te hebben die werlt mit hoer welckusten **E**nde somwile wertse ghepincht mit grote coudte want si craech was toe goet te doen ende sonderling want si hoer kinderen ende huusghesinne alte slappelick castjede **S**ij leet bi tijden dorst want si in hoer leuen te veel ghedroncke hadde **S**ij wert bescaemt ouermits naechtheit. om die grote oueruloedicheit der eldery die si plach te hebben.

Jacobus de vitriaco heeft veel profijelicke dingen bescreuen ende sonderling van die heylighen vrouwe welcke in dese tijt int sticht van luyck seer vermaert waren dese tijden hebben heyligh gheuoech gheweest dese predicte te aenweerden dat cruce teghens die **A**lbienfes mit glorie van veel miraculen.

Dat cruce xpristi wort vijff werff ghesundicht ende ghepredict teghens den onghelouighen ende dat was inder lucht betoent want vijff cruceen van verscheyden verwen hebben openbaer inder lucht gheblenckte ende gheschenen.

Sinte peter van meplanen wert namaels martirizieret dese was van duechden ende miraculen vermaert doe hi noch een kinne was.

Sinte dominicus ghebooren wt hispanien een heyligh man ende een navolgher der volmaectheit der apostolen dese nuolchde die ketters wt groter karnende vuericheit. hi dede veel miraculen. hi heeft eerst ingheset ofte begonnen der prediker of der jacopinen oerde int jaer ons heren **M. CC** ende **iiij**.

Keysers

Sinte franciscus ghebooren wt italien een man van onmaten vuericheit ende van alte grote volmaectheit. een claer exempel der williger armoede dese dede veel miraculen Ende int jaer ons heren **M. CC**. vi dat was ix jaer dat innocencius paeus wert. doe heeft dese franciscus die eerst johannes gheheten was ingheset der minnebroeder oerde bij die stadt van assiss.

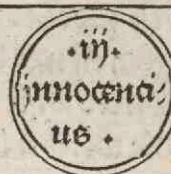
Wilhelmus van parijs heeft begonnen der Augustinen oerde die oeck wert gheheten een biddende oerde.

Sinte clara seer vermaert van groter duechden ende heylicheit

an? mundi

vi^m CCC iiij.

Paeusen

Dese was ghebooren wt Campanien

Ende sat xxiiij jaer iiij maent
ende xxiiij daghen.

Anno Xpi

M. CC iiij

Dese innocencius hiet eerst lotharius dyaken Cardinael. hoe glorioess dat hi was dat tughen sijn wercken. hi was den heylighe kercke seer orbarlick hi maecte een hospitael ofte gasthuus des heyligen geestes En vernypwede sinte sextus kercke. Hi heeft ghemaect die decretales Ende oeck een boeck vander menscheleker kinticheit mit veel ander gloriose dinghen hi gaff een yghelike kercke binnen romen een pont seluers tot hoer keelken te vernypwen mit alfulker condicie dat si nijt en souden vercopen. **H**i Croende den keysen otto. ende want hi den kercke gheen gheboeff en hiele daer om settede hi hem weder of. hi heeft te nijt ghedaen veel ketters Als der albiensen teghens welcke hi dede prediken en kundighen dat cruce **J**ee hi heeft te nijt gemaect **A**bt joachims boeck dat hi hadde gemaect tegen den misseter vanden hoghen sin. hi confirmierde sinte hugo biscop van lincomien vander carthusen oerde. hi hiele te romen een consilium van **CC**. ende **xx**. prelaten om hulp des heylighen lants ende staet der heyligher kercke. daer oeck veel orbarlick statuten ghemaect sijn **T**en laetste doe hi om des heylighen lants wil paps maecte tusschen die van pijsen ende januen ende die lombarden. starff hi onderweghen te peruse ende wert daer begrauen.

Deſe Otto wert keijſer ghecroent van innocencij paeus die iij teghens des co:
micks van brabant philippus wille ende oeck bi na teghens allen den romey:
nen wil deſe ter ſtont na dat hi ghecroent was had hij een ſtrijt mitten romeynen
Ende wan van frederico comick van aſilien dat rijck van Apulien teghens des
paeus wil hi en hiele gheen gheleeff En in ſijn iij jaer coren
die prieten fredericu keijſer welcke dat te romē qua en wort
eerlike vanden paeus ende vanden volcke ontfanghen Ende
hi quam in almanien ende verwan deſen otto.

iij jaer
hjaer na
philippus
doot

.iij.
Otto.

Die kerſten welck die dat cruce ontfangen hadden teghens den onghelouighē
voeren mit groter glorie en blijſcap ten hemel Ende een werker van god ghepinichte
die dat loff des cruces nijt kundighen en woude.

Albertus patriarch van iheruſalem heeft dat cloeſter van onſer vrouwen Broe
ders in carmelo ſeer verbeterd ende reſormiert Ende hi heeft een reghel ghegheuen
ſinte Brocarde prior des cloeſters ende ſinen Broedery. Welcke Brocardus had ee
wode verweert ende was vermaert van veel ander miraculen Ende die reghel hebbe
ſekerlick confirmiert dat conſilium van lateranen. die paeus honorius die derde
ende gregorius paeus die ix Als vincencius beſcrijft in ſpeculo hystoricali.

Anno M. CC. x. wanner vergadert meer dan xx. duſent kinnderen van al
manien die bedrogghen worden vant ingheuen des boſen gheestes ende worden ghe:
tepkent mitten cruce. recht of god doer hoer dat heylighe lant woude weder crigen
of recuperieren Mer doe ſi bi die zee quamen worden ſi bedruechlick vanden zeero:
uers ontfanghen in hoer ſcepen recht of ſi hem hadden willen brengghen tot iheruſa
lem Mer veel vanden kinnderen worde vanden zeerouers verdrent en veel wert
ter den ſarracenen vercoft. Hier aen machmen mercken wat datmen doen ſoude
of des ghelijck meer gheſchiede.

Die ſcaepbar den ende groue lantpollen quamen ghelijckewijs van hyſpanien
mit grote ſcharen tot parijs ende verdeſtreerde die goede der clercken en der gheef
teliker perſonen daer dat nydighe ſekte volc hem ſeer in verblide Mer doe ſi oeck be
gonſten te verderuen der ſekten goeden worden ſi terſt ont aengheuochten ende ver
ſlagghen hier machmen mercken hoe dat die duuel oeck ghekundicht heeft ſijn cru
cen ende ofſlaten.

Almericg ketter wort mit ſijn gheſellen te parijs ghekarnt.
Stephan een heyligh man prior des cloeſters vandeſ carthuſer oerde gheheten
domus portarum wert namaels biſcop van digen.

Keysers

an? mūdi

Paeusen

anno xpi

Fredericus was des keysers henricus soen Ende was van synre kinnesheit van der kercke op gheuoet Als van synre moeder Ende doe hij nae dat otto off gheset was aen dat keyserrijck quam. doe en voede hi die kerck niet als syn moeder mer hi verdestruerde se als een stiefmoeder. hi wert keysers ghecore teghens den keysers otto dien hi soude bestrijden welcke hi oeck ghedaen heeft Mer van dier tijt voert began hi die heylighe kerck te verdestrueren. daer om wert hi van bonifacius paeus die in. die hem ghecroent had weder ofgheset ende te kenne ghedaen item hi heeft veel quaets ghedaen. hij heeft langhe tijt den kenne ende dat recht versmaet hij toech na dat hi inden kenne was mitten coninc opt heylighe lant Ende liet daer veel meer mistroest dan troest Ende doe hij van innocencius die vierde ofgheset was so coren die princen teghens hem die lantgreue van dueringhen henricus sinte elyzabetten soen Die welcke dat starff in. jaer daer na dat hi ghecoren was ende niet ghecroent Ende willam die greue van brabant lant wort doe ghecoren teghens fredericum Die ix. jaer daer na wert vanden vriesen verslaghen Also dat si beyde ghecoren waren ende niet ghecroent vanden paeusen Ten laetsten wort dese fredericus verrasschet mitter doot so dat hi sonder sacramenten der heyligher kercken van syn selfs soen ghesmoert ende ghedoot wert Aldus syn hier weder om. veel exempellen vanden veruolghers der heyligher kercke soe pammertlike dat si vergaen syn. Dese fredericus had syn selfs soen henricum ghesmoert ende gheworcht Waer om wert hi van syn anderen soen weder gheworcht in des paeusen innocencij tijden die vierde.

Symon greue montisfortis dat is van sterckenkerch dese wert gheseyt te vese die anderde karolus om groter victori wil die hi hadde tegens den ketters hebben de mit hem veel heylighe biscoppen ende Abten ende sonderling was mit hem sinte dominicus. hi veriaechde mit vijndusent kersten. hondert dusent ketters. hi veng op een tijt Ende he ketters die lieuer coren verbrant te werden dan si hem belien wouden.

In jaer ons heren M. CC. vij had die coninc van Affriken gheseten Micamolinus een alte groten strijt teghens den kersten Mer die kersten quamen mit vijf coninghen teghens hem makende hem voeruluchlich Ende versloeghen meer dan hondert dusent sarracenen.

Anno **M** cc xv opten eersten dach van nouember had die pæus innocencius die iij in sijn xvij jaer doen vergaderen een consilium dat hi celebrerde i die kerck te lateranen daer tamen vergadert waren cccc en vij biscoppen onder welken waren twee patriarchen als van constantinopel en van iherusalem En die patriarch van antiochien was sieck en seynde sijn vicarium die biscoop was en hiet antecarus En die patriarch van alexandrien want hi onder die heerlicheyt der saracenen sat daer om seynde hi sinen broeder Item in dit consilium waren lxxi archibiscoppen Abten. priores. wanner meer dan lxxx Ende dat ghetal van allen prelaten te samen was **M** ccc xv.

Gwillhelmus biscoop van nyperuen een alte heylighe en gheleerde man was seer vermaert want hi spijde alle daghe in die duertijt wel ij^m armer menschen.

Die vier biddende oerden Als Predikeren Minrebroeders Augustinen ende Carmeliten ofte onse vrouwe broeds worden confirmiert van honorio den pæus.

vi^m iij^c xij

Dese honorius was een Romeyn en sat iij jaer vij maenden en xxvij daghen.

in
honorius.

M ij^c xiiij

Dese honorius heeft veel menschen gheert En veel heylighen ghecanoniziet hi heeft keyser frederick ghecroent en weder ofgheset om sijnre onghescheit en tikelicheits wil. hi heeft sinte laurencius kerck buten der stadt van romen veruywet en vermaect en oeck die kerck gheseten sancta sanctor. hi heeft decretales ghemact En hi confirmiert die oerde der predicaren en der minrebroeders Ten laetsten starf hi op die iij kalendas march ende wert begraven te romen in onser vrouwen kercke gheseten maria maioer.

Sinte Cyrillus een griex doctoer was die derde prior van onser vrouwen broedren in Carmelo. hi was van heylighen leuen ende inder gheest der propheten seer verlicht. hi heeft veel toecomende dinghen bescreuen En mit grote miraculen heeft hi gode glorie ghegeuen en der werlt grote verwonderinghe.

Sinte Elzabeth wedue des conincs dochter van ungarien is vermaert vol van allen duechden en van heyligh leuen.

Ludowicus des Conincs soen van sialien een minrebroeder in heylicheyt seer vermaert.

Keysers

Die oerde der cruyts Broederen wert vernegwet vanden paeus innocencius die in doe hi xviij jaer paeus gheweest had Ende doe verwonnen was die kettery der albiensum vanden ghenen die mitten cruce ghete ykent waren Men seyt dat sinte quiriacus Biscop van iherusalem hadde voermaels die eerste en ouerste gheweest van deser oerde. wits daer na doe sinte helena dat heylighe cruyts vant Mer julianus die verlopen kersten en ketter dode sinte quiriacum mit syn Broederen also was die oerde langhe tye vergaen Mer in tyden des paeus innocencij die in stont dese oerde weder op hi lugdunam en wert vanden seluen paeus seer begaest mit veel priuilegien.

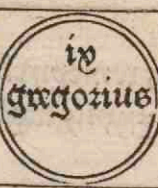
Dat wemseke rijk na dat fredericus of gheset was ende ghestoruen soe sionter sonder keyser bi xxx jaren Ende daer om so werden veel jaren toe ghescreuen frederico al' waft dat hi luttel jaren reynierde wehtuerdelick ende in ghescher sambepe der heyligker kercken Nochtans en wertier ghen ander in syn stede ghecoren.

an' mudi

viij^m iij^e xxiij

Paeusen

Iherusalem wert verdestruuert ende ter eerden toe gheslecht van Caradino staphadims soen wt ghenomen alleen den tempel ende dauids stadt.

Campamen sat viij jaer.

Anno xpi

M ij^e xxiij

Dese Gregorius hiet eerst hugolinus Biscop van hostien Hi heeft sinte franciscum en anthonium vander minre Broeder oerde canoniziert Ende oeck sinte eliza beth mit veel meer and heylighen Hi heeft die heylighe kerck stantastelike teghens fredericum den keyser beschermt Hi heeft sommige womeynen die mit ghelde omghecoft waren wonderlike omghewopen tot synre hulpe. en dat heeft hi gedaen doer een schoen heerlike processie mitter apostolen hoefden al van sinte janss te lateranen toe sinte peters kerck toe Also dat si bi na ouer al mitten cruce worden ghete ykent te ghen den keyser fredericum. daer om doe die keyser dit vernam wpsde hi verre van der stadt van wmen Item dese paeus heeft doen maken dat boeck gheseten decretalles doer Raymundum syn cappellaen. Ten laetsten om die grote tyrannichyt des voergenoemde keyseris fredericus wil was dese paeus vol van tribulacie en lijden ende also steruende is hi gheuaren tot xpristum.

Dat boeck gheseten decretalles wert ghemaect van raymundo vander prediker oerde wt gheset ende beuele des paeus gregorij die ix. Ende wort in allen scholen gheseynt.

In sinte gabriels cloester is gheualen een grote steen hebbende een teyken des heylighen cruces en een beschedelick beelt ypristi daer bouen ghescreuen stont mit gulden letteren Ihesus nazarenus rex iudeor dat is ihesus van nazareth coninc der joden Ende dese steen maecte een blint mensch siende.

In dese tijt was so groten zee vloet dat volna al vrienlant udrante want daer verdroncken meer den hondert dusent menschen En die gheschiede om een onweer diecht die gheschiede was den heylighen sacrament vā enen kempte. ghelijck als onse lieue vrouwe namaels openbaerde en verkundichde Ende daer die ostien of dat heyligh sacrament viel op die seluer plaetse wert een kerck ghetymmert Ende die grote vloet liet doe of te vloeyen.

Die tartaren verdestreerden seer verueerlic dat rijck vā vngarien en polonien en daer of quam grote sorch angst en last in kerstenrijck Mer oūmits ghebeden d' heyligher menschen wertet hoer kenomen dat si nijt verder en ghinghen.

Een alten seer groten berch schoerde in bourgoendien veel milen lang daer wel vijf dusent menschen onder smoerden En die schoringhe quam te laetsten seer wonderlick tot ander bergghen.

Sinte Angelus een carmelite ofte vrouwen broeder. dese heeft verdient dat men hem wederlick tellen mach onder die heylighen mannen. want hi een recht spiegelhijns naems gheweest is. hi heeft als een suete vochte wole in veel plaetzen preken: de god den heer veel zielen ghewonnen Ende na veel miraculen heeft hi gode betaelt die scult des doots mit wtstortinghe sijns bloets.

In jaer ons heren M cc xxxix was te parijs onder die studenten alsoe groten twist datter veel van daen togghen tot ander verscheden plaetzen En veel quamen der tot tholosam om daer te studieren.

In dit seluer jaer op sinte siluesters dach wert maiorca ghewonnen vanden coninc van aragon.

Anno M cc xxxij was die wijnter alsoe cout dat opten nacht van jaers dach die wortellen vant hoern mendallen bevrozen waren.

Anno M cc xxxiij was in pytou also groten hunger dat die mēschen als beesten aten die groen crude opten velde En daer na volchde so groten starft dat bi tñ den hondert armer menschen teffens in een kuyl begraven worden.

Op dese seluer tijt wert sinte Dominicus canoniziert opten viij dach van julio vanden paeus gregorius die ix.

In hyſpanien bi toletum was een jode die al grauende heeft geuonden een ſtein mit een out boeck daer onder allen anderen dinghen in gheſcreuen ſtont alſus die derde werlt ſel die ſoen gods ghebozen werden van die maecht maria ende hi ſat voer der menſchen ſalicheyt liden Ende dat dit boeck ſoude gheuonden werden om trent deſe tijt als in die tijt ferandi des conincks van caſtelle Ende ter ſtont liet hem deſe jode mit al ſijn huusgheſin dopen.

Keyſers

Sinte Thomas van aquinen wert gheheten die heylighe leraer ofte doctoer. Albertus magnus dat is die grote meſter albertus biſcop van ratiſpona.

Euſtachijs die oeck gheheten wert bonauentura of die deuote doctoer. Alexander van halis een doctoer onwederſprekeliſch.

Hugo cardinael die poſtillen ofte gloſen op die heel bibel ghemaect heeft.

Vincenciaus gheheten ſpeculator Deſe heeft boeken ghemaect van allen maten diemen weten mach.

Meſter jordanus een heyligh ende een wonderlike doctoer van ſcrijten.

Meſter vricus was diſcipel des groten meſters albertus.

an? mudi

vi^m iij^e xxxij

Maeyſen

Broeder garnalt vander prediker oerde En twee broeds vander minnebroed oerde Ende die archidpaken van toleſen mit meer clercken worden vanden ketters verſlaghen.

iij
ceſtinus. meylan
ſat xvij daghen.

Anno xpi

Mⁿ xxiij

Petrus van tharentaſia een groot doctoer die namaels paeus wert. en noch veel meer ander heylighe mannen waren in deſe tijde in verſcheyden plaetzen Ende waren wt die goetertierenheyt gods gheſeynt om dat gheloue te beſchermen dat anders bi na ſoude al vergaen hebben ouermits cloeckheyt menichuoudicheyt ende macht der ketters.

Deſe ceſtinus was eerſt gheheten ganſtidus biſcop van ſabien cardinael. hi was van leuen en van conſten loefliſch. hi was out ende crancch en ſtarf corteliſch en wert begrauen in ſinte peters kerck.

Anno M^{CC} xxxviij is te parijs een heerlike openbaer diſputacie gheſchied teghens die beſittinghe van veel beneficia Ende daer is dit ghedeterminiert ende gheſloten vanden heylighen doctores Als dat niemant ſonder ſorghe van een woeſonde en mach twee beneficia beſitten alſo verre als hi hem op een beneficium wel bedraghen mach En ſommich ander weſende van contrari meninghen. hebben contrari ghedaen die vander godliker rechtuerdicheyt verdoemt ſijn. hier of ſijn veel ſcrijten ende veel exempellen in verſcheyden plaetzen ec.

Dese twee als henricus en wilhelmus worden keiser gecoren die een naden an-
den wt ghebot des paeus teghens fredericum. Mer si en mochten sijn tyrannicheyt
niet verwinen want hi hoer te machtich was. Noch gheen van desen twee was
ghewent want si worden vander doot voercomen.

Dese henricus was lant-
groef vā dueringe en reg-
nerde iij jaer.

vi
henricus.

Wilhelmus

graue van hollant en wert
vanden vriesen verflaghen
hi regnerde ix jaer.

Een goet kersten is ghestoruen in turkijen die veel miraculen doet.

Edmondus archibiscop van cantallenberch wert canonizierd vā innocencio.
Ludowicus coninc van brabantien een heyligh man ontfeng dat cruce ende
wysde ouer zee daer hi gheuangen wert. Van hem vint men veel dinghen bescreuen
die prijsens weerdich sijn.

Petrus een nywe martelaer wert vanden ketters ghedoot doende veel miracu-
len. hi is ghecanonizierd.

vi^m iij^c xliij

lat xi jaer
vi maent.

iiij
Innocen-
cius.

Dese innocencius van januen vanden greuen van louani-
en. hi hiet eerst genecaldus. Ende na dat die paeus stoel
ledich ghestaen had wart hi paeus gecoren. hi was te vo-
ren een cardinael.

M ij^c xliij

Dese innocencius heeft veel heylighen canonizierd. hi heeft keiser frederick mit
recht ofgheset. En vermaledijt als een vyant der heyligher kercken int iij jaer
sijns paeuscaps mit hulpe dier van januen. Ten laetsten doe frederick ghestoruen
was is die paeus gheuyt in apulien mit grote schare van volck. Ende corten daer
na starf hi te napels en wert daer begrauen. Item die stoelen oft cardinaelen steden
die ledich hadden ghestaen werden van innocencio weder vervult mit wtuercoren
personen wt versceyden landen vergadert. Item dese innocencius insette die oc-
caue van onser vrouwen natiuitas dat is geboert om te voldoen der cardinaelen be-
roffte.

Door die jaren ons heren M cc lx is geschiet een valsche prophete tractierende
van die cessieringhe des ewangeliums xpi. en van te niet te maken die sacramen-
ten d' heyligher kercken. welke prophete is te niet geworden door versochteyde des
heyl. aldusdanghe valsche dinghen vint men veel meer geschiet en bescreuen.

Stamplaus biscop van cracouien wert vanden hosen prince ghedoot. Ende hi
is ghecanonizierd.

Na dattet keyserrijck langhe tijt ledich ghestaen heeft soe sijn die **Coer** voesten in twee parthien ghedeylt **E**nde hebben dese ghecoren als **Alphonsum** coninc van castelle en **Richardum** des conincs broeder van englant graue van cornubien **T**e voren **Alphon-** hadt veel jaren grote twist gheweest int rijck **fus conic** van castelle en legionen **T**en laetsten doe **Richardus** starf. heeft **Al-** **richardus** **des conic** van englants broed graue van cornubien. **phonsus** willichlick en om vrede wil voer den paeus **gregorius** die y alle sijn rechte ouerghegheuen dat hi hadde of hebben mochte aen dat rijck. wāt hi was een wijs man en een groot astronomus **S**ijn scriften ofte tafellen welcke hi bescreuen heeft sijn seer vermaert wantse behendich ghemaect sijn hebbende en slutende in hem veel verstants.

Die vermaerde datum des meesters **Alphonsum** vander astronomie is dit jaer **M C C. li.** dit merct neerstelick wantet tot veel dinghen inder astronomie dient.

an? mudi

Sinte clara vander minrebroed oerde wert vanden paeus **alexander** ghecanoniziet int jaer ons heren **M C C liij.**

Paeusen

alexander

viij^m iij^c liij **Campanien** sat vij jaer iij maent ende iij daghen.

Annoppi

Een pelgrom van onser lieuer vrouwen wert heymelick doot gheslagen int sticht van angiers **E**nde wehtuoert began des dootslagers mess bloet te drupen sonder ophouden ter tijt toe dat die dootslagher ghewecht wert zc.

Om der sarracenen stādighē tribulatie wil. sijn onse vrouwe broeders vten kerck van **Carmelo** ghecomen ouer zee daer si in veel plaetzen seer vermenichde **E**n hebben allencken in verscheyden rijcken hoer woeninghen begroen als **vincentius** scrjft in **speculo hystorick.**

M ij^c liij **D**ese **Alexander** heeft te lan ghedaen den valschen coninc van sicilien **gastac-** **manfredus** die keyser **fredericus** **bastac-** soen was **I**tem dese paeus heeft dampniert ende te nijt ghemaect twee valschē boecken sprekende teghens die armoede der predicaren ende teghens dat ewangelium xpristi **I**tem hi heeft **sinte clara** canoniziet **T**en laetsten starf dese **alex-** **ander** te viterbien op die viij kalendas junij ende wert begrauen in **sinte lauren-** **cius** kerck.

Alexander de villa dei een minrebroeder was een heyligh doctoer inder godheyt **H**i heeft dat doctrinael ghemaect.

Anno M c c lxxxij openbaerde een comect omtrent int middel van julio. Dese
scheen int beghin vander nacht int west En na weynich daghen openbaerde hi hem
int oest. sijn radien streckende totten westen. dese comect duerde totten eynde vā sep
tember En si was ghelijck een duyster sterre of gheuende van hem een vlamme wel
ker groocheyt en forme was ghelijck een zepl in een scip En hoe langer hoe claerre
Ende die vlam wert cleynere inder breed Mer si wist inder lengte so dat opten x dach
van october voer den dagheraet dese comect ghesien wort int zuden Ende die vlam
scheen te wesen een cubit groot en began allencken te vergaen Ende want dese co
mect in verseyden landen veel beteykende mer sondling doe dese comect eerst open
baerde wert die paeus sieck en starf opten lesten dach van september te perusen dat
was opten seluer nacht dat die comect des siaers te voren of liet te schinen.

Die hoechtijt vanden heylighen sacramente wert ingheset van urbanus die iij
ende wert seer verciert mit ofslaten.

dese was een wael
ende sat in jaer een
maent ende in da
ghen.

Een grote wyse gheschiede opten
turken daer die coninc van vranc
rijck sinte Ludowicus mede was
mer si vorderde weynich.

Dese urbanus was eerst patriarch van iherusalem. hi wert paeus ghecoren tot
viterbien op sinte janff dach decollatio Ende hi wert ghecroent opten eersten son
dendach van september inder predicaren kerck int jaer ons heren M c c lxi. hi hefe
die sarracenen welcke manfredus die valsche coninc van sialien gheseynt had te
ghen den kercke veriaecht mit hulpe der gheene die mitten cruce gheteykent waren
Ende hi heft dat conincryck van sialien ghegheuen den graue vā provincien des
conincs broeder van vancrrijck op dat hi manfredum soude veriaghen. hi sette
de in die hoechtijt vanden heylighen sacrament vermaent daer toe te ludycck daer
hi canonicck had gheweest van een gheestelick persoen hiet Eua Dese paeus starf te
perusen en wert daer begrauen Ende manfredus wert namaels van karolo berouwe
van sijn rijck en van sijn leuen.

Martinus cardinael diede cronijcke ghecort heef was in dese tijt vermaert.

Dat boeck ghescten speculum hystoriale vintencij neemt hier eynde.

Ghebenedijt moet sijn die soete naem ons heren ihesu xristi Ende der alre ghe-
noester maghet marie inder ewichheyt Amen. Die maghet maria mit hoer goeder-
tieren kindekijn moet ons ghebenedien. Die paeus clemens heeft allen den gheuen
die dese twee verskens leset tot elcke wylse in jaer oflaets Ende dit oflaet heeft hi
ghegheuen om beder wil van ludowico den heylighen coninc van francrijck.

Keysers

Sinte hewiga die voermaels
hadde gheweest hertoginne van po-
len is nu een wedue van wonderli-
ke heyligheyt seer vermaert Dese
wert vanden paeus Clemens die
in te viterbien ghecanoniziet.

Dat consilium te lugdunen wert ghesbou-
den vanden paeus gregorio die x In welcke
vergadert waren v^e biscoppen hee abten ende
ander prelatten omtrent dufent In dit consi-
lium worden veel dingen ordinert Ende die
grieken quamen weder tot enichheyt der heylighen
kercken Ende songhen in dit consilium

in griexer tael dat cymbalum des ghesloues Item die koden der
tartaren worden ghedoopt ende wylsen weder om te.

an? nudi

vi^m in^e kⁱⁿ

Paeusen

iij
Clemens
dese was wt provincien en
de sat in jaer ix maent en
xxv daghen.

x
gregorius
dese was van placencien en
sat in jaer x daghen.

Annexpi

Mⁿ kⁱⁿ

Dese clemens hiet eerst gwido sulcodij
en was een vermaert ridder. aduocaet en
raet des conincs van francrijck. hi had wijf
ende kinderen Mer doe sijn wijf doot was
om sijn heylighe leuen wort hi eerst biscop
van podien Daer na archibiscop van naer-
boen. daer na biscop van sabinen en car-
nael. daer na wert hi leggaet gheseynt van
urbanus en wort onderweghen paeus ghe-
coren. hi was een heyligh man en heeft vter
gheest der prophetien te voren gheseyt dat
die vanden der heylighen kercken souden
vergaen als weck Ende het staet te ghelou-
uen dat god wt sijn verdiensten die kercke
verlost heeft vander tribulacie Ten laetsten
starf hi op sinte andries auont.

Dese gregorius quam seer danc-
tuerlic an dat paeusdom. hi was danc-
proest te ludpeck en wt den oien wylse
hi int heylighe lant en daer wesende
wert hi paeus gecoren Voerwaer het
en is gheen twiuel dit en is gheschiet
vanden heylighen gheest. want hi alle
seer wel regiert heeft. hi en heeft oec
niet gearbeijt om ghelt te vergaderen
Mer meer om die arme te spijzen mit
aelmissen. hi maecten een ordina-
cie van vijf cardinalen die biscoppen so-
wen te wesen dit seer prijselick was.
wat hi vercoer daer toe eerbare ende
deghelike mannen. Hi starf te avont
ende wert daer begraven.

¶ Na dat richardus doot was En alphonfus al sijn recht welcke hi hebben mochte tottet keyserrijck den paeus op ghegheuen had. doe wert radulphus keyser ghecoren in jaer ons heren M cc lxxiiij. hi was gheue vā gauesburch een eerbaer man wijs te wapen. streng. voerslemich en vrom. hi wort bi kassel ghecoren dat die paeus gregorius die y approbierde om gonst die hi hadde totten heyligen lande daer hi seer toe stont En hi ontfeng dat cruyser te de vanden paeus mitten coninck van brabantrijck ludowicus die ghelouichste ende heylichste coninck mit meer ander hant heren Mer die coninck ludowicus ende veel kersten mit hem storuen onder wegghen vander pestilencie.

Regnierde
vijn jaer.

Radulphus.

¶ Bonaventura een denoet ende groot doctoer inder godheyt vander minrebroed oerde wert vanden paeus gregorio die y cardinael ghemaect.

Dese innocencius was vā bourgoengen en sat vijf maent ij daer ghes.

v
Innocentius.

v
adrianus

van januen
sat een maent
en ix daghen

¶ Dese innocencius was eerst ghhe : ten Broeder petrus van tharentasia. hi was van sijne joecht op gevoet inder prediker oerde en was gheworden een meyster in godheyt. hi wert eerst pri : or primiael 8 prediker oerde in brabant En wert archibiscop van lugdunen En int seluer iaer wort hi cardinael vā ostien Ten laetsten op sinte agnieten dach wert hi tot Arien paeus ghecoren Anno M cc lxxvi. hi wert tot sinte peters kerck binnen romen ghe : went. hi opsettede veel dingen te doen in die kerck te lateranen Mer hi starf cortelick en wert begrauen sinte janss te lateranen.

¶ Dese adrianus hiet eerst ottobonus hi wert van innocencio die vijfte dien hi sijn neef was cardinael gemaect. hi was te voren dyaken en van paeus elemens die iij wert hi in englant gheseynt om neder te leggen en te versoenen den strijt en twist tusschen den coninck en der baronen Doe hi paeus gheworden was en confirmierde hi nijt dat gregorius die y int consilium van lugdunen ordinierd had. Mer hi dochtet anders te ordinieren. en hi wert mitten doot voertomen en starff eer dat hi priester wert en oock eer dat hi ghe : went wert Ende wert te viterbi : en in die minrebroeder kerck begrauen.

13
Keysers

Anno **M** cc lxxix in decembri heeft karolus greef van provincien die namaels cominck van sialien wert gheuonden sinte marien magdalenen lichaem daert van sinte maximinus begrauen was **E**nde doemen die grafftede opende quam al daer een soete weck daer veel miraculen na volchden **E**n wt hoer mont was gheslossen een groen tellich. die aen veel stucken ghedeylt voer heylighdom in verscheyden plaetzen gheshouden wert **E**n in die seluer grafftede wert gheuonden bescreuen. hier ruste sinte marien magdalenen lichaem. **D**oe dit aldus gheuonden was dede die groene voerscreuen biscoppen abten religiosen edelinghen te samen roepen die dit heylighe lichaem mit groter deuotie en eerweerdicheyt verhoenen en in een costelick gulden kasse mit duerbaer ghesceent daer toe bereypt gheleyt hebben int jaer **M** cc lxxxviii den vijften dach in mey. **I**tem dit heylighe lichaem was alre eerst begrauen in een tumba van alabaster ghemaect en wort namaels veruoert en gheleyt in een tumba van marmor steen daert nu ter tijt gheuonden wert en.

an. müdi

Paeusen

Dese was wt hyspamen en sat viij maent viij daghen

viij
johannes.

in
Nicolaus

Romeyn want huus va versine
Dese sat een jaer ix maent.

Anno xpi

Dese johannes hiet eerst meyster peter juliani. hi was biscoep en cardinael. hi wert opten viij dach van september paeus gecoren te viterbien int jaer **M** cc lxxxvi. hi was in veel consten vermaert mer nijt in zeden **E**n den armen en den rijcken dede hi euen ghelijck **E**n sonderling gaf hi den armen beneficien die studieren wouden. en doe hi sijn dienwes gheseyt had dat hi langhe tijt meende te leuen wert hi haestelick leuallen onder een nywe camer die hi had doen tymmeren te viterbien daer hi beghuen wert in sinte laurenz kerck binnen die octaue van pinxteren.

Dese upcolaus hiet eerst johannes garetanus. hi was dyaken en cardinael van sinte claes. hi wert tot viterbien op sinte katherinen dach paeus gecoren en wert te romen ghescewent op sinte steuens dach. dese upcolaus was een groot weerlicke man van veel doen te tymmeren. hi regierde die stadt in sinen tijt seer wel. int eerste jaer maecte hi een ordinantie van ix cardinaels **E**n int anderde jaer sijns paeusdome stierf hi daer grote turbaci ende onrust of quam ons den romeynen om die parthie wil der vt sinen en hanibalden en.

In dese tijt in dat eerste jaer des paeus martini is ind zee gheuanghen een visch
 hebbende een ghedaent en een ghelikenisse van een leuwe. dese visch gaf alte verueer
 lict ghesluyt en wort in die oude stadt van romen voer alken menschen getoent. en
 dat gemeen volck heeft dit also beduyt dattet soude wesen een teyken van toecome
 de twist en oerloghe dat oeck also gheschiet is Want corten hier na hebben die van
 sialien doot gheslaghen alle vriende luden woenende in hoer landen. ende oeck inde
 die vruchten inder moeder lichame En si sijn of gheuallen van die ghehoersamheyt
 hoer selfs coninck karoli en oeck vander ghehoersamheyt der heyligher kercken En
 hebben petrum coninck van arragomien voer een heer en coninck ontfanghen daer
 veel quaets na ghevolcht is En binnen die stadt van romen sijn die parchien op
 gheslaen. want die vrsinen hebben mit groter bloetstortinghe teghens die hanibal
 den gheuochten Item onder die sarracenen worden veel dusent menschen versla
 ghen Item int jaer M cc lxxviij quam karolus coninck va sialien mit een groot
 schare volck te schiep en reysde te sialien wert En doe hi in die hauen van pisen qua
 merde hi en vernam dat sijn soen gheuangen was Waer om reysde hi van daen en
 viij^e lxxviij

Dese was een
 wael ende sat iij
 jaer een maent.

quam in apulien daer hi na weynich daghen
 starf opten heylighen dertiendach nijt langhe
 voer den paeus martinum doe hi al sijn dingē
 wel beschickte en dat heyligh sacrament ont
 fanghen had int xx jaer sijns conincs rijcks
 en petrus coninck van arragomien een kinne
 der ongheloesamheyt is onsalichlick ghestor
 uen aen een wonde die hi ontfanghen hadde
 inden strijt ghelick die veruolghers der heyl
 igher kercken plegghen te steruen.

M ij^e lxxviij

Dese martinus was een minne
 en liefhebber alle gheesteliker men
 schen. hi gaf hem seer tot goede wer
 ken. hi heeft den keyser va constan
 tinopel te ban ghedaen om dat hi
 nijt weder en quam totten gheloue als hi gheloeft had int consilium van lugdunen

daer die paeus en die heyligh kerck veel om liden moste Item hi heeft oeck te ban
 ghedaen petrum coninck van arragomien diet conincryck van sialien gheweldelick
 besat Te laetsten na veel tribulacien ende strijden teghens den onghelouighen is hi
 ghestoruen te perusen doende veel miraculen.

Anno M cc lxxvi op ons liefs heren hemeluaerts auont ter stont na der pro
 cessie viel die Brug tot tholosen daer xx notabel studenten Ende meer dan ij^e man
 nen ende vrouwen pammerlick verdrencken.

Die stadt tripolis wert gewonnen vanden sarracenen ende die kersten worden verflaghen Ende der kersten naem wert te nijt ghedaen.

Alchon die alte stercke en ombestrydelike stadt wert gewonnen vanden soldaen en vanden sarracenen om tweedracht der gheenre die daer in woenden. si wort gheheel en all of gheworpen Ende voert wort alle dat heylighe lant inghewonnen vanden sarracenen om der kersten menschen sonden wil die daer woenden.

Keyser

Die tartaren hebben dat rijk van constantinopel bestreden en hebben veel lante vane seluer rijk gewonnen en beseten daer gheschiede een onsprekelike grote doot slach en moert der kersten menschen.

Franiscus petrarcha een vermaert poete ende heremijt. dese heeft veel dinghen seer heerlick in schoen latijn bescreuen.

an? mudi

vi^m iij^c lxxxij

Honorius was een romeyn en sat ij jaer een dach.

iiij
honorius.

iiij
nycolaus

dese was een lombardt en sat iij jaer en een maent.

Anno xpi

M ij^c lxxxij

Dese honorius was eerst gheten jacobus de sabello. hi was een ghetemper matic man van groter bescheydenheyt. gheen hadde hi vrede. hi en gheerden niemant quaet te doen. hi dede prediken dat crups tegens petrum coninc van arragonien die ghewelde lict besat dat coninc rijk van sialien Ten laetsten starf hi opten witten donredach en wert opten goeden vridach begraven in sinte peters kerck.

Dese nycolaus plach te hieten broeder iheronim. hi was die ouerste en generael minister inder minnebroed oerde Item al was hi in hem seluen seer goet Nochtans gheschiede bi sinen tijden den kercken veel quaets want in romen op stonden veel strijden van welcker hi een oerfaect was om dat hi den enen part hie alse seer gunstich was Item na desen nycolaum stont die paeus stoel ledich ij jaer en vi maent.

Die carmeliten ofte onsen vrouwen broeds hebben in dese tijt ghelaten die man tellen van verscheydenre verwen Ende hebben aenghenomen witte capen.

In dese tijt wort een comet ghesien die nijt goets en beteylende want die kersten gannerlick tribuliert en ghequelt worden.

C h e p p

Nicolaus de syra een doctoer inder godheyt was nu ter tijt te parijs vermaert. hi was een ghebozen jode **M**er hi bekeerde hem ende wort een minre broeder in welker oerde hi heeft groot profijt gedaen. hi heeft op die heel bykel heerlick ghescreuen mit meer ander dinghen **S**ommich segghen dat hi was in die jaren ons heren **M**ccc ende xxx **I**tem sommich ander segghen dat hi was ghebozen wt brabant ende dat sijn ouders kersten waren **M**er van armoede ghing hi ter sehole in d joden seho: le ende also leerde hi die tael dus septmen oeck dat hi in sijnre joecht vanden joden gheleert wert.

Berkerus een heyligh sijnt wert vanden joden martieriziert en rust in briaco.

Die oerde der celestinen wort begonnen ouermits die heylighe man celestinus die namaels paeus ghecozen wert **E**n die oerde en is noch nijt gheualken van hoer heyligh leuen ende opset tot huden opten dach toe.

lat v jaer
en v daghe

v
celestinus.

Dese Celestinus was een alte heylighen man **E**nde want die cardinalen binē twee jaren nijt en consten ouer een draghen en dattet sommich cardinalen kenslick was dat dese celestinus die eerst petrus hiet was een man van goeder famen ende van een streng leuen en had inder oerden veel discipulen van welcken hi die pater was. daer om hebben die cardinalen desen petrum vter woestinen gheropen en co: ten hem al ghelijck in een paeus te peruse opten vij dach van julio **M**er corten daer na om die sorghe en last heeft hi dat paeusdom ouergegheuen **E**nde die oerde der celestinen heeft sijn naem van desen celestinus genomen **T**en laetsten starf hi en wert begrauen int cloester van sijnre oerde int jaer ons heren **M**ccc xcvi. **H**i dede in sijn leuen en na sijn doot veel miraculen **E**nde hi is ghecanoniziert onder die naem vā sinte peter confessoer.

Anno **M**ccc xcviij began een strijt tusschen philippus coninc van brabant ende eduardum coninc van englant **E**nde alre meest in wasconia daer veel men schen verlagghen worden.

In't jaer **M**ccc wort dat eerste gulden jaer ingheset vanden paeus Bonifacius die viij die allen kersten menschen verkenende volcomen oflaet van allen sonden die tot wmen quamen en versochte mit deuocie die heylighe plaetzen en steden der heyligher apostolen en vrienden gods En hi verkenende dat oflaet tot alle **C** jaren eens.

Keyser **D**at boeck gheseten sextus decretalium wert vā Bonifacio die viij gheopenbaert en wert totter vniuersiteyten gheseynt.

Adulphus regnierde vi jaer.

Anno **M**ccc pcv heeft die paeus Bonifacius geordineret datmen die boeck tijden der iij ewangelisten ende der iij doctoren der heyligher kercken als sinte Hieronimus Ambrosius Augustinus en Gregorius soude houden als dubbel de boecktijden.

Dese keyser is gheseten **Adulphus** van nassouwen. hi was een vromen man te wapen. mer hi en street nijt veel mit machte. hi en was nijt vanden paeus gewent wāt hi starf inden strijt die hi had de mit albertus hertoch van oesterrijck.

an? mūdi

vi^m iij^c xcij

Paeusen

viij
Bonifacius campanien
sat viij jaer
ix maent.

Ludowicus die voermachs plach te wesen een coninc van vrancrijck wert canoniziere vā Bonifacio paeus die viij.

Anno xpi

M iij^c xcij

Dese Bonifacius was een alte seer ondersochten wisen man in dinghen aen den ghende dat hof van wmen. hi en had nijt veel vredes want hi sijn wifshijt gheen maet en settede **A**lso seer verhoef hi hem seluen dat hi hem seluen seyde te wesen heer van alle die werlt also wel in eijelick als int gheestelick. hi gheboet den coninc van vrancrijck dat hi kennen soude sijn rijck vanden paeus te houden. dat die coninc versmāde **D**aer om wert hi vanden paeus te ban ghedaen. en daer na wert hi tot sijn vierde gheboert vermaledijt want hi den paeus laghen leyde **I**tem hi heeft allen dinghen grotelick begonnen die int eynde pammerlick vergaen sijn. hi heeft allen prelaten een exempel gegheuen dat si hem seluen nijt te seer verheffen en sellen **M**er dat si arbeiden souden so dat si van hoer ondersaten meer ghemint worden dan ontfien **V**an desen paeus seymen dat hi int paeusdom quam als een vos. hi leefde als een leuwe en hi starf als een hont etc.

Die edel stadt van Acon wort vanden sarracenen verdozen Ende dat cloester van onser liever vrouwen broed oerde dat op iij milen bi die stadt ghelegghen was wort vanden sarracenen verbrant Ende die broeders die daer gheuonden waren die worden mitten sweerde ghedoot Doe heeft die oerde van onser vrouwen broederij al gheheel die sonich vlopende plaets die si bewoent hadden van helpe en helpzei der propheeten tijt tot ij^m ij^e ende xxi jaer.

Sinte albertus van trapanen was een carmelijt of een vrouwen broeder vermaert in groter verdienste te pkenen en leringhe. hi was een exemplar der ganser volmaectheyt. hi starff opten vij dach van augusto en rustet inden heer.

Alanus een groot doctoer was in allen consten seer vermaert.

Johannes schotus wort gheseyt die subtil doctoer.

Johannes andree een groot jurist dese was te bononien vermaert. hi heeft veel dinghen seer heerlike ghescreuen.

Dese benedictus die xi was eerst gheseyt nico laus. hi had van sijner joecht gheweest vander prediker oerde. hi was eerst die ouerste minster. daer na cardinael en biscoep Ende ten laetsten were hi te romen paeus ghecozen opten xi kalendas nouembrijs Ende wert sonnendaechs daer na gecroent Hi was een heyligh man Mer na dien dat hi paeus wert en leefde hi niet lang Hi starft te perusien opten vij dach van julio binnen dat eerste jaer sijns paeusdoms Ende wert begraven inder predicaren kerck daer die godlike cracht veel miraculen doet doer desen benedictum en soncling ouer den ghenen die mitten vyant beseten sijn Item hi heeft nes geleyt die twist welcke dat was tusschen bonifacium den voergeroemde paeus en tusschen den coninc van francryck Hi heeft den coninc weder ghegheuen al sijn vrijheden ende priuilegien daer hi van bonifacio of bewest was Item na desen paeus tijt heeft die paeus stoel ledich ghestaen een jaer lang om tweedracht d cardinalen.

xi
Benedic-
tus.

sat vij maent
xvij daghen.

In dese tijt openbaerde een comeet. en cortse daer na volchde die strijt in vlaens daren daer die bloem van al walflant inder strijt bleef Anno. M. ccc. ij.

In dese tijt waren al so grote eertkeuinghe dat die menschen niet en dorsten bliuen binen der stede Ende die paeus bonifacius reysde oeck vter stadt en rustede op dat velt.

Keysers

Dese albertus was eerst hertoch vā oesterriek des voergenoemde woldphus
soen. doe sijn voersaet verslagen was wert hi gecoren te alen. hi seynde totten paeus
bonifaai om die confirmatie Mer die paeus versmaede hem segghende dat die elce
a van gheenre weerden en was. daer na wort er een oerloch tusschen adolphum en
den paeus en den coninc van vrancrueck **D**oe kende die
paeus desen albertum keysers te wesen en confirmerde hem
om des conincs wil van vrancrueck welcke die doe vrant
was der kercken vā romen **E**n die paeus gaf en beualde dat
conincrueck van vrancrueck mit meer ander landen desen keysers alberto
vorderde weynich Ten laetsten wort dese albertus doot gheslaghen van sijn neve.

an? mudi

vi^m v^e iij

Paeusen

Dese Clemens hiet eerst ker
randus de goetso. hi was archi
bisop van burdegael ende daer
na paeus.

Clemens

vasco
sat viij jaer x maent
en xv daghen.

Annoppi

M iij iij

Dese clemens dede also groot vordel in boetscappen en in saken der heyligher ker
ken die si op dese tijt veel hadden dat hi paeus gecoren wert daer hi nochtans te
romen niet tegenwoerdich en was. hi heeft gehouden een consilium te ween. hi heeft
doen maken een boeck datmen elementine hiet. hi heeft gheseynt onsoekers teghen
die templiers. hi heeft die van venegen verwonnen. hi heeft die minrebroeds wghel
declariert. hi heeft die templiers te niet ghemaect **E**n hi heeft sinte janss oerde seer
verheuen Ten laetsten na veel louelicke punten die hi ghedaen heeft is hi ghestorue
En die paeus stoel stont ledich na hem ij jaer en iij maent Item dese paeus maec
ten inden eersten x cardinaelen Ende jacobus en petrus de columpna die van bonifa
cio of gheset waren die verhoef hi weder.

In jaer ons heren M ccc viij op sinte janss dach voer die latijnsche poert ver
kernde sinte janss kerck te lateranen waer of worden die romeynen seer bedroeffe
ende deden processie ende grote penitencie want si die toerne gods ontsaghen ende
vreesden.

Die oerde der templiers wort in vrancryck te nijt ghemaect Ende worden ouer al so haestelick verdoen datter een yghelic hem seer of verwonderde hoe dat al sulke grote heren ende so veel also onuersiens ende schielicke vergaen mochte Die meester vander oerde wort te parijs ghebrant Die saeck waer om dat dit gheschiede is namaels gheopenbaert Want si hadden onder hem eenre hande valsche professie ende belidinghe wat si versaechte xpristum ende verspoghe dat crucifixe in scande des ghecrusten xpristi Als veel van hem luden gheleden hadden int jaer ons heren. **M**.ccc.x. daer om worden si den waerliken hant ouer gheleuert En des jaers daer na worden si in allen consilien te nijt ghemaect vanden paeus Sij hadden gheleuert Ende lxxvij jaer ende waren Ryck ende seer vermenicht ende beset mit veel preuilegien des stoels van Romen Mer nae dat si verdestreect waren worden al hoer goeden ghegheuen den heren van sinte jans oerde van iherusalem.

Die iden worden al wt vrancryck verdreuen ende daer nyimmermeer weder te comen Ende alhoer goeden worden toe gheslaghen.

Dat Epland gheseten rhodus mit noch vijff ander eplanden daer omtrent legghende worden wt der turken handen ghewonnen van die heren van sinte jans oerden daer si mitten kersten om vochten iij jaer ende si behielden te laetsten En versloeghen die daer van des keyseres wegghen van constantinopel saten.

Int jaer **M**.ccc.ende.vi. was een consilium te ween daer die paeus Clemens die vijfte die ouerste off was. daer worden veel goeder punten ingheset voer dat goet ende salich regiment der heyligher kercken En om wt te wepen alle kettere ende ongheleue Ende hier worden oeck verenicht die minrebroeders die twisende waren van welcke een deel waren gheseten die gheestelike minrebroeders Mer die ander en hadden die naem nijt.

Dulianus een capiteyn ende ouerst vanden ketters gheseten nouarienses mit sijn huusvrouwe margareta die oeck ongheleueich was mit horen hulpers waren op dese tijt vermaert Sij worden van lede te lede ontsiet Ende teghens desen wort dat cruus xpristi ghepredict

Anno **M**.ccc.vij heeft die paeus Clemens die vijfte tot Quioens ghecanoniziet Broeder peter de marone die voermaels gheseten is Celestinus paeus die vijfte Almen daer lesen mach.

Keysers

Dese henricus was graue van lutzenburch seer strenghe in ridderslike wercken hi begheerde ouer al vrede te houden also wel te water als te lande. hi was een glorioess triumphiere ende hi bleef een ouerwonnē strijder. hi wert ghecroont vanden paeus Clemens die vijfte Ten laetsten wort hi vergaen mitte heylighen sacrament dat hi ontfeng Men leset in sommighe boecken ende dat gherust gaet alsoe dat dit gheschiet soude wesen van een monick vander prediker of der iacopinen oerde Mer mi sijn brieuen presentiert daer die prediker oerde i wort ontschuldicht van dit punt Ende dat dit valscheleich ouergheseyt wort den Eerbaeren bernhardinus die oeck eē broeder was van deser oerde en hij was een wijs man ende een gheestelic deuot priester van edel gheslacht gheboeren hij was gheschieden pryncen in des keysers hoff dese bernhardinus heeft oeck bekeert te rechte te staen teghens des keysers vrienden willende op allen punten trouwelick antwoerden Diet van desen punten bekeecht beter bescheyt te hebben die gaet totten broeders van deser oerde ende hi sel claerlike onder wesen werden van alle punten die dese saeck werende sijn &c.

vij.
Henricus
Regnierde
vijff jaer

an? mundi

Paeusen

Dese sat
xxij jaer

xxij.
johannes

Anno Xpi

Dese johannes was seer glorioess ende heerlick in punten die dat werclike lue aengaen. hi heeft gheskundicht dat boeck int gheestelike rechte gheheten Clemens ende heeftet toe allen scholen ende vniuersiteyten gheseynt. hi heeft sinte ludowicus mit veel meer heylighen ghecanoniziere welcke ludowicus was biscop van tsholse vander minre broeder oerde hij heeft rijcke bisdommen ghedeylet te ghens die veelheit der beneficien hi heeft veel goeder dinghen ingheset Ende hi heeft veel letters ende onghelouighen wt groter vuericheit verdoemt ende verwonnen &c Ten laetsten starff hi int jaer M ccc xxvij opten iij dach van december int vij jaer van dat hi paeus wert ende leyt begrauen te Quioe in onser vrouwe kercke of hi behouden is of en is dat en heeft onse here god nijt willen openbaren sinen alle deuoten ende gheeruwe dienres Item hi heeft oeck ghesticht een Carthusier clooster gheheten compassus gheleghen bij Quioen op die duxencia.

Dese ludowicus was hertoech van beyeren hi had een huusvrou gheheten mar-
griet ende was greeff willems dochter van holland. hi versmade vanden paeus ghe-
rent te werden Waer om wert hi vanden paeus of gheset daer hem grote periculē
ende last of quam. hi heeft ghearbeijt om te schoren ende te breken die eendrachtic-
heit der heyligher kercken. hi heeft oeck verwonnen fre-
dericum hertoech van oostenrijck die teghen hem ghecoren
was **E**n in die tribulacie. houerde. en versmademisse is
hi hertnecklich gebleuen ten eynde toe **T**en laetste wort
karolus ghecoren teghens hem welcke karolus behiel de victorie Ende ludowicus
vallende vanden peerde is haestelick doot gebleuen.

iii.
Ludowi- regnierde
aus. xiiij jaer.

Die arme luden van lugdunen seiden dat si hadden die derde weghe van sinte
franciscs sijn verwesen en condempniert als ketters Ende van dien isser veel ghe-
brant in veel ander plaetzen mit hoer wangheloue punten Een punt was dit dat
yprius noch die apostolen nijt en hadden int ghemeen noch eygen goede Oeck
seiden si dat yprius noch die apostolen ghe deel off recht en hadden tot die pun-
ten. die hem die heylighe scripture toe scrifte.

M CCC xiiii

Het is declarert vanden paeus johannes die xviij dat alle die gheen verwe-
sen ketters sijn die segghen willen dat yprius ende sijn apostolen gheen eyghen
goet off ghemeen goet en hadden Item oeck sijn si als ketters condempniert die
segghen dat yprius en die apostolen nijt ghebruken en mochten die macht daer
die scriftuer of spreect Noch dat si die den anderen menschen nijt voert en mocht-
ten gheuen.

Die xviij twist inder heyligher kercke was tusschen den paeus johanne den xviij.
Ende enen minrebroeder gheheten broeder peter de carbario Die saecht des twistes
was die tyrannicheit des keyser ludowici welcke keyser begheerde te breken die
eendrachticheit der heyligher kercke om dat die paeus johannes hem inden kan ge-
daen hadde Ende daer om heeft ludowicus voerghenoemt desen petrum seer op ge-
toeghen ende heeft hem gheert als god Mer hi en vorderde nijt Want het is daer
toe ghecomen dat petrus quam neder vallen voer des paeus johannes voeten Bid-
dende ghenade die hi oeck uwerff Noch tans was dese petrus alle sijn leue lancck
gheacht als een vyant der kercken.

Sintē thomas van Aquinen gheseten die heylighe doctoer vander predica-
oerde wort ghecanoniziet int vijftichste jaer na sijn starffdach vanden paeus jo-
hannes den xij.

Thomas biscof van erffordt wert ghecanoniziet.

Rudowicus biscof van tholosanen wert canoniziet en was des conincs soen
van sialien ende was vander minrebroeder oerde.

Keysers

Dat boeck gheseten Clementine wert vermaert ende verbreet Ende wort toe
allen vniuersiteyten gheseynt vanden paeus iohannes die xij.

Johannes paeus die xij heeft wt die boeken sijner voervaders vergadert en
gevonden dat in sinte benedictus oerde hebben gheweest xxiij paeusen hondert en
lxxxij Cardinalen Item Mt. cccc ende lxiiij archibiscoppen Item drie dusent
v^e ende ij biscoppen Item xv dusent ende lxx abten En vijff dusent vijff hondert
vijff ende vijftich heylighen die al ghecanoniziet sijn.

an^o mundi

Pausen

Anno Xpi

Johannes mandeuill een doctoer in medicanen ende een vroem ridder te wapen
ne ghesoren wt englane was omtrent dese tijt vermaert Dese heeft volbroecht een
wonderlike pelgrimaetsi vol na alle die werlt Ende hi heeft die bescreuen in drie
rehande tale wat hi ghesien off ghehoert heeft.

Odericus een heyligh man vermaert van veel miraculen die hi dede. hi reysde
in Alphen ende in indien van die een plaetse totten anderen prekenende dat ewangel-
ium ypriski hi was een minrebroed Ende heeft vier heylighe martelare lichamen vā
sijner oerde Bij grote mirakel veruoert van die stadt gheseten hornes all ouer zee
tot int hoechste indien in een stadt gheseten carram dese heeft oec bescreuen sijn
pelgrimaetsie.

Gherardus van kononien van onser vrouwen Broeder oerden was te paris
vermaert een groot doctoer van wijsheit ende leringhe Ende na dat hi veel boeckē
ghemaect heeft is hi ghestoruen te Auioen.

Sibertus van beke wt almanen Ende iohannes walsgram wt Englant de
se twee waren vā onser vrouwe Broeders oerde seer grote docters die weerdich
sijn gherekent te werden mitten heerliken vernaemde manne wāt sijn veel menschen
mit woerden ende scriften wel gheleert hebben.

Onder desen paeus iohannes die xij wordē op verscheiden tijde veel Broeders
ende susteren vander minrebroeders oerden verbarnt om een valsche sect ende op-
nie dien sijn hadden.

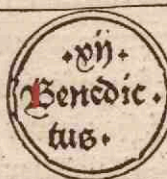
Anno M. ccc xix heeft die paeus johannes die xxij in portegael ingheset die oerde der nywe ridder's ihesu xristi om aldaer die sarracenen weder te staen ende om die kersten te beschermen Ende die paeus heeft deser oerde gegheuen veel van der templiers goeden die in dit rijck geleghen sijn.

Anno M ccc xx waren twee menschen ee out ende een jonghe te brant toe ver oerdest om eenre sonden wil Ende doe si beyden ander columpnien gebonden ware ende dat vuer om hoer ontfleken was. Wert die jonghe aenroepende den joncfrou maria ende moeder gods ende hi wert vander columpnien verlost ende ghing doer den brant ongheweest Mer die oude mensch verbrande te mael Doe stichtede die paeus johannes op dese plaetze een Cappelle die hij hiet. die cappel van miraculen die gheschiede te Auioen.

In dese tijt worden te parijs veel menschen ghebernt die gheseten waren begar den om eenre hande ongheloue wil want onder een ghedaent van goede wercken begeerden sij quact te verwercken Ende die alre ouerste ende generael vander minbroeder oerde gheseten michael mitten ghenen die mit hem toe vielen sijn gewesen ketters te wesen ende onghelo

vi^m v^c xxij

ughe dat ghetal van deser oerde ende oeck ander mit deser ongheloue besmet die ver sarnet worden was C en xiiij.

Tholosaen
sat. vñ. jaer in.
maet ende xvij
daghen.

M ccc xxij.

Dese benedictus was een monick van dat cloester hollensis van sinte kernaerts oerde hi plach te heten jacobus de furno Van sinen jonghen daghen was hij altoes van goeden leuen ende was doctoer inder godheit Ende doe hi paeus wert heeft hij reformiert sinte benedictus oerde ende sinte kernaerts oerde in allen plaetze daer des van node was. hi hiele hem seer hard ende straf in beneficien tegheuen Ende om dat die beneficia nijt en soude ghegeuen worden den onweerdighen daer om heeft hi een statuut ghemaect dat al dus beghint benedictus deus in donis etc. hij priuierde en ontnammer veel hoer beneficien diet onweerdelick besaten. hi was een vuerich liefhebber des kersten geslues mit groter strengheyt daer om warenden veel die hem nijste lief en hadden Hij was also straf ende strenghe dat hi nauwelick sijn maghe ende vrienden woude kennen segghende dat die paeus ghen maghe of vrienden en hadde.

Keysers

Een yammerlick en een beclaghelick openbaringhe is geschiet enen clusenae in teghenwoerdicheit des paeus innocencij doe hi noch Cardinael was Ende hi seide ic heb ghesien die sielen der menschen neder dalen inder hellen ghelijck dat seer dicke snee neder valt Mer totten vegheuer heb ic ghesien dat die zielen ned dale de ghelijc dunne snee. en alleen sach ic drie zielen igaen totte ewigen leue dat was een Biscops ziel. eenre weduwe van wmen haer ziel Ende een prioers ziel vand carthusier oerde Ende daer na hadde die paeus grote begheerte totter Carthusier oerde

Ouidoes gheest heeft veel dinghen gheopenbaert hi wmen in die stadt Alexpi daer een suuerlic cleyne boeck of bescreue is

In anderde jaer dat benedictus paeus wert was op sinte symon ende judas der apostolen dach te vesper tijt also groten en scielske wijnt tot veel plaetzen inder werlt

an? mudi datter veel kercken cloesteryn husen ende ander ghetymmert off neder vielen Ende dat

Paeusen loet daer die kercken ofte husen mede ghe: det waren waede seer verre vander kercken Mer dese wijnt en duerde nijt lang.

anno xpi

In dese tijt waren te parijs alre vermaerde grote subijl meesters in der Astronomie dat is die weten: scap hebben vant ghesternte En waren aldus gheseten johannes de liguerijs. johannes van sassen johannes de muris Ende een groot philosoeph ofte meester gheseten buridano die eerst began die opinie der modernen.

Ludolpho ee prior vant carthusier cloester tot straesborch heeft dat leuen ihesu xpi seer heerlike bescreuen mit meer ander dinghen.

Het is declareert vanden paeus benedictus die xij. dat die zielen welcke mit gheen vlickte der sonden besmet sijn daer sijn om ghereyniche soude werde dat si noch te voert als hi vten lichaem verscheyden sijn dat aenschijn gods aenscouwe Ende anders te ghelouen off te prediken is ketterpe.

Omtrent dese tijt stont daer op bouen inden lande een die hem seluen noemde te wesen een coninck der Armeneder dese vergaderde veel liches volcke van nette bouen rustiers bedelaers etc Ende versloech al die joden tot allen plaetzen waer dat hijsen vijnden ofte crighen mocht Mer ten laetsten wert dese coninck der Armeneder gheuanghen van ludowicus van beperen die hem dede doden En alle dat volc dat hij vergadert had verstoede hem ouer al een yghelijck daert hem gheliefte.

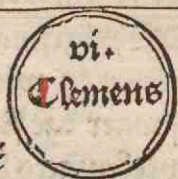
In jaer ons heren **M ccc xxxv** wert ghesundiert ende gesticht dat **C**arthu:
ser clooster binnen **C**olen op die plaets alst te ghelouen is daer sinte seuerijn sach
sint martens ziel op ghevoert werden inden hemel mit enghelschen sanc.

Omtrent dese tije was also groten
water vloet nijt comende vanden re:
ghen **M**er wter eerden opspringende
al tottet heechste van sommighe bergē
daermen gheen water ghewoenelick
was te sien **I**tem te **A**uioen voermē
mit scuten langes d' strate veel brug:
ghen ende toernen vielken neder want
het water dat eertrijck onder wt wel:
de **E**nde dede alle die werlt doer grote
scade.

Anno **M ccc** vloij in des paeus cle:
mens tijden begant omtrent onser vrou:
we lichtmisse tot **A**uioen alte seer te ster
uen duren de een jaer lang daer na quam
die sterfe in vrancrjē italiē ende **A**lma
nien alsoe ouer lastich ende groot datter
nauwelick ghenoch leuendighē lude wa:
ren die dode te begrauen **I**cē daer waren
veel derpen al wt ghestoruen die langhe
tije ledich stonden

viij^m v^o xxxiij.

Dese **C**lemens was gheseten
petrus rogerij en was een monic
vā sinte benedictg oerde en wert
te parijs een meester mō godheit eē

Lemomienfis.

Dese sat v jaer vi. maent ende
vvi daghen.

M iij^o xxxiij

Dese **C**lemens was een seer duechdelick
man in woerden ende i wercken hi heeft veel dinghen ghesaffet die sijn voervader
benedictus alte strenghe had gheordiniert. benedictus strengheheit stont te pri
sen. **M**er **C**lemens goedertierenheit was veel minliker dese **C**lemens was een
heerlick prediker ende hij heeft veel sermonen ghemaect hij en liet niemant van
hem onghetweest gaen hij wert paeus ghecozen int jaer **M ccc** xliij.

Guido van pirpiniacien was eerst generaet van onser vrouwe broeder oerde
daer na wert hi biscop maioricensen de ten laetsten biscop eluensis hi is een doe
toer onder veel ander seer gepresen **E**nde ghelijck die ander de helyas heeft hi vue
lich gheweest in dat huus des heren. hij heeft ghemaect een boeck gheseten **C**orre:
torium juris. ende veel ander boecken teghen alle onghelouighe ende ketterpe wel:
ke boeck hi screef ter eerē heer ganselijn cardinael van albanē hi heeft ouermits
gwoetheit sijnre goeder wercken die werlt seer verlicht.

In jaer ons heren **M. CCC.** si wert inder lucht ghesien een alte wonderlike ding van vuer dat vanden natuerliken meisters gheseten is candela wtonda

In dit seluer jaer is op ghestaen die seer quade ende venijnde secte der gheselbroedes die hoer selue oec penitenten of cruys broeders hieten **E**n si vergaderden eerst in hoech duutslant ende sijn ghecomen in neder duutslant ten laetsten all toe in walslant toe. Bij dese gheselbroeders toe vielen menigher ley menschen **A**ls ghe

Keyfers

leerde en ongheloeuende edel ende onedel sonder wt neminghe der personen worden si al ontfanghen dese al dus vergadert deden hoer pelgrimaet si reysende van die een stede totten anderen nymermeer en bleuen si twee nacht in een plaetse dan des sonnendaghes **S**i hadden een cruxifixe in hoer banier ende deden alte grote penitencie want alle daghe maecten si hoer seluer twee werff alte mael naect als des moedighens ende esauonts alleen hebbende een cleet om hoer lenden en sloeghen hoer seluen mit scorpionen ofte ghesellen die knopen hadden mit naelden. soe dat tot elcke slach dat bloet wt hoer lichaem liep ende si songhen seer weenlick in duutscher taal al dus **S**laet v seer. doer ypristus eer. doer god so laet die sonden meer. die songen

an? mundi

si nedervallende mitten aensicht ter eerden wert ende wenende weder op staende maecten si dat volck mede scrypen dese pelgrimaet si duerde xxxij daghe lang ende een halff **E**nde niemant en conde gheweten wie die ghenen waren diet begonnen of wt wat lantescap dat si waren of waer dat si eerst begonnen **E**nde en hadde die paus hem nijt verboden si souden veel quaets begonnen ende ghedaen hebben.

Pausen

Anno Xpi

Omtrent dese tije stont op een nywe marcgreff van brandenburch vensende ende seggende hem te wesen die marcgreff waldemarus die laetste begrauen was en seyde dat hij nijt begrauen en was **M**er dat hij in verre lande geweest had daer hi penitencie ghedaen had dese woerde en deser ghelijck sprack hi veel so datter veel luden meenden al waers ende gheloeften hem. **T**en laetsten werket vernomen dat tet all loghen was ende dattet een rustier ende een kaerl was die alfulcke dinghen visierde doe veriaechdense si hem ende bleuen bij horen eersten marcgreff.

Johannes van sachon van onser vrouwe broeder oerde was een groot ghesleert man inder godheit ende inden gheseliken rechten hij was seer vermaert te preken ende in enghelant.

Dese karolus was coninck van bemien een cloeck listich en wijs man dese wer-
keper ghecoren doe die houerdighe ludowicus noch in leuendighe liue was. ende
dat gheschiede wt beuele des paeus clemens **E**nde want hi oetmoedelick begheer-
de sinte peters benedixie ende vanden paeus gheueent te werden na maniere der

Omtrent in dese tijt worden ouer
al almanen die joden gebernt want
si venijn gheworpen hadde in die fon-
teynen ende putten **A**ls sommige va-
ren gheleden hebben.

Calparandg cardinael van sinte
peter ad vincula een deuot prelaet en
een vrient alre gheesteliker menschen
is vermaert.

iiij.
Karolus.
xxxj.

jaer.

andere goeder coninghen daer
om verginghe hem wel in alle
punten hij had victori teghen
sijn vpande hi heeft veel statu-
ten ghemact **M**er bij sonder-
ling heeft hi een alte behulpeli-
ken recht ofte wet gheset voer
alle gheestelike lude ende geeste-
like goeden die noch ghemee-
lick hiet karolina **T**en laetsten
sterf hi en wert te praghen begraue

viij. v. plij.

Dat gulden jaer wort van **C**lemens die
paeus verleyt van vijftich jaer tot vijftigen
om corcheit des menscheliken leuens dat bo-
nifacius die viij geset had van **C** tot **E** jaer

Lemonicensis
sat x jaer

.vi.
Innocen-
aus.

MCCC plij

Alte groten strijt was tusschen philippu coninck
van brabant **E**nde **E**dwardum coninck van
englant daer gheschiede alsoe groten doot slach dat
die zee bij vlaenderen een deel daghen scheen ghever-
wet te wesen mit bloet

Sinte puo wt britanien doctoer inden rechten
wert ghecanoniziet hij was der armer menschen
aduocaet ende v. r. spraect.

In jaer **MCCC** plij opten vij dach van septem-
ber was te romen ende in veel stede in italiën een eert
beueninghe so datter sinte pauwels kerck te romen off
neder viel ende mit veel ander ghetymmerde husen

Dese innocencius had al-
le gheestelike luden liefst hij
heeft doe tymmeren i brabant
rijck bij sinte **A**ndries te-
gens **A**uioen ouer een car-
thuser cloester **E**nde heeft
der seluer oerden gegheuen
veel preuilegien ende wert
in dat cloester nae sijn doot
begrauen hij was eerst ghe-
heten **S**tephanus aelberts
soen ende was alte gheleer-
den man inden rechten **J**ee

i deses paeus innocencius ande jaer worden tot **A**uioen des dijn daghes na pijs-
teren ghebernt twee minrebroeders om een ketterge ende ander punten daer si me-
de besmet waren.

Int jaer **M. ccc l.** was een lefmeister gheseten paulus die seydet dat die maghet maria ontfanghen was in erfsonde **Ende** voer alle die clerckē ofte ghesetelicheit ende voer dat ghemeen volck inder stādē van cracouen viel hij neder ende sterff gheuende die gheest eer dat sermoen wt was. ghelijck alst bescrijft meester henrick van hessen van welcke werck worden ander doct oers seer verueert die op dese materie scriuende waren.

Keysers

Johanna coninghinne van francrjck was een alte duechdsame en oetmoedighe vrouwe **Ende** het is wel te ghelouen dat si een heyligh mensch ghestoruen is int jaer ons heren **M ccc xlix.**

Petrus de casa was eerst een generael prior van onser vrouwer broeder oerde hi wort namaels biscop te vasionen ende patriarch van iherusalem hi was een exempel der duechden. een spiegel der leringhen. Die miraculen doer hem ghedaen bewijfen hem mit xpristo te regneren.

an? mundi

vi^m v^c lij

Paeusen

Sinte brigitta een alte heyligh wedue vten rjck van swaue was in dese tijt sij had van god veel openbaringen die grote onderwijs gheuen in allen staten der heyligher kercken **Sij** heeft ghesticht ende begonnen een oerde daer si patronisse of is. hoer hoechtijt houtmen opten xxij dach van julio.

Anno Xpi

M ccc lij

Sinte saluatoers oerde diemen gemeenlick hiet sinte brigitten oerde wert op dese tijt ghesticht en begonnen welcker reghel onse here god seluer ghemaect heeft.

Omtrent dese tijt waren veel eertbeuvinghen in veel plaetzen **Ende** die stādē van basel viel alte mael om. mit veel castelen omtrent lxxx. daer omtrent legghende die menschen woenden in die bosschen als beesten ende en dorsten nijt comen in die steden **Oeck** waren in dese tijt veel oerlogghen pestilencie ende duertijt **Dat** eertijt gaf wt eenrehande stinckende wit water dat stercke castelen en stede om geworpen heeft **Item** dit was een seer sondigh tijt **Want** veel ketterpe en valsche sekte stonden op **Ende** die houerdpe valscheit en boesheit wort altoes groter ende groter in sinte brigittē eerste boeck int xlv capittel staet ghescreuen na rechte wechtereicheit soude die werlt mit recht vergaen want si nu veel quader is dan hij noechtijden doe si mitten diluue verging. **Mer** die barmhertichheit gods spaert noch die werlt om bedē wil der heyligher menschen.

Johannes de rupeſciſſa een minre broeder ſeyde dat noch veel dinghen ſouden gheſchieden als van twee antikerſten. van deſtructi der landen ende ghemeen verſuering ende onderwerpinghe der gheſtelicheit **E**nde dat noch alle die werke ſoude comen totten gheloue ypriſti **N**och ſeyde hi dat veel ande dinghe deſer ghelijck hem gheopenbaert waren van onſen here ihesu ypriſto voer die jaren ons heren **M. ccc** ende **lxxx**. **M**er die punten en gheſchiede noch en volcheden niet als hi gheſeyt had waer om wert hi inder vangheniſſe gheworpen daer hi veel ſcreef van toecomende dinghen **E**nde ghi ſult weten dat van beghinne des kerſten gheloues hebben alfulke menſchen gheweest die toecomende dinghen wouden voer ſeggghen **M**er alle die ghene die een ſekker tijt wouden voerſeggghen te gheſchieden van die grote ende verborghen dinghen die god die vader heeft gheſet in ſijnre macht ſijn al bedrogen **E**n daer om en ſekmen niet meer ghelouen alfulke openbaringhe ofte voerſagherſ der toecomenden dinghen.

Omtrent deſer tijt was in hollant in die ſtede vā delſt een deuote vrouwe welcke had die teykenen ende die wonden ons heren ihesu xpi in handen en in voeten.

Eclipſis der ſonne opten dach van december duerde xvij. vren lancck.

Omtrent in deſe tijt toe liet die keyſer ende verhengdet den **C**oer vorſten dat ſi toll wagghenghele ende ander ſcatinghe ſouden ontfangghen ende eyſchen een yghe: lye in ſijn lant dat den keyſer plach toe te behoren **W**aer of opſtont een grote diſputacie want ſommighe wouden ſeggghen dattet niet en betaemde die landen alſo te ſcatten ende ten been toe off te nemen want ſij dan gheen macht en behiel den hoer vanden te weder ſtaen **S**ommich ander ſeyden dattet redelick ende betaemlic was op dat der coer vorſten landen niet ſwaer en ſouden beſtaet werden aenſiende datter veel princen hoer contrari waren niet vragghende na hoer gheboden **E**nde waer om dat deſe heren ſullen hoer landen meer beſcatten dan ander heren hoer onderſaten doe mit dat ſi nochtans gheen onderſtant en doen den ghenen diet van node is en die ſij ſculdich ſijn hi ſtant te bewiſen hier o wat vā be yden die beſte ſaecht is. dat oer del beuel ic dient toebehoert **E**n wat hier off die grote poete **E**neas gheuoelt heeft machmen leſen heel ende all inder hiſtorie van kenen **M**er dat weten wij certeynlike. hoe dat deſe diſputacie. dus off anders concludiert wert dat nochtans die werke hoer loep niet offen laet van die gewoentlike onſtantaſticheit ende ydelheit want die wiſe man ſeyt datter onder der ſonnen loep niet ſtantaſtich en is **M**er al iſt der ydelheit onder ghedaen et.

Die paeus innocencius die vi heeft int sticht van Auioen in nywer derp ghesicht ende fundiert een Carthusier cloester Ende ter bedde des keyfers heeft hi ingheset zwindaghes na beloken paeschen te houden die hoesticht inder kercken van die speere ende naghesen ons heren ouer al almanien ende bemien.

Keyfers

Die schole ofte vniversiteyt van praghen wort omtrent dese tijt ghesmaect ende wort begheft mit veel priuilegien vanden paeus innocencius die vi om sonderlinghe bedde wil des keyfers karol.

Ecclipsis vander sonnen was int beghinsel vanden meert ende duerde twee weelanc.

Omtrent dese jaren wast alte bijsteren ende argghen tijt En dat volck was oec seer onstantastich.

Die Constitucie gheseten in vinea wort int eerste jaer van urbanus gheopenbaert teghen die sonde der symonpe te romen bij sinte peters.

an? mundi

vi^m v^c lxiij.

Pausen

sat viij jaer

Anno Xpi

M ccc lxiij

Dese urbanus was abt van massilien van sinte benedictus oerde doctoer inde gheesteliken rechten. hi wert ghehouden voer een heyligh man hij dede prediken dat cruys xpristi teghen die turken. Ende ten laetsten wert hij vergheuen ende starff Tot desen urbanum was sinte brigitta van xpristo gheseynt om die confirmacie van hoer regule.

Katherina van senis een maghe van alte groter heylicheit. Meister Jordanus vander prediker oerde was haer biechtvader ende heeft haer leuen bescreuen En starf int jaer ons heren M ccc en lxxx. En seyde dat urbanus die vi die rechte paeus was sterckende sijn deel En prophetierde oec van toecomende twisten En had hij hoer sinte katherinam sinte brigitten dochter ende meer ander heylighe menschen mannan ende vrouwen.

¶ Veel saken werden ghegheuen vanden gheleerden waer om dat die menschen al so arch ende quaet sijn Ende onder alle is een die meeste saeck dese dat die ouders hoer kinderen onghedwonghen opvoeden ende laten hem alle hore wille ende ghe: nuechte bedriuen. Want als die dertienheit van quader ghewoenten verwandelt wert in een natuer so en can si hoer nijt seamen noch ontfien Ende si werden her: neekich totter tijt toe dat si morwe off buuchsom ghemaect worden mit oerloghe mit armoede mit arbeide of mit ander verdriet. Die gheen die sijn kinderen nijt en dwinghet hi maect hem selue een ghesels.

¶ Omtrent dese tijt op sinte Nicolaus dach vochten twee ridders een kemppe in teghenwoerdicheit des conincs van vranerijck ende mit meer edel mannen Ende nyement van beyden en wort doot gheslaghen.

¶ In dese tijt wan die Coninc van Englant weder volna al Aquitanien van den coninc van vranerijck die johannes gheheten was.

Dese gregorius
sat vij jaer.

Anno M. ccc lxxij was te lubeck een scholier die vij jaer sloop sonder wacker te werden En daer na dat hi wacker wert leefde hi langhe tijt.

¶ Dese gregorius placht te heten petrus de bello forti Hij was wt dat sichte van lemonienfis. dyaken Cardinael. hi sterffte romen in die vrede gods Ende na he: quam grote tribulacie ende verdriet Als onse here god gheopenbaert had sinte bri: gitten datter tribulacie toecomende soude wesen om die sonden der Clercken en d: gheestelicheit.

¶ Die Alre rijkste stadt van Egipten gheheten Alexandria wert ghewonnen van petro coninc van iherusalem ende van Cypers Ende daer toe was een groot hulper petrus thome een heyligh man van onser vrouwen broeders oerde patri: arch van constantinopel ende des paeus segaet.

¶ Petrus thome een heyligh man van onser vrouwen broeder oerde was bisop te patten. patriarch van constantinopel. een heerlick doctoer en een stout kanner dragher des alre ouerste conincs. hi heeft veel victorie ghehad teghen den onge: louighen ende hi heeft veel boecken ghemaect ende bescreuen hi heeft veel miraculen ghedaen. hi is ghestoruen in dat conincryck van Cypers in die stadt van fama: gusta opten dertiendach.

Dese wenzelaus was des voerghenoemde karolus soen Ende wert coninc
 ghecoren doe hi noch een kinne was bij sijns vaders leuendighen lue Mer mee den
 lande welker coninc een kinne is. hi en was niet forschoudich om sijn rijck te
 regieren Noch hij en dede niet goets dat weerdich is te scriue Want hi was niet
 als Nero en versloech veel eerliker mannen buten sijn
 Regnierde **Wenzelaus** scult daer om wert hij nae veel vermaninghe vanden
 vijn jaer. Coervorsten ofgheset. hij besmetede sijn edel jonckhe
 joechte niet groter onauflheit hij veronnedelde hem seer
 van die zeeden ende duechden sijns vaders ende liefde totten eynde toe sonder eer
 haerheit waer om en wort hij oec niet mitten keyserlike ewen ghecouent Item die
 vaderlike eerhaerheit ende wijsheit was meer gegaen tot sijnen Broeder sigismund
 dum als hier na gheschiet sel werden etc.

Keyser

Regnierde
vijn jaer.

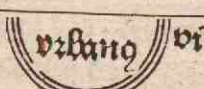

als Nero en versloech veel eerliker mannen buten sijn
 scult daer om wert hij nae veel vermaninghe vanden
 Coervorsten ofgheset. hij besmetede sijn edel jonckhe
 joechte niet groter onauflheit hij veronnedelde hem seer
 van die zeeden ende duechden sijns vaders ende liefde totten eynde toe sonder eer
 haerheit waer om en wort hij oec niet mitten keyserlike ewen ghecouent Item die
 vaderlike eerhaerheit ende wijsheit was meer gegaen tot sijnen Broeder sigismund
 dum als hier na gheschiet sel werden etc.

Dese Urbanus die vi wert paeus ghecoren vanden Cardinalen binnen romen
 meer wt ontsich der romeynen dan si deden wt hoer selfs vrpe wille Ende want de
 An. mudi v^m v^c lxxij

An. mudi

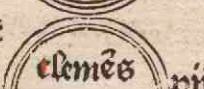
Dese urbanus sat
vi jaer.

se urbanus den Cardinalen strafte
 van hoer lichtueerdicheit daer om
 worden si toernich ende wpsden van

Paeusen

Dese Clemens sat
xv jaer

Romen tot die stadt fundorum seg
 ghende dat dese urbanus gheen recht

Anno Xpi

MCCC lxxij

ueerdich paeus en was Ende lo

ren in dat seluer jaer enen anderen teghens urbanum die gheseten was Roertus
 de gebennis cardinael der xij Apostolen dien si hieten Clemens die vij. dese Cl
 mens regnierde in vrancrijck xv jaer Ende daer off op stont een grote ewist inder
 heyligher kerckeduende wel xl jaer lanc.

Item dese urbanus die vi heeft ingheset ende ordiniert die weerdighen hoechheit
 van onser lieuer vrouwen visitation feestelick in der kercken te houden ende oock te
 vieren des daghes na der octaue van sinte janss baptisten Ende om doctet ghemeyn
 volck verweckt mocht werden tot deser weerdigher hoechheit so heeft hi ghescheyt
 allen den ghenen die inder staet der gracen staen ende tot deser hoechheit comen mit
 deuotie horende die ghetijde al die octaue doer. al alfulke oflaten ghelijck urbanus
 die iij ghescheyt heeft vanden heylighen sacramente Ende dit dede dese urbanus o
 dat doer die gheseden ende uidenten der glorioser maghet marie die heylighen kerck
 mocht comen tot eendrachticheit Mer hi en gaff van desen oflaten gheen brieuen
 daer om bonifacius die ix heeft die hoechheit confirmiert geuende daer off sijn bul
 len.

Int jaer ons heren M ccc lxxxviii gheschiede een wonderlike en een ongehoerde
plaghe tot **A**ken te colen ende in veel ander steden bij den Rijn Want veel menschen
van beyden kunne man ende wijs spronghen al dansende Ende ten laetsten als
onfinnighe menschen vielen si neder ter eerden

En die Rijn was onghelike meer en groter dan si ghwoentlick plach te wesen
Item Anno M. ccc lxxxviii gheschiedet in een stede gheheten caluen dat die ar:
chibiscop van mepdenburch danste mit eenre vrouwe tot midder nacht toe Ende
daer brack een balck van die camer so dat hi van daen liep ende brack sijn hals en
die vrouwe mit hem.

Vintencius de valencia een heyligh man vander prediker oerde seer vermaert
van veel miraculen dese wert namacks getanoniziet van kalixtus de iij int jaer
ons heren M cccc lvi Item bernhardus was sijn discipel.

Johannes balestarij van onser vrouwen broeder oerde was een doctoer on:
der ander doctoren in groter glorien seer vermaert Ende blenckende in duechden
rustede hi inden here na dien dat hi veel boecken hadde ghemaect.

viij^m v^e lxxxviii

Sinte Andries een prior van onser vrouwe broeder cloester tot flores wert
biscop festilanus hi was van groter heyligheit seer vermaert En ten laetsten nae
grote wercken der duechden sterf hi ende rustede inden here Sijn lichaem wort ver
uoert tot florens daer veel miraculen gheschieden.

M ccc lxxxviii

Die vijf twist inder heyligher kercke was veel argher ende subtylke dan enich
ander daer voer off ghescreuen staet Sij was also commerlick ghestelt soe dat die
alre gheleerste mannen ende die oeck van groter consienien waren niet en wisten
te ondersepyden. wien datmen van beyden soude houden voer een rechtuerdighe
paeus Ende duerde bij na xl. jaer lang tottet consilium van constancien in welc:
ke die paeus martinus die vijfte ghecoren wert Ende men wist in xxxix jaer niet
wie dat die waerachtighe paeus was tot die jaren ons heren M cccc vij die ghes:
chiede aldus pannerlic mit grote scandalizacie onder die ghestelicheit ende tot
grote periculen der zielen om grote ongheloue kettery. ende ander ghebreeclicheden
die doe begonsten wt te spruyten. want inder heyligher kercke teghens den ribel
en gheen disciplijn en was Somnich segghen dat dese twist began int jaer ons he
ren M. ccc lxxxviii.

Bartoldus ende baldus dese twee waren omtrent in dese tijt vermaert die
meeste legisten dat sijn meisters inden weerliken rechten.

Meister gherit die groot was in dese tijt in conste ende in groter heyligheit seer vermaert hi stichtede tot deunter dat fraterhuus ende hi heeft veel bescreuen.

Meister jan Rijsbroch een duoet en verlicht man heeft veel dinghen in duitscher taal bescreuen.

Reysers

Henricus opta een vermaert doctoer inder godheit Ende Henricus de cassia oeck een doctoer inder godheit dese twee waren te vpenen iumaert Als twee gro- te lichten der werlt.

Franciscus martini was in sijn tijt een cpraet ende een sonderling heest der doctoren inder godheit hi heeft ter eeren onser lieuer vrouwe patronisse der Carmeliten ghescreuen een boeck vander heyligher ontfanghemisse des onbevleete moeder gods ende maghet marie.

Na dat die paeus urbanus die vi ghestoruen was te wmen wert een ander in sijn stede weder paeus ghecoren ende hiet eerst petrus de thomacellis En wert hier ghenoeemt bonifacius die ix En die twist wert continueert en veruolcht ee.

an? mundi

vi^m v^c xcij

Paeusen

dese sat xv jaer **Bonifa:** aq
ix.

Int jaer ons heren **M ccc xcij** began die vni- uersiteyt van erfforden Ende wert confirmiert van bonifacio die ix.

dese sat xxij.
jaer

Bene: dicto xij

Anno Xpi

M iij^c xciiij

Dese benedictus wert paeus ghecoren tot Auioen in des paeus Clemens stede. Hij was eerst gheheten petrus de luna. hi leeftde tottet consilium van constans En hij en woude oeck doe niet ghehoersam wesen Mer hi bleeff alene iubar Ten laet- ten doe hi soude steruen int Rijk van Arragomien ghebode hi sijn Cardinalen dat si volbroech si ter stont na sijn doot souden i sijn stede enen aderen paeus kieser dat si volbroech ten Ende coren aldaer een die gheheten wert Clemens die viij Ende verhoeren he als een afgod Mer si en vorderde niet.

Want dese tijt seer periculoeff was ende die ghestelicheit in groter twiste stont so heeft die duuel sijn tijt verwacht Ende heeft verweckt. die ketterpe johannis wylkeeff in Englant Ende johannes huus in bemen Ende iheronimi in praghen dese hebben onder ghedaente van oetmoedicheit alte veel quaets ghedaen. want hi te mael seer arke yden om die staet der heyligher kercken te verdestrueren Mer int consilium van constans worden johannes huus ende iheronimus verbernt die johannes wylkeeff discipulen waren die een. ee jaer voer den anderen en alle be- na bekoep op enen dach.

Driewesley manier en loep der tijden werter gheuonden die hem in een wonderli-
ke ordinaeie verandert Ende daer na regiert hem alle die staet en condicie deser
werlt Die eerste is die loep der oueruloydicheyt Die anderde 8 behoeflicheyt En
die derde staet in maticheyt Item als die oueruloydicheyt der tijtliker dinghen ye-
ment toelacht so sijn die menschen wel ghemoet en seer vrolick. si begripen dan gro-
te dinghen te doen. si opvoeden hoer kinderen in groter derticheyt en begheerense tot
groter staet te brengken. dan so comen si tot houerdye en vermetelheyt daer lichtelic
veel tijts twist en parthie of coemt Mer als niemene gheleert en heeft die een den
anderen te wijken dan ter tijt toe dat men ouermits striden weder coemt tot armoe-
de so coemt men inder staet der behoeflicheyt. want als men arme ende behoeflick ghe-
worden is so leert men wijsheyt en mit verdriet onderwijnt men dat men alle begheer-
licheyt laten moet en arbeiden alleen om nootkracht te vercrighen Ende als dan so
leert men voert in maticheyt en in sorchuoudicheyt Mer want die maticheyt we-
der in brengket rijckdomme so wert oeck dan des menschen herte weder opgeblasen
tot houerdye en moet oeck wandren in die ommeloydicheyt der ewigher onstantastich-
heyt want een ghemeen spraeck is. dat rijckdomme maect houerdye en grootheyt-
licheyt Grootheytlicheyt maect oerloghe en striden. striden in brengken armoe. ar-
moede maect maticheyt. maticheyt rijckdomme. en rijckdomme weder grootmoe-
dicheyt &c. Dit ist dat dauid seyt inden psalm dat die hese menschen wandren in
een ommegeanc.

In jaer ons heren M ccc xcix waren in ytalien vergadert wel lxxx^m menschen
welcker vergadering gheheten wert die grande of die grote company Onder desen
waren veel greuen en kanne heren Si ginghen ghecleet mit witten clederen en si straf-
ten seer die sonden der menschen Ende want die pestilencie in die landen sterclic
regnierde daer om louede si enen yghelick die tot hoer gheselschap wouden comen dat
si vander pestilencien souden vry wesen.

In jaer M ccc xcviij began dat carthusser cloester in arnsbolke.

In dit seluer jaer wert ghestichte dat cloester in wstok.

In dese tijt maecte keyser wenzelaus die gwef van meyplanen een hertoech En
in jaer M ccc xcix wert die keyser wenzelaus of gheset om sijn traechteyt en on-
seicklike leuen Ende rupertus hertoch van beyeren en palensgraef vanden rijn wert
keyser ghecozen.

Keysers

Dese rupertus ofte robertus was hertoch van beveren ende palens græff ^{opten} rijn. Hi wert keysers doe wenzelaus of gheset wort. hi was een rechtveerdich ende een goet kersten man. want Aristotiles seyt int viij boeck ethicoz dattet gheen coninck en is die in allen duechden gheen excellencia en doot. Ende salomon in prouerbijs int xij capittel seyt dat barmherticheyt en waerachticheyt bewaren den coninck. Item dese keysers wert gheset croent van bonifacio die ix. Item hi quam mit een grootschaer volcs in ytalien teghens johannem hertoch gallas. Mer hi keerde weder lidende grote scaep. Ende hi is meer dich gheacht en gheuonden als dat hi voer die rechtveerdicheyt soude liden en tribulacie hebben.

regnierde
ix jaer.

Rupertus of Robertus

Petrus de Elyaco een groot doctoer inder godheyt. Ende johannes gerson sijn discipel was oech te parijs een vermaert doctoer inder godheyt. dese twee hebben veel profijelike en salichlike dinghen ghescreuen.

an? mudi

vi^m vi^e iij

Innocentius
viij

sat ij jaer

Gregorius
viij

sat viij jaer

Paeusen

Anno xpi

M iij^e iij

Dese innocencius wert te romē paeus gheset coren in bonifacius stede. hi hiet eerst Cosmarus van perusien. hi sat ij jaer.

In dese tijt quam ladislaus coninck van apulien te romen onse een ghedaente vā vrien scap. Mer hi beroderent volc tegens den paeus. En inden oploep worden daer xi romeynen vāden meesten die den paeus gunstich waren verslaghen. waer om ruumde die paeus ende toech te viterbien ter tijt toe dat si den paeus begheerden mit groter eeren wed te hebben.

Dese gregorius wert paeus gheset coren in innocencius stede. hi hiet eerst angelus de corarijs. hi wert in sijn iij jaer int consilium vā pisen of gheset.

Anno M iij^e viij wert ludovicus hertoch van oerliens des conincs broeder van vrancrijck te driechlick verslaghen te parijs dat een oersaek was van ontallike veel quaets.

Anno M cccc viij openbaerde een comet en thans daer na verloren die van ludpelt inden strijt wel xl du sent menschen teghens Johan die elect te ludpelt was.

Item die heren gheseten prietken steden teghens den coninck van polen ende si worden verslagen tot xl du sent menschen toe.

Dese sygismundus was coninc van vngarien een alten kersten en oetmoedi-
ghen man. hi was also deuot en goet van leuen dat hi na sommigher luden menin-
ghe mit recht soude hebben gheweest ghecanoniziet. hi heeft die heylighe kercke die
in groot liden en tribulacie en die volna mistroestich ghe worden was te hulp gheco-
men mit sijn wonderlike cloecheyt en wijsheyt. **E**n
om die heylighe kerck te brengen tot eendrachtic-
heyt so en heeft hi he selue noch vrienden noch goet
niet ghespaert. hi had ix strijden teghens den turken
daer hi alen victori of had. Item alle die heylighe
en prijslike punten die ghescreuen sijn van die keyser Constantino Theodosio
Carolus Ottone en vanden anderen goeden keyseren die machmen oeck sekerlick
desen sygismundo toe scriuen. Item hi wert keyser gecoren int jaer ons heren **M**
cccc ix na dien dat hi in vngarien xxij jaer regniert had. hi wert ghecroent van
den paeus Eugenio die iij.

sygismundus
ka
wylus.

regnierte xxvij jaer
soen en wenzelaus
broeder.

des alexand wert
paeus gecoren int
consilium van pijsen
hi hiet eerst petrus
de candida en was een minrebroeder.

alexand

Griecck
sat een jaer.

v

xxij
johannes.

sat iij jaer.

M iij xij

Omtrent dese tijt wert te pijsen een
consilium ghehouden om te maken een-
drachticheyt ind heyliger kercken. mer
legh dat een quaet wort den anderen toe
gevoecht en die een twist wert totten
anderen ghedaen wat twee paeusen als
gregorius die xij en benedictus die xij
worden of gheset. **E**n daer wert wed een
and gecoren hiet petrus de candida en
wort ghenoemt alexander die vijfte. de
se was vander minrebroed oerden een
groot suben doctoer inder godheyt. hi
sat een jaer mit die ander twee die of gheset waren.
Ende aldus waren der in dese tijt drie paeusen.

Dese johannes plach te hieten kalesa-
sar de copia en wert paeus na alexander
hi begonste wel te doen om eendrachtic-
heyt der heyligher kercken want int con-
silium va constans boet hi sijn paeusdom
ouer te geuen. Mer namaels wert hi ar-
gher en is heymelick voeruluchlich ghe-
worden. Nochtans en heeft hem dat niet
ghelopen. hi wert gheuanghen en doe liet
hi of mit bedwanc. **E**n hi wert wed car-
dinael ghemaect. Ten laetsten starf hi en
wert begraven te florens.

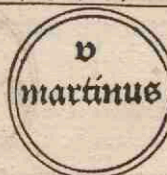
Keysers

an? mudi

Paeusen

Innoxyi

Int jaer ons heren **M cccc xvi** was dat grote consilium te constans daer dat kersten gheloue is weder op ghestaen dat langhe en veel jaren ghewagghelt had. al daer wert die twist die xl jaer ghestaen had ned ghelept. daer sijn sommighe ongheloue en kettery ghedoemt en verdoruen. En die twee capiteynen s onghelouen ale johannes hus en iheronimus worden gheberne. Item daer worden veel goed punten ingheset. Item dat seluer consilium heeft oeck gheeterminiert en ghesloten dat tot consilium wittelick en dghelick vergadt bewijssende of representierende die gemeen heylighe kercke heeft sijn macht van xpristo sond enich middel. En alle staet oeck die paeusslike staet is den seluen consilium sculdich gehoersam te wesen in dien punten welcke dat dienen tot ghemeen vordering der heyligher kercken. als i punten des gheloues en die daer an draghende sijn. Item het is oeck int seluer consilium gheordiniert dat voert an tot alle x jaren eens soude gehouden werden een ghemeen consilium. Item in dit consilium waren seluer tegenwoerdich die paeus johannes die xviij mit sijn cardinalen. En die keysers van romen segismundus mit veel princen. en het duerde in jaer en vij weken. Men leset datter in dit consilium te constans waren op een tijt xxx^m ix^c en xl personen etc.

Romeyn

sat xviij jaer

hi hiet eerst otto de columna

M iij^c xviij

Dese Martinus wert paeus ghecoren int consilium van constans. En alle die ander die paeus wouden wesen daer twiste tusschen was worden of gheset. En also is in die heylige kercke die een drachticheyt wed getomen die langhe begheert was en die oeck van node was om die heylighe kercke te beschermen. Dese Martinus was een alten machtighen rijken paeus ende een groot rechtueerdich man. hi hielt die openbaer straten veylich en vry van quaden menschen. hi dede veel ongheloue en kettery te nijt. hi heeft veel goets ghedaen daer hem seer toe ghesolpen heeft die edel prince en keysers seghemunt. Item hi had vergadt veel gheltes en schat om dat heyligh lant wed te winnen. Mer dat en hadde gheen voert ganc. want hi mitten doot voercomen wert. En corts voer sijn doot dede hi vergaderen dat consilium te basel. Hi starf int jaer **M cccc xxi** opten lesten dach van februario.

Michael van agguanis ghesoren van kononien. dese was een grote glorie en eer der staet van kononien en der oerden van onse vrouwen broeds. hi was een groot licht s gheskel kerstenheyt. en na dat hi veel boeken ghemaect had is hi ghestorven.

Vrancrjck dat voermaels in sijn bloeyen ende in groter eeren gheweest is wert nu in dese tijt mit grote tribulaci en liden seer ghequelt nader maniere dat alle tijeli dedinghen wandelbaer sijn. Item wetet dat veel fransoyen seer pammerlike verslaghen sijn buten hoer lande. als in turkpen wat si niet en wouden volghen den raet des keysers sygismundi daer om wort die hertoch van bourgoengen gheuanghen en die ander worden doot gheslaghen.

Item dat alre schoenske conincrjck van vrancrjck wert pammerlick en boven maten verdoruen van heynrick coninc van enghelant die oeck sijn weeldighe daghen niet en conste ghesliden ofte draghen mit ruste en mit vrede. Mer als hi ander liden seer ghequelt en ghepijnt heeft mit groten schade en laste sijner ondersaten is hi seluer gheuallen in een alten quaden siechte en heeft also sijn leuen pammerlike gheeynde.

Item hertoch jan van bourgoengen heeft oeck dat conincrjck van vrancrjck seer verdoruen. Ende hi wert namaels daer seluer doot gheslaghen dat een oerlaeck was van veel toecomende quaets. Ten laetsten die Cardinael vant heyligh cruyts vander carthusen oerde heeft een vrede en een versoeninghe ghemaect welcke die bourgoensche hebben ghehouden. Mer die engelschen en wouden die vrede niet houden.

Item johan van bourgoengen wert wredelick doot gheslaghen in teghenwoer diecheit des conincs van vrancrjck. Nochtans wast bestand tusschen die twee heeren want si hadden heyde dat sacrament daer op ghelijck ontfanghen. En langhe tijt hier na isser alte veel quaets of ghecomen en ghevolcht.

Ontrent dese tijt waren der twee menschen als een man en een vrouwe die mit ontamelike en dwase liefste beuangen waren. Ende doe si na hoer begheerte bi malanderen niet en consten comen sijn si gheslaghen mit een verueerlike siechte in teghenwoerdicheit des keysers sygismundi. also dat die vrouwe wechtoert starf. Ende die man en conste nauwe ghenesen. Hier wt machmen mercken hoe quaet dattet is dwase ontamelike liefste te hebben en hoe seer dattet te scruwen staet.

In jaer ons heren M cccc xix wert fundiert die vniuersiteyt van wistwijck.

In jaer M cccc xxviii wasser een maghet va viii jaren gheseten johanna wt dat greffcap van korenen die den Coninc van vrancrjck karolus desphi nam seer behulpelick was teghens sinen vyanden. Si had drie strijden teghens die engelsche ghewonnen. si broecht dat rjck weder aen den coninc. si plach die banier mit hoer selfe hant te draghen.

Keysers

Dat conincryck van bemien wert seer verdestruert vanden keysers sygismundus do en van ander heren en vorsten wt almanien om 8 ongheloue vanden hussen En die paeus dede prediken dat crups teghens hoer als teghens den onghelouigen in des keysers sygismundus xvij jaer quam die hertoech van oostenryck miten vngaers teghens die hussen En doe werter bi ween meer dan xij duisent versto- ghen daer bleef dat onghelouighe volck van hussen Ende die te lijf ghebleuen waren begheerden noch veel quaets te doen etc.

Omtrent dese tijt sijn inden hemel ghesien drie sonnen Ende corts daer na coemt in die heylighe kerk drierhande regiment ofte hoest dat is te weten dat Eugenius paeus voerdent een regiment En dat consilium was dat ander hoest En dat derde hoest waren sommich ander die den paeus eugenium nijt en hielden voer een ouer- ste noch si en hielden oeck van dat consilium nijt En veel dinghen worden hier off gheseyt etc.

an? mudi

Paeusen

Dese sat
xvij jaer

Dese Eugenius was eerst cardinael senensis. hi pdaech te hieten gabriel van veneetgen Ende wert paeus opten iij dach in marcio na dat martinus opten lesten dach se- bruarij ghestoruen was anno M cccc xxxi.

Anno xpi

Dese Eugenius wort na paeus martinus doot te romen eendrachtelick paeus ghecooren Ende hi wert sonder enich twiuel voer paeus ghehouden Mer leyder hi wert corts daer na wt romen verdreuen also dat hi int jaer M cccc xxxij heym- lick vliede vter stadt en quam te sceep tot florens sonder enich goet mede te romen daer na began dat consilium te basel daer hi verdaecht wert mer hi en compariede noch en quam daer nijt. waer om wert hi daer of gheset vane paeuscap en si cooren enen anderen als Amodeum hertoech van sauoyen tot een paeus dien si hieten felix die vijfte Mer eugenius en vraechden hier nijt na waer om op stont wed ins heylighe kercke een twist durende tot eugenius doot toe Item Eugenius vrienden en die hem gonstich waren seyden van hem veel goeder en loefliker punten Ende die hem contrari waren seyden hem ouer veel selike quader punten affmen in affsal- len saken pleght te doen Mer wat wilmen hier of segghen eer dat hi paeus wert was hi een man van goeder famen eenlick van leuen en stadic inder cellen Ende wat hi namaels dede beuelde ic god te onderzoeken Item hi heeft die stadt van romen namaels weder in ghewonnen mit hulp der venecianen en creech weder ghe- ghehoersamheyt.

Dat **C**onfilium van basel wert omtrent dese tijt gehouden daer veel goed punten ingheset en gheordiniert sijn om te reformieren en te vernemen dat hoeft en ander leden der heyligher kercken **D**it consilium had een gloriose goet beghinsel. mer een oetmoedich en een cranch eynde dat vol drucks en lidens was om der twisten wil. aldus wondlick is dat rat der auentueren **W**ant dat consilium van constans behield die macht en houenbant teghens in paeusen die ofgheset worden van dat consilium **E**n die in werter ingheset **N**ochtans hadde dat consilium van constans grote wederstoet en het en was van ghenen paeus confirmiert **M**er dit consilium van basel aldus vergadert was vanden paeus ende van ander prelaten gheconfirmiert. en dit en was nijt machtich te brenghen enen paeus tot des consiliums opset en ordinantie **M**er die voertganck van desen consilium van basel wort benomen en ghehindert alleen van enen man. **I**nt **C**onsilium van constans was een cranch beghinsel **M**er een glorioess goet eynde **M**er int consilium van basel was een glorioess goet beghinsel en een cranch eynde.

vi^m vi^c xxxiij

Eugenius wert ofgheset int jaer ons heren **M**cccc xxxix opten x dach in julio **E**nde hier op stont die xxij twist ind heyligher kercken dussende tot die jaren **M**cccc xlvij.

hertoch van sauoyen ende sat ix jaer.

M iij^c xxxiij

Dese felix wert paeus ghecoren int jaer ons heren **M**cccc ende xxxix opten xvij dach in nouembri. **H**i hiet eerst **A**modeum en was hertoch van sauoyen een out en een deuot prince. hi leefde soe lang dat hi sach sijns kinders kinderen **E**nde want hi een goet heyligh leuen leyde wort hi van dat consilium van basel paeus ghecoren **E**nde **E**ugenius wort ofgheset **E**n dese paeus **F**elix en hadde nijt veel luden die hem ghesoersam waren want daer op stonde die derde parthie van sommighen die ghenen van heyden dat is die noch **E**ugenium noch desen **F**elix wouden voer een paeus houden **T**en laetsten doe **E**ugenius doot was en begrauen: quam dese **F**elix en gaf sijn recht ouer **N**icolaos onse eendrachticheyt te maken inder heyligher kercken **E**n hi is doe gheworden cardinael van sabinen en legat van vranckrijck **E**n doe lieten of die ghenen die noch **E**ugenium noch **F**elix wouden voer een paeus houden.

Int jaer ons heren **M**cccc xxxiij wast alten groten wijnde etc.

Keysers

Dese Albertus was hertoech van oesterriek. hi had des keysers sygismundg dochter tot eenre huusvrouwe. En daer om wert dese albertus aenghenomen voer een coninc vā kenen en vā vngarien om die dochter wille wāt die keysers sygismundg dus gheen and' erffghenaem after en liet dan alleen die dochter. Dese albertus wert ghecoren tot een keysers van Almanien. Mer corten daer na wert hi vergenue en starff. som-
albertus
een jaer. wert gecore te vracvoert
int jaer **M cccc xxxviii**
opte xviij dach i martio
miche segghen dat hi starf aen dat buyckeuel
Hi was een alten duechdeliken man en alsoe
goedertieren dat alle dat volck seyde dat die
werlt alfulcken heer en prince nijt weerdich en was. hi regnierde mer een jaer. En
int anderde jaer starf hi en wert begraven bi sinen swagher sygismundum. En hi
liet after sijn wijf mit vruchte die na hoer manss doot haerde enen jonghen soen die
ghenoemt wert ladislaus en wert namaels coninc vā vngarien en vā kenen
En in sijn xviij jaer wert hi oeck vergheuen en starf int jaer **M cccc lviii**. Item
Albertus liet oeck twee dochteren after.

an? mūdi

Pausen

Anno xpi

Anno **M cccc xxxviii** na dat sygismundg die een peerle was alte prince ghe-
storuen en begraven was in vngarien in die stadt Alba. Doe wert sijn swagher al-
bertus binne vi maenden ghemaect coninc vā vngarien en vā kenen en daer na
keysers. mer leyde ghelijck dat hi schielick verheuen wert so vergin hi oeck wed' gē.

Die xviij twist inder heyligher kercken was tusschen Eugenium en Felix ende
duerde xvi jaer lang. Die saeck waer om dat si twistende. was seer vrent ende
voer dese tijt nye ghehoert. want dat consilium van basel heeft of gheset eugenium
die voer die tijt alleen paens ghecoren was om dat hi nijt en hieldē die ordmanen
en weleke die ghemaect waren int consilium van constans ghelijck als men seyde.
noch hi en was dat consilium van basel nijt ghehoersam want hi seyde en meende
dattet consilium soude hem onderdanich wesen. En daer of is ghecomen grote twist
en disputaie onder die gheleerde mannen. Die een segghen dattet consilium is lo-
uen den paens. Die ander spreken contrari ende segghen dat die paens is houen dat
consilium. Ende dit en is noch nijt volcomelike ghedeterminiert want die rechten
en die doctores en sijn hier of noch nijt concordiert ende veremicht. Mer god die lo-
uen al is ghebenedijt moet gheuen sijn vrede altoes in die heyligher kercke weleke al
tijt sijn bruyt is gē.

Dese Fredericus was hertoech van oesterrijck. En wert keyser ghecozen in die vasten doe hi omtrent xxxvi jaer out was int jaer ons heren M cccc ende xl. hi regniert tot noch toe wāt dat jaer M cccc lxxix is dat xxxix jaer sijns rijcks. Mer hi leyde langhe tijt eer dat hi vanden pæus ghecwent wert om der twiste en twee drachts wille. Mer doe die eendrachticheyt was in die heylighe kercke wert hi mit groter eeren en mit

regniert.

in
Fredericus

ten keyserlijken cwen binnen der stadt vā romen ghecwent vanden pæus Nicolaus die vijfte. Hi nam

tot eenre huusvrouwen des conincs dochter van portegael. Ende int jaer ons heren M cccc lxxi dede hi bi een vergaderen veel princen en vorsten tot Ratisspona om der ouermadinghe en last vanden turken. Ende daer proponierde hi ende seydet openbaer dattet kerstenrijck waer wel hondert milen gheminnet binnen xx jaren en hi vermaenden den heren dat si hoer soudē beyden om den turken te wederstaen.

vi^m v^c xliij

Aldwit een alte heylighen maghet was in dese tijt in hollant seer vermaert. dese heeft gheleden alte grote wonderlike siecke in al hoer lichaem als hoer naem bewijst. Si wort van god den heer gheseynt doer vuer en water en daer na ghebrocht tot een ghenoechlike plaetse.

M iij^c xliij

Int jaer ons heren M cccc xliij wert die coninc van polen en die eerweerde ghe cardinael julianus gheuanghen vanden turken. Ende die turck tractierdense seer qualiken want hi onthoefden die coninc en dede dat hoeft roeren doert lane van turken tot groter oneer en schaffiericheyt vanden kersten. Ende van dit verriet en wilken die venecianen nijt of ontsuldighen.

Int jaer M cccc xlv Christoforus coninc van denen of datien nam tot eenre huusvrouwe des margraefs van Brandenburghe johannis dochter.

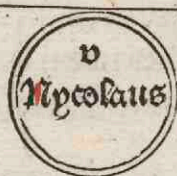
Item in dat seluer jaer gheschiedet in een dorp bi zeghekerch dat seer wonderlike hondert en lxxx menschen versmoerden daer si vergadert waren tot een brulofte en saten in groter wer scap en vruedhen.

Item die groetmoedighe prince otto hertoech van Bruynswijck en van Lunenborch starff omtrent in dese tijt seer sieckeliken.

Die keyserlike stadt van constantinopel wort ghewonnen vanden onghelou-
 ghen tureken Ende wort verraden en ghelouert van enen man van januen En die
 turek heeft den verrader van januen coninc ghemaect opten derden dach ghelouert
 als hi hem ghelouert hadde Mer opten vierden dach dede hi hem onthoefden Doe ghe-
 schiede i kerstenrijck grote bescreydinghe ellende en laste Veel kersten worden daer
 ghedoot en veel weter vercoft Die turek dede onthoefden dat dode lichaem des key-
 sers van constantinopel etc. Ende dat kersten gheloue was hi na in grieken te int
 ghegaen Dese strijt gheschiede int jaer ons heren M cccc liij Die turek bestrede die
 stadt van constantinopel alle daghe driewerf Hi had so te lande so te water flamen
 vergadert meer dan driehondt dusent menschen tot lxxvi daghe lang eer hi sijn wil-
 le daer of vercreech Die keyser en die patriarch mitten kersten manne worden als
 keesten verslagen. die vrouwen mitten maechden worden verdruct opten xvij dach
 in marcio.

an? mudi

Paeusen

Dese nycolaus was ghebozen van januen Ende wert paeus ghe-
 coren int jaer ons heren M cccc xlvij Hi sat viij jaer en starf int
 jaer ons heren M cccc lv.

Anno xpi

In des keyfers fredericus viij jaer dat is dat jaer ons heren M cccc xlvij na
 dat Eugenius opten xvij dach in februario ghestoruen was die xv jaer gheseten
 had en vant consilium van basel seer veruolcht wort. doe wert binnen der stadt va-
 romen dese Nycolaus paeus ghecoren in Eugenius stede. noch staende die twist of
 te scisma inder heyligher kercken. dese nycolaus creech grote ghehoersamheyt ouer
 all. also dat alle man verwonderde dat al sulcken slechten man van gheboerten also
 mochte die ouer hant houden teghens den hertoch van sauoyen die volnae maech-
 ofte swagher was mit allen princen en vorsten in kerstenheyt daer hi heel of ghelou-
 ten was Mer cortz in dat anderde jaer nycolai is die eendrachticheyt ghecomen.
 want Gelip heeft gheweken en sijn recht ouer ghegheuen. wat het heeft god den heer
 ghelieft sinen naem te glorificieren en te kundighen doer die verworpen en oetmoe-
 dighe des werlts Dese nycolaus was doctoer inder godheyt. ende in allen dinghen
 werelick. groot en subtyl van begrippe. hi heeft veel veruallen tynmerract si umaect
 hi heeft een grote muere doen maken om dat pallaes te romen Ende hi heeft seer ver-
 betert de stadt mueren van romen om vrese vanden tureken.

Audowicus Biscop van arelaten en cardinael starf omtrent in dese tye. hi was een man van heylighen leuen ende van groter ljd samheyt. hi dede veel miraculen. hi was een principael colunne int consilium van basel daer hi langhe wyl die presi-
dent was.

Dat gulden jaer wort mit groter deuotien ghehouden ouer al kerstenheyt ende dat volck is te comen gecomen mit grote scharen doemen screef **M cccc. l.** Die paens nycolaus seynde een wse die hi ghekenedijt hadde opten sonnendach van half was-
ten diemen den wos dach hiet den edellen prince en kant graue van hessen wat hi een man was mit veel duechden gheiert. hi was dat sesste lict ofcomende van sinte elg-
zabeth. Dit gulden jaer was int iij jaer des paens nycolai.

Die constenaers ghemeenlick in allen consten sijn in corten tijden seer schielike
veel subthylse ghe worden dan si plegghen te wesen. En die boeck printers worden seer
vermenicht in allen landen.

vi^m vi^e lij

Die paens nycolaus wort binnen een jaer Biscop van kononien cardinael ende
paens des smanendaghes opten vi dach in marcio. Ende opten xij dach vander sel-
uer maent wert hi ghecroent. hi dede maken een nywe munt ende sloech goet pay-
ment swaer van ghegewicht.

M cccc lij

Sinte bernhardinus een minrebroeder. Dese heeft eerst begonnen die reforma-
vander minrebroeder oerde. hi is omtrent dese tye gestoruen doende veel miraculen.
hi wort int gulden jaer ghecanoziert. sijn boechticht houtmen inder kercken opten
xij dach in mey.

Johannes van capestrano oock een minrebroeder was sinte bernhardinus dis-
cipel. dese was ter stont na bernhardinus een boest en een ouerste vander reforma-
tien. hi dede oock veel miraculen. hi starf doemen screef **M cccc en lvi** na dien dat hi
grote victorie vercreghen had teghens den turken.

Tot veel plaetzen worden die cloestren en die gheoerde luden seer gereformiert
tot een beter en goede leuen. Ende het is te weten datmen leset ende vint bescreuen
dat die reformatien voermaels dieck gheschiet sijn. Mer becant en isser gheen alsoe
ghescreuen want si in langheyt der tijden weder tot hoer oude staet ghecomen sijn en
dat na dien dat die vaders der reformatien gestoruen sijn.

Omtrent die jaren ons heren **M cccc lvi** hebben die kinderen ghesloten **Sinte**
michiels kinderen ghetoghen en ghereyst om pelgrimaet sie te doen tot **sinte michiel**
mit groter neersticheyt ouer die zee en ouer langhe grote weggen **Ende** veel luden
waren beducht en meenden dat die kind daer toe beuere waren vaden kosen gheest
Mer het en duerde niet langhe wantet den kinderen heeft verdrotten die langhe ende
sware wech want si groten hongher en Commer leden onder weggen.

Keysers

Item int jaer hier te voren was in napels also groten eerkeuinghe datter wel
el dufent menschen verdouen.

Omtrent dese tijt waren veel oerloghen langhe tijt duerende in veel landen. als
in westphalen. in pruyssen. in vlaenderen. in enghelant. bi ende omtrent wmen. in
swauen. te mens. en sonderling in enghelant gheschiede grote dootslaghen en sijn
den **Daer** na doemen screef **M cccc en lvi** wert die stadt van mens ghewonnen.

an? mudi

In des keysers **fredericus xvi** jaer
dat ist jaer ons heren **M cccc lo** starf
Paeusen die paeus **nicolaus** die vijfte op on-
ser vrouwen auont annuntiatio.

in
Calixtus

Cathalaen
sat in jaer
vijf maent.

Anno xpi

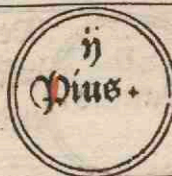
Dese **calixtus** was een man van **lxxxv** jaren doe hi paeus ghecoren wert en ter
stont na dien dat hi paeus was wert hi sieck en daer om en conste hi niet volbrin-
ghen die grote dinghen welcke hi voer ghenomen en op gheset had te ghen die ture-
ken wantet hem benomen wert van ouderdom en ten laetsten vander doot. hi wert
ghecoren int jaer ons heren **M cccc lo** **En** starf int jaer van **lvi** in **julio** op **sinte**
sixtus dach in welcken dach hi insettede die hoechtijt der transfiguracien ons heren
des jaers te voren.

Sinte **katherina** van **senis** wert ghecanoniziet vanden paeus **calixtus** die in
omtrent die jaren ons heren **M cccc lvi**.

Die kersten hebben ouermits mirakel van god victorie ghebat teghen den groten turck in vngarien ouer die danubium Die turck heeft veel volcks verloren en is scandelike voeruluchtich geworden wesende verueert vanden vanden Nochtans en wort hi van niemant veruolcht **A**lleen die macht gods heeft hem verueert Die gheschiede int jaer ons heren **M**cccc lvi op sinte sextus dach **E**n daer worden op dese eijde in vngarien meer dan hondert dusent turcken verslaghen **S**inte johannes van capestrano was daer teghenwoerdich een minrebroeder en was sinte bernhar dimus discipel Dese toenden daer den kersten een cruisige roepende mit luter stem: **O** herre ihesu waer sijn nu dijn oude barmherticheden **C**oemt nu dijn volcke te hulp **E**n also roepende gaff hi den versaecheden kersten volck moet om stoutelike en promelick te veruolghen den onghelouighen turcken. daer wert grote wracke ghe daen Die turcken seyden dat also veel ontallike ghewapent volcks hem veruolchde dat si van verueernisse nauwelick en dorsten afterwertes omme sien **E**nde daer om worden si voeruluchtich en hebben al hoer dinghen after ghe laten Die ghewapende welcke si saghen waren die heylighe engellen **E**n om god den heer te dancken en te louen vā die grote victori so heeft

vi^m vi^c lviij

die paeus **C**alixtus die in ordi niert en ingeset die hoechtijt vā der transfiguracien ons heren ihesu xpi dat is die ouerformin ghe die gheschiede opten berch vā thabor in tegenwoerdicheyt sinte ianff sinte peter en sint jacob. en dese hoechtijt ordinerde hi op sin te sextus dach.

wt tuscien vander seyn
sat vi jaer

M iij^c lviij

Dese pius wert paeus ghecore int jaer ons heren **M**cccc lviij. hi plach eerst te heten eneas en was een wel sprekende man een groot ora: toer ende een groot poete. hi was oeck eerst des keysers ambasiaet **E**n int consilium van basel

maecte hi een suuerlick tractaet voer die rechten en autoriteyt des keysers. hi be: gheerde en ordinerde een reys en passagie teghens die turcken int jaer ons heren **M**cccc lviij **E**n doe hi tot anchonam quam en hi nijt en vernam die princen en vorsten die hem gheloeft hadden bijsant te doen daer om wert hi sieck wt droefnis: se en reysde wed om te romen **E**n doe veel volcks wt almanien quamen te romen om sijn opset mede te volbrengken so gaff hi hoer die benedixie en seyn dese weder om thuis want des volcks nijt ghenoech en was **E**nde corts daer na starff hi int jaer **M**cccc lviij opten viij dach in **A**ugusto.

In westphalen in die stadt van ham was een jonghe maghet gheseten sijn die waerachtelick en openbaerlick had vijf wonden in handen voeten ende in hoer seide dat teykenen waren vanden wonden ons heren ihesu xristi Si was cort s bestreert int jaer ons heren **M cccc en lxiij** Ende na xv weken omtrent dat heyligh sacraments dach heeft si die vijf wonden ghevoent voer xij tughen en seydet hoer te voren dat si binnen twee vren souden weder comen ende si en souden die wonden niet meer vinderen Ende dat is altemael also gheschiet want die steden ofte plaatsen die wonden waren al gheheesen.

Dat gulden jaer wort vanden paeus paulus verandert ende verset van xvj jaer tot xvj jaren totter zielen profijt want er nu veel hoeshijt gheschiet so sel daer veel gracen teghens wesen.

an? mudi

Paeusen

Anno xpi

Veneciaen

dese was **Eugenius** suster soen ende sat vñ jaer.

Dese paulus wert paeus ghecoren int jaer ons heren **M cccc lxiij** Ende rechtenuoert heeft hi confirmiert die hoechtijt der presentieringhe d maghet marie ghelijck pius ghedaen had. hi was seer rijp en niet haestende in te teykenen die peticien ofte supplicacien. ende hi was taey en lanchom om recht te ueerdicheyt te doen. of hi segghen woude het is beter luttel te gheuen en dat vast te houden. dan veel te teykenen of te gheuen ende dan ter stont dat weder te roepen. hi heeft een groot pallaes bestaen te maken bi sinte marcus Ende eer dattet volmaect was starf hi int jaer ons heren **M cccc lxxi** opten xxi dach in julio Item dese paulus hiet eerst petrus barbus en hi was ghebooren van veneet gen. hi minde seer ende lief had dat gout want hi een veneciaen was. hi liet after een groot schatt Mer hi en wist niet wien dat hijt vergaderde.

Cxxij

Int jaer ons heren **M cccc lxxij** openbaerde een comect int begheinsel vane jaer die omtrent sinte agnieten dach stont bouen die stadt van colen teghen dat tepken gheheten lybra **E**nde hadde een langhe stert te westen wert omtrent xxx graden. en op sinte blasius dach stont se int tepken gheheten **A**ries mitten stert ad plades ten oesten wert **S**i was seer wilt onderwijlen wit en somwijlen vuerich mit veel stralen. hier na volchden in veel landen oerloghen en pestilencien.

Item int jaer van **lxxij** wast een alten heten zomer ende een wonderlike grote droechte **E**nde in sommighe landen was dat eertrijck mit vuer ontfeken en bernde tot op dat sant toe.

Die stadt en dat lant van ludgick was omtrent dese tijt in groot verdriet en in **lxxij** **E**nde int jaer **M cccc lxxij** wert die stadt al verdoruen van karolus hertoch van bourgoengen **E**nde int jaer van **lxxij** was die stadt dynant al heel om gheworpen **E**nde int jaer van **lxxij** quam dese seluer karolus hertoch van bourgoengen int lant van gelre en heeft dat ghewonnen.

vi^m vi^c lxxij

van januen en was een minrebroeder
hi sat

M iij^c lxxij

Dese **S**ixtus plach te wesen generael minister vander minrebroeder oerden. hi wert paeus ghecoren int jaer ons heren **M cccc lxxi**. hi plach te hieten fransiscus van sauongen bi jenuen **E**n hi was een man van goeden leuen en van goeder gheafte. hi wort cardinael ghemaect buten sinen weten **I**nt seluer jaer quam voer hem her. een ambasiaet van veneetgen en vertelden daer dat die turck hadde 8 kerf tenheyt of ghewonnen twee keyserrijcken. iij conincrijcken. xx lantscappen. twee sonderet steden en menschen sonder ghetal. hi begheerden dat een yghelick hem bereyden soude om den turck te wederstaen.

Ex. ipo. m ipo. s per ipm. lat. oia.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

**Dit is dat begijn ende oersprong vanden
Coninghen van vranchrijck.**

De die werlt ghestaen had vier dusent jaer en xviij jaer. ende was
inder derder **E**tat ofte outheyt d werlt **N**a der gheboorte vā abra-
ham viij^e jaer en xxxviij jaer ende was voer xpiustus gheboert xi^e
jaer en lxxx jaer **E**nde was ind tijt dat abdon rechter was ouer
dat volck van yrahel **I**n sijn derde jaer doe wert dat conincelijck
ende die edel stadt van troyen ghewonnen mit verrat vanden grieken ende verdes-
tueert. daer die grieken x jaer voer laghen. daer die edel hector van troyen en pa-
rijs en troylus en die coninc van troyen priamus hectors vader en menich co-
ninc en edel prince doot bleef **I**tem **T**royen was die schoenste stadt en vrouwe
van allen steden van al **A**spen.

Van vranchrijck.

De ruunden wt troyen veel volcs dat ontequam mit schepen **A**ls **E**neas
mit sijn soen daer is dat roemse rijk of ghecomen **E**n **T**urcius troylus
soen daer quamen die turcken of en astrogotkes en xogotkes en wande-
len en normans **E**nde van **F**rancia hectors soen is dat franse rijk of gecome
Ende **A**thenor en menich baron omtrent xij^e te samen ende hadden xliij groter
schepen **E**neas mit een deel vanden volck seylde tot ytalien wert **F**rancia ende
Athenor mit veel volck seylde en quamen daer nu vereetgen staet **E**nde daer
lieten si een deel van hoer verdreuen volck bliuen **A**thenor seylde van **F**rancia
en toech voert en stichtede padue en daer starff hi **E**nde **F**rancia toech voert mit
een deel vanden volck in een broeck lant in die merse van meochides ende is ine-
geschept van **A**spen en van **E**uropien en strecke aen hoghe vngheren en daer be-
gripen si dat lant ende maecten daer een stadt die sicambre hiet **E**nde eerst hiet dat
volck troygine **E**nde daer na hietmense antenorome. daer na hietmense sicambri-
nen en dat was wel xv^e jaer te voren eer si vranchen hieten of vranchlant besaten
Ende dese **F**rancia was coninc van sicambrien **E**nde na hem regnierde **P**ria-
mus als coninc **E**nde na die twee waren hertoghen vā sicambrien **E**nde die her-
toghen hieten voert aen al meest **P**riamus.

Daer na menich jaren bi des keyfers valenciaens tijden so saten noch dat volc mit groten hoop in die merse van meochides en int lant en aen clant van vngaren en hieten sicambrinen die te voren trogimen hieten en hadden enen hofstman die hoer hertoch was en hiet francion en was ghecomen van francion hertoers soen van troyen Ende in desen tijden so quamen int keyserrijck alten groten volck en hieten alianen en verderfden en scheynden dat keyserrijck seer Des so dede dese keyser valenciaen desen francion mitten sicambrinen bidden dat si wouden comen ende helpen hem die alianen verdruen Ende si souden daer ony vry sitten van allen pacht ende tribut y jaer lanck Daer toghe si wt dat broeck van meochides en verjaechden en versloeghen die wemseke vanden die alianen des so dancke hem die keyser seer Ende men hiet se doe voert vry vrancken om dat hoer hofstker francion hiet ende dat sijt so vromelick en so stoutelick ghedaen hadden mitten keyser.

Doe dit gheleden was ij jaer doe quam daer een keyser en hiet valentius en sijn broeders graciaen en valenciaen Dese drie waren keyseren te samen en wouden weder pacht en tribut hebben van desen sicambrinen of vrancken en woudense eygken maken. mer si en wouden niet gheuen Ende die keyser verdreefe wt vngarien En si quamen hier neder bi den rijn mit vijñ dufent man en daer toe wif ende kinder Ende hem volgheden noch veel dufent en sloeghen hem neder en begrepen een lant dat noch na hem hiet vrancken lant Ende dese hertoch francion liet enen soen die priamus hiet en was hertoch van sicambrien Ende dese priamus had voert enen soen die priamg hiet en waren ghenoeit naden ouden cominck priamg van troyen daer si of ghecomen waren van sinen liue en si eweghen veel landen in hoer bedwanc tusschen der danouwe en den rijn Ende si maecten een grote stadt bi den rijn en die hieten si troyen dat nu santen hiet. ende dit was dat eerste vranckrijck Dit volck was groot ende stout en si besaten die landen daer ylv jaer en si versloeghen groot volck Ende si maecten drie hertoghen als Priamus Somores en Genehaus De se drie wonnen veel steden en castelen in almaengen in germaengen en in gallien. Item nyement en dorst hem tribut eyseken want si sloeghen al doe Die keyser theodosius dede se twee werf bestrijden mer si versloeghen al des keyfers volck Ende na die leste strijt so en dorst die keyser off nyement tribut van hem nemen of vanden gallen of van enigken landen die si onder hem hadden.

Eneas vā
troyen.

Van desen Eneas der latinen coninc is ghecomen dat
Roemseke rijk.

turchus
vā troyen

Troilus soen Van desen quam dat rijk van turken Ende van
hem quamen oech die astrogoten ende ypogoten wandelen ende
noermans.

Francion hertoers soen van troyen coninc van sicambre Van desen is dat
rijk van vranckrijk ghecomen Ende van sinen volck is oech die stadt van ve
neetgen begrepen ende begonnen.

Francion
hertoers
soen.

priamus.

coninc van
sicambre

Francion

hertoch van
sicambre

Aethnor
vā troyen

Dese aethnor van troyen was coninc van padue Hi seylde mit
veel volcs en quam daer nu venetgen staet en daer liet hi een deel
van dat verdruen volck bliuen Doe seylde hi hem van francion
en toech voert en stichte de paduo en daer starf hi ee.

A Dese Soumeres was hertoech van vrancrjck en besat veel landen int jaer ons heren ccc ende lx.

Die hertoch priamus creech namaels onder sijn bedwanck al dat lant tusschen der masey en der schelt dat nu lothrycken hiet Ende dat was dat ander vrancrjck.

Daer nae creech priamus al dat lant onder hem tusschen der schelt en der Britaenscher zee Ende dat was dat derde vrancrjck.

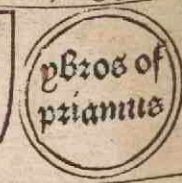
Dese pbros hiet oock priamus ende was hertoch priamus soen. hi was hertoch van vrancrjck. dese meere die stadt van lucessen en dese hieten gaulle waer om hiet hi oock hertoch van gaulle Ende hi regnierde x jaer.

Anno dñi

in^e lx

in^e lxxvii

hertogen vā
vrancrjck

Regnierden

xvi jaer

x jaer

Dese Priamus hertoch van sicambren ende vanden vranccken dede vermaken een stadt die lucessen hiet en namaels gheheten wert parijs Dese hertoch priamus voerde in sijn wapen vanden bloede vā troyen enen gulden schilt mit enen kroon vā keel. ghetonghet. ende gheclauwert van laquer Ende als hi inder gallen lant verwan die machtichste coninghen ende besat hoer rjck en versloechse so nam hi hoer ouerste wapen aen en voerde die mit sijnre wapen Ende dat was enen gulden scilt mit drie padden van sabel Ende dit voerden sijn nacomelinghe coninghen ter tijt toe dat coninc clodoneus kersten was en hi dat blaewe cleet mitten gulden selpen bi mirakel creech.

ccc lx

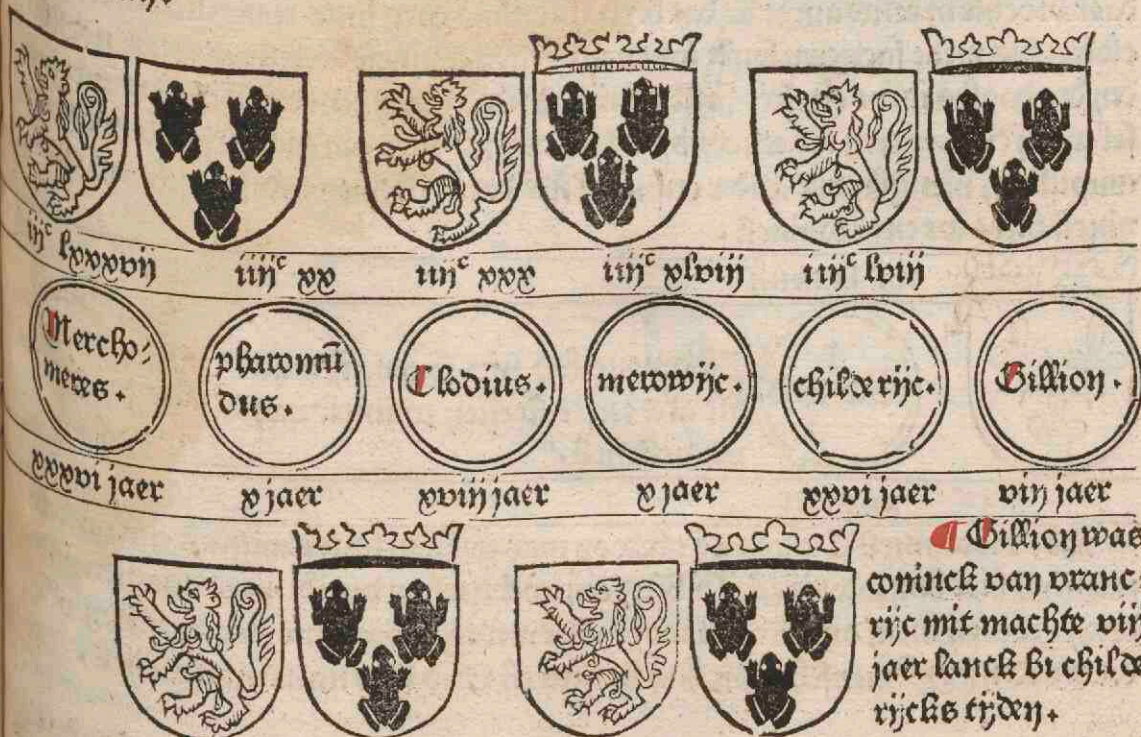

Dese Genebaus was hertoch in vrancrjck ende besat veel landen Anno ccc lx.

Marchomeres ybros soen was hertoch van vranchrijck en hertoch van gaulse
 xxxvi jaer Dese dede die stadt van gaulse seer verbeteren en dede hietē parīs En
 die stadt had toe ghestaen xviij jaer van dat si eerst begonnen was. Ende eer die
 franssopsen daer quamen int lant so hadden daer veel coninghen en hertoghen ghe-
 weest.

Clodius pharamonts soen was coninc van vranchrijck
 xviij jaer en hi creech dat greffscap van doringen ende van doernick. lyons. bourgoengen.
 aquitanien.

Merowijck clodius soen was
 coninc van vranchrijck x jaer
 En hi was die vromste heer die
 men op die tijt leuende wist.

Dese pharamont
 mercho: meres soen was die eerste
 ghecroende coninc van vranch-
 rijck. hi regnierde x jaer Dese co-
 ninc gaf den franssopsen alre eerst
 een wet en rechten daer si hem na
 souden regieren Item in phara-
 monts tijden wort die coninc
 van bourgoengen mit alle sinen
 volck kersten an? cccc en xxxi.

Childerijck merowijck
 soen was coninc vā vranchrijck xxxvi
 jaer Dese was seer oncuysch van leuen
 Hi had een wijff en hiet basine en was
 coninghinne van doringen Ende daer
 wan hi enen soen bi ende hiet clodoneus
 Mer eerst had hi te wijff des ke yfers se-
 nos dochter.

Clodoneus die eerste alsoe gheheten was coninck childe richs soen **H**i was een seer machtich coninck van vrancrijck xxx jaer lanck **H**i was xv jaer heydend coninck ende xv jaer kersten **H**i had een wijf en hiet elotelt en was kersten want si was coninck alprig dochter van bourgoengen **D**ese lach horen man alreht aen en riet hem dat hi kersten soude werden en dat hi hem soude laten dopen van sinte remigius den eert seken biscof van riemen also dat hi hem be docht en wort kersten mit groter deuotien **E**nde doe hem sinte Remigius dopen soude tot riemen doe quam al daer een schoen witte dunne van bouen vten hemel dat menich mensche aensach die daer brochte in eenre ampulle dat heylighe crisma daer sinte remigius den coninck clodoneus mede sacrieren soude tot enen kersten coninck **W**elcke ampulle noch hi den des daghes is int cloester sinte danijs **E**nde alsmen een coninck va vrancrijck sel wpen en sacrieren tot een coninck so neemmen mit een gulden spelde wat vter ampulle en menghet mit ander crisma **E**nde daer salsfmen ende sacretmen den coninck mede tot enen coninck.

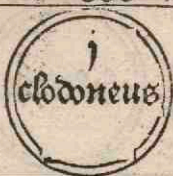
Anno dñ

comingen va
vrancrijck

Regnierden

in^e lxxxviii

xxx jaer

Clodoneus had vier sonen en was die alre eerste kersten coninck van vrancrijck.

Lotharius
Dirck
Childekerch
Clodomius

Doe die coninck Clodoneus ghedooft was gaf hem sinte remigius enen anderen naem en hiet hem lodowijck **H**i bleef een goet kersten doende veel duechden in der eeren gods en inden dienst en in wapen **H**i wert ghedooft int jaer ons heren v^e en doe worden xxx^m menschen mit hem kersten en vlus daer na al vrancrijck.

Die hertoghen van sicambren voerden eerst i hoer wapen enen gulden schilt mit enen loen van keel alst voer seuen is **E**nde als si dese landen in gallen becrachten en besaten die stadt van luessen so nam hertoch priamus die stadt en lanc en der cominghen wapen die daer voer van ouden tijden gheweest hadden en dat was enen gulden schilt mit drie padden van sabel en dit voerden si voert tot dese coninck clodoneus kersten wert **E**nde als hi kersten gheworden was so was in vrancrijck een heremijt van heylighen leuen **E**nde die engel gods openbaerde hem en gaff hem een cket van lazuer mit drie gulden selpen dat hi dat den coninck clodoneus soude gheuen tot sijner wapen **E**nde van dier tijt voert so voerden die fransoysen coninghen den blaewen schilt mit gulden selpen.

Cxxij

Die eerste
kersten **C**o:
minck **clodo:**
neg starf int
jaer ons be:
ten v^e en xv
ende seyt be:
grauen tot
parijs sinte
genofeue.

Die
sin
clodoneus
vier sonen.

Clodomirus de conincs **clodoneg** iij soen regnierde als coninc
tot oerliens en in bourgoengen in provincien want hi ende sijn
broeders versloeghen coninc **goudemer** ende coninc
seghemont van bourgoengen Ende si worden selue co
ninghen van bourgoengen.

clodo:
mirus

childe
bertg

Dese **childebertus**
regnierde als ee co
ninc i aquitamen.

Dese **Amauri** was coninc van
spaengen En sijn broeder **thode**
bertus regnierde tot mets
in foreynen. hi had een soen
die na hem regnierde.

amau
ri.

Dirck

Dese **Dirck**
regierde tot
mets i forey
nen Hi had twee
sonen als **amauri**
en **thodebertus**.

thode
bertg

thode
baug

v^e xv

i
lotharius.

Dese **lotharius** die eerste also gheheten was coninc
clodoneus outste soen. hi was coninc van vranck
rijck .l. jaer Sijn wijff hiet sinte **Aregont**. hi had
vijff sonen en een dochter.

.l. jaer

thode
bertg

Dese was **lotharius** anderde soen En hi regnier
den in provincien. hi had een wijf hiet ingeberghse

Cr:
mius

Dese was **lotharius** derde soen en regnierde
in aquitamen als een coninc.

Con
crans

Dese **auselbertus** was hertoch ouer seelt
en die eerste margreff van antwerpen.

ausel
bertg

Aernoldus was die an
derde merck
gref van ant
werpen.

arnol
dus.

singe
bertg

Lotharius eerste
soen hiet **chilperic**
en staet in die lini
der coninghen van
vranckrijck.

Concrans **lothari**
vierde soen Regnier
de in oerliens als ee
coninc.

Singebertus die .v.
soen was coninc van
mets.

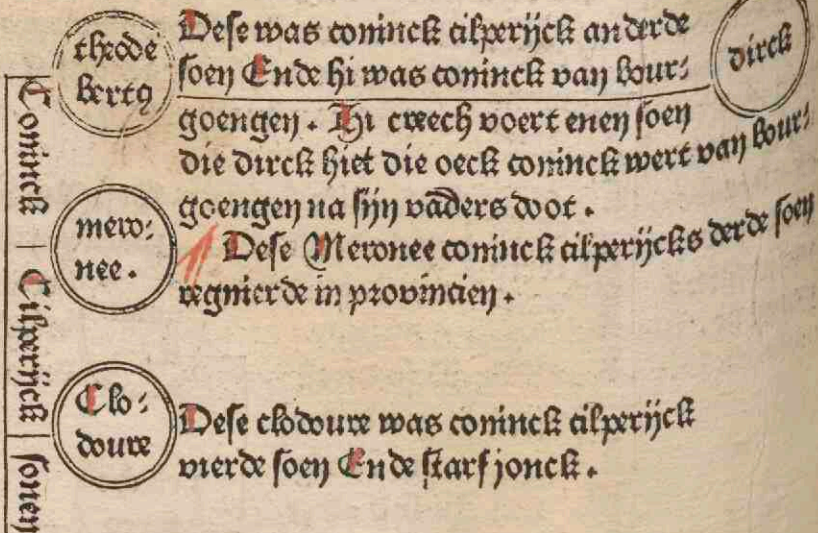
lotharius dochter

bloti
da.

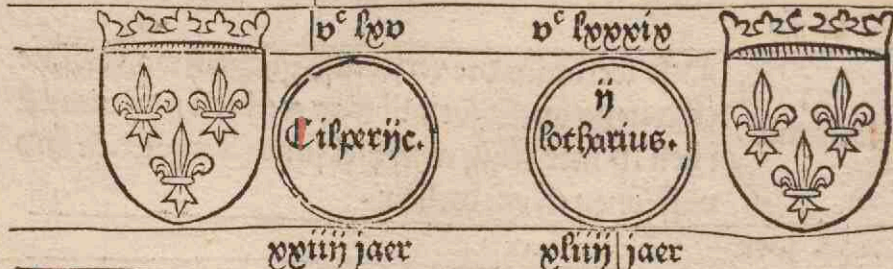
van **blo**
tida **Lo**
thari dochter is
ghecomey **puppinus** gheslachte.

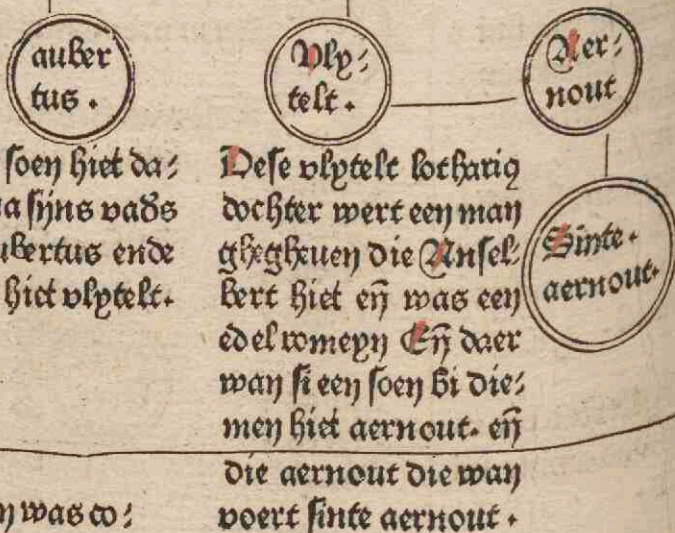
Coninc chilperich lotharig soen was coninc van francrichen xxiij jaer. hi had in wiuen dat eerste wijf hiet alcade. dat anderde wijf hiet theodora. ende dat derde wijf hiet feregon. en dese coninc had vier sonen Als lotharius. theodericus. meronee. ende clodove.

Anno dñ
coningen vā
francrich
Regnerden

Lotharius die anderde also gheheten was coninc alperichs soen Hi was coninc vā francrich xliij jaer Item hi had twee sonen en een dochter Die eerste soen hiet dagbertus en wort coninc na sijns vaders doot Die anderde soen hiet auertus ende starf jonck Ende die dochter hiet vlytelt.

Pippin van landen was coninc lotharius sweert dra ghe en ouerste raet.

Daghebertus die eerste also gheheten was coninc lotharius soen Ende was coninc van vrancryck viij jaer Hi had drie wijen Dat eerste wijf hiet mantilla dat anderde wijf hiet carmarupt. en dat derde wijf hiet rauefont En hi had twee soen Die eerste hiet clodoneus en wert coninc na sijn vader. ende die ander soen hiet sigisbertus ende wort coninc van oesterriek Dese coninc daghebertus had oest vrancryck dat nu hollant en sticht van vrecht hiet in sijn bedwanc Ende hi dede symmeren een groot begrip ende casteel omtrent daer dat casteel wilten burch stont Ende dit dede hi hieten traictum dat is vrecht En hi dede daer maken een kerck binnen der seluer montagij in die ere des heyligen apostels sinte thomas en hi settede daer priesters om dat quade volck te prediken en te bekeren.

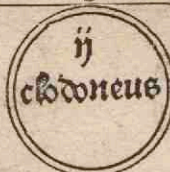

vi^e xxviii

viij jaer

vi^e xlvij

xvii jaer

Dese sigisbertus was coninc daghebertus anderde soen Ende hi wert coninc van oesterriek.

Die eerste prince van brabant.

Dese Clodoneus die anderde was coninc daghebertus soen Hi was coninc van vrancryck viij jaer Ende hi had drie soen Bi batilda sinen wiue Die eerst hiet lotharius en was coninc na sijn vader viij jaer. die ander soen hiet hildericus en was coninc van oesterriek en na sijn broed lotharius doot coninc van vrancryck. die derde soen hiet dirck en wert namaels coninc van vrancryck na hildericus sijn broeders doot.

Die derde margreue van antwerpen.

Lotharius die 8de
also gheseyten was
clodoneus soen en
was coninc van
francryck iij jaer
en starf sond kind:
der Ende sijn broe:
der childerijc wert
coninc vā franc
ryck.

Childerijc co:
ninc clodoneus
andde soen was
conic vā franc
ryck viij jaer na
lotharius sinen
broed en starff
oock sond kind
en dat rijck qua
op sijn joneste
broeder direct.

Direct coninc clodoneus derde soen was
coninc van francryck viij jaer En hi
had iij sonen Die eerste soen hiet clouis en
wert coninc na sijn vad Die ander soen
hiet childebertus en was coninc na elo:
uis sijn broeds doot Die derde soen hiet lo
tharius en wert namaels oock coninc na
childebert sijn broeds soens doot.

Clouis coninc direct
eerste soen was coninc vā franc
ryck iij jaer en starf sond kind.

Anno dñi

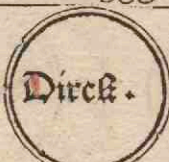
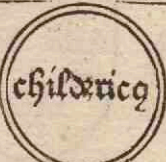
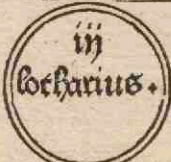
vi^e xviij

vi^e lxxij

vi^e lxxx

vi^e xciiij

coningen vā
francryck

Reghierden

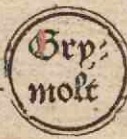
iij jaer

viij jaer

viij jaer

iij jaer

Puppijn van lan:
den was die eerste
hertoech van bra:
bant.

pippijns soen was die ander de
hertoch van brabant.

van lan
den.

Puppijn hadde een
soen en ij dochteren

Sinte gheertruyt stichtede een cloester tot nguel
daer si een nonne ende een abdisse wert.

Sinte begge wert een man gheschuen

sinte aernouts soen hertoch anghe an
no vi^e xliij Ende si wonnen
enen soen die pippijn van sac
stel hiet.

Van desen puppijn mit sijn kinderen ende
van dat sijn dochter sinte begge aen sin:
te aernouts soen ghesiliet wert selmen
beter bescheyt hier na vjnden.

Childebertus cominc
dircs anderde soen was
cominck na elouis sinen
broeder xvij jaer en had
twee sonen die een hiet da
ghelert en was cominck
na sijn vader En die an
der soen hiet chilperick en
wert oeck cominck na co
minck lotharius.

Daghebertus die anderde
also gheseten was cominc chil
debertus soen en was cominc
van vrancrjck vijf jaer En
had twee sonen. Die eerst hiet
dirc en was cominck na sijn
vader En die ander soen hiet
chilperick ende was cominck
na sijn broeder.

Lotharius cominc
dircs derde soen was
cominck van vrancck
rijck iij jaer vanden
jonghen kints wegen
dirc daer hi out oem
off was cominck da
ghelertus soen.

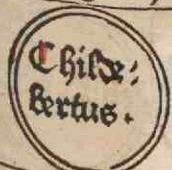
vi^e xviij

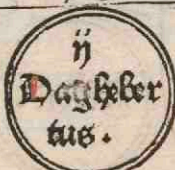
vij^e xv

vij^e xv

xvij jaer

.v. jaer

iij jaer

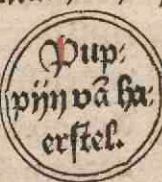
Cominck
staueel.

Cominck
staueel.

Na hertoch ^{ausigge} anghis en sinte begghe doot
so wert puppin vā haerstel die vierde hertoch
van brabant en wert oeck ouerste riet ende
man vanden pallaes en sweert dragher des co
mincks van vrancrjck Ende hi wert seer
machtich en regnierde na sinen vad xxx jaer
en xvij jaer was hi ouerste riet
en hoeftman van vrancrjck bi
cominck lotharius en den cominc
chilperich.

Item haerstel is een dorp en leyt
op ter mase tusschen Rudpeck ende
triche Ende daer stont sijn sael daer
hi woende.

Dese hertoch puppin seynde sinte willibroert mit vij ghesellen in vrieslant om
die vriesen te bekere daermen inden cronjcken van vrecht of vjnden sall.

Chilperijck coninc chil:
 deberts ander soen en cominc
 dagheberts broed was coninc
 van vranckrijck vijf jaer vā:
 den jonghen dirck sijn neuen
 wegen cominc dagheberts soen
 daer hi oem of was **E**nde hi
 was prince en hertoech in aqui
 tamen eer dat hi cominc wert
Ende van desen coninc chil:
 perijc is die eerste greef dirck
 van hollant of ghesproten en
 off neder ghecomen.

**thede
naus.**

hertoech in
aquitamen

**lotha:
rius.**

hertoech in
aquitamen

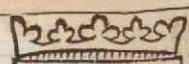
Dirck coninc dagheberts soen was co
 minck van vranckrijck xv jaer **D**ese was
 een jonck kint doe coninc daghebert sijn
 vader starff daer om soe was lotharius sijn
 out oem coninc van sijner wegghen iij jaer
Ende daer nae was **C**hilperijck sijn rechte
 oem **C**oninc van sijner wegghen vijff jaer.
Ende dese coninc dirck starff sonder kint
 der.

Anno dñi

vij^e xxiij

vij^e xxix

vij^e xliij

coningen vā
vranckrijck

Regnerden

vijf jaer

xv jaer

ix jaer

Karolus marceel hertoech
 pipphns soen van haerstel wert
 na sijn vaders doot die iij her:
 toech van brabant en van loth:
 rijck want hertoech pupphns ij
 eerste sonen storuen beyde voer
 den vader.

**karol:
lus.**

Dese karolus marceel
 liet after drie sonen **D**ie ouste
 hiet kaerl en was prince vā do:
 ringen oestrjck ende van bour:
 goengen **D**ie and hiet pupphn
 die cleyen **E**n die derde hiet grif
 foni of rmy cē.

marceel

Childerich coninc
 dagheberts ander soen was coninc van vranck
 rijck ix jaer. dese childerich was rechte coninc en
 was gecomen vanden coninc vā troyen en van
 al den coninghen van vranckrijck neder gaende
En hi was die xv coninc die ghecomen was vā
 clodoneus den eersten kersten coninc vā vranck
 rijck **E**nde dese childerich en paste op gheen ding
 nijt en liet die grote vromicheyt die sijn voer va
 ders ghedaen hadden varen ende hi en dorste nijt
 vechten en sat al daer mit lanck haer totten arm
 toe en mit enen langhen haert **E**nde een gheseten
 pupphn kaerls marceels soen regierde die croyen
 en alt volck en had al die renten in sinen handen
Ende gaf den coninc childerich wes hi bescheft
 en liet hem gaen mit luttel ghesins.

Van vrancckrijck.

In des keyser's constantijn die vijfte also gheuoemt In sijn 9 jaer seyndē die franssopsen tot romen aen den paeus zacharias den eersten also gheuoemt Ende de den hem vraghen soe wie dat nutste waer en sculdich coninc te wesen off die ghe: ne die dat rijck alleen regierde mitten naem en nijt mitter daet ende ledichlick die croen droech sonder eere Off die ghene die totter croen nijt ghebooren en waer ende selide sijn lijff en goet in auentueren op en neder om die croen te beschermen en in een te houden mitten sweerde **E**n Die paeus zacharias ontboet weder hier op en sepe datmen den ghenen voer coninc hiele die dat profijt vanden rijck selue dede en wrocht en die dat lant voer alle ghewelt beschernde. **D**ie franssopsen danc: ten seer den paeus zacharias van deser sentenciē en des oer dels Ende hebben horen rechten coninc chilerick monicx habijt aen ghedaen ende mit sinen wiue besloten int cloester tot sinte medaerts tot sysoen Ende hebben mit ghemenen vade puppijn haerl marceels soen ghecooren tot enen coninc van vrancckrijck te wesen Aldus heeft puppijn den rechten heer monick ghemaect ouermite den loer wien dattet liefst was Ende die edel trovginen sicambrinen antherominen en merowinghen sijn al: dus neder ghuallen en hebben verloren die franssche croen die si dreeghen in jaer en loep jaer Ende die oestersehe brabantsehe hebben al dus coninc priamus ghe: slachte bewest vander croen doemen screef vij^e en lij.

No salmen seuen van coninc puppijn ende waer off dat hi ghecomen is en hoe dat hi coninc wert.

In des conincs lotharius tijden van vrancckrijck soe regnierde een groot mo: gende prins op haspe gourwen in brabant die kaerleman hiet ende was die eerste prince van brabant Dese kaerleman was enen soen die puppijn va landen hiet En dese puppijn was die eerste hertoch van brabant Ende hi was so wijs ende vroem datten coninc lotharius van vrancckrijck die maecte hem een man vanden pallaes dat hi des conincs sweert droech en was des conincs lotharius ouerste raet.

Dese puppijn van landen nam een wijff wt garsoengen die jette hiet daer wan hi si enen soen die grymolt hiet en was die ander hertoch van brabant na sinen vader en was oeck raet en man vanden pallaes en sweert draghet des conincs lo: derijcks van vrancckrijck en hi starf sonder kinder en leefde nijt langhe.

Noch vanden seluen puppin.

Dese puppin van landen voer screuen had oeck twee dochteren. die een was sinte gheertruyt en die ander was sinte begghe. Hertoch puppin van landen starf int jaer doemen screef vi^e en xlvij. Ende doe hertoch puppin doot was en hertoch gregmolt sijn soen oeck ghestoruen was doe be starf brabant en alle sijn heerlicheyden op sinte gheertruyt en op sinte begghe. Ende doe ghinc die moeder hertoch puppins wijs mit horen twee dochteren sinte gheertruyt en sinte begghe en deyden die heerlicheyt bi sinte aernouts rade. doe stichte die sinte gheertruyt dat cloester tot nyuel en wert daer nonne en abdiffe. Ende sinte begghe wert enen man ghegheuen sinte aernouts soen hertoch anghe die een hertoch was van ouerseele Anno vi^e ende xlij. Ende si wonnen enen soen die puppin van haerstel hiet Item haerstel is en dorp en leyt opter masey tusschen ludyeck en maestriche. Ende daer stont sijn saet daer hi woende.

Anno dñ

coningen vā
vrancryck

Regnierden

Van puppin van haerstel.

Na hertoch anghe en sinte begghe doot so wert puppin van haerstel die vierde hertoch van brabant en wert oeck ouerste raet ende man vanden pallas en swaert dragher des conincs van vrancryck. Ende hi wert seer machtiech en moghende en regnierde na sinen vader xxx jaer. Ende xviij jaer was hi ouerste raet en hofsteman van vrancryck bi coninclotharius en den coninc chilerich. Ende doe coninclotharius en coninc chilerich doot waren doe begonde der coninghen moghentheyt en ontfich seer te vergaen. Ende puppins dinghen begonnen seer te wesen. Ende puppin sloech sijn hant aen lothryck en bleef daer gheweldich heer of en puppin streef seer teghens menighen. Ende teghen den onghelouighe coninc Rabout van vrieslant. Ende dese hertoch puppin seynde sinte willibrordt mit en ghelosen in vrieslant om dat hi coninc rabout ende die vriesen soude bekerey daer men inden cronijcken van vtrecht off vjnden sal.

Noch van hertoch puppin van haerstel.

Deſe hertoch puppin vā haerstel had een wiſf die peltruyt hiet daer wan hi twee ſonen bi. die een ſoen hiet denijs en die ander ſoen hiet grymonaert. Ende bi ſijn wiſfs tijden ſo was daer een alten ſchonen joffer en hiet alpiades daer wan puppin een ſoen bi die kaerl marceel hiet want hi deſe jonffer ſeer lief had En aldus was deſe kaerl marceel een ouerwonnen kastaert En ſinte lambert kerſpte den hertoch puppin daer om dat hi deſe ſoen bouen ſijn gheecht wiſf wan Ende daer om wert ſin te lambert ghemartierizert van dodo horen broeder mit ſijn gheſellen Die al raſen: worden en beten hem ſeluen handen en voeten of int jaer vi^e xvij Ende int ſelue jaer ſtarf ſinte begghe Ende ſinte hubert wert biſcop in ſinte lamberts ſtede.

Van kaerl marceel.

Kaerl marceel hertoch puppins ſoen van haerstel wert na ſijn vaders doot die vierde hertoch van brabant en van lothrijck want hertoch puppins twee eerſte ſonen ſtoruen beyde voer den vader Ende hi was oeck ouerſte raet en man vanden palas en ſwoert dragher des conincs van vrancrijck En hi was vol oerloghes en hi regierde al vrancrijck en het moſt al bi hem wt gaen wat in vrancrijck gheſchiede en beſchernde die croen van vrancrijck ſeer promeliſch. en hi verwan ende becrachtichde menich groot lantſcap en provincie begeren ſaſſen wesen bour goengen provincien almaengen ſwaunen en ſtreet teghen die ſarracenen ende sloech hem of drie ghecroende coninghen en drie hondert duſent man en van ſinen volck bleef daer xv^e man En vanden oeſten totten weſten dwanck hi kerch en dal vaden ſarracinen en veel ſarracenen landen ouer meer en vanden rijn totter danouwe toe Ende hi en ſtreet nge hi en want Ende hi had ter wapen meer een dan enich van ſinen ouden En hi was die beſte en vromſte korpſen kastaert daer men of ghe: hoert had. ſo dat in vrancrijck gheen coningen en mochten wesen ten moſt bi hem wesen Ende bi ſinen tijden was coninc in vrancrijck lotharius en chilperich en daer na coninc direk Ende die franſoſen haden ghemeenliſch kaerl marceel die croen te draghen en coninc te wesen van vrancrijck Mer hi en wouts nht we: en en ſprack het is beter en meerre eer den coninc te dwinghen.

en te jaghen als men wil dan die cwen te draghen **E**n hi regnierde aldus xvij jaer
Ende doe hi aldus gheoerloghet had en den schatt van vranckrijck daer in ghesloet
had doe nam hi den v penminck vander heyligher kercken goede van allen gheestel
ken luden goeden en gaf den ridder scap en den ruten daer off hoer soudpe. **E**nde
doe hi starf doe sach sinte eleutherius die toe biscop was tot oerliens dat men kaer
len ziel voerden totter hellen in vulcanus pott om dat hi dat gheestelick goet besatt
hadde dat groot yammer waer soude hi daer on verloren bliuen dat hi den tiende
penminck nam want hi so vromen prince was en so veel dede **E**nde hi starf doene
seuef vj^e en xlij en wert begrauen toe sinte denijs. **¶** Dit hoert noch hier on

¶ Doe kaerl marceel doot was doe liet hi drie sonen after die hi bi alpaydes sinen
wive hadde **D**ie outste soen hiet kaerl en was prince van doringhen van oeffrijck
van bourgoengen en van provincien en hi had menighe seghe waer hi quam ende
die auentuer was hem seer onderdanich **E**nde die ander soen hiet puppin die cleyn
en wert die vijfte hertoch va brabant en van lothrijck en ouerste raet van vranck
rijck **E**nde die derde soen hiet oeck griffoni of oeck temp en dese wert eers biscop

¶ Anno dñi van tiemen.

coningen va
vranckrijck

Regnierden

¶ Dese kaerl die prince kaerls marceels outste soen regnierde iij jaer **E**nde int
vijfte jaer leyde hi sin wapen neder en gaff puppin sin broeder alle sin heerlicheit
ouer en begaff die werlt en wert monick **P**uppin was seer stout en machich al
was hi cleyn van personen en hi hadde alle dese heerlicheiden en dede so veel vromel
den dat die franssopsen cozen puppin tot een coninck van vranckrijck **E**n vermol
ghedent aen den pæus zacharias diet consentierde alst voer seuen staet **E**nde co
ninck childerich en sin wijf worden in een cloester ghedaen en eerlick versien **E**n
puppin wert coninck ghemaect en sin gheslacht bleef tot dat hugho capet ganc
van parijs coninck wert.

vertoech in
aquitanien

engel-
tinus

Puppin wert ghewijt en ghesacwert van sinte konifaes we-
den keueel des pæus zacharias en sallden ende wijden mit vrou-
we tract sinen wiue die keyser erackius dochter was en mit si-
nen kinderen en mit groot kaerl **E**nde die pæus leyde daer op-
den kan soe wie hi waer die desen puppin of sijn nacomelinghen
die van sinen liue ghecomen waren die hem die fransese crown be-
naem dat si soudē verbanct werden en vermaledijte vāden mon-
de gods.

Coninck van
provincien.

Kaer-
lema.

Coninck puppin had twee sonen Die een hiet karolus
magnus dat is die grote Kaerl die nae hem coninck
wert en volcht in die lini der coninghen van vranck-
rijck **E**nde die ander hiet kaerleman ende regnerde in
provincien drie jaer.

vij^e lijn

Puppin.

Coninck puppin staerff int jaer vij^e en lxxi **H**i was
vrij jaer coninck van vranckrijck **H**i wert begraven
bi sinen vader kaerl marceel tot sinte danijs.

vrij jaer

Dese kaerl was die outste soen
van kaerl marceel. hi was prin-
ce vā doringen van oester-
rijck en vā bourgoengen
hi had veel victorie **E**nde
die auentuer was hem seer on-
derdanic.

Kaerl

Grif-
fon.

Dese was kaerls marceel
8de soen. hi hiet oeck wip-
ende wert eertsbiscop van
riemen.

Item doemen coninck puppin
greuen soude en men sijn vaders grafte
op dede doe sachmen i sijn vaders tom-
be cleyen noch groot vleysch noch ghe-
beente anders dan een groot swart ser-
pent en die was binnen al swart ver-
karnet **E**nde het waer yammer ende
scade dat dese kaerl marceel soude ver-
loren sijn om dat hi den tijns vander
kercken en vanden gheesteliken goe-
den nam en hijt doch in bescherment
der crownen van vranckrijck gheslegt
hadde en oeck teghen die heyden.

Dese drie lijn kaerls marceels sonen

Aulus magnus of die grote coninc kael puppius soen was coninc
van vranckrijck xxx jaer en keiser van romen viij jaer en een maent
en vier daghen En hi was die sesste hertoch vā brabant en van lochrijck
Ende hem wert groot eer ghedaen vanden romeynen doe hi te romen quam En re-
pen al mit luder stemmen cleyn en groot **K**aerl mitten grafen haerde die god selact
vercoren heeft en **A**ugustus is van deser stadt en is die besste die nu leeft die moet
god vanden hemel gheuen eer victori ende lang leuen en wert mit groter eeren ende
weerdicheyt keiser ghecroent van paues **L**eo die derde opten heylighen kersdach
int jaer viij^e en viij. Dese coninc kael verwan den coninc de siderius die der son-
haerden coninc was en wan paueyen daer hi in was en veng den coninc en sijn
wijf en voerdense in vranckrijck en verdestreerde dat conincrijck en maectet te
niet En alle dat goet en recht dat die lombarden der heyligher kercken of gheson-
nen hadden dat gaf hi hoer weder. Hi vermeerde seer dat rijck van vranckrijck.
Hi verwan die sassen en westphalen drie werf en dwanese vanden heydenscap toe-
ter heyligher kersten gheloue so dat men hem hiet apostel vanden sassen.

Anno dñi

coningen vā
vranckrijck

Regnierden

Item tot eenre tijt was desen kael laten weten dat bi nazers i spaengen lach-
enien ruese die fernague hiet en was ghecomen wt furien en had mit hem xx duisent
turcken en ander heyden dese tyran ontsach noch sweert. seut noch speer en hi had
yl starcker man cracht en men mocht hem nergent doden dan i sijn nauel doe seyn
de coninc kael den edelen greef **R**oelant dat hi daer teghen den ruese campen
de. daer vocht onse here god in des edels kersten arm en hi raemde daer op en slaet
den heyden tyran doer sijn nauel en hi viel ter eerden en riep **M**achomet macho-
met coemt mi te hulp en hi sloechen doot En kael versloech al dat heydens ghediet
wt spaengen.

Coninc kael had onder hem in sijn bedwang en ontfich al duytschlant ende
walschlant furien dat heylighe lant van belosten poelgen ytalien apulien calabriem
en al die vriesse marcken en menich lantschap dat te lang waer te vertellen.

Op een tijt Die biscop tulpijn. graue wolant van genamoniën. hertoch milos
soen van angijs. oetgier coninc van den mercken. arastamus coninc van enghe
lant. gondelbloet coninc van vrieslant. gauferus hertoch van berdeus. engelschijn
hertoch van aquitaniën. naman hertoch van beperen mit vijf ander heren. engleris
hertoch van garschoengen. salomon en sampson hertoghen van bourgoengen. estur
le graue van bugomenis. garum hertoch van lotharinghe. en constancijn prouoest
van romen. ende menich groot edel prince die hier nijt ghenoecht en sijn Dese wor
den al verslaghen op conseuale bi irademisse een graue die gaurioen hiet dat groot
pammer en schade was. Doe coninc kaerl dit vernam toech hi ende woude die
weken ende bestreet dat heydens volck mit groter moghentheyt. Ende die sonne
bleef stille staende drie daghe bi mirakel van gode also lanc als kaerl vocht en hi
verwan die heyden spaengen of dat si besaten ende sloech doot horen coninc angu
lant en dwancise al totter heyligher doepsel en kersten gheloue.

Op een tijt quam dese coninc kaerl tot constantinopel totten keiser constan
tijm die seste die hem veel eeren dede en presentierde hem veel costelicheyt te gheuen
mer hi nam nijt so dat hem die keiser veel heylighdoms gaf dat hi mit hem voer
te parijs Als die dwerne crouen ons heren die al groen wort mit bloemen doe hise
coninc kaerl gaf Ende die bloemen worden manna dat is hemels broet En dat
manna is noch sinte danijs Ende oech gaf hi coninc kaerl enen naghel van ons
heren naghellen Ende een groot stuck van ons heren crups en dat sudarium dat is
dat sweet cleet ons heren en onser lieuer vrouwen hemde daer si xps onder dwech
en joseps kousen en doeken daer xpristus in ghewonden wert inder cribben Ende
den arm van sinte symon dit gaf hi tot alken in onser vrouwen kerck die hi seluer
dede maken.

Dese coninc kaerl stichte also menich cloester kerck als menich letter int .a.
.b.c. staet Ende hi dede setten voer elcke cloester een letter van goude beghinne
aen die .a. en soe voert totten lasten letter Ende elck letter was een pont tornoy
weert Voert so stichte hi vier eertse bisdom wt sinen eyghen goede i almaengen
Als Trier Colen Mens en Straesborch Ende hi brochte dat grote studium ende
vniuersiteyt die tot athenen plach te sijn en van athenen quam tot romen tot pa
us bi consent des paeus.

Coninck Kaerl had ouer hem vier punten die seer te prijfen waren dat was gro-
te vromicheyt. grote wijsheyt. clergye. en een kerstelicke leuen. Hi dede sijn sonen seer
wel leeren in clergyen en na ryden en jaghen en ter wapen plegken. Sijn dochteren
dede hi leeren edel werck. als breyen besticken &c. om dat si niet ledich en souden we-
sen. Ende ouer tafel mostmen hem lesen van hystorien en van heren van wapen en
van strijden van oerkoghe en van wijsheyt en van goeden leeren.

Coninck Kaerls moeder hiet vrouwe Bertraet ende was des keyser's **Eracles**
dochter die hielte hi bi hem al hoer leuen in groter eeren van allen dat hoer betaemde
off hoer behoeff off hoer begheert was.

Coninck Kaerls aensicht was een voet breed en twee voet lancck en was wt-
achtich. sijn haer was swart. sijn nase was lancck enen haluen voet. sijn haert ging
op sijn voeten. en hi sach wt sijn oghen als een leuwe. en glansede mit sijn oghen als
carbunkel steen. sijn wijnbraeuwen waren eenre halue palme lancck. Ende als hi
gram was ende op yement sach. so en was gheen man so stout hi en was verueert.
sijn gordel was acht sijnre voet omme gancck behaluen bergent en ghespe. Ende hi
at luttel broets. Mer hi at wel een vierendeel van een weder ofte scaep of twee ca-
poen of een ganff of een scouder of een pauwe of een hase. Mer niet dick en dronck
hi meer dan drie werf en elcke dronck hielte wel een quaert. Tusschen tijden was hi
seer sober van eten of van drincken. Ende van desen coninck Kaerl waer so veel of
te scriuen dattet te lancck vallen soude.

Anno dñ
coningen vā
francienck
Regnierden

Van desen Kaerl scrift biscop tulpijn dat hi van sinen seden en ghedaente was
seluen en groot. Mer sijn op sien was wret en ontsienlick. Ende hi was sijn seluen
vijn voet lancck recht op en neder gaende. Ende hi was groff en groot van lue. Hi
was so starck dat hi een ghewapende ridder eens in enen strijt clouede vanden hof-
de totten sadel toe. Ende hi sloech somwyl man en peert ontween. Ende men vant
in sinen tijden gheen ridder so goet noch soe vret noch so stout ter wapen. Ende hi
en was niet blide om sijn ghewin. en hi en was niet dweuich om sijn verlies. Ende hi
enen ghewapende ridder in sijn hant staende hief hi op lichtelick bouen sijn hofte.

Die paetus leo die gaf den keyser kaerl dat hi patriarchscap en eersbisdom ende
bisdom gheuen en setten mocht die hem noeste docht.

Cominc kaerl maecten een sequencie Rey omnipotens die hodierna etc. diemen
op ons liefs heren hemeluaerts dach singhet Ende hi maecte die sequencie van on-
ser vrouwen Aue preclara maris stella etc.

Cominc kaerl had voer een manier dat bi sijn bedde stont ijt en penne ende
perckement op auentuer wes hem snachts inden sin quam dat beter bedocht was
dan vergheeten dat dede hi scriuen om te onthouden.

Cominc kaerl had twee wiuen Dat eerste wijff hiet hildegaert daer wan hi
bi vijff sonen Die eerste hiet lodewijck en wert keyser en cominc van brabant
na den vader. Die anderde soen hiet drenuier en regnierde in spaengen. Die derde
soen hiet hugho en regierde als cominc in aquitamen en wert ghestelick. Die iij
soen hiet dirck en regnierde in provincien. Die vijfte soen hiet charloth en regnierde
in bourgoengen.

Die ander wijff hiet sustraet daer wan hi twee sonen bi Die een hiet puppin en
regnierde in lombardien of in ytalien Ende die ander hiet kaerl en starff jonck.

Cominc kaerl starff in sijn lyvi jaer van sijner outheyt int jaer ons heren viij
hondert en xv op die eerste kalende van februarys Ende hi is begraven tot alken
in sijn capelle.

hertoch in aquitanien de
se destruerde die heyden.

prinss in aquitanien

prinss in aquitanien

Nau:
fredg.

legil:
bertg

Wal:
genus

Straet karolus
anderde wijf had
ij sonen

kaerl
starff jonck

bern:
ardg

coninck van
ytalien.

theo:
denig

die eerste greeff
van holland.

Sus:
traet.

pippi:
nus

coninck van ytalien.

gena:
pippi:

no doct
ter gree
uinne va holland

vij^e hert

Anno dñi

coningen va
francijck

Regnierden

i
karolus ma
gnus keiser
en conic va

francijck

Coninck kaerl was xxx jaer
coninck van francijck ende
vijñ jaer keiser van romen.

Dit was karolus eer
ste wijf en wan bi hoer
vijñ sonen. Die eerste
hiet lodewijck die an
derde dremuer die der
de hugo die iijñ direct
die vijñte charlot.

vlijñ jaer

Dre:
nuier

regnierde in spaengen

ijñ
hugo

regnierde als een co:
ninck in aquitanien
en wert gheestelick.

hilde:
gaert

ijñ
direct

coninck van
provinciaen

Lode:
wijck

prinss van
provinciaen

jolen:
te.

Char:
lot.v.

regnierde in
bourgoenge

Lide:
rijck.

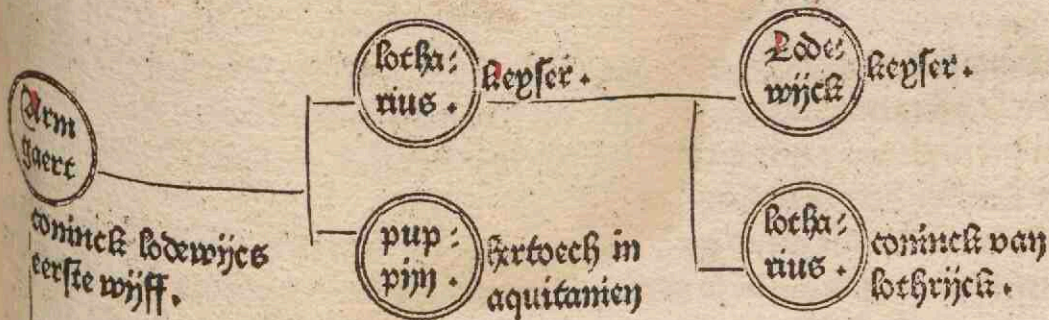
forestiere va
vlaenderen

yn:
gram

forestiere
va vlaen
deren.

jolente lodewijck is
dochter was die se
vande ghemine va
eest.

Lodewijck die goedertieren en oock lodewijck die eerst also gheuoemt coninc
 kaerls eerste soen was keyser van romen ende coninc van vranckrijck xxx jaer
 lanc. **E**nde hi had een wijff en hiet armgaert daer wan hi twee sonen bi **D**ie eerste
 hiet lotharius en die ander hiet puppin.

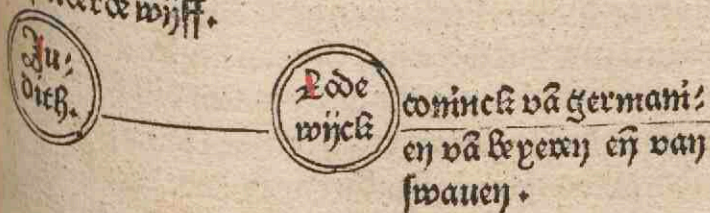

Sinte fredericus die vijf biscop van vtrecht
 kerispte desen keyser ende coninc lodewijck om
 dat hi sijn na nicht ghetrouwet had. ende woude
 dat si vā een souden scheyden **E**nde dit vernam
 die keyserinne **E**nde dede den biscop doden toe
 vtrecht inder kercken doe hi misse ghedaen had.

xxx jaer

coninc lodewijcks
 anderde wijff.

Doe die coninc lodewijck coninc kaerls soen
 sijn eerste wijff ghestoruen was die armgaert hiet.
 nam hi een ander wijff hiet judith en was des herto-
 ghes dochter van beyeren en was oock sijn na nichte
Ende daer wan hi oock twee sonen bi **D**ie eerst hiet
 kaerl die caluwe en wort coninc van vranckrijck
 na sijn vaders doot en staet hier in die lini der conins
 ghes van vranckrijck. en die and soen hiet lodewijck.

Kaerl de caluwe was eerst coninc van garfcongen Ende na sijn vader was hi
coninc van vrancrijck Hertoech van brabant en heer van alle dat lant dat nuffen
der mase leyt Als vlaenderen hollant zeelant Ende van allen neffens der zee En
oock normandien totter gronde toe hier was dese kaerl aen bewesen ende aen ghe
deylt Ende sijn broeder coninc lodewijch was coninc van germanien ende prin
ce van beyeren ende van swauen.

Sinte fredericus biscoep van vrecht berispte den keyser lodewijch om dat hi hi
na nichte ghetruwet had Ende woude dat si van een souden scheyden Ende die ver
nam die keyserinne ende dede desen heyligen biscoep hier om umoerden tot vrecht
inder kercken daer hi rechteuoert misse ghedaen had.

Ende als dit die paeus gregorig die vierde vernam ende alle die biscoepen va
duutsche en walsche lande so verbonde si hemmitte paeus tegen den keyser om dit
te corrigieren Ende die paeus quam neder in vrancrijck Ende verseynde den key
ser lodewijch in switsen in een cloester daer hi leefde sijn leuen lanc ende penitencie
dede Ende iudith die keyserinne wert oec in een cloester besloten ende een ghewilt

Anno dñi

coningen va
vrancrijck

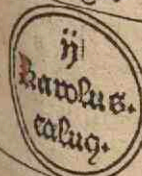
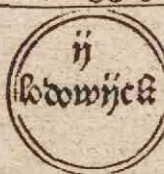
Regnerden

de nonne gemaect Ende lotharius sijn outste soen wert keyser gemaect ende gheset
inden stoel der moghenheit Ende dese keyser lotharius liet twee sonen affter die een
hiet lodowicus ende wert keyser na sijn vader lotharius Ende die ander hiet lothar
ius ende was coninc van lotharijck. Als keyser lodewijch doot was so quam co
ninc kaerl de caluwe van vrancrijck ende was keyser min dan twee jaer En na
keyser kaerl de caluwe so wert keyser een die kaerl hiet en was coninc lodewijchs
soen van germanien daer na wert keyser een die Arnulphus hiet ende was kaer
lemanff soen coninc van vrancken lant En daer was coninc lodewijch van ger
manien ouervader off ende dit was die leste keyser van grote kaerls geslachte En
na hem wert een Roemsche coninc ende hiet lodewijch en was keyser arnulphus
soen mer hi en was gheen gheweldich keyser wantter ander waren diet hem onder
den ende ontwellichde Ende als hi die keyserlike crouen ontfacen soude so wert hi
onderweghen van sinen vyanden ghevanghen in lembaerdyen ende daer starff hi
Ende die keyserlike croue quam inder almaenscher handen ende wert den franschen
bloede ontdronghen Ende lodewijch sterf int jaer ons heren ix^e ende tien.

Karolus caluus dat is kaerl die caluwe keyser lodewijch 8de soen was coninc van brabant 777 jaer **H**ij had een wijff hiet rijchult daer wan hi drie sonen bi Die eerste soen hiet lodewijch en was coninc na den vader die ander soen hiet kaerl ende was coninc in garsoengen die derde soen hiet kaerleman ende was hertoech van provinaen.

Dese coninc kaerl die caluwe had veel groter landen daer hi keiser off was **E**nde hi wert noch na keyser na lodewijch sijn broeders soen **E**nde hi stichtede veel cloeste en ende kercken in italien ende in brabant ende hi maecte dat respons **C**ues apostolorum **E**nde hi had opghenomen een stadt te make also groot als constanti nopel was ende die woude hi hebben doen hieten na hem karopulum.

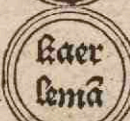
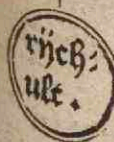
Dese coninc kaerl sterff ouer kerch int jaer viij^e lxxix **E**nde hi was een jaer ende neghen maanden keyser eer dat hi sterff.

viij^e ploviij^e lxxix

777

coninc van garsoengen

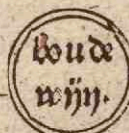
ij jaer

Dese lodewijch die anderde was karolus caluus eerste soen hi was twee jaer coninc van brabant **E**n doe hi sterff en liet hij gheen kind **M**er sijn wijff dreech kint als dit kint geboren was wert et gehete kaerl die simpel

nus hertoech van provinaen

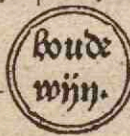
karolus caluus dochter was boudewijns wijff greefin van vlaenderen.

die ande greeff van vlaenderen.

forestere.

die eerste greeff van vlaenderen.

Dese voergheboemde Kaerl de caluwe eer hi keyser wert dat was int jaer viij^h hi doe maecte hi van vlaenderen een greffscap ende gaff enen ridder die loundwijn deserij hiet en was eerst bossche wachter die die straten veylegkede inden bossche van des conincs weghen Ende dese loundwijn ontfaschte dese coninc Kaerls dochter die judith hiet daer die coninc seer toernich om was mer het wert gheddingt en die coninc maecte hem greue van vlaenderen int jaer viij^e en lviij Ende des jaers daer na eer dese coninc Kaerl keyser wert so gaff hi om leden wil sagghens des edelen grefs ene edelen prince die dirck hiet en was des edelen prince walgerus broeder die gaf hie lant van oestvranckrijck en noemde hollant ende maecte daer off een greffscap en maecte dese dirck greue van hollant En coninc loderijck coninc van germanien Dese coninc Kaerls broeder die gaff desen greue dirck dat lant van wasda dat nu vrieslant hiet int jaer viij^e lviij.

Anno dñi

viij^e lxxvi

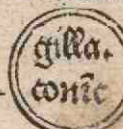
Kaerl die simpel of die groue coningen van die in also genoemt was coninc van vranckrijck in sijn jonckheyt regnierden sijn

Regnierden oemen voer hem x jaer En vdo xviij jaer

van angiers die besat dat meeste deel van der ewen als een coninc ix jaer lant in den tijden dat sijn oemen regnierden Aldus en regnierde hi seluer nijt dan xviij jaer Ende als dese coninc vdo doot was doe quam robbrecht greue van parijs coninc vden broeder en woude die ewen besitten Mer coninc Kaerl versloech desen robbrecht greue van parijs in een strijt bi sychen.

Item bi desen coninc Kaerls tijden so worden die normas gedoept die vranckrijck en veel landen langhe seer ghequeelt hadden Ende daer quamen die eerste hertoghen van normandien off.

Kaerls dochter was die eerste greuinne van normandien de eerste greue welant off robbrecht wijsf ende wan een soen gheheten wilhelmus die anderde gref van normandien.

Die eerste gref van normandien.

off Rob: lant.

Die anderde gref van normandien.

Dese coninc kaerl die simpel of die groue had twee wiue ogme des conincs doellerts dochter van enghelant daer wan hi enen soen bi hiet lodewijck ende die were namaels coninc van vranchrijck Ende een dochter hiet gilla ende had den eersten hertoch van normandye Dese coninc kaerl wert verraden en verradelic ghuanghen van enen die egbreche hiet greue van vermandoye en had greue rob : breche fuster van parijs die verslaghen wert bi syson Ende hi hielt desen coninc ghuanghen dat hi van ellendigken horgheer starf Ende die coninghinne mit lode : wijck den jonghen kinde ruunden in enghelant Ende dese greue egbert van ver : mandoye en die greue van feterers elck woude coninc wesen Mer die franssoyse en wouden ghen van leyden hebben Ende coren woldphus hertoch rphaerts soen van bourgoengen.

Dese kaerl en lodewijck des kints oemen regnerden van des kints we : ghen vijf jaer lanck.

vijf leyd vijf leyd

kaerl coninc staue	Lode : wijc conic staue	kaerl vā germa men.	Wdo. vā agiers greff	Roberts soen.	Rdol phus her : toech	van bour : goengenco nic staue.
--------------------------	-------------------------------	---------------------------	----------------------------	------------------	-----------------------------	---------------------------------------

.v. iwer

.v. jaer

ix jaer mit fortzen

vij jaer

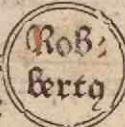
manen des kints out oeme soen reg : merde van des kints wegghen oeck vijf jaer lanck.

rjck mit fortzen en regnierde alsoe mit fortzen ix jaer lanck bi des kints tijden.

Wdo greue rob : lerts soen van Angiers wert conic vā vranc

Rodolphus hertoech vā bourgoengen was coninc van vranch : rijck vijf jaer en oeck coninc van ytalien . en dit was bi des jon ghen conic lodewijcs tiden kaerl die simpel soen.

Greue robert van angiers had twee sonen die een hiet Wdo ende besat die ewen van vranchrijck ix jaer mit fortzen.

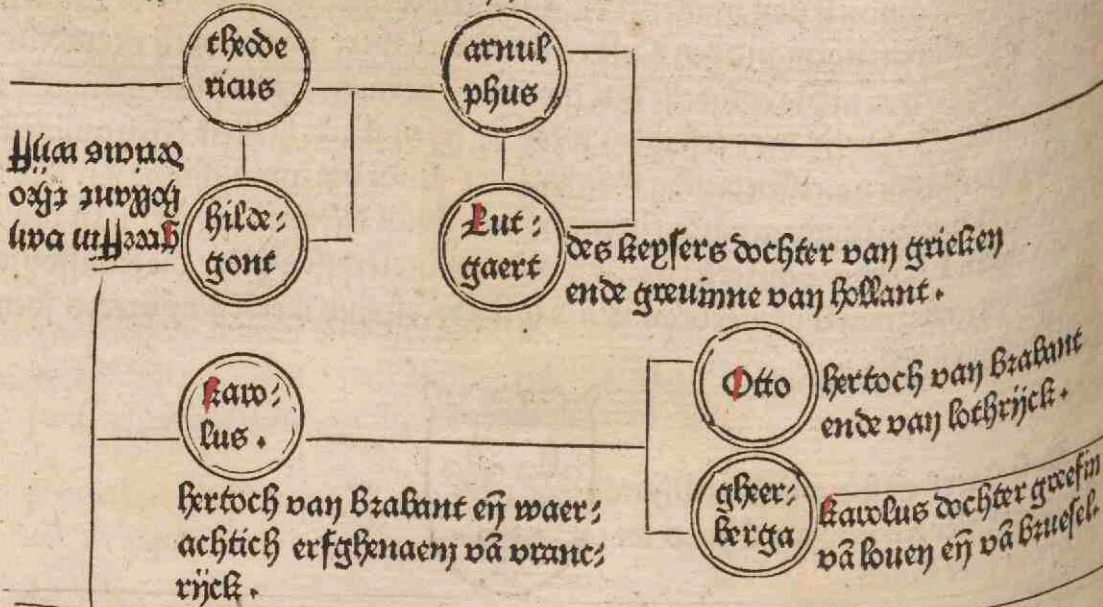

greue van angiers.

Die ander soen hiet robert en wert greue van parijs Dese had een soen hiet hugho die groot ende was greue van parijs die had te wijf leylwijck keiser otten fuster Ende daer wan hi bi hugho capet greue van parijs die na coninc van vranchrijck wert mit fortzen.

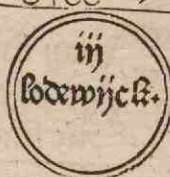
Theodericus was die an
derde greff van hollant.

Die in greff
van hollant

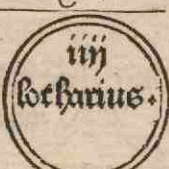

Anno dñi
comingen van
brancrjck

ix^e xxviii

ix^e lv

Regnierden

xxviii jaer

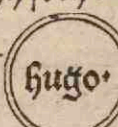
xxxi jaer

Lodewijk die derde also geheten
kaerl die simpels soen was coninc
van brancrjck xxviii jaer. En hi
had twee sonen Die eerst hiet lothari
us en was coninc na den vader Die
ander soen hiet kaerl ende wert her
toch van brabant en van
lotharingen. ende een dochter
hiet hildegone ende had te
man direct die ander greff
van hollant.

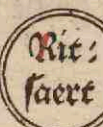
Lotharius coninc lodewijcs soen was
coninc van brancrjck xxxi jaer. hi had
een soen hiet lodewijc en was coninc na den
vader. lotharing maecte hugho die groot
moeyen man coninc staet van brancrjck
en hugho capet sijn soen wert coninc staet
na sijn vader.

greue van parijs

de groot greue
van parijs.

die in hertoch van
normandien.

die in hertoch
van normandien

die v. hertoch
van norman
dien.

CC viij

Die iij greue
van hollant.

Die .v. greue
van hollant.

Dirck

Dirck

Dirck

heer van Bredewde.

Syfri:
dus.

Sy:
mon.

heer van teplinghen.

Syfridus borchgraeff ende
heer van Bredewde ende van
teplinghen.

heyn:
rick.

greue van bouen
ende van bruesel

ix^e hooxvi

Wij
lodowijck

ij jaer

ix^e hooxviij

Hugho.
Capet.

ix jaer

heyn:
rick.

Otto.

Rob:
bert.

hertoch van
normandien

Wilhel:
mus.

coninc van
enghelant

heyn:
rick.

coninc
van en:
ghelant.

conin:
gimne

van enghelant

Lucia:
gref:

inne van
bolsenge

Ceti:
lia ab

disse

Ric:
saert.

Wilhel:
mus.

Die vi hertoch van
normandien ende
coninc van enghelant.

Lodewijck die vierde also gheuoemt coninc lotharius soen was coninc van
 vranckrijck twee jaer en hi en liet gheen kinder after En hi was die leste coninc
 van vranckrijck van puppijn en van kaerls gheslachte want die ewen was seer
 gheslapt van ontfich want die gheslachten van vranckrijck veel onleden te gheen een
 hadden Ende oeck twee of drie coninghen after een gheen luden van grote bedruff
 en waren so dat si gheen ontfich en hadden als hoer voer vaders Ende dat keiser
 rijck was oeck vter franscher handen Also ist nu die ande reyse dat die edel ewen
 van vranckrijck of gheset is dat rechte bloet en erfnaem vanden ewen Ende een an
 der inder ewen ghecomen mit machten Ende hebben die rechte coninc ter syden
 of gheset en sijn seluer coninghen gheworden Te weten eerst Puppyn sette dat rechte
 bloet van ewen off die in^e ende lxxx jaer coninghen gheweest hadden vander ewen
 van vranckrijck en die vranckrijck eerst begrepen hebben Te weten nu ten ander
 den mael coemter een en hiet hugho capet of hugho die grove en was een greue van
 parijs die heeft dat edel bloet van puppijn en van kaerls gheslachte of gheset die die
 ewen van vranckrijck beseten hadden in^e en xxxv jaer Ende si besaten dat keiser
 rijck hondert jaer ende een jaer Ende die ewen soude mit recht ghecomen hebben op
 kaerl den hertoch van lothrijck ende van brabant die dese coninc lodewijcks oem
 was en coninc lotharius broeder Ende had hertoch kaerl gheen kinder gheset
 so had greef aernout van hollant die naest totter ewen gheweest want sijn moeder
 was coninc lotharius en hertoch kaerls suster.

Inno dñ
 coningen va
 vranckrijck
 Regnierden

Hugho capet of hugho die groot greue van parijs Dese wert coninc van vran
 rijck mit machten en mit forsen Hi was van sassen ghebozen En sijn moed was
 die ander keiser often suster Dese hugho was seer groot ende starck ghemaccht in
 vranckrijck Ende hi had twee broeds die een hiet otto en die ander hiet hennric
 Ende hi had twee wiuen Die eerst hiet harops Ende die ander hiet etilda Ende hi
 had een soen hiet robbrecht die na hem coninc wert Ende hugho was ix jaer co
 ninc van vranckrijck.

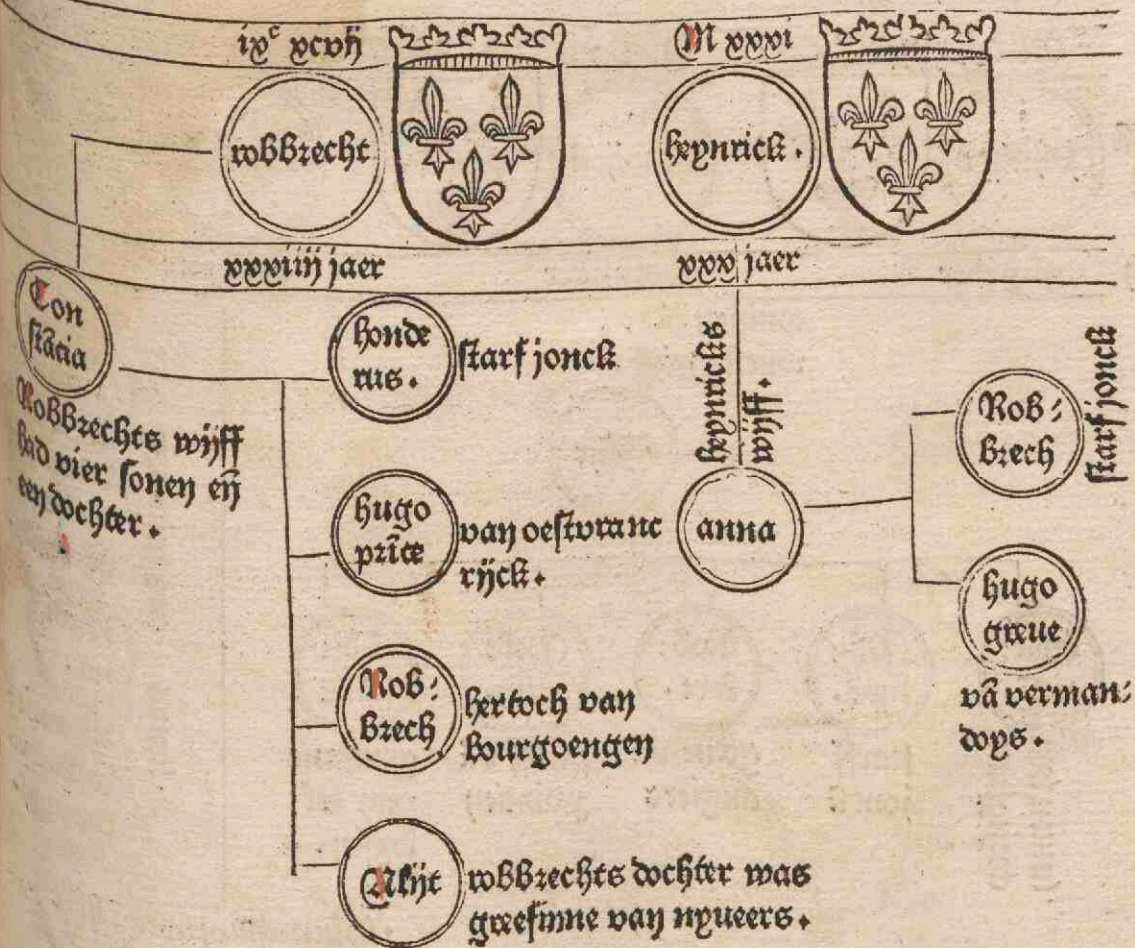
Robbrecht coninc hughe soen
was coninc vā vranckrijck xxxiij
jaer. Hi had een wijf en hiet constan-
cia. Ende hi had bi hoer vier sonen
die eerste soen hiet heynrick en was
coninc naden vader. Die ander soen
hiet bonderus ende starf jonck. Die
derde soen hiet hughe en was prince
in oestvranckrijck. Die vierde soen
hiet robbrecht en was hertoch van
bourgoengen. Ende hi had een doch-
ter die hiet alhie en was greefinne
van nyueers.

Heynrick coninc robbrecht soen
was coninc van vranckrijck xxx
jaer. En hi had een wijf hiet anna en
hi had drie sonen.

Die eerste soen hiet philips en was
coninc naden vader.

Die ander soen hiet robbrecht en
starf jonck.

Die derde soen hiet hughe en was
greue van vermandoy.

Philips coninc heynric soen
was coninc van vrancryck
xliij jaer Ende hi had een wijff
hiet berthe ende was des greuen
dochter van hollant En hi had
een soen hiet lodewijck die nae
hem coninc wert Ende hi had
een dochter en hiet constancia.

Lodewijck coninc philips
soen was coninc vā vranc
ryck xxviij jaer Hi had
een wijff hiet alijte en had
vijf sonen Die eerste hiet
lodewijck en was coninc
na den vader. die ande
hiet heynric en was eert
biscop vā niemē. die iij
hiet philips. die iij ro
bert. die .v. pelgrin En
die dochter hiet constan
cia greumne vā tollopfen

Lodewijck coninc lo
dewijck soen diemen
hiet die sieck waer
ninc vā vrancryck
xliij jaer Hi had in
wijuen. die eert hiet
alienora en was des
greuen dochter van
Aquitaniē daer hi
philippus hi had die
na hem coninc wert
Dat ande wijf hiet
johanna En dat der
de wijf hiet alijte.

Beer
tha.

Con
stancia

Anno dñi

coningen vā
vrancryck

Beginnerden

M lviij
i
Philips

M C vi
v
lodewijck.

M C xxxix
vi
lodewijck.

xliij jaer

xxviij jaer

xliij jaer

coninc lodewijck
wijckes wijff.

Alijte

heyn
rick.

eertbiscop
van niemē

Phi
lips.

starff
jonck

Rob
bert.

greue vā
angiers

Pel
grim.

prins vā
prouinciē

Con
stancia

greumne
van tol
lopfen.

Alie
nora.

des greuen
dochter vā
aquitaniē.

johan
na.

des conincs
dochter vā
spaengn.

lodewijck die
wijuen.

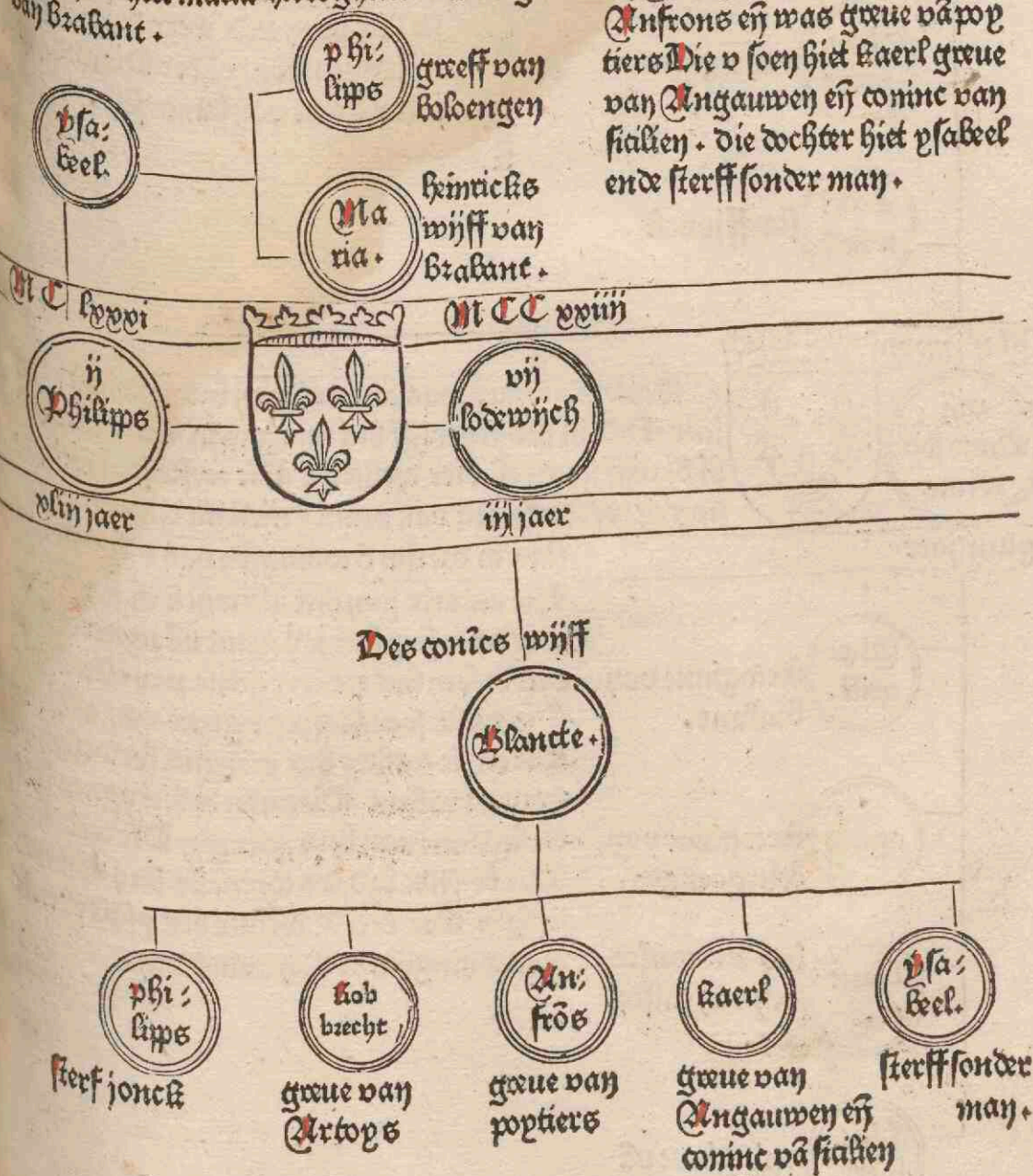
Alijte

• lothardun lwa
aahroq lwanah 22

Philips lodewijchs soen was coninc van vranerijck xliij jaer En had een wijff hiet ysabeel van spaynant Ende hi had twee sonen ende een dochter die eerste soen hiet lodewijch ende was coninc na den vader Die anderde soen hiet philips en was greef van holoengen Ende die dochter hiet maria hertoghine van brabant.

Lodewijch coninc philips soen sinte los dewicus vader was coninc van vranerijck in jaer **H**i had een wijff en hiet blante daer hi bi had vijf sonen en een dochter die eerste soen was sinte lodewijch ende was coninc na den vader.

Die anderde soen hiet philips ende sterff jonck **D**ie derde soen hiet Robbrecht ende was greue van Artops **D**ie vierde soen hiet Anfrons en was greue vā pop tiers **D**ie v soen hiet kaerl greue van Angaunwen en coninc van sialien. die dochter hiet ysabeel ende sterff sonder man.

peter.
grees van allefou.

Rob.
bert. greue van
cleermont

Jan.
greue van nyuers

Lode.
wijck starff jonck

hertoch vā
bourbon.

Lode
wijck

jacob
grees

van char
loys.

Vanden hertoghen van bourboen
Robbert greue van cleermont voer
seuen die wan twee sonen Die eer
ste hiet lodewijck ende wert hertoch
van bourboen Die ander hiet jacob
greue van charloys.

Item lodewijck hertoch vā bour
boen wan voert twee sonen Die eer
ste hiet pyes ende wert hertoch van
bourboen naden vader Die ander hiet
johan greue van lamarfche.

Anno dñi

M^{ij}

xxviii

1478

coningen vā
vrancrjck.

viij
Sinte lode
wicus

Sinte lodewicus was coninc van vrancrjck vlin
jaer Ende hi had een wijff hiet margareta Ende daer had
hi bi vijff sonen en vier dochteren Die eerste soen hiet phi
lips en wert coninc van vrancrjck na den vader ende

Regnerden

vlm jaer

Mar
griet. hertoginne van
brabant.

agnes hertoginne van
bourgoengen.

blanc
te. had des conincs
soen van calssyl
gen.

ysa
beel. coninginne vā
naluernen.

staet in die lmi 8 coningken van vrancrjck
Die anderde soen hiet lodewijck en starf jonc
Die derde soen hiet jan greue vā nyuers Die
vierde soen hiet robbert greue van cleermont
Die vyfte soen hiet peter greue van allefou
Die eerste dochter hiet margriet hertochghin
ne van brabant Die anderde hiet agnes her
tochghinne van bourgoengen Die derde hiet
blancete ende had des conincs soen van cal
ssylgen Die vierde dochter hiet ysabeel ende
was coninghinne van naluernen.

johan
greeff van lamar
fche.

Lodewijck ppees soen
was hertoech van bour;
soen na den vader.

ppes
hertoech van bour;
soen.

ppes hertoech vā bourboen wan
een soen ende vijf dochteren Die
soen hiet lodewijck en was hertoech
van bourboen naden vader Die
eerste dochter hiet johanna con;
ghinne van vranerijck Die and
hiet fille coninghinne van spaen
gen Die in was greuinne vā sa
uoyen etc.

Lode
wijck

coninginne
van vranck
rijck.

johan
na.

fille
conin

ginne van
spaengen.

greu
ne vā

sauoyen

greu
ne vā

harkoert.

wou.
van

delbrecht.

Lodewijck ppees soen hertoech van bourboen wan twee sonen Die
een hiet kaerl greue van monte pensier en dalphijn van auergijne Die
ander soen hiet jan en wert hertoech van bourboen na den vader Ende
jan wan voert een soen die hiet kaerl hertoech van bourboen.

kaerl
greue van monte
pensier en delfhijn
van auergijne.

Jan.

hertoech
van bour
boen.

hertoech van bourboen En
had te wijf agnies
hertoech janss doch;
ter van bourgoen;
gen daer wan hi bi. v
sonen en in dochteren
als hier in dese figuer
ghescreuen staen.

anna.

die eerste doch;
ter had kaerl vā
burgoen gre
ue vā charlois

die in
docht

had hertoech
olof vā geles

die in
docht

had die gre
ue vā argue
prins vā araengen.

Die
eerste

die in
soen

was eers
biscop tot
spens.

Lode
wijck

biscop vā
bruyck.

jacob
die

in soen

die. v
soen

soen was hertoech vā burboen.

ysabeel was
coninc phi
lipus eerste
wijff des co
nincs doch
ter van arra
gonien.

ysa
beel.

Die sijn coninc
philips twee

Kaerl greue van valops.

Dese kaerl greue vā valops
wan voert twee sonen Die een
hiet philips greue van valops
en wert noch coninc vā vranc
rijck na kaerl die schoen. Die ander
soen hiet kaerl greue van alleson En
dese kaerl wan voert een soen hiet pe
ter greeff van alleson Ende dese peter
wan voert een soen hiet jan ende was
hertoch van alleson.

Phi
lips. Die schoen.

Kaerl greue van
alleson.

Phi
lips. greue vā valops
en wert noch co
ninc van vranc
rijck na kaerl die
schoen.

Anno dñ

coningen vā
vrancrijck

Regnierden

M h^e lxxi

in
Philips

viij jaer

Philips sinte lodewijcks soen was coninc
van vrancrijck viij jaer Hi had twee wijuen
dat eerste wijff hiet ysabeel en was des conincs
dochter vā arragonien daer wan hi bi in sonen
die eerste hiet lodewijck en was coninc na den
vader Die ander soen hiet philips die schoen en
wert coninc na jan sijn broeders soen Die der
de soen hiet kaerl greue vā valops Doe die wijf
ysabeel doot was nam die coninc een and wijf
en hiet maria en was des hertoghen dochter van
brabant daer wan hi enen soen bi ende hiet oec
lodewicus en was greue van doringen En twee
dochteren Die eerste hiet maria en was hertogin
ne van oesterrijck Die ander dochter hiet mar
gareta en was coninghinne van enghelant.

coninc

Lode
wijck.
greff van
doringen.

maria

des hertogen
dochter van
brabat was
coninc phi
lips anderde
wijff.

maria
hertoghinne
vā oesterrijck

Mar
griet. coninghinne van
enghelant.

pieter.
greeff

van allefon

johan
hertoch

van allefon

Lode-
wijck

hertoch van
allefon.

Sinte lodewicus coninc van brabantse ordinierde en settede datter in brabant
vijck souden wesen twaleff ghenoten Als een collegium off capittel Ende die sou-
den ouersten raet wesen vander cronen van grote saken die die eer ende wel varen
vanden lande aengaen Ende dat sijn seff hertoghen en seff grauen Ende vanden seff
hertoghen sijn drie biscoppen Ende vanden greuen sijn oock drie biscoppen.

lodewijck.

een jaer

Johan

n jaer

Lodewijck coninc philips soen
was coninc van brabantse een
jaer Ende hi had een soen hiet johan
en die wert coninc na den vader.

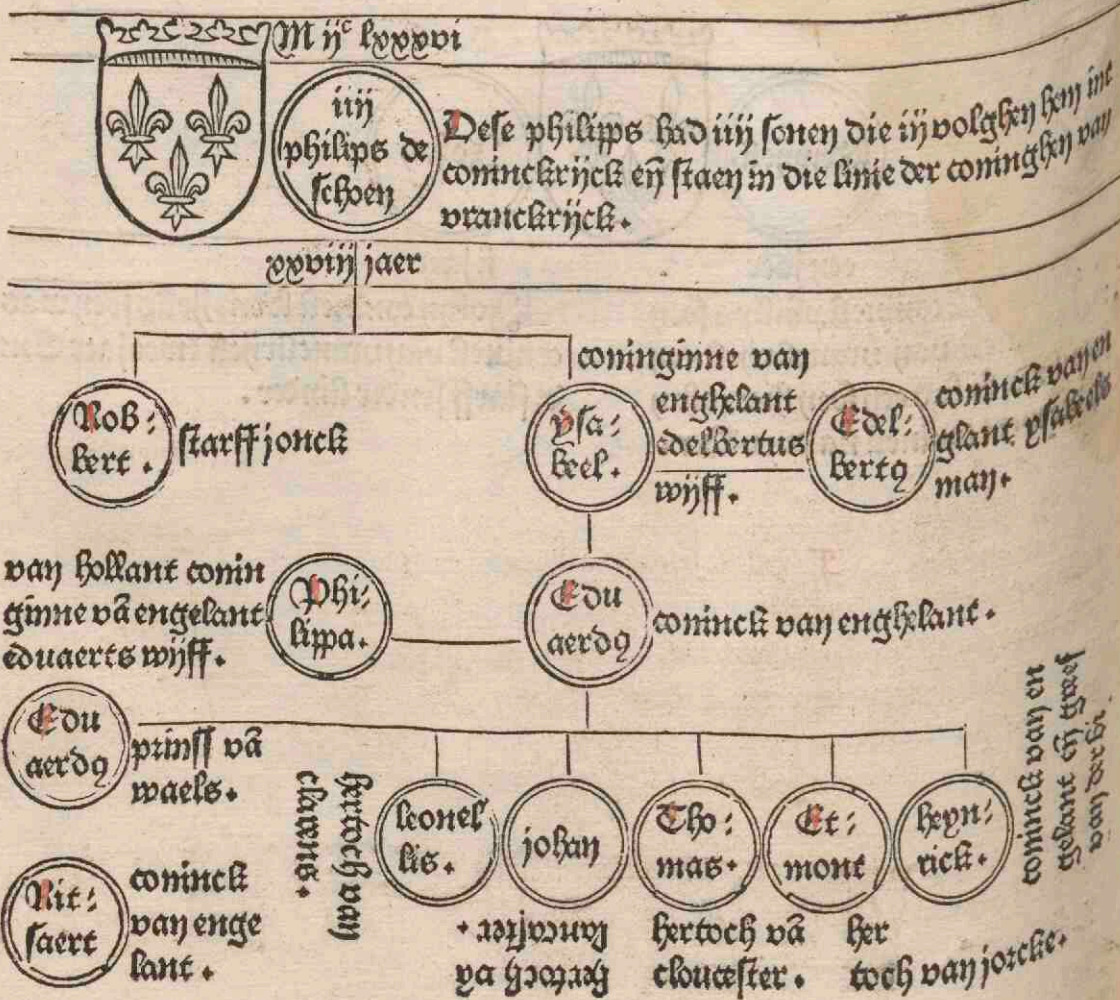
Johan coninc lodewijcks soen was
coninc van brabantse twee jaer En-
de starff sonder kinder.

Philipps die schoen coninc philipps anderde soen was coninc van brabant
 xxviij jaer **H**i had een wijff hiet johanna en was des conincs dochter vā naueer-
 nen daer wan hi iij sonen bi en een dochter **D**ie eerste soen hiet lodewijck en was
 coninc na den vader **D**ie ander soen hiet robbert en starff jonck **D**ie iij soen hiet
 philippus en wert noch hier na coninc **D**ie iij soen hiet kaerl die schoen en wert
 noch daer na coninc **D**ie dochter hiet ysabeel en had coninc edelbertus van en-
 ghelant te man **E**n daer wan si bi den jonghen coninc eduaert van enghelant **E**n
 die is die dochter daer die engelsche die croen van brabant hiet hem off vermeten
 te hebben want coninc kaerl hoer broeder starff sonder kinder **M**er coninc lodewijck
 hoer outste broeder liet een dochter after die coninc philipps van naueernen
 had **E**nde had die croen op een wijff moghen comen so hadse op die coninginne vā
 naueernen al gheweest.

Anno dñi

coningen vā
brabant

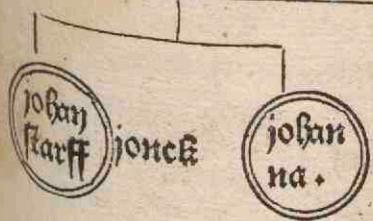
Regnerden

Lodewijck coninc philips eerste soen was coninc van vrancrjck ix maent
en hi had een wijff bi sijn vaders tijden en hiet margriet mer hi en had daer gheen
kinder bi Daer na had hi noch een wijf bi sijns vaders tijden en hiet elimende des
conincs dochter van vngarien daer had hi een soen bi en hiet johan en starff jonc
Ende hi had daer oeck een dochter bi hiet johanna en had coninc
philips van nauernien Ende om
datter nijt dan een dochter vaden
coninc bleeff so quam die crouen
op philips des conincs broeder.

Philips coninc lodewijcs broed
was. v. jaer coninc na sijn broed
Mer hi en liet gheen kinder dus
qua die crouen op kaerl die schoen
sijn broeder.

Kaerl die schoen coninc lodewijcs en coninc
philips broeder was viij jaer coninc Hi had
drie wiuen en bi gheen en had hi kinder En dat
rijck en die crouen quam op philips greue van
valops want hi die oueste en die naeste was
vanden sweert sijde en van man per soen want
dese coninc kaerl en philips van valops wa
ren twee broeder kinder Mer die coninginne
van englant was dese coninc kaerls fuster
mer ten mocht op gheen wijff comen alst voer
seuen is.

starff jonck

Lode
wijck

hertoch van
oerliens.

Phi
lips.

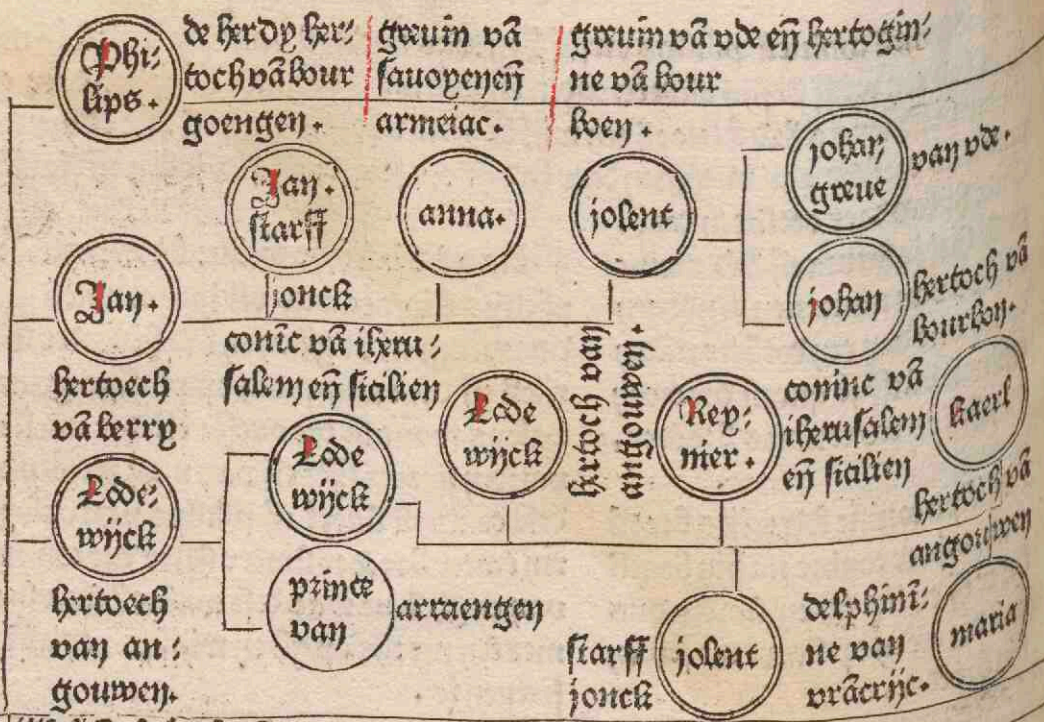
greuinne va
hollant.

johan
na.

starff
jonck

maria

Philips van valops
was coninc van vrancrjck xviij jaer Hi
had twee wiue dat eerste wijf hiet blante en
was des conincs dochter van nauernien dat
and wijf hiet johanna va bourgoengen En
had iij sonen en ij dochteen Die eerste soen hiet
jan en was coninc naden vad Die ij soen hiet
lodewijc en starf jonc Die iij hiet philips her
toch va oerliens Die een dochter hiet johanna
en had gref willem va hollant. die ij hiet maria.

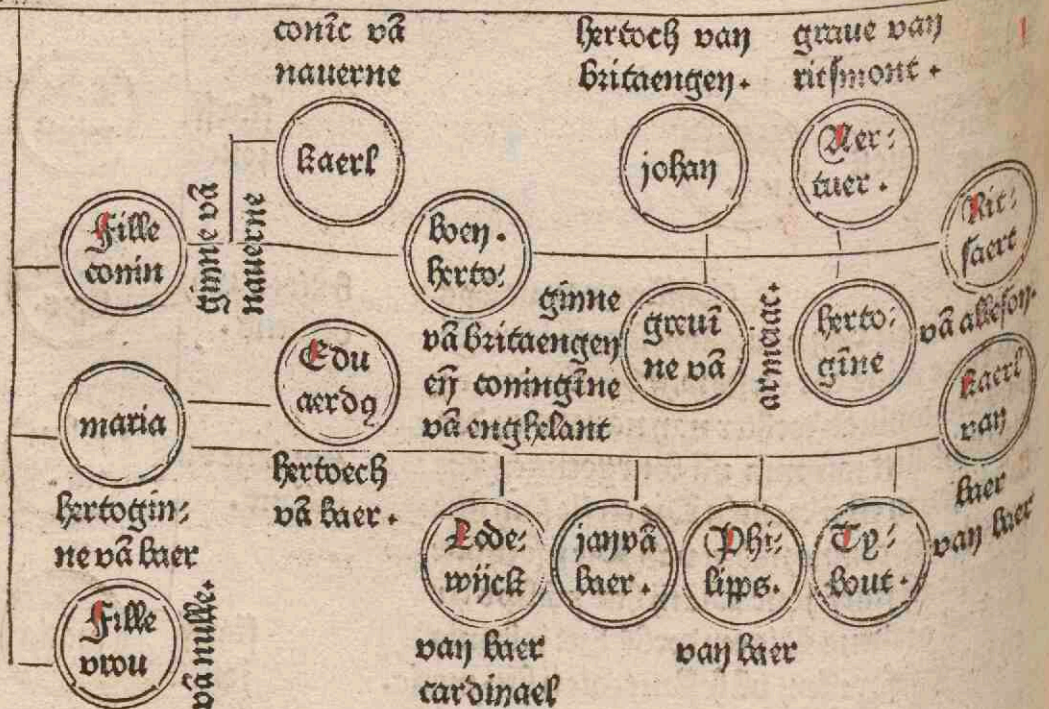
Anno dñ

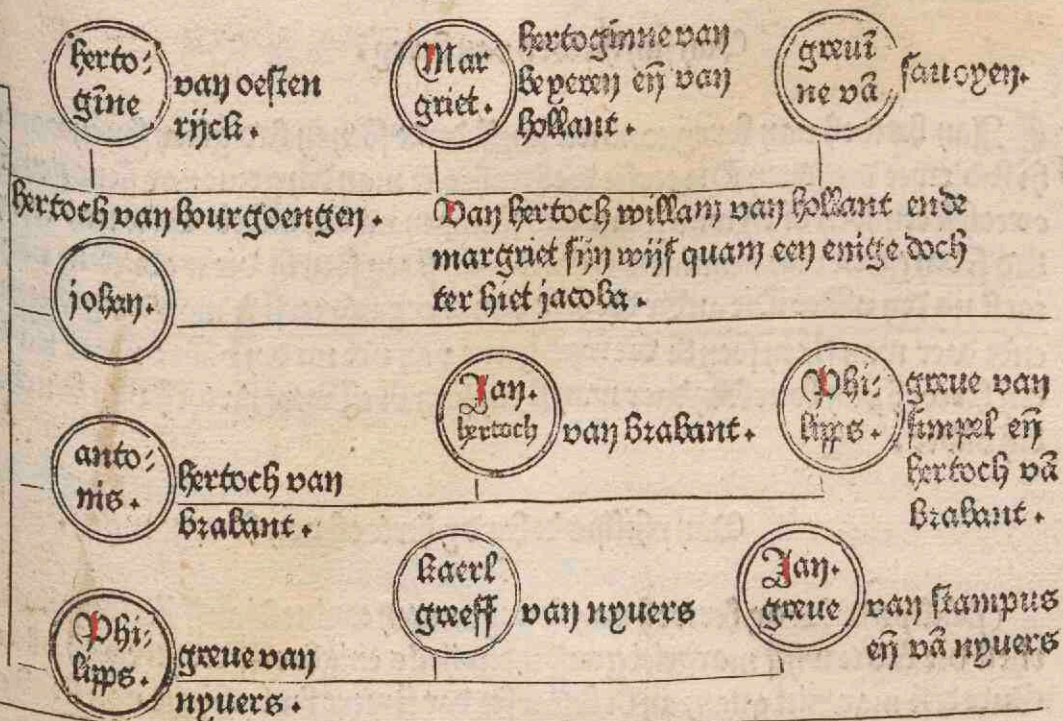
coningen van
francien

Begnierden

viij jaer

Johan coninc philips soen was coninc van vrancstrijck xiii jaer Ende hi had een wijs hiet bonome des conincs dochter van kemē daer wan hi bi vier so: nen en drie dochteren Die eerste soen hiet kaerl en was dalphijn en coninc na den vader Die ander soen hiet lodewijck hertog vā angouwen Die derde soen hiet jan hertog van berry Die vierde soen hiet philips de hardy hertog van bourgoengen Die eerste dochter hiet fille coninginne van nauernē Die ander dochter hiet maria off fille hertoginne van kaer Die derde dochter hiet oech fille vrouwe vā nulle.

Van lodewijck hertog van angouwen.

Lodewijck hertog van angouwen coninc janff ander soen die creech twee so: nen Die een hiet lodewijck coninc van siacien en van iherusalem Ende die ander soen was prins van arraengen Ende de se coninc lodewijck van siacien die wan voert drie sonen en twee dochteren Die eerste soen hiet lodewijck Die anderde soen hiet reynier coninc van siacien Die derde soen hiet kaerl hertog van angouwen Die eerste dochter hiet maria hertoginne van toreyen en dalfijnne van vrancstrijck Die ander dochter hiet jolent en starff sonder man.

¶ Wan jan hertoch van berry.

Ian hertoch van berry coninc janss derde soen en had gheen sonen voert. mer hi had twee dochteren **D**ie eerste dochter had te man den greue van sauoyen en daer creech si een soen bi en was greue van sauoyen na den vader **E**nde nae desen man had si den greue van armeiack en daer wan si een soen bi die was greue van armeiack na den vader **D**ie ander dochter van berry had eerst te man den greue van vde ende daer wan si een soen bi die was greue van vde na den vader **D**aer na nam si den hertoch van bourboen daer wan si een soen bi en wert hertoch van bourboen na den vader.

¶ Wan philips de hardy hertoch van bourgoengen.

¶ Philips de hardy hertoch van bourgoengen coninc janss iij soen van vrancrjck die had te wijff margriet greff lodewijcks enighe erff dochter van vlaenderen **E**nde dese margriet quam an bi kestarste dat si wert hertochinne van brabant greuinne van vlaenderen van artops van nyuers van rpters en vrouwe van salins en van mechelen **E**nde hertoch philips had bi deser margate drie sonen en iij dochteren **D**ie eerste soen hiet johan hertoch van bourgoengen en greue van vlaenderen van artops en van rpters **D**ie ander soen hiet anthonis hertoch van brabant van lochrijck en van limborch **D**ie derde soen hiet philips greue van nyuers **D**ie eerste dochter was hertochinne van oesterrijck **D**ie ander dochter was hertoch willams wijff van begeren en van hollant **D**ie derde dochter was greuinne van sauoyen **E**n van hertoch willam van hollant en van sinen wiue quam een enighe dochter ende hiet jacobus.

¶ Wan hertoch johan.

Hertoch johan hertoch philips ouerste soen die had margriet hertoch aelbrechts dochter van begeren ende van hollant te wiue daer wan hi enen soen bi die philips hiet **E**nde sels dochteren **D**ie eerste dochter hiet margriet dalsphijninne van vrancrjck en na greuinne van ricsmont **D**ie ander dochter hiet katherina en starf jonc te ghent **D**ie derde dochter hiet maria hertochinne van cleue **D**ie vierde dochter was greuinne van pontiers **D**ie vijfde dochter hiet anna hertochinne van betuort **D**ie sesste dochter hiet agnies van ghent hertochinne van bourboen.

Van anthonis hertoch van brabant.

Anthonis hertoch van brabant had twee sonen Die een hiet jan ende was hertoch van brabant na den vader en had hertoch willams dochter van hollant en hi starff sonder kinder Die ander soen hiet philips greue van simpoel ende was oock hertoch van brabant na sinen broeder en starf oock sonder kinder En hertoch philips van bourgoengen wert hertoch van brabant.

Van philips greue van nyueers.

Philips greue van nyueers hertoch anthonis broeder die had twee sonen Die eerste soen was greue van nyueers naden vader en starff sonder kinder Ende die ander soen was hertoch van stamphus en na sinen broeder greue van nyueers En dese had een enighe dochter en had hertoch jan van cleue te man.

Kaerl die vijfte coninc jans outste soen was eerst dal :

In die lijn der conincen **K**aerl die vijfte coninc jans outste soen was eerst dal : hi en hertoch van normandien En naden vader wert hi coninc van vrancryck xv jaer En hi had een wijff hiet johanna des hertoghen dochter va bourboen daer wan hi twee sonen bi Die eerste soen hiet kaerl en was coninc naden vader Die ij soen hiet lodewijck hertoch va oerliens.

xv jaer

Coninc kaerls eerste soen volghet den vader in die lini der coninghen van vrancryck.

Kaerl hertoch van oerliens.

johanna.

Lodewijck hertoch van oerliens.

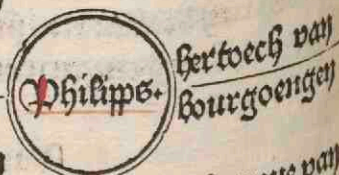
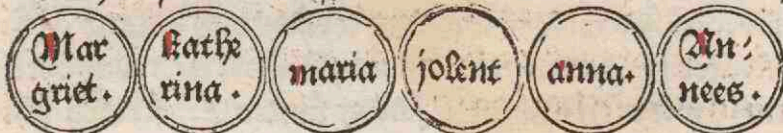
Philips greue van wertus.

coninc kaerls wijff des hertoghen dochter van bourboen.

Lodewijck hertoch van oerliens had ij sonen Die eerste hiet kaerl ende was hertoch va oerliens na den vader Die ander soen hiet philips greue van wertus Ende die derde soen hiet johan greue van gelsiae.

johan greue van gelsiae.

dalphijn hertogi greuin hertogin: hertogin:
 inne van starff ne van vā pou ne vā let ne van
 vrāerijē. jonck cleeff. tiers. uoert. bourbon

Hertoech philips hertoech janff soen was hertoech van
 bourgoengen na den vader en van brabant vanlothrijck van limburg. greue van
 vlaenderen van henegouwen van hollant van zeelant van artops van namen van
 vrieslant van salins en van mechelen &c. **H**i had drie wiuen. dat eerste wijff was
 des coninckes dochter van vrancrjck **D**at anderde wijff was des greuen dochter
 van oe greuinne van nyuers **E**nde bi dese twee en had hi gheen kinderen **D**at derde
 wijff hiet ysabeel des coninckes dochter van poertegael ende hoer moeder was her-
 toech janff dochter van lancaster **E**nde bi dit wijff ysabeel wan hi drie sonen **D**ie

Anno dñi

M in lxxxix

coningen vā
vrancrjck

eerste soen hiet anthonis en starff jonck **D**ie
 anderde soen hiet joest ende starff oock jonck
Die derde soen hiet kaerl greue van sarloys
 en wert hertoech van bourgoengen nader va-
 der.

Regnierden

xxxij jaer

coninck kaerls
wijff.

dalphijn
starf jonck

greef vā pou-
tier en starff
dalphijn.

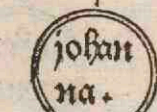
hertoech van to-
rennen en starf
dalphijn.

hertoech vā gheen
en starf dalphijn

coninginne
vā engelande
vā ricsaert **E**n na
hertoechinne van
perliens.

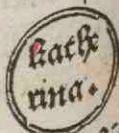
hertochinne
van Britaen-
gen.

hertogine
van Bour-
goengen.

gheestelick

coninghinne
vā engelande

anto:
ms.starff
jonck

Joest

starff
jonck

Kaerl

greue van
sarloys hertoch
van bourgoengen

Kaerl greue van sarloys had bi sijn vaders tijden twee wiuen. Dat eerste wijf was coninck kaerls dochter van vrancrjck ende si starff jonck. Dat anderde wijf hiet anna en was des hertoghen dochter van bourboen en daer wan hi een dochter bi en hiet maria. Ende na sijns vaders en sijns anders wijfs doot int jaer Mcccc en lxxvij opten derden dach in julio so nam hi sijn derde wijf en hiet margariet en was hertoch ricsaerts dochter van jorcke ende was coninck eduaerts susster van enghelant.

Kaerl die seste coninck kaerls soen was coninck van vrancrjck xxxij jaer hi had een wijf en hiet ysabeel des hertoghen dochter van beperen daer wan hi vijff soen bi en vijff dochteren. Die eerste soen hiet kaerl ende was dalphijn ende starff jonck. Die ander soen hiet oeck kaerl greue van pontiers ende starff oeck dalphijn. Die derde soen hiet johan hertoch van torenen en had te wijf vrou jacob hertoech willams dochter van holland en hi starff oeck dalphijn. Die iij soen hiet lodewijck en was hertoch van gheen en starff dalphijn. Die vijfte soen was kaerl ende was dalphijn. Ende int jaer Mcccc xxi doe starff dese coninck kaerl en had sijn vier so: nen ouer leeft. Ende sijn vijfte soen gheseten kaerl wert na hem coninck va vrancrjck. Die eerste dochter hiet ysabeel hertoghinne van oerliens. Die ander dochter hiet johanna hertoghinne van britaengen. Die derde dochter hiet michiel hertoghinne van bourgoengen. Die vierde dochter hiet maria en wert ghesetelick. Die vijfte dochter hiet katherina coninghinne van enghelant.

maximil
lianus.

hertoech van oesterrijck des keisers
federicus soen en had te wiue hertoech
kaerls dochter van bourgoengen ende
leuen noch en hebben dese kinderen.

maria

hertochinne van oesterrijck
van bourgoengen ec.

Anno dñi

M iij^e xxi

coningen va
francrijck

vij
kaerl.

Regnierden

xxxix jaer

kaerl die .vij. was dalphijn
des hertoghen van toeynen Broe
der Hi was coninc van franc
rijck xxxix jaer Hi had twee so
nen en iij dochteren Die eerste
soen hiet lodewijck ende was lan
ghe tijt dalphijn en wert coninc
na den vader Die ander soen hiet
kaerl en was hertoch van berry

kaerl

hertoch van berry.

kath
rina.

groeftin van jarloges.

johan
na.

hertochin te van
bourboen.

ysa
beel.

hertochinne van
sauoyen.

magda
lena.

princeffe van
naueren.

Philippus.

greue van
sarloys.

Marga-
retha.

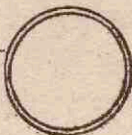
M^{re} le

Lodewijck.

Deze Lodewijck die tiensste coninc
van Frankryck soen was coninc van frankryck
jaer Ende had eerst te wi-
den conincke dochter van schotlande
die starff sonder kinder Ende na had hi
des hertoghen dochter van sauoyen.

Joa-
chim

dalphyen starff
jonge.

(1893)

(1893)

(1893)

(1893)

(1893)

(1893)

(1893)

(1893)

(1893)

¶ Dit sijn die cronijcken van Enghelant op coste Hoe dat engelanit eerst
 began ende wat heren dat eerst had ende so voert van al den Cominghen.

In den tijden doe die werlt had ghestaen iij^m vi^e ende xxxij jaer Ende
 was inder derde etaet vander werlt v^e ende vi. ende was in den tijden
 dat moyses ouert rode meer ghegaen was so was een coninc in assu-
 rien ende hiet didicias of astachadis die had een wijff die sijn conin-
 ghinne was ende si was seer wijs van opsette. ende houeer diech ende sel van sinne
 ende si hiet albiona Ende si had xxxij susteren die al eloecke schoen vrouwen wa-
 ren ende die hadden dat meeste deel al grote coninghen ende princen te mannen En
 dese coninghinne van assurien mit al haer susteren die sloeten int heymelic dat si elck
 haer man soude doden om dat si elck die landen regieren souden Ende als dit me-
 quam so dede die coninc van assurien mit al den anderen horen mannen dese conin-
 ghinne mit alle haer susteren ende mit sommighe van horen edelen dienes van man-
 nen diemen meynden datter off wisten die dedemen vanghen ende dede se alte same
 in een groot scipp setten sonder mast of stuer weder en lietse driuen op die auentuer
 Ende si quame aen een groot onbewoent eplant dat namaels britaengen hiet en
 no enghelant hiet Ende si bleuen daer woenen ende begrepen dat lant ende waren
 die eerst die dat eplant bewoenden off coninghen in hadde Ende dese coninghinne
 dede dat eplant na haer hieten Albion Ende van desen vrouwen ende mannen die
 si mede in scipp had den daer quam dat wilde volck of dat in dat lant was ende s
 wert veel volcs off Ende me seyt dat die huse gheest mit dese wiue te doen hadde en
 daer quamen wesen ende gggante off die daer waren eer brutus dat lant begreep
 ende noemdent britaengen.

¶ Van Enghelant

Daer na inden jaer als die werlt had ghestaen iij^m en viij^e jaer ende xxxij jaer
 so wert die stadt van trojen leet werff gewonnen vanden grieken en verdestreert
 ende dat was inder tijt dat Abdon rechter was ouer dat volck van ysahele in sijn
 derde jaer Ende die grieken laghen voer trojen x jaer lanc vi maenden en vij da-
 ghen nochtan mosten si trojen mit verraedt winnen.

¶ Ende in desen tijden togghen wt trojen veel groter heren onder die welcke ware
 mede als Francion des vromen heet oers soen Anchises mit sijn soen Eneas mit
 sijn soen Ende turchus ende Aethnor Ende dese hadden mit hem veel volcs ende
 quamen mit scepen daer no vene-

nu vengeelgen staet ende daer bleeff daer een deel woenen en vanden anderen togen
ende begrepen ende besloeghen veel landen daer menichster hande volck off quam

¶ Waen dat Brutus quam

¶ Eneas mit een deel volcks die toech ende lande aen ytalie bi dat water dat nu
die tyber hiet Daer nu romen staet ende hij streeft teghens den coninc latinus en
teghen den coninc euernus die hi verwan Ende Eneas nam te wiue coninc lati
nus dochter lauina doer hi enen soen bi wan ende die hiet ascomus. ende noch ene
soen die lauina dwech doe enneas sterff ende die hiet filius posthumus Ende dese
filius posthumus als hi groot wert so creech hi een joffer lieff ende was lauinen
sijnre moeder nicht ende daer creech hi een soen bi die wert gheheten brutus Ende
dese brutus doe hi xv jaer out was doe wet hi op een tijt jaghen mit sinen vader de
coninc filius posthumus ende hi soude schieten na een wilt ende schoet sijn vader
doot.

¶ Hoe Brutus vten lande toech

¶ Filius Eneas sijn broeder haette de hem also seer hier om als dat Brutus van
scaemten wech vten lande toech daer hi veel auentueren liet Ende hi seplde wt yta
lien in grieken daer hi vant een grote schaer van trogmen die welcke die pyrrus
achilles soen daer gheuanghen ghebrocht had in voer tijden doe troepen ghewonnen
was die daer saten in eyghenscap ende in pacht onder enen coninc in grieken die
pandrasus hiet Ende als brutus mit desen volck sprac Ende die trogmen hoer
wie dat brutus was ende si sagen dat hi so vroem ende wijs was van rade ende van
opsette so dweeghen si ouer een dat si alte samen lieuer doot te bliuen hadden in ene
strijde dan si langher also in dier eyghenscap bedwongen waren Ende coren Brutus
tot een heer ende swoeren hem alle goet ende gheruwe te wesen ende bi hem te leuen
ende te steruen also dat hise al dede trocken mit wijff ende kinderen in een woestijn
doe screeff hi aenden coninc pandrasus ende lade hem ghenadelick dat hij doch dat
edel gheslacht van troepenwoude gonnen die lucht ende dat water ende doeffte in
een boeck van sinen lande dat si daer mochten woenen sonder eyghenscap off dat
hi se liet varen mit vrede wt sijn land daer si hem gheneren mochten.

¶ Noech van Brutus

Die coninc pandrasus wert toernich datmen hem dit hat en ontboet sijn volck ende toech mit macht tot dier woestijnen wert daer die trogimen gheueken warē Brutus heeft hem wel versien dat die coninc hem nijt en mochte ghemooten doer die bossagie alsoe dat brutus mit schalkier laghe onversien moede den coninc pandrasus ende bestreet hem Ende die trogimen versloeghen al die grieken die mit ten coninc waren ende wreechte hoer onder bloet Ende Brutus venci den coninc pandrasus ende hi most brutus sijn dochter gheuen die ignote hiet tot enen wiue ende mit hoer iij^e scepe en xxxiij scepe die hi al vol dede laden mit spijse ende dranc ende vitalie ende mit menichheerde wapenen En daer voer Brutus mit sinen wiue ignote ende mit sinen troyschen schaere ouer die zee ende quam opten .xxxviij. daech aent lant van affriken daer hem veel zee rouers ghemote die hem schade dede mer Brutus mit sijn volck mit groten cloechheit beuoche hise ende versloechse ende nam al hoer scepen ende daer vonden si alte groten goet in so dat si al rijck worden

¶ Van Brutus

Daer na quamien si aen een eylant dat hiet menricane daer hadden si ghebreck van spijsen ende daer ghinghen si op ende namen al dat si toesse mochten ende verwoestten dat lant.

¶ Van Brutus

Daer na quamien si in een lant daer vonden si iij gheslachten van trogime die daer vry saten ende waren daer ontweken mit den hertoech Athenor en cormeus hiet hoer heer die seer blide was dat hi sijn gheslachten daer sach comen so dat hi al sijn volck ende sijn scepe ontboet ende is mit brutus gheuaren om Quentuer te soeken.

¶ Van Cormeus ende van Brutus

Dese Cormeus was stout wijs ende starck ende hi was brutus seer van herte houe brutus liet affriken ende spaengen ende quam in lant van Aquitamen en bouende in die laxe ende daer vocht hi teghen een heer die goffarijs hiet en verwan sijn volck ende goffarijs vloech in gallen ende claechde ouer die trogimen. Ende in dien tijden waren in gallen xij coninghen ende die beloesden goffarijs hulp En brutus bewefde ende verderfde dat lant van Aquitamen en lade sijn scepe mit groten goeden ende hi quam daer nu toers staet ende daer woude hi goffarijs ontbeyden ende dede daer om grauen

ende vast maken enen goeden vest daer hi veplich mit sijn volck in wijsen moeste
Ende Brutus had enen neve hi hem die hiet turnise en daer na was dese veste ghe-
noemt tours Ende goffarijs quam mitten gassen daer Brutus ende corneus ende
turnis seer teghen vochten Mer Brutus hiele die ouerhant mer hi verhoes veel
volcks.

¶ Noeh van Brutus ende Cornuus

¶ Brutus en cornuus worden te rade dat si dat lant weder erwinden want s gal-
len was so veel dat hi voersach dat si hem mit alder macht hadden ouer moghen
vallen Ende bi rade eenre godynne die dyna hiet so seplde hi aen een groot eylant
dat albion hiet dat nu englant hiet Ende dat lant was al bewoent mit groten lu-
den ende daer waren veel geganten in en ruesen mede.

¶ Hoe Brutus opt lant tradt

¶ Brutus die tradt op dat lant mit al sijn volck ende vacht seer cloeckelick ende
hi hiet sijn volck dat si die ruesen ende geganten alle in die keen soude houden ende
so verwonnen si se eerst En daer werter veel verslaghen want si sloeghent al doot
die si erngghen conde Ende veel togghen daer wt den lande mit scepen en die worden
gheheten slauen ende die begrepen hollant eerst Ende sommighe togghen en weken in
dat lant dat nu schotland hiet Ende Brutus wan aldus al dat lant albion ende
behieltet en besattiet en hi hiet dat lant na hem seluen brutaengen dat nu englant
hiet Ende hi deplde dit lant mit Cornuus sinen gheselle die viel te lode mitten sinen
connaelgen Ende dit wert gheheten connaelgen.

¶ Noeh van Brutus

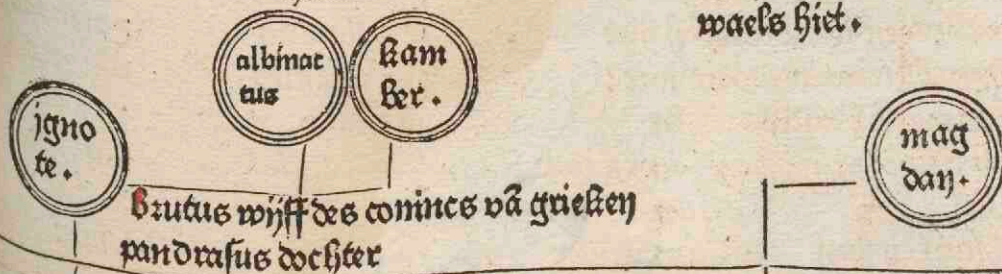
¶ Ende als Brutus dit lant aldus betrachticht had doe was hi out xxxv jaer en
besat dit mit sinen edelen troginen ende regnierde daer in xv jaer Ende Brutus ver-
sach een stede op die teemse die hem wael beviel ende daer dede hi maken een stad
en dede die hieten trogen dat nu london hiet ende dit was inder derde etact en nas
gheloert van Abraham viij^e ende xviij jaer Ende was voer ons heren gheloert
M jaer C jaer ende xvij jaer.

Brutus wan bi sine
wiue ignoten drie sonē
die ouste hiet locriuis
die ander soen hiet albi-
nactus ende die iij soen
hiet kamber.

Locriuis besat dat lant na sinen vader mit vre-
den **E**nde hi had cormeus dochter te wiue daer wan
hi enen soen bi ende hiet magdan **E**n die wert eerst
hertoech van carnaelgen.

Albimactus brutus an-
der soen wert ghedeylt aen een
lant dat dede hi na hem hieten
albania **E**nde dat nu scotclac
hiet.

Kamber brutus der
de soen die viel te deel
dat lant ou die riuer
sarbrunen en menich
tijt soe hiet dit **K**amber dat
wael hiet.

Brutus.

Locriuis

De se was Brutus
ouste soen ende had
cormeus dochter te
wif daer hi een soē
bi had.

Die coninc Brutus sterf inder derder **E**tat vander werlt doe helij rechter was
ouer ysrakel ende was int jaer **M** ende **C** ende xxxv jaer voer gods geboert ende
wert te london betrauen dat doe trogen hiet.

Vanneer london eerst ghesticht wert

Ende dat london eerst ghesticht wert vande
coninc Brutus dat was syijn jaer na dat troge
verdestruert wert **E**n dat was iij^e en xc. jaer
eer dat romulus romen stichte.

Die sijn die Coningen van Brutus tijde voert die gheweest hebben in Britanije tot dat die engelsche sassen off vriesen dat lant wonnen ende becrachten ende daer si seluer coninghen ende kconen off worden.

Brutus regnierde	xx jaer	Hertogallus	vij jaer
Locrinus sijn soen	v jaer	Hesiduer	xxvij jaer
Guenthule die conighine	xx jaer	Hugamus sijn broed	vij jaer
Magdan locrinus soen	xxx jaer	Petiduer sijn broeder	
Menprys sijn soen	xxvij jaer	Hesiduer	xij jaer
Ebrachus sijn soen	lv jaer	Barbodias	vij jaer
Ende dese stichte ouer die riuier		Margaur	ij jaer
die homber een grote stadt en hiet		Eyghuans	xxvij jaer
se na hem Ebranchus dat is jorc:		Debalanus	vij jaer
ke en dit was bi dauids tijden		Rohugo	vi jaer
Brutus ghuessel sijn soen	xxx jaer	Rogen	xij jaer
Seyl sijn soen	xxij jaer	Rathille	xx jaer
Ludibras sijn soen	xij jaer	Moray	ij jaer
Dese stichte de Cantelberch ende		Ceruix	xxvij jaer
viijdescoer		Cople	vij jaer
Bladud sijn soen	xxi jaer	Fulgerus	xvij jaer
Lege sijn soen	xl jaer	Eldacke	xx jaer
Dese stichte de lancaster		Mandragias	xxvij jaer
Cordeila sijn dochter	v jaer	Oras	v jaer
Conodago heer soen	xxvij jaer	Derfelod	i jaer
Mepnaldus sijn soen	xxij jaer	Eliud	ij jaer
Carbodias sijn soen	xx jaer	Eualganus	xx jaer
Ferxes sijn soen	xxv jaer	Elaten	vij jaer
Donaller sijn broeder soen	xxx jaer	Burgund	vij jaer
Clutijn sijn broeder	xx jaer	Meryan	ij jaer
Donebant sijn soen	xl jaer	Mermadius	ij jaer
Gelin sijn soen	iiij maende	Sesil	vij jaer
Combatus sijn soen	xxv jaer	Wlech	v jaer
Guenthule	xxv vij jaer	Rephalech	vij jaer
Seyl sijn soen	xx jaer	Erabrech	xi jaer
Reymor sijn soen	xix jaer	Quiron	iiij jaer
Humay sijn soen	x jaer	Archmalus	vij jaer
Morwich sijn soen	ix jaer	Araldus	xxv jaer
Grandothodias	vi jaer	Rodingundus	xxvij jaer
Hertogallg vij jaer	Hesiduer v jaer	Hertprg v jaer	hampair vij jaer

Carpurus vijiaer
Hunguehille xxij iaer
Hely vij maenden
Lunde syn soen l. iaer **Dese dede die stadt ewopen** benueren mit hoghen tornen
ende wonden ende gaf hoer borger scap ende recht ende preuilegien en dede die stadt
hieten lonstat off kaerlunde ende dit was lxxxij iaer voer ons heren gheboert.
Cassibelganus xvij iaer **Bij synre tijt soe quam julius cesar ende be-**
crachte Britaengen **Ende hi dede in Britaengen maken enen toern die noch buten**
romen opter zee staet ende daer bleef hi die winter ouer.
Androgius lundts soen xvij iaer
Kimbelianus syn soen xxij iaer **hi synre tijt wert onse lieue heer gheboert.**
Griderus syn soen xx iaer
Armager syn broed soen xxvij iaer
Claudius die keyser xi iaer **hi dede maken in Britaengen een stadt ende**
dede na hem hieten claudeslister ende hiet nu clouester.
Bestiuer claudius soen xl iaer **ende was bi vespasianus tijden**
Coel syn soen lxi iaer
Lucius syn soen xxxij iaer **Ende dese coninc lucius wert bekeert ten**
heylighen kersten gheloue ende liet hem dopen ende alle dat lant van Britaenge wert
kersten **Ende alle die afgoden biscoppen worden verdreuen ende daer worden kers-**
ten biscoppen gheset ende twee eertbiscoppen als te londen ende te euerwijck **Ende**
doe dese coninc kersten wert dat was bij den paeus Eleutherius tijden als men
werff **Ende lxxxij.**
Caranlius van romen xvij iaer **Dyonochus sinte vrselen vader xv iaer**
Alectus van romen xij iaer **Ende hi was eerst hertoch van cornubi**
Aselepidatus van romen x iaer **en.**
Coel sinte helenen vader xxij iaer **Gadwan coninc vanden hunen ende se**
Constantius helenen man xv iaer **resin** **ij iaer**
en dese was oech keyser **Gracianus een korsten keyser van w**
Constantinus magnus sinte helenen **men** **xij iaer**
soen lxxxij iaer en was oec mogede keyser **Constanting korsten conang meria**
Octavius **does broeder** **x iaer**
Conang meriadoek **Constantius syn soen** **vij iaer**
Magimus van romen ende was va **ende was seer goet en wert namaels ee**
constanting magnus gecomen ix iaer **monck**
Ende hi had coninc octavius dochter **Quertigern** **xv iaer**
van Britaengen.

Hoe die **N**eder sassen off vriesen **E**ngkylant wonnen
Engistus ende hofses sijn broeder die quamen wt neder sassen ende hieten ingel
sche sassen dat nu vriesen hieten ende waren heyden ende brochten groot volck mit
hem ende wonnen britaengen int jaer ons heren iij^e. ende xxxv. ende besaten dat
lant omtrent iij jaer.

Die britoenen die setten hem seer teghen dit heydensche volck. **M**er die coninc
vuerfigernus die wort mit hem eens ende nam des prince **E**ngistus suster te wi
ue ende hij gaff desen sassen ofte vriesen een groot deel lants in britaengen daer hi
hem neder sloeghen **E**nde dat noemden si **E**ngistelsche lant.

Woertimerus des conincs vuerfigernus soen die namē die britoenen tot ene
coninc ende hi street teghens dit heydensche volck ende hi was twee jaer coninc.

Aurelius **A**mbrosius **C**onstantius broeder die monic wert die was ij jaer
coninc **E**nde hi street oeck teghen dit volck.

Wan vther pendragon

Wether pendragon sijn broeder xviij. jaer dese street teghen dit volck ende ver
dreeffe veel vten lande **E**nde dese vther pendragon die wan coninc **A**rtur den vi
men man in ouerspul bi eens hertoghen wijff van **C**ornuaelgen.

Wan Coninc **A**rtuer

Artuer wert Coninc van britaengen int jaer ons heren iij hondert en xviij
Ende hi regnierde xxxvi jaer dese coninc **A**rtur had die moeder gods so lieff dat hi
se in sijn schilt liet maken **E**nde riepe altoes aen i sijnre noot **E**n als **A**rtur co
ninc wert so was hi xv iaer out hi was eerbaer ende milt hi creech so grote victo
rie dat hi onderdanich maecte menich groot coninc rijk ende lantscappen als gal
len spaengen almaengen **R**uussche. **D**eenmercke **S**weden **N**oerwegen **V**riessant
Schotlant **H**yperlant **E**nde alle die landen vanden lamper schen ghekerche totter
zee toe **E**nde hi street teghen den romeynen om dat si tribuut van hem hebben wou
den.

Coninc **A**rtur die hielt eens dat scoenste costelijste hof daer yement off ghe
hoert had **E**nde dit hof hielt hij tot londen inder stadt **E**nde int hof stonden voer
Arturs tafel als hi at vier gheuende coninghen ende dienden voer hem en elck
een gulden sweert in die hant hebbende **E**nde tot dien houē waren ghecomen veel
coninghen biscoppen hertoghen grauen abten ende prelaten **E**nde coninghimen en
veel edelre vrouwen **E**nde daer was spul van snaerspul van pipen van sanghe

van musiken ende van alrehande melodye dat des ghelijckes van hoff nye ghesoert
en was Ende men seyt dat coninc aertur mit synen sweerde versloech iij^e en hox-
man. Ende coninc aertur die is gherekent een van die neghen die vromste ende
beste ter wapen die inder werlt gheweest hebben.

Ende op een tijt int iaer ons heren iij^e ende hxxxvi soe was coninc aertur in
enen strijde ende daer ontfenck hi een doot wonde Ende hi keual een sijner suster
soen die constantijn hiet dat rijck van britaengen ende hi liet hem voeren in een ey-
lant daer hi meynde te ghenesen mer niemant en wist waer hi voert bleeff. Ende
constantijn syn neve bleef coninc van britaengen. ende na coninc aertur so reg-
nierde in britaengen die een naden anderen vijff coninghen van aerturs maghen.
Ende doe quamen die engilische sassen diemen vriesen hiet ende wonnen weder dat
lant van britaengen.

Constantinus coninc aerturs neve drie iaer

Edelfus twee iaer

Adelbertus twee iaer

Conanus een iaer

Certicke een iaer dit was die leste coninc vanden bloede van britaengen.

Int iaer ons heren iij^e ende xciiij bi des keysers zenons tijden soe quam alte
grooten volck ende hieten die engilische sassen ende hieten oeck vriesen ende hadden
grooten hulpe van volcke wt affriken Ende togghen ende wonnen weder britaenge
miten sassen die in britaengen noch ghebleuen waren van den coninc engistus en
de van hoxses Ende si sloegghen die britoenen daer wt ende sloegghen doot ende ver-
dreuense wt den lande Ende die britoenen die ruunden veel dat lant die wech con-
den comen Ende togghen ouer in dat lant dat doe armernike hiet En dat nu cleyne
britaengen hiet ende bleuen daer woenen.

Ende dese heydenische engilische sassen off vriesen die besitten dat lant en behiel-
den ende setten daer coninghen van hoxen volck ende na hoxen sin ende hielden die
edel bertoenen ten ewighen daghen vander cronen en dat lant wert gheseten in ghe-
lant. Ende si coren enen coninc ende hiet gurmundus ende was wt affriken ende
hi regnierde mit desen heydenische sassen of vriesen dat nu engilische hieten xl jaer.

Van coninc Elli

Elli was coninc xxx jaer ende dit was een sasse ofte vriesen.

Van coninc Edelbertus

Edelbertus kon jaer Ende bi desen coninc edelbertus tijden En was int jaer ons heren v^c xciij doe seynde die heylighe paeus en leere sinte gregorius enen heylighen gheesteliken monic die Augustinus hiet ende mit hem twee anderen gheleerden gheestelike mannen die een hiet mellichus ende die ander hiet johannes Ende sinte gregorius beual ende gaff hem macht vanden stoel van romen dat hi twee sonde in enghelant ende prediken ende onderwijsen den heydenschen enghelsche coninghen ende den ghemenen volck vanden lande Ende dese heylighe Augustinus die predice ende dede groten arbeijt ende bekeerde den coninc edelbertus van enghelant als dat hi hem mit al sijn volck liet dopen ende nam aen dat heylighe kerst gheleue Ende dese heylighe Augustinus wert biscop in enghelant Ende hi vergaderde veel biscoppen ende gheleerden die dat nuwe bekeerde volck predice ende vestighen soude inden heylighen kersten gheleue Ende dat eereffche biscop van london dat wert gheset tot cantelberghe.

Anno dñi	E dwinus	iiij iaer	E dwinus sijn broeder	vij iaer
	Beremalus	ij iaer	Edgarus edmundus soen een heylighe	
Cominghen vā enghelant	Gadwaderus	v iaer	confessoer	xxvi iaer
	Gadwala	vij iaer	Eduaerdus mit sijn soen	ix iaer
	Oswaldus mit	ix iaer	Edhelredus sijn broeder	xlij iaer
	Oswi	xxvi iaer	Cinto off conone	xxvi iaer
Regnierden	Alfridus	xxv iaer	Dese was coninc van daten van enghe	
	Osenbricke	xliij iaer	lant ende van noerweghen	
	Eadmundus mit	xxvij iaer	Eadmundus	v iaer
	Sinte adelbertus was een wijs tijts coninc		Haraldus cynitons soen	vij iaer
	Mer na gaff hij dat rijck sinen broeder ouer die Eadmundus hiet en		Hardeknonont off hardemeto sijn	
	hi wert gheestelick Ende hij sijne tijt quam coninc hugar en huwe vanden		broeder	v iaer
	denen die heyden waren ende becrachte enghelant.		Eduaerdus edelredus soen een heylighe	
	Elfredus	xliij iaer	confessoer	xxvij iaer
	Dese veriaechde die denen Eduaerdus sijn soen		Haraldus	ij iaer
	Echellstannus sijn soen	xxvij iaer	Wilhelmus hertoech van normandien	
	Eadmundus die anderde sijn broeder		bastart.	
	Elfredus sijn broeder	vi iaer		

Hoe die hertoghen van normandien eerst quamen ende hoe si coninghe van enghelant worden.

In den tijden dat kaerl die men hiet die grove keyser van romen was ende co-
 ninc van vrankrijc was inden jaer viij^e en lxxxij doe quamen die denē ende die
 noermans mit alte grote volck in gallen ende vernielten al gallen ende hadden xl
 jaer lang alle die landen ghequest ende quamen nu in vrankrijc ende in arden.
 Ende dese keyser kaerl quam mit den lombarden ende mitten duutsschen ende
 vachte teghen dit ouerdadige volck. Mer ouermits der menschen sonden so en con-
 de hi se nijt al verwinnen. Mer ten lesten gaff god die gracie datmen spraeck hiele
 tusschen den keyser kaerl ende desen wreden volck der denen ende noerweghers en
 si souden haer vechters aff staen ende souden kersten werden ende hem laten dopen.
 Ende keyser kaerl die gaf volle dē noerman sijn dochter te wiue ende gaff hem dat
 lant van neustren daer mede ende maecte hem hertoech. Ende dat lant hiet voert
 normandien. Ende als dese volle ghedope wert so wert hi ghen oemt robbrecht. En
 dit was die eerste hertoech van normandien.

Van willam hertoech van Normandien

Die anderde hertoech van normandien die hiet willem ende was hertoech robb-
 brechts soen.

Van Ritsaert

Die derde hertoech van normandien die hiet Ritsaert ende was hertoech wil-
 lams soen. Ende had twee wiue des comines dochter van Enghelant sinte edgar.

Die vierde hertoech van normandien die hiet oock ritsaert ende was hertoech
 ritsaerts soen hi regnierde xxxij jaer.

Die vijfte hertoech van normandien die hiet robbrecht ende was hertoech rit-
 saerts broeder. Ende dese robbrecht wan poelgen calabrien ende sialien. Ende hi
 streeft teghens den keyser Alexius van constantinopel die hi verwan. En dese her-
 toech robbrecht en had ghen edel kind. Mer hi had enen bastaert soen ende hiet
 willem. En die gaff hi dat hertichdom van normandien te hebben na sijner doot.

Die sesste hertoech van normandien die hiet willam ende was hertoech robbrecht
 bastaert soen. Ende hi had twee wiue greuehoudijns dochter van vlaenderen van
 rissel daer wan hi vier sonen bij ende drie dochteren dese willem was hertoech van
 normandien xxx jaer lanc.

Ihoe hertoch willam coninc van enghelant wert
In desen hertoch wilkems leuen soe gheuielt dat een coninc van enghelant was
die Aront hiet ende was noch ionc van iaren. Ende dese coninc soude op een tijt
varen speelen in water mit sinen ionghelinghen en dienren mit een cleyen meniche
van volc alsoe dattet alsoe seer waepende wert dat hi versterken wert vanden lande
buten hauen en buten alle conde ende most enghelant begheuen ende lieten die scepe
voer waghe ende voer wijnt gaen op die gods ghenade Ende quam aen norman
dien aent lant

Hertoech willam van normandien die edel bastaert vernam in heymelike
dat die coninc van Enghelant daer was in sijn lant ende quam tot hem ende ont
fenc hem mit alte grote eerweerdicheyt ende hielter alte grote feest mede ende dede
den coninc alte grote eer ende vrientscap doe was daer een van hertoech willams
dochteren die alte schoen was ende hiet mathilda Ende coninc Aront creech dese
jonefrouwe alte hertelike lief Ende want hi wel docht dat hise nijt crighen en sou
de moghen tot sijnre ampen so hadt hi hertoch willem dat hi hem die dochter gaue
te wiue.

Die hertoech willam die was seer verblijt in des conincs versoeck ende inden
grooten hylck. Ende gaff hem die dochter mit groter eerweerdicheyt Ende die co
ninc die truwede die jonefrouwe ende besliepse vlus mede ende bleef daer noch
bij den hertoech ende seynde lode in enghelant mit boetscap dat hij in normandien
was.

Daer na wert die coninc te rade mit hertoech willam sinen swagher als dat
hi in enghelant weder varen woude En weder om comen woude mit sinen princen
ende heren Ende halen sijn coninghinne thuis mit groter eeren ende weerlicheyt
Ende hertoech willam die dede den coninc scepe mit volck die hem thuis gheseg
den

Als die coninc thuis was ghecomen ende sijn heren ende sijn volck verhoer
den dat hi een bastaert sijn dochter ghenomen had tot sijn coninghinne doe wast he
allen onkequaem ende brochten den coninc daer toe dat hi die truwe van sijnre co
ninghinne weder riep en ontboet haer dat hise voer sijn wijf nijt houden en woude
die coninghinne was seer dweuich ende claechede die hertoech willam horen vader
want hi hoer den ma ghegheuen hadde. hertoech willam sprach ende seyde dochter
weest te vreden ghij sult coninghinne van enghelant wesen off het sal my al mijn
goet ende mijn lijff kosten.

Hoe hertoech willam te comen seynde
Hertoech willam seynde te comen aen den paeus **Alexander** den anderen alsoe
 ghehoemt ende claechde ouer den coninc die grote onwettelicheit die hij bewijde
 aen sijn dochter mit sekeren tughen hoe alle dinck gheschied was die paeus gheboet
 den coninc op den lan dat hi sijn coninghinne by hem hield ende hield voer sijn
 wijff **Mer** die coninc **Aront** en hield hier nijt aff.

Hoe hertoech willam in enghelant quam
Ende doe ontboet hertoech willam alle sijn vriende ende sijn maghe ende all die
 om sine wille yet doen wouden ende hield sprake mit hem tot sinte walcijes op die
 somme **Ende** hi creech grote hulp ende bistant van grote volcke mit scepen en voer
 ouer in enghellant en seylde tot hastinghe aent lant **Ende** hertoech willam spranc
 opt lant ende al sijn volck mede **Ende** doe liet hij alle sijn scepen verbranden ende
 sprac **Mijn** lieue vriende elck heb ridderlike moet ic bin nu op die eerde daer ic
 off god wil gheweldich heer vanden lande wesen sal.

Hoe hertoech willam den coninc van Enghellant ontboet
Hertoech willam seynde boden aen den coninc **Aront** ende dede hem segghen
 dat hi van drie punten een dede **Als** dat hi Engellant ter stont rwinde off dat hij
 sijn wijff by hem name als hij schuldich was te doen ende bleue int lant sijn leuen
 lanc **Ende** dat hertoech willam here vanden lande bleue off dat hij twee man tege
 man mitten sweerde beortten sonder yemants hulp ende wie dat wint die sal engel
 lant behouden.

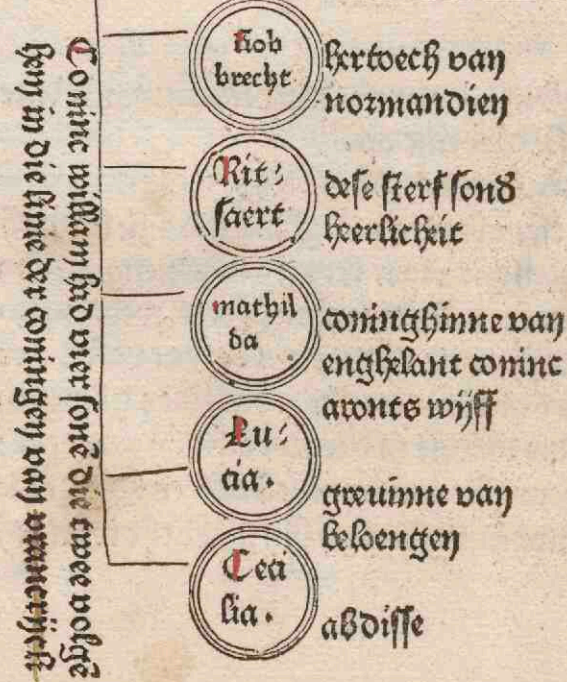
Van coninc Aront
Coninc Aront verstiet die bode van hem mit onweerden **Ende** en woude daer
 en woert nijt op antwoerden ende en paste daer nijt op.

Hoe hertoech willam Enghellant wan
Hertoech willam ende al sijn heren ontfenghen des morggens gods lichaem en
 doe maecte si hem rede te striden **Ende** togghen mit vryer herten aen den engelschen
Ende daer wert seer ghestreden ende gheuochten **Ende** coninc **Aront** wert geseho
 ten in hoeft dat hi doot viel vanden peerde opt velc en daer wert groot volck ver
 slaghen **Ende** hertoech willam wan voert al clant in **Ende** die steden ghinghen
 in sijn hande ende watter onwillich was die dwanc hi daer toe ende hij wert ghe
 wel dich heer van al den lande **Ende** hi wert ghecomen coninc van engellant in
 jaer **Et** ende hyon ende hi bleef en sijn nacomelingen van sijn gheslacht tot noch
 toe.

Willam hertoech vā normandien wert coninc van enghelant int jaer 868
M en konij en hi regnierde xiiij jaer **H**i had eē wijf en was greue boudevijns doct
 ter van vlaenderen ende daer wan hi vier sonen bi ende iij dochteren die eerste soen
 hiet willam ende was coninc na den vader **D**ie anderde soen hiet **R**obrecht ende
 was hertoech van normandien **D**ie derde soen hiet henric en was coninc na wil
 lam sinen broeder **D**ie vierde soen hiet Ricsaert ende sterff sonder heer scapie **D**ie
 eerste dochter hiet mathilda ende had coninc **A**ront van enghelant te man die
 doot bleeff. die ander dochter was greuinne van beloenen. die derde dochter hiet
 cealia ende was een abdisse
 dese coninc willam seyt tot
Cadonum begrauen.

Wilhelmus die anderde coninc willame soen
 was coninc van brabant 22 jaer en hi sterff
 sonder kinnder **E**nde hi seyt te wintonen begrau
 uen ende hi was een wreet fel man die niet seer
 ghepresen en wert.

Anno dñi	M konij	M konij	M C
Coninghen vā Englant			
Regnierden	xiiij jaer	xx jaer	xxxv jaer

Henricus die eerste
 so gheheten was den anderen con
 ninc willam sin broeder **E**nde
 den eersten coninc willams soen
 dese was coninc xxxv jaer **E**nde
 hi en liet gheen sonen after en
 hi liet een dochter after en hiet
 mathildis ende had keyser hen
 ric te man **M**er deer en had hi
 gheen kinnder bi **E**nde hi seyt te
 Radinghen begrauen.

Matthildis die keysere coninc
 hincis dochter was conincghine vā
 englant xix jaer Ende na des keysers
 doer nam si te man galfridus greue
 van andegauen Ende daer wan si enē
 soen bi ende hiet heinric en wert coninc
 na den moeder Ende sij leyt begraue
 bi fauerfham.

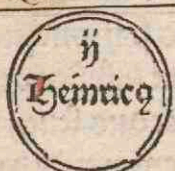
Henricus die anderde matthildis der
 keysere soen was coninc van englant
 xxxv jaer Hi had twee sonen die .j. hiet
 Ritsaert ende wert na den vader coninc
 die anderde soen hiet johannes ende wert
 na sine broeder coninc Onder desen hein-
 ricus so wert sinte thomas eertsbiscop vā
 Cantekenberch ghemartiniert int jaer
 ons heren M C en lxx dese coninc leyt be-
 graue bi ebrardus fonte.

M C xxxv

M C lvi

M C lxxxix

M C xcix

saert

xix jaer

xxxv jaer

x jaer

xcix jaer

Ritsaert die eerst van dier naem coninc heinricus die and-
 de sijn eerste soen hi was coninc van Englant x jaer hi sterff
 sonder ghelckere achter te laten En hi leyt begraue bi ebrar-
 dus fonte.

Rykaerdus off

coninc
 johannes and-
 de soe greue vā
 cornubien. En
 roemische coninc

johannes

Die eerste also gheschten

coninc heinric die ii sijn anderde soen ende coninc Ritsaerts broeder was coninc
 van Englant xcix jaer Ende hi had enen soen hiet heinric ende wert coninc na
 den vader ende staet mi die linc der coninghen van Enghelant dese coninc lye toe
 wongornie int cloer begraue Ende hi had noch enen soen ende wert Roemische co-
 ninc ghecoren ende hiet Ritsaert greue van Cornubien.

Van Edmundus coninc hēnricy ouste soen

¶ Anno dñi

Coninghen
vā Englane

Regnier den

Mñ^c xvi

in
Heinric

lvij jaer

Als dat coninclicke heinric beliefde als dat **E**
waerdus sijn joneste soen soude na hem coninc
wesen mit sulcker vorwaerden ende condiciën
Edurwaerdus leuen sanclic duerende na sijn
doot die ewen ende dat rijk weder te comen

Edmū
dus

Thomas

Heinrich

Her toch vā
lan caſtē

Her toch vā
Lancaster

Beim
ric.

mech
telt

Edu
erdg

Hertoch vā
Lancaster

Blanchea

Hein-
ric.

cominc hēnric anderde soen ende volghē
den vader in die linie der coninghen vā En-
ghelant.

Blantea had te man johānes wāgen
dauo comē eduniger do den in syn soe

Dese mechtelt had hertoech willam van ^{lepen}
ende van hollant des keyfers soen.

greuim van hollant des eersten greue willam vā hollant sijn leste wijf.

op Edmundus kinderen ende rechten eruen als hi schuldich was te comen. des
so souden edwardus kinderen eerlick ghegoedet werden wt der cronen ketame:
lick na horen staet toe behoerende. Ende ouermids dat edmundus die cron wij
ken most so gaff hem den coninc hiij vader dat hertichdom van lancaster ende na
hiijns vaders doot dat derdendeel vanden rijck mit al der coninclike jurisdictie ouer
gheestelick ende weerlick.

¶ Wanden hertoech van lancaster

Edmundus coninc henricus eerste soen hertoech van lancaster had te wijf des
conincs dochter van naueern Ende daer wan hiij hiij twee sonen ende een dochter.
Die eerste soen hiet thomas en die anderde soen hiet henricus die dochter hiet ma:
ria greuine van hollant en zeelant si was die eerste greue willam van hollant hiij
lesie wijff.

¶ Van thomas hertoech van lancaster

Thomas nae hiijns vaders doot doe wert hi hertoech van lancaster Ende edu:
waer dus hiij oem leefde noch ende besat die cron van enghelant Ende als dese co
ninc edwardus sterff so quam Thomas edmundus ouste soen hertoech van lan
caster als een recht erfghenaem vander cronen ende meende die cron te ontfange
want si hem mit gods recht toe behoerde alst voerscreuen is Mer die coninc edu:
waer dus die derde henricus hiij anderde soen had voert enen soen en hiet oeck edu:
waert Ende dese edwardus quam in die cron ende meynde dat hi een recht erfghes
naem was van sinen vader coninc edwardus ende hiij en woude niet henghen dat
thomas soude coninc werden Ende dede desen thomas vanghen ende dede hem hiij
hoest of slaen bouen recht ende hi behielt die cron mit machten Ende als men desen
hertoech thomas ter doot wert leyde daer men hem onthoefden soude so sprack hem
coninc edwardus joncxste soen toe ende leyde. ganclick verrader tot dinen doot
want du en selfte nyimmermeer off dijn nacomenslinghen die cron van enghelant
besitten doe antwoerde thomas ic hoep voer god dat ic gheen verrader en bin want
ic en erfste off en begheer anders niet dan dat my mit gods recht toe behoert Ende
ghi doet quaet dat ghi verblift in mine doot want v doot is v naerre dan my mine
doot is. daer om bidt god ghenade ende wilt penitencie doen Ende eer thomas op
die stede quam daer hi onthoofte wert so storte dese jongheling ende brack den hals
ende bleeff doot.

¶ Wanneer thomas onthoeftt werde

¶ Ende thomas wert onthoeftt int jaer ons heren **M**ccc ende viij **¶** Ende nae sijn doot dede god veel miraculen doer hem dat men waerachtelic ondervant dat hij een heyligh was ende martelaer sterff.

¶ Van heinrick hertoech van lancaster

¶ Heinrick desen thomas broeder edmundus anderde soen wert hertoech van lancaster na sijn broeder **¶** Ende dese had oeck enen soen ende hiet oeck heinrick en een dochter hiet mechtelt ende had hertoech willam van beveren ende van hollant des keysers soen.

¶ Van hertoech heinric soen van lancaster

¶ Heinric desen voergheboemde heinric soen was hertoech van lancaster na heinrick sijn vader. **¶** Ende dese liet een dochter ende hiet blanchea.

¶ Van blanchea hertoech heinric dochter

¶ Blanchea heinrics dochter ende recht erfghenaem van haren vader dese enigste dochter blanchea wert gheghen te man cominck edwardus den derden sijn soen ende hiet johannes van gaudauo ende hiet voert johannes hertoech van lancaster

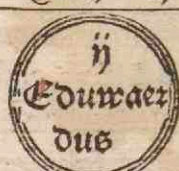
Anno dñi

ter Ende hi wan bi de **M**ij^e lxxij

Mij^e viij

Coninghen
vā Englant

se blanchea enen soen
ende hiet heinricus gre
ue van derby en wert
cominck van enghelat

Regnier den

xxvj jaer

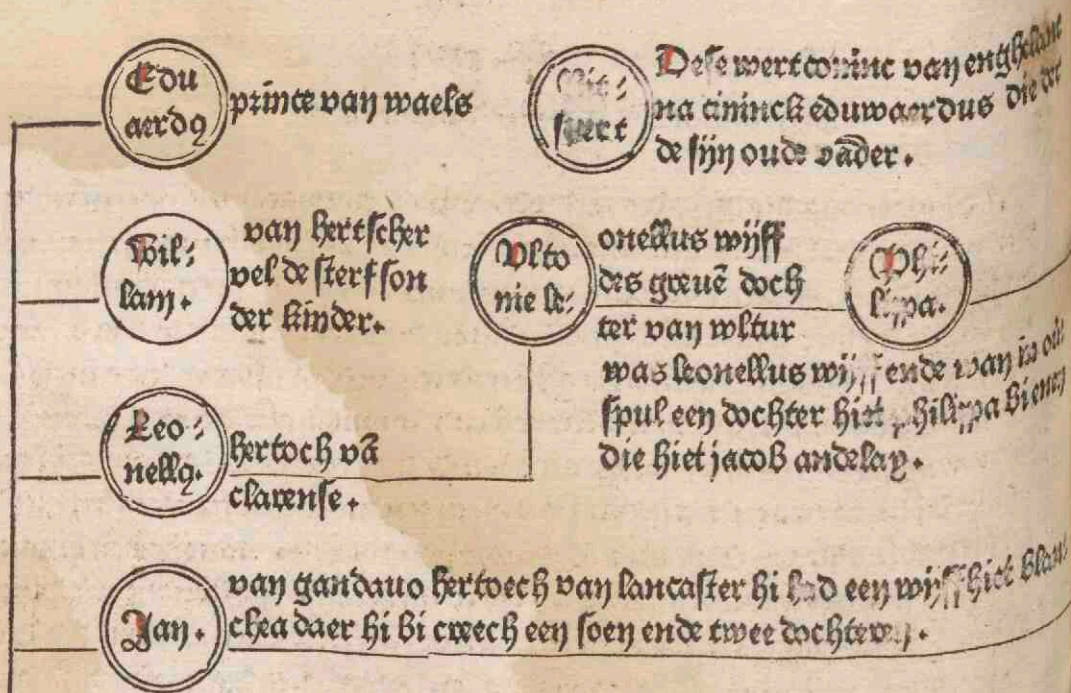
xx jaer

¶ Edwardus die eerste al so gheheten cominc heinric den derden sijn anderde soen die was cominc van enghelant xxvj jaer **¶** Hi had te wijf margareta cominc philips dochter van francijck die sinte lodowicus soen was ende daer wan hi enen soen hi die hiet oec edwardus ende was cominc na den vader.

¶ Edwardus die anderde al so gheheten des eersten cominc edwardus soen was cominc van enghelant xx jaer **¶** Dese dede hertoech thomas van lancaster sijn hoeftt of slaen om dat hi als een recht erfghenaem nader comen stont als voer screuen is dese had te wijf ysabel cominck philips die schoen vā francijck sijn dochter **¶** Daer wan hi een soen bi die oeck edwardus hiet ende die naden vader cominck wert dese cominck seyt te gheuermie begrauen.

¶ Van coninc **Eduwardus** die derde

Eduwardus die derde des anderde coninc **Eduwardus** vorighe roemt syn soen was coninc van enghelant li jaer lant dese vermat hem te wesen recht erfghenaem der croen van vrancryck van synre moeder wegken want syn moeder een enighe dochter was van coninc philips die schon van vrancryck. Ende die selue coninc philips gheen sonen off kinden anders after en liet dan dese enighe dochter ysabeel want coninc lodewijch ende coninc philips ende coninc kaerl die waren coninghen after malcanderen ende dit waren alle drie der coninghinne ysabeelen broederen ende dese drie stouen al sonder sonen after te laten **¶** **Al** dus so meynde dese coninc **Eduward** van enghelant want hi man persoen in leuende liue was van synre moeder ysabeel ghebleuen so seide hi dat hi recht erfghenaem en coninc van vrancryck wesen soude. **¶** Mer die franssoyen seiden dat die croen van vrancryck moet altoes comen op den ousten ende die naeste man die ghecomen is vander croene vander sweert seide want aen ghesien dat coninc lodewijch ysabeelen oueste broeder die liet een dochter after ende hiet johanna en had coninc philips van naueeren ende had oec sonen leuende **¶** Mer die croen en mochter niet op comen en quam op philips coninc lodewijchs broeder en van philips voert op kaerl den anderen broeder **¶** Ende als kaerl sterff sonder kinder so namen die ghroten van vrancryck mitten lande ende parlement ende maecten philips groue van valoy coninc van vrancryck want coninc kaerl die daer sterff ende philips die waren tweer broeder kinden **¶** Mer die coninc **Eduwardus** ende alle die coninghen van enghelant voert na hem die hebben hem alre voermeten rechte hebben totter croen van vrancryck ende hebben hem in haer tytel of ghescreuen ende hem off vermaent.

Anno dñi

M in xviij

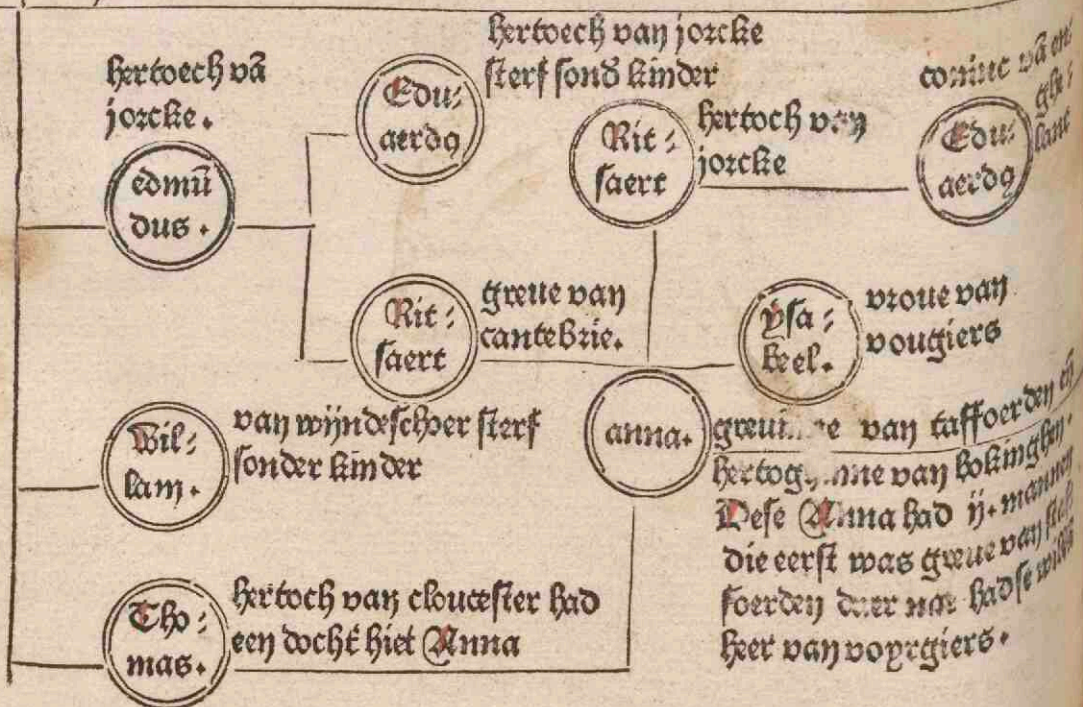
Coninghen
vā Englant

(in)
(Eduard)
dus

Dese coninc edwardus had een wijs hiet philippa ende was
 greue willams dochter van hollant den derde also genoemt
 daer wan hi bi viij sonen als edwardus willam hertoch
 hannes edmundus wilhelmus thomas.

Regnierden

li jaer

greue vā
marfche.

greue vā
marfche.

van can:
tebrien.

greuinne van
deuomien.

edmū
dus.

rogier

anna
greu

Alie:
nora.

rogier

greue vā
marfche.

Deſe wert namaels

heyn:
rick.

conic van
enghelant

Phi:
lipa.

coninginne
van poerte:
gael.

Pla:
keel.

hertochinne
vā burgoen
gen.

Raerl
greue

vā ſarloye en
na hertoch vā
bourgoengen

greu
ne vā

peynbroeck

Item wetet dat hertoch jan van lancaſter had twee wiuen dat eerſt wiſſ hiet blanchea daer wan hi bi een ſoen en twe dochteren Die ſoen hiet heynrick van der by Die eerſte dochter hiet philippa coninginne van poer: tegael Die and dochter was greuinne van peynbroeck Mer doe dit wiſſ

gheſtoruen was nam hi een ander wiſſ hiet conſtancia en was coninc peters dochter van caſtijnlen daer wan hi bi een dochter hiet katherina en op deſe dochter ſtarff dat coninc: rick van caſtijnlen.

Kathe
rina.

coningin
ne vā caſ
tijnlen.

huut
ſridg

greue van ſtaffoerden na ſijn vader Ende hi had deſe vier broeders en een ſuſter hier onder beſcreuen van ſijn moeders wegghen Ende die vader van deſen viuen hiet willam heer van vopregiers.

heyn:
rick.

heer van
vopregiers

Tho:
mas.

eerſtibiscop vā
cantelberch.

Wil:
lam.

heer van
waruick

Jan:
ker

van ver
uers.

Alie:
nora.

hertochinne van
noert humberlant

Van eduaerdus prince van wael's des coninck's eerste soen.

Eduaerdus prince van wael's was coninck eduaerdus die 8de sijn eerste soen hi was een alken vromen prince en hi streeft te popiers te gheuen coninc jan vā wanc rijck en wan den strijt en venck coninck jan en schatte hem of ij milium gouts En hi venck oeck den coninck van schottlant en schatte hem oeck off een milium gouts en wan groot goet En hi dede der crowen van enghelant veel eeren en vromicheit Ende dat dede hi al doe hi prince van wael's was en die coninck sijn vader noch in leuende liue was Want coninck eduaert sijn vader die leuede also lanc datter in van sinen vij sonen voer hem doot waren en datter mer drie off en leuede Als hertoch jan van lancaster die doe die outste was en hertoch edmont van jorcke ende hertoch thomas vā clouester En dese prince van wael's eduaerdus voergenoemt had enen soen en was jonck die ricsaer hiet En om dat hi aldus veel vromicheit en eeren voer die crown ghedaen heeft so heeft die coninc sijn vader mitten parlement belieft al waert dat dese prince van wael's storne eer die coninck sijn vader storne so soude die jonghe ricsaert des princen soen vā wael's coninc wesen na des conincs doot Ende dit heeft hertoech jan van lancaster mede belieft want die crown soude anders op hem ghecomen hebben Ende oeck so heeft hertoch edmont ende hertoch thomas oeck belieft Ende na dat dit aldus ghemaect was so starf dese prince van wael's eer die coninck sijn vader starff.

Anno dñi

coningen vā
Enghelant

Regnierden

Van wilhelmus des coninck's anderde soen.

Die ander soen van coninck eduaerdus die hiet wilhelmus van hertseker weler en dese starff sonder kinder eer sijn vader starff.

Van leonellus des coninck's derde soen.

Die derde soen van coninck eduaerdus die hiet leonellus hertoch van clarence dese had een wijff en hiet vltomie en was des greuen dochter van wlaier Ende als die oude cronijcken vā enghelant bewijsen so leefde dese hertochinne leonellus wijff in ouerspul hymelick mit enen die hiet jacob andelap. en si cweech een dochter hiet philippa. en doe dit wt brack van desen ouerspul doe wert dese hertochinne ghelant en mitter dochter gheseynt in hierlant en die moeder starf en dat greeffscap vā vullster was op hoer bestoruen en dat bestarff op philippa hoer dochter Ende daer na nam dese philippa een man en hiet edmondus mortymmer en was wogier mortymers soen en wert greue van marsche. ende dese edmondus mortymmer die wan hi dese philippa enen soen en hiet wogier greue van marsche.

¶ Wan rogier greue van marsche.

onste soen
te wiue

¶ Rogier greue van marsche had twee sonen en twee dochteren die eerste soen hiet edmundus en was greue van marsche na den vader en hi starff sonder kinder. En dese vermat hem te wesen recht erfghenaem vanden croen van enghelant na coninc ritsaerts doot om dat hi van dese philippa voer ghenoemt ghecomen was. Die andere soen hiet oech rogier en starff sonder kinder. Die eerste dochter van rogier greue van marsche hiet anna en had te man ritsaert die greue was van cantelbrige des hertogen edmundus soen van jorcke. Ende daer wan si hi ritsaert hertoch van jorcke. ende ritsaert wan voert eduardus diemen coninc van enghelant ghemaect heeft. Ende die ander dochter van marsche hiet alienora en had den greef van deuonien en si starff sonder kinder.

¶ Noech van leonellus hertoch van clarence.

¶ Dese leonellus hertoch van clarens die had na een ander wijff en was des hertogen dochter van meplanen mer hi en creech daer oech gheen kinder bi. Ende dese hertoch leonellus starff wel vijn jaer voer coninc eduaert sinen vader. Ende als hi doot was so nam coninc eduaert sijn vader dat hertochdom van clarens weder te houue aen hem seluen. Ende alle leonellus ander goeden dat deylde die coninc eduaert en gafte anderen princen. En ritsaert die na coninc eduaert coninc wert die hielt dat hertochdom oech aen hem. Ende heynrick greue van derby die na ritsaert coninc was die hielt dat hertochdom van clarens oech aen hem. Alenghesien want hi gafte thomas sinen outsten soen op een na. Aldus so blijet openbaer dat hertoch leonellus gheen kind after en liet want sijn vader coninc eduaert hoerde sijn eruen. Ende had dese philippa sijn dochter gheweest so had alle leonellus heerlic: heyt op hoer moeten comen. Mer men sal nergent waerachtelic vinden in ghenen cronicken off hantvesten of seler bewijs dat dese philippa off mozt pmer hoer man off rogier hoer soen yet nader croen ghestaen hebben off gheepsche hebben mit rechte off mit gheuoeghe off mit macht off in hoer eytel hem off ghescreuen hebben te wesen recht erfghenaem vanden hertoch leonellus. Ende in des conincs cancelrijde van enghelant ist openbaer gheweest ouer langhe jaren daer alle dinghen bescreuen ghescreuen heeft dat den rijck aen gaet. Mer sint sijn sommighe ghecomen ind cancelrijde en hebben daer wt ghenomen en doen verkennen dat hem gheliefde.

Van johannes van gandauo hertoch van lancaster
coninck edumwaerdus vierde soen.

Johannes hertoch van lancaster coninck edumwaerdus vierde soen die had te
wiue blanchea hertoch heynricks enighe erf dochter van lancaster Ende mit desen
wiue so creech hi dat hertichdom vā lancaster En bi desen wiue blanchea soe creech
hi enen soen en twee dochteren Die soen hiet heynrick en was greue van derby en
wert noch namaels coninck vā enghelant Die eerste dochter hiet philippa en was
coninghinne van poertegael En dese coninghinne die wan bi coninck jan vā poer
tegael een dochter en hiet ysabeel en die had hertoch philips van bourgoengen en
daer wan si voert enen soen bi en hiet kaerl greue van sarloys en na hertoch van
bourgoengen Die anderde dochter van lancaster was greuinne van peynbroeck
en daer na nam si den greue van huutegum en den hertoch van exeter.

Dese hertoch jan had na sijn wijs blancheen doot noch een and wijs en hiet con
stancia en was coninck peters dochter van castijlgen en daer wan si een dochter bi
Anno dñ en hiet katherina Ende op die dochter starff dat coninckrijck van castijlgen Ende
een ander neve die ontwellichde hertoch jan dat coninckrijck van castijlgen daer
coningen vā hertoch johan veel oerboechs om had Ten lesten wertet ghedincet dat des conincs
Enghelant soen van castijlgen die soude hebben te wiue dese jonghe joffer hertoch jans dochter
so bleef dat coninckrijck van castijlgen op dese dochter katherina en op hoer lijn
Regnierden der Ende die hertoch van lancaster had twee hondert dusent nobel toe.

Dese hertoch johan van lancaster leefde seer langhe Ende leefde na coninck edu
waerdus sijn vaders doot xxij jaer want coninck edumwaerdus die starff almen
screef M ccc en lxxvij Ende hertoch jan van lancaster starf doemen screef M cccc
Al dus so was hi recht oer en erfnaem vander crowen van enghelant want hi die
outste soen bleef na coninck edumwaert sinen vader Mer hi had ouer ghegheuen en
belieft mit sijn ander twee jonghe broeders mede als die hertoch van jorcke en die
dertoch van clouester Als dat ritsaert des princen soen van waelis soude coninck
wesen Mer stozue ritsaert sonder sone after te laten so soude die crowen vā enghelant
weder comen op hertoch johan van lancaster off op heynrick greue van derby sijn
soen.

Van Edmundus hertoech van jorcke coninc edumwaerdus vijfte soen
 Edmundus hertoch van jorcke coninck edumwaerdus vijfte soen had te wiue
 ysabeel des conincs peters dochter die anderde van castijlen Ende daer wan hij
 sij twee sonen Die eerste soen hiet edumwaerdus hertoch van jorcke ende sterff son
 der kinder Die anderde soen hiet Ritsaert greue van cantebrie Ende dese had te wi
 ue Anna wogiers dochter greue van marsche voerscreuen Ende daer wan hi bij j.
 soen ende een dochter Die soen hiet Ritsaert ende was hertoch van jorcke ende gre
 ue van cantelbrughe Ende dese ritsaert wan voert enen soen die edumwaerdus hiet
 Ende dese besat die croen van enghelant als een machtich coninck Ende hiet co
 minck henrick die seste gheuanghen sitten ende nam hem die croen van enghelant
 mie forsen ende hi verdreef die coninghinne coninc henrics wijff Ende die prince
 van waelis edumwaerdus coninc henrics soen wt den lande ende die Ritsaert gre
 ue van cantelbrughe die had oock een dochter ende hiet ysabeel ende had te man hem
 rick heer van vougiers. ende hertoech Ritsaert van jorcke die had noch meer
 sonen ende dochteren Ende sonderlinghe een schoen dochter.

Van wilhelmus van wijndeschoer
 coninck Edumwaerdus sesste soen.

Wilhelmus van wijndeschoer coninck Edumwaerdus sesste soen sterff sonder kin
 der eer sijn vader sterff.

Van Thomas coninck Edumwaerdus seuerde soen.

Thomas hertoch van clouester coninck Edumwaerdus seuerde soen dese en had
 gheen sonen Mer hi liet een dochter ende hiet Anna ende dese dochter nam te ma
 himelfridus greue van staffoerden ende daer wan si enen soen bi en hiet oock hime
 fridus ende was oock na den vader greue van staffoerden ende hertoch van bolin
 ghen Ende dese Anna nam na een ridder ende hiet wilhelmus heer van vougiers
 En daer wan sij bi hem die heer van wougiers. ende thomas eersbiscop van can
 tellerch. ende willam heer van warwich Ende johannes heer van verniers Ende
 een dochter hiet Alienora ende was hertoghinne van noerthomberlant.

Ricfaerdus off Ricfaert die anderde was Edwaerdus des princen vā wale
 sijn soen daer coninc Edwaerdus oude vāder off was En na coninc Edwaerdus
 dus doot so was dese Ricfaert coninc ghemaect van enghelant alst voer hi den
 parlement oerdragen was. Ende die belofde hertoch jan van lancaster die op
 dese tijt coninc Edwaerdus ouste soen was ende weche coninc ghewest soude
 hebben Mer om dat hij bi sijns vaders tijden also belofte ende consentiert had so
 belofde hij mede in manieren alst voer seuen is dese coninc Ricfaert was coninc
 van enghelant yxij jaer.

Die prince van wales sijn vāder had hem grote scak ghelaten die hi vanden co
 ninc van brabant ende van schotland ende van anderen princen ghesat hadde
 Mer dese coninc Ricfaert liet hem regieren na sijn selfe sinne sonder enich leuen
 van sinen omen als dat sinen seer verquist weert ende dat rijck oech in beswoeringe
 van scattinghen bracht Ende hij settede hem teghens sijn omen menich weest als
 dat hi vast qualike ghemine were ende hertoch jan van lancaster had een enighen
 soen hiet heinric greue van derby ende die was seer wel ghemine inden rijck. De

Anno dñi

Cominghen
vā Englane

Regnierden

Al in^e leye

yxij jaer

coninc ewech een hede op heinric sinen neue dñ
 greue van derby want hij soe wel ghemine was en
 hi vde desen heinric hant ende verdruen wt al
 enghelant daer hij langhe tijt wt verdruen was
 ende lach buten lants een wijl bi den coninc van
 vāderhe ende een wijl tijt was hi bi den hoghen

maister van prusen ende oech een wijl bi anderen vorsten ende princen dese heinric
 greue van derby verdroet seer die homoch vanden coninc sinen neue dat hi hem
 aldus wten lant hield buten sinen sculden Aenghesen dat hertoch jan sijn vā
 ende hi weche oer ende erfgenaem vander cronen waren ende hadden nochtan vā
 coninc gunstelic ende vriendelic laten besitten ende also als die coninc Ricfaert
 gheen kinden en had. so duchte heinric dat hi hem die croen na sijn doot in and
 lude handen brenghe mocht want hi hem aldus van haets wegghen wt den lant
 hield En hi ghing ende schickte hem daer op ende ewech hulpe vā velen nochtan
 gheen grote menichhe ende wech in enghelant ende ewech een hor vanden lant in
 ende veel vanden princen van enghelant ende vanden ridderscap ende vander ghe
 meente mitter stede van konnen vielen bi heinric Ende hij ewech al lant in. ende
 vanc coninc Ricfaert ende hielten gheuanghen sijn luen lant ende heinric wech
 ghemaect gheweldich coninc van enghelant bij al die staten van die lant want
 hi weche oer vander cronen was ende coninc Ricfaert die sterf inder vanghe
 Ende hi leyt wt lantleiten ten predicaren begraven.

Henricus die vierde greue van derby hertoech jans soen van lancaster was coninc van enghelant dertien jaer hi had iij sonen ende ij dochteren.

Die eerste soen hiet henric ende was coninc na den vader

Die anderde soen hiet thomas hertoech van clarense

Die derde soen hiet johan hertoech van betuoert

Die vierde soen hiet huutfridus hertoech van cloucester

Die eerste dochter hiet philippa coninghinne van dacien

Die anderde dochter hiet blanchea hertoghinne van beveren

Dese coninc henric leyt

tot cantellenberch begrauen.

Henric die vijfte coninc henrics soen was coninc va enghelant tien jaer Ende hij had ee soe die hiet oec henric die na hem coninc wert ende leyt tot westmunster begrauen

edumer
dopms

M iij^e ij

M iij^e xv

M iij^e xxv

van waelse

iij
henricus

v
henric

vi
henric

xij jaer

x jaer

xxvij jaer

Tho
mas

hertoech van
clarense

johan

hertoech van
betuoert

huutfr
idus

hertoech van
cloucester.

phi
lipa

coninghinne
vandacien

Blan
chea

hertoghinne
van beveren

Henricus die seste coninc henrics die vijfte sijn soen dese was coninc van enghelant xxvij. jaer ende hi was mede gheweldich coninc van vrancrijck Ende hi wert te parijs gecroent int jaer M cccc xxxi opten xvi dach in decembri Ende hi had te wiue des conincs dochter van sialien Ende daer wan hij enen soen bi die edurwaerdus hiet en was prince van waelse Ende in sijn. xxvij. jaer stonter grote twist ende error op in engelan van sommighe princen die dat volc daer toe verweeten mit hey

melick verriet in welke tijt teghen den coninc heinrick Ende het is tot groten
den ghecomen daer veel volcks om doot ghebleuen is ende sonderlinghe veel groter
edelike princen om doot ghebleuen sijn so onthoefte so doot gheslaghen aen leyden
den dat seer te beclaghien is En edwardus des hertoghen ricsaerts soen van
ke wert coninc ghemaect van enghelant te londen inder stadt int jaer ons heren
iij^e . ende lx . opten vierden dach in meerte Ende coninc heinrick ontquam
toech heymelick aen den kant van scotland & hij sach een wyl tijt Mer hij wert
verraden van die hi betruwede ende wert gheuangen ende wert den coninc
wardus ghesleuert Ende hi wert in seker vanghenisse gheset ende seer nauwe
waert Ende die coninghinne coninc heinrics wijff die ontquam mit den
vā waelc edwardus horen soen ende toech ouer bi den coninc van scotland
vader .

Anno dñi

M iij^e lx

Coninghen
vā enghelant

Regnierden

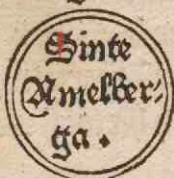
Edwardus die vierde hertoech ricsaert soen van jorcke was coninc van
Enghelant .

Int jaer ons heren M iij^e en lxx so is wt enghelant verdreuen die greff van
werwijck ende is ghecomen bi den coninc van brabant Item hoe hij weder
in enghelant tot dortmuden ghecomen is ende heeft coninc Edwardus mit ver
riet weder verdreuen Ende hoe coninc Edwardus gheweken is wt enghelant
quam in hollant te tessell &c soeket i die cronijcke van brabant CC ende xl
ende ij^e ende xlii blat .

Dit sijn die cronijcken van Brabant wie dat die hertoghen en princen waren.

In des keesers mauricius En in des conincis lotharius tijden van vranckrijck en almen seceef v^e en xc so was een grote prince op haspegouwen in brabant die kaerlemannus hiet en was die eerste prince van brabant xxvij jaer Dese kaerle man wan enen soen die puppin van landen hiet en dese puppin was die eerste her : toech van brabant.

Dese kaerlemannus was seer groot bi den coninc lotharius van vranckrijck en was sijn ouerste raet. en hi broecht puppin sijn soen oeck te houe dat hi oeck bi den coninc onthouden wert Ende dese prince kaerlemannus had oeck een dochter die sinte amelberga hiet en was greuinne van henegouwen.

Anno xpi

v^e xcvi^e xxvijvi^e xlvij

Die eerste prince van brabant.

Kaerle : mannus

Die eers : te hertoch van Bra : bant.

pippin vā landen.

Grimolt

Regnerden

xxvij jaer

xxx jaer

een jaer

Landen kaerlemans soen die was die eerste hertoch vā brabant xxx jaer lanc Die puppin nam een wijf wt aquitanien en wt garfchoengen die jette hiet En daer wan hi enen soen bi die grimolt hiet ende was her toech na den vader Mer nijt lanc Ende oeck wan hi bi dit wijf ij dochteren Die een was sinte gher : tuge Die ander was sinte begghe Dese puppin vā landen was so wijs en so vrom dat coninc lotharius van vranckrijck die maecten hem een man vanden pal laes dat hi des conincs sweert dreech Ende was ouer sie raet des conincis lotharius Ende hi starff int jaer ons heren vi^e en xlvij en wert tot nguel begraven.

jette pup pin wijff

Sinte Gher : tuge.

Sinte Begghe.

¶ Van hertoch geymolt.

Geymolt hertoch puppijns soen was die anderde hertoch van brabant een jaer en hi was oeck des conincs raet en man vanden pallaes en sweertdragher ende hi starff sonder kinder Ende dat hertochdom starff op sinte gheertruyt en op sinte begghe dat sijn fusteren waren.

¶ Van sinte gheertruyt.

Sinte gheertruyt en sinte begghe hertoch puppijns dochteren die waren hertoch innen van brabant Ende jeth hertoch puppijns wedue was die moeder van dier twee heylighe joncfrouwen die ghing mit horen twee dochteren sinte gheertruyt en sinte begghe en deylden die heerlicheyt va brabant bi sinte amandus rade also dat elck dochter wist wat dat si hebben soude Sinte gheertruyt nam een deel vande heerlicheyt en vanden goede en stichtede een edel cloester va edelke joncfrouwen in brabant dat nguel hiet en toech daer seluer in en was abdiffe Ende liet hoer fustere sinte begghe dat hertochdom van brabant en hoer wert een man ghegheuen en was sinte aernouts soen hertoch angijs die een hertoch was van ouerschelt.

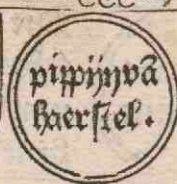
Anno dñi

Hertoghen
van brabant

Regnerden

vi^e elix

vi^e lxxxvij

lxxxvij jaer

lxxx jaer

Angijs hertoch va ouerschelt was hertoch va brabant van sijns wijffs wegghen lxxxvij jaer Ende hi wan een soen van sinte begghe en hiet puppijn va haerstel. en dese hertoch angijs was oeck een man vanden pallaes en raet ende sweertdragher des conincs van vranerijck Hi wert in een strijt uslagen int jaer ons heren vi^e en lxxxv.

Puppijn van haerstel hertoch angijs en sinte begghe soen was die vierde hertoch van brabant lxxx jaer Ende oeck was hi een man vanden pallaes ende ouerste raet ende sweertdragher des conincs va vranerijck. dese puppijn wert seer machtich in vranerijck Ende der coningen macht en ontfick dat begonde te slapen Ende puppijns dinghen ende machte dat begonde seer te wassen Ende puppijn wort so machtich en sloech sijn hant aen locherijck en bleef daer gheweldich heer off En hi street menighen scer tegghen die heyden en tegghen coninc rabbout va brabant Ende hi seynde sinte willibroert mit vij ghesellen in vriessant om den coninc rabbout en die vanden sen te bekeren ge.

denijs

geymolt
naect.

Noch van hertoch puppin.

Dese hertoch puppin had een wijf en hiet peltruyt daer wan hi twee sonen bi die
 en soen hiet denijs en die ander soen hiet geymonaert Ende dese hertoch puppin
 bi sijn wijfs tijt so was daer een alte schone joncfrouwe en hiet alpiades ende pup
 pin creechse lief en wan daer een soen bi en hiet kaerl marceel Ende dese twee edel
 sonen storuen voer den vader Ende kaerl marceel die bastaert was wert hertoch
 van brabant na den vader Ende om dat sinte lambert den biscop van ludgck her
 toch puppin berispede dat hi desen soen in ouerspul gheuonnen hadde so wert sinte
 lambert vermoert van dodo deser joncfrouwen broeder daer puppin desen soen bi
 creech Ende alle die ouer sinte lamberts doot waren die worden al rasende en betey
 gen seluen handen en voeten off en stor
 uen in groter onsalicheyt Ende hertoch
 puppin starff int jaer vij^e en xv.

Kaerl
prince

vā doringen.

Grif.
son.eertsbiscop
van riemen.vij^e xvi

Kaerl marceel hertoch
 puppins soen was die
 vijfte hertoch van bra
 bant ende oeck van loth
 ringh xxxvij jaer

Kaerl.
marceel.

Dese kaerl starff int jaer ons he
 ren vij^e xli op die xi kalende vā
 nouember en leyt begrauen tot
 sinte denijs.

xxxvij jaer

Hi was
 oeck een man vanden pallaes en sweertdragher des conincs van vrancrich En
 hi was oeck die meeste en die machtichste hertoch van vrancrich want hi wert
 so machtich dat hi alle die ewen regierde en het most al bi hem wt gaen en daer en
 mocht gheen coninc van vrancrich wesen ten was bi sinen wille Ende hi streef
 alte veel strijden en becrachtichde veel grote lant scappē Als leperen sassen die vrie
 ten bourgoengen provinciaen almaengen swaen Ende streef teghen die sarracenen
 die bi of sloech in^e dusent man en hi en streef nye hi en want en hi had ter wapen
 meer eer dan enich van sijn ouders En dese hertoch kaerl had een wijf hiet alpays
 daer had hi in sonen bi Die ouste soen hiet kaerl en was prince van doringen van
 oostfrich van bourgoengen ende van provinciaen en regnierde vijff jaer Ende doe
 gaff hi al sijn heerlicheyt ouer puppin sinen broeder en wert monich En die was
 die kaerl daermen van sinte gillis legende off leset Die ander soen hiet puppin die
 elen en die wert hertoch van brabant van lothrich ende namaels coninc van
 vrancrich Die derde soen hiet griffon en was eertsbiscop van riemen.

Puppin diemen hiet die cleyn hertoch kaerl marceles soen was die sesie hertoch
van brabant en van lothryck xxxi jaer Ende regierde die heel croen van vranck-
ryck Ende doe kaerl syn broeder monick wert doe quame alle die landen voer so-
uen op hertoch puppin Ende al was dese puppin cleyn van liue hi was nochtan
alte stout en vrome en groot van herten Ende hi had die croen van vranckryck
gheskel in synen handen off hi selue coninc had gheweest Ende die coninc en
niet dan den naem want die coninc hilderich die toe coninc was die was
goedertieren vreesde man Ende dese coninc hilderich wert van die croen ghe-
ende wert in een cloester ghedaen en monick ghemaect tot sinte medaerts tot
en hertoch puppin wert coninc ghemaect van vranckryck int jaer ons heeren
en li en hi was xviij jaer coninc Ende dese puppin had een wyff hiet bertrude
hi twee sonen bi wan Die een hiet karolus magnus en wert coninc van vran-
ryck na den vader Die ander hiet kaerlemannus. siet in die cronijck van vran-
ryck **CC** en ij Item coninc puppin starff int jaer viij en lxxx en wert begraven
tot sinte denys bi syn vader.

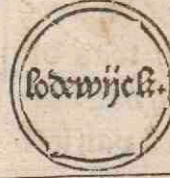
Anno dñi

vij^e xliij

vij^e lxxxij

vij^e xvi

Hertoghen
van brabant

Begnierden

xxxij jaer

xliij jaer

xvi jaer

Karolus magnus
coninc puppins soen was coninc va vranck-
ryck xxx jaer en keiser van romen xiiij jaer
Ende was oeck die seuende hertoch van bra-
bant en van lothryck xxx jaer Ende van des-
sen edelen coninc kaerl waer so veel of te scri-
uen van syn duechde van syn macht ende van
syn ontfich va syn groocheit va syn vromich-
heyt van syn grote sterccheit dattet te veel te
scriuen waer want men in die cronijcken va-
den keyseren **C** en xxxviij en in die cronijck
van vranckryck **CC** en ij ghenoech daer of
vint. Item van karolus magnus twee
wiuen en van hoer kinder vint men ghenoech
off **CC** ende iij.

Lodewijc coninc kaerls
outste soen was keiser van romen
en coninc van vranckryck en
dertoch van lothryck en van bra-
bant xxxvi jaer. Dese keiser
wijnck had ij sonen Die eerste
lotharius en was keiser va romen
Die anderde soen hiet lodewijc
coninc van germanien Die ij
hiet kaerl die kaluwe en was
coninc va vranckryck hertoch
van brabant van lothryck en oeck
keiser hi leyt tot mets begraven

Kaerl die caluwe was coninc van vrancrjck en hertoch van brabant ende van lothrijck xxxiij jaer Ende na was hi oeck keiser wat min dan twee jaer De se kaerl had drie sonen als lodewijck. kaerl. en kaerleman Ende een dochter hiet ju die greunne van vlaenderen leset die coninc van vrancrjck CC en vi.

Lodewijck coninc kaerls soen was coninc vā vrancrjck en hertoch vā brabant en van lothrijck twee jaer Ende als hi starff so bleeff sijn wijsf sijne draghende en crech doe enen soen en hiet kaerl die simpel.

Van lodewijck coninc van germanien.

Lodewijck coninc van germanien des kintes oem was coninc van vrancrjck en hertoch van brabant ende van lothrijck van des kintes wegghen vijff jaer lanck.

viij ^e xlv	viij ^e lxxix	viij ^e lxxxi	viij ^e lxxxvi	viij ^e xci	ix ^e
Kaerl die caluwe.	Lode: wijs kaerl soen.	Lodewi: aus coninc van	Kaerl. coninc vā germanien	Wdo greef wblert f	Kaerl die simpel.
xxxiiij jaer	ij jaer	.v. jaer	.v. jaer	ix jaer	xxi jaer

Kaerl coninc van germanien na sijns broeders doot die was oeck des kintes oem Ende die was coninc van vrancrjck: rjck en hertoch van lothrijck en van brabant vā des kintes wegghen vijff jaer.

Wdo greef wblerts soen van angiers was coninc van vrancrjck en hertoch van lothrijck en van brabant mit onrechs ix jaer.

Van kaerl die simpel.

Kaerl die simpel off die groue coninc lodewijcks soen als hi te man ghecomen was so wert hi coninc van vrancrjck en hertoch van lothrijck en van brabant xxi jaer En na wert hi gheuangen vā greue egbert van vermandoye en starff int prisoen Ende greue egbert van vermandoye Ende die greue van farters hadden grote oerloghe wie dat van hem leyden coninc soude wesen Ende die fransjosen en wouden nyement van hem leyden hebben Ende na men wolphus hertoch vā saerts soen van bourgoengen.

¶ Van rodolphus van
bourgoengen.
¶ Rodolphus hertoch van bour
goengen was coninc vā vranc
rijck en hertoch van lothrijck en
van brabant xij jaer.

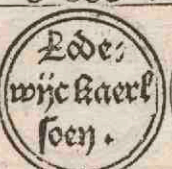
¶ Van lotharius coninc
lodewijcks soen.

¶ Lotharius coninc lodewijcks soen was coninc van vrancrijck xxxi jaer en
hertoch vā lothrijck en van brabant iij jaer Ende dese lotharius in sijn iij jaer die
goede en begifste kaerl sinen broeder en gaff hem lothrijck en brabant daer hi her
toch off was En die coninc lotharius liet enen soen after en hiet lodewijck Dese
lodewijck was coninc na den vader ij jaer lanc en doe starff hi sonder kinder En
die croen soude mit recht ghecomen hebben op kaerl den hertoch van lothrijck ende
van brabant Mer hugho capet die greue was van parijs en nijt totter croen van

Anno dñi

Hertoghen
van brabant

Regnierden

ix ^e xxi	ix ^e xxxiij	ix ^e lxi	ix ^e lxxv	ix ^e xcviij	rechts en kēder
					
rodolphus	Lode wijck kaerl soen.	lotarij lodewijcks soen.	kaerl. lodewijck simpl h	Otto. kaerls soen.	
xij jaer	xxxij jaer	iiij jaer	xxix jaer	xviij jaer	

¶ Van kaerl coninc lodewijck
die simpels soen.

¶ Kaerl coninc lodewijck die simpels soen was hertoch vā
lothrijck en van brabant xxix jaer Ende hi liet een soen die
otto hiet En een dochter die gherbrech hiet Op desen hertoch
kaerl van brabant so bestarff die croen van vrancrijck Mer
hugho capet greue van parijs onweldichde hem die croen mit forsen en vene hem
en hiet hem tot oerliens gheuanghen legghen Nochtans hugho capets moeder en
hertoch kaerls moeder waren twee ghesusters Ende waren des keijfers susteren
otto van sassen.

¶ Van otto hertoch kaerls soen.

¶ Otto hertoch kaerls soen was hertoch van loth
rijck en van brabant xviij jaer lanc Ende hi starff
sonder kinder En hertoch godeuaert van ardenne
creech van keijser heynrick dat hertochdom vā loth
rijck.

Die onweldichde
kaerl den hertoch
en behielse mit so
sen en sette of pup
ping gheslachte die
ij^e ende xxxij jaer
die croen had den
seten en bleef sel
coninc en sijn ghe
slachte tot noch toe

Van godeuaert hertoch van ardenne.

Godeuaert hertoch van ardenne wert hertoch van lothryck nae hertoch otto en daer na goeselen syn broeder en daer na gouaert goeselens soen en daer na go : vaert syn soen diemen mitter buul in hollant hiet **H**i starf sonder kinder hi liet een fuster en hiet yde en nam te man greue juustaes van bonen ende daer wan si bi den greue juustaes van bonen **E**nde hertoch godeuaert van lothryck en van bulhoen ende greue koudewijn **E**nde hertoch godeuaert bleeff ouer meer **E**nde hertoch heynrick van limborch die creech dat hertochdom van lothryck **M**er hi verbuerdet te : ghe den keyser **E**nde die keyser gaff greue godeuaert van louen en van bruesel . die mit gods recht toekehoerde **E**nde die wert doe hertoch ghemaect van lothryck en van brabant **E**nde dese hiet godeuaert mitten haerde .

greuinne
van louen

Greuen van louen ende van bruesel.

M vin

M lviij

M lxxij

M lxxviij

godeuaert
hertoch

vā ardenne

Gheer :
berga .henric
greef lam :
bert hLam :
bert heyn :
rick h .henric
lamberts
soen .heynrick
heynric h

xxvi jaer

xxviij jaer

xv jaer

xi jaer

xvi jaer

Van gheerberga greuinne van louen en van bruesel.

Gheerberga hertoch haerls dochter en was offen fuster en hiet greuinne van louen ende van bruesel **D**ese was rechte vrou van brabant xxvi jaer **M**er si en hiet nijt hertochinne . si had enen soen hiet heynrick . si had een man ende hiet lam : bert en was des greuen soen van henegouwen .

Van heynrick greue van louen en van bruesel.

Heynrick greef lamberts soen en der greuinne soen was greue van louen en van bruesel xxviij jaer **E**nde dese hiet henric die ouden

Van lambert greue van louen en van bruesel.

Lambert heynricks soen was greue van louen en van bruesel xv jaer **H**i had te wijff oede hertoch goeselens dochter van ardenne .

Van heynrick greue van louen en van bruesel.

Heynrick lamberts soen was greue vā louen en van bruesel xi jaer

Van heynrick heynricks soen greue vā louen en van bruesel

Heynrick heynricks soen was greue vā louen en van bruesel xvi jaer .

Van hertoch godeuaert mitten laerde .

Godeuaert heynricks broeder en hi hiet godeuaert mitten laerde Dese was go
ue van louen ende van bruesel Dese godeuaert streef seer vromelick teghen hertoch
heynrick van limborch ende verdreeff hem wt dat lant bewesten der masen dat
lant toe behoerde Ende godeuaert wert mit des keysers heynricks die vierden
vonnissen toe ghewijst dat hi wesen en hieten soude hertoch van lothryck ende van
brabant Hi regnierde ylj jaer .

Van godeuaert die in

Van hertoch godeuaert
die anderde .

Godeuaert hertoch godeuaerts soen
mitten laerde was hertoch va lothryck
en van brabant vier jaer .

Godeuaert die derde alsoe ghenoecht
hertoch godeuaert soen die was hertoch
van lothryck en van brabant ylj jaer hi
lept te louen tot sinte peters begraue .

Anno dñi

hertoghen
van brabant

Regnierden

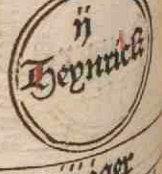
M xcix

M C xxix

M C lxiij

M C lxxxv

M ij cxxv

yl jaer

iiij jaer

ylj jaer

ylx jaer

viij jaer

Van heynrick hertoch
godeuaerts soen .

Heynrick hertoch godeuaerts soen was hertoch va
lothryck en van brabant ylix jaer Ende dese hiet heyn
rick die eerste ende lept tot louen tot sinte peters be
grauen .

Heynrick die
anderde hertoch heynrick
soen was hertoch va loth
ryck ende van brabant
yij jaer .

Van heynrick die derde.

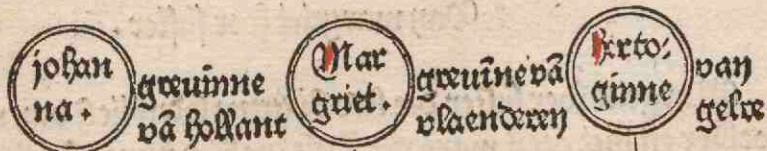
Heynrick die derde also gheuoemt was hertoch van lothrijck en van brabant en jaer **H**i seyt tot louen totten predicaren begrauen.

Van Johannes die eerste.

Johannes die eerste also gheuoemt heynricks soen was hertoch van lothrijck en van brabant en van limburg xxxiij jaer **H**i seyt te bruesel totten minnebroede begrauen.

Van Johannes die anderde.

Johannes die anderde hertoch johans soen was hertoch van lothrijck vā brabant en van limburg xviij jaer **H**i seyt tot bruesel tot sinte gudelen begrauen.

Mijc xlvij

Mijc lxx

Mijc xciiij

Mijc xi

in
heynrick

i
johannes

ii
johannes.

iii
johannes.

en jaer

xxxiiij jaer

xviij jaer

xliij jaer

Johannes die derde hertoch ians soen was hertoch van lothrijck en van brabant en van limburg xliij jaer **H**i seyt in vliker begrauen **D**e:

te hertoch iohan en liet gheen sonen **M**er hi had drie dochteren. **D**ie ouste dochter hiet iohanna ende had te man greue willam van hollant die keyserrinnen broeder **M**er si en had daer gheen kinder bi **E**nde na sijn doot had si den hertoch wenselijn van lutzelenborch des conincs soen van kemen **D**ie anderde dochter hiet margriet en die had te man greue lodewijck van vlaenderen en daer quam een dochter off en had den hertoch van bourgoengen **D**ie derde en die ioncxste dochter had te man hertoch edumaert van gelre **M**er si en had daer gheen kinder bi.

Van johanna hertoch jans oufste dochter.

Johanna hertoch johans outste dochter was hertochinne van lothryck vā brabant en van limborch .li. jaer lanc. Si had te man greue willam van hollant en die bleeff op die vriesen en si en had daer gheen kind bi. En daer na nam si hertoch wenselijn van lutzenborch ende daer en creecht si oeck gheen kind bi. Si regierde hoer lant eerlick en wel na beyde hoer mannen doot en dede veel duechden. En vrou johanna van brabant starff int jaer M cccc en vi en wert te bruesel ten carmeleten begrauen.

Van margriet hoer suster.

Margriet hoer suster die had bi greue lodewijck van vlaenderen hoer man een dochter en hiet oeck margriet. Dese dochter wert ghegheuen enen hertoch van bourgoengen mer hi starff ende en hadde gheen kind bi. Ende dat hertochdom vā bourgoengen dat quam te houe aen cominc kaerl den vijften. Ende die gaste philips de hardy sinen joncxsten broeder en goede hem daer mede. Ende doe wert dese margriet greef lodewijck dochter van vlaenderen ghegheuen desen hertoch philips van bourgoengen. Aldus so had si twee hertoghen van bourgoengen. Ende bi desen hertoch philips so creecht margriet drie sonen ende drie dochteren. Die eerste soen hiet johan en wert hertoch van bourgoengen en greue van vlaenderen en van artops. Die ander soen hiet anthonis en wert na vrouwe johanna van brabant sijner ouder moeyen hertoch van brabant. Die derde soen hiet philips en wert greue van nyuers. Die eerste dochter was hertochinne van oostenryck. Die ander dochter had hertoch willam van beyeren en van hollant. Ende die derde dochter had den greue van sauoyen.

Anno dñi

hertoghen
van brabant

Regnierden

M iij^e lo

hertoch jans
oufste dochter

.li. jaer

¶ Van anthonis hertoch van brabant.

¶ Anthonis hertoch philips soen van bourgoengen was hertoch van lothrijck van brabant en van limborch ix jaer **H**i had een wijff daer wan hi twee sonen bi Die eerste soen hiet jan en wert hertoch na sinen vader Die ander soen hiet philips gheue van simpol. dese hertoch anthonis bleef inden strijck doot mitten franssosen en den engelschen int jaer ons heren **M** cccc en xv en hi wert in vueren begrauen.

¶ Van hertoch jan van brabant.

¶ Johannes hertoch anthonis outste soen was hertoch van brabant va lothrijck en van limborch xi jaer **H**i was een sacht goeder tieren man **H**i had te wiue vrou jacob hertoch willams enighe dochter van beveren en van holland **H**i starff sonder kinder int jaer ons heren **M** cccc xxxvi en leyt tot vueren begrauen.

M iij ^e vi	M iij ^e xv	M iij ^e xxxvi
 anthonis. hertoch philips soen.	 johannes. hertoch anthonis soen	 Philips hertoch anthonis and soen.
ix jaer	xi jaer	iiij jaer

¶ Van hertoch philips.

¶ Philips hertoch anthonis and soen en hertoch johans broed was hertoch va lothrijck en van brabant en van limborch iiij jaer **H**i leyt tot vueren begrauen **E**nde als hertoch philips doot was soe quam vrou margriet van bourgoengen hertoch willams wedue van beveren en van holland Die hertoch anthonis fuster was van brabant **E**nde si dede die staten van brabant vergaderen en gaff hem te kennen dat si waer dat naeste bloet en dat naeste lijff van brabant op die tijt leuende en seyde dat si waer een rechte lantsvrouwe van brabant en bat dat si haer nemen en ontfangen wouden voer een hertochinne ende vrouwe van brabant si woude hem wesen een goede ghenadighe vrouwe.

¶ Van hertoch philips van bourgoengen.

¶ Ende corts daer na so quam hertoch philips van bourgoengen hertoch johan soen daer vrouwe margriet moe off was en gaffe den staten van brabant te kenne nen dat hi was die naeste man personen leuende vanden bloede van brabant en dat hi waer een recht hertoch va brabant Ende bat dat si hem nemen wouden voer en hertoch van brabant Hi woude hem gheern een goet ghenadich heer wesen.

¶ Van greue philips van nyuers.

¶ Die greue van nyuers greue philips soen van nyuers daer vrouwe margriet moe off was die quam oeck voer den staten van brabant en gaffe te kenne dat sijn vader was hertoch philips soen van bourgoengen en hertoch anthonis broeder van brabant en vermat hem te bewijzen mit seggel en mit brieuen van hertoch philips sijn oude vader en van vrouwe johanna van brabant sijnre ouder moe **¶** Als hertoghen dat hertoch philips sijn drie sonen goede en bewees si sinen leuende lue en si vrou van brabant we johanna leuende lue die doe een hertochinne en een vrouwe van brabant was **¶** Als dat jan sijn outste soen soude wesen nae sijnre doot hertoch van bourgoengen **¶** Regnierden en greue van vlaenderen en greue van artops Ende anthonis sijn anderde soen die soude wesen na sijnre doot en na vrouwe johannen doot hertoch van brabant van lothrijck en van limburg Ende philips sijn joncxste soen die soude wesen greue van nyuers en van ryters mit sulcker vorwaerden Wie dat stozue van hertoch johan en van hertoch anthonis broeders off hoer erfnaem dat soude comen op philips greue van nyuers den joncxsten broeder off op sijn rechten etuen En hier om ver mat hi hem en seyde dat hi waer een recht hertoch van brabant ende bat dat si hem wouden nemen ende ontfanghen hi woude hem een goet ghenadich heer wesen **¶** Die staten van brabant berieden hem langhe Ende ten laetsten namen si en ontfenghen hertoch philips van bourgoengen hertoch johan soen.

Van hertoch philips van bourgoengen
 hertoch van brabant.

Philips hertoch van bourgoengen was hertoch van lothryck van brabant en van limborch xxxviii jaer. Hi was die machtichste prince in sijn tyt van al germa-
 nien en van almaengen. Ende hi had drie wiuen. Dat eerste wijff was des conincs
 dochter van vrancryck en hi en had daer gheen kinder bi. Dat anderde wijff was
 des greuen dochter van op greuinne van nyuers en hi en had daer oeck gheen kin-
 der bi. Dat derde wijff was des conincs dochter van poertegael en daer had hi in
 sonen bi. Die eerste hiet anthonis en starf jonck. Die and hiet joest en starff jonck.
 Ende die derde hiet kaerl en was hertoch na den vader. Dese hertoch philips starff
 int jaer ons heren M cccc en lxxviii op sinte vitus en modestus dach. Ende hi were
 te brugge tot sinte donaes int choer begraven.

M iiii^e xxxM iiii^e lxxviii

hertoch van
 bourgoengen

hertoch philips soen
 van bourgoengen.

xxxviii jaer

x jaer

Van hertoch kaerl van bourgoengen.

Kaerl hertoch van bourgoengen hertoch philips soen was hertoch van lothryck
 van brabant en van limborch x jaer. Hi had drie wiuen. Dat eerste was coninc
 kaerls dochter van vrancryck en si starff jonck. Dat ander wijff was des herto-
 ghen dochter van bourboen en hiet anna en daer wan hi een dochter bi hiet maria.
 Dat derde wijff was hertoch ricsaerts dochter van jorcke coninc edwaerts sus-
 ter.

Van hertoch kaerl.

Dese hertoch kaerl als sijn vader noch leude en hi greue van sarloys was en noch gheen heer vanden landen en was so toech hi mit gheleden volck mit veel edel mannen ouer die somme en ouer die seyn in vrancrjck ghewapender hant in des conincs lant en lach daer vi off viij welken bi sinte denijs en bi parijs Ende die hertoch van britaengien en die hertoch van berry en meer ander vanden ghenoten hadden gheseyt bi den greue van sarloys te comen mer si en quamen nijt Ende die coninc lodewijck die dit seer toernde die quam mit machten onuersien en bestoet den greue van sarloys daer vreselick gheuochten wert ende seer scarp stont mitten greue sarloys Mer die greue sarloys behielt dat velt en verwachtte des conincs macht mer hi en quam nijt weder En daer na quam die hertoch van britaengien en des conincs broeder den hertoch van berry en meer and die teghen den coninc waren bi den greue van sarloys Ende het wert ghedint tusschen den coninc en desen prince Ende die greue sarloys creech vanden coninc dat hi beherde Ende des conincs broeder den hertoch van berry soude hebben normandien En die greue van sarloys die toech mit seghe en mit vrientcapen wt vrancrjck Ende die gheschiede int jaer ons heren M cccc lxx.

Anno dñi

hertoghen

van brabant

Begnierden

Als den greff kaerl weder in brabant te huus was ghecomen soe vant hi dat ghestomen was elizabeth van bourboen sijn ghewouwe wijff ende dat si was begraue tot antwerpen in sinte michiels cloester waer om dat hi seer dweuch was want hi en had daer gheen kinder off ghehouden dan een enighe dochter die maria was ghenoemt.

Hier en binnen is die stadt en dat biscop van ludyeck ghevesen in rebellicheit ghen lodewijck van bourboen hore biscop en teghen hertoch philips om dat hi een beschermer was vanden biscop voerscreuen Gwet verdriet isser dan gheschiet van oerloghe tusschen tanc vā ludyeck en hertoch philips landen Mer die vā dynant deden hertoch philips en sinen soen den greff vā sarloys meer confus dan vā ands want die van dynant henghen een ghelikeniss van een man ghemaect naden greue van sarloys buten hoer poerten in confus en sehnde vanden greff van sarloys en spraken alte spitich opten prince van sarloys Hier om als dese greue van sarloys wt vrancrjck weder quam in brabant bi sinen heer sijn vad en dit verhoerde dat hem seer toernde. so vergaderde hi opt cort weder al sijn volck ende veel meer dan hi in vrancrjck hadde. Ende hertoch philips sinen vader toech seluer

Gnede mit sijn soen en mit groter heermaect voer die stadt vā dynant die seer starek was van poerten en mueren en heeft die stadt belegghen. En hertoch philips ghing self legghen in bouines tegens dynant ouer en liet greue kaerl sijn soen int heer legghen om die stadt te winnen. Kaerl heeft dan so starek op die stadt geschoten ende gheuochten en want si gheen hoeft en hadden inder stadt so gauen si hem op binnen alle corten tijden als vuyl vfenen en blote boeuen die so vasten stadt niet en dorsten houden. Ende alle dat daer in was dat wert hem ghenomen ende sommighe boeuen ontkeest en sommighe ouer int water gheworpen. Ende man en wijf en kinder moesten alle samen wt den horen strijcken en voert vten lande en alle die husen kercken en elusen poerten en mueren die worden verbrant en neder gheworpen ja die sondamenten worden wt gheroyt en wert effen slecht ghemaect dat seker een swaer correcie was ouer sulcken schonen stadt hoe wel dat sijt wel verdient hadden. Dit gheschiede int jaer ons heren M cccc lvi omtrent sinte bertholomeus dach.

Doe quamen die van ludyeck mitten gansen sticht en soechten ghenade aenden hertoch van bourgoengen en aen sinen soen en het wert ghedindet dat si horen heer in nemen souden en doen hem dat si seuldich waren te doen mit meer ander punten en souden den hertoch van bourgoengen en sinen soen gheuen voer sinen schade sess werff hondert dusent crownen tot sekeren terminen en si betaelden twee terminen.

Int jaer ons heren M cccc lviij op sinte viten dach en modestus dach so starft te Brugge hertoch philips. Ende wert na begrauen te dygdon in bourgoendien en sijn wijff elyzabeth starft daer na int jaer M cccc lviij in december in arris bi sine te damars en seyt begrauen te karthusers in gosnag.

Van hertoch kaerl.

Als hertoech philips ghestoruen was so is kaerl sijn soen gheworden hertoech van bourgoengen van lothrijck van brabant van limburg van lutzenborch. greef van vlaenderen artops bourgoendien. palentijn van henegouwen hollandt zeelant namen. heer van vriesland salinis malinis en marc greeff des heylighen rijcks. En doe hi mitten eersten tot ghent ghehult was soe wert daer een oploep vanden ghe-meenten en si dwonghen hem of sondlinghe preuilegien. Mer eer yet lang so wort hem luden die rebellicheyt wel weder wt ghedruuen want hertoch kaerl die kenam al hoer preuilegien om die rebellicheyt wille.

In jaer ons heren **M**cccc lxxij na hertoch philips doot so hebben die van lud-
pelt weder rebellert teghen horen biscop lodewijck en hertoch kaerl En si sijn ghe-
toghen mit groter macht voer hoey en hebben die stede gewonnen om horen biscop
te vanghen die daer in lach mit sijn vrienden Mer hi is mit subthilheyt wech ghe-
men en si en hebben nijt gheuanghen Als die hertoch kaerl vernam so seyndt hi
groot volck van wapen teghen die lutenalers om die te bedwingen van hoer rebel-
licheyt Ende daer is op gheresen een groot oerloghe Voert so is hertoch kaerl selue
ghecomen en heeft starcklike belegghen die stadt van sinte truyen Ende hi had wel
bi hem hondert dusent man want hi woude dat heel biscop van ludpelt bedwin-
ghen en mit cracht in winnen En als die van ludpelt dat vernomen hadden so qua-
men si op een auont stont mit xx dusent man om die stede van sinte truyen te ont-
setten en hertoch kaerl daer off te slaen en daer wort gheuochten enen strijt en die
van ludpelt verloren die strijt want si verloren daer heer staes van strael hoer kun-
nier dragher en heer kara ridders mit drie dusent man en die ander liepen e wech
in die schemering vanden auont Daer worden wel ghemaect iij ridders Daer vā
dat ghetal off waren wt hollant jan van crumnghe. zweer vā mont foert. aelbert

Anno dñi van schaghen. en jan ruychbroecks twee sonen als willam en jan Daer na ghing her-
toch kaerl die stadt van sinte truyen bestormen mit bussen en ander instrumenten
Hertoghen Mer die borgheers gauen hem op i hertoch kaerls ghenade Hertoch kaerl die heeft
van brabant se ghenomen in ghenade behoudelike dat si hoer selfs poerten mueren toernen selue
souden neder werpen en hoer grachten vullen en een somme van penninghen gheuen
Regnierden Ende mosten al hoer bussen boghen kusen hameren pieken panser harnesse ende alle
weer dat binnen der stadt was mosten si brenghen buten der stadt en neder legghen
ouer een heep in des hertoghen hadden voerscreuen Daer na in die selue manieren
heeft hi oeck ghewonnen hasselt borchloen en harch en Bilsenbree maeseyck barin-
ghen tongheren weset en hoey tuwijn en boewijn Alle dese steden heeft hertoch kaerl
vermilt want si hebben hoer poerten en mueren verloren.

Woert so is hertoch kaerl ghetoghen voer die stadt vā ludpelt ende heeft se seer
angtelick belegghen Die borgheers sijn seer verueert gheworden en si sijn wt die stadt
ghecomen in linnen hemden voer hertoch kaerls tente en hebben ghebeden ontfen-
herticheyt Als si langhe op hoer lingen ghelegghen hadden so heeft hise op sommighe
condiaen ontfanghe in ghenade onder welcke condiaen was dat si al hoer wapenen

Ouer gheuen souden en oeck poerten toernē mueren verliesen souden ende die graf-
ten vulken daer die hertoch mit sijn volck in comen soude als si deden Als die her-
toch daer in was so mosten si in des hertogghen handen brengghen alle haer hant ves-
ten brieuen preuilegien die si hadden van pausen keyseren coningen hertogghen gra-
uen ende alle ander ende die ouer gheuen ende die hertoch gaff hem weder ander
nywe rechten alst hem belieften en daer toe mosten si betalen alle die oude sommen
van penningen die si schuldich waren ende grote somme daer toe Ende noch daer
toe alle jaer den hertoech van brabant gheuen grote somme van penninghen Ende
die hertoch van brabant soude wesen euich erf voecht en mombaer des ghestichts
van ludick ende nimmermeer tegghens hem te steken ende si souden haren biscop
betalen ende doen ende houden in allen manieren als si schuldich waren Ende des
so behiel den die van ludick hoer lijffende hoer goet Ende si souden oeck alle hoer
poerten ende hoer mueren neder werpen ende graffen vulken Ende hoer pyroen die
op hoer meret stont daer si hoer justicie voer hielden dede die hertoech op breeken
ende dede te brugghen op die burse setten Vier wyle dat hertoech kaerl binnen lu-
dick noch was so vant hi brieuen daer binnen die lodewijch coninc van vranc-
ryck tot die van ludick gheseynt hadde om hem luden te stercken tegghen hertoech
kaerl. ende die brieuen dede hi wel bewaren Ende als hertoech kaerl alle dinck in
ludick wel gheordiniert heeft soe is hi weder thuis mit victorie tot sinen landen
gheruyt.

In jaer ons heren **M iij^e** lxxvij so heeft hertoech kaerl tot brugghen omtrent
sinte janss misse ghewouwet **M**argariet des conincs **E**dwardes suster van enge-
lant Ende heuet daer die bruoft ghesouden mit groter costelicheyt ende aersheyt.

In jaer ons heren **M iij^e** lxxvij omtrent sinte janss decollaci so heeft lodewich
coninc van vrancryck wt quade informatien die hem ghedaen worden verga-
dere groot volck te wapen om hertoch kaerl te verderuen Ende als hertoch kaerl
dat vernam so heeft hi daer tegghens vergadert oeck een groot heer van volck om
dat verdriet te keren Mer cortse daer na so sijn si verenicht ende ghesoent i pyro-
nen ende si hebben daer op ontfanghen dat heylighe sacrament Als si aldus ghe-
soent sijn so is die coninc tot brusel in brabant ghecomen tot hertoch kaerl En
die selfde hertoghe heuet den coninc eerliken ontfanghen.

Hier en binnen so sijn die ballinghen van ludick weder tot ludick in ghecomen
 Ende hebben verdruen wt ludick alle die gheen die hertoech kaerl daer in gheset
 hadde Ende die van ludick aldus rebellierende teghen hertoech kaerl soe sijn si ghe
 weest tot tongheren bi nacht ende hebben lodewijch horen biscop van daen gheset
 ende gheuanghen ghebrocht binnen ludick Deek so maecten si die stadt weder om
 sterck mit grachten ende bolwercken teghens hertoech kaerl Als dit hertoech kaerl
 vernomen heeft so heeft hi die stadt van ludick weder om telegghen mit groter he
 craft ende die coninc van vrancrijk was bi hem in dat selfde beleg.

Die van ludick als si dit saghen so worden si verueert ende spraken totten bis
 cop die si gheuanghen hadden Siet heer moech di ons verueren ghenade aen her
 toech kaerl van bourgoengen v neue. wi sellen v laten gaen tot hem Als die bis
 cop dat ghesoest hadde so lieten si hem weesen tot hertoech kaerl Mer dier wijse da
 men vā paps sprac so sijn tegens 3 nacht te lukiens wt ghecomen al heymelike
 int heer ende hebben grote schade al heymelike ghedaen Mer als men dat vernam so
 worden si verslagghen En doe hertoech kaerl dat vernam so dede hi die stadt van lu
 dick bestormen ende aenvechten Die van ludick setten hemter weer om die stadt
 te beschermen mer ten katede hem niet Want hertoech kaerl heuet so sterck aenghe
 uochten dat hi mit gheweldigher hant in is ghecomen ende die coninc aen sijn si
 de. dit gheschiede int jaer ons heren M. iij^e lxxviii des sonnendaghes voer alre he
 ligghen dach Als dan hertoech kaerl in is ghecomen so wortet al doot geslagghen dat
 men te wapen vant Mer priesteren moniken worden al veriaecht Ende maechen
 nonnen en beghinen worden te seep wech gheuoert ende als dit gedaen was
 wort die stadt beroeft ende aen brant ghesteken wt ghecomen kercken cloestren
 dat straetgen daer hertoech kaerl in logiert was Ende als die stadt al verbrant en
 verdruen was so is hertoech kaerl weder om ghecomen in brabant En die coninc
 is ghereyst in vrancrijk hier na so is hertoech kaerl ghereyst tot veel plaetzen bin
 nen sinen landen Ende heeft seluer ter audientie ende te recht gheseten.

¶ Van die greeff van werwijck

Int jaer ons heren M. iij^e lxx. soe is wt Enghelant verdruen gheweest die
 greeff van werwijck ende is ghecomen bi den coninc van vrancrijk Ende is ge
 worden een wuer op die vlaemsche hollantsche zeelantsche scepen Ende hier om so
 weder v pant scap op gheresen tusschen den coninc van vrancrijk ende hertoech
 kaerl Mer als hertoech kaerl heeft vernome dat die greeff van werwijck mit gro
 ter macht wt vrancrijk woude weesen in enghelant om Edwaert den coninc
 daer wt te verdruen. so heeft hij den heer vander veer mit veel scepen op die zee

Anno dñ

hertoech
 vā brabant

Regnerden

ghesouwen om dat te benemen. Mer rusaert greue van werwijck die is nochtant
 tot dortmuyden in enghelant ghecomen ende heeft den coninck mit verract verdr
 uen. **E**duwaert als hi sach dat hi verraden was so is hij gheweken wt enghelant
 ende is ghecomen aen in tessell. Die stede houwer van hollant als hi dat verhoerde so
 heeft hi hem mit groter eeren ghehaelt inden haech omtrent sinte dyonisijs dach
 ende lach al inden haech tot kermisse toe. **E**nde als kermisse was ghecomen soe is
 die coninck van enghelant tot hertoch kaerl ende margeriet sijn fuster ghetoghen
 om hulp te crighen om enghelant weder om in te nemen twelcke alsoe gheschiede
 want **E**duwaert is mit macht in die vasten daer nae ou ghetoghen in enghelant
 Ende heeft omtrent paesschen alle sijn vyanden verslagghen. Ende hi is weder ghe
 worden ghewellich coninck van enghelant.

Int jaer ons heren **M** iiii^e lyxi na dertiendach ouermits twee dracht die die
 greff van werwijck ghemaect had tusschen lodewijch den coninck van vrancryck
 ende hertoch kaerl soe is hertoch kaerl ghetogghen mit groter macht van volck
 voer **A**mpens om dat in te winnen. Mer wantet die coninc wel beset hadde mit
 volck van wapen en spys so en heeft hi daer nijt veel op bedreuen. **N**ochtan bleef
 hi daer voer legghen tot meij toe ende doe wort een bestant ghemaect tusschen hem
 byden een jaer lanck duerende.

Int jaer ons heren **M** iiii^e ende lyxi nae meymaent als bestant wt was ghe
 gaen tusschen den coninck van vrancryck ende hertoch kaerl. so is hertoch kaerl
 gheuyt mit groter heeruaert ouer die somme ende heeft belegghen die stede van ne
 len ende heeft ghewonnen ende verdestruweert. Voert so heeft hi ghewonnen rop
 en mondier. **O**ec so heeft hi aengeuochten bouinis. mer dat en wan hi nijt. **N**och
 so heeft hi ghewonnen poes. oeck sinte walrjcs ende nucastel en heeft groet scha
 de ghedaen in vrancryck want hi heeft ghebrant wel twee dusent derpen al tot ru
 waen toe. **T**egghen al de seckade so en heeft die coninck nijt veel weers ghedaen dan
 dat hi sijn sloten ende steden wel beset hadde. **O**eck so hadde die coninc die colomp
 ne mit veel scepen leggen op die zee die grote secke i die zee dede op die hollanders
 ende zeelenders. **M**er doe die hollanders oeck mit macht op die zee daer tegghens
 ghecomen waren so weken die franssopsen weder om in vrancryck. **T**en laetsten
 wortet weder in bestant gheset tot datmen soude seruen vier ende tseuentich in
 april.

In't jaer ons heren M iij^e lxxiij omtrent sinte michiels dach soe is tot **E**rier
 ghecomen die keyser fredericus mit veel rijnseker biscoppē hertoghen margrauen
 ende heren om daer te tractieren mit hertoch kaerl om profijt van veel saken **E**nde
 als dit hertoech kaerl heuet vernomen so is hi daer oeck ghereyst mit groter costen
 licheyt. ende grote menichste van princen ende heren ende waren daer wel bi malcan
 der omtrent achte daghen **T**en laetsten dede hertoech kaerl een costelike malenre
 reiden ende noden den keyser ten eten mit alle sijn heren dat welcke alsoe gheschiede
Ende als si daer na een weynich tijts mit malcander ghesproken hadden. so is een
 yghelick te huus ghereyst **E**nde men heeft opt eerst nijt vernomen wat dat si ghes
 sloten hadden mit malcander **D**aer na inden vasten soe heeft hertoch kaerl dat par
 lement gheordiniert te machelen ende van nywes opgheset.

Anno dñi

hertoghen
vā brabant

Regnierden

In't jaer ons M iij^e lxxiij **A**ls dat bestant was wt ghegaen tusschen den co
 ninck van vrancryck ende hertoch kaerl soe isser weder een bestant ghemaect een
 jaer lanck duerende **E**nde in dit seluer jaer isser een groot oerloch op ghesch
 selen hertoch kaerl ende dat bisdom van colen **W**ant doe wbbrecht biscop van colen
 dat bisdom woude machtich wesen so hebben hem weder ghestaen die van colen die
 van nups mit ander veel steden ende heren mit bisdom voerscreuen hier om is die
 biscop ghetoghen tot hertoech kaerl ende heeft hem verworuen tot sijn hulper **A**ls
 dan hertoch kaerl die rebelheyt van colen ende sonderlinge die stede van nups ver
 nomen heeft so is hi ghecomen mit groot volck voer nups ende heeft die stede seer
 sterclike belegghen. binnen nups waren veel cloecker vechters in ghecomen daer
 capiteynen off waren harmen lantgraue van hessen. die postolaet van colen mar
 cus ridder joncker **E**uert van wickem jan van liggkerken mit ander veel ridders
 ende knechten **M**er meest so regierde dat oerloch als principael **C**apiteyn **G**heer
 loff heer van breebach ridder hertoch kaerl hadde bi hem veel lomkaerde ende **E**n
 ghelassen die ter stont die waert in wonnen. **H**ertoch kaerl heeft menich wef
 die stede aenghestormt seer vreeselick ende oeck grote schade ghedaen aen mueren
 poerten ende toornen ende veel borghers doot geschoten **M**er die van nups hebben
 hem stoutelick gheweert ende hebben groot volck doot geschoten vanden ghemen
 die buten laghen. **D**it beleg began omtrent sinte marien magdalenen dach in't
 jaer voerscreuen ende duerde al tottet ander jaer omtrent sinte janss misse.

Omtrent sinte bartharen so is daer ghecomen die coninc van denmercken mit groeff gherijt van oldenburch sijn broeder ende mit hertoch frederick van brupns wijk mit den hertoch van meckelenburch. ende die graeff van rippin ende heeft sijn best ghe daen om paps te maken Mer doe hi sach dat hi niet en bedreeff so is hi weder om ghereyft.

Die van colen hebben doen comen bi hem den keyser frederick mit ouerlantse hertoghen grauen Biscoppē ende heren die seer wel waren om hulp te hebben tegens hertoch kaerl Ende als die vasten ghecomen was so sijn die van colen wt ghereyft ende hebben hoer logijs ghemaect neffen nups ouer den rijn ende hebben grote schade ghedaen mit schieten in hertoch kaerls heer.

Ten laetsten is die keyser self ghecomen mit groter macht om hertoch kaerl te verdriuen van dat beleg van nups aen die si vanden rijn daer hertoch kaerl sach diekwijls dan so hebben si ghesweden teghen malcander Mer die keyser en mocht hertoch kaerl mit macht nijt verdriuen Ende daer om wort ten laetsten eē tractet gheordiniert daer in wt ghesproken wort Ende die laggaet Alexander seydē dat segghen Als dat die paeus dese saken soude eynden binnen een jaer Ende hier en binnen soude beyde partien hoer harnisse wt doen ende nijt meer oerlogghen En nups soude oech hier en binnen onbeuochten bliuen ende staen onder die protegi ende beschermnisse vanden seluen seggaet Ende al d'g nam dat beleg sijn eynde Die keyser als hi wt den velde tot Colen ghereyft was soe is hertoch kaerl oech tot sijn landen ghereyft.

In jaer ons heren **M iiii^e** **hooft** **Alst** bestant tusschen den coninc van vranckrijck ende hertoech kaerl ten eynde was ghecomen so heeft die coninc weder om grote schade ghedaen op hertoech kaerls landen beyde te water ende te lande **Veel** schepen hebben die franssoysen op die zee verdoruen **Mer** als die hollanders daer te ghens veel schepen weder op die zee gheseynt hadden so en gheschiede die schade niet meer also groot. **Die** coninc heeft oeck veel lants ghebrant in piccardien in Artoys ende veel cleyen steet gens in ghewonnen.

Als dan hertoech kaerl dit heeft vernomen noch voer nups legghende so heeft hi hem verbonnen mit **E**douaert den coninc van enghelant teghens den coninc van vranckrijck **Ende** die coninc van enghelant is te calis ouer ghecomen mit grote macht van riddersen ende knechten **Ende** is in vranckrijck ghewest om normandien in te winnen. **Des** ghelijck so is hertoech kaerl oeck ghecomen in vranckrijck om sijn leet te wreken **Mer** als die coninc van vranckrijck sach dat hi verheert was so heeft hi paps off bestant ghesocht.

Anno dñi

Hertoech
vā brabant

Regnierden

En laetsten isst daer toe ghecomen dat die coninc van vranckrijck heuet paps verworuen mit den coninc van enghelant in deser manieren **Als** dat des conincs soen van vranckrijck soude trouwen des conincs dochter van enghelant **En** hier en binnen teghens dat dese kinder out ghenoch werden souden so soude normandien noch bliuen onder den coninc van vranckrijck.

Hertoech kaerl en heeft gheen paps willen maken mitten coninc van vranckrijck **Mer** hi heeft ghemaket bestant neghen jaer duerende **Ende** als dit ghedaen was so is een yghelijck thuis ghewest.

Buten dit bestant bleeff buten ghesoent die greff van simpol waer om doe hi gheweken was tot berghe in henegouwen so wert hi daer ghuanghen **Ende** wie hi des conincs van vranckrijcs dienaar hadde geweest so dede hem hertoech kaerl hem ouer leuerey in des conincs hant **En** die coninc heeft hem te parijs doen ontboefden.

Int jaer ons heren **M iij^e** ende **lxxxv**. nae sinte michiels dach als dat bestane
ghemaect was tusschen den coninc van brabantrijck ende hertoch kaerl so is her-
toch kaerl mit groter macht ghereyst int hertichdom van loeynen om den hertoch
van loeynen daer wt te verdriuen Want die hertoch van loeynen hadde hertoech
kaerl onsept die wijle dat hi voer nups lach ende hadde mit die switsen grote schade
ghedaen in hertoch kaerls landen Twelck hi nu wreken woude. **E**n is dan ge-
comen mit groter heer craffe in loeynen ende heeft veel steden ende sloten ghewon-
nen ende veel dorpen verbrant **E**nde als die hertoech van loeynen sach dat hi hem
niet en mochte weder staen so is hi gheweken in brabantrijck.

Daer na heeft hertoch kaerl die stede van nansy beleggen **E**n ten lesten wort
het hem op gegheuen ende hi heeft beset mit sijn volc **A**ls hij dan dat lant va loey-
nen in ghereghen hadde so is hi ghereyst in sauopen om den hertoech van sauopen
te baten te comen Want si grote schade ghedaen hadden vanden switsen om sine wil-
le **H**ier om so heeft hij hem beroyt om die switsen in te winnen **M**er sijn victorie
sijn nu al ghedaen.

Int jaer ons heren **M iij^e** **lxxxvi** so hadde die hertoch daer na een strijt tegens
die switsen die hi verloes **E**nde daer bleuen al sijn costelike juwelen.

Daer nae ontrent sint janssmisse hadde hertoech kaerl van bourgoengen die
anderde strijt teghens die switsen die hi oock verloes mit veel volcks.

Int jaer des heren **M** iij^e lxxxvij na jaers dach so lach hertoch kaerls voer nare
 sy wanttet hem weder off ghewonnen was vanden hertoch van loeynen Ende om
 trent dertiendach so hadde hi daer weder een strijt teghens syn vanden daer hi god
 betert in doot bleeff nae dien dat hi brabant mit syn ander landen regiert hadde te
 dalf jaer Ende hi en liet gheen kinnder achter dan maria syn Enighe dochter die da
 er na trouwede hertoch maximiliaen van oesterrijck des keysers frederijcs syn
 soen.

Maximilianus des keysers frederics soen Vander ghenaden gods hertoch
 Oesterrijck. van Bourgoendien. van Lothrijc. van brabant. van Steyr. van
 Herronden. van Krayn. van Limburch. van Lutzenburch. ende van Gelse. en
 Greue van Vlaenderen. van habsburg. van Tyrol. van Phiert. van Rhiburg.
 van bourgoendien. ende van Artoys en. Palgrave van Henegouwen. hollant.
 zelant. namen. ende van Zutphen en Margraue des heyligen Roemscen rijcks
 ende van Burgau. Landgraue in Elsass Ende heer van vrieslant. der winden
 ghenmarch. van Poertenau. van salinis ende van machelen en.

Die sijn die cronijcken van utrecht ende vanden bisdom ende vanden gheschiede
 va utrecht hoe dat verst began. Ende van al den biscoppe die daer gheweest hebben
 hoe langhe dat elck gheregner heeft en eerst te beghinnen van vrieslant ende hol
 lant.

Vrieslant is seer groot Ende daer is menich herhande landen in. Want
 daer sijn veel bisdomme en hertochdom ende greffschepen dat nu elcke
 sonderlinghe goede ende eerbaer beherde princelijcken landen sijn die
 in ouden tijden inder provincien van vrieslant gherekent waren ende
 neder sassen Want vander elue tot sineual dat rekentmen al inder provincie van
 vrieslant ende neder sassen lant Ende dese vriesen ende neder sassen dat was quaet
 wist onbeherde volck. ende die landen waren groot ende wile en veel onbewoent
 Alsoe sijn si van menigher hande volck beherde ende begrepen ende beseten. Want
 hollant was al bossaghe ende wildernisse en dat wert eerst begrepen van wile volc
 dat quam wt een eylant dat Albjon hiet ende namaels britaengen hiet ende nu
 enghelant hiet Ende coninc brutus die wan ende becrachte dat eylant. Albjon
 ende versloech daer veel ruesen ende ruesinnen. ende van dien wilde volck dat wt
 den landen verdreuen was wort hollant eerst begrepen. ende die hieten langhe tijt
 slauen Ende dit was ix^e jaer voer gods gheboorte. en was inden tijden dat samu
 el rechter was ouer dat volck van israhel Ende dit volck hielte veel aen die wil
 de neder sassen off vriesen ende des volcs wort veel Ende si de ylden hem Endeen
 deel van dese volck toggen ouer ende bewoenden een deel lants dat nu zwit hollant
 hiet Ende voert een deel dat nu neder lant van ghelre hiet Ende dit volck hieten
 doe voert die wilten.

Daer na inden tijden dat Regnerde julius cesaer. Ende was voer xpristus ge
 boert xviij jaer doe was julius cesar wt gheseynt van die van romen om dat hi al
 le die landen brengen soude onder die Roemische macht die bestreet hi en bedwanc
 die wilde slauen ende die wilten dat si in ghenade ghinghen Want julius versloech
 horen capiteyn een alte groten ruese ende hiet Rakon.

Daer na int jaer als men screef na ons heren gheboert xl jaer so was een keyser
 ende hiet Claudius ende toech in britaengen om dat si die van romen hore thijst
 ongheliden ende bedwancse weder Ende int weder keren so streeet hi teghens die sla
 uen ende wilten ende verwans. En die keyser die noemde die grote bossaghe en
 wildernisse dat nu hollant ende vlaenderen hiet Ende hiet et dat wilde wout sonder
 ghenade dat langhe tijt so hiet.

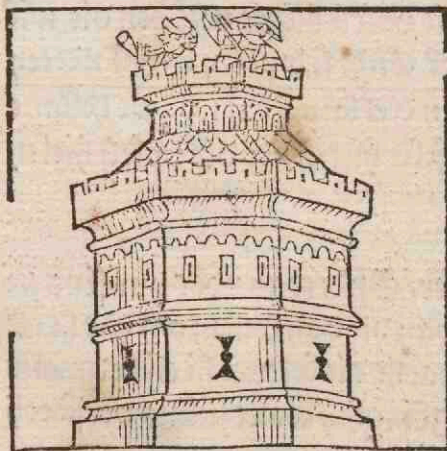
Van Anthonijs van Romen

Daer na int jaer ons heren gheboert alsmen kyv screeff so was een keyser te ro-
men die Nero hiet Een seer wreet loes tyran die alte veel quaets dede **H**i dede sinte
peter crucen ende sinte pouwels onthoefden ende hij dede der herlygher kercken die
eerste persecucie **H**i dede die stadt van Romen tot vier eynden aensteken ende lieke
negghen daghen lancck bernen om den schonen brant te sien. **H**i dede sijn selfs moed
ende sijn suster doden ende oeck sinen wijsen meester seneca. **H**i plach daghelike te
visschen mit gulden zegghenen mit coerden van syde **E**nde hi dede veel edelke erben
nen ende senatoren van romen doden ende nam hem al hoer goet **E**nde veel rum-
der wt romen van vrese sijner boesheyt ende veel ver dreeff hi daer wt romen bouen
recht om dat si sijn boesheyt laecten ende hem niet en volchden **O**nder den welcken
waren twee edelmannen die een hiet granus ende die ander hiet **A**nthonig **B**er-
ng was j vader edelen senatorē van romē en **A**nthonig waseen vanden edelen en

Van granus die Alken stichten

Binnen van Romen

Grang die nam veel schats ende goets mede ende toech mit sijn ridder scaps en
mit sinen volck ende quam doer dat lant van gallen ende quam in ardenennen daer
vanc hi in die woestinen sweuelich water **E**nde daer hij tymmerde hij een pallaes
Ende daer af hiet die selue stede huden des daghes aqua gramis.

Hoe Anthonijs Anthomina stichte

Anthonius die nam oeck veel schats mede en
toech mit sijn ridder scaps en mit sijn volck doer ge-
manien dats doer duitslant **E**n quam inder wil-
der neder sassen lant dat nu vrieslant hiet ende in
den kant dat nu hollant hiet. ende daer maecten hij
bi den stroom vanden rijn een pallaes mit eenre
ten ende dedet hieten Anthomina na hem seluen en
dat langhe jaren also hiet. en dit maecte hi int jaer
ons heren kyv. ende **A**nthonius mit sijn naconelien

ghen besaten dit langhe jaren mit crachten tot dat die slauen ende wilten die
Anthonina wonnen ende vermiel den ende **A**nthonina stont **E**n xxi jaer.

Hoe Anthomina ver destrueert werc

Daer na inden jaren ons heren **E**nde lxxxvi so staken hem te samen die wil-
dat was dat volck dat in zwet hollant woende ende die slauen mit groter machte en
quamen ende belaghen Anthomina en wonnent mit crachten ende versloegen daer
veel volckes ende worpent om ende ver destrueerden Anthomina en tymmerde een
casteel sonderlinghe vast **E**nde dit wrede volck noemden dit casteel na hem seluen
ende hietent wiltenborch ende sloeghen hem daer neder ende daer bleefter een groet

del vanden wilten woenen ende si en begheerde anders nijt dan onvrede ende strij-
ende en lieten niemant mit vreden.

¶ Vanden wilten

Daer na als men screef in^e ende leyn bi des keyser valenciaens tijden soe had
den vrede ghemact mitten neder sassen dat nu vriesen hieten ende die slauen die nu
hollanders hieten. ende die wilten die nu stichts en zwet hollanders hieten dese sta-
ken te samen mit veel scepen ende togken mit groter heercraft den rijn op in almae
gen en deden alte grote schade ende oeck in gallen ende versloegken alte veel volcs.

¶ Hoe wiltensborch verdestruert wert

Ende als die keyser valenciaen dit vernam van dese onvroeden volck hoe dat
hij maecten so versamende hi een groot moghende heer van volck en haestede hem
seer om dit quade heyden. volck te weder staen soe dat hij die auentuer creech
dat hijse verwan ende bedwancse aen dat wemseke rijck ende behielt al hoer scepe
ende quam den rijn neder aen neder sassen lant ende toech ende verwoeste dat cas-
tel wiltensborch ende bedwanc die vriesen en alle die landen onder den wemseken
rijck ende keerde weder vā daen mit groter eer in jaer ons heren in^e en leyn
Ende om dattet so couden lant was so noemden die wemeynen vrieslant Mer dese
landen bleuen noch al heyden in^e iaer eer si kersten worden Ende daer nae als men
screef in^e ende gvi so staken hem te samen die neder sassen mit horen coninc engis-
tus ende hores sijn broeder ende mit die slauen ende togken ouer in Britaengen en
verdreue daer wt die Britoenen en beherde dat lant selue ende worden daer conin-
ghen aff Ende na dese coninc engistus so noemden dit volck Engisten sassen
ende daer noemden dat lant engisten lant ende na hietment enghelant Ende vā
desen coninc engistus gheslacht so was sinte willibroerdus ende sinte Albert
ende sinte geroen geboren als ghi na horen selt.

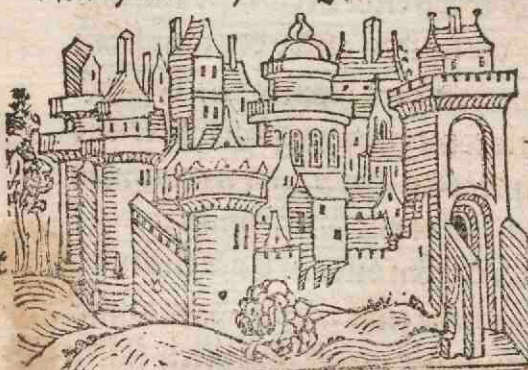
¶ Van coninc Ezeloe

Daer na begonnen die vriesen ende die slauen ende die wilten capiteynen ende
horen selue te maken meer dan si voer ghedaen hadden Ende die wilten maecten e-
nen heer ende hiet semmen Ende si tynmerde wiltensborch weder op. ende dese heer
creech een soen ende hiet dibbout ende die wert noch coninc van vrieslant. ende
hi had een wiesinne daer hi veel kinder bi creech Ende van hem so quam een en hiet
riesaert ende die coren die slauen tot enen coninc ende die hiet coninc ezeloe om
dat hi oren hadde als een ezel ende hi was seer groot van liue. ende hi had oeck een
wiesinne te wive Ende sijn woenstat was in hollant bi voerborch daer hi alte gro-

ten casteel had doen maken hi had enen soen die na hem coninc was ende hiet valse
 Ende dese valsek dede maecken oec een groot casteel ter noert syde vanden bosse
 ende dedet hieten valsekenborch daer noch vanden fundament inden kante vander
 zee leyt.

Wanden coninc lotharius

Daer na int jaer vi^e ende xxi so was een coninc in vrancryck ende hiet lo-
 tharius ende was een goet kersten coninc dese toech mit groter macht in vrieslāt
 ende street teghen die vriesen mer hi en condese nijt verwinnen Ende die coninc lo-
 tharius versamende anderwerff alten groten heer van volck ende quam in vries-
 lant ende wan al dat lant ende versloech alte groten volck ende wat man die lan-
 gher was dan des conincs rijt sweert die wort onthoest En doe dit die slauen dat
 nu hollanders sijn ende die wilten vernamen so ghinghen si in ghenaden. mer si en
 bliuen daer nijt langher in dan dat die coninc weder in vrancryck was.

Coninc
 van utrecht

Van coninc dagobertus

Daer na als men screef vi^e ende xli so was ee-
 coninc in vrancryck ende hiet dagobertus
 die eerste. ende was coninc lotharius soen dese
 coninc dagobertus die broecht die vriesen en
 slauen ende wilten al onder sijn bedwanc hi
 belach wiltenborch ende dedet weder de struere
 en dede tymmeren ende maecken een casteel mit
 groter begrip ende tymmeringhe opten stroom

Die stadt van utrecht

vanden rijn Ende dedet nomen ende hieten traiectum dat is in duutsche een ouer-
 ueer ende hiet nu utrecht ende daer mostmen vertolken van allen goeden dat bi de
 rijn voer ende bi der souter zee ende wiltenborch had van sijn eerste begijn tot daer
 dat dagobertus neder werp ghestaen v^e ende lo jaer.

Wander eerster kercke binnen utrecht

Ende die coninc dagobertus die dede stichten ende tymmeren binnen dese mont-
 tagi ofte begrip van traiectum dat is van utrecht die eerste kersten kerck i die eer-
 van sinte thomas den heylighen apostel daer hi priesters in sette om dat vriesse
 volck te bekeren mer het was all om nijt. ende dat dese kerck ghesticht wert dat
 was int jaer ons heren vi^e ende xli ende dit hertneckighe volck en woude nijt be-
 naden kersten gheloue Ende si braken sinte thomas kerck daer na te stucken.

Hoe sinte willibroerdt gheboren wert

In Enghelant so was een edel eerbaer man gheboren vander neder sassen off vriesen gheslachte vanden coninc engistus gheslachte voer screuen ende hi hiet wil gisus. Ende god verleende desen goeden man een kinne en dat dede hij willibroerdt gieten. Ende dit kinne gaff hi begheuen broeders te leeren wies cloester dat herpen hiet ende daer wert willibroerdtus clerck gheleert ende ontfenc daer die crum en tot sijn twijntich jaren toe bleeff hij daer in hogher leeringhe. Ende daer nae ghing dese jonghelinc van duechden toe duechden op climmende en socht mit groete vlite die soeticheyt des heylighen leuens. en hi qua tot sinte Egbertus den eerschen bis cop van noerthomberlant ende is hem na gheuolghet als een ouerste des scouwē den leuens als i yerlant op dat hi daer soude van chliken dinghen moghen leyden een heremiten leuen ende van desen sinte egbertus so meentmen dat sinte willibroerdt sijn heylighe priesterlike oerde ontfinc.

Van Egbertus

Ende daer na so seynde dese egbertus winibertus sijn discipel in germanien op dat hi den onghelouighen volck leeren mocht die waerheyt der heyligher ewangeli en Mer dese selue winibertus wert so wederstaen ouermits des vyants bekendic heyt dat hi mit sijnre leer aen dat onghelouighe herde volck alte luttel vordelde ende hi voer weder in enghelant.

Van pippin hertoch van brabant

In desen tijden als men screeff vi^e lxxxviij so was een hertoech van brabant en hiet pippin van haerstel ende was die derde hertoch van brabant. En was ouer te raet ende sweert dragher des conincs van vrancrich ende regierde die croen vā des conincs wegghen dese hertoech pippin versamende een groot heer van volck te gghen den coninc ritsaert van vrieslant ende streeft tegghen die vriesen so dat coninc ritsaert mitten vriesen weder stonden den hertoch pippin crachtelick. Mer int eynde so bleeff coninc ritsaert verslagghen mit menich dusent vriesen.

Dese hertoech pippin dede van des conincs wegghen van vrancrich dat lant dat eerst hiet slauenghen ende nu hallant hiet dat dede hi hieten oestvrancrich. En dat was int jaer ons heren vi^e ende lxxxviij.

Van willibroerdtus ende lebunus

Daer na inden jaer ons heren vi^e en xc so en liet dese voer screuen Egbert gniht aff van sinen goeden beggin ende seynde willibroerdtum die doe priester was mit vi ghesellen ouer in germanien om dat onghelouighe volck te bekeren totten rech ten gheloue. Ende si waren ghetrouwe mede werckers inden woerden gods. Als sint

ghebertus willibroerdus lebimus ende die abt wineboldus Ende die twee warden die priesterey waren ende na martelaers worden ende werenfridus ende marcelling priesterey ende Adelbertus die dyaken was ende gaff om gode sijn coninc rijk ouer. dat hem van sinen vader aencomen soude Ende ghing mit sinte willibroerd in een ellendighe pelgrimaedse. ende want dese heylighe leeraers ghelouwen waren vander neder sassien gheslacht daer om mochten si te ket prediken die ewangelie nader vriescher off duutscher tonghe. Ende dese heylighe mannen die quamen aen een eylant dat seer out was ende hiet walekeren dat nu zeelant hiet aen een dorp dat west capel hiet ende daer vonden si enen afgod die marcurius hiet ende si te willibroerd brack desen afgod ontween en te stukken die dat volck plach den te bidden Ende die bewaerre des afgods die sloech sinte willibroerd mit enen swerde een wonde in sijn hoeft Mer god behoede sinte willibroerd dattet hem niet en seide en sijn wonde wert ghesont. ende die mensche diet hem dede die wert rechte voert beseten vanden duuel ende bleef opten derden dach doot onsalichlic. ende sinte willibroerd predice daer dat woert gods ende bekeerde dat volck ende dat heel land totten heylighen kersten gheloue Ende daer om is sinte willibroerd een apostel en patroen vanden lande van walekeren want hi dat eerste bekeerde. ende toech voert in oestvrancrijk dat nu hollant hiet ende predice daer tot veel plaatsen Ende bekeerde daer veel volcs totten heylighen gheloue. ende toech voert tot willemborch dat nu traiectum off verrecht hiet en dat doe in dien tijden was inder oestvrancien machten ende predice daer dat heylighe kersten gheloue en bekeerde daer veel volcks.

Cronijck
van verrecht

Ende hertoech pippijn voer seuen onthoet sinte willibroerd dat hi trecken soude mit sijn ghesellen in vrieslant om die vriesen te bekeren ende te onder wijzen dat si mochten comen totten heylighen kersten gheloue Sinte willibroerd toech mit sijn ghesellen in vrieslant ende predice daer dat heylighe kersten gheloue soe was een coninc op die tijt in vrieslant ende hiet Rabodus Mer die cronijcken van vrancrijk die nomen desen rabodus dat hi hertoch was en si en houdens van ghenen coninc Want die franssche coninghen hielden vrieslant dat si onder hem bedwonghen hadden en dat si niet dan hertoghen hieten en souden Mer die vriesen hielden hem voer een coninc.

Dese Coninc Rabodius die had een woeninghe bi dat eylant dat fosten lane hiet ende daer plaghen in dat eylant die onnutte gheselschap der afgoden te versamenen Ende daer quam sinte willibroerd die priester gods ende brack aldaer die afgoden in drieen tempellen die in jupiters eer ghesticht waren Ende hi doeyte in menschen die den vyant versaecte Ende die coninc rabodius die dede een van sinte willibroerdus ghesellen dat heeft off slaen mit lotinghe daer dat lot op viel ende daer dat lot op viel die plach altoes gode te bidden dat hi maertelaer sterue mocht

Van sinte willibroerd

Sinte willibroerd die sach dat hi desen coninc Rabodius noch sijn volck niet bekennen en mocht so toech hi van daer ende toech weder in oestvrancryck om dat nywe bekeerde volck te stercken in den heylighen gheloue ende voert te bekennen en te bringhen totten heylighen doopsel Ende stichte doe een kerck in oestvrancryck bi dat oude slauenborch daer nu vlierdinghe bi staet Ende hi vergaderde veel goede priesteren en quam daer mede totten casteel van Traiectum of vtrecht dat mitte oestvranccken doe onder den coninghen macht van vrancryck was Ende stichte ende maecte daer inden begrip van vtrecht bi sinte thomas kerck die daer verualken sach een bede huus in die eer des heylighen cruyss ende sette daer ende wyde daer die eerste vonte int jaer vi^e ende xcv.

Van hertoch pipijn van brabant

Hertoch pipijn van brabant usamede een groot machtich heer van ridderschap ende van volck ende maecte een groot heeruaert teghens den coninc rabodius van vrieslant Ende coninc rabodius vergaderde daer teghen een groot machtich heer van vriesen ende weder stont hertoch pipijn crachtelick Mer bi gods verhenghe nisse so wert rabodius mit sijn volck verwonnen Ende hi belouede dat hij sonder twiuel kersten soude werden Mer hi en hielt niet als die hertoch wech was.

Inden jaer ons heren vi^e ende xcv pipijn die edel hertoch van brabant usach in sinte willibroerd die grote volstandicheyt te prediken dat heylighe ewangelie vercrech mit stadigher bede aen sinte willibroerd Als dat hi te wmen varen woude en ontsaen die benedixie vanden paeus ende werden biscop Sergius die paeus die eerst also ghenoeit die wert vermaent vanden engel in een visioen dat hi oumits beden des hertoghen pipijns dese voerscreue priester willibroerd weerdelicke ontfinc ende ordinerde hem in sinte peter s kerck hoechlyck mit een scouder mantel in enen eertseken biscop ende hielt by hem een stuck tijts ende gaff hem enen nywe name ende hieten Clemens.

Hoe dat grote wout in hollant om wayde
Ende ter wijlen dat sinte willibroert te romē was so waydet alte groten strom
van wijnde wt den noert oefte dat meest al die grote bomen binnen een nacht alle
mael wter eerde om wayde die stonden in dat wilde wout sonder ghenade int oef
vrancckrijck dat nu hollant hiet dat groot wonder was.

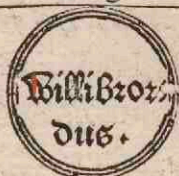
Van sinte Willibroerd

Ende als sinte willibroerd die benedixie vanden paeus had ende biscof ghe
consecrert was so nam hi oerlof aenden paeus ende is weder ghekeert in duut
lant tot syn volc **E**n als hi herde hoe dat alle die bomen om gheswaepet waren in
oefvrancckrijck so docht hi dat god dat lant bekerey woude **E**nde hi segnde sinte
Albrecht ende meer ander heyliger ghesilliker mannen om dat volck te stercken
inden heylighen gheloue.

Anno dñi

vi^e xcvi

Biscoppen
van vtrecht

Die eerste eertsbiscop
van vtrecht.

Regierde

xl jaer

Sinte Willibroerd die heylighe biscof die is ghemaect die eerste biscof van
vtrecht int jaer ons heren vi^e ende xcvi hi regierde xl jaer **D**ie heylighe biscof
sinte willibroerd die stichte doe ende dede maken op die selue stede daer sinte
mas kerck ghestaen had die veruallen lach bi den casteel van vtrecht een cloester
kerck van canoniken in die eer van sinte Martijn den heylighen confessoer **E**nde
sette ende gheboet dat daer stadelick staen soude des biscofs stoel ende hoeft kerck
soude wesen vanden bisdom Want hi die kercke bi sinte alre eerste benedixie in
syn bisdom wpede ende heylighe mit syn selfs hant ende sette daer in xl canoniken
die daechs ende des nachts den dienst gods veruulden.

Van kaerl marceel

Kaerl marceel hertoch pippins soen van brabant die was die meeste en mach
tigste hertoch van vrancckrijck ende regierde die ewen al gheheel **E**nde na des her
toech pippins doot syns vaders soe quam hi mit groter macht om te bedwingen
den ongheloeer samen coninc rabboet daer hi teghens stiet en versloech veel vrie

sen Ende rabbout ghing in ghenade ende mit vorwaerden dat hij kerste. ¹ werden soude Ende inden seluen tijden so wert vermaent rulftramus die eerste biscoep van senoueren ouermits godlick visioen dat hi varen soude in vrieslant ende helpen den eertseken biscoep sinte clement van vtrecht die vriesen bekieren Ende dese twee goede Biscoppen predicte den vriesen dat heylighe kersten gheloue Ende leeden ende onder wesen desen coninc rabbodus dat hij quam totter vonten daer men hem dopen soude mit beueynsder innicheyt ende als dese tyran quam ende sinen enen voet gheset hadde int heylighe water ende der heyligher gheloue waer gelofte soude doen doe segnde hem die vpant in dat hi vraechde waer dat meeste deel van sijn ouders en van sinen vrienden waren off int hemmelrijck off in die ewighe verdoemenisse. Die heylighe Biscop willibrodus antwoerde dat alle vriesen ende sijn ouders ende sijn vrienden die niet ghedoopt en waren. Die waren al in die helte verdoemt Ende als die coninc dit hoerde so toech hi sinen voet weder na hem wt der heyligher vonte ende sprac ic wil lieuer mit mijn voer vaders der heyden hebben veel gheselschaps inder hellen dan mit luttel dijner armer kersten te besitten dat hemmelrijck Al dus wert den coninc rabbodus bedwoghen bi des vpants rade ende hij sterf des derden daghes daer na seer pammerlick En na dat coninc rabbodus doot was so wert Clemens die willibrodus hiet vrlick laten varen waer hi woude in vrieslant en dat ewangelium openbaerlick mocht prediken ende dat ghelouighe volck mocht dopen Ende nywe ghelouighe te weruen ende priesteren te wpen ende in allen dorpen kercken te stichten Ende daer nae so gaff hertoech kael marcel voerscreuen die eerste gaue der kercken van vtrecht.

¶ Van sinte Willibroerd

Op een tijt gheschiedet dat sinte willibroerd quam gheuaren in vrieslant bi den ouer vander zee om sijn kercken te visiteren van sinen bisdom ende sijn volck had groten dorst ende dat water was zout ende daer en was gheen wijn. Des die heylighe vader medeliden had mit sijn discipulen ende liet enen die hem heymelick was sijn tenten wt recken. Ende dede daer in een cleyn kuyptken grauen doe ghing die heylighe Biscop in die tente alleen ende had god innichlick om water ende rechte uoert so vlopede daer varsch water ghenoech te drincken wt der zouter eerden. ende die selue fonteyn is noch in een dorp hiet helle ende leyt bi alemaer Ende is noch huden des daghes gheseten sinte willibrodus putte.

Hoe sinte bonifaces quam wt Engelande
Inden tijden dat sinte Clemens off sinte willibroerdg biscof tot verrecht was ende een wyl eerlick bericht hadde so quam een priester wt engeland in duutslant die winfridus hiet op dat hi mit sijner leeringhe mochte verdriuen die afgoden en dat saet der heyligher ewangelie inder ruder luder herten mocht sagen **E**nde hi quam tot sinte willibroerdus den welcken sinte willibroerd de waerdelike ontfeng ende hadt dat hi hem een trouw hulper woude wesen inder leeringhe der heyligher ewangelien Winfridus die hem niet wergheuen en woude bleeff bi hem inder kercken van verrecht yijjaer lanc ende halp dat ruwe volck onderwijfen in den biscofdom van Boeren afgoderen. ten rechten gheloue **D**aer nae xpxijden winfridus datter noch veel volcs in dwalinghe was in germanie die behoefelick waren datmese bekeerde totten rechten gheloue ende daer waren luttel arbeiders **E**nde hi nam oer lof an sinte willibroerd ende toech in hoech duutslant ende quam in een stadt die mens hiet daer hi leerde dat woert gods **E**nde bekeerde die vrancien ende die doringhe mitten hulpe gods van hoerre dwalinghe.

Anno dñi

Van sinte willibroerd

Biscoppen
van verrecht

Regierden

Isint willibroerdg seynden sijn discipulen in allen hoecken vanden landen des ghestichtes om den onghelouigen volck te leeren die wech der ewigher salicheyt sinte Albertus die eerste archidyaeken off domproest van verrecht wert gheseynt in karmerslant daer hi stercte die nywe kersten in den heylighen gheloue **E**nde bekeerde oec veel heyden **H**i ruste in gode op die vij kalende van julio ende wert begraven tot Egmont in sijn bede huus welke bede huus noch uciert is mit menige duechden.

Inden jaer ons heren vij^e ende xxxvi op die vij ydus van nouember so Ruste sinte clement die willibroerdus hiet **E**nde gaff onsen heren god sijn ziel op **E**n sijn lichaem wert ghuoert in een cloester van sinte benedictus oerde dat Apternaken hiet gheslegghen inden sticht van trier dat sinte willibroerdus in voer tijden selue ghesticht hadde ende verciert had mit menighen wel daden mit sijnre discipulen goede dat hem van horen ouders aenghtcomen was daer grote gracie ende mirakel gheschiede **A**lsmen in sijn legende bescreuen vindinge.

Sinte Bonifacius was een heyligh eertsbiscop tot utrecht xvi jaer lanc ende als sinte Bonifacius die eertsche biscop van mens vernam dat Clemens die sinte willibroerdus hiet die eertsche biscop van utrecht doot was ende die kerck van utrecht was sonder harde so versamende hi een heylighe versaminghe van biscoppen ende prelaten ende priesteren ende ouerdrwegen dat si den eerbaeren priester billone ordinerde biscop tot mens ende Bonifacius voer tot utrecht bi rade kaerl mar : teels des hertogen voerscreuen **E**n nam aen te regieren die kerck die sonder troest stont inden naem gods op dattet volck welcke hi in voer tijden had helpen bekeren nijt weder en keerden totten afgoden ende dat hise houden mocht inden rechten geboue **D**ese heylighe biscop Bonifacius die woude vermeerden den dienst gods en stichtede int jaer ons heren viij^e ende xxxviij een canoniken cloester kerck inder stede van utrecht al vast biden dede huus des heylighen cruus . en dese kerck hiet sinte saluatoers monster **E**nde hier settede hij in .xl. canoniken ghelijck als in die hoesse kerck waren die sinte willibroerdus stichte die nacht ende dach den dienst gods veruulden **S**ommige luden segghen dat sinte willibroerd dē dese kerck eerst stichte ende prouende daer in lxxx canoniken daer die selue sinte willibroerd xl weder

we nam en settese in sinte marthins kerck **M**er ist so. so blyftet so **M**er men vinder in ghen preuilegien of hystorien of cronicken dattet also is **M**er men vinder wel dat sinte Bonifacius sinte saluatoers monster stichtede

viij^e xxxvi

Die anderde eertsche biscop van utrecht sat xvi jaer

xvi jaer

te ende dat hi maecte dat die canoniken vander hoesse kerck van utrecht ende die canoniken van sinte saluatoers monster die souden mit malcander minlike broederschap mit malcanderen houden ghelijck off si in een collegium waren **E**n want sinte Bonifacius dese kerck van sinte saluatoers selue ghesticht ende gheroyt had soe worden die heylighe martelaers die mit sinte Bonifacius ghemartiriziet worde die worden in sinte saluatoers monster xij lichamen off meer ghebrocht ende potten van horen heylighen bloede ende meer van horen heylighen hoofden **M**er sinte Bonifacius lichaem wert ghebracht bi mirakel van god int sticht van mens in een cloeste van sinte benedictus oerde ende hiet sulden **E**nde sinte gregorig die biscop die na sinte Bonifacius was die wert daer oeck begrauen. ende daer na sinte dulphe die canonic was die wert daer begrauen ende daer na sinte fredericus **A**ldus is sinte saluatoers monster die heylichste stede van al utrecht ende veel eerbaer deuote biscoppen hebbe daer begheert begrauen te wesen **N**ae dat sinte Bonifacius doot was ende vanden paues ghecanoniziet was so coeren dese canoniken van desen monster bi sinte gregorius des biscops consent sinte Bonifacius tot een patroen om dat hi fundatoer was van hoer kercke.

Inden jaer ons heren viij^e ende lii so vernam bonifacius mit godliker in sprake
 ghe dattet ghenaecke sijner martelien ende sinen sterf dach so ordinerde hi een eersta
 men man die gregorius hiet biscop te wesen turtrecht na hem Ende bonifacius mit
 eobanus sinen suffragaen ende wintingo waltero ende adelberto priesteren ende
 baymundo seirbaldo ende basono dyaken Ende wackaw gundeto hildew ende ber
 tulfo moniken Ende daer toe xxx eerfamer geesteliker mannen Ende dese voere
 die vloet neder ende quamen int lant totten onghelouighen volck daer si hoer ten
 ten sloghen opt lant ende rusten daer een luttel.

Daer na bonifacius die een bode der wijsheyt was begonde volstandelic te pre
 diken dat ewanglium en die gheloue gods also dat sommighe vanden vriesen wo
 den ghelouich en namen aen dat heylighe kersten gheloue Mer die oude vyant die
 altoes des menschen salicheyt kenijt die wederstont dat ende verweete een bloed
 ghe parthie teghens die heylighe leeraers die lieuer hadden te steruen dan of te liden
 des duuels manier die haer ouders ghemaect hadden Mer die heylighe biscop die
 niht en ontfach die dwyghing des vermoeden volcs die troeste ende stercte sijn di
 apulen ende en liet niht off te prediken den onghelouighe volck mitten woerden der
 ewangelier salicheyt Mer die hese vleyschouwers die stopte hoer oren als ee doot
 serpent ende en wouden niht horen die vaderlike leeringhe Mer mit speren ende mit
 sweerden sloghen si die knechten gods en dodese mit menighe wonden op dien dach
 die nonas inder maent van junius hiet Ende der heyligen warender hi die al vol
 standich bleuen teghen dat onghelouighe volck totter doot toe ende coren die eu
 ghe benedixie voer die pinen ende gauen hem willichlic totter pinen in een stede
 lijn dat doctem hiet om den naem ons heren ihesu xpristi ende worden te samen ge
 doot en voeren in dat hemelsche pallaes mitten seghe der martelien ende worden ghe
 cwent inder euicheyt Ende sonder merren haeste hem dat vermoede volck des heyl
 lighen biscope boeckien i stucken te snyden ende alsoe dat heylighe kerste gheloue
 ho: en landen te keeren Mer die godlike cracht behielt dat boeck all gheheel datter
 niht off luttel aen ghequest was daer yet in ghescreuen stonde vander heyligher le
 ringhe gods.

Anno dñi

Biscoppen
 van vtrechte

Daten

Hoe der moerdenare broden in steen verwandelt

Doe die gheschied was verblide hem seer die bloedighe vleyschhouwers om den
 oert die si aen desen heylighen luden ghewroht hadden **E**nde si sijn weder thuis
 keert om te maken een feesteliken dach mit eten ende mit drincken en daer ghe
 siede een mirakel dat al sulck nye ghehoert en was want alle der moerdenaren
 broden verwandelt in steen diemen noch huden des daghes hout in vrieslant in
 die ghedenckenisse der heyligher martelaren **D**aer quamen doe sommighe kersten
 die versamende pijn lichamen van desen heylighen martelaers en voeren daer mede
 mer die vlot ende quamen tot vtrecht in sinte saluatoers kerck mit goter weer
 cheyt alst betamelic was **M**er sinte bonifaces lichaem oümits miraculen die god
 veruende is gheuoert to sulden i een cloester van sinte benedictg oerde inden stichte
 van mens dat hi in voertijden inder woestinen van betonien in groter armoeden
 gheymert had te loue gods daer dese gloriöse martelaer menigherhande duechde
 daen hadde ende in groter eeren versocht wert van deuoten kersten luden.

Dese biscop van gode wtuercoren was die anderde eertsehe biscop van vtrecht
 die na **C**lemens die willibroerdus hiet dat voersejde sticht xvi jaer lancst eerli
 ke ende wijsfelicke kerichte **E**n nae sijn doot was die kerck van vtrecht noch her
 de nywe ende kranck. ende si en had nu gheen eertsehe biscop want die kerck vā
 colen teghen hem was die oueruloedich rijck was daer si ghen plegt teghen hou
 den en mochten ende binnen corter tijt daer na so quamen die denen ende sloeghen
 doot bi nae al volck vanden sticht van vtrecht so dattet voersejde lant dwecheē
 wyl tijts doern ende dijsel wantet ghenen bouman en had **E**nde daer om want
 die biscoppen van vtrecht ghenen bouwe en hadden ende om armoede so en mochte
 si ehoff van wonen nijt verfoecken om die eertsehe biscoppen benedixie te ontfan
 gen **E**nde aldus so moesten si nemen van armoeden simpel benedixie van horen
 naeste eertsehe biscop als **A**bten **E**nde dede misse langhe tijt sonder biscop nyfel

Sinte Gregorius was die derde Biscop van vtrecht xxxij jaer lanc. Van so
groter mynnen goedertierenheyt ende mildicheyt dat hij was in sinen sticht dat
vrijndtmen claerlick in sijn legende bescreuen dese heylighe Biscop seynde Aefwin-
dum marcellinum ende williboldum int lant van ouer ysel den volck te prediken
dat ewangelie daer si veel volcs bekeerden. En doe sterff Aefwinus tot ouden seel
ende voer tot onsen heer.

Int jaer ons heren vij. ende lxxij doe worden ghesien sterren ghelijck off si snel-
lick vande hemel ghelopen hadden also datter veel luden waenden datter werlt eyn-
de ghecomen waer.

Dese heylighe Biscop gregorius die een heyligh biechter ende belider des name
ypriusti was leuede langhe tijt ende was vergicht. Ende int leste keual hij gode sijn
volck ende sijn ecclesie ende dede hem draghen in sinte saluatoers kerck en ontferme
s gods lichaem. En op die vij kalende van september so gaff hi god sijn salighe siel
op. ende hi wert begrauen mit groter eerweerdicheyt in sinte saluatoers monster
int jaer ons heren vij. ende lxxij.

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regerden

vij. lij

xxxij jaer

vij. lxxij

x jaer

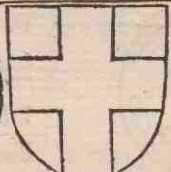
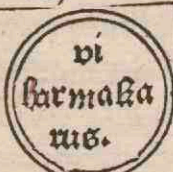
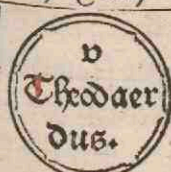
Aelbrius een eersame vader ge-
boren wt enghelant was die iij Biscop van vtrecht x jaer lanc. Hi was eerst cano-
nick inder kercke van vtrecht. Ende doe dese gregorius een out cranc man was
wert hem te hulpe gheset dese aelbrius die die ecclesie ende dat volck des stichtes
wijnelicke berechte also dat die Biscop gregorius voerseide dat hi na hem Biscop sou-
de wesen. Ende om sijnre groter duechde wil wert hi Biscop ghecore ende die Biscop
aelbrius seynde sinte lugerus die heylighe Biscop van monster in vriesland dat hi
dat volck onder sijn bisdom bekeren woude ende die oefeninghe der afgoden daer
wt verdruen.

Aelbrius die eersame Biscop die sterff in vrede ende voer te gode ende wert be-
grauen in sinte saluatoers monster int jaer vij. ende xcij.

Inden jaer ons heren viij^e ende lxxxviij die hertoech widichundus daer hier te
voren off ghesproken is die versette hem mitten vriesen teghens coninc kaaerl die
caluwe van brabant in rebellicheyt **E**nde coninc kaaerl die streekt teghen hem en
verwan hem ende versloech veel vriesen mit groter victorien ende maectese hem on
dedaen.

Thedoer dus een gloriose leere
was die vijfte Biscop van utrecht
vi jaer lanc hi leerde ende onder
weest ende bekeerden veel vriesen
Ten laetsten sterff hi en wert mit
groter eer weer dicheyt begrauen in
sinte saluatoers kerck int jaer os
lxxxviij.

Harmakarus was die vi Biscop van
utrecht lxxxviij jaer lanc hi was een deuot
wijff man ende een wt ghenomen goet pre
dicaer **E**nde als sijn daghen veruult wa
ren so sterff hi op die vijffte kalende van
september ende wert begrauen sinte salua
toers mit groter eer weer dicheyt.

viij^e lxxxviijviij^eviij^e lxxxviij

vi jaer

lxxxviij jaer

ix jaer

Rijkxfridus een godlick goeder
tieren oetmoedich ende wijff man was die viij Biscop van utrecht ix jaer lanc dese
Biscop was een out man ende had gode lieff ende hi was ghequele vanden saeghe
langhe tijt also dat hi sterff op die derde nonas van october Anno viij^e lxxxviij
wert begrauen in sinte saluatoers kerck.

In desen Rijkxfridus tijden was een jongheling gheseten frederic die van sijn
edel moeder ghebrocht wert tutrecht ende wert geleyt in die godshusen mit offer
hande ende mit giften ende wert daer beuolen den ridder scap gods Rijkxfridus die
Biscop voersept nam doe dit selue kint bi hem als een vercoren soen **E**nde hi leerde
sonderlinghe wel beyde in zeden ende in consten **E**n die biscop pepnde ouermits
godlike inspreken dat dese jongheling na hem soude Biscop wesen **E**nde also als de
se jongheling so deuot was inden dienst gods soe maecten die Biscop rijkxfridus
desen jongheling priester doe hi sijn jaren had.

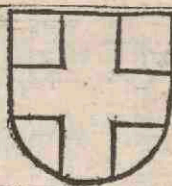
Sinte Fredericus een hoech gheboren man was die achtste Biscop van vtrecht twee jaer lanck. **D**aer nae doe rhyxfridus die Biscop doot was doe was en Keyser van romē ende coninck van vrancrjck ende hiet lodewicus des groten Keyser Kaerls ouste soen dese lodewicus had eerst een wijff hiet ermgaert ende daer wan hi ewee sonen bi. en na nam hi een ander wijff hiet judich des Hertoghen dochter van beveren die sijn na nichte was ende daer wan hij oeck twee sonen bi alme vjndt in die cronjck van vrancrjck hē ende vijff **E**nde in die linie der Keyseren van romen **C**xxxviij. **D**ese Keyser lodewijch quam in neder lant in almaenre mit judich sijn onghewoefde wuwe die hem so na maech was. **E**n als hi vernam dat die Biscop rhyxfridus doot was so ontboet hi datmen fredericum dien hij lief hadde kiesē woude tot enen Biscop der Kercken van vtrecht dien hi alte lant gevingherlijh stoffende ornamenten des Bisdoms ende al was fredericq seer nede Biscop **N**ochtans dede die Keyser hem consacrieren in sijn teghenwoerdichyt. **E**nde als die wijdinghe ende die benedictie hoechlicke ghedaen was ghebode die Keyser daer te houden; hoff ende gaff hem allen te eten die daer waren van menigher hand spijzen **D**es anderen daghes als die sonne op ghegaen was ende wel nae te middē

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

vij^e xxxvi

ij jaer

op ghekommen was so sprack die Keyser den Biscop frederick aen mit fasten woerde in deser maniere. lieue soen die Ecclesie van vtrecht heeft di ghecozen tot enen vroeden herde op daestu mit dijner heyligher seininghe castien en bekeren sulste dat sondige volck

Want daer is walcheren een eylant in dinen ghesticht dat seer beruht is mit groten sonden daermen off seyt dat nijt alleen die Broeder mitten fuster en is **M**er oock die sone mitter moeder **W**aer om wi di besweren bij den almachtighen god daestu al sulcke onmenschelijke menschen corrigierste ende pijnste mitten sweerde **E**nde oft wt is so en laets nijt du en verbanne **E**nde als fredericus die Biscop dit hoerde so versuchte hij en **A**ntwoerde aldus **H**eer Keyser vwe moghenteyt heeft my verbonden mit enen groten besweren daer om bidde ic vwer moghenteyt dat ghi my segghen wilt van welcker stede des lichaems salmen enen vissche beghinnen te eten die Keyser verwonderde seer van deser vrighen ende antwoerde aldus ic vermoede datmen den visch eerst vanden woefde beghinnen sal te eten want in hoeft is meer morghes dan in ander deelen des vissches **D**ie Biscop seide wel is dat ghoerde o edel vader du hebste te recht gheantwoert **W**aer om gi een edel pijn te ende een hooft des volcks sijt ick di eerst berispe eer dat

Die totten sterfte come als totten volck van waleheren wāt ghi een wijs heet teghens
 die wet en teghens ghesette der biscoppen en hiet judith des hertoghen dochter van
 begeren die uwer moghentheit is een vleyschelijke nicht vā welcker bedde ghenoot
 ic v vermaen bi alfulcker penitencien als daer toe behoert dat ghys aff staet **Ende**
 laet ghise nijt so seg ic v dat v daer of comen sal scade en verdriet dies ghi nijt ont
 gaen en moghet **Want** die apostel seyt **Oncuysschers** en ouer spuelres die oer delc
 god **Doe** die heylighe biscop dit volstandelick seide ende sijn woerden mit veel tu
 ghen der heyligher leringhe besloet so versuchte hem die keyser en bat hem ghenā
 de van sinen sonden en bekoude hem dat onghoerlofde wijs van hem te doen **Ende**
 die heylighe biscop nam oerloff aen den keyser en is tot vtrecht hoechlick gheset in
 sinen stoel daer hi sonderlinghe in vasten en in beden en in aelmissen te gheuen leue
 de **Ende** die veruallen steden des tempels en des casteels dede hi weder maken **On**
 langhe daer na voer dese biscop mit een zuden wijnde te sceep in waleheren mit lant
 om te corrigieren dat volck en hielt daer sinen heylighen seent **Daer** bekeerde som
 mighe luden ouermits predikinghe des heylighen biscops en ontfenghen penitencie
Mer sommighe waren verhart in hoerre quaetheit en grepen hoer wapen en dreych
 den den biscop waer om die heylighe man van daer voer.

Daer na quam dat barbarijche volck in dat eylant ende sloeghen den graue eg
 gaert doot mit veel franssopsen en venghen veel wiuen en kinder en voerden men
 gherhande elennoet van daer.

Ende dese heylighe biscop voer daer na al sijn ghestichte doer ende quam in vries
 lant daer hi vernam arriaenche gheloue die si hadden inder drieuoudicheit die hi
 te male mit groter vlyteliken arbeit wt der luden herten verdreef **Ende** beual sinter
Oulphus die een canonic tot sinter saluatoers was die kerck tot stauerem **En**
 de als hi al sijn saken wel vol eyndet hadde voer hi weder tot vtrecht salichlick.

Adewicus die keyser die hem ontsach langher inden lande te bliuen mit sinen
 verbanne wiue welke vrouwe seer arbeide den heylighen biscop in anderen sinne
 te keeren mit horen woerden en mit groten gauen die si hem seyn den **Mer** die heyl
 ge man en was nijt te bemorwen mit woerden noch mit gauen hi en meende al sine
 dat onghoerlofde huwelick te scheyden ende seyn den enen bebaechliken brieff den
 keyser van vaderlike liefden eer hi enigher sentencien des kants gheuen woude ☩

⊕ waer om die keyserinne ouermits des vyants rade teghens den biscop grote
 begreep en versierde hoe si hem ter doot brengen mocht En huerden daer na twee
 quade knechten daer toe dat si hoer swooren dat si den heylighen biscop doden souden
 Ende ghinghen tot vrecht en seiden dat si des keyfers knechten waren En dat si
 den heylighen biscop een nootlike boetscap souden doen. Gredencus die heylighe bis-
 cop vernam bi den godliken inspreken dattet ghenaece sijne martelie En hiet om
 twee wreden knechten totten eynde toe vand misse beyden Ende als dat ewangel-
 um ghedaen was so ginc die biscop opten stoel en seide den volck een formoen in
 sinte saluatoers kerck ende seide te voren dat sijn martelie nakende was Ende doe
 gods dienst ghedaen was doe ghinc die heylighe biscop mit sinen ornamenten in
 sinte johans ewangelisten sacristie daer hi gode bat om volstandicheyt sijner pafte
 en Ende doe hiet hi den hode tot hem comen en sinen clerck die sijn dienste was doe
 hi een luttel van hem gaen after sinte saluatoers outaer. Doe sprach die heylighe
 biscop totten moerdnaers Nu doet v boetscap die ic volcomelick wel wist eer ghe-
 in die stade quaemt Doe togghen si hoer messen wt horen mouwen en doerstacken den
 heylighen biscop en spraken dese schimpelike woerden ouer hem Nu heeft die keyse-
 rinne wrake va di die si langhe begheert heeft dien ghi in veel tijden menich swaer
 verdriet ghedaen hebt daer hem die heylighe biscop op antwoerde lieue kinder ghi
 hebt nu volbrocht uwer vrouwen boetscap en hoer ghelot Nu pijn v snellicke w-
 heen te lopen Ende sonder merren so liepen die moerdnaers van daer en voeren den
 rijn op en brochten der bloedighe keyserinne nu boetscap van des heylighen mar-
 telaers doot Doe riep die heylighe biscop sinen clerck en seide sone ic bin ghewont
 ter doot om die waerheyt om die duechde en om die gherechticheyt Nu wept te sa-
 men sond merren die priesteren der kercken van vrecht dat si mijn lichaem begra-
 uen mit behoerliker wtuaert en mijn gheest keere totten here in die ewighe blyscap
 Ende als die clerck dit hoerde riep hi lude mit groter wenen so dattet volck bewee-
 de en grepen hoer wapen en liepen totten steruende biscop en als si stonden ontrent
 hem al scrypende sprach die gods martelaer en propheterde aldus. Broeders ende
 lieue kindere vercrich ic enich deel inden hemel mitten heyligen martelaers so sel ic
 voer v bidden om uwe salicheyt en dat v god behoede voer plaghe want om keyse-
 serinnen sonden wil die hier te lant woent so sellen comen die denen en de struere
 al dat bisdom Ende als dit gheseyt was so gaf die heylighe biscop die benedictie en
 ghinc inder croft die inder seluer kercke stont en voechde hem seluen in een sacel
 Ende began selue die psalmen der vigelien ende sprach aldus. Ic sel behaghen den
 heer int rijk der leuender. Dese biscop leet sijn martelie int jaer ons heren vij
 xxxviii op die xv kalende van augusto Doer wien veel miraculen sijn gheschiede
 boue en ter eeren ons heren naem ihesu xristi.

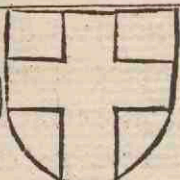
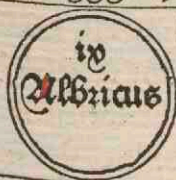
Anno dñi

Biscoppen
van vrecht

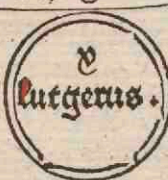
Regierden

Die biscoppen seide in wallant en in dupsant vernamen den onsculdighen
doet des onsculdighen martelaers en verbonden hem te samen om den ouerdaet des
keysers en des ondadighen wijfs **G**regorius die paeus die vierde **A**ls hi dit ver:
hoerde quam hi neder in vranckrijck en alle die biscoppen bi hem **E**nde keiser lode:
wijck wert van sijn keiserrijck gheset en vander croen van vranckrijck en hi wert
gheseynt in een cloester in switsen daer hi besloten penitencie dede **E**nde yesse die bis
cop van amiens gaff der keiserinne een wile opt hoefte en settese vanden paeus we
ghen in een nonne cloester dat crinuss hiet als daer hoer penitencie te doen.

Na der passien des heylighen martelaers des biscop fredericus so was een luttel
tweedracht inder ecclesie ende inden volcke wie dattet weerdich waer te besitten
des heylighen biscops stoel **S**ommighe woren den proest castuon enen rijcken man
dat biscop te berichten **E**nde die ander begheerden te hebben **A**lbriac die des heyl
lighen fredericus broeder was **M**er bi ghemenen vryen wille der ecclesie **E**nde bi
sinte dulpheus canonicke tot sinte saluatoers is die voerseide proest of gheset **E**n
albriac is mit groter loue gheset in sijn broeders stoel.

viii^e xxxviiiviii^e xlv

vii jaer

xi jaer

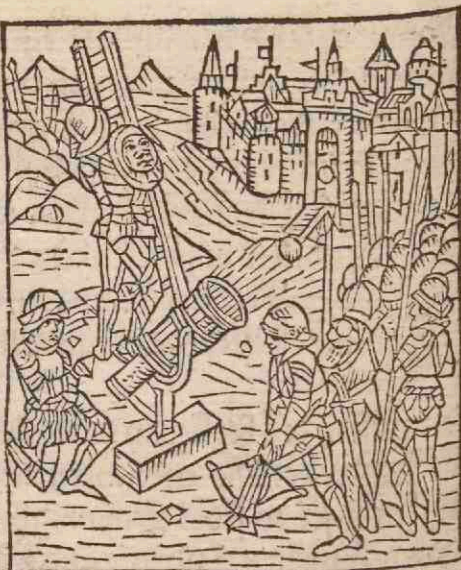
Albriac sinte fredericus broed was die
ix biscop van vtrecht vii jaer lanck.

In desen biscops tijden als sinte frederi:
cus propheetiert had so began daer groot yam
mer op te staen want die denen en sweden en
noetmansse alte quade heydensche volck ver:
gaderde veel scepen en begonden veel landen
te winnen inder korstenheyt ende deden alte
veel quaets dat langhe jaren duerde **D**ese eersame biscop **A**lbriac starff op die
xxviii kalende van december ende wert begrauen in sinte saluatoers kerck bi sijn
broeder.

Lutgerus was die x biscop va
vtrecht xi jaer lanck **H**i was een
hoech leerre ende een wijs man **H**i
starff op die ix kalende van mey
en gaff gode sijn salighe siel ende hi
wert begrauē tot sinte saluatoers
bi sijn voervaders.

Dese eersame biscop **A**lbriac starff op die
xxviii kalende van december ende wert begrauen in sinte saluatoers kerck bi sijn
broeder.

Hungerus was die xi biscop vā vtrecht
 x jaer lanc. Hi was een wijs man vreed-
 sam en milde en redelick van leuen. En bin-
 nen sinen eersten jaer als int jaer ons he-
 ren viij^e en lvi so quamen die denen en die
 noermans mit horen scepen i hollant daer
 si alte groot quaet deden en togen en destru-
 eerden die meeste stadt van allen desen lan-
 de daermen seyt dat hi prochie kercken in
 waren. En dese stadt seymen hiet duerste-
 den. En daer na togken die denen en noer-
 mans voer vtrecht en stormden die stadt
 sond of laten mit schut en mit slingeren en
 blieden so langhe en so seer dat si die stadt wonnen mit werend hant. En dat casteel
 wonne si oeck. en dese bloedighe rouers sloeghen die ecclesie vol na al doot en wor-
 pen die poerten en toernen en voerpoerten architecten rondelen ende muern vander

Hier wort die stad van
 vtrecht gheslooten.

Anno dñi

Biscoppen
 van vtrecht

Regierden

viij^e lvi

x jaer

stadt en vanden casteel neder. Also dat hungerus die bis-
 cop mit luttel canoniken ontghing mit groten angst. Ende
 quam totten coninc lotharius int cloester tot purmenen
 op dat hi daer onthouden mocht. lotharius wert bewert
 mit ontfermherticheyt en mit coninclicher goedertierenheyt
 gaf hi den canoniken en der kercken van vtrecht dat clo-

ter tot odelen berghe op dat si hem daer in vreden onthouden mochten voer d denen
 aenvechten en dat si daer gods dienst mochten doen innichlijken. En na desen ver-
 nielden si al dat lant van hollant en quamen in karmen lant ende braken daer des
 heylighen confessoers kerck sinte aelbrecht en den heyligen priester vā noertwijck
 sinte jeron en sloeghen hem sijn hoeft off. Ende worpen neder een alten starcken cas-
 teel bi noertwijck dat wel eer des conincs arindolus was. Doe grepen die inghe-
 boren hollanders hoer wapen en settede hem ter weer. Mer also dat god verhenghe
 soe wonnent die denen en sloeghen daer twee ridders doot als heer dikhout en heer
 gheerloff mit sonderlinghe veel hollanders en venghen die wiue mitten kinderen en
 voerdense in vreemden landen. Ende inden jaer ons heren viij^e en lvi op die xi lan-
 lende van januarus ruste biscop hungerus in gode. Mer men wetet niet waer dat
 hi begraven is. Ende bi desen biscop hungerus tijden int jaer ons heren viij^e en lvi
 so wert ghemaect die eerste greue van vlaendren. Ende inden seluen tijden int jaer
 ons heren viij^e en lvi so wert die edel prince dirck ghemaect die eerste greue van
 hollant.

hijne k-6-111

Adilbaldus die was die xij biscoop van vtrecht xxxiij jaer lanc. hi was een
 heyligh man milde ende gherechtich en goet willich. Hi sijnre tijt int jaer ons heren
 viij^e en lxxxij so quamen die denen en noermans int walsche lant. Ende int jaer
 daer na soe vermiel den si alt lant van ardenne. Mer kaerl die keyser diemen die
 groue hiet die quam mitten lombarden en mitten duytschen ende vocht teghen die
 ondadighe volck. Mer ouermits der kirstene sonden so en mocht hise nijt verwin
 nen. Mer ten lesten wert een bestand ghemact om te spreken vanden paps. En daer
 wert ghedinet en ouerdraghen dat godfridus der normannen coninc soude ker
 sten werden mit desen vorwaerden datmen hem gheue soude des keyfers nicht te wi
 ue ghesela coninc lotharius dochter van lothrijck die des keyfers oems soen was.
 Ende men soude mit hoer gheuen die provincie van vrieslant vanden louvere voert
 op wert. Ende die gheschiede al dus. Ende coninc godfridus wert ghedoopt ende
 die keyser hieff hem vter vonten. Ende daer na en wouden die vriesen den coninc
 godfridus nijt onderdanicht wesen. En die coninc bedwancse so seer en gaff hem
 enen smadeliken eyghenscap so dat elck vries die boue xij jaer out waer most dra
 ghen enen last om sinen hals daermense rechteuoert aen hanghen mocht off si hem
 toe enigher tijt versetten teghen.

vij^e lxxviix^e

des keyfers moghentsepe. Daer
 na in corten jaren als men screeff
 viij^e ende lxxxvi so wert dese co
 ninc godfridus verslagen in een
 strijde in die betuwe mit menige

xxxiiij jaer

x maenden

man. Ende daer wert ghewoken menich kirsten bloet
 ouermits der wrake gods die si in voer tijden ghedoot
 hadden.

Inden jaer ons heren ix^e op die ydus van deem:
 ber so voer dese biscoop adilbaldus van deser werlt en
 gaff god sijn siel op en wert tuerrecht eerlick begrauen
 bi sinen voervaders. Ende van desen biscoop scrjft die
 abt van purmenen dat hi was een heyligh man.

Egilboldus was die
 xij biscoop van vtrecht
 x maenden lanc. En hi
 starff op die vij kalende
 van october ende wert be
 gheuen in sinte saluatoers
 kerck bi sinen voervade
 ren.

Radbodus was die viij biscop van vtrecht xvij. jaer lanck dese biscop **w**el
ghecozen om begheerten wil vanden keyser arnulphus **N**ochmans was hijt node
hi was een heyligh man wel gheleert oetmoedich ende hoech ghehozen want die co-
minck radbodus die der vriesen cominck was die was sijne moeder oude vader
En guntbarius die eertse biscop van colen die was sijn oem dese biscop was in
den seuen vry consten wel gheleert en hi bescreef veel duechden van sinte willibrod-
us ende van sinte bonifacius **E**nde oeck soe dicke hi ende screeff een heel vol
ambocht en hystorie diemen noch hudeus daghe singhet op sinte martijns dach
translatio **E**nde als hi dat bisdom aen ghenome had so leude hi voert aen altoes
in vasten in bedinghen ende in aelmissen te gheuen sonder ofslaten totten eynden toe
van sinen leuen. **H**ij plach te sitten in die stadt van deventer want die stadt va-
vrecht ouermits den denen ende noermans verdestreert was.

Het gheschiede dat die biscop quam op een tijt tot vrecht om te versoeke mit
deucien die stede daer die heylighe vaders laghen **M**er die denen die dat nijt ghe-
henghen en wouden quamen hem teghens lopen mit machten en verboden hem dat
hi nijt vorderen en ghinghe. die heylighe vader vaderlick vermaende dat si aen me-

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

men souden dat kersten gheloue ende ofslaten hoer
pynlickeyt die kersten te doden **M**er hoe hij hem
meer predicte hoe si quader worden **E**n dreych-
den den heylighen biscop te doen steruen enen bitte-
ren doot **E**nde als die biscop sach dat hi die ver-
lozen kinderen nijt bekeken en mocht verhande hi

xvij jaer

se ende vermalse di dese. ende rechte voert quam een blipen vanden hemel ende ver-
kernde die denen so dat si gannerliken hoer leuen eynden. die kersten die dit mit
kel saghen vielen te wapen ende sloeghen alle die denen doot die daer waren ende
jaech dese alle vter stadt van vtrecht **D**ie heylighe biscop bloede mitten sermoen
der prophetien want hi veel toetomende dinghen sinen heymeliken vrienden
verstaen.

Ende baldricus des grauen kunchaerdus soen van cleue die een sedich jonghe-
ling was tot eenre tijt broecht hi mit hem tot desen heylighen biscop twee clercken
wt sijns vaders lande ende hadt dat hi se priesters wpen woude **M**er dese heylighe
vader wert lachende mit blider aensichte ende sprack lieue soen int derde jaer van
nosel ic doot wesen **E**nde du sulste wesen een herde van deser kercke van vtrecht
ende so sulstu dese clercken mit dijns selfs handt priesters wpen. ende dan salstu
weder maken dese sael ende dese stadt van vtrecht also als si was te voren.

Daer na voer dese biscof radbodus in drentlant daer hi sonclinghe sieck bleef
 legghen. daer openbaerde hem die maghet maria die moeder gods mit groter claer
 heyt en had in hoer gheselschap agnes en tecla die wyf maechden en sprach den eer
 samen biscof aldus toe. lieue soen en ontfich di nijt mi te sien teghenwoerdich die
 du dick hebste ghegruet en du en saghest mi nijt En wese des seker dattu van dese
 siecke wel ontgaen selste Mer du en selste hier na nijt langhe leuen mit desen woer
 den verging die grote claerheyt Ende daer quam so sonclinghe wike en suete luche
 alst menschelick hert begripen mochte Die heylighe biscof ghenaff van dier siecken
 Daer na inden jaer ons heren ix^e ende xviij^e soe quam hi vten lande van de uenter in
 oetmer selhem en daer viel hi te bedde sonder groot wee En hi las dese antiffen Ecce
 leti laude digna En op die vij kalende van december rustede hi salichlick inden heer
 Ende hi wert begrauen tot de uenter mit groter weerdicheyt daer god veel miracu
 len dede doer den heylighen biscof.

Baldricus van cleue die xv biscof van
 vtrechte regierde lix jaer lanck Hi was des grauen luthardus den x graue vā cle
 ue sijn soen En hi was greue baldwijnus broeder van cleue En als men vint in der
 lombarden hystorien heinricus die in desen tijden wemsch ix^e xviij^e
 coninc was die wert te rade van groter deuocien dat hi
 na radbodus des heylighen biscofs doot brunonem sinen
 soen woude vertieren mit elerggen en setten hem tot enen
 biscof der kercken van vtrecht Mer als die coninc ver
 nam dat die wrede denen die stadt van vtrecht verdestru
 lix jaer

eert hadden en meest alt volck vanden bisdome verslagghen hadden en verjaecht daer
 om settede die coninc die selue soen tot ridderschap om die denen te wederstaen en
 dat hi dat selue bisdome mocht beskermen en wed helpen maken Ende hier om na
 des heylighen biscofs radbodus prophete
 so is ghecoren biscof tot vtrecht baldricus
 voerscreuen In desen tijden so ontsprang
 een fonteyn i die stadt vā geneue die bloe
 dich was. en inden seluen dagen so worde
 al die denen uslagen waer dat si waren. en
 als die denen uslagghen en verjaecht ware
 vten sticht so tymmerde baldricus sijn stadt
 vā vtrecht en bemuerde se daer hi veel toer
 nen op settede en hoech wijchusen en die u
 bernde kercken dede hi wed op tymmeren
 En die sale mit and veruallen husen dede
 hi weder maken

Die stadt van vtrecht wert
 weder ghytmert.

Inden jaer ons heren ix^e ende lxxvi voer dese biscop baldericus in ytalien om te spreken van alrehande oerbaer der kercken van vtrecht Ende als hi sijn boeschap ghedaen had nam hi oerbloff aen den coninc otto den wemscen coninc Ende die coninc begifste den biscop mitten heylighen lichamen der heyligher martelaren sinte pontiaen sinte benignus en sinte agniet Ende brochese inder seluer kercken tot vtrecht daer hise settede mit groter deuotien en innicheyt Hier toe so vant dese selue biscop ouermits heylighe openbaringhe van gode die lichamen der heylighen wrenfridi lebuni plechelmi ogerij wittoni odulphi en rabodi mit welcken heylighen patronen hi die kercke van vtrecht hechlick veraderde.

Inden jaer ons heren ix^e ende lxxvii op die viij kalende van januario voer dese goede biscop tot gode en wert mit groter weerdicheyt begraue in die ouerste en doemkerck van vtrecht.

Volemarus was die xvi biscop van vtrecht xiiij jaer lanck Hi was een man van goeden sinne en een goet heyligh man Ende inden jaer ix^e en xc op die iij ydus van december starff hi en wert begraue inden doemkerck tot vtrecht.

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

	ix ^e lxxvii		ix ^e xc		ix ^e xciiij	
	xiiij jaer		iiij jaer		xv jaer	

Baldewinus was die xvii biscop van vtrecht iiij jaer lanck Hi was een glo rioess man va groter duechden en hoech ghebozen wat greue aernout die viij greue van cleue die was oem va hem en was sijn fuster soen En biscop baldericus was sijn out oem Ende hi starff int jaer ons heren ix^e ende xciiij op die ydus van mey Ende hi wert begraue bi den anderen biscoppen in die doem kerck.

Ansfridus was die xviii biscop van vtrecht xv jaer lanck. Hi was eerst een weerdich greue van rijnsterbant en wert clerck van deuotien ende ontfinc cruyen en wiesel en wert biscop ghecooren Ende dese ansfridus also

als hem god in gaff so gaff hi veel goets en erues van sinen vaderlicke erue tot be hoeff der kercken van vtrecht dat hi te voren had beseten in die greffscap van rijnsterbant Ende dese greffscap lach bi tiel in die betue en in tielre weerd en een del in boemelre weerd Dat lant van huesden ende dat lant van altena plach daer oec in te horen.

Item die Biscop anstidus wert blint in leyde sijn ogben int jaer ons heren **M** en vijff **E**nde dese selue Biscop stichtede een cloester van sinte benedictus oerden op den heylighen kerck buten amersfoort in die eere marie der moeder gods **E**nde in dat cloester nam hi seluer van deuocien aen dat heylighe strenghe habijt en leuen vā sinte benedictus oerde en bleeff daer in heylighelike leuende totten eynde van sinen leuen en rustede in gode inden jaer ons heren **M** en vij op die vijfte nonas van mey en wert begrauen in dat seluer cloester voer screuen.

Adelboldus was die xix Biscop van utrecht xviij jaer lang **H**i was een wijs man want hi was des keysers heynrics ouerste raet **I**nden jaer ons heren **M** en xv so dede dese Biscop neder breken dat oude werck dat Biscop baldricus ghetymmerde **E**nde leyde nywe fundamenten en tymmerde die domkerck van utrecht van nywes **E**nde mede die kerck van tiel die hi leyde in corte jaren eerlick volbrochte hadde.

Int jaer ons heren **M** ende xvij so wert volmaect die domkerck tutrecht van Biscop adelboldus **E**nde ter wijdinghe deser kercken so quam keysers heynrick mit xij Biscoppen tutrecht die de **M** vij **M** xvij
se selue kerck op die vi kalende van junio eendrachtelick wijeden ende heylighden mit hoerre benedixien in die eer gods en sinte martijn.

xviij jaer

xxvij jaer

Sommighe die conincen hebben ghescreuen die scriuen dat dese Biscop adelboldus dede bescriuen des Biscops en des ghestichtes hoghe edel mannen **A**ls **G**rabant **H**ollant **G**helre **C**laue **B**enzelen **K**uuck **G**hoer **M**er daer mist hi in wāt daer en was doe noch gheen recht greue vā ghelren.

Int jaer ons heren **M** en xvij op die vijfte kalende van december voer dese Biscop tot gode en wert mit groter weerdicheyt begrauen in die domkerck die hi had doen tymmeren.

Bernulphus was die xx Biscop van utrecht xxvij jaer lanck **E**n als die Biscop adelboldus doot was so wert een grote tweedracht om enen Biscop te kiesē waer om die keysers conraedus ned quam tot utrecht om dese tweedracht te saten en voerde mit hem ghisele sijn wijs een wechelike duech same vrouwe **E**nde want de

se coninghinne vast bi dien daghe swaer ghing van lijnde so lietse die keysers onder weghen bliuen in een dorp hiet oesterbeek in des priesters huus die bernulphus hiet **E**nde die coninc wet haestelick voert tot utrecht om eendracht te maken in den capittel **E**nde als sijt nijt eens worden en konden inden capittel so bleuen die capittelaers ghesamelick aen den coninc dat hi een Biscop setten mocht die hem

Goet docht en weerdich en wt docht te wesen Ende in desen tijden so creech die ke-
serinne een kinne van sonderlingher schoenre forme Ende si ontboet den keiser die
nywe boetscap bi den priester bernulphus Ende die keiser verbide hem seer van
deser vroliker boetscap en gaff desen priester bernulphus dat bisdom van utrecht en
ornamenten en vingherlinj ende staff en wert in sinen stoel gheset Ende als hi bis-
cop was so maecte hi vrede mitten prince van hollant.

In desen tijden so stichtede die biscop bernulphus tot sijner ewigher ghedencke-
nisse sijns loues tot utrecht twee kercken van canoniken. Die een in die eer sinte
peters des apostels Ende die ander in die eer sinte johan baptist Ende oech stichte-
de hi dat collegium en die kerck tot deunter in eere van sinte lebuing des heylighen
confessoers ende nam half die canoniken dat xx canoniken waren van sinte salua-
toers en sette die tot deunter in sinte lebuijns kerck En die abde die biscop an-
fridus ghesticht had ten heylighen berghe die settede hi tutrecht daer hi stichtede een
cloester kerck in die eer van sinte pauwels apostel En dese eersame biscop bernul-
phus die starff en voer te gode int jaer ons heren **M** en liij op die xiiij kalende vā
augusto Ende wert mit groter weerdicheyt begrauen tot sinte peters tutrecht.

Anno dñi

Biscoppen
van utrecht

Regierden

M liij

xxij jaer

In desen tijden inden jaer ons he-
ren **M** en lxi op die viij kalende vā
julus so wert greue florens die sel-
te greue vā hollant verflaghen te ha-
mere bi huesden mit veel edelre mā-
nen inden velde van sinen vanden.

Wilhelmus van pont en vand voech
dye van ghelre was die xxi biscop van
utrecht xxij jaer lanc **H**i was een groot
moedich man en een stout vechter Dese
biscop had veel oerloghes mitten hertoch
godewaert van lothryck mitter biul te
ghen den jonghen joncker direct van hol-
lant en teghen greue robbert van vlaen-
deren joncker directis stiefvader van hol-
lant Ende biscop willam tynmerde een
casteel tot yselmunde Ende int jaer ons
heren **M** ende lxxxv op die vijfte kalende
van mey starff biscop willam ende wert
mit groter weerdicheyt begrave tutrecht
inden doen.

Coenraerdus was die xxij biscoep vā vtrecht xxv jaer lanc dese biscoep plach des keijfers heinric die vierde also ghenoecht sijn keijser ende sijn maertogher te wesen dese biscoep Coentraert crech vanden keijser heinric die heerlicheit van oest vrieslant dat is vander louwers voert ter eemse toe dat die princen van hollant mit ghewelt ghenomen hadden en biscoep Coentraerdus volghimmerde dat casteel tot yselmonde mit kercken en mit stercken wijckhusen ende besetiet mit sinen mannen

In desen tijden so dede biscoep Coentraert tot sijnre ewigher memorien stichten een kerck van canoniken binne vtrecht aen die west side vande stadt van vtrecht in die eer onser lieuer vrouwe daer hi een gront also sijnlich vant dat hi dat fundament van sommighen pilaernen niet vast ghemaken en conde ouermits die welck vanden water Des was inder miselaers gheselschap een vriesse ende hiet pleker g. Ende die vermat hem op sijn lijff die kerck weder te fundieren Mer hi eyfchte al te groten ghelt daer off waer om die biscoep die gaff des vriesen soen suuerlike presentende ende milde gauen also dat hi vernam vanden vader die heymelike kunsten ende hi volghimmerde die voerscpe kercke in die eer onser lieuer vrouwen wact

om die voerscpe vriesse die greep grote niet op dese biscoep ende verfierde hoe hi hē ter doot brenghen mocht Ende daer na inden jaer ons heren

M lxxxv

xxv jaer

M xcix

xij jaer

M ende xcix na dat die biscoep coentraert misse ghedaen hadde ende hi alleen in sijn huus was ghegac en was legghen sla: pen quam die voerscpe vriesse ende sach dat hi daer stede en stonde toe hadde En ouermits des vjants raet toech hi sijn messende slach doot den eersamen biscoep op die vij kalende vā meij ende hi wert begraven mit groter droefheyden in die seluer kercken van onser vrouwen den hi ghesicht hadde Ende die vriesse quam onghesact ende ongheliet vter stadt.

Burchardus was die xxij biscoep van vtrecht xij jaer lanc hi was een heyligh man ende vreesaem inden jaer ons heren **M** ende xij op die xv kalende van junijs so rustede die biscoep Burchardus in onsen heer Ende wert begraven mit groter weerdicheyt in die domkerck tutrecht Ende inden seluen jaer wert doot gheslagen van sinen vjanden Rodolphus die doenproeft van vtrecht.

Godebaldus was die **xxiij** biscop van vtrecht **xx** jaer lanc. **H**i was een goe dertieren wijs en gheestelick man en die die gheestelicheyt seer minde wat inden jaer ons heren **M C** en **xxi** doe stichtede dese voersejde biscop een cloester i een broeck lant daert eenlick was van monicken ende van nonnen elck op hem seluen in die eere marien der ewigher maghet en sinte lauwerens des hoghen martelaers en dat hiet oesbroeck. En in dit seluer cloester daer leefden menich jaer so strengelic en so volcomelick na sinte benedictus reghel datmen dit cloester menich jaer hiet der oerden kercker. Ende daer plach grote versaminghe te wesen want daer blyde de alre strengheste die reghel van sinte benedictus oerde.

Inden jaer ons heren **M C** en **xxviij** so wert biscop godebaldus beswaert mit eenre siecken. Ende hi nam aen die oerde en habijt tot oesbroeck. En hi starff corte daer nae op die anderde ydus van nouember. Ende leyt tot oesbroeck int cloester begrauen.

Andreass des greuen soen van kuuck was die **xxv** biscop van vtrecht **x** jaer lanc. hi was een wijs man vcelick en vreed samich. dese biscop had grote last om des greuen hermans wil van kuuck teghen greue dirck van hollant want greeff herman van

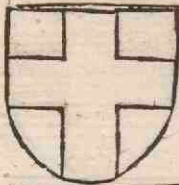
Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

M C **xxij**

M C **xxviij**

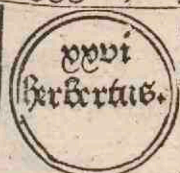
xx jaer

x jaer

kuuck die had verradelick laghen gheleyt tot abteden buten vtrecht en sloech doe jonckeer florens van hollant greue dircks broeder daer hi wt wet vliegghen mit sinen jonghen ridderscap. Ende greue dirck dede hier grote wreack op ende verdreeff den greue van kuuck wt sinen lande en verwoeste alle sinen lant en die biscop en dorstet tutchrecht nijt onthouden. Ende die keyser lotharius die greue dircks ende jonckeer florens oen was die dit seer verdwoet die leyde herman van kuuck dach van rechte en nam hem mit oerdel al sinen weerdicheyt en sinen greue naem en wert ontgheest hi en sinen nacomelinghen en het wert hem al betaelt dat hi en sinen ouders den greue van hollant ge misdaen hadden. Ende herman soende mit greeff dirck en wert greff dircks man en hi stichtede dat cloester tot sinte marien weerde te keteringhe. Ende biscop andries quam weder in sinen stadt. Ende sette **xij** priesteren vander kercken van staueren om hoer oneersam leuen. Ende brochte daer weder van oesbroeck **xx** de monicken en nonnen een conuents vergaderinghe. Ende int jaer **M C** **xxviij** starf dese biscop en wert mit groter weerdicheyt begrauen in den domkerck op die **ix** kalende van junius.

Herbertus was die xxvi Biscop van vtrecht xij jaer lanck. Hi was een ghesta-
 diech man en sonderlinghe neerstich die paepscip in goede regiment te brengen en
 hi was ghebozen vā keron. Dese biscop voer te wonen om saken wil die nootdracht
 waren. Ende als hi weder quam vant hi grote tweedracht int lant van dreht wā
 die borghers van groominghen onderlinghe vochten en stormden en vesten sinte wal
 burghe kerck mit groten wijchusen oft een casteel gheweest hadde ende stormden
 daer wt en daer aen mit scutten en mit singheren. Ende om dese onrust so quam de
 se biscop sond merren tot groominghen en wan die misdadighe luden vanden kercken
 die hi daer toe brocht dat si hem sworn vanden gods huse nijt meer te maken een
 vecht huus en beterde den biscop hoer misdaet. Ende die borghers beloefden horen bis-
 cop in horen brieuen dat si die stadt van groominghen nijt ommueren en souden tot
 ghenen tijden ten waer bi een biscops consent en wille van vtrecht.

Die biscop herbertus had twee broederen en die woude hi verheffen ende groot
 maken so dat hi den enen maecte borchgheue tot groominghen ende dat hi dat vanden
 stichte te leen soude houden. Den anderen broeder maecte hi casteleyn tot coewerden
 mitten maerscalcken ampt van dreht en dat te bedienen en te leen te houden vanden
 M C xxxviij ghesticht want daer te voren plaghen die biscoppen selue
 of hoer maerscalcken die heerlichyden te bericheten dat he-
 ngement hinder off moeynisse daer in en dede.

xij jaer

Vanden groten brande van vtrecht.

Int jaer ons heren M C en xlvij ontfack die stadt vā vtrecht vanden bran-
 de diemen nijt lesschen en konde en verbrande vol na alte mael. En daer verbran-
 de sinte martijns domkerck sinte peters kerck sinte pauwels kerck sinte janff ker-
 ke sinte saluatoers kerck sinte sieuens outaer bleeff onghewetst. Die eerste capell
 die vast bi sinte saluatoers staet en bi sinte willibroer dus tijden ghesticht wort in
 die eer des heylighen crups die verbrande mede en al datter in was sonder sinte sal-
 uatoers beelde dat bleeff onghewetst nochtans dattet crups daert aen ghenaghelt
 was verbrande alte mael en die naghelen mede. Dat beelt wert bruyn inden bran-
 de. Doe quam die ecclesie mit groter deuocien mitter ghemeente en namen dat heyl-
 ghe beelde en brochtent mit groter eeren en weerdicheyt al singhende in sinte salua-
 toers kerck daert noch staet.

Int jaer M C en .l. op die iij ydus van nouember starf biscop herbertus en
 wert mit groter weerdicheyt begrauen in die doemkerck tutrecht.

Hermannus van hoern was die xxviij biscop van vtrecht vi jaer lanck **E**nde als biscop herbertus ghestoruen was wert groten tweedracht inden capittel want die hoechste mannen der kercken van vtrecht **A**ls dirck greue van hollant heynrick greue van ghelre haden datmen kiesen woude herman van hoern proest vā sinte geroens tot colen biscop te wesen tot vtrecht **D**ie borghers van vtrecht en van de uenter mitten anderen steden die haden datmen kiesen woude frederick mitten houel **M**er die moghentheyt der twee princen die cregghen meest ghehoers als dat herman also veel stemmen cweech als die and. en greef dirck vā hollant brochte desen herman int besit vanden bisdom en maecten hem onddanich al die hem teghen waren.

Daer na twee jaer so seynde die paeus een cardinael die daghede beyde dese ghecoren tot ludpeck **E**nde daer cweech dese voerseynde herman bi den seluen cardinael en den coninck coentraert dat hi dat bisdom behielt **D**ese biscop herman was sachte van sinnen en goedertieren so dat in sijn teghenwoerdicheyt dootslagghen gheschiede want hi en mochte die borghers van binnen nijt bedwingghen dat si hem onddanich wesen wouden **E**nde onder desen biscop herman begonde die eerste parthien binna vtrecht.

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

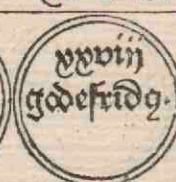
Regierden

Inden jaer ons heren **M C** en **lvi** op die vi kalende van aprilte so starff biscop herman en wert mit groter weerdiecheyt begraue inden wemkerck tūtrecht.

M C .l.

M C lvi

vi jaer

xxviij jaer

Godefridus van renen die domproest van vtrecht. was die xxviij biscop van vtrecht xxviij jaer **E**nde als hermannus die biscop ghestoruen was so quam keiser fredericus tot vtrecht ende bestelde wijselick die tweedracht des capittels als vanden biscop te kiesen **A**lsoe dat godefridus die domproest van vtrecht wert biscop ghecoren een eerlick man van groten moede.

In jaer ons heren **M C** en **lxxi** by quam een groot storm vā wijnde so dattet zee water quam vloeyen mit groter haest aender stādē muur van vtrecht also datmen zee visch die bolck hiet vinck inder stādē grafe van vtrecht mit seghenen.

In jaer **M C** **lxxi** opten korsnacht worden ghesien veel blixem en donre ghehoert die selike en verueerlike luden dat alle die ghenen diet hoerden verwonderden **E**nde des siacrs daer na so bloyeden die konen en dat grass wies mede inden lenten tijt meer en eer dant plach te wassen **E**nde die voghelen leyden eyeren en broeyden omtrent onser vrouwen lichemisse en kipten jongghen in desen lande.

Wanden heylighen sacramente dat tutrecht vter buerkercke ende wt sinte jacobus kerck ghestolen wert.

In den jaer ons heren **M C** en lxxviij wert ghestolen dat weer dighe heylighe sacrament wt twee kercken tutrecht Als wt die buerkerck ende wt sinte jacobus kerck En men costet nye gheweten wiet ghedaen hadden daer na op die vijfte ydus van meye quam een swaer plaghe van water also gewot dat die vloet alte hant bedekte die eerde Ende mitten herden stromen husen en bomen neder toech Also dat veel weder luden waenden dattet een nywe diluue soude gheweest hebben ende dat die werlt anderwerff soude ver droneken hebben En hadde also langhe ghedueret alst hare van storm was sonder twiuel die stadt van utrecht en soude nijt langhe hebben moghen staende bliuen Mer die ontfemherlicheyt gods minrede die stromen en dat water viel binnen drien daghen daer na so dattet al merclick weder in die zee keerde Ende alle dorpen die omtrent der zee stonden worden verlost vanden noot.

Goemen tutrecht vaste en aelmissen gaff.

Hildebrandus die eersame abt va sinte paumels tutrecht die dede een sermoen opten heylighen ascensioens dach die daer na quam ende vermaende den ghemenen volck dat si alle gode bidden souden en vasten ende aelmissen gheuen souden op dat god woude sinen toern laten sincken om die usumemisse die daer gheschiet was aen den heylighen lichaem ons heren ihesu xpristi dat wt die twee kercken ghestolen was of die stadt soude in corten tijden meer plaghen hebben Die prophete des eersamen vader en bleeff nijt sonder waerheyt want des seluen daghes te vesper tijt so wert een groot brand so dat onser vrouwe kerck die buerkerck hiet verbrande ende dat meeste deel vander stadt van utrecht Waer om godefridus die biscop die hem ont sach gods toern Ende hi ouerdoech mitter ecclesie en gheboet alle ghelouighe goede menschen in alle sijn sticht te vasten op enen sekken dach Ende des woensdaghes na pinxten ghinc hi seluer mitter ecclesie beruoet en ver socht die heylighe steden mit deuocien biddende dat god sinen toern woude laten sincken en riep die sancten aen dat si voer ons bidden wouden.

Dese biscop godefridus tot sijnre ewigher memorien en ghedenckenisse soe dede hi tynmeren vier castelen den goeden sinte marcijn Als die borst teghen die graefscap van ghelre Ende vollenho teghen die herseccapie van vriesslant En monfoert teghen die graeffscap van hollant Ende woerden teghens die ongheloesamichyeit sijn volcks Ende dat hi van desen casteelen sijn selfs palen bescuden mocht.

In den jaer **M C** lxxviij op die vijftende van junius so starff dese eersame biscop godefridus Ende wert mit groter weerdicheyt begrauen inden doem tutrecht.

Baldewinus van hollant greue florijns broeder van hollant was die xvij bis-
cop van utrecht xvij jaer lanc. Hi was een goedertieren man en suuer van leuen
so datmen meent dat hi maecht starff. Sijn broeders waren greue florijns van hol-
lant. dirck van hollant domproest tot utrecht. Ende otto van hollant greue vā ber-
tzen. Ende bi hulpe van desen so jaechde hi alle die rouers wt sinen sticht en hi be-
recht dat lant seer wijsfelick. Ende alle hoer borghers namen stadt recht van hem.

Dese biscop baldewinus dede bescriuen alle des ghesichts ende der kercken leen
mannen van utrecht dat si quamen of seynde gherechte procuratoers ende ontfer-
ghen hoer leen van hem als si sculdich waren te doen. Ende dit sijn des stichts hoghe
mannen die hier nae bescreuen staen en mit wat goede si mede verleent waren op
dattet bliuen soude tot eenre ewigher ghe denckenisse.

Anno dñi

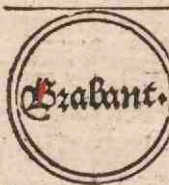
M C lxxvij

Biscoppen
van utrecht

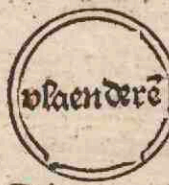

Regierden

xvij jaer

Die hertoch vā brabant
is des biscops dwssaert
en hi hout vanden sticht
te leen die stadt vā tiel en
dat daer toe behoert ende alle kempen
lant ende die velue.

Die greef vā vlaenderen
was die anderde en hout
van sticht te leen die iij
ambochten.

Die greue van hollant is des biscops
maerscalck die hout vanden sticht te
leen waterlant en sommi-
ghe goeden in hollant. en
veel tienden en and goe-
den in zeelant.

Die greef van ghelre des
biscops meester jagher die
hout vāden sticht die greef
scap van zutphen en halff
enimerick.

Die greef van cleue des bis-
cops ouerste en meyster ca-
merlinghe die hout vāden
sticht te leen die greffscap
van rijnsterbant dat is een deel van tiel
re weerdt. en wat in die betume en heel
boemeltre weerdt dat nu al ghelre toeke-
hoert. Ende oeck dat lant van hufstey
en dat lant van alena.

Benthem

Die graue van Benthem des Biscops ouerste doerwaerd die hiele vanden sticht te leē die borchgraesscip mitte cas; teel tot Benthem en and goeden

Kuuck

Die greue vā Kuuck des Biscops schenker die hout van den sticht te leen dat meeste deel vāden lande van Kuuck ende ander goede.

Goer.

Die greue van goer des Biscops meester poertwachter die hiele vanden sticht dat meeste deel van all sijn goet Dese voerscreuen hoech mānen die hieten des Biscops Amptmannen sonder vlaē deren en hadde geen ampte.

Zutphen.

Die greue van zutphen die hiele vāden sticht te leen die graesscap van zutphen ende goplant Ende dat graesscip van zutphen quam aen ghelre ende gop; lant quam aen dat collegium tot Elexen mit een dochter van zutphen die Abdisse was ende vanden collegium off Abdye van Elexen so quam goplant om selter penfien aen hollant.

Reysterbant.

Die greff van reysterbant hiele sijn graesscap vanden sticht vā vrecht te leē wāt een greue van cleue plachse vanden sticht te houden Ende die greue van reysterbant was ghecomen ende gheuyt van een jongher broeder van cleue ende na vanden huse en van een jonger broeder van brabant.

Reechem.

Die greue vā Reechem in die velue die hiele vanden sticht van vrecht te leen die velue ende van hem is die velue ghecomen aen brabant ende van brabant aen ghelre.

Goy.

Die greue vanden Goy hiele vanden sticht te leen die borchgreesscap van vrecht ende sijn casteel mit ander goeden.

Gronin; ghen.

Die borchgreff van gronin; gen die hiele vāden sticht te leen die borchgraesscip van groninghen.

Coeuoerden.

Die heer van coeuoerden die hiele te leē vāden sticht dat casteleynscap van coeuoerden mit dat maer seal lict Ampt vanden lande van drintse hi en sijn eruch ter tijt toe dat hi een seker somme van ghelde wech had die hi den sticht daer op ghelcent hadde.

Huesden.

Die heer vā Huesde plach men sijn heerlicheyt eerst te houden vande sticht en na van cleue ende daer na van hollant.

Arckel

Die heer vā Arckel hiele te leen vander sticht dat lant van haghesteyn ende haestracht.

Altenae.

Die heer van altena plach men sijn heerlicheit eerst te houden vanden sticht ende nae van cleue Ende noch daer na vā hollant.

Lede.

Die heer vander Lede die hield te leen vanden sticht een deel eruen ende tienden.

Bueren.

Die heer van Bueren placht vanden sticht te leen te houden sommighe tienden.

Culeborch.

Die heer vā culeborch hield te leē vāden sticht sommighe tienden ende heerlicheiden.

Opanen.

Die heer vā opānē die plach te leen te houden vānt sticht somige tienden en and heerlicheidē.

Montfoert.

Die Burchgraue van montfoerde hout te leen vāden sticht die Burchgraesscap vā mōtfoerde.

Amstel.

Die heer van Amstel hield te leē vāden sticht dat meeste deel van sijn re heerlicheyt.

Abcoude.

Die heer van Abcoude hiel te leen vāden sticht dat casteel mitter heerlicheyt vā abcoude en mit duersteden.

Voerst.

Die heer van Voerst die hield te leen vanden sticht dat casteel te voerst mit ander heerlicheiden.

pselsteijn.

Die heer van pselsteijn die plach te leen te houden vāder sticht veel tienden ende ander ambochten.

Woerden.

Die heer van woerden die hield te leen vanden sticht dat slot mitter heerlicheyt van woerden.

Aenholte Sulen.

Die heer van aenholte ende van sulen die hield te leen vāden sticht dat casteel mitter heerlicheyt van sulen.

Waterlant.

Die heer vā waterlant hield te leē vāden sticht dat meest te deel van sijnre heerlicheyt van waterlant.

Ameyde.

Die heer vā ameyde die hield te leen vanden sticht die heerlicheyt vā ameyde.

Alle dese voerscreuen grote heren die plagen van outs heer leen te houden vanden sticht van vtrecht Ende noch veel meer ander heren ende ridderen die hier nū ghescreuen sijn

Mer veel ysser vanden sticht verdoelt ouermits versterft ende oerloghe ende ouerghewinge dattet nu ander heren ende princen besitten dat mit gods recht toe behoert den ghesicht ende kerck van vtrecht Ende als die biscop baldeuinus alle sijn lemannen die hij doe had ghewopen hadde om hoer leen te ontfanghen soe ontfanghen si al hoer leen sonder die hertoch van brabant die versumede dat hi die velue niet te inde en versocht die de grue van ghelre voert te leen hield van desen hertoch verseyt Waer om die biscop in die velue twech mit cracht ende verdreeft daer wt den graue ghemert van ghelre mit alle sijn hulpers.

Int jaer ons heren **M C** ende xc onder den paeus Celestinus die derde **E**nde onder keysser henrick den vijften **A**ls die grote vorste ende princen ende biscoppen voer **A**kers laghen so fundie de ende stichtede **C**oninc henrick van iherusalem ende die patriarch van iherusalem. Hertoch frederick van swaue des keysers broeder hertoch henrick van rabant mit alle den vorsten ende princen een ridderlike oerde gheselick vanden tempel was ende oeck een deels vander manier vanden hospitaliers van sinte johan **E**nde hem wert ghescheuen dat hospitaal vanden duuschenhous van onser lieuer vrouwen dat opten kerch van spon stonde binnen iherusalem dat voer tints sinte helena had doen stichten **E**n die biscoppē ende eersaem borgheren van luteck ende van bremen hadden een hospitaal int heer ghemaect onder een sepl van een cogge voer die ghequeste kersten dat dese oerde oeck voert hielt binnen **A**kers **E**nde coninc lodewijch van brabant gaff groot goet tot deser oerden fundatie te hulpe.

Int jaer ons heren **M C** xvi op die xii kalende van meye sterf dese biscop baldewinus en wert mit groter weer diepste turrecht begrauen in die domkerck.

Anno xpi

M C xviBiscoppen
van vtrecht

Regierden

ijjaer

Arnoldus van ysenborch was die xxx biscop van vtrecht ijaer lanc ende nae biscop baldewinus doot so quam greue direct van hollant ende greue otto van ghelre mit gewapender cracht ind stadt

van vtrecht ende saepden grote nijt ende discoert onder den ghenen die den biscop souden kiezen en maecten die mannen vanden kercke mitten canomike tweedracht. **S**omme vanden capitulaers coren direct van hollant den doempoeft die des biscops baldewijns broeder was **E**nde daer bleeff ghetruwelick bij greue direct van hollant ende alle dit neder sticht van vtrichte **A**l een ander deel vanden canomike coren **A**rnoldus van ysenborch die proeft tot deunter was ende daer bi bleeff greff otto van ghelre ende alle dat lant van ouer ysel.

Ende als keysser henric dese tweedracht vernam so seynde hi direct van hollant sinen neue vingherlijen ende staffende sette hem i dat bisdom ter tijt toe dattet recht inden houe van wmen gheeynt waer wie dat biscop bliuen soude **E**nde die keysser keual greue direct van hollant sinen neue dat weerlike recht ende regiment vanden stichte te regieren oeck also langhe dattet gheeynt waer inden houe van wmen.

Ende leyde dese ghecoren biscoppen **A**ls direct van hollant ende **A**rnoldus van ysenborch die togghen te wmen om vander pleyt dat vonnisse te wachten vanden paeus **I**nnocentius die derde **E**nde die paeus die wijde toe mit vonnisse dat

dat Arnoldus soude behouden en bliuen Biscop tot vtrecht En is daer gewijde die
xxx Biscop van vtrecht. ende inden selue jaer op die viij ydus van April so sterff
dese Biscop Arnoldus te wmen ende wert daer mit groter weer die cheyt begraue.

Thedricus van hollant greue dirics Broeder van hollant die te vorē domproest
van vtrecht was. ende na Elect was. was die xxxi Biscop van vtrecht wat be
dan iij maenden En als die Biscop Arnoldus van pſenborch te wmen ghestoruen
was so gaf die paeus innocentius desen dirick van hollant dat Bisdum van vtrecht
mit groter weer die cheyt En wijde hem die xxxi Biscop van vtrecht mit groter weer
die cheyt die hem die paeus dede. ende hi nam oerloff aenden paeus om te trecken in
sijn Bisdum tot sinen volck dat hem beuolen was Ende int neder comen als hi qua
tot pauyen inder stadt so wert hi sieck ende sterff daer. ende wert aldaer mit gro
ter weer die cheyt begrauen op die derde nonas van Augustus.

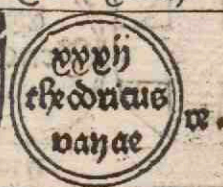
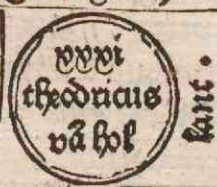
Anno dñi

Bisdommen
van vtrecht

Regierden

M C xcviij

M C xcviij

ij maent

ij jaer

Thedricus van Aere proest van sinte
johans tuerrecht was die xxxij Biscop van vtrecht ij jaer lanc hi was een ghe
boertich man ende wijs ende ghenadich dese wert ontboede wt siciien daer hi was
om des keysers bootscap Ende hi quam tot vtrecht so hij eerst mochte. ende want
dat Bisdum swaer verladen was van schulde Waer om dat hi bi rade sijner prelaet
corts wech in oestvriesslant op dat hij daer mit leden off mit rechte vanden vriesen
versamen mocht een deel ghesels Mer greue willemus Broeder tot hollant die op
die tijt greue was in oestvriesslant die en wouts nijt liden dat sijn volck enich scet
ting gaue Ende vene den Biscop also mit ghewapende r hant int cloester tot staue
ren als die missen ghedaen waren Mer sommighe moniken ende vriesen die gods
ontsaghen duchten dat si ouermits des grauen onwetentheyt mochten vallen int
oerdel der maledigien Ende namen den Biscop mit ghewelt wt des greuen vange
nisse.

Ine jaer des herē M ij^e ende x op die nonas van december so sterff dese Biscop
dirick tot deunter en hi wert van daen gheuoert tuerrecht daer hi mit groter weer
die cheyt begrauen wert in die doem kerck.

Otto van ghelre was die xxxij biscop van vtrecht iij jaer lanck ende iij maen
 den ende als biscop dirck gheforuen was so quamen tot vtrecht **A**dulphus die
 eersche biscop van colen **O**tto biscop van munster **G**heraert biscop vā osenbrug
 ghe. ende willam greue van hollant. ende **G**heraert greue van ghelre ende liden dē
 capittel om dat si kiesen wouden otto van ghelre die proest tot sancten was ende
 greue gheraerts broeder was van ghelre **E**n om horen beyden wil soe wert otto bis
 cop ghecoren **E**nde dese ott was doe mer xviij jaer out ende want hij te iong was
 so woude hi te romē varen om oerloff vanden pæus te crighen. ende hi regierde sijn
 biscopdom mit groter eeren en vrede **H**ij was van groten onderscheyden ende vroet en
 voersichtich in allen saken **E**nde hi creech die saghe ende wert seer sieck en hi sterf
 te noerthusen int jaer ons heren **M** h^e en xviij op die seuende kalende van **A**prill
Ende hi wert gheuoert tot vtrecht ende wertter begrauen mit groter weerdicheyt
 in die doemkerck.

M h^e v

in jaer

M h^e xviij

xviij jaer

Ott jongher broeder vanden lippe was
 die xxxij biscop van vtrecht xviij jaer lanck **A**ls biscop ott van ghelre begrauen
 was daer teghenwoerdich waren greeff willam van hollant en greue gheraert van
 ghelre **E**nde die vercreghen aenden **C**apittel mit hoerre leden dat otto vander lippe
 wert ghecoren tot enen biscop tutrecht. **E**n hi toech tot franckeuoert ende bi con
 sent so ontfeng hi daer van enen segaet des biceps benedixie. en hij ontfinc daer
 mede dat weerlike recht vanden keyser frederick **E**nde dese biscop otto die besette
 al sijn sloke wijselic ende eerbaerlic **E**n hij nam aen dat cruus mitten keyser ende
 voer ouer meer **E**n dat sichte beual hi harmē sinen broeder crumelic te berichte.

Dese biscop otto vander lippe wert voer coeuoerden gheuanghen ende mit men
 gher hande pinen ghemartelt si vil den hem sijn cruyt off ende worpen hem in die
 alre onreynste stede die si wisten ende vertreden hem daer in **D**it geschiede int jaer
 ons heren **M** h^e xxxij op die kalende van **A**ugustus **E**nde wert al heymelic
 ghebrocht tot vtrecht ende mit groter droefnisse begrauen in die doemkerck.

Willebrandus des greuen soen van aldenborch die eerste biscop van perboene was. was die xxxv biscop van utrecht viij jaer lanc. Ende doe biscop otto begraven was so quam greue florens van hollant mit meer ander ende hadt voer sinen neue willebrandus die biscop van perboen was datmen hem kiesē woude tot enē biscop van utrecht. ende hi wert ghecoren vanden capittel. Dese biscop was in jaer liē ende had onlede in des keysers saken. Ende daer om seyndemen ouer kerch bescheyde wijsf mannen mit groter haesten. Ende broechten desen biscop tot in sijn nywe bisdōm. en die begeerte der ecclesien presentierden desen biscop inden hoff te rome. Ende die paeus gregorius die ix bi rade sijner cardinalen so versettede hi sinen lieuen willebrandum van perboene tot utrecht ende gaff hem die benedictie en seyndte hem in sijn bisdōm.

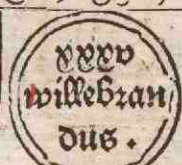
In den jaer ons heren M^{ij} xxxij op die vij kalande van Augusto sterff dese biscop willebrandus tot swolle. Ende wert gheuoert tot utrecht. en wert mit groter weerdicheyt begraven in sinte seruaes cloester. Want hij dat stichtede ende leyde den eersten steen vander kercken.

Anno dñi

Biscopen
van utrecht

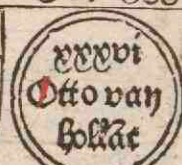
Regierden

M^{ij} xxxij

viij jaer

M^{ij} xxxvi

xvi jaer

Otto van hollant des greuen soen van hollant was die xxxvi biscop van utrecht xvi jaer lanc. Dese otto wert eendrachtelick ghecoren bi aenwepinghe des heylighen gheestes. Hij was een hoec ghebooren man van conincs gheslacht. Hij was na sijns vaders doot gheuoecht totter ridderschap. Ende ontfeng van sinen broeder die graeffschap van oestvrieslant te leen. en hi begaff die heer scappie ende wert gheestelick ende nam aen dat bisdōm dat hi wat alte arm ende in groter seule verladen vanden oerloghe vanden ongheloesamen drenten. ende mede dat die dijcken dicwile braken ende dat lant beuloepte mitten water. Mer bider gods ghenade soe vercofte dese biscop veel goeden van sijn patrimonium in hollant ende kataelde des bisdōms scout ende lossede sijn castelen. Ende bewaerde dat bisdōm als een weertlick hertoch langhe tijt. Ende om sijner bede wil so dede greue florens van hollant die sijn broeder was maken enen groten dijck van Ameronghen neder tot scoenhouen toe die veel costē. Ende te loue sijn ewig gher ghedenckenisse ende den bisdōm veel ophaers dede.

Nae greue florens doot van hollant soe nam biscop otto joncker willam van hollant greue florens soen die seer jonck was in sijn beschermerenisse Ende hi berecht te mede die greffscap van hollant ende ouermits dese macht so verwan dese biscop die drencchen ende wan ende ledwanck die van coeuoerden. ende als hi woude soe wet hi in hoer lant van drente ende in coeuoerden dat hem niemant en dorst weder staen.

Dese ionghe greue willam van hollant die wert noch nae womensche coninc ghescoren bij biscop otten leuen nae hemricus doot van doringhen sinte elizabeths soen Ende doe was biscop otto des conincs raet gemaect Ende na dat die coninc willem tot Alken ghescewent was soe toech hij neder in hollant ende quam tot utrecht aen. tot biscop otten sinen oem die hem mitier ecclesie mitten ridderscap ende mitten borgheren seer hoechlijck ende blijdelick ontfenghen Ende die coninc is ghesworden borgher tot utrecht ende hi cost een stuck crues dat hi gaff om gods willen biscop adalbertus magnus om een cloester daer op te tymmeren vanden prediker oerden Ende gaff een grote somme van ghelde mede te tymmeren.

Wander stade preuilegien van utrecht

Die coninc willam die confirmierde der ecclesie ende der stade van utrecht alse hoer vryheyt ende preuilegien als dat gheen prince hertoech noch greue off edelman cleyn offte groot die borghers van utrecht off die in hoer stade off staets vryheyt woenden erghent te recht int weerlike recht moghen aen spreken ten waer eesker off coninc also verre als si voer den biscop horen heer off voer sinen rechter off scout van hem gheset binnen utrecht bereypt sijn recht te doen. ende verboet wie hier teghen dede op een peen van hondert merck gouts Ende daer was bij daer hi die gaff als tughen die biscop van sambiens Heer Aernt heer van wese-mael heer hemrick heer van voern Heer willam heer van brederode Heer dirck heer van terlinghen Heer philips heer van wassenaer Ende hughe van cralinghen ende dirck vander goude redders ende meer ander Ghescheuen int jaer ons heren M cc lxxij op die xiiij kalende van julius.

Int jaer ons heren M cc lxxij op die tweede nonas van Aprille so sterff die eerfame biscop otto van hollant en wert mit groter weerdicheyt begrauen in die domkerck tutrecht bij den anderen twee biscoppen Otten.

Goefwinus van Aemstel proeft van sinte johan was die xxxviij biscop van utrecht een jaer lanck hi was een simpel man die nijt veel besocht en was om der kercken saken al was hi ghecoren Waer om dat heel bisdom in corten tijden seer te broken was ende verneert dat hi biscop othen tijden seer verheuen was Die state vanden sticht die den orbaer des stichtes gheern saghen versamende een capittel op dat si ghemeen sprake hebben mochten vanden orbaer des bisdoms Ende tot desen capittel so qua die wemsehe coninc: coninc willem en petro capuag die cardinael ende coenrardus die eertsehe biscop van colen Ende in deser heren te ghewoerdichheit so gaff biscop gosen ouer dat bisdom in handen des conincs en des cardinaels Ende om bede will des biscop van colen so wert biscop ghemaect henricus van vanden ende inden stoel gheset ende die coninc gaff hem dat weerlike recht.

Anno dñi

Biscoppen
van utrecht

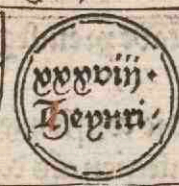
Regierden

M h^e xliij

een jaer

M h^e l

xxij jaer

aus de vanden.

Henricus van vanden domproeft van colen was die xxxviij biscop van utrecht xxij jaer lanck dese biscop was een boech ghebooren man ghestadich ende grootmoedich hi was altoes forhuoudich hoe hij der heyligher kercken saken verhoghen mocht ende verbeteren En mede dat weerlike recht pynde hi hem mit groter duecht te kerchten. Dese biscop had grote vicio ri ouer sijn vanden En vanden geuanghen ende vanden roue van ghelre so wort hij soe rijck dat hi dede tymmeren dat Casteel van vredenland te ghens den aenloop des heren van Aemstel ende der onghesoesamen des stichtes.

Inden jaer ons heren M h^e lxxvij op die anderde nonas in junio soe sterff dese eerfame vrome biscop ende hi wert mit groter weerdicheyt begrauen in die doemkerke tot utrecht die hi den eersten steen of leyde doemensse vā nywes vertimmerde Ende hi settede oeck eerst een versaminghe van vij canoniken tot steenwijck.

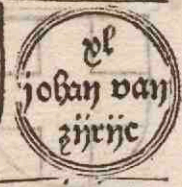
Iohannes greue van nassauwen was die xxxij biscop van vtrecht xxi jaer. lanck hi was vol na een weerlick man ende simpel. Dese biscop vant alle die caste-
len vol ghestopt van alle dingen diemen daer op behoeuede die sijn voervader mit
groter voersinnichydt teghen sijn vanden biwoenende wijselick beschermt had.

Inden jaer ons heren M^{ij} ende lxxxviij soe wert greue Florens van hollant
gheloden tot vtrecht tot eenen capittel te comen. Ende hi quam mit veel edelre lude
Want Johan van nassouwe die biscop die had xxi jaer elect off ghecoren biscop va
vtrecht gheweest als een leech man mit dispensaen vanden paeus. Ende en had
noch nye gheen confirmacie ghesadt. ende hi had dat casteel van vrede lant ver-
aenden heer van aemstel om een somme van gelde. En dat Casteel van montfoerd
had hi ver set om een somme van ghelde aen den heer van woerden des hem dat heel
bisdum beclaecht. Ende daer toe was dat bisdom verladen mit groten seult teghen
veel woekenaers. Waer om die ghemeen ecclesie screef den armen staet des bisco-
p van vtrecht aenden paeus ende haden hem jnnichlick om enen die Johan hiet van zij-
rijck ende ouermits des paeus moghent hope so is Johan van nassouwen of gheset
vane bisdom. Ende Johan

M^{ij} lxxijM^{ij} lxxxviij

1288

van zijrijck is gheordniert
die pl biscop van vtrecht.

xxi jaer

ix jaer

Inden jaer ons heren M^{ij} lxxxix op sinte gregorius dach
was tuerrecht een grote brande
dieme hiet wijskens brant doe
verbrade sinte peters kerck sin-
te janss kerck buerkerck die
murebroeder kerck ende sinte
katharine kerck mit dat meeste
deel vander stadt.

Jan van zijrijck was die pl biscop
van vtrecht ix jaer lanck.

Inden jaer M^{ij} xcviij is biscop Johan
van zijrijck off gheset van dat bisdom van v-
trecht ouermits den paeus ende is ghemaect
biscop tot toplosen. Ende willam van meech-
elen is ghecoren biscop tot vtrecht.

Willam van mechelen was die yli biscop van vtrecht v. jaer lanc. **H**ij plaech int hof te wonen te wesen hi vant dat bisdom seer verladen ende ghebonden mit menigher hande warringhe daer hi seer om arke yde in goeden staet weder te brengen. Want inden eersten besat hi dat casteel tot muden dat hi also seer quetste mit alre hande instrumenten dat direct van haerlem die daer casteleyn op was begheerde dat hijt hem op gheuen mocht ende in gheuanghenisse te gaen behouden sijns lijfs. **E**n dat casteel vry te leueren.

Op een tijt sat dese biscop op een snel peert. **E**nde reet dat hollantse heer doer een werff ende anderwerff dat sijn vanden waren. ende alle die luden ontsaghen hem te slaen ghelijck horen gheesteliken vader. **M**er dese biscop die noch derde werf dat hollantse volck doer rijden woude wert gheworpen van sinen peerde en wert doot gheslaghen van sinen ongheschoersam kinderen inden jaer **M. iij.** ende een op sinte martijns dach translacio. **E**nde des biscops dode lichaem wert gheuoert van den hospitaliers in sinte katherinen kerck ter tijt toe datmen mit behoerliker wtuaert broecht inden domkerck ende wert daer begrauen.

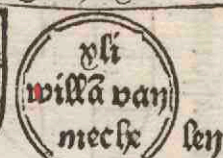
Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

m. cc. xvi

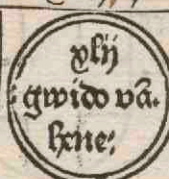
M. iij. xvi

v jaer

m. cc. xvi

M. iij. xvi

xvi jaer

gouwen

Gwido van henegouwen ende van hollant was die yli biscop van vtrecht xvi jaer lanc. **E**nde nae biscops willems doot so qu greue johan van henegouwen wt zeelant ende lade der ecclesien van vtrecht om ghyen sine broeder die treforier tot ludick was. **S**ommighe vanden canonike toren ghyen den selue treforier. **E**nde sommighe coren Rodolph van waldeck den domproest van vtrecht. **E**nde also geringhe als gwido ghecoren was so voer dese welsover ysel. **D**esen ghyen broeders waren boesaert biscop van ments johan biscop van camerijck johan greue van hollant. **F**lorens prince van morianen. **E**nde mit deser heren machtigher hulpe so heeft gwido voerseuen sijn vanden onderdich ghemaect ende berichte dat bisdom voert mit groter vreden.

Dese biscop wert haestich sieck en sterf op die iij kalende van junius int jaer **M. iij.** xvij. **S**ijn lichaem wert geuoert tu vtrecht daert mit wenender wtuaert te eerden ghebroecht wert.

Dese biscop had ghetymmere dullenburch ende stoutenkerch. **E**n betaelde te wonen xiiij dukaten die sijn voersaet daer sculdich gebleuen was.

In Fredericus van sprick proest van sinte peters tutchrecht was die xliij biscof vā
vtrecht iij jaer lanc. Dese biscof wert gheconsacriert inden hof te wmen. Ende
was seer belast van sijn selfs scult. Al vant hi dat bisdom herde rijck hi wort arm
in corter tijt. Waer om hi luttel gheacht was van sinen vrienden.

Inden jaer ons heren **M** iij^e ende xxij op die
vij kalende van Augusto so sterff dese eer same bis
cop fredericq ter hofst vander Artike. Ende sijn lie
baem wert gheuoert tot vtrecht ende wert daer mit
groter meer dickeyt begraue in die doemkerck.

Inden jaer ons heren **M** ccc xxij opter heyligher sancte
dach johannes ende pauwels te midzomer so wort die eers
te steen gheset van sinte marthins toern tutchrecht. En daer
na inden jaer van lxxxij so wert dat cruce mitten weder hie
daer op gheset.

M iij^e xxij

rijck

ij jaer

Inden jaer ons heren **M** iij^e xxij inden maent van julius so braken die Rhys
dijcken in. ende dat water ver hief so groot dat inden sticht van vtrecht. Ende in die
beslusecap van rijnsant vanden groten water alle dat ghesaeyde loern inden velde
ver dreeff en ver quijnde. Waer om greue willem van hollant hadt der ecclesie cloes
teren ende stede lude van vtrecht dat si den rijndijck mit bescreue vromerden also
vast maken soude dat die lude in hollant ghenen schade liden en mochten vand vloet
in gheene manieren.

Inden jaer ons heren **M** iij^e ende xxx opten xxvij dach in julio omtrent ves
per tijt was groot Eclipsis des sonnes.

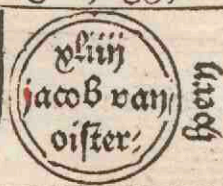
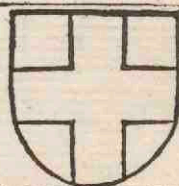
Jacob van oisterhoerne doemdelē tutrecht was die ylijū biscof van vtrecht
 ij maenden lancē. Ende als biscof frederick ghestoruen was so quam gēue willa
 van hollant tot vtrecht. Die biscof iacob van suden die wjbiscof was van vtrecht
 datmen hem woude kiesen. Waer om dat capittel in twee ghedeylt was ende dat
 meeste deel cozen iacob van oisterhoern. Die wjbiscof iacob van suden vernam
 dat wel. dat alle die prelatten hem teghens waren. ende hi teghens iacob van ois
 terhoern mit ghenen recht vorderen en mocht. Ende iacob van oisterhoern bijder
 confirmatie heinrics des eertse biscof van colen wert ghemaect biscof tutrecht.
 Mer hi was nijt confirmiert vanden paeus. Ende als dit ghedaen is so begheerde
 die biscof van suden noch te wesen biscof van vtrecht. Want hi sach dat die bis
 cop van oisterhoern crancē wert van siecten diemen nijt ghenesen en mochte daer
 om vercrech hij aenden paeus dat hij dat bisdom van vtrecht verhielde toe sijner
 camer om ten eersten datet open waer so hoeyte hi ouermies hulpe van weerlikē
 heren dat hi dat bisdom soude vercrighen. Jacob van oisterhoern was een man
 van eerliken zeden hij sterff int seluer jaer op die yij kalende van october en wert
 tutrecht inden doem mit groter weerdieheyt begrauen.

Anno dñi

M iij^e xxij

M iij^e xxij

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

ij maenden

xxij jaer

Johannes van dieft domproest van came
 rijck was die ylo biscof van vtrecht xxij jaer lancē. Ende als biscof iacob van
 oisterhoern ghestoruen was soe koren die capitulaers ghesamenlick Jacob van
 bronchorst proest van oude munster tot vtrecht die alte hant dat bisdom begon
 te te berichten. Mer hi en crech die confirmatie vanden paeus nijt.

Ende als die hertoech van brabant ende greue willam van hollant ende greue
 reynolt van ghelre dat vernamen so seyn den si boden inden wemfchen hof en bedē
 sonderling voer iohan van dieft den domproest van Camerijck datmen hem ver
 sien woude mitte bisdom van vtrecht. Want die paeus had dat bisdom van vtrecht
 tot sijner camer ghehouden. Die paeus Johan die xxij also ghenoeit om deser
 heren bedē wil voerseyt so gaff hi iohan van dieft dat open bisdom dat vanden
 uen paeus op ghehouden was mit onrecht. almen seyt wāt iacob van bronchorst
 recht Elect ende gheemeenlick ghestoren was. Ende aldus is iohan van dieft inden
 hof te wem gheconsecrert. Ende hi haestede hem tot sinen lande ende versamēde
 alte scone ridderscap ende quam sedelijcken in die siade ende is inden stoel gheset.

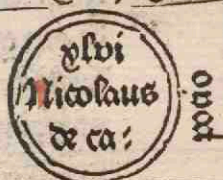
Inden jaer ons heren **M** iij^e. ende xxxi was die grote tafel wende ende tornep
tot verrecht op sinte katherinen velt.

Inden jaer ons heren **M** iij^e xxxiij in die maent van nouember op sinte **C**la
mens dach verhieff dat zee water also hoeh dattet ouer alle dijcken ghinc. soe gro
ten storm waf van wijnde van donre van blixem **A**ls dat veel luden ende keesten
verdrencen ende veel dorpen verghinghen bider zee in vlaenderen in hollant in zee
lant ende vrieslant.

Inden jaer **M** iij^e. xli op die kalendas van iulius so sterff dese biscop Johan
van dieft **E**nde hi wert mit meer diecheyt begrauen tutrecht in die doemkerck ende
hi en heeft nijt veel ghedaen dat segghins waert was Want hi versettede dat **C**as
teel te vredelant mitten dorpen die daer hij segghen aenden greue van hollant ende
gaf hem toe enen onder pande. ende dat **C**asteel ten volkenhoe versettede hi aenden
greue van ghelre mitten lande van ouer ysel om een somme van ghelde **E**n hij sette
vi mombers int sticht van verrecht diet lant mit luttel duechden berichten **M**er de
se biscop stichtede ende prouede yij canoniken toe **A**merfoort. ende hij creech die
greeschap van diepenhem weder aent sticht mit hulpe vander ecclesie.

M iij^e xli

Nicolaus van Capocien was een
Edel comeyn **E**n was die xlvj bis
top van verrecht een jaer **E**n als bis
top jan ghestoruen was so had greff
willam van hollant voer heer johan

een jaer

van **A**rckel **C**anonick inden doem tutrecht. ende greff **R**eynolt van ghelre lade
voer johan van bronchorst proest van oude munster tutrecht Waer om ee deel va
den **C**apittelaers koren heer jan van **A**rckel **E**nde een ander deel kore heer johan
van bronchorst **M**er die paeus benedictus sette beyde aff ende gaff desen nicolaus
de capocio dat bisdom want hi die gemeen saken inden hof te romen plach te verho
ren **M**er dese selue nicolaus gaff dat bisdom weder ouer inder consistorien van ro
men openbaerlick Want hi unam bi sinen officiael die hi inden sticht van verrecht
gheseynt hadde **A**ls dat gheen officiael recht en mochte doen van hoghen sake dan
die biscop selue **E**nde hier om die paeus gaff doe dat bisdom van verrecht enen ede
len man en een wijs man **H**eer johan van **A**rckel die doe int hof van romen was
Ende hi wert daer int hof van romen ghconsacriert bi heren gentelijn cardinael
ende biscop van albanen. ende dit geschiede int jaer ons heren **M** iij^e xliij op sinte
marcus dach. ende biscop johan die haeste hem doe tot sinen lande **E**nde wert mit
groter eyen inden stoel gheset.

Iohannes van Arckel was die ylvij Biscop vā vtrecht xvij jaer Dese Biscop vant dat bisdom seer verladen mit gwoter scout Ende vant verset al dat land van ouer ysel sonder Campen ende mede waren verset alle die sloten aen dese sijde der yselen En inden eersten jaer lossede hi dat Casteel tot stoutenberch dat heer aerne van yselsteyn onder had ende gaff daer voer iij^m ende viij^e pont Ende inden seluen jaer lossede hi dat casteel ter horst dat heer hulkert schenc onder had voer xi^m pont.

Inden jaer ons heren **M**ccc xlv wet Biscop jan van Arckel wt sinen lande te sparen in een stadt daer mē hem nijt en kende Ende hi beual heer wbbrecht sinen broeder dat sticht van vtrecht te bewaren.

Inden jaer **M**ccc xlvij soe was greue willam van hollant derde werff ghescomen wt prusen daer hi mitten duutschen heren teghen die heyden ghestreden had En hi versamende een vromen ridder scap ende veel edel volcs ende ander volck mede d' hē die oestvriesen mede bestrijden woude Ende als die greue alle ding bereypt had die totter heeruaert behoeflick waren so ontfeyde hi die stadt van vtrecht om ydel woerde willen ende besaten die stadt al om Ende mede waren daer voer die heren die

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

M iij^e yli

xvij jaer

des Biscops mans waren en sonneinden sticht gheseten en ontfeyden die stadt van vtrecht mede om greue willams will voer seuen want hē seyde dat hi den Biscop nijt en teech Mer die hē misdaden hadden waren dese heren heer ot van arckel des Biscops broed heer sweer heer vā abcou

de en sijn soen heer aerne van yselsteyn heer johan burchgraue van montfoert heer henrick heer van vpanen heer ghysbert van sterckenborch heer jan van broechusen heer eerst van vuluen ende heer vnderic vten ham Ende greue willam had mē hem enen hertoech yij greuen hē kanwedsen xvij^e ridders Ende ander half hondert dusent ghewapent ende quam daer voer op sinte Odulphus auont ende hē rechte op yij magneten ende menigherhande instrumenten Ende die borghers die weerden hem manlick teghen hoer vanden Ende als heer wbbrecht vernam dat greef willam van hollant die stadt van vtrecht ontfeyt hadde quam hi binnen der stadt ende ontfeyt den Biscop sinen broeder Ende binnen desen tijden quam greue willam van hollant in eenre doncker nacht vol na aen die stadt al heymelicken te besoecken die diepten vander grafen eer hē hem onder wonde die stadt te beelimen En opter stadt muren stonden veel scutten die dat voersaghen spannedē hoer hoghen en schoten alle gader telfens so dat greue willam daer gheschoten weret mit eē pijl in sijn voet Die greue als hi ghewont was wert hi gheleyt in sijn tent

I haestelick van daen

Ende Biscop iohan quam in sijn stadt Ende hi sprack mitten heer van kemont die greue willams oem was Ende maecten een soen in deser manieren Als dat v^e bor ghes quamen oetmoedeliken vter stadt voer des greues tente en daelde voer hem neder op horen kinyen ende haden om vergiffenisse ende voert tot horen twee seg ghen. ende maecten ene vrede duerende tot sinte martijns dach toe in die winter Ende binnen dese vrede souden si hoer segghen wt segghen ende dat segghen vercla ren dat nijt en gheschiede oûmits dat die greue willam voer in oest vrieslant daer hi doot bleeff binnen deser tijt Ende die greef ruunde vander stadt op sinte maria magdalenen auont Waer om men noch alle jaer des anderen daghes na sinte ma rien magdalenen dach generael processie mitten heylighen sacrament en veel weerz dich heylighdoms buten al om die stadt draghet mit solemnyteyt ende mit sanghe loue dat god die stadt behoede ende voert behoede moet voer allen plaghen Ende als greue willam vand stadt ghetoghen was daer na so toech hi mit groter machte op die vriesen daer hi mit menighe edel man verslaghen wert dat groet scade was

Inden jaer M ccc ende xlvj opten xiiij dach in februario ouer dwech biscop ian mit sijn lande ende stede van ouerysel dat si hem hulpe deden mit ghelde daer hij elant van ouerysel mede lossede dat biscop iohan vā dieft in voer tijden den greue van ghelre te pande had gheset Ende gaff daer voer lx^m. gulden rael Ende lossede die Brieney.

Inden jaer ons heren M iij^e lxij in Januario op sinte marcellus dach waft een alte grote storm van wijnde die alte grote scade dede Want hij dede veel husen ned vallen ende kercken en toernen Ende veel luden verdrencten die bi der zee woen den ende gheseten waren bi den reuiern ende veel scepen verdoruen mede so dat nie ment en had horen segghen van alfulcken storm.

Inden jaer ons heren M iij^e lxij opten xiiij dach in April die pæus vrbang die vijfte alsoe ghenoeemt die versettede den biscop Engibert vander mere van ar diek tot colen Ende biscop iohan van Arckel versette hij van vtrecht tot ludick Ende biscop iohan van verrenberch versette hi van monster tot vtrecht Ende de se goede biscop iohan van arckel die had dat bisdom van vtrecht kerche xiiij iacer lanc mit groten arbeide mit groten oerloge en mit groter sorgen eer hij des stichtes sloen ende landen vrede vander groter scout die biscop iohan van dieft al verset hadde.

Iohannes van verrenborch die eerst biscop tot munster was die was die
 xlviii biscop van utrecht vñ jaer lanc hi wert eerlick en ontfanghen tot utrecht
 opten viij dach in september ende in sinen stoel gheset hi vant alle sijn amten ende
 sloten vry ende commerloes Dese biscop was een vreedsam man ende hij maecte
 gheen oerloghe daer hi dat sticht mede belaste. Daer na inden jaer van lxxv waren
 luden gheseten inden sticht van munster die desen biscop ontfeyt hadden Als die
 van veel ende die van broechusen ende deden seade inden lande van ouerysel waer
 om die biscop versamende wel viij^e ridders ende knapen En wet in die meymaect
 in vyander lane ende lach daer. ij. nacht ende ij. daghen ende verbrande daer veel
 van sijnre vyanden husen ende scoerden hoer come also dat hi mit dier wyse te goe
 de bescheyde quam.

Int jaer M^{ij} lxxviii wert dese biscop van sijn vyanden gheuanghen te goet
 in die stede van enen gheseten houdenberch mit sijn ghesellen Ende die biscop wert
 daer na ghecoft en xviij^m ouder schilden ende mit deser ongheual quam dat bisdom
 weder in groter scout.

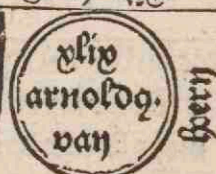
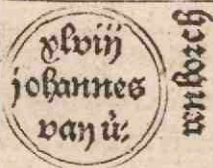
Int jaer M^{ij} ccc lxxviii so storuen inder stadt van utrecht xij^m menschen.

Anno dñi

M^{ij} lxxviii

M^{ij} lxxi

Biscopen
van utrecht

Regierden

vñ jaer

vñ jaer

Int jaer des k. M^{ij} lxxi
 op sinte ians auont te midzo
 mer so sterf die Eersaē biscop
 ian van verrenborch inder stat
 van utrecht ende hi sterft haef
 telick so datmen nijt veel van
 sijnre siecke en wist veel luden
 meenden dat hi vergeue were
 Ende hi wert eerlick begraue
 in die Doemkerck tutrecht.

Inden jaer ons heren M.
 ij. lxxij. op sinte odulphus
 nacht was een grote brand tu
 trecht daer ubrande omerent
 iij^e husen alsme seyde.

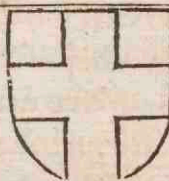
Arnouldus des heren soen van hoern was die
 xlvij biscop van utrecht vñ jaer lanc Ende als
 biscop ian van verrenborch begraue was doe sto
 ren een deel vanden capitularen tot enen biscop
 z weder vter lo dompro est van utrecht die vol na
 een weerlick man was want hi en conde singen
 off lesen En een deel vaden capitulaers en wou
 dens nijt hebben Ende als die paeus vrhang die
 vijfte vernam dat si tweedrachtich waren so gaf
 hi dat bisdom ee edel gheboze man gheseten aerne
 van hoern die op die tijt int hof van romen was
 Ende als hi ver sien was mit desen bisdom haeste
 hij hen tot sinen lande ende quam tutrecht herde
 feestelick ende wert in sijn stoel gheset op sinte
 michiels dach int iaer M^{ij} ccc lxxi.

Inden jaer ons heren **M**ccc lxxviij opten eersten dach vā julius ruste jan van arkel die biscop tot ludpelt. En wert van ludpelt gheuoert tot vtrecht daer hi in voer en den biscop had gheweest en weter bequē i die domkerck mit betaemliker een en wtuaert. En als biscop jan vā arkel begraue was begheerden die capittel laers vā ludpelt. Aert vā hoerne den biscop vā vtrecht tot een biscop. Die paus urbanus die vi also ghenoecht volbrocht hoer begheerten en versette biscop aert van vtrecht tot ludpelt. En versette den biscop florens van weuelichouen vā munster tot vtrecht. Mer dese biscop aert die beyden bisdommen gheern behouden had en node vten sticht van vtrecht scheyde hi en had te minsten die renten gheschade van den voerseiden stichte. Keerde den biscop florens die dat bisdom van munster goedtliken sinen nacomelinghe gheruunt hadde vten bisdom van vtrecht mitten heer van abcoude mitten heer vā vyanen en mit anderen ridders en knapen die vā dier parthe waren dat hi int bisdom van vtrecht nijt comen en mochte. Mer die heer van arkel en die heer van pelssteyn sterckeden biscop florens dat hi int besit quam van den bisdom van vtrecht. Ende want dese biscop florens aldus ghekeert wert wt sinen bisdom omtrent een jaer lanc. so quam hi doch ten lesten binnen vtrecht.

M iij^e lxxviij

mit groter solemmitēte van baenroeden ridders ende knapen die mit hem quamen daer hi harde cerlike ende betaemlike ontfanghen wert. En in sinen stoel gheset nader ouder manieren int jaer ons heren **M**ccc lxxix op sinte willibroerduus dach. Dese florens voerseide was die .l. biscop binne vtrecht. hi was een out man doe hi tot vtrecht quam. Ende was beyde wijs en wiet van rade dat hi mit sinen wercken bewijde.

L.
Florens vā
weue
vrij jaer

Int jaer ons heren **M**ccc xcij op sinte ambrosius dach als op die ande no: was van aprilte dat was die goede vredech dier wijle datment heyligh ambocht in der kercken dede ruste biscop florens in onsen here in een stede ouerpsel hiet herden: kerch na dat hi dat bisdom van vtrecht xij jaer en vijff maenden wijslick en eerlike hadde berecht nochtans dat hem alle die meeste vanden stichte teghens waren. En hi wert van daen gheuoert tot vtrecht en wert daer begraue in die domkerck int choer voer dat hoghe outaer herde eerfamelike mit groter wenen vā sinen vrienten. Dese biscop florens dede veel duechden inden stichte want hi liet alle sijn sloce en ambochten des stichts van vtrecht sinen nacomelingen vry en commerloes wel bewaert mit prouande ende van allen saken die daer op behoeflick waren. Ende hi liet dat ghemeeen sticht in groten vreden.

Fredericus des greuen soen van blanckenhem was eerst biscop tot straesborch en hi was die .li. biscop tot utrecht xxx jaer lanck Ende als biscop florens ghe-
storuen was so quam hertoch aelbrecht van hollant en hat voer heer wdgier van
bronchorst datmen hem kieser woude Ende hertoch willam va ghelre die quam en
hat voer biscop frederick van blanckenhem die biscop tot straesborch was. Mer
dat meere deel vander ecclesie cozen biscop frederick van straesborch ende hi quam
tot utrecht en wert daer eerlic ontfanghen vanden prelaten en vanden niderfchap
en vander stadt van utrecht en van allen den anderen steden.

Inden jaer ons heren Mccc en xcv vernam biscop frederic dattet alinghe lant
van drenthe mitter stede en borch van coevoerden in voertijts verset was voer een
seker somme van ghelde Die een die van coevoerden hiet den sticht daer op geleent
had en soude daer heer off wesen ter tijt toe dat hi sijn ghelt weder hadde en anders
en had hi gheen recht tot coevoerden Dese biscop frederick dede die brieuen soeken
also dat dien properen principael brieff wert gheuonden Ende die brieff hiet pro-
perlijck in tot allen tijden wanneer dat sticht die van coevoerden sijn ghelt weder

Anno dñi

Biscoppen
van utrecht

Regierden

gauen dat hi dan willichlick ende goedertierlic die
stede mitter borch van coevoerden En alle dat lant
weder rumen en ouergheuen soude den biscop van
utrecht ind tijt want hi anders aen coeverden niet
en hadde dan als een casteleyn inden naem vanden
heer ter tijt toe dat hi sijn ghelt weder hadde en niet

langher. Biscop frederick die dede veruolghen aen die van coevoerden mitten brie-
ue en mitten ghelde om hem te betalen en was daer mede ouerhodich Mer die van
coevoerden en wouts niet rumen noch ouergheuen Ende doet die biscop mit gun-
sten niet ouer crighen en mocht. doe toech die biscop mit machten en besat die stede
en die borch al om en bleeff daer voer legghen mit ontwonden bannieren En des
joncheren maghen va coevoerden als ghijfker van bronchorst heer van borckel en
ghijfker van bronchorst soen tot katenborch en meer and worden des biscops op-
anden en veruolghede aen hertoch willam van ghelre om helpe Die hertoch hadde
gheern tot dedinghe ghebrocht Mer die biscop en woude aen gheen dedinghe hi en
woude coeuoerden hebben dat hem mit gods recht toebehoerde Doe wert hertoch wil-
lam toernich en dede den biscop op segghen sijn leen dat hi van hem hiele Ende man-
scap en vrienfchap die si te samen ghesadt hadden.

Die biscop beriet hem mit die heren die bi hem laghen als die heer van brederode die heer van abcoude die heer van vpanen die borchgreue van montfoerde heer jan van reness ende veel ander ridders en knechten Ende berieden hem also dat si daer wouden legghen en verachten wes hem quaem Ende waert dat die hertoch van ghelre quaem so soude die stadt vā vtrecht en van amerlfoert ter stont in die velue trecken om die te verderuen Ende doe die opten huse van coewoerden gheen ontfet en vernamen gauen si den biscop borch en stede op behouden hoer lijf en goet dat si daer op hadden.

Int jaer M cccc en een omtrent sinte jacobes dach toech biscop frederick mit si nen ridders en steden voer groningen drie weken lanck aen die drenth syde ende daer na wertet ghedemint.

Int jaer M ccc xvi omtrent sinte jacobes dach belach biscop frederic mit die stadt vā vtrecht dat sloot te rypensteyn en wonnet en worpent te gronde toe off.

Int jaer M cccc en viijf twee daghe voer sinte lucien dach wert den biscop dat huus te euersteyn op ghegheuen behoudelick hoer lijf en goet die daer op waren en dat huus wert ter stont ghebarnt en ten gronde toe off ghebroken.

Inden seluen jaer des dages voer sinte thomas auont wert hertoch willam vā holland dat huus en stede vā haghesteyn op gegeuen behoudelick hoer lijf en voert in des hertoghen ghenade te gaen Ende ter stont so wert dat huus en stede aen gheficken mit brande en daer na te gronde toe off ghebroken Ende biscop frederic mit de ecclesie vā vtrecht brocht hertoch willam betoen hoe dat haghesteyn en haestwiche der kercke van vtrecht toekehoerde en van outs altoes toekehoert had. en hertoch willam liet hem houden en bliuen aen den sichte.

Int jaer M cccc xxi op sinte martijns auont wert wageningen ghewonnen.

Int jaer M cccc xxij brocht heer zweder van tulenborch die domproest sinte adriaens hoefs tot vtrecht inden doem dat sinte marien weerde int cloester menich jaer gherust hadde wantment int cloester nijt veel eeren en dede.

Int jaer M cccc xxij op sinte victoers auont starff die edel vorst biscop frederick van blanchenhem na dat hi bi xxx jaren dat ghesicht van vtrecht vromelick en eerlick gheregiert hadde.

Doe biscop frederick saligher ghedachten ghestoruen was doe deden veel vorsten en heren arkeiden en bidden elck voer sijn maghe en vrienden Die biscop vā colen hat voer jonckher waltauen van muerse sinen broeder Die biscop vā ludgk voer den proest van alken die soen tot bueren was Die biscop vā munster voer jonckher aelbert vander hoey daer hi oem off was Die hertoch vanden kerch voer jonckher gherijt van cleue Die hertoch van cleue voer jonckher weloff van diephout sinen neve Ende meer ander heren elck hat om die sijn.

Ende doe elck sijn bedde ghedaen hadde so nam die ecclesie hoer beraet. en die ecclesie dat ridder scap ende die hoef steden berieden hem elck bi hem seluen om dat best te prueuen tot des ghestichtes behoef. En daer worden heymelic eerbaer personen op een corte om wt gheseynt om na sijn ghestant te vernemen in allen landen off plaetzen daermen wist dat hi meest vertiert off meest regiment ghesat had en vernamen soe van sijnre wijsheyt en wijsheyt. Als dattet ridder scap va ouerpsel en seff die ouerste steden. als vtrecht deuenter campen swolle amersfoort en groningen ouer droeghen en baden de ecclesie dat si kiesden wouden den jonckheer weloff van diephout wael si ghenen beteren off nutter en wisten tot des ghestichtes behoef na dat die landen gheseghen waren.

Item die dach vanden hoer wert gheseyt des daghes voer sinte martijns auont en die vijf gods husen ghinghen te capittel en koren so dat jonckheer waltrauen van muerse had stemmen Die domproest heer zweder van culenborch had stemmen ende meer ander Mer jonckheer weloff had verre die meeste stemmen. aldus had hi den hoer voer allen En men riep daer inden doem voert choer want dogael off dat jonckheer weloff van diephout ghecoren was tot enen biscoop van vtrecht. en hi was mit ten hertoch van cleeff op die tijt inder stede en hi wert ghesaelt vanden prelaten en installeert en in des biscoops stoel gheset en men sancte Te deum laudamus en dede al als men pleecht te doen als een nywe biscoop daer ghecoren is.

Item onlanghe hier na seyn de biscoop weloff aen den paeus om die confirmacie te hebben daer die paeus martijn veel beraets op nam dattet vertoech En oeck had dese nywe biscoop veel weder saken want die paeus gaff den biscoop van spier een prouisi op dat bisdom van vtrecht Ende gaff hem dat bisdom leuen den hoer die die van diephout hadde.

Die vier steden van ouerpsel Als deuenter campen zwol en groningen mitten ridder scap van ouerpsel hebben horen nywen ghecoren heer gheset in alden sloten en renten des ghestichtes dat ouerpsel leyt.

Item doe die biscoop van spier vernam dat die van diephout dat beste deel vanden renten en sloten van ouerpsel int besitt off was doe en woude hi dat bisdom van spier niet ouer gheuen en comen tutrecht op auentuer. ende wert mitten domproest heer zweder van culenborch eens om die domproesteyt en ander dinghen. en hi half heer zwed van culenborch aen den paeus dat die paeus heer zwed den domproest die prouisi vanden bisdom gaff daer die van diephout teghen dede appellieren.

Heer zweder va culenborch doe hem die paeus ver sien had mitten bisdom pijnde hem te wonen te schickten mit ghelde om die brieuen te hebben vande prouisi vanden bisdom die hi creech en dede se tutrecht lesen.

Dat sicht van ouerpsel alle dat ridder scap en steden en dat alinghe lant sonde een hiet wouter va conuorden die bleuen al bi horen nywen ghecoren heer en ouer

Anno dñ

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

doeghen ghemeenlick op die appellacie die teghen zwederus brieuen vā aulenborch
ghedaen wort daer op voert te varen ende daer bi te bliuen ter tijt toe dat die postu
laet mitten vtersten recht daer wt ghewonnen wort Mer heer zwed vā aulenborch
creech mit vrienden hulp dat huus ter horst in En cortz daer na wert hi tot amers
foort en tot wenen in ghelaten.

Zwederus van aulenborch die domproest tutrecht eerst was die was die hi bis
cop vā vtrecht viij jaer lanc. Mer hi en was mer y maenden gheweldich heer vā
den lande Ende int jaer ons heren M cccc xxxv op een dijnisdach binnen die octaue
van onser lieuer vrouwen dach assumptio quam dese nywe Biscop heer zweder vā
aulenborch tot vtrecht in mit sinen vrienden seer eerlick daer hi seer eerlick en gro
telick ontfanghen wert vā der ecclesie en d stadt vā vtrecht en in des Biscops stoel
gheset En daer swoer hi en bezeghelde den lants brieff en der ecclesie en d stadt en
al dat sticht in sinen rechten en vrphyept en priuilegien te houden en te laten alsi ghe
woenlick was. **I**tem opten seluen dach was ind stadt een groot oploep so dat
die borgher meyster kernt preus in syn bed doot ghelaghen wert En sochten meer
luden om doot te slaen en bedreue groten homoet En wat dat op die dach gheschiet

M iij^e xxviij was ind stadt dat nam die Biscop alte samen op hem

aulenborch

dat onwyselick ghesproken was vā een eerbaer Biscop
wāt daer veel yamers en forsen op die dach geschiede

viij jaer

Dese Biscop dede bannen jonc heer weloff van diep
hout mitten gansen ouersticht ende die mit hem hiel

den want hi dat heel ouersticht van ouerspels in had en si en vraccheden daer nijt na
want si procedierden alijt op hoer appellacie.

Int jaer M cccc xxxvi opten pinxster auont omtrent middach quam heer jan
van reness van rynouwen die mede wt der stadt ghehouden wert ende quam in mit
viij peerden ghewapent en wet opter plaetze en nam die in en syn vrienden die op
hem waerden Als die heer van bueren en meer ander vlus bi hem en begrepen die
plaets Die ghene die hem wt der stadt ghehouden hadden eweghen der stadt bannier
en begrepen weder borgher brugge ende gheboden den volcke dat si bi hem quamen.
Doe heer jan dat vernam tradt hi mit sinen hoep tot hem totter brugge wert. als
hi bi der brugghen quam lieten si die bannier vallen ende ghinghen lopen Heer jan
streeck weder mit sinen hope opter plaetze mitten banniere en die ander vielen ouer
die muer en som weter verstenken Ende die ghecreghen worden deden oer vede dat
si ngement en souden misdoen en men liefe vter stadt Ende achter die tijt voert so
en quam Biscop zweder nijt weder inder stadt van vtrecht.

Anno dñi

Biscopen
van vtrecht

Regierden

Daer na deden die van vtrecht generael capittel legghen om grote beclachten
en punten diemen opten biscop te segghen hadde **E**nde wert in ghedaecht te capittel
te comen nae den rechte en ghewoente der kercken van vtrecht alsmen enen biscop
pleech te veruolghen om hem te verantwoerden **D**ie biscop seynde brieuen aenden
capittel ende screef dat hi van angt sijns lijfs nijt comen en dorst **M**er hi begheerde
gheluy mit die hi mede brocht hi woude comen en verantwoerden hem **H**em wert
een vry gheluy of gheluyt mitter stadt cloek mit hondt peerden en die hi mede brochte
voer sijn huusghesin **E**nde die biscop en quam noch nijt ter ander manninghen en
daer wert op veruolcht **E**nde ter derder manninghe oeck nijt en quam en ter vierd
ouer recht **D**oe wert hi gheuer daecht gheeyft en ghewepen een werff ander werff
derde werff en vierde werff na wtvisinghe hoers rechte en priuilegien ende hoers
kantsbriefts die die biscop bezeghelt en ghesworen had te houden **E**nde doe ghinghen
die drie staten doe hi aldus ouer hovich was des generael capittels **E**n deden alle
rechten gheestelick en weerlick die hem toe behoerden neder legghen en dat nyemiet
voer hem te recht staen soude eer hi quaem en dede dat hi sculdich waer te doen **D**ie
toernde den biscop seer **E**n hi brocht den heer van egmont en des stichts vanden
in amersfoort ende veel ghelwes **E**nde hi arkeyde om renen oeck mitten ghelweschen
in te crighen **D**oe saghen die van vtrecht dattet meer ghelwen most en veremichden
mitten sticht van ouerysel jonckheer weloff van diephout die eerst ghecoren en ghe
postuleert wert en adheerden sijn appellatie en beloefden dien ten eynde totter lester
sentencie toe wt helpen te dragen **E**nde namen hem tot enen momber en beselmer
En hi quam tot vtrecht int jaer **M**cccc en xxi en wert in des biscops hoff ghe
set **D**ie ghelwes hadden binnen amersfoort twee blochusen ghemaect om die stadt
mede ons te houden **M**er int seluer jaer omtrent alre heylighen toech die postulaet
mitter stadt van vtrecht en quam in amersfoerde mit hulpe vanden borgheren ende
wan die blochusen daer die ghelwes op waren stormender hant **E**nde daer wert op
gheuanghen jonckheer peter van aulenborch jan van ack open gosen van vander
dirck van wyte en meer goeder lude omtrent ij man.

Als biscop zweder voer den paeus **E**ugenius wt sijn biscop ghewonnen was
ouermits grote beclachte en ouertredinghe des stichts priuilegien die hi hem bezeg
ghelt en ghesworen had so en hield biscop zweder vanden paeus **E**ugenius nijt en
behalp hem mitten consilium dat te basel was.

Die paeus Eugenius gaff den voerscreuen postulaet heer Roeloff van diephout dat bisdom van utrecht en gaff hem die confirmacie vanden bisdom Ende hi wert biscop ghewijt ende consacreert te vollenho opt sloot van keueel des paeus daer bi was die biscop van minden en die biscop van offenbrugghe en twee suffraganen biscoppen.

Ende biscop zweder bleeff int consilium ende hi starff daer vanden buick euel inden jaer ons heren M cccc en xxxiiij en wert tot basel begrauen.

Als biscop zweder ghestoruen was so vergaderde bi een heer peter passaert en mit hem x of xij canonicken die noch buten utrecht mitten biscop ghebleuen waren en die horen jonckheer waltrauen van muers des biscoeps broeder van colen tot een biscop tot utrecht Ende paeus felix van sauoege en dat consilium die gauen hem daer off die confirmacie Ende hi hield sinen heest stoel tot utrecht Ende alle die van sijner parchie waren in hollant in zeelant en in ghelre lant die hielden die gheselske jurisdictie mit hem menich jaer Mer hi en quam nye inden besitt vanden bisdom want biscop weloff was int besitt als biscop ende had die confirmacie vanden paeus Eugenius.

M iij^e xxxiiij

liij
Rodolphus van diephout.

xxi jaer

Rodolphus des greuen soen van diephout die domproest tot offenbrugghe en domheer tot colen eerst was en postulaet des bisdoms van utrecht eerst was Dese was die liij biscop van utrecht xxi jaer lanch.

Dese biscop weloff had inden eersten doe hi noch postulaet was veel vyanden want hi had paeus martijn teghens en den hertoch van bourgoengen mit dat meel te deel van hollant en van zeelant teghen en den hertoch van ghelre teghen ende den heer van culenborch en meer ander heren teghen Mer die hertoch van cleue was sijn vrient Ende mit allen desen heren die omtrent sijn sticht saten so wert hi versoent en wert goet vrient daer mede Ende hield sijn sticht langhe jaren sonder oerloghen ende wert een rijck ontfiende heer Hi verbeterde seer des ghestichts sloten Hi dede dat hof tutrecht schoen vertrimmen Ende dat huus ter horst en vollenho dede hi schoen verbeteren Hi dede dat huus te laghe van nywes trimmen.

Int jaer ons heren **M** cccc xli opten donredach van september so was tuerrecht een tornoy beropen op die nope daer ouer vinstich helmen ind haen waren dat die joncheer van gaesbeek beropen had.

Inden jaer ons heren **M** cccc xxix so was tuerrecht grote starffe.

Int jaer ons heren **M** cccc xlvij so creech Biscop weloff onmin mitter stadt vā vtrecht en hoe dattet langher stont hoet argher wert tusschen den Biscop en den ghe-
nen die vtrecht regierden. **E**nde inden jaer **M** cccc xliij op sinte blasius nachte
so had Biscop weloff mitten joncheer van montfoerde veel goeder mannen ghebeden
en mit die van amersfoerde en quamen wt amersfoerde inder nachte voer vtrecht
Ende tusschen die witte vrouwen poert en den plompen toern daer was hem heymel-
lick van binnen een gatt ghegrauen onder een boghe vander stadt muer **E**nde daer
waren veen scouwen buten der singhel al rede gheset die si inden graste schoten **E**nde
daer quamen si mede ouer die graste en crouen doe al lencken enen doer dat gatt en
quamen in die stadt en sloeghen doe die witte vrouwe poert op **E**nde daer quamen
die van amersfoerde in Biscop weloff mitten joncheer van montfoerde **E**nde doe si
al hoer volck int stadt hadden ghinghen si stoutelick doer den nope ter plaets wert
Ende riepen die sijs off en die weyde vry **E**nde als die van binnen vernamen dat
die Biscop binnen d stadt was so deden si die cloek slaen en deden welckes malcan-
deren op wecken en int herneff op die plaetze **E**nde als si hoerden dat die Biscop in
der stadt was en ter plaets wert quam so ginghen si hem teghen seer stoutelick op
die gansmarct en in die scouten steghe vergaderden si **E**nde die van binnen ghin-
ghen aen als lewen en smeten so vrselick dat sise wel iij of viij roeden achter wert
dwonghen **E**nde Biscop weloff wert ghequest in sijn been en was onder die voet en
die joncheer van montfoert mede **M**er doe quamen die van amersfoerde doer die
minrebroeder straet mit een nywe gherust en doe creghent die van binnen te quact
en hoer volck ondwep hem achter off en elck quam doe e wech so hi best mocht en
des Biscops volck creech die plaetze in. **E**nde daer worden doe ghequest dat si stor-
uen als johan van lichtenberch props soen borgher meyster en wetaert props ende
heynrick van massche **E**nde daer wert gheuanghen die joncheer van gaesbeek en
die gaff wijck en abcoude ouer den Biscop mit alden toebehoren des soude hi sijn le-
uen lancck daer heer off bliuen **E**nde hi had xij^m rijnsehguldens toe aen ghelde **E**n
daer wert gheuanghen die joncheer van seuenberghe mer die quam quijt mit sijn
oeruede **E**nde daer wert gheuanghen vredeick van reness van wuluen heer johans
kinder en die mosten den Biscop gheuen x dusent rijnse guldens **E**nde bouen dit
wert dat huus te rynouwen noch om gheworpen **E**nde daer wert gheuanghen ja-
cob props en hubert van pallaes en worden ter horst ghevoert en bracken wt ende

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

Quamen e wech Ende daer worden gheuanghen aernt van amernghen en heynric
jacobs soen en worden beyde op die plaetse den hals off gheshouden Ende daer wert
gheuanghen jacob van amernghen volpaert van amernghen johan van amern:
ghen jan wouman direct wouman jan van tiel direct aernts soen en meer and en
worden gheslatt en wt der stadt verdreuen Ende oeck worden wt der stadt verdre:
uen heer johan props die domdeken tuericht was en heer kernt props sijn broeder
johan van lichtenberch braem van lichtenberch philips van gronevelt adriaen va
nswen aelbert props vnderick vand massche heynrick va malsen gheint foect
weloff vten elswert direct van stekel ende noch meer ander goeder mannen Ende
alle hoer wijff en kinden worden meest al mede verdreuen ende gheslatt en somme
hoer goet ghenomen.

Daer na inden jaer van hysso was alte groot oerloghe inden sticht van munster
om enen biscop die die stadt van munster mitten meesten deel vanden sticht en een
deel vanden capittel wouden hebben heer ederich een greuen soen vander hoey En
daer viel mede toe die her toch van cleue en greue johan vander hoey en meer ander
Ende dat meere deel vanden capittel die koren heer waltrauen des greuen soen van
muers En daer vielen mede toe biscop direct van colen en biscop weloff va vtrecht
her toch aernt van gheke want heer waltrauen had die confirmacie vanden paeus.
Ende in desen tijden so was een cardinael en lagaet in desen neder landen ghecomen
en hiet Nicolaus de kusa om te reformieren somme vanden gheesteliken staet en al
le nonnen te besluten Ende dese cardinael die predicte tot colen tot vtrecht ende
tot veel steden selue Ende gaff oeck oflaet van allen sonden.

In desen tijden dat die oerloghe van munster was so was bi den cardinael een
contract ghemaect tusschen biscop weloff en heer waltrauen van muers den elect va
munster mit groter vrienſcapen alsoe als die van munster gheen van muersse tot
biscop hebben en wouden waert saecke dat men se becrachtighen mocht so soude bis:
cop waltrauen sijn electie en sijn biscop van munster ouer resignieren heer contraert
van diephout biscop welofs broeders soen die dompreest van offenbrugghe en

proeft van deunter was Ende des soude biscop waltrauen jaerlicx wt dat biscop
van munster hebben een seker somme Ende des soude hi noch hebben den penning
vande gheestelicheyt vanden crisdom tutecht Mer dat soude biscop weloff mede de
len Ende hier mede soude alle gheschellinghe van outs en van nywes tusschen biscop
weloff en biscop waltrauen te nijt wesen Ende die bewerff die cardinael kusa aen
den paeus dat hi bullen gaff vanden precare op heer waltrauen van muerse.

Ende biscop weloff nam dit oerloghe van munster so starck aen dattet hem soe
grote goet coste dat hi alle syns schatts quijt wert ende wert een arm heer Ende als
men dit voerscreuen precare vanden gheestelicheyt hebben woude Die vijff collegi
en va vrecht mit alle der gheestelicheyt die appelleerden daer op ten mocht hem nijt
laten Ende dat scheen men woude hem nemen Die ecclesie cessierden vanden dienst
gods sonder die jacopinen die songhen alleen dat hem namaels op bracke Albus
wertet tusschen biscop weloff en der ecclesie seer quaet En die ecclesie lass te lesten
die maledictie ouer den ghenen diese per sequeerde mer si en noemden nyement En
de die ecclesie vernam dat men se allenecken som vanghen en halen soude ende dwin

Anno dñi ghen die precare te gheuen Die vijff collegien ende die vier perwochi kercken sloeten
mit een groot en cleyne out ende jong dat si vander stadt off van nyemant gheuant
Biscopen ghen en wouden wesen off horen minsten dienre gheuanghen en wouden hebben si
van vrecht en wouden daer ghelijck voer bliuen Ende deden alle nacht in hoer collegium wa
ken en dat elck syn clock slaen soude als hi noot hadde Biscop weloff die was een
Regierden wijs houerdich heer die en behaechde dit nijt. hi wet wt der stadt ende wet ter hofte
Ende die raet vander stadt en die die stadt doe regierden die ghinghen te rade ende
wouden die ecclesie daer toe brengghen en dwingghen dat si hoer waken en vergade
ringhe off stellen souden ende wouden corrigieren alle die weerliste ambachts luden
die bi der ecclesie holpen waken.

Die ecclesie vanden vijf collegien en vander vier perrochi kercken out en jong vergaderden bi een inden doem. Als si dit vernamen toghen si pansiers en herneff aen om te keeren en doot te bliuen dan mense also ouer vallen soude. Ende dit gheschiede inden jaer ons heren Mcccc en lx op sinte pauwels dach conuersio.

Ende als dit die ghemeent van utrecht vernamen so liepen si al ghemeenlicke bider ecclesie inden doem en seiden si wouden bider ecclesie leuen en steruen want dat waren die ghene daer si alle hoer broet aen wonnen. Ende si en wouden die hoer moet vanden ghnen die die stadt regierden nijt langher liden die si bedreuen. En die ghemeent die wies so groot en si ginghen opter plaetse en voer der stadt huus daer die raet op was. en die raet most alsulck dinghe vander ecclesie off stellen als si vernamen. en die joncheer van montfoerde die de dinghede daer tusschen dat die raet quam inden doem int capittel huus bider ecclesie en voer die ghemeent en alle dat die ghemeent doe hebben wouden dat most die raet consentieren. en die prelatten mitten borghermeysters die ghinghen staen opt doesael inden dom en daer riepmen off hoe alle ding wesen soude. en van daer mosten die raet gaen mitten prelatten op ter stadt huus en daer mostmen mitier clock alle dinck off luden. ende daer laghen die prelatten in hoer religien biden borghermeysters en raet voer der stadt huus en daer riepmen off van allen dinghen diemen begheerde voer die ghemeent die daer voer stont. en daer mostmen der stadt groot seghel ontwee smiten. en veel dinghen die die ghemeent hebben wouden mosten gheschieden.

Ende dese ghemeent maecten een ordinantie dat in allen straten gemeenlic daer maecten si een becken slach. ende als men een becken sloech so sloechmen in allen straten die becken en so liep elck int herneff daer hi gheordineert was. ende daer waren so op een kort vier off vijf dusent man bi een off meer dat een vreselick ding was en si setten en koren den raet vander stadt op een ander manier en setten nader ghe meenten sin.

Die ecclesie ontboet heer ghyskert van brederode den domproeft van utrecht die op die tijt inden haghe was. en die domproeft quam bi der ecclesie.

I Daer na inden seluen jaer ons heren **M cccc lo** op die vij kalende van **Aprille** doe starff **Biscop weloff** tot volkenho en hi wert tot vtrecht ghebrocht en wert mit groter weerdicheyt begrauen in die domkerck.

I Hertoch philips van bourgoengen die seynde tutchrecht den greue van nassouwen mit meer ander **Ende** dede **de ecclesie** bidden voer den heer dauid die **Biscop** tot tarwaen was en was sijn natuerlijke soen.

I Hertoch aernt van ghelre die quam seluer ende sat voer hertoch stephaen van beveren.

I Die ghemeen heren vanden capittel die koren ghesamelick ende eendrachtelick heer ghijbert van brederode den domproest van vtrecht sonder twee als heer ghe: rijt van massche en heer johan van witenhorst die gauen hoer stemmen hertoch stephaen van beveren **Mer** doe dese twee hoerden dat die domproest alle die stemmen hadde doe weder riepen si hoer stemmen en gauense mede den domproest. **Ende** dese hoer gheschiede int jaer **vā lo** des anderen daghs na paesdach opten seuenden dach in aprilke.

Anno dñi

M iij^e lo

Biscoppen
van vtrecht

des heren broeder van brederode.

Regierden

een jaer

I Ghijbertus des heren broeder van brederode die domproest tutchrecht was. was die lijn **biscop** van vtrecht ghecoren een jaer ende vier maenden **Ende** als hi elect was doe regnierde noch die ghemeent inder stadt van vtrecht **En** daer was quaet op te voetsellen **Mer** hi brochtet mit wijsheiden daer toe dat die ghilden en die ghemeent beliefdent **Als** dat die heer van brederode en die jonckher van gaesbeek die van renessie die domdeken en alle die goede mannen die wt der stadt verdreuen waren als dat die alle weder in quamen **Ende** hi dede se al bi hem comen en oeck alle die die stadt te regieren hadden ende hadse van beyden syden ten eten **Ende** had hem dat si een lude wesen wouden. hi woude hem beyden wesen een goet heer **Si** seyden dat sijt souden doen **Mer** die ghene die die stadt gheregiert hadden die pijn den hem allencken e wech wt der stadt te comen want die daer in ghecomen waren die waren den anderen te machtich doe si gheen regiment vanden stadt en hadden.

Die hertoch van bourgoenghen hertoch philips die seynde ter stont op den bishop van utrecht aen den paeus Calixtus Ende dede besetten datmen heer ghijbert van Broderode den elect van utrecht gheen confirmatie en gaue Ende hi den paeus Calixtus vriendelick bidden dat hi sinen soen den bishop van tarwaen een prouisi geuen wilde vanden bishom van utrecht Ende die coninc van arragon die hadt den paeus seer vriendelick oeck om dese selue bede.

Die Elect seynde op aen den paeus Calixtus om die confirmatie Ende dede sijn gheloen daer presentieren den paeus in die wissel legghen die daer toe behooren. Die paeus verwoecht langhe vader confirmatie hi soude een goede antwoert gheuen en mie Blijscapen thuus seyn den Mer daer en quam nijt off Mer hi seyn den hertoch van bourgoengens soen bishop van tarwaen een prouisie vanden bishom van utrecht bouen des stichts priuilegien en eendrachtich electie Ende als die prouisie ghecomen was Die van amersfoort en die van renen lieten des hertoghen volck van bourgoenghen in tot bishop dauids behoef Ende die ghene die dat huus ter horst in hadden vanden electes wegghen die lieten bishop dauids volck daer op en leuerde hem dat slot.

Heer ghijbert die elect die seynde aenden keyser wederijck om dat regale ende om dat weerlike sweert vanden bishom En die keyser gaffe hem en seyndet hem.

Dese ghemeent van utrecht die dat regiment vanden stadt aldus hadden so sloech daer alte veel lichts volcks toe Ende si hielden alle welke mergghen spraeck so som: wyl twee off drie daghen aen een Ende die minste die nijt en hadden ende dat licht volck was die wouden meest wils hebben Ende goede wijse rijcke mannen en dorsten nijt spreken En si begonnen ten lesten veel goeder rijcker mannen te vangen en hoer goeden te willen nemen en waren in vrese datmensse den hals off houden soude Ende braken besloten suster husen op en wouden weten wat goet dat si hadden en hoe si daer aen quamen Ende begonnen voer te nemen dat si gheestelick en weerliche weten wouden hoe si aen hoer goet ghecomen waren Ende souden ten lesten in der lude listen ghecomen hebben.

Op een tijt int jaer van lvi op sinte marcus dach so had die ghemeent hoer ke-
ken gheslaghen en waren in die noep vergaderet om veel wonders te bedriuen ouer
die rijcheyt vander stadt. Heer ghysbert van bredewode die elect die had dit verno-
men. Hi ontboet den heer van bredewode sinen broeder mit die van vyanen bi hem
en die jonckheer van montfoerde. Ende hi hadt veel goeder ridder ende knechten bi
hem vten sticht en wt den lande van ghelre en oeck wt brabant en wt ander landen
en veel goeder stal broeders en si maecten hem seer wel toe en teplenden mit strop
en gingen stoutelick mitten elect doer die se outen steghe en waren ghemoedet stou-
telick te vechten en te slaen om die ouer hant te hebben van dier wilder ghemeente.
Ende als si den elect mit sinen hoep saghen aen comen so stoutelick so staken si hoer
handen op en gheerden vrede en wouden doe alle bi hem bliuen. Ende daer moften si
hoer wapen neder legghen en gaen al aen een syde staen die bi hem bliuen wouden.
ende si ghinghen al bi hem. Ende alle die wijsheyt en rijcheyt vander stadt vielen al
vast bi den elect. Ende die elect settede al hoer merghen sprake en op loep off. Ende
wie dat meer becken sloeghe dat waer op sinen hals. Ende hi settede weder den raet
vander stadt als hi van outs plach te wesen. Ende goede borghers die gheuanghen
waren vander ghemeent die lietmen quijt. En aldus quam dat ghemeent spul off.

Anno dñi

Biscoppen
van vtrecht

Regierden

Die hertoch van bourgoengen die dede heeruaert bieden ende vergaderde groot
volck om sinen soen mit machten int bisdom te brengen va vtrecht daer hi die pro-
uise of hadde. Ende toech vten haghe tot leyden en van daer voert tot ypselsteyn mit
veel edelre mannen en mit groot volck. Ende biscop dauid die was al rede ter hofst
en hi had die hofst amerissoerde en renen in.

Die hertoch van cleue die dedinghede seer tusschen den hertoch va bourgoengen
sinen oem ende heer ghysbert van bredewode den elect sinen neue. Als dat hi dat bis-
dom ouer gaue op alfulcker vorwaerden als men daer versprack. Die elect was
wijs en voersichtich en bedocht hem dat hi alfulcken grotten machtinghen prince te-
ghen hadde en dat sijn soen al rede die hofst amerissoert en renen in had. En hem een
schen dedinghe ghebozen mocht so begonde hi te luysteren. Ende hi seynde sijn raet
mitten hertoch van cleue bi den hertoch van bourgoengen. Als den heer van bredewode
sinen broeder den jonckheer van montfoerde johan van wnesse heer johan props
die doemdecken ende jacob props. Ende alle dinck wert wel versproken. Ende tot
ysselsteyn wertet ghesloten in aldusdanigher manieren. Als dat heer ghysbert van
bredewoden die elect sijn electie ende dat bisdom ouer gheuen soude ende resignieren
soude den biscop dauid van tarwaen des hertogghen soen van bourgoengen die die
prouise vanden paeus hadde. Ende heer ghysbert van bredewoden die soude bliuen.

Bisdomproeft en proeft van oudemünster tūtrecht Ende hi soude wesen proeft tot sinte donaes te brugge Ende hi soude hebben alle jaer also langhe als hi leefde wt den bisdom van vtrecht vier dufent en twee hondert rijnusche gulden jaerlicx Ende hi soude hebben voer sijn costen die hi gedaen had en voer sijn wt geleyde ghelt vijftich dufent leuen Ende voer al dit so wert die hertoch van cleue borghe.

Ende op aldusdanigher vorwaerden en op groter gheloue so quam die moghen de vorst hertoch philips vā bourgoengen mit sinen soen den biscop dauid in dē stādē van vtrecht mit alle sijn volck daer hi mede voer die stādē van vtrecht ghetoghen soude hebben En die hertoch voerscreuen die had mit hem sinen soen den greue van sarloys Die greue van nyuers Die greue van stampus Heer jacob des hertoghen soen van bourboen Heer Adulphus des hertoghen soen vā cleue Heer Anthonis Die bastaert van bourgoengen Die greue van meerle Die greue van brianen Die greue van boecham Die heer van crop Die heer van crickp ende menich groot edel heer die hier nijt ghescreuen en staen Ende quamen mit groter costelicheyt ende mit groter aersheyt inder stādē van vtrecht daer die hertoch ende die biscop mit groter minnen ende reuerencien ontfanghen wert. want heer ghijbert van briderode ontfinck den biscop selue en resignierde hem ouer die possessie en alle dinck alst voersproken was Ende hi heeft biscop dauid mitter ecclesie seluer gheleyt in sinte mar: tijns doem en heften gheset in des biscops stoel dat seer minlick was te sien.

Ende als hertoch philips van bourgoengen aldus inder stādē van vtrecht was mit so groter macht dat hi der stādē wel machtich was so heeft hi volcomelick als een ghelouich waerachtich edel vorst sijn ghelouē wel ghehouden en en heeft die stādē nergent in vercozt off misdaen.

Als die hertoch van bourgoengen tot vtrecht gheueest hadde omtrent acht da-
 ghe so is hi voert ghereyst mit alle sijn volck voer de uenter en oeck mitten hollan-
 ders Ende hi beual den domproest en den heer van bredewde die stad van vtrecht
 te bewaren Ende die hertoch van burgoengen lach voer de uenter omtrent viij we-
 ken Mer daer en wert nijt bedreuen dat scriuens weer dich was Ende alle die tijt
 so reghendet dach bi dach Ende het wert ghedindet dattet ouersicht soude den bis-
 cop dauid ontfanghen voer horen heer.

Anno dñ

M iij^e lvi

Biscopen
van vtrichte

goengen

Regierden

Dauid van bourgoengen die eerst biscop van tarwaen was

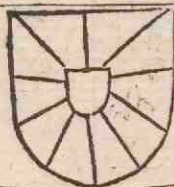
Die sijn die Cronijcken en gheslachten der edelre princen der greuen van vlaen-
deren opt cortste hoe si eerst quamen ende voert veruolchde.

I Ommighe hebben gescreuen van vlaenderen dat inden jaer ons heren vi-
ende xxi bi des keysers Eractius tijden Ende bi coninc lotharius tijde
van brabantijck den vierden kersten coninc soe was een vrom schilt knecht en
hiet lidenjck van lullsbuc ende was saluwaerts soen van dygon Ende dat dese li-
derijck had coninc lotharius dochter ende wan daer bi xv sonen En elcke soen had
sijn sonderling lantseap off casteelen off heerlicheyt Ende sijn ouste soen hiet An-
thonius ende die wan voert lidenjck den eerste foresteere van vlaenderen Mer oft
also is dat beueelt gode want men daer nijt veel beschepts of en vjnt in waerach-
ticheden mer men vjnt wel als hier na bescreuen staet veruolghende.

Anno domini

vij^e xxi

Die Cronijck
vā vlaenderen

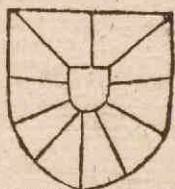

Regnier den

xliij jaer

Inden tijden coninc kaerls den groten die keysers van romen was ende oeck
coninc van brabantijck so was daer een lant dat seer woest was en onghoefent
ende luttel bewoent was daer veel boesscagie in waren ende marasschen ende wil-
dissen ende was seer onveplich van moerdnaers ende straet rouers Ende in die
lant sach een dorp dat aerllebec hiet ende daer woende een ionc ridder en die hoer-
de dat aerllebec toe ende hiet lidenjck Ende dese ridder had een wijff wt almaenge-
ende si hiet flandrine Coninc kaerl die groot voerscreuen die maecten dese lide-
rijck forestiere ende bossche wachter van deser wildernisse en dat hi die straten vep-
liggen soude van des conincs weggen om den coepman ende ander lude veplich te
vepsen Ende dit was int jaer ons heren vij^e . ende xxi Ende die coninc noemde
die lant mitter foreest dattet voert hieten souden flandrin na desen lidenrijcks wijff
Ende dese lidenrijck leefde in sijn regiment xliij . jaer en sterf en wert tot aerllebec
begrauen Ende hi liet enen soen hiet ingram Ende dese lidenrijck voerscreuen was
verwapent mit een schilt van lasuer mit vijff gheren van goud En mit een schilt
van keel.

Ingram kiderijchs soen was
forstierre xv jaer ende was seer
vroem en stout en vroet en was
ontfien dese doer sach dat foreest
waer die beste plaetsen laghen op
die riuieren om steden en repasse
te make diemen doe vaste allenc
ken begonsten te ordineren tot
des lants profijt hi seyt tot aerl
bebeck begraueu.

Andaker igranis soen was forstierre xij
jaer lanc hi vermeerde ende verbeterde seer dat
lant bi sijner tijt waren die stede in vlaenderen
begrepen Als thoerhout cortrijck Ghent Cal
sele ende die borck van oudenairden Ende dese
Andaker seyt oeck tot aerl bebeck begraue.

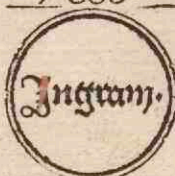
Die stadt van ghent.

Anno dñi

Graue van
vlaenderen

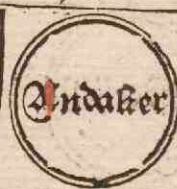
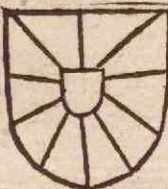
Regnierden

vij^e xxxvi

xv jaer

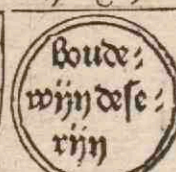
vij^e l

xij jaer

vij^e lxxij

xvii jaer

die .j. greff
van vlandere
vrij.

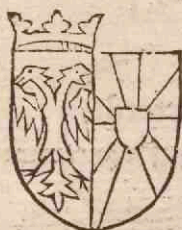
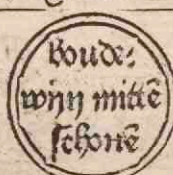
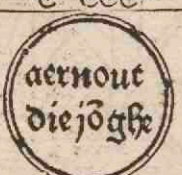
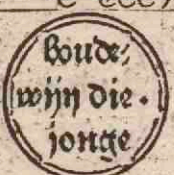
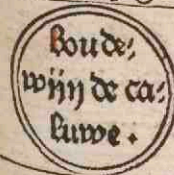
soen dese oetuoerde off ontfcaecte mit cracht al heymelick judich des conincs doch
ter van vrancrijck die kaerl die caluwe hiet ende dese was weduwe van coninc
oswald van enghelant ende woende te salinis dese coninc was seer toernich op
desen boudewijn Ende hi wert vanden paeus inden ban ghedaen Mer het wort ghe
dadinghet dat hi des conincs hulde creech. ende die paeus gregorius die achsten
die Absolueerde hem. ende die coninc kaerl maecten van vlaenderen een graeff
scap. Ende maecte dese boudewijn graue van
vlaenderen ende hi ontfenct vanden coninc te
leen ende hi sterf int jaer vij^e lxxix. ende seyt
tot sinte bertijns ende hij regnierde xvii jaer
Hi vatte die berch te brugghe eerst aen ende
began daer een stadt of te maken ende hi liet
enen soen after hiet boudewijn.

Die stadt van brug

Boudewijn die caluwe Boudewijns
soen die regnierde xv jaer en hij was
seer stout ende weder stont sijn vpan
den seer vromelike ende hi seyt tot sinte
peters cloester te ghent dat hi selue
stichte ende hi had Estruden coninc
edelsphidus dochter van engelant hi
beueste brug alre eerst seer vast **H**ij
liet enen soen after ende hiet aernout.

Boudewijn mitten schonen haer de
graue Aernouts soen was graue
xlvij jaer hi had te wijf Ogine gra-
ue ghijberts dochter van lutselen
borch daer wan hi enen soen bi ende
hiet Boudewijn van rysel Ende hij
seyt tot sinte peters tot ghent begra-
uen.

viii^e lxxixviii^e xciiijix^e xxxijix^e xxxvix^e lvi

haerde

xx jaer

xxxviij jaer

ii jaer

xxi jaer

xlvij jaer

Aernout die grote Bou-
dewijns soen graue reg-
nierde xxxviij jaer hi st-
ichte de viij pue vā cano-
nien tot sinte donaes-
te brugge **E**n gaff die
tienden daer toe hi was
god vruchtich hij sterff
int jaer ix^e en lviij op
ten xviij dach in meere
Ende seyt tot sinte pe-
ters tot ghent **E**nde hi
hadde Alie des grauen
dochter van umendoes
daer had hi enen soen bi
en hiet Boudewijn.

Boudewijn die ionghe
graue. Aernouts soen
was graue ii jaer **E**nde
hi had mechele des her-
togen xymans dochter
van sassen **E**nde hij seyt
tot sinte peters tot ghe-
t **H**ij verbeterde dat lant
seer hi liet enen soen hiet
Aernout.

Aernout die ionge was
graue xxi jaer ende hij hiet
dat lant in dwanghe ende in
goeden rechten. **H**ij had een
wijf hiet susana des conincs
kerenghs dochter van italie
hij sterff int jaer. ix^e. ende
lxxviij opten xviij dach in
meere hij liet enen soen hiet
Boudewijn.

Boudewijn van risel greue lodewijchs soen was greue van vlaenderen **xxxij** jaer hi stichtede die stede van risel. ende hi dede die kerck van sinte peters tot rysel maken dese crech die iij ambochten aen vlaenderen dese had twee sonen Boudewijn

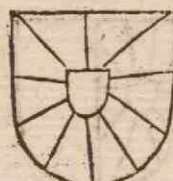
en wobbrecht en oeck enen dochter die trouwede hertoech willam van normandie dien bastaert die na engelant wan ende coninc wert Ende dese greue leyt sinte peters tot risel Ende had twee wiue **Alte** des conincs dochter van vranerich hi wan dat greffcepe vanden lande van aelft om welke die keysar henrick neder quam op vlanderen **Mer** die paps wert gemaect En die greue ontfinct vanden keysar te leen.

Rysel

Die twee sonen
volghen i die li-
nie der greuen

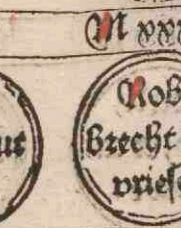
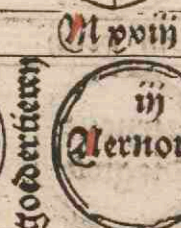
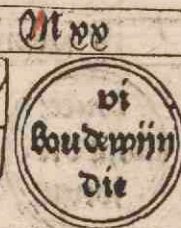
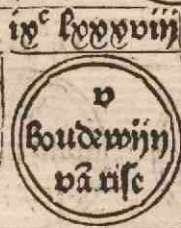
Hertsog
van nor- mandien

Anno dñi

Greue van
vlaenderen

Regnerden

xxxij jaer

ij jaer

vi jaer

xxij jaer

van dien naem ende hiet oeck die goedertieren. greue Boudewijns soen was greue drie iaer hi hadde des greuen dochter van henegouwe die richild hiet hi had daer twee sonen bi als Aernout ende Bouden **Hi** was ontfien om sijn duechde ende om sijn goede leuen ende hi leyt tot ha uoen begrauen.

Boudewijn die seste die goedertieren. greue Boudewijns soen was greue drie iaer hi hadde soen daer Boudewijn van rysel onderua der off was dese was greue **vi** jaer. ende leyt sinte bertijns ende hi en liet gheen kinden Dese Aernout wert verslaghen van wobbrecht sinen den in een strijt.

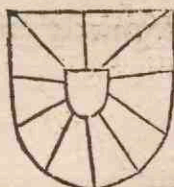
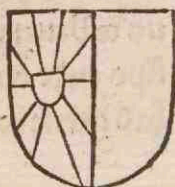
Aernout die in Boudewijns.

Wobbrecht die vrie Boudewijns soen van rysel was greue **xxij** jaer hi stichtede site peters kerck tot cassel opten berch Ende hi

prouende daer **xx** canoniken **Hi** was mit hertoch godeuaert van kelyoen ouer meer daer hi veel vromicheden dede hi leyt sinte peters tot cassel hi had een wijf hiet gheertruype des hertogen dochter van sassen greue florens weduwe van holland daer wan hi een soen bi hiet wobbrecht en ij. dochteren die een was coninghinne van denmercken Die ander hiet gheertruype ende was hertoghinne van elsat.

Robbrecht die ander also gheuoemt wobbrechts vriesen soen was greue van vlaenderen vij jaer hij was oock ouer meer mit hertoch godeuaert van belpoen hi gaff den segkel van vlaenderen den proest van sinte donaes tot brugghe sinen neue en erff cancellier te wesen wie dat proest waer En gaf hem macht alle die officien die tot sinen houe behoerde te gheuen elck na sinen staet en te sette als cancellier hi seyt tot sinte vedast tot atrecht hi had hertoch willems dochter van normandien.

Kaerl die eerste was greue van vlaenderen vij jaer dese was der coninghinne soen van den mercken die wobbrecht des vriesen docht was Ende om sijn grote gerechticheyt so wert hij vermoert in een cappel toe sinte donaes te brugghe daer hi lach ende hoerde misse Ende hi wert daer begrauen int jaer **MC** lxxvij in dat ghen in meert ende en liet gheen kind achter.

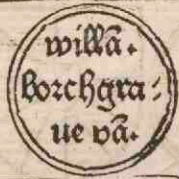
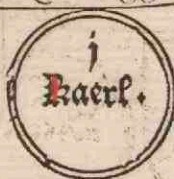
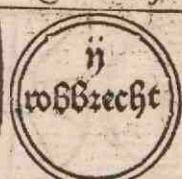
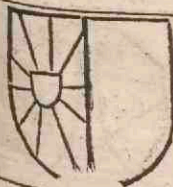

MC iij

MC viij

MC lxx

MC lxxvij

vij jaer

vij jaer

vij jaer

ix weken

Boudewijn kapteyn die ander de greue wobbrechts soen was greue van vlaenderen vij jaer lanclic Ende hij dede seer seerp recht als lant doer ouer alle die misdaden hadden off die des heren off der steden off des lants profijt onredelick genoten hadden ende qualick gheregiert hadden hi wert besmet mit enen euel En gaff sijn graeffscap ouer kaerl sinen neue die wobbrechts vriesen docht soen was En die moed was coninghinne van den mercken ende hi wert een swert monick Ende seyt sinte Bertijns begrauen Hi had een wijff hiet margriet des greuen dochter van boldeng mer hi en liet gheen kind ende dat graeffscap qua op kaerl sijne moeyen soen van den mercken.

William borchgraue van pperen tase die graeffscap van vlaender aen wat hi had greef kaerls nicht Mer hi en regierde nijt dan ix weken lang.

Willam van normandien die recht swaghter was van greue kaerl quam in besitting vanden lande van vlaenderen bij hulp van coninc lodewijch en staet willem van pyren daer wt die clemens des greuen kaerls groot vrouwe nicht had te wiue Ende doe dese greeff willem in die besitting was begonste hi die rechten en costumen vanden lande te verminderen doe onbeden die van vlaenderen dirck des hertoghen soe van elsatien die hi had bij gheertruyt greue kaerls moey Als dirck ghecomen was in vlaenderen soe jaghede hem greue willem i Alst mer daer wert greue willē gheschoten so dat hi daer af sterffende leyt sinte berthins tot sinte thomas Willem regnierde xv. maenden.

Dirck des hertoghen dircs soen van elsatien was greue xlii jaer en hi was ouer meer op die heyden mit coninc lodewijch van brabantijck Ende hij had sibilla des conincs dochter van sialien ende hij leyt te watene hij broecht van ouer zee ons heren bloet sinte basilius te brugge hij had een soen hiet philips ende een dochter hiet margriet die had greue houndewijn van henegouwen.

Anno dñi

Greue van
vlaenderen

Regnierden

Philips die eerst greue dircs soen was greue xxi jaer hi ordinierde veel goeder statuten Hi was op een tijt int heylighe lant ouer meer ghetoghen beuaert mit veel volcs ende had salue conduut Ende bouen dat so quam eens heydens heren bastaert soen ghewapent ende woude desen greue philips vanghen ende verslae Dese greue die nijt ghewapent en was mit harnesse die settede hem te weer mit sinen volck ende god versacht dat hi desen bastaert mit alle sijn volck versloech En dese bastaert had dese wapen in sinen schilt enen schilt van keel mit een quartierlijn van goute ende in dat goute enen leuwe van sabel Ende greeff philips nam dese schilt mede ende quam veplich wt den lande Ende achter die tijt voert so voerde dese greue philips die wapen enen gulden schilt mit een leuwe van sabel en liet sijns selfs wapen varen Mer hi en liet gheen kinder achter Aldus en erfde hij dese wapen niemant Mer margriet die greuinne van henegouwen sijn fuster nam dese wapen mede aen al was si daer nijt aff gheboeren ende liet haers vaders wapen varen en houndewijn soer soen en johanna ende margriet houndewijns dochteren die namen oec dese wapenen aen en lieten die wapen van henegouwen en van vlaenderen varen dese greeff philips lach mitten kersten prin

Houdewijn greue van Henegouwen die te wijf had margriet greue dircs dochter van vlaenderen ende greue philips fuster die was greue vā vlaenderen in jaer ende regierde eerbaerlick ende vredelick mit margrieten sinen wiue Ende hi had in sonen die eerste hiet houdewijn ende was greue van Henegouwen ende van vlaenderen ende wert na keyser van constantinopel ghecoren Die ander hiet philips en was greue van namen Ende hi had twee dochteren die een hiet ysabeel ende was hertoghinne van brabant Die ander hiet oech ysabeel ende was keyserinne van constantinopel.

Houdewijn greff houdewijnes soen van Henegouwen ende margrieten soen van vlaenderen die was greue van Henegouwen ende van vlaenderen xi. iaer lanck van sinen wiue die hi hadde Daer waer veel off te scriuen mer dat laet ic staen Mer hi crech twee dochteren die een hiet iohanna die ander hiet Margriet Ende iohanna sijn eerste dochter gaff hi te man Ferrant des comites soen van poertegael Ende margriet die ander dochter die gaff hi te man bossaert des heren soen van auennis wt Britaengen ghebooren en vanden bloede van Enghelant ende als men screeff dusent twee ende . v. so toech

MCxciiij

MCxcvi

dese greff houdewijn mit veel korsten princen ouer meer in een cruus vaert ende daer dede hi so vromelic dat die korsten princen die kore desen greue houdewijn tot enen keyser

in jaer

xi jaer

van constantinopel Mer corts daer na soe lach hi voer een stadt hiet andernobel ende daer wert hi belopen ende verwonne van sinen vanden datmen nijt en wist waer hi bleeff Ende langhe tijt daer na so quam dese keyser houdewijn heimelick ende ellendelick wt heydenisse daer hi in ellendicheyt die ploech had moeten trecken ende groten arbeyt ghedaen hadde Ende hi quam te rysel in eens kanonike huus die sijn dienste gheweest hadde ende hem wel kende Ende hi ontboet sijn twee dochteren dat si hi hem quamen Ende alst gherust quam dat keyser houdewijn int land ghecomen was so wert ene raet gheuonden als men seyt so dattet keyser houdewijn nijt en was mer het was een man die hem wel gheleecht en hiet kertram ende was van niemen ghebooren ende had te compingen ghewoent Ende dese dochteren deden hem hanghen des morgheus vroe en seyd dattet een boeue en bedriegher was.

Een voer alders daer hi gheuangen wert ende sterff daer inder vanghe nisse int iaer MCxc ende wert begraue tot eluaes int cloester.

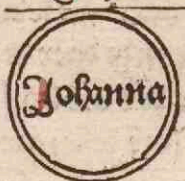
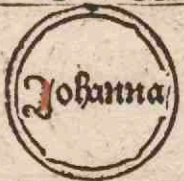
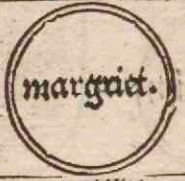
Johanna keyser boudevijns dochter die was greuinne van henegouwe ende van vlaenderē ende regierde mit ferrant des conincs soen van Poertegael haven man xxi jaer lanck Ferrant were ghe: uanghen van coninc philips van franc rijk Ende hi sterf int jaer ons heren **M** ii^e ende xx En leyt tot merket int cloes: ter begraven.

Johanna voerscreuen had na fer: rants doot enen anderen man die tho: mas hiet ende was des greuen soen vā sauopen ende regierde iij. jaer lanck. Ende dese greuinne vrouwe Johanna die sterf int jaer ons heren dusent ii^e. xxiij. op sinte nycolaes auont ende wert te marchet begraven in onser vrouwen cloester Ende dat greeffscap van henegouwen ende van vlaenderen dat quam op margriet hoer suster.

Anno dñi

Greuē van
vlaenderen

Regnierden

M ii ^e	M ii ^e xx	M ii ^e xxiij
		
xxi jaer	iiij jaer	xxxiij jaer

constantinopel ander dochter ende vrou iohannen suster dese was greuinne van henegouwen en van vlaenderen xxxiiij jaer lanck dese margriet had ii. mannen ghe: hadt eer si greuinne wert Ende bi elc so had si kinder die eerste man hiet hoflaert des heren soen van auennis ende was van britaengen ghebozen. ende oeck vanden blode van enghelant Ende bi desen man had si twee sonen die ouste soen hiet iohā van auennis ende die hiltē si aen greue florens dochter van hollant die conincs willems des wemscen conincs suster was Ende si gaf hem die greeffscap van henegouwen te regieren van hoerre wegen. ende die ander soen hiet boudevijn van auennis ende sterff langhe tijt voer sijn moeder.

Haer anderde man die si buten hoerre vrienden raet ghenomen had van liefden die hiet willem van dampier Mer hi en gheleec hoer nijt. ende daer wan si oeck ii sonen bi die eerste soen hiet ghye van dampier. ende die ander soen hiet willem van dampier Ende dese leste man willem van dampier die regierde dat greeffscap van vlaenderen een wijl mit margrieten sinen wiue ende doe sterf hi En dese margriet was een alte houeer digen strenghen wijff ende was seer quact en hart van sinen

Ende hielt groten houeer dighen staet off si een coninghinne gheweest hadde.

I Ende si hadde dese kinnder vāden lesten man lieuer dan den anderen Mer noch-
tan soe verwoerden ghye van dampier sijn moeder Want hi nam bi hem seluen een
slecht wijff fogaerts dochter van ketunen.

I Hier om was sijn moeder margriet soe toerniche dat si desen ghpen horen soen
dreychde van quaetheyden dat si hem bastaert woude maken ende enē vader gheue
woude na den recht van vrancryck ende hem onteruen woude.

I Ende si nam willam van dampier horen joncken soen ende liet die vlaenderen
mit hoer regieren.

I Dit verdocht iohan van auennis hoer ouste soen die henegouwen regierden en
die creech so grote onminne mit sijn moeder dat si so quact en toernich op hem were
dat si hem oeck bastaert maken woude ende woude hem oeck onteruen.

I Mer gwido off ghye die bi hem seluen fogaerts dochter van ketunen ghetru-
wet had creech weder vrientscap mit sinen moeder Mer iohan en mocht tot gheen
te gratien comen.

I Ende comenck willam die wemsehe comenck toech hem dit aen soe datter wert
groot oerloghe tusschen den comenck ende margrieten der greuinnen Mer int leste
so wertet gemaect mit vrientscapen ende oeck mitten parlement van vrancryck
Als dat iohan van auennis margrieten ouste soen soude hebben ende behouden erff-
sick die greffscap van henegouwen Ende ghye van dampier hoer ander soen sou-
de na sijnre moeder doot hebben die greffscap van vlaenderen.

I Dese greuinne van vlaenderen Margriet sterff int jaer dusent twee hondere
acht ende tseftich op onser lieuer vrouwen dach purificatio Ende wert begrauen
te salinis.

Gwido off ghye margrieten anderde soen was greue van vlaenderen xxxvi jaer.

Dese gwido had twee wiue dat eerste wijs was des heren dochter van ketunen daer had hij enen soē bi hiet wbbrecht ende een hiet willem ende een hiet philips ende een hiet boude wijn ende een hiet iohan biscoop van ludick En die greue florens wijs van hollant ende die hertoghinne van brabant die greuinne van gulick ende een hiet philippa.

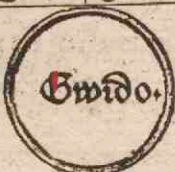
Ende dat ander wijs was des greuen dochter van lutselenborch daer wan hij bi iohan greue van namen Philips greue van creten Willem heer van melle Ende die greuinne van ghesle.

Anno dñi

M^o h^o lxxviij

Greue van vlaenderen

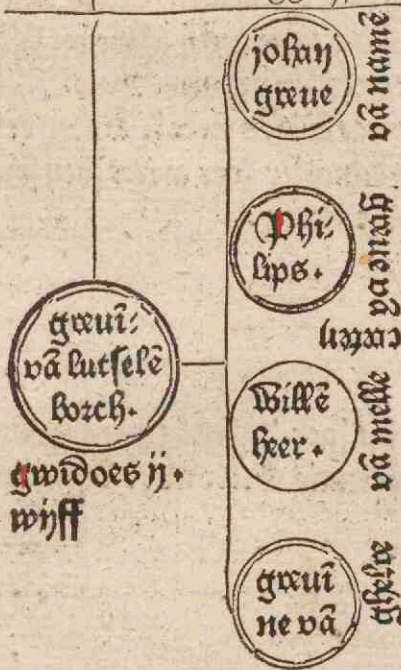
Regnerden

Dese gwido hielt vlaenderen in eren ende hiet een vanden vier beste ridders vander werlt Hij was die eerste greue van vlaenderen die een vanden yghenoten van vrancrich ghemact werte Want

xxxvi jaer

die coninc sinte lodewijch die maecten die yghenoten vi. ghesstelic ende vi. weerlick om dat si raet vā der croen wesen soude Mer daer nae had hij groot oerloghe teghen vrancrich die coninc philips van vrancrich die schoen veng desen greue ende hi en conste wt der vangenisse nijt comē hi en most louen dat hi noch sijn volck hem nimmer meer teghen die croen van vrancrich versetten soude hij en soude verwaten sijn ende sijn volck vanden stoel van romen Ende hier na sette hi hem weder teghen die croen van vrancrich Ende die coninc wan hem of die stede van rysel duwape orchies Ende daer nae stelde hem als lant van vlaenderen in des conincs handen Ende die greue toech toe parijs tot des conincs will Ende greff gwido sterff in des conincs ghevangemisse jne xxxvi jaer vā sijnre greff scap ende leye tot salinis.

Robbrecht van Ketunen greue ghyen soen was greue van vlaenderen ende heer van Ketunen vā denxmonde ende voecht van Utrecht xxviii jaer hi had twee wiuen dat eerste wijff was cominec kaerls dochter van siallen ende hiet blanche ende daer had hi een soen bi ende hiet sarlemeyn ende die broecht een gheel crans tussche hi scouderen ende hi sterff jonck ende si sterff oeck.

Daer na nam hi een ander wijff ende was jonckrou van ryters ende greuinne van npuers daer wan hi twee sonen hi Als lodewijch van npuers en robbrecht van cassela Ende iij dochteren Als die greuinne van belays Die vrouwe van conthi Die vrouwe van Adinghen Ende die vrouwe van korynen.

Blanche cominec kaerls

dochter vā sialli en greue robbrechts eerste wijf

sarlemeyn

M^h xxiij

Robbrecht vā Ketu

xxviii jaer

Lodewijch

van npuers

robbrecht

van cassela

greuinne vā

belays.

vrou. van.

conthi.

vrou. vā

Adinghen

vrou. vā korynen

In deses greue Robbrechts tijde bereyde hem cominec philips die schone van brabant om een crans vaert te doe ouer meer doe ontkoet hi die greue Robbrecht dat hi hem seynden vi. lude van wapenen Ende om dat dit die greue weder seyde so seynde die cominec van vlaenderen hi iij sonen mit groter cracht. mer si keerden weder yet te doen Daer nae so quesse die cominec hem in een jaecht aen enen boom daer hi teghen wet so dat hi do off sterf. **D**aer nae cominec philips die langhe die gaff margrieten hi dochter te huwelick lodewijch greue van npuers daer greue robbrecht oudeuader off was Ende daer mede wert paps gemaect tusschen brabant ende vlaenderen En dese lodewijch wert erfghenaem ghemaect vā vlaenderen bi den vader en hi robbrecht consent dese lodewijchs oem die recht erfghenaem soude geweest hebben wat lodewijch desen jonghen lodewijchs wijs was doot eer greue robbrecht hi vader Dese greue robbrecht sterf int jaer M ccc ende xxij en wert begrauen tot sinte marthens tot yperen en dese greue sloech hi laeste wijf doot mit enen briedel vā enen peerde.

datze zyn vromson Charles Verquelen had.

joffer. vā ryters ende

greuinne vā npuers

Philips hertoech van Burgoengen des conincs janss soen van brabant
die margrieten had greue lodewijchs dochter welcke margharite greuinne van
vlaenderen van Artops van nguers van ruyters ende vrouwe van salinis ende
van mecheles.

Dese hertoech philips was nu dubbelst genoot van brabant **E**nde desen vā
den ewaleff ghenoten **E**nde heer van allen desen landen voerscreuen.

Dese philips had bi sinen wiue Margariete drie sonen ende drie dochteren.

Die eerste soen hiet ian en was hertoech van burgoengen ende greue van vlaen
deren ende van Artops na hem.

Die ander soen hiet Anthonius ende wert hertoech van brabant.

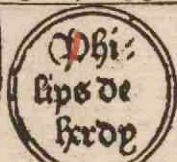
Die derde soen hiet philips ende wert greue van nguers.

Die ouste dochter was hertoghinne van oostenrijk.

Die ander dochter was greuinne van sauoyen.

Die derde dochter had hertoech willam van hollant.

M iij^e lxxviij

xxxij jaer

Dese hertoech philips goede ende ordinerde sijn drie sonen by sinen leuen wat
elck hebben soude als hi stouue **E**nde maecte dat vast bi consent van vrouwe joha
na van brabant sijn wijs moepe. **I**tem den ousten soen johan maecte hi hertoech
van burgoengen ende greue van vlaenderen ende van Artops **D**en anderen soen
Anthonis die maecte hi te wesen hertoech van brabant van loerijck van limburg
ende na vrou iohannen doot van brabant **D**en derden soen philips den ionesten
maecte hi te wesen greue van nguers mit sulker vorwaerden ende ordinaen so
hi minste ghegoet was so maecte hi so wie dat stouue van hertoech ian off van her
toech Anthonis die twee ouste broeders si off hoer erffghenamen sonder wittach
tighe gheboert achter te laten so soude alle dier goede ende heerlicheiden comen op de
sen ionesten broeder philips greue van nguers off op sinen rechten eruen **E**nde
die gheschiede bi ordinaen ende goet duncken van vrouwe iohanna van brabant
die brabant doe toebehoerde op die rijedese hertoech philips sterft tot onser vrouwe
te halfe int jaer M iij^e ende iij ende seyt esertwesen begrauē buten dyggon dat hij
selue stichte **E**nde hi regneerde xxxij jaer.

Jan van dyggon hertoch philips soen was hertoch ende greef van Burgoenge ende greef van vlaenderen van Artoys heer van salinis ende van mechelien hi had te wijff hertoch aelbrechts dochter vā hollant daer wan hi enen soen bi die philips hiet ende na hem hertoech wert Ende seff dochteren.

Die eerste dochter hiet margriet ende was eerst dolfhijninne van brancrjck ende na greuinne van ricsmont.

Die ander dochter hiet katherina ende sterff jone tot ghent.

Die derde dochter hiet maria ende wert hertoghinne van cleue.

Die vierde dochter was greuinne van popntiers

Die vijfte dochter hiet Anna hertoghinne van berfoert.

Die sesste dochter hiet Annees van ghent hertoghinne van Burgoengen.

Dese hertoech jan regnierden xv. jaer Ende hij wert verradelick verslaghen in brancrjck daer veel quaets off quam in brancrjck int jaer **M** iij^e xix op sinte seruaes daech Ende wert begraven te monstroi Mer sint wert sijn lichaem verdraghen van dier tot dyggon bi sijn vader.

Anno dñi

M iij^e iij

Greuē van
vlaenderen

Regnierden

xv jaer

Hertoech Anthonis van brabant die liet twee sonen die een hiet johan ende wert hertoch van brabant ende sterff sonder kinder.

Die ander soen hiet philips greue van simpolē was na hertoch van brabant ende sterff oeck sonder kinder. ende hertoch philips van burgoengen hertoch janss soen creech brabant.

Philips greue van nyuers hertoech philips jonckste soen liet twee sonen die ouste was greue van nyuers ende sterff sonder kinder.

Die ander was greue van stamphus ende na sijn broeders doot greue van nyuers Ende dese had een dochter die had hertoch jan van Cleue.

In Philips hertoch ianff soen van burgoengen wert hertoch ende greue van burgoengen ende greue van vlaenderen van Artoys ende heer van salinis ende van meechelen int jaer **M. iij^e. xix.** Ende daer nae int jaer **M. iij^e** ende **xxx** sterf hertoch philips van brabant Ende margriet hertoech willams wijsf van holland die hertoech ianff suster van burgoengen was die meende brabant te hebben wat si dat naeste lijff ende een moep was van hertoech philips van brabant Die greue van nguers meende oeck brabant te hebben ouermits goet betoen en bewijs dat hi hem vermat so alst hertoech philips van burgoengen also ghemaect had sijn ouderader soe wie gheen gheboert after en liet van vlaenderen off van brabant dattet comen soude op den greue van nguers off op sine rechten eruen Nu quam hertoch philips van burgoengen greue van vlaenderen hertoch ianff soen ende vermat he hertoech van brabant te wesen Want hi die naeste man per soen was ende vanden ouste broeder ghecome tot hertoch philips van brabant Ende die brabanters hebben hem ontfanghen voer ene hertoch van brabant van loerijck en van limburg int jaer van **xxx.**

M iij^e xix

ianff soen

xxxviij

In jaer **M. iij^e xxxviij** so gaff vrou iacob hertoch willems enige erff dochter van holland ouer dese hertoch philips van burgoengen horen neue dat hij ruwaert soude wesen van henegouwen van holland van zeeland ende van vrieslant ende van alle hoer landen Ende dede hem hulden Als ruwaert ende oer deser landen.

Daer na int jaer van **xxxvi** sterff vrou iacob Ende hertoech philips wert heer van allen deser landen.

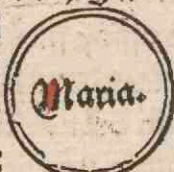
In jaer **M. iij^e xxxviij** wert hi greue van namen. ende aldus sijn alle dese landen aen desen edelen prince ghecomen die hi vromelicke ende wijselic mit groter vreden ende mit groten ontficht gheregiert heeft. **D**ese edel hertoch philips had drie wiuen dat eerste wijsf was des conincs dochter van vranckrijck ende daer en had hi gheen kinder bi Dat ander wijsf was des greuen dochter van oe greunne van nguers Dat derde wijsf nam hi int jaer **M. iij^e** ende **xxix** ende hiet ysabeel ende was des conincs dochter van portegael Ende daer wan hi drie sonen bi die eerste hiet Anthonius ende sterff ionck **cc** Siet ende leest die cronijck van vranckrijck **ij^e** en **xxvi** Ende inder cronijcke van brabant **ij^e** ende **xxxviij**.

C Kaerl hertoch van Burgoengen hertoch philips soen werte greue van vlaender
 in int jaer **M iij^e lxxv** Ende werte oeck heer van allen den landen die sijn vader
 philips hadde. **H**ij had drie wiuen alst bescreuen staet in die cronijcke van vranc
 rijck **ij^e** ende **xvi** Ende in die cronijcke van brabant **ij^e xxxv**.

Dese maria is hertoch kaerls
 dochter van burgoengen Ende heeft te man
 des keyfers frederics soen van romen gehete
 maximilianus ende daer heeft si
 bi enen soē hiet philips hertoch
 in oesterrijc greue van sarloys
 ende van vlaenderen Ende heeft
 ter oeck een dochter die hiet

hertoch in oester
 rijck greue vā sar
 loys en van vlaen
 deren.

Margareta

M iij^e lxxv

Anno dñi

Greue van
 vlaenderen

Regnierden

M iij^e lxxv

v jaer

Maximilianus des keyfers frederics
 soen vander ghenaden gods hertoch van oesterrijck van Burgoenge. loerijck. bra
 bant. steyr. kerrondon. krayn limburch. lutzenburch. gheloe
Greue van vlaenderen. hasburch. tyrol. phiert. khiburch. Burgoengen. artops
Palsgraeue van henegouwen. hollant. zeelant. Namen. zutphen.
Marcgraeue des heylighen roemscen rijcks. Burgau.
Landgraeue in Elsass.
Heer van vrieslant. windischermarch. poertenu. salins en mechelen.

Dese Maximilianus heeft te wijff hertoch kaerls dochter van Burgoengen
 die maria hiet Ende daer heeft hij een soen hij hiet philips hertoch in oesterrijck
 greue van sarloys ende van vlaenderen. Ende oeck een dochter die hiet *Margareta*

Anden beghinne ende begrip van hollant hoe dat lant eerst bewoent ende begrepen wert vintmen veel beschepts of int begghinsel vander ewonijcke van enghelant int CC en viij blat En oeck mede int begghin d' ewonijck van vtrecht int CC en xliij blat. Ende hier selmen horen hoe dat lant namaels besiert wert vanden edelen vromen prince graue dirck den eersten graue vā hollant en voert van allen greuen en greuinnen van hollant van coninghen en coninghin nen en hertoghen en hertoghinnen greuen en greuinnen die besitters des lants ghesceest hebben.

Hollant als men vint bescreuen in een boeck datmen hiet de proprietatibus rerum inden xv boeck is een kleyn provincie gheslegghen bi den rijn daer die rijn in die zee gaet Ende strect zuyt wert aen brabant En oest wert aen vrieslant Noert wert aen die britaensche zee Ende weest wert aen die neder gallen en aen vlaenderen. en is een broeck lant en waterich alfine mitten armen der zee en des rhins om vlopt ghelijck een eylande Ende heeft binnen walen en meeren en sonderlinghe goet wey lant waer om daer veel beesten in sijn En die eerde is tot sommighe steden seer herde vruchtebaer Oeck sijn daer boschen in te veel steden daer wilde beesten in woeden waer bi datter goede jacht is Ende tot veel steden ist morich daermen een materie off maect die orbaerlick is te bernen en is een rijcklant als vanden goede dat bider zee en bi den riuieren vaert van welcken lande die hofstadt gheseten is traictum inferius off vtrecht in duytsche wantet aen duytslant behoert na d' gheslegghenheyt naden seden en nader heerlicheyt en nader talen En dat volck is groot vā lichaem stark van crachten. stout van herten. schoen van aensicht. eersaem van seden. god ont siende. en min begheeren te wuen dan and' duytschen. ghetrouwe en vreedsam ge.

In jaer viij en lxij Als coninck kaerl verhoerde dat die denen ende noerwe ghes hollant seer verdoruen hadden. so sat dese coninck op een tijt in brabant in een dorp dat bladcl hiet Ende daer was bi hem een edel greue die saghen hiet En twee ander jonghe princen Die een hiet walgerus ende die ander hiet dirck Dese greue saghe was oem ouer dese twee want het waren sijnre suster kinder en coninck lodes wijckes wijff van aelmaengen greue saghens suster was daer moey off. Ende de se greeff saghen hadt coninck kaerl seer vriendelicken voer sinen joncxsten neve dirck dat hi hem gheuen woude die provincie van hollant mit een deel van vrieslant want hi doch gheboren ende ghesproten was vanden edelen bloede van vranck rijck Die coninck was seer wel gheneycht tot des greuen saghens bede en consen tierdent Ende gaff desen dirck die provincie van hollant mit horen toeke horen

⊕ ende een deel van vrieslant Ende maecten van hollant een vorstelijke en prinselijke greffscap Ende ontfeng dirck tot sinen ghetruwen raet en man Ende die coninc gaff dirck hier of bescreuen preuilegien en hantuesten bezeghelt mit des conincs gulden vingherlijen daer sijn beelde in ghegroeft was sprekende aldus.

Inden naem der heyligher drieuoudicheyt kaerl bi der ghenade gods coninc van brabant hantuet onser crownen toebehoert dat wi onse lieue ende ghetruwe eeren en weerdighen sellen mit gauen en mit loen van horen dienst So doen wi verstaen allen ghelouighen korfien luden die nu sijn off namaels wesen sellen die desen brieff sellen sien off horen lesen dat quam in onse teghenwoerdicheyt saghe die edel graue en hat ons dat wi gheuen wouden enen edelen prince gheheten dirck des princen walgerus broeder die provincie van hollant mit datter toe behoert dat is van swijchaer dus saghe voert tot voertrappen en kintchen toe en mit der kerck van egmonde Tot wies bede wi gheneycht sijn en weerdelick ontfacen hebben als recht is ende gheuen onsen lieuen ghetrouwen man dirck voerscreuen alle dit voerscreuen lant mitten dienst luden die daer nu in sijn off namaels i woenen sellen mit bossche mit marsche en water en alle datter toe behoert en ghebieden dat hem nyement sijn der in en doe Ende want wi willen dat dese ghifte vast en ghestade bliue en ghehouden worden totten ewighen daghen toe so hebben wi desen brieff bezeghelt mit onsen gulden vingherlijen Ghegheuen tot bladese int jaer ons heren viij^e ende lxviij opten xvi dach inder maent van junius int xviij jaer onser regnacen ons rijcks.

Anno dñi

Vrauen
van hollant

Regnerden

IDaer na so gaff coninc lodewijck van almaengen desen greff dirck dat lant van wasda dat aen die greffscap van hollant sach dat was vrieslant totter bouwers toe om bede will hemme sijn coninghinne die greue dircks moey was Ende gaff hem daer bescreuen en bezeghelde hantuesten op sprekende aldus.

In die eer ende naem der heyligher drieuoudicheyt lodewijck bider ghenaden gods coninc van almaengen wi doen verstaen onsen ghetruwen die nu sijn off namaels comen sellen dat hemme onse wijff die coninghinne ons hat off wi gheuen woude onsen lieue en ghetruwe graue dirck van hollant een foreest dat wasda hiet en aen sijn greffscap ghelegghen is Ende dat water dat daer doer gaet in wert ende wt wert. weplant en onlant. bossche en heyde dat dien foreest toe behoert Ende wi ymmer gheneycht sijn onser ghesellinnen bede vol te doen ende nije te weygheren so hebben wi ghegheuen onsen lieuen greue dirck voerscreuen dat foreest mit alle sijn toe behoren also alst voersept is vrilicke te ghebruken hem ende sijn nacomelinghen vrilick te besitten of te vercoopen of e wech te gheuen Ende om dat wi willen dat dese ghifte ten ewighen daghe ghehouden werde so hebben wi desen brieff bezeghelt mit onsen vinckerlijen van goude Ghegheuen int jaer ons heren viij^e en lxviij opten xviij dach.

In die eerste also gheuoemt des princeen sygiffertus soen vā aquitanien was die eerste greeff van hollant en zeelant ende heer van vrieslant totter konwers toe xxxviij jaer lanck. Ende hi was een stout onuerueert prince. Hi keerde die denen en heyden stoutelick wt sinen lande. Dese greeff dirck had een hoech ghebooren wijff ende hiet gena en was coninck puppijs dochter van ytalien. Ende coninck kaerl die groot was vader van desen coninck puppij en hi was oude vader van gena. Ende bi desen wiue creech greue dirck enen soen die oeck dirck hiet en die na hem greue wert.

Dese greeff dirck als hi out wert so dede hi tynmeren van groter deuocien ende stichtede tot egmont een cloester van houten daer hi in settede nonnen van sinte bene dictus oerden die hi eerlike goeden gaff van sinen eyghen goede daer si eerlike op mochten leuen. Ende in desen seluen cloester so wert eenre nonnen in gheseynt van god dat si den prince greue dirck imanen soude dat hi soude op doen sinte aelbrecht grafe en dat heylighe ghebeente doen brengen in dat voersejde nonne cloester. En die greue vergaderde veel priesteren en prelaten. Ende als die priesters dat graffe op deden so vantmen dat heylighe lichaem van sinte aelbrecht en dat cleet daer des

viij^e spin

xxxviij jaer

heylighen vaders lichaem in ghewonden was al heil ende onverteert. Ende oeck wert daer gheuonden een gulden crups op sijn borst dat medicijn ende salicheyt was teghen menigher hande siecken. En ons sijn graffe ontspranck een fonteyn die noch huidens daghes veel waters wt gheeft.

In jaer ons heren ix^e ende een op die ander nonas van october doe starff die edel vorst greeff dirck die eerste greue van hollant en wert begrauen tot egmont int cloester dat hi seluer ghesicht hadde.

In jaer ix^e ende twee op die ydus van januarus so starff die edel vorstinne gena sijn wijff en wert begrauen tot egmonde int cloester bi horen may.

Dirck die anderde also gheuoemt greue dirckis soen was die anderde greue vā
 hollant en zeelant en heer vā vrieslant lxxxij jaer lanc. Dese greeff dirck had een
 wijff hiet hildegondis ende was coninc lodewijcks dochter van brabant die
 derde also gheuoemt. En bi deser dochter van brabant so wan greue dirck twee
 sonen en een dochter. Die eerste soen hiet aernolt en wert greue na sinen vader. En
 die ander soen hiet eglertus en was eersbiscop van trier. En die dochter hiet aer-
 luda en wert abdyffe vā reynsborch. Dese greeff dirck na sijns vaders doot so set-
 tede hem die vriesen teghen greeff dirck in rebellicheyt. Die edel prince greeff dirck
 toech mit groter macht in vrieslant en verdestreerde veel van vrieslant en street te
 ghen hem en versloech hem groot volck off en bedwancse tot onderdanicheyt dat si
 onlanghe hielden want een jaer daer na quamen die vriesen mit groter macht en
 verbranden alsemaer haerlem en dat cloester tot egmonde en quamen soe neder tot
 bi leyden. Als greue dirck dit vernam so nam hi sinen castelen te baten van ley-
 den mit al dat hi mitter haest crighen mocht en al dat lant als si dat vernamen soe
 quamen si horen prince te baten. Ende greeff dirck bestreet die vriesen en verwanse
 en versloech hem alte groten volck off. Ende dese strijt gheschiede op die seluer stede

Anno dñi

Grauen
 van hollant

Regnierden

lxxxij jaer

ix^e. j. daer nu dat cloester van reynsborch staet ende was int
 jaer ix^e en lxxxij en die vriesen worden hem onddanich

Int jaer ons heren ix^e en lxxxv stichtede greue dirck en dede maken dat cloester
 tot reynsborch en settede daer in gheestelike monicken vā sinte benedictus oerde. en
 daer na versettede hi die nonnen van egmont tot reynsborch en settede die monic-
 ken vā reynsborch weder tot egmonde op dat si het mochten beschermen hoer cloes-
 ter teghens die vriesen dan die nonnen. Ende dede dat cloester van egmont costelic
 en starck maken van steen dat voermaels van hout ghemaect was. En dese greeff
 dirck gaf der kercke en cloester tot egmonde grote goede te besitten. Ende oeck gaf
 hi den cloester een boeck dat hiet hystoria triperita en den teyt vanden vier ewan-
 gelisten dat buten mit duerbaer ghesceente ghedect was.

Int jaer ons heren ix^e lxxxviii op die and nonas van mey starff greue dirck
 en wert begraven tot egmonde bi sinen vader int cloester. Dese greue dirck en sijn
 vader regnierden ind graeffscap van hollant. En lxxxv jaer eerlick. Ende verdruen
 die wrede denen crachtelick van horen lande. Ende die greuinne sijn wijff rustede in
 gode op die derde ydus van april int jaer ix^e lxxxix en wert begraven int seluer
 cloester bi horen man.

Aernulphus die eerste also ghenoemt was greue dircks soen ende hi was die derde greue van hollant zeelant en van vrieslant vijff jaer lanc. Dese greue nam te wive lutgaert des keysers dochter van grieken die stephanus hiet ende was der keysers suster van romen keysers often vijff den anderen. Ende si was vander moed weghen van edelen gheslachte vā romen vanden clommenmeyer gheslachte. En bi desen keysers dochter daer was dese greue aernout bi twee sonen. Die eerste soen hiet dirck die na hem greef wert en die and soen hiet syfridus die horchgreue was vā hermarlant en van vrieslant. Dese syfridus greue aernouts soen was die eerste heer vā brederode en voerde die wapen vā hollant mit drie baren stelen ghebroken van lazuer ghelick een outste broed naest den outsten plach te voren. En dese syfridus die horchgreue die verliet op een schoen joffer die tiburga hiet en was een potestaets dochter vā hoech vrieslant die golde hant hiet en was gecomen vā coninc goldebloets gheslachte vā vrieslant. En dese joffer truwede hi bi hem seluen daer greue dirck sijn oude vad die doe noch leuede en greeff aernout sijn vad seer toernich om waren. En bi dese joffer die vriesinne daer creech syfridus ij sonen bi die outste soen hiet dirck en wert heer vā brederode. en die and hiet symon en wert heer van

vijff jaer

teplingen. en die and soen die heer vā teplingen was die brack sijn wapen vanden heer van brederode sijn outsten broed en voerde in sijn wapen drie baren stelen vā siluer. En vanden heer vā brederode quam noch na een heer vā d'leke die den witten seilt mitten swarten leuwe voerde. en men sel weten waer om dat ic die scriue dat is wāt ic hier voermaels tot som tijden den som mighen heb horen spreken wt hatt en nijt en wt parthy en opten heer van brederode als dat si gecomen souden wesen vā kastardpen van hollant vanden eersten greef willem dat alte qualick ghesproken is wantet versierde loghentael is almen ind waerheyt vjnden sel wāt ic dat ondsocht hebbe mit ganse herten so vjnde ic in ouden scriften en in veel onds bezegheld brieuen die oud sijn veel jaren dan die eerste greef willem die ic selue gelesen ghesien en in mijn hant ghesat hebbe die die heren vā brederoden vā outs bezegheld hebben mit groten we hanghenden zeghelden vā witten was in sittende te peerde ghelick der princen zeghel vā hollant en hadden die wapen van hollant inden zeghel mit drie baren stelen ghebroken. en dier brieuen sijn noch veel in hollant etc.

Dese greue arnulpheus was een rechtuerdich goet heer van goden leuen ende deuot die god seer ontfach. **H**i had veel onleden tegens die oestriesen en westvriesen. Op een tijt int jaer ons heren ix^e en xcij so toech dese greef mit groet macht in vrieslant. Ende als sijn volck ghebreck had van dranch en van dorst op een tijt wantet water sout was so viel die greue in sijn ghede ende bi godlike in vloeyen so wijsde hi den volck een stede daer si grauen souden om varsch water. En als si greuen so vloeyde daer ouerulbedich goet varsch water wt. en corts hier na so quamen die vriesen mit groter macht teghen die greue arnulpheus en vergaderde op enen slechten velde in vrieslant in een dorp dat wijckelmade hiet en daer wert alte seer ghestreden en gheuochten en die vriesen creghen die ouerhant so dat die edel greue wert verslagen inden strijde mit veel volcks. Ende dit gheschiede int selue jaer ix^e en xcij op die xiiij kalende van october. Ende des greuen lichaem wert gheuoert tot egmont int cloester en daer wert mit rouwen sijn wtuaert ghedaen en begrauen. Ende die greuinne des keysers dochter sterff int ander jaer daer na op die ande ydus in mey en wert bi horen man int selue cloester begrauen.

Anno dñi

Grauen
van hollant

Regnierden

Op een tijt langhe jaren hier na op een witten donerdach als tot egmont veel volcs gecomen was om offelaet soe sekerde die sacker steen die op des greuen arnulpheus graft sach. Ende wt den graue quam soe soeten weck dat alle die kercke daer mede veruullet wert.

Dirck die derde also gheuoemt greue arnulpheus outste soen was die iij greue van hallant xlvj jaer lanc. Ende hi had te wijff vtilhades hertoch othen dochter vassen die keysers van romen was die anderde otto also gheuoemt ende was keysers othen den derden sijn fuster. Nochtan waren keysers otte die derde sijn moeder en greue dircks moeder twee ghesustersen ende waren des keysers dochteren van grieken. Mer keysers otte die ande die had na een dochter van oesterrijck. En daer had hi dese vtilhilda die greuinne bi. Ende bi deser greuinne so creech greff dirck twee soenen. Die eerste soen hiet dirck die naden vader greue wert. Ende die ander soen hiet peters en was greue in oestrieslant en na oeck greue van hollant. Dese greff dirck starff int jaer M cccix op die vi kalende van januarus en wert begrauen tot egmont int cloester.

Dirck die vierde also gheuoemt greue dircks outste soen was die vijfde greue van hollant van zeeland ende heer van vrieslant ix jaer **D**ese greue en hadde noch wijff noch kindt **E**n dese greeff dirck was eens tot ludgck in een sreeck spul daer hi in dat sreeckspul doot staet des biscope broeder van colen en van ludgck. daer dielen hem die heren ouer den hals en wouden hem ouervallen hebben **M**er hi ontset wet hem vter stadt haestelick en hem worden twee bastaert broeders of gheslaghen **E**nde doe greeff dirck in hollant quam so dede hi te dordrecht alle die ouerlantse schepen verbranden die van colen off van ludgck waren **E**n alle die coepmannen worden gheuanghen.

Dese greef dirck soude tot dordrecht doer een cleyn straetgen gaen dat men noch des greuen straetken hiet daer wert hi mit een venijnenden straet gheschoten doer sijn dpe van sijn vpanden van colen en van ludgck en hi starff in tweeen daghen daer na op die ydus vā mey int jaer ons heren **M** en ylvij **E**nde hi wert tot egmont gheuoert int cloester en wert daer begrauen mit wenender wtiaert.

M xxxix

ix jaer

M ylvij

xij jaer

Florens die eerste also gheuoemt greue dircks broeder was die sesste greue van hollant van zeeland en heer van vrieslant xij jaer lancck **D**ese had te wiue des hertoghen heymanss dochter van sassen **E**nde daer wan hi twee sonen bi **D**ie eerste soen hiet dirck ende wert greue na den vader **E**nde die ander soen hiet florens prince **E**nde een dochter hiet mechtelt en nam coninck philips van francrich te man na hoers vaders doot **E**nde dese greue florens was eerst greue van oestvrieslant xij jaer lancck.

Op een tijt dat greue florens sijn vpanden had verwonnen so bleeff hi legghen in een dorp hiet hemaert en sloech hem daer neder mit een deel van sinen volck onsen te rusten opten middach so quam joncheer alaert des hertoghen broeder vā brabant en sloech in greue florens vermoyde heer en daer wert greue florens verslagen mit veel edelre mannen en wel xviij mannen int jaer **M** ende lvi op die xijij kalende van julus ende greue florens wert gheuoert tot egmont int cloester ende wert daer begrauen mit groter dwefheyt.

I Gheertruyt die greuinne greef
florens wijs van hollant na greef
florens hoers manss doot so kerich
te si hollant van hoer kind weghe
twee jaer lanck **E**nde doe nam si
te man robbert van vlaenderen gre
ue lodewijcks soen.

Robbert va vlaenderen die ghetumet
heeft gheertruyt van sassen greue florens
wedue die is gemaect voecht vanden jon
ghen jonckker dirck van hollant bi den rid
scap en steden va hollant en van zeelant
en vrieslant en regierde tlant van hollant
rustelick en vreedelick viij jaer lanck.

Int jaer ons heren **M** en lxxi quam hertoch godeuaert va botheijck en biscop
willam va vrecht mit alken groten heer van volck in hollant bi leyden **E**nde daer
te ghens quam greue robbert jonckker dircks stiefvader voecht van hollant ende
daer wert alte seer gheuochten **M**er int lxxi most greue robbert wijcken en verboes
den strijt en wert verdreuen mit sijn wijs ende mit sijn stieff kinder wt hollant ende
toech te ghent.

Anno dñi

Greuen
van hollant

Regnerden

M lxxi

ij jaer

M lxxij

viij jaer

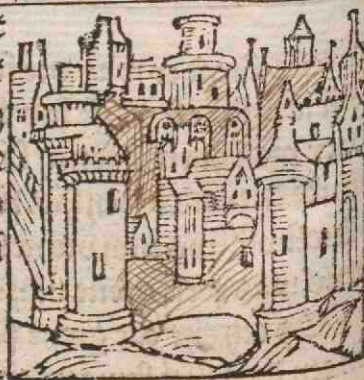
M lxxi

v jaer

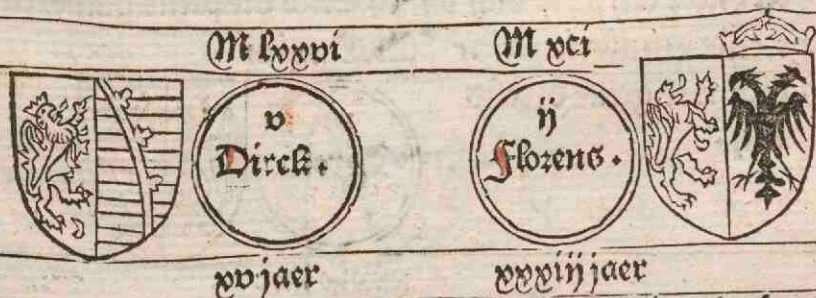
Godeuaert
hertoch van botheijck mitter buyl was greue va hollant
mit crachte viijf jaer lanck **E**nde hi wert in alken steden
ghehult bi groot bedwanc voer een recht lants heer **D**e
se hertoch godeuaert stichtede die stede van delft **E**nde hi
dede een schoen casteel bi maken daer hi sijn woenstat
hieft langhe tijt.

Int jaer **M** lxxij toech dese hertoch godeuaert mit
groter macht op die west vriesen mit hulpe van biscop willams van vrecht daer
hi teghen stiet en want hem off en broecht groten weff binne alremaer **M**er doe dat
die oestvriesen vernamen quamen si mit groter macht en belaghen alremaer ij we
ken lanck **D**aer quam biscop willam en onsettete den hertoch en daer wert seer ge
streden en daer bliuen wel viij^m vriesen doot verslagghen en veel werter gheuangen
en veel onthoeft **A**ldus wert hertoch godeuaert gheweldich heer leyde van oest
vrieslant en van westvrieslant.

Dirck die vijfde also ghenoemt greue florens soen was die viij greue vā hollant zeelant en heer van vrieslant xx jaer lancck. Hi nam een wijff en hiet witalhildis des moghenden hertochs fredericx dochter van sassen daer hi bi wan florens die na hem greue wert. Ende een schoen dochter hiet mechtelt ende was hertoghinne van overkens. Ende als greue dirck lancck hollant mit vrede beseten had so weder seiden hem die vriesen sijn renten en sijn heer scappie ende wouden keiser vry sitten. Daer toech greue dirck mit een alten moghenden heer van volck en streec teghen die vriesen in enen harden winter en wan hem twee staende strijden off opten yse. Ende in den eersten strijt worden wel xl^m vriesen verslaghen. Ende inden anderen strijde wel lxi^m vriesen so wijff so man want greue dirck dede wijff en kint doot slaen en descreuerde vrieslant alte seer.

Int jaer M ende xci op die vijfde kalende van december starff dese edel prince greue dirck en wert tot egmont begraven int cloester. Ende sijn wijff die greuinne starff op die xiiij kalende van december ende is begraven bi horen man int cloester voerscreuen.

Florens die anderde also ghenoemt greue dircks soen was die viij greue van hollant en van zeelant heer vā vrieslant xxviij jaer lancck. Hi nam een wijff hiet petronilla ende was des keisers kochmanus suster daer hi bi wan drie sonen en een dochter. Die eerste soen hiet dirck ende was greue na den vader. Die ander soen hiet florens. Ende die derde soen hiet symeon. En die dochter hiet hadewijck ende was een schoen joffer. Dese greue was ghesaten florens die vet en was alte schoen van liue. vriedsam van herten. milde van aelmessen te gheuen. Ende hi had meer duechden en zeeckenden dan enich van sinen voernaders.

Int jaer M C xxiij starff dese edel vorst greue florens op die vi nonas van meert en wert begraven mit groter wtuaert bi sijn ouders tot egmont int cloester. Ende petronella die greuinne gaff veel aelmessen voer hoer manns ziel ende si dede veel goets en veel fundieren en tynneren aen dat cloester van xynsborch. Ende si starff op die x kalendas van junius en wert tot xynsborch begraven int cloester.

Dirck die fefte also gheuoemt greue florens soen was die ix greue van hollant van zeelant en heer van vriessant xxxix jaer lanck Ende hi nam een wijff en hiet sophia en was othen des palsgreuen dochter daer hi bi wan florens die na hem greue wert van hollant en ott die greue wert van bentken en kaldewijn die biscop van utrecht wert en pelgram borchgreue van zeelant ende die was die eerste heer van voern en liet een enighe dochter die nam den greue van seyn Ende hier off quamen voert die heren van voern Ende noch had greue dirck drie dochteren Als sophia abdysse van reynsberch en petronelle een schoen joffer.

Die keyser lotharius die oem was van greue dirck die gaff desen greeff dirck die greffcap van oestbergken en van westbergken in oestvriessant.

Int jaer **M c** en xxviii so toech dese greeff dirck van hollant tot iherusalem en des anderen jaers quam hi weder in ytalien en verfocht den paeus innocencius te romen die hem mit groter weerdicheyt ontfinc Ende die paeus innocencius ombede wil des edelen greue dircks so gaff hi dat cloester tot egmonde ende tot reynsberch mit al hoer besittinghe die si nu hebben of namaels hebben moghen dat die sel len staen sonder middel onder den stoel van romen Ende die paeus gaff oeck meer

Anno dñi ander schoen vryheyt ende priuilegien desen **M c** xxviii

Grauen van hollant van hollant voerscreuen.

Regnierden

xxxix jaer

Int jaer ons heren **M c** lxiij doe starff dese edel vorst greue dirck op die no nas van augustus en wert begraven tot egmont int cloester Ende sophia die greuinne bleeff na hoer manss doot in vasten en in bedinghen en in aelmissen te gheuen sonder oflaten Ende si was sonder twiuel een heyligh wijff want god doer hoer mirakel dede bi horen leuen wat op een tijt was dese heylighe vrouwe beuaert ghegaen tot sinte jacob in galissen en si quam bi onghewalle onder moerdenaers diese pijn dede doot te slaen en hoer elennoede te nemen Mer die moerdenaers bleuen staen en en mochten hem nijt roeren noch hoer arch of quaet doen doer die verdient van sinte jacob Ende als die moerdenaers dit sagken versuchten si hem en baden hoer ghenade Ende si bat god om sijn ontfermherticheyt dat hijt hem vergaue.

Dese salighe vrouwe die god lieff had. had twee werff te iherusalem ten heylighen graue gheweest en is nu derde werff ten heylighen graue ghetoghen en is daer ghestoruen op die vi kalende van october en leyt daer begraven inder duytscher hospitaal.

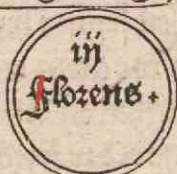
Florens die derde also gheuoemt greue dirck soen was die x greue van hollant
xxxij jaer lanc. Hi nam een wijff en hiet ada coninc. h. ynrics dochter van scot-
lant daer hi bi wan dirck die na hem greue wert. ende willem greue van oestries
lant. en florens die domproeft tuerrecht was. en wobbrecht prince in kermerlant.
en joncfrou beatrix Elizabeth Adelshepdis en margriet greuinne va cleue were.

Dese edel greue florens toech tot iherusalem ende versoch vrouwe sophien sijne
moeder graft. Ende als hi weder quam so wert sijn broeder biscop tot vtrecht die
hi veel hulpen en bisants dede tot des ghestichtes behoeff.

In jaer ons heren **MC lxxxviij** was dese greue florens ghereyft ouer meer
om mitten keyser en mit veel edel heren dat heylighe lant helpen in te winnen. En na
veel en grote victorie so verdronct die keyser in een riuier als hem van een cluse
naer prophetiert was en wert mit groten rouwen begrauen tot antiochien in sin-
te peters kerck int jaer **MC** en **xc**. Ende inden seluen jaer starff greef florens va
hollant tot antiochien op die kalende van augusto. Ende hi wert begrauen inder
seluer stadt in sinte peters kerck bi des keyfers tomme. Ende willem greue va oes-
vriesslant greue florens jonste soen die daer doe mede was mit sinen vader versel-

lede hem na sijns vaders doot
mit hertoch vnderijck va swa-
uen en bleeff bi hem vijff jaer
lanc. na sijns vaders doot en
streden veel strijden teges die
heyden. Ende ouermits sijn be-

MC lxxij

xxxij jaer

MC xc

xij jaer

hendicheyt so septme dat die
korsten dampanten wonne
tegypte dat alte starck was
Ende ada die edel vrouwe
eens conincs dochter greue
florens wijff starff op die ij
odus va januarus en wert
begrave int cloester te middel
kerch in die abde.

Dirck die vij also gheuoemt
greef florens soen was die xi greue va hollant xij
jaer lanc. Ende hi had een wijf en hiet adelshepdis
en was des edelen greff dircks dochter van cleue
daer hi twee schoen dochteren bi wan. Die een hiet
adelshepdis en die ander hiet ada. Adelshepdis wert
ghegheuen jonckker heynrick van ghelre. Ende ada
nam den greue van loen teghen alle der luden will
van hollant bi hoerre moeder raet.

Inden jaer ons heren **MC** en **ij** so wert greef
dirck sieck tot dordrecht totter doot toe. Ende hi starff op die ander nonas van
nouember en wert begrauen tot egmonde int cloester in sinte fleuens capelle.

Alda greff dircs enighe dochter als greue dircs doot was so ghinc adelshy die die greuinne en ontboet heymelick greue lodewijck van loen dat hi sonde ver toenen quame tot hoer opt huus tot haltenae en vandaer tot dordrecht En als hi quam tot dordrecht so wert die greuinne mit desen greue lodewijck van loen eens Ende si gaff ada hoer dochter te man desen greue lodewijck van loen Ende dit dede si al heymelick buten wil en weten en consent greue willem des oems en der ganse lant van hollant en van zeelant Ende men hielt te hants mede die feest vander bruilofte Aldus wert greue dircs die rouwe von sinre doot verwandelt in bruilofften en bliscappen En die wtuaert wert afterwert gheset thent die bruilofte ouer was.

Willem greue va oestrieslant als hi vernam dat die greue va hollant sijn broeder doot was Ende ada sijn nichte den greue va loen had so was hi seer rouwich om sinen broeder Ende toerde hem seer vanden hilick dat sijn nichte bi hoer seluen ghe daen had en bi hoer moeder rade.

Greff willem is op een tijt ghecomen bi rade der heren wt zeelant mit een groot machtich heer van volck wt zeelant en wt hollant Ende sette sijn tenten en pauwel

Anno dñ poenen tot rijswijck en meynde des anderen dages teghen

Mij in

Grauen
van hollant

greue lodewijck te strijden Gref lodewijck seynde hertoch willem va lymborch die doe bi hem was tot greue willem om ofmen yet goets hadde mogen dedinghen en den strijt te benemen Mer die selue hertoch quam weder sonde loen

Regnierden off vrede ende mochter nijt off maken en seyde greue lode

wijck wat hi ghesien had en wat hem gheantwoert was En hertoch willem toech van daer wt hollant en greue lodewijck brack op en liet sijn tenten staen en toech tot leyden wert en voert tot utrecht wert mit groter haest Greue willem is na gheuoelcht mit sinen volck en hebbender veel verslaghen en gheuanghen Ende veel va veel lopens en groter moedicheyt doot ghebleuen En som worpen hoer helmen hoer pansiers hoer schilden van hem om die lichticheyt ende worden nochtant som doot gheslaghen en som gheuanghen Ende aldus is greue lodewijck van loen wt hollant verdreuen Ende als greue lodewijck turecht quam so gaf hi den biscop die ridders die hi gheuanghen had voer sijn soudye Ende als dit aldus vergaen is so is gref willem verhoecht mit groter eeren in sijns vaders lant ende is ghe maect die ghreue van hollant en zeelant Ende onlanghe tijt daer na besat greue willem van hollant mit sijn ridder scap volpaerts en florens hoer castelen van asperen en hoer vesten en wanse Ende het wert na ghedendict.

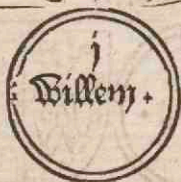
Willem die eerste also gheuoemt greef florens soen en greue dircks broed was greue van hollant en van zeeland en van oestvriesslant xix jaer **E**nde hi was recht oer en erfghenaem der croen van scotlant **E**nde hi had een wijf en hiet adelhepdis en was des greuen dochter van ghelre daer hi bi wan drie sonen en twee dochteren Die eerste soen hiet florens die na hem greef wert Die ander soen hiet otto en wert bisscop van utrecht Die derde soen hiet willem die prince Die eerste dochter hiet ada en wert abdyssse tot reynsborch **E**nde die ande dochter hiet rypesterda en wert nonne tot reynsborch **E**nde also als ada greeff willems nicht doot was so ontfinde greue willam die greeffcap van hollant en van zeeland en van vrientlant te seuen van den keiser.

Int jaer ons heren **M** cc xviij so starff adelhepdis die greuinne greef willems wijff op die ander ydus van februaryus **E**n si wert begrauen mit groter eeren tot reynsborch int cloester.

Greue willem nam daer na een ander wijff die hiet maria ende was des hertoghen dochter van lancaster **M**er hi en hadde gheen kind bi en als si starff so wert si oock tot reynsborch begrauen.

M^h inM^h xviij

Int jaer ons heren **M** cc xviij was inder april die meeste eclipsis solis daermen ye of hoerde seggen sinte dat god ghecrupst wert.

xix jaer

xviij jaer

Int jaer **M** cc xviij starff dese edel vorst greue willem op die ande nonas in februaryus en hi wert mit groter wtuaert begrauen tot reynsborch int cloester.

Florens die vierde also genoemt greef willem soen was die xviij greue van hollant xviij jaer lancet **E**nde hi nam te wiue mechtelt hertoch heynrichs dochter van brabant die een moey was van sinte elyzabeth des conincs dochter van vngherien Welcke heylighe sinte elyzabeth een keelt van maria der

moeder gods in hoer camer had daer si hoer gheket plach voer te lesen. **E**nde doe si steruen soude doe dede si dat keelt seyn den hoerre moeyen d greuinne van hollant **E**n vrouwe mechtelt die greuinne die broecht dat keelt tot des grauen sande i die kereke daert noch is en doet grote miraculen.

Greeff florens die had bi deser greuinne ii sonen ende ii dochteren Die eerst soen hiet willem en wert greue na den vader en na wemscle cominck Die ande soen hiet florens prince en drossaert Die eerste dochter hiet adelhepdis en was greuinne van hennegouwen **E**nde die ander dochter hiet mechtelt en was greuinne van hennenkerch Dese mechtelt greuinne van hennenkerch die had bi d gracen gods vier

¶ dalff hondert kinder ende piij tot eenre dracht Ende biscop otte van verrecht hoer
 oem die deed se alle kersten Ende dese kinderkinns worden alle ghe doep in becken
 Ende also vwech als si ghekorstent waren so storuen si alle gader Ende dese kind
 kinns had si om dat si sach een arm wijskin die ij kinder kinns had tot eenre dracht
 Doe seyde die vrouwe dattet nijt wesen en mocht dat een wijs bi enen man tot een
 re dracht twee kind soude ter werlt brenghen daer dit arm wijskin seer droeuich
 om was Ende si hat god oft moghelick mocht wesen dat hi der greumne wilde ver
 lenen also veel kinder als daghe int jaer comen en dat gheschiede.

¶ Dese vrome greue florens die in allen tornoyen die prijs plach te hebben wert
 doot gheslaghen vanden greue va clermont daer hi hem nijt en huede waer om die
 greue van cleue sloech rechteuoert den greue van clermont mitter hant doot op die
 seluer haen Dit gheschiede te corby op die piij kalende van augusto Sijn lichaem
 wert ghesalfemt en ghebrocht in hollant daert mit groten rouwen begrauen wert
 tot reynsborch int cloester **¶** Ende mechtelt die edel greumne sijn wijs starf daer
 na int jaer M cc lxxij en wert begrauen tot boesdunen int cloester dat si seluer ghe
 sticht hadde **¶** Ende die greumne va kenenberch die alle die kind had die starff

Anno dñi daer na M cc lxxviij en si leyt
 oeck tot boesdunen begrauen.

Mij ppiij

Grauen
 van hollant

Regnierden

xxi jaer

¶ Willem die anderde also ghenoeemt greue florens soen was die piij greue van
 hollan van zeelant en heer van vrieslant xxi jaer Ende hi nam te wiue een schoen
 maghet die elyzabeth hiet en was des hertoghen dochter van brugnwick Ende
 daer wan hi enen soen bi en hiet florens die na hem greue wert Ende anders en had
 hi gheen edel kinder Mer hi had bastaerden.

¶ Dese greue willem en was nijt veel out bouen vij jaer doe sijn vader doot bleeff
 Ende biscop otte va verrecht sijn oem die nam dese jonghe greff willem en florens
 sijn broeder in sijn bewaerniss en beschermesse en regierde hollant mede bi consent
 der landen seer eerlick en wel.

¶ Als dese jonghe joncker willem tot sinen jaren ghecomen was En die lantgre
 ue van doringhen sinte elyzabeths soen gheheten heynrick die vij jaer keiser ende
 wemisch cominck gheweest had en ghestoruen was so seynde die paeus bi ghemenen
 rade der cardinalen enen cardinael die petrus hiet van capadoien ten gulden seyl
 en was dyaken cardinael van sinte georgius Ende desen seynde die paeus in ger
 manien ende vermaende die hoer vorsten dat si van nywes koren enen wemischen
 cominck.

Die coer vorsten versamede in een stadt te woringhen Ende koren eendrachtte :
 lieft jonckheer willam van hollant tot enen roemscen cominck Ende tugheden dat hi
 die machtichste prince was inden lande vā germanien En hoe dese coer meer open
 haer wert hoe datter meer blijscappen was onder die ridder scap . want dese willam
 was van xx jaren en was schoen van liue sonder haert wit van verwen mit swart
 haer Ende hi minde meer die wapen dan gout off siluer .

Ende want dese nywe ghecoren cominck noch gheen ridder en was daer om be :
 yndemen haestelick alle dinck die daer toe behoeflick waren op dat na die manier
 die keyser ridder waer eer hi tot Alken die croen des rijckis ontfenghe Ende want
 veel ridders nu ter tijt hem dien cost ontsien so laten si off die feest en ontsaen die
 weerdicheyt der ridder scap mit enen halslaghe . en daer om sijn veel ridders die den
 reghel der ridder scap off der ridderliker oerde niet en weten en daer om en konnen
 si rechte ridder scap niet hantieren want alle weerdicheyt of digniteyt die ind wer
 elc is gheestelick off weerlick daer een toe ghecoren off ghevoepen off gheordineert
 wert weet hi dan niet hoe hi dat ghebruken off regieren sal off weet hijt wel ende hi
 daer nochtan niet na en doet so en is hi niet nu off weerdich daer toe .

Ende om dat een yghelike ridder off and seile hoertighe mannen weten moghen
 die desen cronijcken lesen wat ridder oerde is en wat si seuldich sijn te houden ende
 wat last dat si aen nemen so sal ic hier scriuen hoe dat dese edel cominck willam rid :
 der wert . en wat dat die ridder oerde in heeft ende hoe hi als een korsten prince mit
 groter hogher feesten aen ghenomen heeft en belooff heeft te houden die eerlike ridder
 oerde .

Ende als alle ding aldus bereyt was na dattet ewangelium vander hoechmis :
 se ghesonghen was so is dese voerscreuen cominc ghebrocht voer den cardinael oir :
 mits den cominck van bemen Ende die cominck van bemen sprach aldus Heylighe
 vader in uwer weerdicheyt so brenghen wi desen wt ghecoren wapenture en bidden
 vinnichlick dat uwe weerdicheyt ontsaen wil sijn heylighe professie op dat hi in
 onse ridderlike gheselschap weerdelike mach ontfanghen en in ghescreuen werden
 Die cardinael die daer stont in sijn ornamenten en pontificael als hem toe behoers :
 de die sprach aldus desen jonghen toe Nader ghedenckemisse des namen miles so be :
 duyt miles een ridder dat soude wesen dat een ridder soude wesen onder dusent an :
 der mannen die vromste die duechdelicste en die rechtweerdichste .

I Soe behoert toe ten eersten elcken man die ridder werden wil dat hi si vā edelen
bloede gheboeren als van ridders aert off meere off dat hijt also vromelick en stoute
lick ghe daen heeft voer die heylighe kerck off voer den heylighen kersten gheloue off
voer die rechtueerdicheyt. **T**en anderen mael so moet hi wesen stout en koen vā
moede in manlijcken daden. **T**en vden grootmoedich tegghen dat hem mit onrecht
wed staet. **T**en vierden eerbaer en mild van gauen ter eeren. **T**en vijften sedich
en wijselick van ghelaet ende van regiment. **T**en sesten dat hi also veel goets sel
hebben eerst daer hi na sinen staet eerbaerlick op leue mach. **E**nde doe dit gheseyt
was sprach die cardinael totten coninck **G**od die di den wil heeft hier toe gheseght
uen die verleen di die wercken also te beueen **E**n die raet in di alle duechde te vol
brenghen **A**men.

I Doe sprach die cardinael totten coninck **H**oech moghende prince dit is die ver
ghel d ridderliker oerde hier na volghende. **I**nden eersten alle daghe sellen si mit
innichyden ouerdencken dat liden en die passie ons liefs heren ihesu xpristi. **T**en
anderen mael sellen si alle daghe miss horen als hijt enich sins te passe moghen bren
gen. **T**en derden dat hi voer dat heylighe kersten gheloue sijn lichaem en sijn leuen
Anno dñ **k**nechtelick mit vryen wille sel setten. **T**en vierden dat hi die heylighe kerck mit
alle hoerre diens dat sijn alle gheestelike personen beschermen sal na sinen vermo
Grauen **g**hen mit alle sijnre macht voer alle geweld ouerbep en onrecht. **T**en vijften dat
van hollant hi weduen en wesen in hoerre noot sel beschermen voer ouerlast onrecht en geweld
Ten sesten dat hi ongherechtighe striden en oerloghen sal vlyen en seuwen ende
Regnerden daer gheen soudpe off nemen. **T**en seuenden dat hi om den onnossele en onsculdi
ghe te verlossen gheern tegghen wien dattet is een camp om te nemen en te vechten
Ten achten dat hi tornieren en stecken sal nergent om anders dan om eerbaer
heyt ende ridderlike oefeninghe. **T**en negghenden dat hi den keyser off sinen lants
heer mit allen dat hi vermach i tuch en in reuerencien bi staen en onderdanich we
sen sal. **T**en tienden dat hi den ghemenen orbaer des lants ende des volcks tot ho
ren vordel en i horen rechten sel bliuen te helpen en stercken en nijt helpen ver corten
Ten elften dat hi sijn leen goet dat hi vanden leen heer hout off heeft ontfanghen
nijt en sel veruueemden **A**lter hem goet en ghewoue wesen. **T**en xij dat die rid
ders malsanderen eeren sellen. **T**en xij dat die ridders van malsanderen gheen
quaet segghen en sellen. **T**en xij dat elck ridder seuwen sel vromde ghisten te ne
men om dinghen doer te helpen dringhen. **T**en xv dat hi leuen sal ymmer sonder
ouer spul off ander dinghen daer sijn eer mede ghesant en berispt soude werden.

Ende wat ridder nae deser reghel leeft die sal loff hebben op ter eerden ende nae desen leuen besitten dat ewighe leuen.

Ende als dit aldus ghedaen was soe nam die cardinael des conincs handen die hi te samen leyde int missael opt ewangelie dat daer ghelesen was ende sprack aldus Wilstu ridderlike oerde ontfacen mit begheerten inden naem ons heren ihesu xpristi ende die reghel die hier voer ghesproke is na dijnre macht vol te doen Die coninc sprack. ja ick. Die cardinael gaff desen coninc doe dese belofte bescreuen die die coninc seluer las in houdende aldus Ick willem van hollant een prince d'ridderfchap ende een vry man des heylighen keyserrijcks belye mit minen ede in te ghenwoerdicheyt mijns heren sinte peters ten gulden seyl dyaken cardinael ende legat des stoels van rome te houden dese ridderlike oerde ende reghel bi desen heylighen ewangelium dat ick tast mit mijnre hant.

Die Cardinael sprack tot den coninc dese heylighe belofte si di een waer offlaet al dijnre sonden Ende als dit gheseyt was doe gaff die coninc van kenen den jonghen nywen coninc enen groeten slach mit enen gulden sweere in sinen hals ende sprack aldus Ter eenen des almachtighen gods so ordiner ick di ridder ende ontfanghe di danckelick in onsen gheselschap En dencke dat die verlosser alle der werke voer Annas den biscoep om dinen wil wort in sijn hals gheslaghen ende bespot voer den rechter pylatus ende mit gheselen gheslaghen en mit doern ghecroent Ende voer den coninc hrodes gheslet mit een mantel ende soe bespot Ende daer na naect voer al den volck aenden cruce gheslanghen Welcke cruce ick di rade ende vermaen di aen te nemen ende te werken.

Ende als alle dese sake so feestelick ghedaen waren ende dese nywe ridder misse had ghehoert soe dede hi sijn twempen ende sijn tambueren slaen en slach mit speren drie werff teghens des conincs soen van kenen Ende daer nae sloeghen si toern op mit blacken sweerden Ende hield hof drie daghen lanc in groten eer samen coste ende begifte alle die princen mit milden gauen in eer saemheyden.

Die Cardinael screeff den paeus enen brieff alle dinck alsoe als gheschiet was ende seynde hem die mit enen snellen bode Ende die paeus die hier in verblint was dat hij dese maer vernomen had ende was seer wel te vreden dat dese jonghe prince ghecoren was tot enen wemfchen coninc.

Ende als dese ghecoren coninc drie daghe lanc hof ende feest ghehouden had Ende opten vierden dach soe toech dese nywe Coninc voer die stadt van Aken ende beleide die al om ende verwachtte den tijt off hem yement had willen bestrijden om die keyserlike Croen hem off te winnen Ende als die tijt om ghecomen was die een Keyser voer. Aken plecht te belegghen nader onder ordinantien

ende hi van niemant bestreden en wort so heeft hi die van Aken doen vraghen off si hem die poerten op doen wouden ende in laten wille mit lieue off anders En die van Aken hebben hoer poerten op ghedaen ende hebben den coninc in ghelaten en hebben hem ontfanghen voer hoer heer op alre heylighen Auont Ende des andere daghes op alre heylighen dach doe versamede alle die prelatten ende princen ende leyden desen ghecoren coninc tot onser lieuer vrouwen kerck op dat hi daer hoechlic die benedixie ontfenghe nader manieren der ouder ghewonten.

Die biscoep van munster ende die biscoep van mynden die ordinierde in die sacristie ende deden hem ornamenten aen ouer sijn harness als een dyaken die biscoep van ludich ende die biscoep van utrecht die leyde hem al so voert voer den coninc liken stoel tusschen hem twee.

Waer was die eertse biscoep van colen cancellier van jlien ende die settende he toe inden stoel der moghenteyt ende sprach al dus Die almachtighe god meer dighe di te heylighen in een wemse coninc ghelijck dat hi dauid dede saluen bi des propheten samuels handen te wesen coninc ouer all dat hebreusche volck Ende sittet glorioselic opten stroem des rijcks te doen rechtuerdelick recht ouer alle landen der werlt.

Die eertse biscoep van mens cancellier van germanie die neemt des conincs rechter hant ende saluet die mitten heylighen olpe ende seyt al dus die almachtighe god die weerdighe di ghecon sacriert te wesen een coninc des volcs die dauid dede saluen tot enen coninc van iherusalem bi des propheten samuels handen.

Die eertse biscoep van trier cancellier van gallen die leyde sijn hande op des conincs hofte ende seyt al dus die heylighe gheest moet in di come der wijsheyt der verstandnisse der kunst der goeder tierenteyt des rijcks ende der stercheyt ende der vorse gods die moeten begauen ende vernullen di.

Die marcgreue van brandenborch des keysers Camerling die gheffte den coninc een vingherlijen aen den hant ende seyt al dus Neemt aen dat teyken des ghemeeen rijcks dattu alleen die ouerste heer biste inder werlt ende datstu dat wemse rijck in sijne macht behoudeste ende voer aenuechtinghe der kerken ende ander vande beschermsse.

Die herwoech van sassen des keysers richter die gaff den coninc een sweert en seyt al dus Neemt hier dat sweert der beschermsse alsoe die enghel broecht dat sweert den ridder machabeus daer du die rebelle en onghehoersaminghe mede castien ende dwinghen sulste op datstu die goede ende goetwillighe sulstu bewaren en beschermen.

Anno dñ

Graue van
hollant

Regnierden

Die Hertoch van Beieren palensgreue opten Rijn des Keyfers hoeff meester van sinen pallaele die gaff den coninc in sijn hant enen ronden gulden cloet. En sprac aldus. Neemt dese wonde cloet in die hant op datstu alle die werlt landen moghes onderdanich maken den wemschen rijck op datstu Augustus moghes gheheten werden vanden volck.

Die coninc van Beem des Keyfers schenker die settede hem op sijn hoeff een gulden croen ende seyt aldus. Ontfaet dese blencckede croen des rijcks op datstu in vromicheden der duechden also moghes blenccken ende schinen in die werlt dattu verdienes die ewighe croen inden hemel. Ende hier na die princen die daer bi waren neghen des conincs mogentheyt ende riepen hem salicheyt loff ende eer. Ende alle die vorsien ghinghen elck bi sonder ende beloueden den coninc rechte man vrouwe. en die gheschiede inden jaer ons heren M^c xlviii. Ende als dese hoechtijt gheeynde was so hield die coninc hoghen hoff een vol weke lanc mit groter heerlicheyt.

Daer na teghen die hoechtijt van dertiendach so toech die coninc tot colen totten Keyligken daer coninghen te versoeken mit sijn offerhande.

In dien tijden so was een meester tot colen ende hiet aelbertus van rannenberch ende was een biscop inder prediker oerde. ende was een groot meester inder magicaen Mer meere in philosophien. Ende alre meest in theologien die hadt den coninc oetmoedelic dat hi mit hem eten woude opten hogen dertiendach die coninc was in hopen dat hi wat wonderlicx van hem sien soude ende woude gheern doen.

Ende als die homisse wt was so ghing die biscop wt sijn studeer camer en ontfeent den coninc mit alsijn ghesinne seer vriendelike. Ende hi leyde den coninc wt eenre salen in een hoff off bogaert daer die bomen stonden van wonderlike scoetheyt ende daer waren diennes. ende daer was alle ding bereyt dat totter werfscap behoef was. Ende in dien tijden so was een harde winter en die eerde was op die tijt alle bedect mit snee. ende des conincs ghesinne spraken onderlinghe. sal die coninc hier eten in desen couden hoff. ende als die coninc was gheseten ende die biscoppen ende die ander princen en huusghesins des conincs elck na sinre weerdighen ende verbeyden die spise. te hant ghinc wech dat yse en die snee ende daer quamen somers hette ende die sonne scheyn harde werm ende wt der eerden wies groen gras ende alle die bloemen klopde in wonderlike schoensheyt wt elcken bomen wiesse telghen ende groen blaeden ende rijp vruchten diemen rechteuoert eten moecht. Ende die wijngaerde bloeden en gauen soeten wech ende hadden som rijpe druuen en die vogelen songen blidelick van welke sange si alle ublieden die d'faten en het was daer so warm dat sommige deden hoer dubbelde elcker wt en som ghingen onden schen vaden come die diennes brochte t'afelē menichvade en veelheit

der spijfen Die coninc verblide hem ende alle die daer aten inden houe die dat wo
der saghen Ende ten laetsten als die weerſcap ghedaen was ende men op ſtent vā
der tafel ſo verloes men alle die dienwxs ende der voghelen ſanck der comen vruch
ten ende gras bloeyende cruyt wt der eerden ende vrees weder als te voren dede en
elck haeftede hem te vuer wert.

Daer na ſo had biſcop aelbrecht den coninc dat hi den predicaren ſijn broeder
woude vercrighen een hoeft ſtede binnen vtrecht een cloeſter on te tymmeren van
der prediker oerden en dat hi daer ſijn aelmiffen toe gheuen woude die coninc die
conſentierde ſijn bede.

Die coninc toech daer na nederwert tot vtrecht daer hem die biſcop ofte ſijn
oen van hollant mitte prelaten ende borgheren ſeer vriendelick ende hoeclick ont
fenghen En hi is gheworden borgher tot vtrecht. ende doe coſte hi enen briede ſteck
ten campe daer niemant teghen en ſeyde ende gaff die den broederen in rechte ael
miſſen een cloeſter op te tymmeren ende daer toe een ſomme gouts mede te tymme
ren.

Anno dñi

Die coninc gaff oech op die tijt der kercken vriſheyt ende preuilegien En oec
gaff hi der ſtadt van vtrecht vriſheyt ende preuilegien Alſt beſcreuen ſtaet Ander
crownicken van vtrecht int hē ende hñ blat.

Greue van
hollant

Daer na toech die coninc in ſijn groeffſcap in hollant daer hi mit groter eren
ende weerdicheyt ontfanghen wert En hi dede inden haghe tymmeren een coninc
lick pallaes daer hi van hoghen ſaken des rijcks te recht ſat die ſtadt lude ende die
borchſaten die gauen goet willichlick den coninc tinnſ ende brochten in des ke
ſers camer ſo dat ſijn camer ouerulodich rijck wert ende groot van ſchat wert.

Regnierden

In deſen tijden ſo vernam greue johan van henegouwen die coninc welkens
fuſter te wiue had dat ſijn ſwagher wemſſ coninc ghecoren was ſo toech hi mit ſijn
wijff conincs wilkens fuſter in hollant totten coninc ende was daer een wijf bi in
groter vrientſcappe Als dit greue gwido van vlaenderen ende margriet ſijn moe
der die greumne vernam ſo toech greue gwido of ghye mit veel volcs in henegou
wen ende wan henegouwen alte ſamen ſloete ende caſteelen meeſte deel Ende meen
d greue johan van henegouwen ſinen ouſten broeder alſo wt henegouwen te hou
den.

Greue johan van henegouwen die claechede die coninc willem ſinen ſwagher
Ende coninc willem heeft haeftelick een groot moghen de heer verſamet. ende toech
daer mede in henegouwen ende heeft daer greue gwido wt verdreuen ende broch
ter ſijn ſwagher ende ſijn fuſter weder in. waſt den vleminghen lief off ſet.

Margriet die greunne van vlaenderen greue ghyn moeder die dit seer toern
de ende meende si voude coninc willem zeelant of lopen daer dese edel coninc cleyn
sorghe off had **E**nde als die greue van henegouwe weder in syn lant was so toech
dese edel coninc in brabant tot hertoch heinrick sinen oem.

Margriet die greunne ontboet tybout den greue van ghysen en wolfaert den
greue van bronio ende veel ander heren ende gaf hem groot soudie dat si walcheren
ende voert zeelant soude helpen winne ende seynen ghye ende johan van dampier
hoer soen mit desen heren ende mit alden volck te schepen om zeelant te winnen ende
eerst walcheren.

Coninc willem seynde daer teghens florens sinen broeder mit groter heeraert
in zeelant op dat hij margrieten hoer smadelike houerdye weder staen mocht die
hertoch van brabant als hi die vernam ardeyde hi seer om dese onurede tot rusten
te brengen ende maecten enen dach tot antwerpen om den strijt te benemen **E**nde
alsi onderlinghe aldus sprake hielden tot antwerpen drie daghen lanc soe ontboet
margriet all heymelick hoer capiteyns van horen heeraert ende meende scalclic
dat si sonder merren varen souden in walcheren dier wijs datmen dedinghede **E**n
si togken darwaert mit so veel volcks dat si florens des conincs broeder ghetwist
waren ende si quamen aent lant aen een stede lijn dat westcappel hiet daer si ope
lant traden onuersaghet.

Florens des conincs broeder die lach mit groten volck wt hollant ende wt zee
lant aen die dunen bi westcappel. ende als hi die vleminghe vernam soe toech hij
mit enen stouten moede mit syn volck teghens die vleminghen in horen hoep daer
hi enen ouer moeden seghe vacht crachtelick teghens syn vanden daer alte vrese
lick seer gheuochten wert ende die vlaminghen worden veruact so seer ende liepen
onsedelick te sceep datter bi vijftich dusent verdroncken **E**nde daer werter also veel
doot gheslaghen dat si ten enckel toe int bloet stonden ende vochten so datter wel .l
dusent wert doot gheslaghen alsomen ouer raemde **E**nde daer werter bi vijftich
dusent gheuanghen alsomen ouer sloech. ende greue ghyn wert daer gheuanghen
en hi was gheschoten in syn dye daer hi nye aen en ghenas **D**it gheschiede int jaer
ons heren **M**ij lijn op sinte marcijs dach translatio **E**n oeck wert daer gheuan
ghen willem van dampier margrieten joncxsten soen ende die greue van ghysen
ende die greue van bronio ende dese gheuanghen worden all gheseynt in hollant en
si worden all naect ontcleet sonder die heer scappen **E**nde coninc willem quam in
zeelant ende was seer verblift vanden groten seghe en hi dede al dat ghemeen volc
vanden vlaminghen al naect ouer seynen in vlaenderen **E**nde elck nam groen aer
weten off groen rijs daer si hoer scamelheyt mede bedecten ende togken all naect in
vlaenderen ende si seynen dat si daer gheweest hadden.

Dese paeus innocencius verblide hem seer in des conincs voer spoedicheyt **E**n
hij begheerde dat hij comen woude te romen ende versueken die heylighe apostolen
ende den stoel van romen ende ontfanghen die ouerste benedixcie en die keyserlike
ke crown. **D**ie coninc wet heymelick mit yij peerden te romen als een pelgrim
ende vernam herde wijselick die staet van ytalien ende quam all heymelick bij den
paeus inder stadt van veneetgen daer hem die paeus mit groter herteliker vrient
scap ontfenc ende hielten bi hem een tijt mit vriendeliker gheselschap **E**n die paeus
gaff om des conincs bede wil den abten van egmonde te draghen ornamenten **a**
een biscop mit meer ander preuilegien.

Daer na ouerdroech den coninc mitten paeus dat hi weder in neder lant trec
ken soude ende bestellen sijn landen ende sijn dinghen ende comen dan mit groter sol
lempnijteyt te romen ende ontfanghen die benedixcie ende die keyserlike crown. **E**n
nam mit vrient scap oerloff aenden paeus en toech heymelick wt ytalien dattet die
lombaerden nijt en wisten ende quam int hoghe almaengen daer hi mit alte groot
eer ende weerdicheyt ontfanghen wert van allen princen ende steden **E**n al wert
tet hem ghepönt ende ouer gheleuert mit alle cleyneden die een keyser toe behoren
ende reliquien ende heylichdom.

Anno dñi

Breue van
hollant

Regnier den

Ende als die coninc in almaengen alle dinck had wel beset ende hi hem berey
de weder te trecken in ytalien ende voert te romen om die benedixcie en die keyser
like crown te ontfanghen so begonnen die vriesen te verwoeden ende te vechten nae
hoer oude ghewoent **D**ie coninc die nijt en woude enighe strijt of meringhe ach
ter rugge laten. ende woude die ongheschoersam vriesen eerst bedwingen eer hij op
tot ytalien toech ende quam haestelick tot vtrecht.

Corts daer na so toech die coninc mit heercracht in vrieslant en verman die
vriesen die hem altoes ongheschoersam waren **E**n dede t ymmen een casteel bi alle
maer dat tornborch hiet tot horen ewighen toern.

Corts daer na inden wijnter so bogonden hem die vriesen weder te verheffen te
ghen hollant **E**nde die coninc toech weder op mit alte groten heernaert weder op
die vriesen **A**ls alle die wateren beurozen waren en de datme ouer al ouer reysen
mocht ende haestede hem om dattet ijs vast lach om den seghe te crighen als hi voer
ghehad had **M**er die leste sake en gheschiede nijt als die eerste **W**ant willem her
van brederode die een hoefman ghemaect was vander eenre betaelggen die vach
teghens die drechtens die hi verman **D**ie coninc sat op sijn peert ende beriche
seluer die ander betaelgie ende socht enen sekere wech tot hoech houtwoude. **e**
als die coninc voert wet mit een deel eer dat grootste deel vanden volck aen qua
Ende sijn peert brack int ijs ende die coninc stortede mitten peerde **E**nde die vrie

ten laghen ghescholen mit laghen in riet bosschen ende quamen wt mit groten volck
ende sloeghen den coninck dat hi versmoerde in sinen hellen ende versloeghen al des
conincs volck dat hi bi hem had eer sijn meeste volck te helpen comen mocht Ende
die vriesen cregghen die moet en vochten so vreselick tegens dat hollantssche volck
want hem die hollanders te mael seer weerde Mer die vriesen cregghen die ouerhāt
Die gheschiede int jaer M ij^e lo opten vijften kalende van february.

I Dese edel coninck was xxi. jaer greue van hollant Ende in die xxi jaren was
hi omtrent viij jaer wemconinck Ende doe wert volbracht die prophēcie die si
Billa langhe tijt te voren had gheseyt dat willem een wemss coninck soude vanden
vriesen doot gheslaghen werden.

Inden seluen jaer M ij^e lo joncfrou rijchaerd des voerscreuen conincs suster
stichtede een nonnen cloester in hollant in aflaet haers broeders zielt in haers va
ders wt hoff Ende dede daer setten nonnen vander premonstreyt dat conincs vele
hiet Ende mede tot haers selfs ghedenckenisse dat si oeck goede ende volbracht int
jaer M ij^e lvi. sterff die hoechweerdighe vrou Elizabeth die wemssche coninghinne
Ende wert begrauen tot middelhorch int M ij^e lo
cloester van premonstreyt.

xliij jaer

I Florens die vijfte also ghenoeemt coninck
willemes soen was die xv greue van hollant xliij jaer hi had te wiue beatrix greue
ghyen dochter van vlaenderen daer hi bi wan direct florens willem ot ende johan
die na hem greue wert Ende drie dochteren als beatrix mechtelt ende margriet co
ninghinne van enghelant Ende als die gloriose coninck willem verflaghen wert
was dese florens sijn kint mer een half jaer out Ende florens die droffact coninc
willemes broeder ende des kints oem die nam die kint in sijnre hoeden ende wert
voecht ghemaect bi den gansen lande Ende hi berechte die greffscap van hollant
ende van zeelant seer wijselick ende eerbaerlick drie jaer lanc mit groten vrede en
hi gaff den zeelanders bescreuen koren daer si noch zeelant mede berechten.
I Daer na wert hi gequest tot Antwerpen in een tornoy so dat hi daer na sterf
Ende wert gheu oert tot middelhorch ende wert daer int cloester begrauen.

I Die hertoch van brabant die nam doe dat kint in sijnre hoeden ende in voech
dien want hi des kints out oem was en berechte die greffscap een wijl tijts Mer
om ouerdaet sijnre diens wert hi wt hollant verdreuen.

Daer na coren die hollanders greue oft van ghelre die een out oemis soen was vanden jonghen kinde van hollant dat hi voecht soude wesen vanden kinde. Daer te gens coren die zeelanders Adilkepdie greunne van heuegouwen dat hoer man des kintes voecht soude wesen Ende van deser tweedracht gheschiede enen groten strijt daer van beyden syden veel luden doot bleuen Mer die hollanders mitten greue van ghelre wonne den strijt en die greue van ghelre bleef mit cracht des kintes voecht.

Ende als dese jonghe greff tot sinen jaren ghecomen was so regierde hi duechdelick ende wel Ende int jaer ons heren **M**ij. lxxxij soe gheboet jonckheer florens grote heeraert ende versamede een machtiich heer van volck ende toech heen tot westvrieslant wert. om dat hij sijns vaders ghebeent mit cracht halen woude wt westvrieslant ende brenghet weder in hollant.

Daer teghens quamen die vriesen ende sloegen der hollanders doot vijf hondere ghewapent inden strijde daer mede doot bleuen heer wermbout vten laghe ende ael brecht sijn soen heer direct van riepborst ende heer gherijt sijn broeder heer gherijt van haerlem heer jacob van wassenaer bernt vten laghe ende heer wouter die vrie se kelpuwe van kermerkant Ende als die hollanders so veel wapenturen verlorren hadden so weken si achterwert ende toghen tot heplo toe op dien slechten ackeren si doe ander werff streden ende daer bleuen doot ouer viij vriesen

Daer nae inden jaer ons heren **M**ij. lxxxij soe toech greue florens noch mit groter macht in vrieslant tot hoechtwoude daer hij teghens die vriesen street ende hi wan den strijt Ende daer worden meer dan viij vriesen verslaghen ende veel gheuanghen Ende inden seluen strijt wert een out vriesse gheuanghen ende die melde en wijsde waer coninc willem begrauen was Ende greue florens dede daer soecken ende vant also ende dede doe sijns vaders ghebeent op graue ende dedet schoen wasschen ende dedet legghen in een nywe kist ende voeret tot vtrechte daer mede de seer costelick ende statelick des conincs wtuaert Ende als dit ghedaen was so voer hi van daer mit groter costelicheyt en broecht sijns vaders ghebeent in waleken tot middelforch daer sijn wtuaert oec seer statelick ghedaen wert alst betremde Meer greff florens wt vrieslant toech so dede hi fundieren en tymmeren een casteel tot widenesse teghen die vriesen.

Inden jaer ons heren **M**ij. ende lxxxij opten viij dach in december so was al te groten storm van wijnde ende daer of quam alte groten vloet van water daer in verdoonden veel menschen ende beesten ende was een alte pammerlike plaghe.

Anno dñi

Graue van
hollant

Regnerden

I Doe toech heer direct van bredewede bi goet duncken des greuen florens ende hi versamede veel scepen ende wyde in vrieslant ende verghiselde al elant Want niemant den anderen te hulpe comē mocht ouermits den water ende wan also dat alinghe lant sonder striden ende toech weder tot greue florens.

Ende als die wateren weder cleyn worden so dede greue florens make vier castelen voer die vriesen die sterck waren Als midenblich Emyghennenborch mid: delborch ende nywerborch.

In deser tijt openbaerde in **U**iten een man gheleert inder sweter kunst en seyde dat hi was keyser frederic die veel mannen had die keyser frederic dienstma: nen hadden gheweest ende veel heymeliker dinghen openbaerde hi daer hi veel prin: ten des rijcks mede verleyde mit menigher hande litteylke die vriesen quamen voer desen keyser ende claechde dat hem greue florens groot geweld ende moynisse had ghedaen Daer ghing dese bedriegher sitten te rechte in keyserlijcke ghewade en gheboet den greue florens dat hi voer hem quaem te rechte teghens die vriesen en toen de sijn preuilegien die hi had ouer die vriesen Ende gheboet den biscop van vtrecht dat hi greue florens daghen soude te comen in mussen voer den keyser binnen xlij. daghen na dat hi die weet creech. ende als greue florens dit verhoerde so screeff hij desen bedriegher aldus En weetstu nijt dat die keyser frederic in voer tyden ver: smoert bleeff bij sinen huusghesinne Ende du en biste nijt die grootmoedighe keyser frederick du en biste oec nijt enighe prince in **U**iten daer om en houde ic nijt van dijner bedriechnisse. en dese meester wert int laetst gheuanghen vanden biscop van colen ende daer seet hi al sijn bedriechnisse ende hi wert daer ghebrant.

In desen tijden so had biscop johan van nassouwe elect van vtrecht dat slot vā vredelant verfet aen ghijbert heer van **A**emstel om een somme van penninghen Ende dat slot van montfoerde aen hermen heer van woerden. ende na desen biscop johan van nassouwen so quamen ander biscop ende hiet biscop johan van zierick ende die woude mit des ghestichts hulpe leyde die sloten lossen ende boet den heer vā aemstel ende den heer van woerden elck hoer ghest weder mer si en woudens nijt ontfanghen ende wouden die twee sloten mit machten houden teghens des biscops danc daer die biscop om oerboechde Ende die biscop en dat ghesticht hadden greue florens om hulpe ende bystant Ende greue florens die quam en beleide vredelant ende heer costen van renesse die quam daer mit die zeelanders ende stree teghens ghijbert van aemstel van greue florens wegen ende wan den strijt ende ghijbert wert gheuanghen ende aernout ghijberts broeder gaff dat slot te vredelant op in greue florens handen Ende greue florens toech voert voer montfoerde ende wan dat oeck hermen van woerden off. ende hermen en dorst in sijn lant nijt bliuen en toech wech.

Daer na een wyl tijts so wert een soen ghebedingte ende ghemaect tusschen den greue florens mitten biscop ende ghijbert van aemstel ende hermen van woerden dat greue florens namaels jammerlick becoft mit sinen liue van dese twee verraders ghijbert en hermen Want die soen wert ghemaect in deser manieren Als dat ghijbert en hermen voerscreue beloude truwelic te houden daer si ond te pte setten al hoer goet dat si teghens den biscop van utrecht noch teghens die greue van hollant hem nimmermeer versetten en souden mit rade noch mit dade. ende si souden greue florens sweren voer sinen cost hude ende trouwe Ende die biscop soude sijn castelen weder hebben ende behouden in sijnre macht. ende die segghen wert vast gemaect mit instrumenten ende si hebben ghesworen ende beloefte te houden ende beselghelt dat si namaels qualick hielden ende hier mede was alle ding ghesoent.

Die greue florens settede wt sijnre herten alle nijt en toern want hi nam ghijbert van aemstel ende herman van woerden ende maectese sijn ouerste ende heymellicke rade Mer ghijbert ende hermen die horen haet en nijt niet vergheten en conften die verbonden hem heymelick mit een ende mit ^{greue} ghijbert van velssen tegens greue florens horen prince ende horen leen heer ende die si sijn gheswore raet waren en hoer broet heer was En si hebben gherijt van velssen gheseynt tot Camerijck daer was des comincs raet van enghelant die biscop van durmens. ende die heer van kuick van des hertoghen wegghen van brabant Ende twee rade van des greuen raet van vlaenderen daer si ouer droegghen mit ghemenen rade en mit heymelick sloeten dat men den greue florens leuende vanghen soude ende seynden den cominck van enghelant die hem in euygher vanghemisse soude houden wat si d off ghequele waren ende dat me Johan sijn soen soude maken greue van hollant die des comincs dochter had te wijsf.

Die edel greue florens die van deser verrademisse nijt en wiste die onlanges te voeren een eerlike woeminghe ende pallaes maken dede in haerlemer hout dat der voghellen sancle hiet Ende inden haghe daer hi mit jonckheeren ende mit jofferen in wildernisse des stadelijcken te jagghen plach ende ridderlick spul te hantieren plach

Ende hier om inden jaer ons heren dusent twee hondert ende seff ende tnegghen tich doe wet greue florens tot utrecht om dat hij versoenen woude een tweedracht tusschen den ridders van sulen en die van aemstel en van woerden die des greuen raet waren Ende die greue ghinc inden doem te kercken en nam mit hem een deel ridders ende daer quam een wiuekin also dat god hoer in seynde ende gaf greue florens enen brief in die hant die hij sinen secretarius dede lesen daer in ghescreuen stont Al d g comincs kint edel prince ghedenet dat die ghenē die die psalm maecke die pphetierde en seyde al d g Die mā mijns vreden d ic in hoeppe die mijn spijsce at

Anno dñi

Graue van
hollant

Regnierden

Gheuet grote vertredinghe ghemaect op my Mer greue florens die groot moedich
 was en achte op dat veers nijt ende hield hoghe feest mitten prelaten en mitten boz
 gheren ter maelijt. ende naden eten ghing hi leggen slapen. ende naden slaep meen
 de hi den dach in blider gheselschap voert te eynden. **E**nde als hi een corte wijl
 gheslapen hadde so quam ghybert van aemstel ende weckede hem wt den slape ende
 dat hi mitten valckeners wt der stadt rede want daer veel wilde voghels inden
 velde saten Die greue die ghenuecht hadde inden bederspul om voghel te vanghen
 haestede hem ende nam een schoen sperwer op die hant en wet mit luttel ghesins spe
 len mitten voghelen wt der stadt en wert aldus mit hemelick verract wt der stadt
 omtrent een halff mile ghelept daer lach hermen van woerden mit veel ghewapent
 ende brack op ende om singhelen den greue al om **E**nde gherijte van velsen die cas
 te den greue eerst aen **E**nde daer teghens die greff als een onuersaecht man werp
 den sperwer off ende toech sijn sweert ende meende hem te verweeren ende had lie
 te steruen dan hem den verraders gheuanghen te gheuen **M**er dat en halp hem nijt
 veel Want die verraders die hem nijt en scaemden en hadden nochtan des voersere
 uen greuen elder aen horen hals ende hadden des seluen daghes binnen vrecht sijn
 spise gegheten sloeghen hoer handen aen den greue ende vinghen desen hoghen prince
 mit aldus groten verract die si al hemelic voerde inder nacht opt casteel te **M**u
 den. **E**nde binnen desen quam dat rumoer van deser haestelijcker boetscap die
 menicht menschen herten verueerde ende bedroefden. ende dat ghemeen volck van
 karmelant van vrieslant ende van waterlant quam ouer roep tot muden om
 den greue te verlossen. en als die die moerdners vernamen vloghen si haestelijc
 ken mitten gheuanghen greue ouer sloten ouer velt ende ouer onweghen **E**n daer
 teghens quamen die van noerden ghelopen mit groten hope om horen heer te verlos
 sen Waer om die vluchtighe in angst waren want die kermers volghede mit gro
 ten volck ende die dorp lude die daer omtrent woenden **E**nde dat peert daer si den
 greue op ghesonden hadden was cleyn ende mocht den sloet nijt ouer lopen en viel
 mitten greue int water dien doe gherijte van velsen nijt wt getrecken en conde ouer
 mics vanden groten volck waer om dese gherijte die een sel hert hadde stack den sel
 uen greue mit sinen sweerde xxi. wonden daer hi aen sterff ende ruimde mit enen
 snellen peerde achter wert op dat casteel te cranenborch **H**ermen va woerden wet
 haestelick buten lants ende lach hier ende daer ende sterf in ellenden ende in armoe
 den **E**nde ghybert van Aemstel wet oeck haestelick ende hemelick wt den lande
 ende had armoede ende had vrienden buten lants die hem teten gauen **E**n al hoer
 goet wert hem beyde ghenomen. en binnen desen so quamen die kermers ende von
 den den greue noch halff leuende ende sinen **A**dem treckende ende sprach noch een
 luttel **E**nde si venghen een der moerdners knechten die si mit aen sien des steruend
 de greue dode mit meniger hande pinen **M**er die greff sloech sijn oghe op inden he

mel en gaff sinen gheest op ende rustede in goede op die vijfte kalende van jūnius
Ende wi hopen dat hi gheuoent was inden hemel om sijn bitter martelie En sijn
lichaem wert gheuoert tot reynsborch int cloester en wert daer bi beatrix sijn wijf
mit groten rouwen begrauen.

Ende als dit behoerlick ghedaen was die greue van cleue die greue florens ne
ve was versamede een machtich heer wt hollant ende besette cranenborch al om
mit een swaer besitte ende wan dat casteel ende vint daer op heer gherijt van velle
Ende dese moeder naer die lide doe ende seide open haerlick voer allen den volck die
verradenisse. ende dese heer gherijt wert die alre swaerste pijn aen ghedaen diemen
enighen mensche doen mocht en word op een rat gheset. ende al dat Amstel woer
den ende vellen toe behoerde off aen ghinc tot inden neghenden grade totten tienden
grade toe die worden ghedoot of ewelick verdreuen. ende cranenborch wert neder
gheworpen totter eerden toe. en men toech voer dat casteel te muden mer men van
ter nymment op ende dat beualmen dirck van haerslem te bewaren.

Anno dñi

Greue van
hollant

Regnierden

Ende die greue van cleue nam doe voert hollant in sijn bewaernisse ende daer
teghen ghyc van henegouwen trefserier van ludick die nam suut hollant in sijn be
waernisse en bleeff woenne tot sinte ghertruden berghe en van deser tweedracht
wert grote onruste.

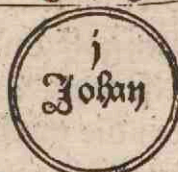
Daer na worden die heren van hollant ende zeelant te rade dat si om horen jon
ghen greue johan seyn den wouden die was bi den coninc van enghelant om dat
si hem int lant hebben woude die greue florens soen was.

Die regael abt van Egmonde heer florens ende heer dirck heer van bredewede
ende heer henrick van leyden casteleyn en heer willem van Egmonde ridders die
voeren ouer die zee in enghelant ende baden den coninc dat mit sijner gunst mocht
te jonckheer johan mit hem oueruarē want dat lant van hollant sijns nijt onkeere
en mochte Coninc eduwert die ontfenck dese boden seer vriendelick ende deden
bestellen scepen mit alte groten tierheyt daer hi jonckheer johan ende sijn dochter met
de ouer seynde in hollant Mer want hem die wijnt nijt wel mede en was so quam
hi in zeelant aent lant Ende bleeff bi heer wolfaert vander veer.

Johan die eerst al so gheuoemt greue florens soen was die xvi greue van hol-
lant iiii jaer ende hi had te wive Elizabeth coninc eduaerdg dochter vā enghelant
Mer hi en creech daer gheen kinder bi Ende doe hi eerst int lant quam wt enghe-
lant doe was hi langhe bi heer wolfaert den heer vander veer ende die regierde de-
sen jonghen greue ende settede die hollantsehe heren meest van hem.

Inden jaer ons heren M^{ij} xcvij doe woude greue johan dwinghen die vriesen
ende quam mit groter heer crachte binnen alemaer Ende daer teghens quamen die
vriesen herde manlick ende hadden te samen ghetoghen alle die macht van vries-
lant om enen swaren strijt te vechten Ende als beyde parthien te samen ghecomen
waren so wertter alte seer gheuochten want die hollanders en zeelanderse beuoch-
ten die vriesen aen twee betaelgen ende versloeghen ouer vier dusent vriesen ende
die ander ontlepen hem En vanden hollantsehe heer bleeff doot die heer van arc-
hel ende johan vander doertoghen en mit hem twee ander goeder mannen van wa-
pen Ende als die biscop van utrecht dit vernam dat die vriesen den strijt verlore
hadden so voer hi ouer in vrieslant ende predicte daer des paeus aflact teghens dat

hollantsehe volck die vriesse belouede den
biscop te helpen Ende quamē haestelick
gheroyt mit veel schepen tot momickē dam
Die poerters van haerlem ende die ker-
mers mitte waterlanderse quamē daer
teghens mit groter heeruaert ende bestre

M^{ij} xcv

iii jaer

den stoutelick dat vriesche volck Mer cort keerden hem die vriesen vanden strijde
ende pijniden hem te seepe te comen ende weyden wech Mer int veruolgen wartter
alte veel doot gheslaghen Ende als die biscop desen strijt verloren hadde liet hi sijn
groot scip daer bliuen ende ruede mit een cleygh boetkijn ouer ysel.

Inden jaer ons heren M^{ij} xcix op die iiii kalende van nouember so sterf gre-
ue johan van hollant tot haerlem Ende dese greue johan die was alleen onder all-
den princen van hollant die sonder ridders naem sterff ende sonder kinder ende hi
wert eerlick begrauen tot wyndborch int cloester Ende Elizabeth die greuine sijn
wijff die voer weder in enghelant ende nam den greue van erffoerd daer nae tot
eney man.

Johan greue van Henegouwen ende was adilfeyden coninc willemes fuster soe die was die vyij greue van hollant van zeelant ende heer van vrieslant vijff jaer lanc. Hij had een wijff hiet philippa ende was des greuen dochter van lutfellen. Borch broeder tot bemey daer hi bi wan willem die na hem greue werē ende johan van keumont ende heinrick canonicke tot camerijck en margriet greuinne van aarlien. Adelheid a greuinne van ekermont Maria greuinne van barbanogs. Nech telt vrouwe van nysele.

Dese greue johan inden eersten beghinne van sijner heerlicheyt so toech hi in zeelant mit heere cracht daer hi teghens die ongheschoersaemheyt here johans van renesse segge vercrech mit groten loue. Als heer johan van renesse aldus verwonnen was inden eersten stryde soe toech hi tot coninc aelbrecht den woemfchen coninc om hulp ende seide hem dat die greesscap van hollant aenden woemfchen rijck ghescomen waer nae greue johans doot van hollant. Ende hier om quam dese coninc aelbrecht al heymeliken neder ende seiden aldusdangien brieuen doer al dat land in hollant. Het sulken weten alle luden dat aelbrecht die onuerwonnen woemfche coninc mit cracht wil veremingen aent woemfche rijck die greesscap van hollant.

Anno dñi

Greue van
hollant

Regnierden

wantet si sonder oer is. die coninc kaerl
wilen eer greesscap in leen gaff. Ende in
den jaer **M** iij^o so quam dese coninc Ael-
brecht tot nymweghen om die greesscap
van hollant te bedwingen. En brocht mit
hem den eertfchen biscop van trier ende vā

M iij^o xciv

v jaer

colen mit veel princen ende vorsten des rijckes. Ende daer teghen quam greue johan tot buutweerde beneden nymweghen daer hi sijn tente op rechte mit groter heer cracht opten ou vanden wale. En dede besoen tot veel stede inden wale waer hi best mocht ouer dat water come mit sinen volck om des conincs heer te bestrijden. Mer die coninc die vanden toernen tot nymwegen neder sach van verre ende sach die veelheyt der hannieren ende des volcs ende meende dat heer johan van renesse hem bedrogen hadde ende toech achterwert tot cranenborch op dat hi des anderen daghes wech toghe weder in ostenrijck.

Die eertfche biscop vā colen om des conincs eer te bewaren dedinghede daer tusschen enē vrede en seide daer een seggen vast voer wilkoert in deser maniere. Als dat greue johan die soude den coninc enē man eet doe en hem vrouwe te wese en die coninc ulpede he die greesscap en doe dit gedaen was doe heer die vorste wed totte haren.

Ende die zeelanders die te laet quamen in des conincs hulpe mit heer jan van Re-
nessse lieten hoer scepen staen bi huesden ende vloghen te voet in vlaenderen ende be-
woefde daghelic die naeste dorpen in zeelant En greue johan veruolchde dese voer-
vluchtighe als hi snelste mocht ende vant die scepen die si begheuen hadden. Ende
verboet heer johan van renessse sijn lant en sijn goet de yde hi onder den ghenen die
hem ghesolpen hadden.

In desen greue johans tijden so gheschiede in hollant een wonderlick teyken dat
een voerteyken was der toecomender droefheyt. Daer openbaerde een man op
een peer die vermaende alt volck dat si hem wapenen soude ende lopen haestelick
opten oeuver vander zee ende keeren die vanden Ende hier om liep al dat ghemeē
volck totter zee om die vanden te beuechten ende saghen dat water veruult mit
ontallijcken scepen Mer die scepen bleuen all verloren. ende die man mitten peerde
verloesmen oft een droem off droech gheweest hadde dat niemant en wist waert all
bleeff.

In jaer ons heren M in^e ende in optē elfften daech in julio was eē groot strijt
in cortrijck tusschen coninc philips van francrijck den verten ende greue wib-
brecht van vlaenderen daer die vlaminghe den seghe wonnen daer bleue doot jonc
heer johan van hollant greue johans ouste soen van henegouwen ende van hollant
des goeden greue willemis broeder.

Daer na inden jaer M in^e ende in versamede greue ghys van vlaenderen veel
wtuercozen ridder scap op dat hi mit ghewapender crachte walchen mochte be-
uechten En daer teghen quam joncheer willem greue johans ouste soen herde vrom-
melick ende sloech hem veel vlaminghen off doot ende vencker veel ende voer ouer
in casant daer hi veel vlaminghen doot sloech Ende keerde weder mit groter eren en
mit seghe ende sonder merren versamede greue ghys anderwerff groot volck op
dat hi dat zeelanfche volck verslaen mocht daer mede ende wan middelborch.

Daer teghens quam anderwerff joncheer willem van hollant mit een groot
heer ende striet twee striden op enen daech die een voer der veer ende die and voer
aernemuden die hi leyde verloes ouermits verract Ende joncheer willem toech
wech ende quam binnen zypreze om ander volc En greue ghys volchde hem na
sonder merren en beleide die stede van zypreze seff weken lant die hi seer moy-
de mit scutte ende mit slingheren Ende ten lesten dede joncheer willem der stede poer-
te al heymelick op ende dede groten schade int heer datter voer lach Ende versloech
hem off vo hondert vlaminghen.

Ende doe besette joncheer willem die stadt ende voer in hollant daer hi eē groot moeghende heer vergaderde om zpriczee te onsetzen. ende quam mit biscop ghypen van vtrecht sinen oem mit veel volcs ende quam an duuelant aen ende meynden des anderen daghes te varen tot zpriczee. Mer des nachtes worden si oueruallen vanden vlamminghen bi opset heer jan van renesse ende quamen inder nacht ende bestreden joncheer willems heer en des biscops ghypen en daer wert alte seer genoech ten als dat die een vrient den anderen sloech want si mactenderen nijt en kenden om die donckerheyt vander nacht. En daer bleeff doot heer willem vā hoorn domproeft tuerrecht ende heer Claes per sin ridder heer willem van haerlem ridder heer direct van sulen ridder heer zweer van leuerweerd ridder ende veel ander goeder mannen. ende biscop ghypen wert gheuanghen ende veel goeder ridder scaps ende boeghers wt hollant ende wt dat sticht van vtrecht en werden in vlaenderen ghesegnet mit biscop ghypen ende in vaster hoeden gheset. Ende joncheer willem van hollant quam heymelick van zpriczee ende is nauwe mitten liue ontgaen ende hi toech in henegouwen tot greue johan sinen vader ende claechde hem sijn misuall.

Anno dñi

Greue van
hollant

Regnierden

Ende doe greue ghypen vernam dat joncheer willem in henegouwen was so toech hi bi heer janssrade van renesse mit veel schepen ouer die mase in noert hollant en alle die steden ende dorpen ghinghen in sijn ghenade sonder haerlem alleen

Die hertoch johan van brabant die creech in sijne machten al zwt hollant mit sinte gheertruden berghe behaluen dordrecht en creech hi nijt. Mer hi toech voer dordrecht ende lach daer y daghen voer. Ende ten laetsten schoet hi dat vuer in dordrecht ende verbrande die een helfte vander stede.

Waer nae toghen die van dordrecht wt mitter macht ende veriaechden den hertoch van brabant wt zuut hollant ende sloeghen hem veel volcs off ende volchgheden al tot des hertoghen bossehe toe ende daer schoten si dat vuer in ende deden groten schade ende dreuen groten wue wt brabant. Mer die meeste deel vander ridder scap wt zuut hollant die waren al bi die van dordrecht. Ende daer na streden die van dordrecht tot yselmonde ende versloeghen omtrent twee dusent vlamminghen. Ende die greue hadde daer quaet ghenoech dat hi ontquam.

Ende als die greue ende heer jan van renesse vernamen dattet binnen vtrecht soe qualick stont onderlinghen soe is hi binnen vtrecht ghecomen ende creech vtrecht in ende sette daer schout ende schepen van sijner weghen ende hadde der ecclesie neerstelick datmen biscop ghypen dat bisdom naem ende datmen willem van gulsche

Hoer tot enen biscop. Mer die ecclesie namen hoer beract.

Langhe ghenoech Heer witt vā haemstede die greue florens bastaert soen was die lach in spriczee so toech hi wt spriczee mit een hoghe boet en seylde buten om en quā tot santvoert en is voert ghecomen tot haerlem daer hi sijn bannier ondede vā jonker willems wegghen Ende als die kermars en westvriesen en oestvriesen dit vernamen so sijn si al bi hem gheuallen en riepen god si ghekeeft dat ons dat bloet vā hollant toe gheseynt is.

¶ Ende heer witt die toech rechteuoert wt om die vlamminghen te weder staen en doe si quamen tot hygedom beneden haerlem daer gheuoete hem een groot heer van vlamminghen die si alte mael versloegghen. daer togghen hem die vriesen al hoer harness wt en elder en worpen al hoer doden op enen hoep en seiden dat sal een teyken wesen dat den vlamminghen den wech wisen sal op een and tijt als si weder comen daer hietet noch manpat.

¶ Doe die maer doer dat lant van hollant ghinc die heer witt mitten kermers en vriesen die vlamminghen verslagghen hadden Ende men dat tot delst vernam doe was daer een die ockenberch hiet die nam die bannier in d hant en riep dat gheerij hollant hollant Daer jaechden die van delst alle die vlamminghen wt der stadt ende sloegghender veel doot Daer na quam heer witt van haemsteden tot leyden daer hi veel vlamminghen versloech en vinct en sommighe quamen wt leyden en quamen te delst en waenden daer vry te wesen daer volchde hem heer witt mitten vriesen en besiep die vlamminghen tot delst opter straten en sloecher meer dan vijff hondert doot en die straet hiet noch die vlaming straet en veel waender ouer die vest te swimmen die daer verdroncken.

¶ Ende als greue ghys die vernam so schepde hi confus vā vrecht en toech bey meelick en quam in zeelant en vergaderde veel volcks op en nywe ende beslepde die stede van spriczee noch weder mit swaren besitt.

¶ Joncker willem van hollant die was in henegouwen en screeff aenden coninc philips van brabant diemen die vet hiet finen swagher dat hi hem te hulpe quam in sijne noot tegghen die vlamminghen Die coninc seynde in joncker willems sijns swaghers hulp drie hondert en vijftich groter sceep mit top castelen ende mit maersen vol volcks vā wapenen Ende vijff groter ghelepen mit volck wel toe ghe maect om te vechten Ende die coninc screeff op wat tijt dat hi die scepen wachten mocht Doe quam joncker willem in hollant en versamede alle die scepen die hi mochte Ende heer witt van haemsteden quam mitten vriesen en kermarlanders en waterlanders en vielen al bi joncker willem mit horen scepen en wouden bi hem leuen en steruen en quamen geuaren doer noertgouwe op sinte laurentius dach daer sagghen si dat franssche heer comen daer si seer in verblijt waren.

Mer doe die vlamminghen sagghen dat jonckheer willem quam mit soe groten heer van volck en van schepen doe was die wijnt zuyt west Ende doe maecten die vlamminghen een groot scip toe dat si speeten mit stroey mit pecke mit olye mit terre en mit sulphur en ontfakent en meenden also jonckheer willems heer te scheynden sonder weer Mer god die alle herten kent en laet gheen rechte int eynde vercoren Ende als des volck en jonckheer willems schepen bi een quamen op sinte louwerens dach so ontfakent die vlamminghen hoer scip en lietent mitten stroey en mitten wijnde duen tot jonckheer willems schepen wert Ende alst wel begonde te bernen so ginc die wijnt om int noert oest en dat bernende scip dreef tegghen die vlammingen dancst onder hoer selfs schepen daer si alte groten schade off hadden soe dat si nergheint dueren en mochten en sprongen ouer boere en verdrencten menich hondert Ende mit deser wonderliker auentuer so cregghen die hollanders mitten franssosen so groten moete vechten en togghen tot hem in Ende daer wess een grote veruerlike strijt ende die vlammingen weerden hem alte vromeliken enen haluen dach en enen helen nacht En dat gheschiet was so groot vanden vechten dat ment beseydelick hoerde ouer drie mielen.

Anno dñi

Grauen
van hollant

Begnierden

Ende ten lesten worden die vlamminghen so seer vermoyt dat si den strijt vercoren ende jonckheer willem van hollant die veng int lest vanden strijde greeff ghye van vlaenderen en gaff hem den ammyrael van vranckrijck voer sijn schade die hi gheleden hadde Mer die ammyrael die gaffen weder den eer samen vader biscop ghye van vtrecht die in vlaenderen gheuanghen lach en dat was den enen ghede om den anderen Ende in desen strijde bleuen doot 8000 vlamminghen en ontallicke veel hondert weter gheuanghen en 8000 en hondert schepen en 9000 pauwelgoenen lieten si daer Ende dit gheschiede int jaer ons heren Mccc en iij op sinte louwerens dach.

Ende men sach tot egmonde inder lucht een groot wetachtich cruys op die selue tijt datmen aldus streef.

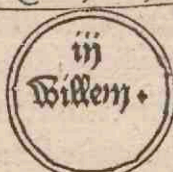
Ende heer johan van renesse die quam vten strijde heymelick e wech ende quam binnen vtrecht daer hem die hollanders na volghden en bernden die molen tuitrecht voer die poert en meenden dat heer jan van renesse wt comen soude Mer heer jan die toech heymelick mitten sinen vter stadt en van angst van sinen vyanden so foude hi ouer die lecke haestelick varen en was in een cleyn scheepken en hoere wasser te veel en dat scheepken ghinc te gronde ende heer jan van renesse mitten sinen verdrencten en wert na gheuijt en begrauen.

Ende greue johan van benegouwen en van hollant die verblide hem seer inden seghe die jonckker willem sijn soen teghen die vlamminghen ghehat hadde En hi starff int selue jaer M ccc en iij op die vijffte ydus van december ende wert eerliken begraue in die stadt van valencijn.

Ende philippa die greuinne starff op die viij ydus van april daer na en wert begraue bi hoer man.

Willem die derde also ghenoemt greue johans soen was die yvijn greue van benegouwen van hollant van zeelant en heer van vriessant xxxij jaer Ende hi had te wiue johanna van valopse des conincs philips suster van vranckrijck daer hi bi wan jan en margriet hertochinne van beveren en keiserinne van romen Ende jo: hanna greuinne van gulick Ende philippa coninghinne van enghelant Ende willem die na hem greue wert En lodewijck die starff jonck En jonckrou elyzabeth.

M in iij

xxxij jaer

Dese greeff willem als hi eerst greue ghe worden was so dede hi kwepen een hof tot haerlem daer waren y grauen honderc haenwoedsen en dusent ridders en ridderscapes ende edelre lude sonder ghetal Ende dit hof hielt men feestelick een vol weke lanc.

Dese edel greeff willem was vanden koeruoersten vicarius ghemaect vanden keijserrijck Ende hi was in sinen tijden vermaer t voer die vroemste en liefstalste vorst diemen wist Ende hi wan mit cracht twee alte vaste castelen inden sichte va colen als den bruyel en volmesteyn.

Dese edel greeff willem woude vermeerden den dienst gods en stichte in middel: borch een nywe collegium va canoniken tot sijnre ewiger memorien int jaer ons heren M ccc en xi.

Inden jaer M ccc en xv doe quam coninc lodewijck va vranckrijck in vlaen deren mit groter crachten bi doermick op die riuier der like Ende greeff willem qua in sijn hulpe en sette sijn paumelgoenen bi der riuier der seelt Mer die coninc mos te van daen rumen ouer mits des quaden waders van reghen en van winden en liet die vlamminghen onghemoyt.

I Greue willem van hollant als hi dit voer waer hoerde dat die coninc vā daer
ghetoghen was so verbrande hi alle die dorpen die bi der riuier stonden en toech we-
der in hollant ongheschaep.

Greeff willem als biscop ghye sijn oem doot was so nam hi in sijnre machten
die heerlicheyt van woerden en van aemstel en dwanse aen hollant en sette daer
sijn kaelgauen en sijn scouten en seide dat die twee heerlicheyden den biscop sinen
oem ghegheuen waren voer sijns vaders enue en dat si niet recht van die verraders
van aemstel en van woerden aen hollant ghecomen waren.

Int jaer **M**ccc xxxviii quam coninc philips van vranerijck mit groter heer-
cracht neder in die greeffscap van vlaenderen Ende in sijn hulpe quam dese greeff
willem van hollant die sijn tenten gheboet te setten bi casselberghe Ende off hi van
daer tusschen dedinghen mocht na sijnre ghewoenten aen begden parthyen vrede off
soen.

Die vlamingschen haesten hem seer vanden berghe neder te comen en meende den
coninc onuerhoets in sijn tente doot te slaen Ende als greue willem dat vernam
so haeste hi hem om dit verwoede volck mit strijden te ghemooten en sonder merren
Ende die coninc mitten sinen ende greeff willem mitten sinen quamen ghelijck aen
en daer wert angstelick seer ghevochten Ende greeff willem wert van sinen peerde
gheslaghen daer hem sijn heren truwelick bi stonden en bescudden sijn lijff manlick
Als heer dirck heer van brederode. heer jan heer van arekel. heer alaert heer van eg-
monde. heer philips heer vā wassenaer. heer jan heer vā haemsteden. heer aernt heer
van cruninghen. heer jan heer van pallanen. en heer willem van duuerde en meer
ander die om hem en bi hem waren Ende die vlamingschen verloren den strijke Ende
daer bleuen meer dan viij vlamingschen doot en veel gheuanghen die niet e wech en
conden comen En jonckheer willem van hollant greeff willems soen wert daer van
den coninc ridder gheslaghen.

Int jaer ons heren **M**ccc xxxvi op die vij p dūs van junius starff dese edel
vorst greue willem en wert mit groter wtuaert begrauen tot valencijn in henegou-
wen Ende vrouwe johanna sijn wijff die begaf die werlt daer na en ghinc in een
gheestelick nonne cloester van sinte kernaerdus oerde ghesiten fontanelis Ende si
starff daer int jaer **M**ccc xliij en wert daer eersamelick begrauen.

Anno dñi

Grauen
van hollant

Regnierden

Willem die vierde also gheuoemt greue willem soen was greue van benegouwen van hollant van zeekant en heer van vrieslant viij jaer lanc. En hi had te wiue iohanna des hertoghen dochter van brabant. Mer hi en creech gheen kinder daer bi. Dese greff willem heeft alle sijn leuen die wapen ghesantiert.

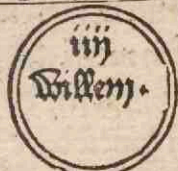
Dese greff willem is ghetoghen mitten coninc van spaengen en mitten coninc van granaten in heydenisse ende hadden menighen strijt teghen die heyden die si veel versloeghen en sijn mit vechten der hant ghecomen tot iherusalem ten heylighen graue daer si hoer offerhanden deden en sijn ghesont weder thuis ghecomen. Ende als hi thuis gecomen was so heeft hi alte costeliken hof bewepen inden saghe daer menich groot heer was en menich edel man.

Ende daer na is greff willem gheworden in een tornoy tot benap i normandye en daer wert gheseyt van allen heren van vrienden en van vanden dat dese greff willem was die beste en die vromste greue van al kerstenrijck.

Daer na is greff willem ander werff ghetoghen mit groter macht in heydenisse mitten duyschen heren van prusen en heer de en brande en man veel steden en dorpen in heydenscap mitten hoghen meyster van prusen en toech voert en versocht dat heylighe grafe noch anderwerff. Ende eer hi op

Al in xxxviij

die wyse toech so ontboet die keyser lodewijck dese greff willem sinen swagher dat hi heer noch van hollant maken soude als hi bi hem quaem want hi die heechste ende vorstelike greue was van al nederlant. Mer greff wil

viij jaer

lem die woude eerst sijn wyse op die heyden noch eens doen.

Daer na wert keyser lodewijck inden lan ghedaen vanden paeus iohannes die xviij. En die hoervorsten deden desen greff willem aen soeken om hem keyser te maken want die paeus hadde keyser lodewijck ghepriuiert vanden rijcke. Mer greue willem en woude niet aen want keyser lodewijck die leefde noch en die had greff willems suster.

Inden jaer ons heren Mccc xliij soe gheschiede in die stede van amsterdam een groot mirakel vanden heylighen sacrament dat een sieck mensche ontfanghen hadde en ouer gaff en int vuer ghegoten wert.

In desen seluen jaer soe was des anderen daghes in januarus een groot eertsevinghe in hollant en in anderen landen.

In desen tijt so was een camp gheuochten van enen smit teghen een jode die onser lieuer vrouwen beelt smadenisse ghedaen hadde.

Inden jaer ons heren **M**ccc xlv als greff willem van allen sinen groten wapen
weder thuis ghecomen was so versamede hi een groot heer van volck daer hi die
oefstriesen mede bestrijden woude **E**n als die greue alle dinck bereypt hadde die toe
deser heruaert behoeflick waren so ontfeyde hi die stadt van utrecht en beseyde die
stadt alst bescreuen staet in die cronijcken van utrecht int **CC** en lxxv blat.

En als greff willem vander stadt van utrecht ghetoghen was so en liet hi nijt
off van sinen begonnen wercken **E**nde hi vergaderde teghen den herst wed een n
we groot heer van volck en toech inder maent van september op die oefstriesen te
scepe ouer die zee **M**er des greuen heer voer onsedelick ouer die zee aen dat ombe
kende lant waer om dat ghemeen volck onuersiens quam in groot ongheualle.

Anno dñi
Grauen
van hollant
Regnierden
Heer johan vā henegouwen heer vā bemont des greuen oem die quam mit veel
scepen aen die zuyt syde van sinte adolphus op een velt hiet dat zuder veen en sette
daer sijn tenten bi den ouer vander zee ende een deel der hollanders liepen opt lant
sonder merren en en verbeyden dat grootste heer nijt en liepen som bi staueren en in
sinte adolphus cloester onsedelick en ginghen stoutelick teghens die vanden **E**n
die vriesen quamen stoutelick en wredelick en vochten teghen hem ende cregghen **D**e
ouerhant en versloeghen meest alle dien hoep.

Greff willem die van desen ongheualle nijt en wist die voer aen die noortsyde
van sinte adolphus en ginch daer opt lant stoutelick wt sinen scepen mit vijff hon
dert goeder mannen die bi hem waren **E**nde en verbeyde die ander scepe mitten gro
ten heer nijt en dede dat naeste dorp verbernen **D**ie vriesen die hier starck op wacht
ten quamen wt hoer lagghen en bestreden den greue en die greue mitten sinen verweer
den hem alte stoutelick ter doot toe **M**er die vriesen cregghen die ouerhant ende sloet
ghen den greue doot en veel ander dat sijn nijt en kende **E**nde die ander scepen qua
men oeck aen tlant om dat vorste heer te ontfeken **M**er die vriesen hebben so vrese
lick daer teghen ghevochten en versloeghen alte veel vanden hollantschen volck en
verdrencken daer veel int wt ende in gaen vanden scepen **E**nde **d**e bloedighe strijt
gheschiede int jaer ons heren **M**ccc en xlv op die seste kalende van october en ghe
schiede op die stede daer die greuen van hollant te recht plegghen te sitten als greuen
van oefstrieslant.

Ende greue Reynolt van ghelre mitten brunen hoesde die voerseyde dit doe hi gre
ue willem wt der vonten hieff **A**ls dat dese jonghe greff soude noch vanden vrie
sen verslagghen worden.

Ende in deser heeraert bleuen doot die heer vā hoern die heer vā waelskoert die heer van lingh die heer van many die heer van aentonghen die heer van haemste den die heer vander merwen haenroedsen Ende heer gherijt mitten haerde heer willem van naelwijck heer symon en heer dirck broeders tot teplinghen heer gwidobroeder tot asperen heer jan heer reynaer en heer willem broeders tot montfoerde heer dirck van santhorst heer dirck en heer hermen van sweten heer florens broeder tot merwen heer ogier van spaengen heer gherijt euer heer alsaert vande horst heer willem van donghen heer dirck vā waelskoert heer wolfaert vā reymerswael heer gherijt van florevijl heer claes oem en heer hammuchouwer ridders ende noch wel xx ridders daer toe en veel schiltboertigher mannen en borghers en vromen wapentuers daer toe die god ghenadich wil sijn.

Ende des tienden daghes daer na so voer ouer in vrieslant heer martijn die commenduer van haerlem van sinte johans oerden Ende hi vant onder allen den doden luden des edelen greeff willems lichaem bi kenlicke teykenen Ende daer toe vijn heren en ridders vanden voerscreuen heren Ende greeff willem wert sijn lichaem gheuoert en begrauen in een cloester vā sinte kernaer dus oerde gheheten florie campe en die ander vijn heren voerscreuen worden daer mede begrauen.

Ende als die keyser lodewijck die greef willems suster te wiue had vernam dat die edel prince greeff willem van hollant sijn swagher doot ghebleuen was op die vriesen en gheen kinder after ghelaten en had so meende hi dat die greefscap van hollant aen den wemscen rijck bestoruen was Mer dat en mocht nijt wesen want si erft altoes op dat naeste lijff leuende aenghesien datter veel greuen en oeck greuinen van hollant ghestoruen sijn sonder kinder Ende is altoes gheerft op dat naeste lijff en die outste Ende alsoe als margriet keyser lodewijcks wijff van beveren greue willems outste suster was so bestarff benegouwen hollant zeelant ende vrieslant op margrieten der keyserinnen Ende also als die keyser hoer man en voechte was so gonde hi en consentiede sijne keyserinnen dat si hoers vaderlike erue selue besitten ende regieren mocht Ende vrouwe johanna greeff willems wijff die noch na hertoch wenselijh van lutzenborch te man nam die seefde lxi jaer na greue willems doot.

111
Margriet keysserinne van romen greeff willem's outste suster van hollant die was greunne van henegouwen van hollant van zeelant en vrouwe van vriesslant vijf jaer en ix maenden Ende daer na was si iij jaer en iij maenden greunne van henegouwen alleen Ende si had bi den keysser lodewijck drie sonen Die eerste soen hiet hertoch willem Die and soen hiet hertoch aelbrecht Die derde soen hiet hertoch lodewijck cominck van cracaumen en oft marchgraue van brandenborch en elzas keth coninghinne van vngherien.

Dese keysserinne quam neder in hollant mit groter aersheyt daer si hoechlicke ontfanghen wert van alden heren en riddersen en steden en vriendelicke ontfanghen en ghehult wert van alden landen van henegouwen van hollant van zeelant Ende si belofde den landen en een yghelicke in sinen rechten en vryheyt te laten en een yghelicke recht en vonnisse te doen ende si gaff horen landen en luden milde gauen en dede hem gracie en gaff hem meere vryheyt en beter priuilegien dan si voer hadden En si maecte vrede mitten ghestichte van vtrechte en mitten biscop van sinte margrieten daghe int jaer van xlvj durende tot twee jaer na dien daghe tot sinte margrieten daghe toe anno xlvij.

Anno dñi

Grauen
van hollant

Reghierden

M in xlvj

vijff jaer

Daer na die keysserinne die beual hoer ampten en officien en besette hoer landen en toech weder in beveren en bi den keysser En daer na so quam si weder in hollant en in henegouwen mit hertoch willem horen outsten soen Ende si beual hertoch willem horen soen bi consent der ridderfchap en der steden dat lant van hollant en van zeelant en van vriesslant te regieren van hoere weghen als ruwaert vanden lande Ende hi soude der keysserinne jaerlicke vry wt gheuen xij onder schilden Ende si behielt henegouwen en daer ghinc si legghen wat die keysser was doe wiche te voren ghestoruen Ende waert dat hertoch willem dese ghelden nijt en betaelden so soudent alle die voerwaerden doot en te nijt wesen en hier worden zeghel en briuen of ghegheuen.

Daer na inden jaer M ccc en xlvj so toech hertoch willem i henegouwen totter keysserinne sijnre moeder en scout hoer quijt van allen beueel en ruwaertfchap van hollant en zeelant en hi en gaff hoer hoer ghelt nijt dat hoer verschenen was Ende hi toech van daer in beveren.

Inden jaer ons heren **M**ccc en .l. als hertoch willem aldus in beveren was en die keyserinne bleeff in henegouwen so wesen twee parthyen in hollant onder den heren daer den ghemenen luden groot onghewal off ghecomen is Die een parthye die hiet die cabbelypaus daer die ouerste off waren die heer van archiel die heer van egmonde en heer gherijt van hemsterck en meer ander ridder en knechten Die ander parthye hiet men die hoeckes daer die ouerste off waren die heer van brederoden die heer vander seeke die heer van binchorst en veel ander ridders en knechten Dese parthyen die stichten in hollant weff en brant en venghen en sloeghen elck den anderen dat daer te voren in hollant nye ghesien en was.

Die cabbelypaus parthye die ontboden en seuen al heymelick aen hertoch willem dat hi quaem en naem hollant weder in sinen handen al had hije sijne moeder die ruwaertscap quijt ghesconden si soudent hem mit machten wel helpen houden al so dat si so menighe gode seynde als dat hi al heymelick tot gorkom is gecomen.

Daer togghen die van delft en ander steden wt en haelden hertoch willem in daer die sommighe hoer wil seer mede dreuen en daer wert hi ontfanghen en ghehult in allen steden van hollant zeelant en vrieslant bouen der huldinghe diemen der keyserinnen ghedaen hadde en si noch leefde.

Ende als die hoeckes parthye dit sagghen so togghen si totter keyserinnen in henegouwen en claechden horen noot Doe ouerdroegghen die cabbelypaus mitten steden som in hollant en besetten der hoeckes castelen en worpen se al neder want si hadden den heer tot horen wille.

Die keyserinne die dit seer toernde die ontboet hertoch willem horen soen horen ouelen moet waer om hi hem onderwant hoer heerlicheyt Hertoch willem ontboet hoer weder dat die heerlicheyt en landen sijn waren ende siet hoer aen dat sife hem ouer ghegheuen hadde mit zeghel en brieuen.

Daer quam so verre dat die moeder en dat sijne leyden malcanderen dach om te strijden om die heerlicheyt van hollant Die keyserinne broecht mit hoer i hoer hulpe veel groter heren en goeder lude wt henegouwen en wt enghelant die hoer sustere die coninghinne van enghelant haer gheseynt hadde Ende si quam mit al dit volck te seepe om in hollant te wesen en quam ind mase tusschen den briel en des grauen sande Daer tegghen quam hertoch willem tegghen sijn moeder mitten noert hollands kermarlanders westvriesen en waterlanders en wt zeelant vrouwe mechtelt van voeren mit hoer hulperen Ende daer wert een strijt so groot en so swaer en bitter dat tet langhe in die waech scale hinc om die ouerhant te crighen so dattet int leste verloes die keyserinne den strijt Ende daer bleeff so veel verslagghen en verdroncken dat twee ghetijden lanc die mase wot was vanden bloede Ende die keyserinne die dede hoer sepl op trecken en voer in enghelant Ende in desen strijde soe bleuen veel edelre mannen en goeder lude doot meest wt enghelant en oec wt henegouwen.

⊕ Ende wt zeelant bleeff doot heer tosten van renesse ende heer florens van haemstede mit veel goeder mannen Ende die heer vā brederode die wert daer gheuanghen mit veel goeder ridder mannen dien si veel off scatten Ende desey panmerliken strijt tusschen die moed en dat lijnt gheschiede op die mase bi den swarten wael int jaer ons heren **M ccc li** op sinte martijns dach translatio Ende daer na wert dat oerloghe ghesoent Ende die keiserinne behielt henegouwen hoer leuen lancck Ende her toch willem bleeff greue van hollant zeelant en van vrieslant.

Int jaer **M ccc lv** op die ander kalende van october starff die keiserinne in henegouwen en si wert begrauen tot valencijn en regnierde in henegouwen 9 jaer en in hollant mer vijff jaer en ix maent.

Int jaer **M ccc li** so sach broeder symon en johan andries soen die pelsmakers knecht tot delft daer si quamen gaen ouer die plaetse een schoen kerck drinen i die lucht en bleeff hanghen op die stede daer thants die nywe kerck staet en dat sach men alle jaer omtrent onser vrouwe lichtmissen dach durende bi xxx jaren tot dat men screeff **M ccc lxxxi** doe wert daer een houten kerck gheset ende die noed gods daer in die bi mirakel gheuonden wert.

Anno dñi

M iij^e .l.

Brauen
van hollant

Regnierden

vij jaer

Willem hertoch in beyeren der keiserinnen ontfte soen was greue van hollant van zeelant en heer van vrieslant vij jaer en van henegouwen nader keiserinnen doot drie jaer En hi had te wiue mechtelt des hertoghen heynrichs dochter van lantcaster wt enghelant Mer hi en cweech daer gheen kinder bi Ende dese hertoch was seer ontfien van sinen vpanden. ende hi had oerloghe teghen dat fricht van vtrecht en teghen biscop jan van arckel Ende hi toech int fricht en lach voer dat huus te nyenvelt dat hem op ghegheuen wort en dat oerloghe wert ghesoent tusschen fricht en hollant Ende dese hertoch willem cweech dat lant van huesden aen hollant want dat lant van huesden ende meer ander landen daer omtrent dat had van ouden tijden den cleeffschen heren toe behoert. Ende die heren van huesden waren ghesproten van broeder scheydinghe wt den huse van cleue ende worden aen dat lant ghegoot Ende men hieltet van cleue te leen tot dattet die greue van cleeff dat leen den heer van huesden quijt schout ende beliefde dat den greue van hollant datment van hollant voert te leen houden soude Daer na soe was een heer van huesden ende hiet johan ende die en had gheen sonen mer hi had een enighe dochter die had te man greeff johan van sassenberch ende huesden bestarff op die dochter Ende greeff johan van

Sassenkerck die vercoft die lant van hufden den hertochinne van brabant vrouwe johanna Ende hertoch willem en woude dat nijt henghen dattet aen brabant bliuen soude wantet hi leen was **E**n het wert daer na mit contracten ghemaect dat vrouwe johanna hoer ghel'den en oncoften weder had en hufden bleeff aen hollant.

In jaer ons heren **M**ccc lviij georgij so wert dese hertoch willem greve van hollant sinre finnen bijsker en bewest so datmen settede in sekerey hoeden daer hi in bleeff xxx jaer tot dat hi starff.

Die cabelpaus parthye wouden die vrouwe hertoch willems wijs hebben toe ruwaert des lants Die hoecks parthye en wouden die vrouwe nijt hebben want si gheen kinder en had hi hertoch willem daer die heerlicheyt van hollant op comen mocht **M**er si ontboden hertoch aelbrecht wt beveren die des voerscreuen hertoch willems broeder was dat hi quaem in hollant en berechte sijns broeds heerlicheyt Ende als hertoch aelbrecht quam in hollant so wert ouerdraghen mitten ghemenen lande als dat hi ruwaert soude wesen van henegouwen van hollant van zeelant en van vriesslant en hi soude sijns broeders wijs der hertochinne gheuen alle jaer tot horen lue xij^m oudeschilde en daer mede souden die parthyen leyde hoecks ende cabelpaus mede verfoent wesen en te vreden wesen dat si onlanghe hielden.

Hertoch aelbrecht die sette heer jan van bloemesteijn vander baelpuscap van vriesslant en beualse reynolt des heren soen van brederoden **D**it volghen hem die cabelpaus en si leyden laghen op castricommer sant inden dunen om den heer van brederoden en sinen soen doot te slaen Die heer van brederoden die hier nijt off en wist seynde sinen soen reynolt mit een deel lude om die baelpuscap te ontfacen en si quam men op castricommer sant doe braken die cabelpaus wt horen dunen en runden tot joncheer reynolt Ende als hi sach dat si hem meenden so runde hi mitten sinen tot castricommer inder kercken mer si beliepen daer in vanden aftersten die si doot sloeghen Die luden vanden dorp quamen tot ontfec desen joncheer reynolt en den sinen so datter nijt meer off en quam op die tijt **D**oe dat gheschiet was een deel van die dat ghedaen hadden reden opt huus tot hemskerck dat heer wouters was vā hemskerck en een ander deel reden binnen delft.

Daer na omtrent sinte martijns dach inden winter soe toech hertoch aelbrechte voer dat huus tot hemskerck om dat heer wouter dese ondadige lude op dat huus onthouden hadde **E**n van desen heer was hoeftman en maerscalck heer dircx van pallanen die na heer van asperen wert die daer voer sach xi welken lancx **E**n heer wouter gaff dat huus op in des hertoghs handen en voer in zeelant te ghysel toe des hertoghs segghen.

Ende binnen deser tijt alsmen noch voer heemskerck sach soe quamen binnen
delft heer ghijssert van nywenrode heer jan van kerue naem heynrick vander woert
gherijt wijsen en ander veel lude tot viij man toe en togghen mit die poerters van
delft inden saghe en sloegghen op des hertogghen vanghenisse ende namen daer mit die
gheuangghen en brochtense binnen delft.

Hertoch aelbrecht was op dese tijt in zeelant en als hi dit vernam datmen al
dusdanighe soerkerdye bedruuen had so toech hi inden saghe en onthoet alle sijn
deren en knapen en lant en steden van beyden parthpen wt hollant ende wt zeelant
en vrieslant dat si bi hem quamen inder heeruaert en hi toech daer mede voer delft
des manendagghes te midvasten int jaer ons heren M ccc en liij en sach daer voer
p weken lancck en ij dagghen heynrick vander woert en gherijt wijsen soen deden
menighe auentuerlike seker mutsinghe int heer binnen deser tijt. Die hertoch dede
daer op slaen die grote wercken daer hi die stadt mede storme woude Die gemeente
had gheern ghedemtet en deden heer waltrauen heer va valckenborch die doe mit heer
tot hertoch aelbrecht ghecomen was heymelick bidden off hijt tot enigker dedinghe
brengghen mocht Ende dese heer van valckenborch die maecte een dedinghe tusschen

Anno dñi **H**ertoch aelbrecht en die stede van delft in deser manieren als dat si die stede souden
op gheuen behoudeleick hoer lijff en goet en voer hoer misdiet souden si gheuen ly
Grauen **ouder schilde en die mueren soudenmen neder werpen en grafsten vullen en in honde**
van hollant **jaren die mueren nijt weder op maken.**

Des quam hertoch aelbrecht in die stede des dijnstagghes in die pijnster heyligh
Regnierden **daghe en alle die vremde gasten die bleuen buten der soen en quamen wt der stede**
so si best mochten en behielden hoer lijff sonder heynrick vander woert die wort ghe
creghen vanden kerck toern en wert onthoest Ende heer ghijssert van nywenrode
en heer jan van caruena mit een van horen ghesellen en togghen opt huus te hueden
daer si op belegghen worden Mer hoe si dedinghede mitten hertoch en weet ic nijt ende
elck vanden steden die mosten een deel vanden mueren van delft neffens der eerden
toe off breken.

Inden jaer ons heren M ccc lviij wert ghesticht die canospe tot leyden va giij
canoniken.

Inden seluen jaer M ccc lviij soe dede hertoch aelbrecht den heer van adinghen
onthoefden in henegouwen ende septe dat hi instrumenten had op sijn hof off in sijn
huus daer hi des hertogghen sloten mede of woude winnen daer veel onrusten of qua
in henegouwen want die heer van adinghen liet na hem seuen broeders diet den he
toch also na brochten dat hi daer soen voer moste doen.

Inden jaer **M**ccc lxxviii so stichte hertoch aelbrecht tot sijner ewigher memo-
rien een canonesse inden saghe opt hof inder capellen daer in geprouent sijn gijn ca-
noniken en mede voer des heren siel van adinghen.

Int jaer **M**ccc lxxviii starff vrouwe mechtelt vā voern **E**nde daer te voren int
jaer **M**ccc xlviii bleeff in een strijt voer ludyeck die heer vā valckenborch heer wal-
rauen vrouwe mechtelden man van voern.

Int jaer **M**ccc lxxi starff vrouwe margriet van bry hertoch aelbrechts eerste
wijff.

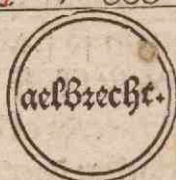
Int jaer **M**ccc xciiij so nam hertoch aelbrecht margriet van cleeff sijn leste
wijff.

Inden jaer **M**ccc lxxxviii so began dat oerloghe tusschen archel ende vpanen
dat langhe duerde.

Int seluer jaer verbernde gorkom alte mael.

Int jaer ons heren **M**ccc lxxxviii so starff hertoch willem 8 keyserinnen soen
tot kennout in henegouwen opten vijftien dach vā aprilke en hi wert begrauen tot
valenchi.

M in^e lxxxviii

xvi jaer

Aelbrecht hertoch in beyeren ende palsgreff opten rijn keyser lodewijcks ander
soen en hertoch willems broeder was greue van henegouwen van hollant van zee-
lant ende heer van vrieslant xvi jaer lanck **E**nde te voren had hi bi sijns broeders
enden ruwaert van allen den landen geweest xxx jaer dat is te samen xlviii jaer **H**i
had te wiue des hertoghen dochter van bryde daer hi bi wan katherine hertochinne
van ghelre willem greue van oesteruant en hertoch in beyeren johanna coninghin-
ne van beem aelbrecht hertoch in beyeren Johan biscoep tot ludyeck margriet herto-
ghinne van bourgoengen en johanna hertochinne van oesterriek **E**n hi had noch
na een ander wijff hiet oeck margriet en was een dochter van cleue hertoch adolfs
fuster mer daer en had hi gheen kinder bi.

Hertoch aelbrecht die had een ioffer lieff en hiet ioffer alijt van poelgheest die
had groot ghehoer bi hertoch aelbrecht **E**n greue willem van oesteruant en mocht
dit nijt wel liden dat hertoch aelbrecht sijn vader aldus verlieft was op dese ioffer
alijt **E**nde int iaer **M**ccc xcij des swoendaghes snachtes na sinte matheus dach
doe wert dese ioffer alijt van poelgheest en willem kaiser doot gheslagen inden saghe
en die den ondaet deden die toghen opt huus te almena bi wouderchen **E**nde her

⊕ toech willem greue van oesteruant die rymde sijns vaders hoff ende toech tot des hertoghen hofsche.

I Hertoch aelbrecht die toernde dit seer en gheboet heernaert ende toech segghen voer dat huus tot altena dat hem op ghegheuen wert behoudelic hoers lijfs mer die handadighe waren voer e wech en en dorsten hem niet verwachten **En** dit was int jaer **M** ccc en xcij in julio.

I Hertoch willem greue van oesteruant die toech bi den coninc van vranckrijck int jaer van xcij die hem veel eeren en vrientcapen dede want die coninc gaff hem sijn dochter te wine en ouermits desen hilich en vriendelic ondwijis vanden coninc so crech hertoch willem die vrientcap mit sinen vader hertoch aelbrecht en hi quam weder te houe.

I Int jaer ons heren **M** ccc xvi so versamede hertoch aelbrecht so veel volcks wt vranckrijck wt enghelant wt henegouwen wt hollant en wt zeclant dattet on talliken te segghen was en toech mit sinen soen hertoch willem ende mit allen dien volck in oestvriesslant ja al had hi niet dan drie man wt elck scip ghenomen daer so

Anno dñi had volcks ghenoech gheweest vriesslant mede te winnen alsoe veel schepen waren daer **Ende** als hertoch aelbrecht in vriesslant quam so streden die vriesen teghens

Brauen hem en die vriesen verlorent **Ende** hertoch aelbrecht bleeff daer x daghen int lant en verwachtte al dat hem comen mocht en verdestreerde al dat lant en versloech al te groten volck en hi toech in sinte dulpheus cloester daer hi dede den edelen greue

Begriender willem van hollant sijn oem opgrauen die daer begrauen was en brochten inden haghe en dede hem daer begrauen inder capelle int hoeff mit eerliker wtuaert **Ende** hertoch aelbrecht quam weder in hollant mit groten seghe.

I Int jaer **M** ccc xviij so toech hertoch willem greue van oesteruant mit alken groten swaren heer van volck weder in oestvriesslant en belach skaueren mit machten en si gauen hem op en hi wan voert al vriesslant en besettet mit sijn ampt luden **Ende** oeck maecte hi daer som vanden vriesen ridders die hem onderdanich waren

I Int jaer **M** cccc en een des daghes voer sinte bartholomeus auont doe ontfeyde heer jan heer van archel sinen lants heer hertoch aelbrecht van beveren greue van hollant en maecte een repse op oudewater en meendet ghewonnen te hebben **Mer** het miste hem **Ende** doe toech hi voert in alblas en bernde daer ende veng daer veel arme lude en toech weder thuis mit seghe.

I In dit seluer jaer quam hertoch aelbrecht van hollant die dit seer toernde des sen homoet die die heer van archel hem dede daer hi sijn ondersaet was sijn trefsaet gheweest hadde langhe tijt sijn raet en sijn leen man was.

Item die heer van arckel had langhe trefserier van hollant gheweest en had her :
toch aelbrecht alte mael regiert **E**nde hi en had i menighen tijden hertoch aelbrecht
gheen rekenfchap ghedaen **E**en listen woude hertoch aelbrecht rekenfchap hebben en
die heer van arckel en woude gheen rekenfchap doen also langhe als daer sommighe
in hertoch aelbrechts niet waren die hi daer wt hebben woude **D**oe liet hertoch ael-
brecht alle des heren goede van arckel waer menfe wist toe slaen. **D**oe ghinck die
heer van arckel en dreech die heerlicheyt van arckel op den abt van sinte marien
weerde en meende hi wout van hem te leen houden daer die heer van arckel qualke
op besonnen was want gorikom en dat lant van arckel hollants bodem was ende
hollants leen was en hollant toe behoert hadde eert ye heer van arckel creech want
het had den greue van benthen toe ghehoert diet mit hilich van hollant creghen ende
daer costet die heer van arckel teghen.

In seluer jaer cortse daer na dat die heer van arckel ontfeyt hadde quam her :
toch aelbrecht ende hertoch willem sijn soen greue van oesteruant doe dat hoern op
sijn schoenste stont en versoekten den heer van arckel mit roue en mit brande ende
verderfden dat schoenste hoern en verderfden dat lant van arckel alte seer.

In jaer M cccc en twee vergaderden die grote vorsten hertoch aelbrecht van
beveren en hertoch willem sijn soen en greue adolff van cleue en vander marck mit
veel ridders en knechten en sieden wt hollant. zeelant. mitter stadt van utrecht. en
toghen omtrent sinte janff dach mid zomer voer gorikom ende belaghen dat huus
en stede daer die heer van arckel seluer binnen was daer seer vreselich aen leyden
sy den ghestreden wert en dat huus wert seer verderft mit schieten dat nochtan die
schoenste en starcke borch was diemen seyt dat beneden tolen stont.

Ende die van binnen gorikom quamen bi wilsen wt der stede en op een tijt ven-
ghen si die joncheer van bredewode die die van dordrecht te katen quam doe hise in
last sach **E**nde op een ander wyse venghen si heer florens van borfelen en veel and
goeder lude **D**it belegghe duerde vygh weken lanck **E**nde hertoch jan van beveren
elect tot ludgick die dedinghet ende hertoch aelbrechts banner stact op thuis wt
wantet hem op ghegheuen was **M**er die van arckel soude daer op bliuen.

In jaer M cccc iij op sinte lucien dach starff die moghende prince hertoch ael-
brecht van beveren greue van hollant. zeelant. henegouwen. en heer van vrieslane
en leyt inden haghe begrauen inder capelle opt hoff **E**nde hi regnierde so ruwaert so
recht heer xlvj jaer **E**nde vrou margriet van brj sijn eerste wijff leyt oock inder sel-
uer capelle begrauen **E**nde vrou margriet sijn and wijff leyt ten jacopinen int sches-
ter inden haghe begrauen.

Willem hertoch aelbrechts soen was hertoch in beyeren greue van henegouwen van hollant van zeelant en heer van vriessant En hi had eerst te wiue des conincs dochter van brabant en starf jonck en hi en had daer gheen kinder bi Daer na had hi te wiue vrou margriet hertoch philips dochter van bourgoengen daer wan hi een dochter bi die iacoba hiet.

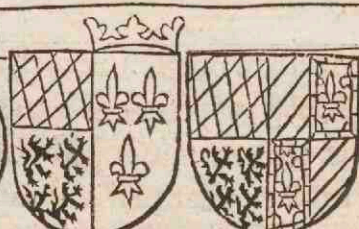
Int jaer **M**cccc en vijf toech heer willem van ysendoern we gorkom en wan wonderchem onversien bouen den vrede en bestant die die elect van ludyeck ghede dingt had en wesen en namen daer wt al dat si nemen mochten en voer dent tot gorkom want si en dorsten off en conden woudechem niet houden want dat lant va altena dat lant van huse den dat lant van dronghellen en heel zuythollant plus he opten hals souden ghecomen hebben Dese homoet verdroet hertoch willem en toech legghen voer haghesteyn Ende die biscop va utrecht voer euersteyn en laghen daer voer vyf weken en beyde wert op gheghuen op sinte thomas dach Ende beyde die sloten en oeck die steden worden totten gronde toe neder ghebroken int jaer **M**cccc en vyff.

Anno dñi

Grauen
van hollant

Regnierden

M iij^e iij

vij jaer

Die heer van archel had enen soen hiet willem die hi had bi hertoch rep noltes suster van ghelre Dese wast seer leet dat sijn vad hem aldus sette teghen so groten vorst om sijn ewighe verderf nisse Ende hoe qualickt dattet hem ginc hi bleeff alint in sijn quade herdicheyt

en jonckheer willem van archel maecte vrienſcap en verband hem mitten besten en rjesten va gorkom teghen den vader om tot enicheyden te comen mitten hertoch va hollant Dit vernam die heer van archel ende toech tot gorkom mer men woude daer niet in laten Dit besaechde hem qualickt en wet weder om en maecten vrienden wt om mit sinen soen te verenighen ende si worden vernichte Doe die van gorkom vernamen dat hoer jonckheer ouerdraghen was mit sinen vad bouen dat hi hem gheboeffte hadde niet mitten vader te dedinghen si en souden daer bi wesen en mede in bedinnet wesen dat also niet en gheschiede Doe waren si seer begaen want si en mochten nergheent hoeft wt steken om dat si teghen hadden hertoch willem den biscop va utrecht den heer van ypanen Ende oeck hadden si teghen hoer selfs heer en jonckheer daerse hoer jonckheer in ghebrocht hadde en lietse inden last Mer si hadden den hertoch en die stede in horen handen.

Die van gorkom deden verfoeken Aen hertoch reynolt van ghesle des ionche
ren oem off hise mit gunste mochte verlycken mit horen heer ende ioncheer **E**n die
hertoch reynolt en wouts hem nijt bewijnden **D**oe si ghenen tweest nerghent en
vonden so worden sijs te rade dat si aen hertoch willem van hollant wou den doen te
soeken en onder tasten off si tot enigher ghenaden mit hē comen mochten het waer
mit soen off mit de dinghe. **H**ertoch willem die dit gheern hoerde werc mit die vā
gorkom eensdat si hem in laten soudē ende si soudē hem ouer seueren dat slot ende
die stede van gorkom ende dat huus ende die stede van leerdam **E**nde hertoch willem
ghelofden hem in brieuen te ontfessen vanden heer van arekel en vanden ioncheer
finen soen ende van allen last die hem off horen vrienden in enigher wijs daer of co
men mocht off van enighen heren die hem des bewijnden mochten. ende wes last
hem daer of quaem daer soude hertoch willem hoer hoeft off wesen ende dat eynde
mit hem wedraghen **A**ldus werc die heer van arekel verdreuen eerst van sinen
soen **E**nde sijn soen werc daer na verdreuen van sijn ghemeent van gorkom ende
vā leerdam **E**nde hertoch willem van beveren ende van hollant werc ontfanghen
ende gehult voer enen lantsheer tot gorkom ende tot leerdam int jaer van **M** iij^e
ende seuen cortē na paesschen.

Int jaer **M** iij^e viij so werc hertoch ian hertoch willems broed die elect was
van ludick verdreuen wt ludick om dat hi gheen priester werden en woude. ende
die lukenaers koren enen anderen biscop ende was des heren soen van perwijs. en
hertoch ian van beveren toech binnen maestricht daer hi xij weken binnen bele
ghen was vanden ludickers **D**aer seceff hi brieuen aen hertoch willem sinen broe
der dat hi hem ontfet dede. ende doe dit hertoch willem verhoerde so hadt hi hertoch
ian van burgoengen sine swagher dat hi mit hem woude trecken ende helpen sine
broeder ontfetten.

Hertoch ian van burgoengen woude gheern mit hem trecken. **M**er off hi ghe
uanghen worde soe woude hi dat hertoch willem hem weder lossen soude. ende daer
sette hem hertoch willem henegouwen voer te pande.

Inden jaer ons heren dusent vierhondert ende viij. soe toech die edel vorst her
toech willem mit hertoch iohan van burgoengen sinen swagher ende mit veel edel
re goeder heren ridders en knechten om heer iohan van beveren den **E**lect van
ludick te ontfetten **E**nde daer teghen quam die heer van parwijs mitten ludickers
buten heyden tongheren inden velde **E**nde daer quamen beyde dese heren teghen een
Ende daer quam tot enen groten swaren strijde soe datmen daer streef ander halff
vre lancck. **M**er int leste verloren die ludickers. **E**nde die heer van parwijs die
wort verslaghen mit vijff en xxx dusent mannen ende acht hondert mannen wāt

die greeff van namen quam na van besjden in ludicse heer riden daer hi seer me-
de sekynde Dese bloedighe strijt geschiede op enen sonnēdach op sinte teelen dach
seff daghen voer sinte michiels dach.

In jaer **M** iij^e ende vij op des heylighen cruus auont inden herst soe beclam
die jonckher van arckel gorchem ende wan die stede Mer dat huus nūt. Hertoech
willem wet mit groter haest doe hijt vernam ende sloech hem neder voer gorchem
bi der berch die hi noch in hadde ende sijn ridderscap en steden van hollant die heer
van vpanen ende die stadt van vtrecht quamen bi hem legghen.

Doe hertoech reynold van ghelre vernam dat die jonckher van arckel gorche
in had Ende hertoech willem voer gorchem lach wert hi hertoech willems vyant
ende toech mit veel volcs tot gorchem wert om gorchem te ontfetten ende hi was
ghecomē tot spijck op enen cleygh halfmyle na gorchem Mer hertoch willem hiele
hem noch stille mit sinen volck ende wachte op hem off hi yet naere ghecomen sou-
den hebben Mer hertoch reynolt toefde wat tot spijck ende toech sonder langhe toe-

Anno dñi

Gruē van
hollant

Regnierden

uen opten seluen dach weder om ehuus wert. Ende doe hertoech willem dat slot
wel beset ende bewaert had toech hi oeck weder in hallant Ende die heer van arc-
kel ende die joncker sijn soen dweeghen op ende gauen ouer in handen hertoch rey-
nolt die stede van gorchem mitten landen van arckel en vander leede. En hertoch
reynolt dede die stede van gorchem besetten ende daer wert ee oerloch tusschen hol-
lant ende ghelre ende hollant had dat slot in ende die ghelres die stede die seer tegghen
een schoten ende veel leets mactandewen deden Ende dit oerloch stont lanc. ende d
wert seer tussghen ghesproke om ter soen te comē Mer hertoch willem en mocht
nigemet onderwisen ende had so begrepen hi woude gorchem weder hebben en heer
van arckel bliuen oeck wat hi daer om liden soude.

En lesten wetret so verre ons sproke aen beyde den vorsten dat sijn beyde eens
worden in deser manieren Als dat hertoech reynolt van ghelre soude ouer gheuen
hertoech willem van beveren die stede van gorchem mit alle dat daer toe behoerde
En hertoch reynolt soude die jonckher van arckel sine neve al so goet hebben dat
hi quijt schelden soude ende ouer gheuen alle aenspraeck recht ende toe segghen dat
hi had aen dier heer scapie van arckel ende vanden lande vander leede ende van alle
besterten die hem vanden heer van arckel sinen vader daer of besteren of aen to-
mē mocht Ende hertoch willem soude hertoch reynolt dan versekeren als dat ghe-
sciet waer weder te geuen tot redeliken tijden te betalen hondert dusent vranerijse
crownen ende daer mede soude beyde vorsten ende die jonckher van arckel mit haren
hulperen aen beyden syden ghesoent wesen sonder die heer van arckel soude daer

buten bliuen Ende dit word aldus alst voerscreuen is tot wiels wt ghesproken ende voloen aen te yden siden. ende die jonckheer van arckel scout quijt ende gaff ouer alst voerscreuen is ende hertoch reynolt die ontfenc die ghelden. Ende hier mede wast gheheel al ghesoent. en dit gesiede int jaer **M** iij^e en vii opten xxviij dach in julio Mer die heer van arckel bleeff onghesoent en hertoch willem wort ghehult to gorckom ende te lederdam tot enen rechten ewighen erffheer.

Ende doe hertoch reynolt in die lande van ghelre quam ouer dwech hi mitten heer van arckel ende mitten jonckheer sinen soen van dat hi gorckom ouer ghegheue hadde ende gaff den heer van arckel dat huus tot open mit datter toe behoert ende daer sessen haluen dusent rijnssche guldens wt ter tollen tot lokeck jaerlic te bueren Ende hertoch reynolt gaf den jonckheer van arckel sinen neue die heerscap: pie van borne mitten lande ende heerlicheyt die daer toe behoerde. ende hier voer sou de hertoch reynolt die hondert dusent crownen behouden.

Daer na dede hertoch willem dat huus te gorckom off breken ende begreep binnen der stede een horn vanden stede op die merwe ende maecte daer een huus daer hi alijt te water wt ende i mocht ende daer hi die stede alijt mede machtich was

Int jaer **M** iij^e ende xvi wert die heer van arckel gheuangen in brabant en wert tot seuenberghe ghebrocht ende voert in hollant die hertoch willem veel beschepts septe van een opset datter ghemaect was om hertoch willem heymelick te vanghen ende hertoch reynolt te leueren doe si septe vanden waren Ende dat selue septe hertoch reynolt hertoch willem toe. doe si bi een waren inder velue en versoent waren.

Int jaer **M** iij^e ende xvi septe hertoch willem den heer van egmonde ene dach van recht va lue ende van goede Ende die heer van egmonde en quam nijt Ende hertoch willem veruolchde hem voert ende verwan hem van lue ende van goede Ende hertoch willem septe voer yselfteyn ende dede dat yfchen die stede mitter borch dat hem ghewe yghert wert.

Inden seluen jaer omtrent sinte marie magdalenen dach septe hertoch Willem een deel van sijn volck voer yselfteyn ende die hertoch bleeff tot schoenhouen ende woude voert mitter macht voer yselfteyn. Die jonckheer van gaesbeck die heer van aulendorch ende heer iohan broeder tot vpanen des heren naeste maghen van egmonde die arke yde seer om dedinghe ende het wert ghededinghet Als dat die heer van Egmonde ende heer willem sinen broeder soudin riden wt yselfteyn behouden hoer rede haue die si daer binnen hadden ende bliuen wt den lande van hollant ende wt den lande van zeelant ende en soudin daer nijt weder in comen ten waer bi hertoch Willems consent en goetduncken Ende die heer van egmonde

soude quijt sekerden ende ouer gheuen alle recht ende toe segghen dat hij had aen den huse ende stede ende heerlicheyt van ysselsteyn tot hertoch willem be hoef Ende hertoch willem soude den heren van egmont jaerlicx doen wt reysen tot euighen dage hem ende den sijnē te betalen twee dufent oude schilde ende heer willem sijn broeder seff hondert crownen jaerlicx ende der vrouwe van egmonte hoer twee moeder viijē crownen tot horen lijfdocht Ende dit wert aen leyden be brieft ende gheseghelt ende het gheschiede. ende hertoch willem nam die borch ende die stede in ende wert daer ghesult.

Daer na ontboet hertoch willem al sijn heren ende sijn ridderscap ende alle sijn steden bi een ende gaff hem te kennen also als hi ouer vijftich jaer out was ende hi niet dan eē enige dochter en had die hi ghesilict had aen des conincs soen van vranc rijk ende si noch ionc was ende een vrouwe persoen was off sijns ghebraeck dat si sijn dochter hielden voer hoer rechte lants vrouwe ende hoer hulpe ende bijsstant dede also verre als hij gheen wittachtighe manlick gheboert achter en liet ende dat si niemant inden lande off heerlicheyt en lieten comen off ontfanghen dan sijn enige erf dochter die dan hoer rechte ghebozen erf lantsvrouwe was ende haer deden also si schuldich waer te doen ende dat si hem dat louen ende bezeghellen woude daer die ridderscap mitten steden hem op berieden ende gauent duechdelick ende vriendelick ouer ende woudent seer gheern doen ende beloueden ende bezeghelden dat trouwelick ende wel te houden.

Anno dñi

Greue van
hollant

Regnierden

In jaer ons heren M iijē ende xvij dñnsdaghes in die heyligh weke wert die hertoch van torenen ende dolphijn van vranc rijk was die hertoch willem dochter had vergheue mit enen neuen panser dat hi aen toech d hi riden soude in vranc rijk om die crown aen te nemen want die coninc seer crancck lach ende hi ontbo den was ende bleeff doot tot parijs daer hi begrauen were.

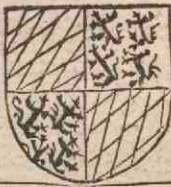
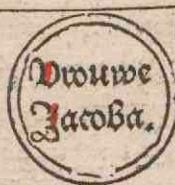
In seluer jaer van xvij wert hertoch willem sieck aen sijn leen dat hem swel lende wert en hi lietet sijn den ende dat leen arghede alle daghe dat die hertoghe hem dede berechten mit goeden voersien ende sterff opten laetsten dach van may int jaer van xvij ende wert begrauen in benegouwen tot keenhout Ende hi regnierde vij. jaer ende vi maenden in groter eren ende moghenteyt.

Iacoba hertoch willems enighe dochter wert hertoghinne in beveren greunne van hertegouwen van hollant van zeeland ende vrouwe van vriesland mit groter tribulacien xix jaer lanck si had eerst te mā des conincs soen van vranckrijck die kaerl hiet ende was hertoch van torenen ende na dolphijn van vranckrijck ende daer en had si gheen kinder bi daer nae had si hertoch jan van brabant te man en daer en had si oeck gheen kinder bi Ende daer na had si den hertoch van clouester des conincs broeder van enghelant ende daer en had si oeck gheen kinder bi.

Opten xi dach na dat hertoch willem sterf en was opten heylighen sacraments dach so quam heer willem van egmonde des heren broeder van egmonde en creech heymelic die stede van ypselsteyn in ende die borck mede Dit vernam die jonckker van brederode ende die jonckker van montfoerde ende die stadt van utrecht ende van Amerissoerde ende togken mitter haest voer ypselsteyn ende die steden van hollant quamen cortse alle Ende heer johan van beveren die elect van ludick hertoch willems broeder die quam oeck voer ypselsteyn legghen bi sinre nichten vrienden En he wert ghededinghet dat heer willem van egmonde mit sinre vreemden gaste wt toech so si in ghecomen waren ende dat slot ende die stede op gaff inder vrouwen

handen van holl.

lant Ende die vā ypselsteyn die ghi gen i mīce vrouwen genaden vā hollant Ende die

M iij^e von

xix jaer

van utrecht ende van Amerissoerde die wert ghegunt ende ghegheuen dat slot die poerten ende mueren vander stede horen wil mede te doen Ende doe braken die van utrecht ende van amerissoerde dat slot poerten ende mueren neder ende branden alle die stede sonder die kerck ende dat cloester Ende dit gheschiede int jaer M iij^e en von omtrent sinte peter's ende sinte pauwels dach.

Doe ypselsteyn op ghegheuen was cortse daer na soe quam die hertoghinne vrou iacob mit hoer moeder wt hertegouwen in hollant daer si eerlick ontfanghen wert ende wert in allen steden ontfanghen en ghehult voer een recht lantsvrouwe sonder te dordrecht alleen.

Int jaer ons heren dusent vierhondert ende seuentien des denwedaghes na sinte elizabethen dach quamen binnen gorckom die heer van egmonde mit veel vā des jonckeren vrienden van Arckel daer hi hulpe toe hadde van binnen van die goet arckels waren en der vorsinnen vrienden van hallant mosten wiken opt slot doe die jonckker vā arckel unan dat die heer van egmonde binne gorckom was dede hi bidden inden lande van gelre ende bouen inden lande ende inden sticht vā ludick

om volck ende hulpe om bi hem tot gorchem te comen en hi toech binne gorchem
Die vorstinne vrou iacob die verdoot die seer van die van arckel en van egmond
de ende woude hoer vrienden die opt slot laghen ontfetten ende vergaderde groet
volck wt hollant ende wt zeeland Ende die stadt van utrecht ende van Amers-
foerde die dienden hoer mede. ende mit allen desen heeren ende ridder scap ende volc
dat hi doe vergadert had so toech si seluer mede voer gorchem om hoer vrienden te
ontfetten ende quam op dat slot mit horen ridder scap doer die water poert die aen
slot stont aen die merwen syde

Die stadt van utrecht ende va amersfoerde die noch inden scepen waren braken
die water poert op groter ende wijder dan si was ende braken noch een gat inder
muern daer si ruym mitten volck doer mochten en quamen also binne dat noch
tan wonder was Want die jonckheer va arckel had doe wel binnen gorchem xxxv
hondert goedder ghewapent Ende die jonckheer van arckel had een gracht doen gra-
uen inder stede tusschen dat slot ende der stede om dat si hem vanden sloet niet licht
lick oueruallen en souden.

Also der vorstinnen volck mitter stadt van utrecht en van amersfoerde traden
vlussche vanden sloet ende ouer die graue mit ontwonden bannieren ende wouden
ter stede wert in aen die luden stoutelick Die jonckheer van arckel stont mit sinen
hoep in een straet tegens dat huus mit ontwonden bannieren en saghen dat volck
ouer die grauen comen ende der vorstinnen volck tradt stoutelick aen tot en lude
Als die jonckheer van arckel dat sach tradt hi stoutelick mit sinen volck aen he-
teghen en wert manlick ende stoutelick aen leyden siden ghestreden dat seer swaer
was ende daer wert seer ghedwonghen ten laetsten dat som van des jonckeren volc
die achter waren bogonden te wijken ende veel ghinc daer lopen Ende der vorstin-
nen vrienden wonnen den strijt En daer bleef doot aen die arckelsche side die jonc-
heer van arckel die doe ridder gheslaghen was die jonckheer van peter som jonckheer
ott van bueren ende menich edel ende onedel man Ende daer worden gheuanghen
die greue van verrenborch jonckheer Alart van bueren die heer van egmonde die
heer van milandunc die greue va vborghen. die heer van poppen. heer hennick va
homoet. die voecht van wael dorp. heer dirck va lienden. heer willé va gsendoem
heer aerne van oerdinghen ende heer rics syn broeder. heer aerne van traenberge.
heer dirck van hemmen. heer aerne van caler. die jonckheer va katenborch die jonc-
ker van aerstet ot van bueren Alert van egmonde. iohan van kieren. iohan van
eyn. ende daer toe menich edel en onedel man die hier niet all ghenoeit en sijn tot
dusent toe. ende oeck bleef daer aen die arckelsche side ouer dusent doot Ende va
der vorstinnen side bleef doot jonckheer waltrauen van brederode die doe ridder ghe-
slaghen was daer die vorstinne veel aen verloes ende dat gheschiede bi verfumens-
se van sijn selfs knechten En dese strijt gheschiede int jaer ons heren M iij. ende

Anno dñi

Graue van
hollant

Regnierden

xviiij opten eersten dach van december.

Hertoch ian van beveren die elect van ludick was die gaff dat bisdom val lu:
dick ouer en nam een wijf des hertoghen dochter van lutselenborch hertoch antho:
nig weduwe van brabant Ende hi woude mit hulpe van die van dordrecht hollant
ende zeelant sijne nichte ontwel dighen ende hi toech in dordrecht.

Corts nae den strijt van gorikom wert werspoken datmen die vorstinne een
man gheuen soude die hoer ende hoer landen beschermen mocht ende wert ghesloten
op hertoch iohan van brabant die hoers oems soen was also verre als die paens
consentierde Ende dit hilich wert ghesloten bi consent hertoch ians van burgoe:
gen hoer oem ende der ouder vrouwe van hollant hoer moeder Mer hertoch iohan
van beveren hoer oem had lieuer ghehad dat si sonder man gebleuen had so had hi
die landen moghen houden Ende aldo wert hertoch iohan van brabant van sijns
wijff wegghen greue van henegouwen van hollant van zeelant ende heer van vries:
lant.

Inden seluen jaer van xviiij lach hertoech ian van beveren in dordrecht. en die
van dordrecht hadden hem in ghebaelt ende ghehult ende ontfangen voer ene lant
heer bouen dat si den hertoch belofte ende bezeghelt hadden dat si bi sijn dochter bli:
uen ende leuen ende steruen soude als sijns ghebraecte Ende die van dordrecht mit
hertoch ianff volc die deden vast groten schade opt water den cooplude dat hertoch
iohan verdwoet van brabant van sijns wijfs oem Ende hi dede verfoeken aen her:
toech iohan van beveren dat hi wt sinen lande toghe ende liet sijn ondersaten ende
ander coopluden mit vreden ende ongheschiedicht ende onghemopt dat hertoech ian
van beveren nijt doen en woude en screeff hem seluen voert aen dat hi voer die tijt
nige ghedaen en hadde ende screeff hem greue van henegouwen van hollant van zee:
lant ende heer van vrieslant Ende vermat hem die heerlicheyden der landen voer:
scruen sijn te wesen en screeff aen sommighe steden van hallant te dordrecht bi hem
te comen ende hem daer rekeninghe te doen van des der greuelicheyt toe behoerde en
die van dordrecht ende die gasten die daer in laghen die togghen vast wt ende in en
namen al dat si crighen conden te water ende te lande alle die hertoch ian nijt ob:
dieren en wouden.

Dit verdwoet hertoch ian van brabant ende dede maken twee bloc husen een be:
neden dordrecht ende een in papendrecht ende hertoch ian van brabant die quam
mit veel volcs wt brabant en mit een deel steden wt hollant en beseyden dordrecht
mer si en conden hem nijt ghedoen En hertoch ian van beveren was al binnen dor:
recht Ende die brabanters ende die steden van hollant die togghen weder van dor:
recht ende besetten die bloc husen mit veel volcs Ende als die steden van hollant

ende die brabant's wech waren so wonnen si beyde die blochusen dat een sonder
arbeyt ende dat ander in papendrecht stormender hant daer veel volcs doot bleef
van leyden siden Ende joncker Adriaen die bastaert van hollant die wert daer
op verslaghen mit al sijn volck dat hi daer op hadde En inden seluen jaer vā xviii
op sinte victoers dach so creech hertoch ian van beveren die stede van rotterdam in
daer hi seer mede ghesijst was Want hi had nu dordrecht rotterdam en den briel
in daer hi hollant ende zeelant seer mede bedwanc.

Inden jaer des herē M iij^e en xix omtrent jaers dach soe quam i hollant phi
lips die moghende prince hertoech iohannss enighe soen van burgoengen om wat
goets te dedinghen tusschen desen twee hertoghen ende dat oerloghe ende twist ne
der te legghen Ende daer wert een dachuaert ghemaect tot wouderchem omtrent
vastelauont ende het wert versoent mit gunsten ende mit minnen ende wéggespro
ken in deser manieren Als dat hertoech ian van beveren soude hebben meer dan hē
sijn vader sijn heer ghegheuen had die stede van dordrecht mitter kaelyscap ende
Dijckgreesscap van zwethollant ende die stede van rotterdam En die stede van gor
kom mitten lande van arckel ende lederdam mitten lande van lede mit allen horen
toelshoren als die heer van arckel te hebbe plach Ende alle dit soude hi te leen hou
den vander greflichyde van hollant als hi sijn and goede te leen hiet Voert wert
hertoch ian van beveren noch toe gheseyt dat regiment van henegouwen van hel
lant van zeelant ende van vrieslant ghemeen te hebben mitte hertoch van brabant
vijff jaer lancck ende souden die raden ende weten ende trefoner ghesamelick setten
Ende die stadt van utrecht ende van amersfoerde worden mede inden soen gheseyt
Ende vrou iacob toech mit hertoch iohan horen man in brabant.

Anno dñi
Vroue van
hollant
Regnierden

Vouen deser soenen wert die van utrecht ende van amersfoerde noch groten
scade ghedaen daer si om veruolcheden aenden hertoch van brabant en aen hertoch
ian van beveren ende si en creghen gheen rechtighē Ende die stede vā leyden wert
oeck seer ghescadicht ende veel ander ridderscap die vander hoeff parthien hieten
worden seer verdruet vanden heer van egmonde en van heer gherijc van hemstere
ende ander Also dat int jaer M iij^e ende xx opten xviii dach in Aprille ontsey
de biscop frederick van blanchenhem ioncker willem van bredewode die borchgre
ue van leyden die heer van montfoerde heer ian van hemsteden mitter stadt van u
trecht ende stede vā leyden ende stede van amersfoerde ende meer ander ridders en
knechten ende goeder lude Ende worden vrant des heren vā egmonde heer gerijc
van hemstereck ende der ballinghen die wt leyden verdruen waren ende allen den
ghenen die dese stijfde of stercken of holpen En die biscop mitter stadt van utrecht
sependen v^e ghewapent binnen leyden.

I Hertoch iohan van beyeren die wert ghesult tot veel stede i hollant in zeelant ende in vrieslant als ruwaert des lants. ende het begonde alte quact te werden tuschen den sticht van utrecht ende hollant. En int jaer M iij^e ende xx inden somer so vergaderde hertoch ian van beyeren veel volcs ende ridder scap ende steden ende beseyde die stede van leyden ix welken lanch daer grote scade gheschiede aen beyden siden. Mer het wert ghededingt dat alle die vreemde gasten wt souden trecken so hi inghecomen waren. Ende die borchgrauue mitten ghemeent hulden hertoch ian van beyeren.

Int seluer jaer vā xx so lach heer dirck vand merwen opt slot tot sinte gheer: truden berghe mit hondert ghesellen ende hielden dat slot xxiiij welken. ende binnen deser tijt scoten die wt der stede seer op dat slot. Ende heer dirck seyde hem woude si hoer scieten nijt laten hi soude dat vuer inder stadt schieten. si en lietens nijt. Ende heer dirck scoet dat vuer inder stede op sinte lambrechts auont daer die stede ende die kerck meest al mede verbrande. Ende het wort ghededingt dat heer dirck mit sijn ghesellen vanden sloten toech ende die steden toghen weder thuis.

Inden jaer M iij^e xxi op sinte Elizabethen nacht soe was alte groten storm ende alte groten vloede van water. Als dat die zee dijck van zwthollant in brack daer veel volcs verdrenct. ende dat alte scoen rijkken lant was daer alte groten schade gheschiede. Want in dat lant woenden alte veel goeder treflijcker ridder scap. Ende veel schilt hoertigher lude die all verder ff ont goet ende ver armit worden en mosten van armoede vten lande rumen ende mosten trecken dienen ende veel mosten ter broot bidden dat grote rijke lude gheweest hadden. want dat lant bleeff voert ridende ende onghedijck ende kercke sloce en husen en menich schoen ridder woe: ninghe die verginghen te nijt mitten water.

Inden jaer van xxi als hertoch ian van beyeren vijf jaer ten eynden begonnt te comen so quam hertoch ian van beyeren ende hertoch ian van brabant hynelic si een. Ende die hertoch van brabant versenghe de hertoch jan vā beyeren noch vij jaer dat regiment van henegouwen van hollant van zeelant ge ende gaf hem mede die stede van Antwerpen mitter mercgreeffscap te regieren ende herentalz mede vrouwe iacob die hertochinne die dit seer verdriet datmen hoer vaderlicke erue aldus wech zeghelde ende si daer wt ghewesen wert vanden ghenē diet hoer soude hebben helpen houden was seer qualick te vreden. Ende toech wech vanden hertoch van brabant ende si en meende nijt meer bi hem te comē want hoer wert gheseyt ende bi ghebroecht dat si mit gode den hertoch van brabant nijt hebben en mocht want hi hoer oems soen was. si vant dat die pæus nijt ghedispenstert en hadde bi aenbrenghen van sulcker naerte maesscap ende protesteerde dat. dat si daer om

hi den hertoch van brabant nijt sculdich en was te bliuen en om meer ander pun-
ten wil Die hertoch van brabant dede hier op appellieren Mer het wort versuimt
dat hi die appellacie nijt na rechte veruolcht en had Ende aldus schiepde vrou iacob
vanden hertoch van brabant.

Die brabanters en wouden dit nijt ghesenghen dat hertoch ian van beveren in
brabant enich regiment soude hebben Ende hi maecte den greue van simpol des her-
toghen broeder van brabant ruwaerd van brabant En het verdriet hem dat sijn
nicht vrou iacob aldus selick ende ongedlick wt den horen ghewijst wort ende soe
onredelick mit sijnen broeder om ghegaen wort ende hi wert hertoch ians vgant
van beveren.

In den jaer M iij^e ende xxxi so wert vrou iacob gheraden dat si enē anderen mā
nemen soude Ende daer wert ghesprokē tusschen den hertoch van clouester des co-
nincs broeder van enghelant ende vrou iacob. ende dat hielick wert ghesloten alsoe
verre als die paeus dat dispensierde vanden hertoch van brabant Ende oec so was
ren si eerst lic maech. Die coninc van enghelant seynde te romen grote heren die
dat volbrochten ende die dispensacie cregghen ende dat hylicke ghinc toe Ende die
coninc van enghelant belofde vrou iacob dat hi haer in hollant ende in hoer and-
landen helpen soude dat si se vrilick weder besitten soude Ende aldus nam si den her-
toch van clouester.

Die hertoch van clouester des conincs broeder van enghelant die meende Hij
was nu heer van henegouwen van hollant van zeeland ende van vrieslant Ende
hi toech mit vrou iacob die hertoghinne in henegouwen. ende aldaer wert die her-
toch van clouester ghesult ende ontfanghen. ende doe wert grote oerloghe tusschen
brabant en henegouwen Mer die brabanters cregghen henegouwen weder. en die
hertoch van clouester die toech weder in enghelant om hem te stercken.

Ende als die hertoch van clouester in enghelant was so bleeff vrou iacob in he-
negouwen. en het ghinc hoer al contrari in henegouwen als dat si tot ghent toech
leggen. ende die van ghent gauen hoer een goet vry vast gheley. ende belofden hoer
vry te veylighen alcht tot wat plaetsen dat si wesen woude En als si van berghen
in henegouwen schiepde om tot ghent te comen doe was op hoer ghelaecht om hoer
te vanghen Mer onder weghen so quam onuer siens riden die prince van araenge
mit vijff hondert peerden ende die werts ontwaer ende hi brochte se veylich binnen
ghent.

In den jaer ons heren M iij^e ende xxxi opten dertiendachs auont so stierf hertoch
ian van beveren die menich verdriet den landen ghedaen had ende hi hem gheschiede
was Ende hi seyt begrauen te iacopinen in den baghe.

Anno dñi

Greue van
hollant

Regnierden

Hertoch johans vrienden Diet in hollant ende in zeelant mit hem begrepen haden teghen hoer rechte lantsvrouwe die waren bedroeft en beducht dat die hertoch van clouester mitter vrouwe van hollant mit macht in hollant ende in zeelant comen soude ende sochten troest aen den hertoch van brabant en brochtent daer toe dat si den hertoch van brabant in hollant en zeelant brochten hoe sieck dat hi was ende wert ghehult ende tot enen heer ontfanghen tot haerlem tot leyden tot delffte tot amsterdam ende tot anderen steden Ende hi beualden ioncheer van gaesbeck dat lant te bewaren ende ruwaert daer of te wesen. ende heer willem van egmonde maecte hi tresorier Ende hi toeck voert in zeelant ende daer wert hi oeck ghehult sonder tziericzee die wouden hem beraden Ende die ridderfchap van hollant en van zeelant die vander cabbelpaufer perthye waren die hulden hem mitten stede.

Die Ridderfchap vander hoefcher parthye die wt hollant en wt zelant verdreuen waren die waren in henegouwen bi vrou iacob En ouer dweghe so dat si scoen houen begrepen dat doe der ouder vrouwe va hollant toe behoerde in durwarie Ende tot schoenhouen wert gheseynt florens van kijnhoeck mit een deel goeder mannen ende daer quamen vlusche veel ridders en knechten en cloecker mannen in scoenhouen ende si belaghen dat slot ende wonnen opten eersten nacht tfoerborchte vanden slotte Ende opt slot was casteleyn willem van colster ende bi hem aerne beplinc mit meer ander. Ende si gauent slot op behoudelic hoer lijf en goet sonder aelbert beplinc die wert leuendich begrauen buten scoenhouen op enen molen werff.

Ende int selue jaer van xv so wert scoenhouen belegghen in die vasten. en daer lagghen voer die ghemeen stede van hollant zeelant ende vrieslant mitten ioncheer van gaesbeck als een ruwaert der landen voerfcreuen sonder tziericzee der goude ouderwater ende den briel dese saten stil: ende en onderwonden hem nijt ende die beleg duerde xxiij weken lanc binnen welcke belegghen die in scoenhouen lagghen mit die in woennende poerteren menighe stoute wpsen deden hoe wel dat si belegghen waren Ende togghen voer rotterdam ende namen daer scepe wt der hauen en voerdense die seck op ende vochten hem daer doer. ende die van rotterdam verleren hoer bannier daer. ende hoer scout diese droech wert gheuanghen Ende ten laetsten so quam hertoch adolph van cleue en dedinghe een bestand tusschen leyden sess weken duerende Also togghen die steden weder thuis van scoenhouen.

Int seluer jaer so versamade hertoch philips va burgoengen ende hertoch jan van brabant te bergghen in henegouwen ende ouer dwegghen mit malkanderen dat hertoch philips soude wesen ruwaert van hollant van zeelant ende van vrieslant Ende hertoch jan van brabant soude henegouwen houden En vrou iacob en wert

nijt toe ghesiet. Ende men de yde aldus hoer vaderlike erue ende men gaf hoer nijt
ende si lach tot ghent. ende doe wert heymelick ouer draghen dat men se van ghent
ontbieden soude te rijsel te comen ende si wert onthouden. Ende si wert heymelick
ghewaert. quaem si te rijsel dat men se opt casteel legghen soude daer si al hoer leue
bliuen soude. si liet luden dat si te rijsel wert woude trecken tot hoer neve van Bur
goengen ende si nam cort beraet mit horen vrienden ende dede een gherust sprengken
int hof daer si lach dat si des tsaonts haden woude ende bleef so heymelick in hoer
kamer mit die si hebben woude. ende clede hoer mit manss clede die snode waren. en
quam van dien auont also onbekent buten ghent daer twee luden hielden te peer
de ende hadden noch een sedich peert daer si op sat ende reden also voert haestelick
alle den nacht ende quamen des morgghens vroeck voer antwerpen opt veer ende
sceepden daer ouer ende hadden daer een wagen wel ghespannen daer si op saten en
reden so haestelick ende quamen des tsaonts tot wonderchem ende doe voert toe
hoekelen ende so voert ende quamen des morgghens te ipe vren tot vpanen. en toech
voert tot scoenhouen bi horen vrienden diet soe ionckerlick ghehouden hadden die
se seer vriendelick ontfenghen ende hulden se. Ende van daer tot oudewater diese
oock hulden. Ende van daer ter goude diese eerlick ontfenghen en hulden se oock.

Anno dñi

Greue van
hollanc

Begnierden

Corts daer na so quam die moghende vorst hertoch philips van Burgoengen
in hollant tot rotterdam en liet hem hulden tot dordrecht tot haerlem tot leyden toe
delst tot Amsterdam ende tot meer ander steden als ruwaert der landen daer noch
tan hoer rechte vrouwe hertoch willem's enighe dochter noch leuede. Ende selue in
den landen was. ende daer rees een groot oerloghe tusschen vrou jacob mit scoenho
uen ende der goude en oudewater vpanen mont foerde en mitten sticht van vrech
aen die een side. Ende die hollantse en zeelantse stede aen die ander side mit horen
hulperen.

In jaer M iij^e xxi so quam die heer van fallac mit veel engelschen mit veel
scepen in seouwen in zeelant ende meende zeelant te winnen: alsoe alst die hertoch
van clouester behilich had mit vrouwe jacob. Ende daer teghen quam hertoch phi
lips van Burgoengen mit sommighe vanden steden wt hollant ende street teghen
den engelschen bi brouwersbauen op sinte pontiaes auont. En die heer va haemst
steden mit sinen vrienden die waren mitten engelschen. Mer die hertoch van Bur
goengen wan den strijt ende daer worden verslaghen heer coste van haemstede heer
jan van renessse. heer ian van hoenpijl heer andries van walme jacob van hofsele
heer elaes soen ende menich ander edel ende onedel. En daer wert gheuangen die
heer van haemsteden mit menighe anderen.

Inden seluen jaer van xxvi opten vierden dach in April so toech vrou iacob van hollant mit schoenhoven der goude oudewater ende mit die kermelander ende mit een deel vten sticht van verrecht voer haerlem daer si voer laghen vier weken Ende binuen haerlem lach als capteyn heer Roelant van wtkercken Ende die voer haerlem laghen die branden meeste deel al die molen ende husen off. die bute der poerten van haerlem stonden Ende hier teghens kwyde hem heer ian van wtkercken mit pickaerden ende vleminghen ende oeck mede veel hollanders ende zee-landers ende sijn ghecomen toe leyden ende meenden vrou iacob van haerlem te verdriven Mer doe dit vrou iacob mitten horen inam so togghen si haestelick van haerlem en quamen toe alphen opten rijen bi leyden ende daer ghemoete hem dat volck dat binnen leyden vergadert was ende daer rees enen groten strijt en vrou iacob was selue inden velde Ende daer waren ridder gheslagen van vrou iacobs sijde heer ian van wassenaer heer ian van langheraect heer henric van cranenborch heer Ewert die kastaert van hollant heer dirc van merwijn heer gherijt van poelgeest heer aernt van ghent En daer worden omrent v^c manne uslagghen en lxxxv poerters van leyden En dese strijt gheschiede op mey auont des morgghens vroech En vrou iacob toech mit seghe inder goude.

Inden seluen jaer waren vergadert die van haerlem mit hoer bannieren ende daer quamen hoer teghens enighe heren die binne der goude lagghen mit vrou iacob ende si vochten teghens die voer seuen steden bi alphen ende wonnen den stede hoer banniere aff ende sloegghen ende vingghen veel volcs Ende daer waren vi off vij ritter mannen van amsterdame ghevanghen die hoer sekerheyt lieten varen ende en quamen nye in.

Inden jaer M iij^c xxvij so quam hertoch philips van burgoengen en beleide seuenbergh in enen herden winter xij weken lanck En die ghemeent van seuenberch wert tweedrachtich tegghen den heer van seuenbergh En daer om most die heer van seuenberge een dedinghe aen gaen dat hem van ghenen noot gheweest hadde des si eendrachtich gheweest hadden van binnen Ende die ghemeent ontfengen den hertoch van burgoengen voer enen heer te houdelick hoer lijfs ende goets en hoer rechten Ende die heer van seuenbergh mit sinen vrienden ende vreemden gasten togghen wt so si in ghecomen waren Mer op wat vormaerde dat die heer van seuenbergh sijn stede ende slot ouer gaff dat laet ic staen Mer die heer van seuenbergh beclaechede hem seer dat men sijn verwaerden niet en hielt ende most dolen ende sterffen in armoden.

Int jaer M iij^c xxvij in die heyligh weke sterf hertoch ian van brabant daer na in selue jaer wert hertoch philips van burgoengen ghehult in hollant ende in zeelant als ruwaert ende recht oer der landen sonder die van schoenhove der goude ende oudewater die bleuen bi vrouwe iacob hoer wechte lantvrouwe.

Inden seluen jaer so wert vyant die hertoech van Burgoengen des gheslickes van vtrecht ende die hertoch van Burgoengen dede een alte groten scip maken tot amsterdam datmen die katte hiet oft een blochhuus gheweest hadde Ende dat dede hi sette voer die Eme dat hi dat sticht daer mede dwinghen soude ende dit was in enen herden winter. ende daer sach dat sticht mit een groot heer van volck op die eme voer die katte so dat si die een side vander kat seer sceynden mit seiden vā bus sen Mer doet begonde te dopen so dreypde die kat om mitten yse ganck ende die ander side quam voerstaen. ende die op die kat laghen ende wisten anders nje dan si ghedrenct soude hebben. ende die stichtse sagen dat die kat also dreypde so meeden si datse also ghemaect was datmense also dreypen mocht Ende doe brackē si op ende togghen thuus. ende in desen tijden sterff die hertoch van clouester.

Inden jaer ons heren **M iij^e** xxviii opten iiii^{en} dach in meye soe worden isfoent die hertoch van Burgoengen ende vrou iacob van hollant Ende is mitten hertoch van Burgoengen hoeren neue ghetogghen in henegouwen in hollant in zeelant in vrieslant En heeft den hertoch van Burgoengen doen hulden ouer al als nuwaert ende recht oer der landen. ende cort daer na in selue jaer so wert oeck ghesoent tusschen den hertoch van Burgoengen ende den sticht van vtrecht.

Anno dñi

Graue van
hollant

Regnierden

Int jaer **M iij^e** xxviii so verkiefde vrou iacob op enen ridder wt zeelant ghesoren ende hiet heer vrancck van borfelen Ende desen ridder trouwede si heymelick tot enen man Als dit wtbrack so dede hertoch philips van Burgoengen in sel: uer jaer inder maent van julio desen heer vrancck van borfelen vanghen inden hage ende deden vorē opt slot tot repelmonde En die sprake ghinc dat hi hem sijn hofte offwoude doen slaen Vrou iacob dede seer vernolghen om heer vrancck van borfelen te liue te houden ende wt der vanghenisse te crighen Des so quam die greue van neuers Biden hert och van Burgoengen ende heeftet gheddingt Als dat vrou iacob van hollant gaf den hertoech philips van Burgoengen ouer henegouwen hollant zeelant ende vrieslant Ende des soude heer vrancck van borfelen wt der gheswanghe nisse comen ende hi soude mit vrou iacob hebben dat lant van voern sijn leuen lant Ende daer toe der vrouwen leuen lant siuebeuelant ende dat lant vander tollē Ende alle die tollē van hollant ende van zeelant. ende hertoch philips die gaf heer vrancck van borfelen die greffscip van oesteruant tot sinen liue. ende heer vrancck quam wt der vanghenisse ende behielt vrou iacob te wiue Ende hertoech philips wert ghesult in henegouwen in hollant in zeelant ende in vrieslant als recht erff heer der landen voerscreuen.

Int jaer ons heren **M iij^e xxxvi** op sinte dyonisijs auont soe sterff die edel vorstinne vrou jacob van hollant ende en liet gheen kinnder **E**nde wert begrauen inden saghe in die cappelle opt hof **E**nde si had xix jaer na haers vaders hertoech willens doot in groten druck ende tribulacien gheleest.

M iij^e xxxviii

xxxviii jaer

Philips hertoech van burgoengen. van brabant. van lotrijck. van limborch ende greeff van vlaenderen. van burgoengen. van artops. ende van namē **M**erc; greue des heylighen rijcks **H**eer van salinis ende van mechelen hertoch janss soen van burgoengen **E**nde was vrou jacob van hollant hoers oems soen ende hoerte mogen soen **D**ese was greue van henegouwen van hollant ende van zeelant ende heer van vrieslant **xxxviii** jaer lanck.

Dese philips had drie wijuen dat eerste wijff was des conincs dochter van vranchrijck ende sterf ionc sonder kinnder **D**at ander wijff was des greuen dochter van oe greuinne van npiuers ende daer en had hi oec gheen kinnder bi **D**at derde wijff hiet ysabeel ende was coninc ianss dochter van poertegael **E**n die nam hi int jaer **M iij^e xxxix** **E**nde daer wan hi drie sonen bi **D**ie eerste soen hiet **A**nthonius ende sterff ionck **D**ie ander soen hiet ioeft ende sterff oeck ionck **D**ie derde soen hiet **K**aerl ende was greue van sarloys ende naden vader hertoch ende greue **D**ese hertoch philips regierde sijn landen langhe jaren in rusten ende in vreden sonder veel oerloghes ende ingroten ontfich.

Kaerl hertoch philips soen die eerst greue van sarloys was Ende na sijns vaders doot was hi hertoch van burgoengen van lotrijck van brabant vā limborch van lutzenborch Ende greue van vlaenderen van artops van burgoengen van henegouwen van hollant van zeelant ende van namen ende heer van vrieslant En mercgreue des heylighen rijcks ende heer van salinis ende van mechelen &c. **H**i had drie wijue dat eerste wijf was des conincs dochter van vranerijck ende sterff ionc sonder kinder Dat ander wijff was des hertoghen dochter van borboen ende hiet Anna ende daer had hi een dochter bi hiet maria die nae hoer vaders doot hi lichte aen des keysers fredericx soen die maximilianus hiet Ende int jaer **M iij**. lxxvij na sijns vaders doot nam hi sijn derde wijff die margriet hiet ende was hertoch ricsaerts dochter van jorcke coninc edurwaer dus suster van enghelant.

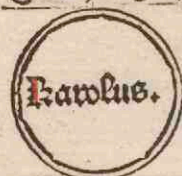
Dese hertoch kaerl regierde tien jaer Ende int jaer **M iij**. lxxvij omtrent xij dach. bleeff hi voer nansy.

Van des kaerls werken leset die cronijck van brabant int ij. lxxvij. blat ten eynden toe wt. **M iij**. lxxvij

Anno dñi

M iij. lxxvij

Greue van
hollant

Regnierden

x jaer

Maximilianus des keysers fredericx soe vander ghenade gods hertoch van oestentrijck van burgoengen van lotrijck van

brabant van feyre van kervendon van krayn van limborch van lutzenborch van ghelre &c. Greue van vlaenderen van habsburg van tyrol van phiert van kshiburch vā burgoendien van artops &c.

Marsgraue van henegouwen van hollant van zeelant van namen van zutphen

Marcgraue des heylighen romschen rijcks ende van burgou &c.

Landgreue in elsaß.

Heer van vrieslant van windischenmarch van poertenu van salinis ende vā mechelen &c.

Dese maximilianus heeft te wijff hertoch kaerls dochter van burgoengen &c die maria hiet Ende daer heeft hi eenen soen bi ende hiet philips hertoch in oestentrijck en greue van sarloys Ende oeck een dochter die hiet *Margareta*

Dit is dat beghinne ende oerspronck des lants van ghelre
Ende cronijcken vanden princen van ghelre.

In den tijden als men seer eff viij^e en lxxviij **E**n kaerl die calue keiser van
 wmen was **E**nde kaerl die groue sijn neve na hem keiser was In desen
 seluen tijden doe was int crisdome van colen een groot velt off plegn ende
 was daer nu ghelre staet en was ghelegghen bider heer scappie van pont **E**nde in die
 velt off plegn so was een alten vernieerliken sellen ende venijnden vreselijken dier
 dat veel quaet dede wantet versleen menschen ende beesten daert bi comen conde te
 passe **E**nde dit fel dier riep dirck en menich werff mit groten gherust ghelre ghelre
 ghelre **E**nde het hadde grote bernende oghe diemen des snachts alst duyfter was
 bescheydlick sien mocht.

Ende die luden die daer omtrent woenden die ruymde son van daer en wouden
 oeck ghemeenlick al van daen rumen mochten si van desen dier nje verkost werden
Ende die heer van pont die daer bi gheseten was die liet veel scaden van desen dier
Ende dese heer va pont had twee sonen dat alte heerlike stoute jonghe mannen wa
 an Die een hiet wijchaer dus en die ander hiet lupoldus. en bi rade van horen va
 der so begrepen si dat si dit dier bestrijden wouden en ginghen stoutelick ind nache
 en hadden hem wel daer toe ghemaect en quamen daer si meende dat dit dier was
 en saghent bi den lichtinghe van sinen oghe. ende si ghingh n hem aeyinden naem
 gods en verwonnen en versloeghen dit dier. ende als si dit verslagghen hadden soe
 was alle dat volck dat daer omtrent woenden seer verbljye dat si va desen quaden
 venijnden dier verkost waren.

Ende alle dat volck dat daer omtrent woenden die gauen hem onder dese twee
 broeders ende toren dese twee edel jonghelinghen tot horen princen ende voechden
 ende ouerste van horen lande te wesen **E**nde de

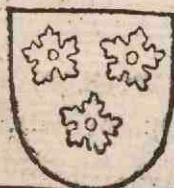
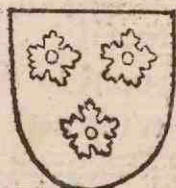
se twee broeders mit den heer van pont horen
 vader die begrepen en maecten op die stede daer
 si dat dier versloegghen een begrip ende een vest
 ende noemden dat ghelre als dat dier voer se
 uen plach te wepen en dat is nu die stadt van
 ghelre **E**nde van welcker stadt off vest eerst dat
 heel lant van ghelre sinen naem off ghenomen
 heeft **E**nde een deel jaren daer na soe starff lu
 polous die jonckste broeder ende wijchaer dus bleeff alleen voecht van ghelre **E**nde
 daer na soe starff die heer van pont **E**nde wijchaer dus wert heer van pont.

Die stede van ghelre
 daer al dat lant sijn
 naem off voert.

Wijchaerdus des heren soen van pont
die was voecht van ghelre ende heer van
pont xxxij jaer. **H**i had des greuen dochter
van zutpheen. sommighe segghen dattet een
erff dochter was van zutpheen. **M**er dat
en is niet want daer waren veel greuen vā
zutpheen daer nae langhe jaren. **D**ese wij-
chaerdus van ghelre en van pont die voer-
den in sijn wapenen en seilt van goude mit
drie mispel bloemen van keel.

Wiklingus was
voecht van ghelre en heer vā pont
xxij jaer. wat wijff dat hi had en
vintmen niet. **M**er hi had twee so-
nen. **D**ie eerste hiet wijchaerdus en
wert heer naden vader. **D**ie ander
soen hiet wilhelmus ende wert bis-
cop van vtrecht.

Anno dñi

Voechden
van ghelre

Regierden

vin^e lxxxvin

ix^e v

ix^e xxxvin

ix^e lvin

ix^e lxxvin

M xi

Wijchaer-
dus.

Gheerlacg

godfridus

Wijchaer-
dus.

mengosg.

wiklingus

xxxij jaer

xxvii jaer

xxi jaer

xv jaer

xxxvin jaer

xxvii jaer

Gheerlacus
wijchaerdg soen die was
voecht van ghelre en heer
van pont xxvii jaer wat
wijff hi had en vintmen
niet.

Godfridg
was voecht
vā ghelre en
heer vā pont
xxi jaer. **E**n
wat wijff hi
had en vintmen niet.

Wijchaerdg
was voecht
vā ghelre en
heer vā pont
xv jaer wat
wijff hi had
en vintmen
niet.

Mengosg was voecht
van ghelre en heer van
pont xxxvin jaer. **D**ese
was een heyligh deuot
man hi had een wijff en
hiet gheerbergis. **E**nde
daer had hi een soen hi
en hiet wiklingus. **E**n
de een dochter hiet sinte

adelheyda abdyffe. **E**nde dese mengosus en sijn wijff die
stichten een nonne cloester teghen kon ouer daer sijn doch-
ter abdyffe off wert. **E**nde in dat seluer cloester daer were
hi en sijn wijff in begrauey.

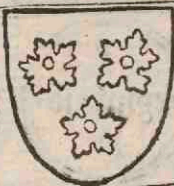
Wijchaer dus die derde also
ghenoemt was voecht vā ghel
re ende heer van pont xxvi jaer
wat wijff hi hadde en vintmen
niet. mer hi had een enighe doch
ter hiet adelheydis en die doch
ter gaff hi te man enen edelen
prince die seer machlich was i
almaengen ende hiet greue ott
van nassouwen ende was van
des keyfers bloede van romen
ende vanden bloede van oester
rijck en van swaen ghebozen
seer edel van gheslachte.

Ott greue van nassouwen was die eerste gre
ue vā ghelre. Hi had adelheydis te wiue wijchaer
dus voecht van ghelre en heer van pont sijn eni
ghe dochter. Dese greff ott die werff aenden key
ser heynrick den 8den also gheuoemt als dat die
keyser maecte van die voechdye van ghelre ende
vanden heerseappie van pont een greffscap en hiet
voert die greffscap van ghelre. Ende die keyser
gaff desen ott die greffscap vā ghelre hem en sijn
nacomelinghen te houden te leen vā den roemscen
rijcke. En sint so is aen dese greffscap van ghelre
gheworuen en ghecreghen veel perselen vā landen
Ende is te samen off ghemaect een conincelijck
vorstelijck lant.

M xxxv

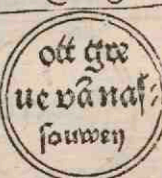

xxvi jaer

dese ott was
die eerste gre
ue van ghel
re.

M lxi

xlxi jaer

Dese greue ott had bi adelheydis die
greuinne een soen en hiet gheraerdus. En dat dese greffscap van ghelre vanden key
ser een greffscap gemaect was dat was int jaer M en lxxix. Ende inden jaer ons
heren M en lxxxvi so starff adelheydis die eerste greuinne van ghelre. Ende greff
ott mit gherijt sinen soen die seer jonck was die bleeff greff van ghelre.

Inden jaer ons heren M en lxxxvi so was een greue van zutphen en hiet gher
lacus en was ghecomen in biscoep coenraets hulpe van verrecht teghen greue dirc
den vii greue van hollant. Ende in hollant bi dat casteel tot yselmonde daer wert de
se greue gheerlacus van zutphen verslaghen in enen strijde en hi wert tot zutphen
gheuoert en wert daer begrauen en hi en liet gheen kind. Mer hi liet een enighe broe
der en hiet wijchmannus en die wert greue vā zutphen. En dese greff wijchman
had een enich dochter hiet sophie. en greff ott vā ghelre voerscreue als sijn greuine
ghetorue was so docht hi mocht hi die dochter vā zutphen crighen so quaem ghelre
en zutphen beyde op sijn kind wat sijn soen was noch te jonck aen dese joncfrou vā
zutphen te hilicken. Also nam dese greff ott dese joffer vā zutphen selue te wiue.

en bi dese joncfrou van zutpheen greue wijchmans enighe dochter so creech greue
ott een soen en hiet gheerlacus Daer na so starff greff wijchman van zutpheen en
liet niet dan dese enighe dochter En greff ott die wert greff van zutpheen vā hys
wijffe wegghen Aldus was greff ott greue van ghelre en van zutpheen beyde van
hynre twee kinder wegghen voerscreuen.

Daer na so starff die greuine van zutpheen Ende dat greeffscap van zutpheen
quam op gheerloff horen soen die hi bi greue ott had de die noch seer jonck was En
greff ott die bleeff greue van zutpheen van hyn soens wegghen.

Daer na so starff dese jonghe greff gheerloff van zutpheen En greff ott behiele
die greeffscap van zutpheen tot hyn soen greue gherijt van ghelre behoeft al en was hi
van zutpheen niet ghebozen Mer om dat die jonghe greff gheerloff vā zutpheen gre
ue gherijts vā ghelre half broeder was so meende hi. hi was die naest en behiele die
greeffscap vā zutpheen tegghen alle die hem daer rechts aen vermatten en aldus qua
zutpheen aen ghelre En als dese lantscappen aen een ghecomen waren so hielte gre
ue ott greff gherijt vā ghelre sinen enigghen soen aen een hoech ghebozen wijf als aen
greue florens dochter vā hollant daer die keiser vā wmen lotharius oem off was.

Anno dñi

In jaer des

M C viij

M C xxxi

Brauen
van ghelre

heren M C en
vij opten xv ka
lende van april
so starff dese edel

Regnierden

prince greue ott
voerscreuen en
wert begraven
tot zutpheen.

xxiij jaer

Gheraerdus die
eerst also ghenoeit
greff otten soen was
die anderde greff vā

ghelre en van zutpheen xxiij jaer Hi
had te wijff hadewijch des edelen greue
florens dochter vā hollant en daer had
hi enen soen bi en hiet heynrick die na
hem greue wert Ende dese greff gherijt
starff int jaer M C en xxxi en wert
begraven tot zutpheen.

xxxi jaer

Heynricus die eerste also ghenoeit
greue gherijts soen was die derde greff
van ghelre xxxi jaer lant Hi had te wi
ue hertoch godenaerts dochter van bra
bant en daer wan hi twee sonen bi Die
eerste soen hiet gherijt Ende die and soen
hiet ott Ende dese greff heynric was een
wijes vrom prince en hi creech die velue
eerst aen elant vā ghelre vanden hertoch
van brabant Ende die hertoch van bra
bant die hiele die velue vanden sticht vā

vtrecht te leen Ende die greue van ghelre hielese voert
van brabant te leen Ende dese greff heynrick starff int
jaer ons heren M C en lxxij en hi wert begraven in de
elbesten te campe.

Gherardus die anderde al
so gheuoemt greeff heynricks
soen was die iij greef vā ghel
w xvij jaer lanck **H**i had te
wijff margriet des greue doch
ter van spaengen **M**er hi en
had daer gheen kinder bi **E**n
dese greeff gheraert starff int
jaer **M**c lxxx en wert begrav
uen tot zutphē en hi en liet
gheen kinder.

Gherardus die iij also ghe
noemt greeff othen soen was die vi greue vā ghelre
en van zutphēen xvij jaer lanck **H**i had te wijff
richardus dochter vā nassouwen daer wan hi bi
ott die na hem greue wert en heynrick biscof van
ludpck **D**ese greeff gherijt en richardus sijn vrou
we die stichtede een minrebroed cloester in remun
de van hoers selfs casteel **E**nde si stichten oeck al
daer een nonnen cloester vā sinte kernaerts oerde
daer die greuinne na hoers manss doot die eerste
abdyffe i was si starff int jaer **M**cc xxi mathei
Dese greeff die werff aenden keyser frederick die

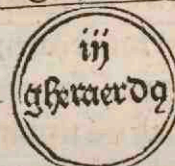
anderde die oeck coninc van siilien was als dat hi creech die tolle te lobeke sticht
en dat hebben heynrick die seste en willem die eerste na confirmiert.

In jaer **M**cc xxi op die vi kalende van nouember starff dese greeff gheraert
en wert bequē te remunde int nonne cloester dat hi en sijn wijff ghesticht hadden.

Mc lxxx

Mc lxxx

Mij n

xvij jaer

xvij jaer

xvij jaer

Otto die anderde also gheuoemt greeff heynrick soen
en greue gheraerts broeder was die vijfte greeff van ghelre xvij jaer lanck **H**i had
te wijff richardus des greuen dochter vā gulick **E**nde daer wan hi bi heynrick die
jonck starff en otto biscof tot utrecht en gheraert die na hem greue wert en adel
hepdis greuinne van hollant en margareta greuinne vanden berghe.

In desen greeff othen tijden so was een grote cruus vaert ouer meer want key
ser frederick die eerste also gheuoemt en coninc philips vā brabant **C**oninc
vā saert van enghelant **H**ertoch coentraert van oesterrijck **H**ertoch frederick vā
swaen **D**ie hertoch van keyeren **D**ie hertoch van sassen **H**ertoch heynrick vā bra
bant **G**reeff philips van vlaenderen **G**reeff florens van hollant **G**reeff willem vā
oesterrijck sijn soen **G**reeff ott van ghelre **G**reeff dirck van cleue **E**n veel ander
princen die toggen ouer meer mitten keyser en wonnen alt heylighe lant en dat he
lich graffe mitter stadt van iherusalem.

Dese greue otto die starf int jaer ons heren **M**cc ende ij en wert begrauen bi si
nen vader te campe int cloester.

Otto die derde alsoe gheuoemt greue gherijcs soen was die vij greue van ghelre
 en van zutpheen xlvj jaer lanck. Hi had te wijff margariet des greuen dircks doch-
 ter den xxij greue van cleeff. Mer si starff sonder kinder. En dese greuinne margriet
 die sichtede dat cloester te nyencloester bi goch int jaer M cc en .l. Ende si starff
 int jaer daer na en wert int selue cloester begrauen. Ende nader greuinnen mar-
 grieten doot so nam greff otto een ander wijff en hiet philippa ende was des greuen
 dochter van simpol en daer wan hi bi weynolt die na hem greue wert en armgaert
 die greff dirck den xxx greue van cleeff te man hadde.

Dese greff otto die werff aen coninc willem van hollant den wemfchen coninc
 sinen neve als dat greff ott die soude besitten die borch vā nymweghen mitter stādē
 en mit al der heerfchap die daer toe behoerde die den wemfchen rijck toe behoert in
 allen manieren alsoe die greuen van cleeff van ouden tijden langhe jaren beseten had-
 den vā wegghen des wemfchen rijcks. Des so leende greue ott den coninc willem daer
 op xxi dusent mercke pueres fjns conincs siluer. En tot allen tijden als een ke-
 ser off wemfch coninc dese voerscreuen somme vanden voerscreuen siluer den gre-
 uen vā ghelre off sinen nacomelinghen weder gheest so mach die keiser off wemfch

Anno dñi

Grauen
van ghelre

Regnierden

coninc die borch vā nymweghen mitter stādē M^h xxiij

en allen horen toe behoren weder na hem ne-
 men aenden wemfchen rijck. Ende dit ghesce-
 de dat die borch vā nymweghen mitter stādē
 en alle hoer toe behoren aent lant van ghelre

aldus quam dat was int jaer ons heren M xlvj jaer

cc en xlvij. Ende coninc woldolphus die wemfche coninc die heeft dit gheconfir-
 miert en heeft oeck ghegheuen waert saecht dat een keiser off wemfche coninc indē
 tijt nymwegghen lossede als dat nymwegghen dan sal bliuen. Des keisers off wem-
 fchen conincs handen. Ende dat mens aen ghinen heren versetten sal een greue van
 ghelre en sal die voer hoer daer off hebben.

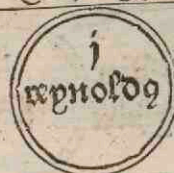
Int jaer ons heren M cc en lxxi so starff philippa van simpol die greuinne en
 wert begrauen ten nyencloester bi vrouwe margriet vā cleeff gref otten eerste wijf

Int jaer M cc lxxvij wert greff willem van gulick ende willem sijn soen doot
 gheslagghen binnen alken mit veel goeder mannen.

Int jaer M cc en lxxi op die vierde ydus vā januarus so starff die edel prin-
 ce greff ott van ghelre en wert begrauen int cloester tot des greuen dael dat hi eerst
 sichte.

Reynoldus die eerste alsoe gheuoemt greeff often soen was die viij greue van ghelre en van zutpheen lv jaer lanc. Hi had twee wijs. Dat eerste wijs hiet armgaert en was des hertoghen waltrauens dochter van limburg ende si starff sonder kinder int jaer M cc en xc op die iij ydus van junius en wert begraven tot des greuen dael.

Ende sijn ander wijs hiet margrit en was des greuen ghyen dochter van vlaenderen. Ende daer wan hi bi drie sonen en een dochter. Die eerste soen hiet reynolt en wert greue na den vader en wert die eerste hertoch van ghelre ghemaect. Die ander soen hiet gwid. Die derde soen hiet philips. Ende die dochter hiet ysabeel en was een nonne tot sinte claren tot colen.

M^h lxxi

lv jaer

Dese greue reynolt die creech van woldolphus den roemfchen coninc dat hi munte mocht slaen in sinen lande van ghelre tot driem plaetzen. Als tot aernhem tot reumunde en tot herderwijck. Ende dit gaff ende confirmierde coninc woldolphus int jaer ons heren M cc en xc.

Dese greue reynolt die wert gheuangen van reynolt sinen soen en wert in sekeren hoeden ghehouden een wyl tijts. Ende dit gheschiede int jaer M ccc en xx.

Int jaer ons heren M ccc xxi starff margriet van vlaenderen greuinne van ghelre en wert begraven tot des greuen dael int cloester. Ende dese margriet die sichte der predicaren oerden cloester in zutpheen.

Int jaer ons heren M ccc xxvi op sinte dyonisijs dach starff greeff reynolt van ghelre en wert begraven tot des greuen dael int cloester te ynden den voet van sijns vaders grafte.

Reynolt die anderde also ghen oemt greue reynolts soen was die in greue van
ghelre en van zutphen **E**nde was die eerste hertoch van ghelre en hi regnierde soe
greue so hertoch vij jaer lanc. Dese greue was inden eersten alte costelic vā groe-
ten onkosten en maecten hem seluen arm en seer tafaren als dat sijn slot en tollen
en ander goeden seer verset waren en beswaert waren.

Dese greff reynolt nam te wijff sophia bertolts heer des lants vā mechelen sijn
enighe dochter daer hi alte grote goede mede nam aen ghelden en aen vden goeden
Als dat greue reynolt die lossede al datter verset was en betaelde al sijn schuld ende
wort een rijck machlich prince. En in desen hilich vorwaerde so wert ghemaect als
dattet lant vā ghelre op nyement eruen en soude dan op die kind die van dese doch-
ter van mechelen comen souden also verue als si kinder creghe. En dit hebben die rid-
derseap en sieden mit horen prince mede bezeghelt.

Ende bi dese dochter van mechelen so crech greff reynolt iij dochteren. Die eer-
ste dochter hiet margriet en die gaff hi te man joncheer direct greue johans enighe
soen van cleue. Mer hi starff sond kinder eer greff johan starff. **E**nde die margriet
die wedue van jaoncheer direct van cleue die nam noch na den greue van valoyse

Anno dñi

Hertoghen
van ghelre

Regnierden

ende dese vrou margriet
van cleue ende van val-
loys die starff int jaer
M ccc en lxxviij.

Die eerste Her-
toch van ghelre

M^h ccc lxxvi

vij jaer

Die ander dochter hiet maria en die had te man greue willem vā gulick die na
hertoch van gulick wert. **E**nde maria die vrouwe vā gulick die starff int jaer M
ccc lxxij. **E**nde bi desen willem van gulick so crech dese dochter van ghelre twee so-
nen. Die outste soen hiet hertoch willem van gulick en die ander soen hiet hertoch
reynolt. **E**nde die dochter hiet johanna en had heer johan heer van archel te man en
die heer van archel wan bi dese dochter van gulick enen soen ende een dochter. Die
soen hiet joncheer willem en wert verflaghen binnen gorkom in een strijt. **E**nde die
dochter had den heer van egmonde en daer wan hi bi aernolt die hertoch van ghel-
re wert en willem die heer van egmonde van ysselsteyn en van laer wert.

Die derde dochter hiet mechtel en starff sonder man int jaer M ccc lxxij.

Die vierde dochter hiet ysabele en was abdyffe te ngeneloster. **E**nde starff int
jaer M ccc lxxvi.

Inden jaer ons heren M ccc lxxvi starff sophia van mechelen die greuinne vā
ghelre en wert begraue in des greuen dael int cloester.

Int jaer ons heren M ccc lxxx crech greff reynolt die stadt van tiel.

Ende als die greuinne sophia doet was so enam greue Reynolt een ander wijff en hiet alienora en was coninc edumwaerts vā enghelant den dden also ghenoeemt sijn dochter Ende hoer moeder die coninghinne die was greff willem dochter vā hollant Ende als hi dese dochter van enghelant hadde so quam op een tijt die keyser lodewijck vā keperen hertoch aelbrechts vād van hollant die quam tot vranc: keuoert Ende coninc edumwaert van enghelant die dede den keyser lodewijck bid: den dat hi greue Reynolt van ghelre sinen swagher hertoch maken woude.

Ende die keyser lodewijck die ontboet greue willem van hollant sinen swagher der keyserinnen broeder en greue Reynolt van ghelre en greue willem van gulick te vranc: keuoert bi hem te comen en dat hise alle drie hertoghen maken woude Greue willem vā hollant die had twee reysen mit machten op die heyden gheweest strij: den En hi was nu al bereyt derde werff op die heyden te trecken om te strijden mit den dupschen kerx vā prusen teghen die heyden Ende hi was op die reyse als hem dese tidingske qua Mer hi en woude sijn goede opset niet after laten en toech voert op die heyden daer hi veel eeren behelde op gods vpanden en toech voert ten heyl: ghen graue.

Ende greff Reynolt van ghelre en greue willem vā gulick die togghen tot vranc: keuoert bi den keyser lodewijck En die maecte daer van gulick en van ghelre elck een hertochdom Ende aldus so wert die greue Reynolt ghemaect die eerste hertoch van ghelre int jaer M ccc xxxix.

Ende dese hertoch Reynolt die crech bi alienora van enghelant sijnre hertochin ne twee sonen Die outste hiet Reynolt en die ander hiet edumwaert.

Ende dese hertoch Reynolt fundierde ende stichte een carthusen cloester bi aern: hem dat monichusen hiet Ende alienora die hertochinne die stichte en fundierde te deunter een minrebroeder cloester.

Dese hertoch Reynolt die edel prince starff int jaer M ccc xliij op die iij ydus van october en wert begrauen int cloester tot des grauen dael Ende alienora die hertochinne die starff daer na int jaer ons heren M ccc lv op sinte georgig auont en wert begrauen bi horen man.

Reynaldus die derde also gheuoemt hertoch Reynolt's soen was die ande hertoch van ghelre en greue van zutphen xviii jaer lanc. Hi had te wiue hertoch Johans dochter van brabant mer hi en crech daer ghen kinder bi. Ende dese Reynolt was die eerste ghebozen hertoch van ghelre. Dese hertoch Reynolt en joncheer eduwert sijn broeder die en quiten hem niet alse wel in die edel vorstinne Alianora hoer moeder in herte Duvarien en ander goeden die hoer toe behoerden.

In jaer Mccc xlviii wert hertoch Reynolt ridder bi den hertoch van brabant en mit hem worden xxxviii ridders. Ende dit gheschiede in een strijte teghen die van luyck. Ende daer bleuen doot heer Hubrecht van cullenborch heer wbbrecht van areel heer van asperen joncheer Balderwijn van lutenborch die heer van oy ende sijn broeder.

Anno dñi

Mⁱⁿ xlviii

Hertoghen
van ghelre

Regnierden

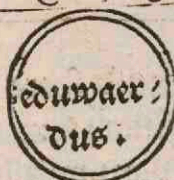
xviii jaer

Inden jaer ons heren Mccc en lvi so wesen twee parthyen in lant van ghelre want joncheer eduwert die wert seer qualick eens mit hertoch Reynolt sijn broeder. En daer off wies parthye inden lande want die een parthye die hieten die heere heere parthye en die hielden mit hertoch Reynolt horen heer. Ende die ande parthye die hieten die bronchorst en die hielden mit joncheer eduwert des hertoghen broeder. Dese twee parthyen van dese twee broeders mit datter aen leyde side aen cleefde die wert so fel dat si oerlochden en roefden en branden op malsanderen en venghen malsanderen en henghen malsanderen ja som voer hoers selfs doer in spijt. En dat lant van ghelre stont x jaer in groten onvreden en onrusten.

Inden jaer ons heren **M ccc lxi** so toech hertoch reynolt mit syn vrienden vorr die stede van tiel ende sette daer syn tenten want die van tiel hielden mit joncheer edumwaert en hi was binnen tiel **E**nde als joncheer edumwaert dat vernam mit syn vrienden binnen tiel so toech hi wt tiel en streec teghens den hertoch sinen broeder en wan den strijt **E**n daer bleuen doot heer vredeck van wylt heer adolf van zutphen heer berre van hemmen en ander veel goeder luden edel en onedel **E**nde daer were ghuanghen hertoch reynolt van ghelre die heer van arehel die heer va lienden heer gherijc van rijn heer vredeck vander ese en ander veel goeder edelre ende onedelre mannen **E**nde dese strijt gheschiede int jaer voerscreuen op sinte vrbanus dach in die meye.

Joncheer edumwaert die settede reynolt sinen broeder i ghuanghemissen daer hi **v** jaer in was **E**nde joncheer edumwaert die berichte dat lant als hertoch van ghelre **E**nde maria van brabant die hertoch reynolts wiiff was die starff int jaer ons heren **M ccc en** en seyt begrauen tot bruesel totten carmeliten int eker.

M in^e lxi

v jaer

Edumwaertus hertoch reynolts ander soen en hertoch reynolts broeder was die in hertoch va ghelre en greeff van zutphen **v** jaer lanck **H**i had te wiue katherina hertoch aelbrechts dochter van beperen en van hollant. mer si was seer jonck dat hi daer noch niet bi en sliep aldus en had hi gheen edel kinder.

Dese hertoch edumwaert verhatte al die quaet deden so herteliken dat ghelrelant nye so veplich en was doer te trecken alst was in desen edumwaertus inden.

Inden jaer ons heren **M ccc lxi** so was grote oerloghe tusschen brabant ende ghelre en hertoch wenselijn va lutzenborch en van brabant **E**n hertoch edumwaert van ghelre die streden teghen malkanderen seer vromelick **E**nde hertoch edumwaert die wan den strijt en die hertoch van brabant die bleeff ghuanghen en die greue van simpol die bleeff daer doot **E**nde als den strijt ghewonnen was soe sloech hertoch edumwaert dat versich van sinen helm op om hem te vercoelen **E**n hi wert gheschoten voer in syn hoeft mit enen pijl datmen niet en wist off dat vyanden off vanden deden en hertoch edumwaert bleeff cortse daer na doot vanden schoet vanden pijl **E**nde dese strijt gheschiede int jaer ons heren **M ccc lxi** op die octaue van on

¶ ser vrouwen dach assumpcio Ende hertoch edurwaert wert gheuoert en begrauen
int cloester tot des greuen dael bi sinen vader Ende hertoch reynolt die wert oter
vanghenisse ghelaten en wert noch heer vanden landen van ghelre ende regierde om
trent drie maenden en twee weken Ende hi starff int seluer jaer op sinte berthans
dach en wert begrauen int cloester tot des greuen dael bi sinen vader.

¶ Ende als hertoch reynolt doot was so viel dat lant van ghelre weder i twee par
thyen want die heeckers parthye die coren vrou margriet van ghelre en van cleue
die joncker direct greeff johans enighe soen van cleue te man ghesat hadde Mer hi
starff sonder kinder Ende dese margriet die was hertoch reynolts en hertoch edu
waerts outste suster van sijns vaders wegghen en quam vander dochter van meche
len daert lant van ghelre nader hilicq vorwaert voer sereuen doch op ghecomen
soude hebben.

¶ Die bronchorst parthye die coren willem des hertoghen outsten soen van gulick
want sijn moeder was hertoch reynolts en hertoch edurwaerts joncke halff suster
van hoerx vader wegghen en oeck ghecomen vander dochter van mechelen voer sere
uen.

Anno dñi

Hertoghen **¶** Margriet die weduwe van cleeff die meende hoers vaderlike erue dat hoer mit
van ghelre gods recht toe behoerde te behouden Ende si nam te man greeff Johan vā valops die
Regnerden seer machtiich was ghebozen vander croen van vranchrijck en vanden huse van hol
lant Dese greue van valops die quam int lant van ghelre bi sinen wiue en broecht
veel heren en ridder scap mit hem en quam voer groensuoerde datmen hem op gaff
en quam tot aernhem en die ontfenghen hem ende hulden hem vander vrouwen we
ghen en hi beseyde ghelre xvi weken lanc mer hi en wans nijt Hi wan waghemin
ghen en konenborch En dit oerloghe stont omtrent twee jaer tusschen willem van
gulick en margriet die greuinne van valops sijn mope.

¶ Ende die bronchorst parthye becommen aernhem bi nacht ende wonnent ende
daer na wonnen si tiel Ende hertoch willem van gulick die had nu meest alt lant
van ghelre in en hielter sijn mope van valops wt en wert gheweldich heer vanden
lande Ende daer na starff vrou margriet greuinne van valops die recht hertochin
ne van ghelre was int jaer M ccc lxxxviii.

¶ Int jaer ons heren M ccc en xviij starff maria hertochinne vā gulick hertoch
reynolts anderde dochter.

Wilhelmus die eerste also gheuoemt hertoch willem soen vā gulick die sijn moeder was hertoch reynolds vā gelre sijn ioneste dochter en was hertoch reynolds en hertoch edwardes half suster en was des greuine vā valops voerscuerē heel suster.

Dese willem was die ande hertoch van gulick en die iij hertoch van gelre en greue van zutphen xxxi jaer lanck. Hi had te wijff katherina hertoch aelbrechts dochter van beperen en van hollant die weduwe was van hertoch edwardt sinen oem en maecht want hi en hadde niet beslapen.

Dese hertoch willem die brocht die parthyen seer of in sinen lande want hi sette de vā beyden parthyen in sinen raet en in sijn ampten en officien en dede beyde effen lieff en wie verhoerde die nam hiet off also wel die een als die ander. Ende hi wert een machtich ontziende prince sijn leuen lanck.

Int jaer ons heren M ccc lxxxviij wert hertoch willem van gelre vrant des conincs van brabant. En die coninc quam mit groter macht int lant van gulick. Mer het wert gheddinghet inden veld.

Int jaer ons heren M cccc en ij op sinte juliaens dach 8 heylighe ioffer starff dese edel prince hertoch willem en hi en liet gheen kinder after. En hi wert begraue int cloester tot monichusen.

M in^e lxxi

M in^e ij

dat sijn oude vad stichte.

Int iaer ons heren M cccc starff katherina die hertochinne op sinte marcijs dach ende si wert int seluer cloester beghuen bi hoer man.

xxxij jaer

xxij jaer

Reynoldus die iij also gheuoemt hertoch willem's broeder was die iij hertoch vā gulick en die vijfte hertoch vā gelre en greue vā zutphen xxi jaer. hi had te wijff maria des greuen dochter vā artops mer hren ewech daer gheen kind bi.

Dese hertoch reynolt had een suster en hiet iohanna. En die had heer iohā heer van arckel te man en daer wan si bi een soen en een dochter. Die soen hiet ioncker willem van arckel en die wert binnen gorikom verflaghen i een strijt int iaer ons heren M cccc en xviij. Ende die dochter had te man den heer van egmonde. Ende bi den heer van egmonde so ewech si twee sonen. Die eerste soen hiet aernout en wert hertoch van gelre na hertoch reynolt sinen oem. Ende die ander soen hiet willem en was heer van egmonde van ysselsteyn en van haer.

Dese hertoch reynolt starff int iaer ons heren M cccc en xviij des anderen dach ghes na sinte ianff dach baptisten te midzomer. Ende hi wert begraue int cloester tot monichusen bi aernhem bi hertoch willem sinen broeder en hi en liet gheen kinder. Ende maria die hertochinne die nam daer na des hertoghen soen vā den berghe. Ende si starff int iaer M cccc en xxxi.

Aernoldus die eerste also ghenoemt des heren ousten soen van egmonde Ende daer hertoch Reynolt out oem off was. was die seste hertoch van ghelre en hertoch van gulick en greue van zutphen.

Mer dat hertochdom van gulick en besate hi niet want die hertoch vanden herge die besate dat lant van gulick en vermat hem dat hi recht hertoch van gulick was.

Dese hertoch aernout was mer xiiij jaer out als hi hertoch wert **H**i nam te wijff katherina hertoch adolphus dochter van cleue daer hertoch philips vā bourgoen oem off was Ende daer creech hi twee soenen bi ende drie dochteren **D**ie eerste soen hiet adolf die na hem hertoch wert **D**ie ander soen hiet willem en starff jonck **E**nde die eerste dochter hiet maria en was coninghinne vā scotlande **D**ie and dochter hiet margriet en was hertochinne in beveren **D**ie derde dochter hiet katherina

Int jaer **M**cccc xxxiiij sach hertoch aernout voer bueren **E**n int jaer vā xxxv opten eersten woensdach in die vasten wert bueren op ghegheuen.

Anno dñi

M iij^e xxiij

Hertoghen
van ghelre

Regnierden

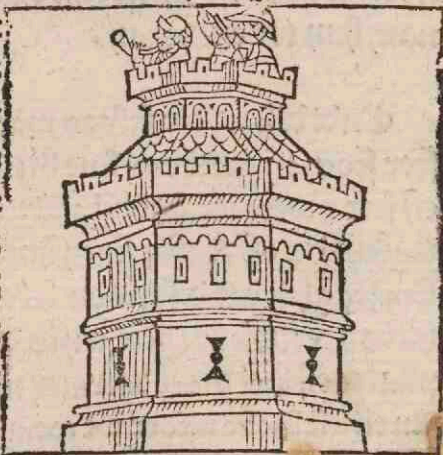
Adolphus die eerste also ghenoemt hertoch aernouts soen was die vij hertoch van ghelre van gulick en greue van zutphen.

Dese adolphus was die anderde die ghebozen hertoch te ghelre was **H**i had te wijue katherina des hertoghen dochter van bourgoen.

Dit is dat Beghinne ende oerspronck des lants van Cleue
Ende cronijcken vanden Edelen princen van Cleue.

In den jaer ons heren vij^e en xi **A**ls justinianus keyser was die anderde
 also gheuoemt **E**n hildebertus coninc van brabant was **E**n pup:
 pijn van haerstel hertoch vā brabant was doe was een enighe dochter vā
 direct des heren van cleue een schoen joffrou en hiet
 beatrix en hoer vād die was ghestoruen **E**n si was
 vrouwe vā cleue en van veel landen daer omtrent
En die borch vā nymweghen mit horen toe be horen
 die be hoerde tot horen lande vā cleue in beuelinghe
 vanden keyserrijck **E**n dese joncfrouwen ouders
 vā cleue die waren ghecome vanden edelen gheslach
 ten vā romen vanden vrsinen gheslacht **E**n si tym:
 merden daer een casteel en noemden dat cleue **E**nde
 daer hiet dat lant voert na.

/ dat casteel cleeff

Dese voer seuen joncfrou van cleue die had veel aenstoets van sommighen die
 hoer i hoer landen en heerlicheyden vercoeten wouden na dat hoer vader ghestoruen
 was **E**nde op een tijt so sat dese edel joncfrouwe vā cleue op die borch tot nymwe
 ghen en hiet was schoen claer weder en si sach inden rijn en sach daer een wonderlic
 dinc want si sach daer comen driuen enen witten swaen en had een gulden ketten
 om den hals daer aen ghehecht was een sceepkijn dat hi voert toech **E**n in dat sceep
 kijn daer sat een schoen man en had een vergulde sweert in die hant ende enen jacht
 hoern aen hem hanghen en enen costelicken vreemden rinck aen sijn hant **E**nde had
 enen schilt voer hem staen die was van keel gheverwet mit enen inschilt vā siluer
 mit acht gulden coninclicke sceptrum en midden een gulden span en daer in staende
 enen schonen steen van spinobet verwe.

Dese voer seuen swaen die dreeff mitten sceepkijn te nymweghen aenden borch
 en die jongheling die in dat sceepkijn sat die tradt wt den sceepkijn aent lant ende
 begheerde die edel joncfrouwe te spreken **D**ie joncfrouwe clam off vāden borch en
 ghinc tot desen jongheling en sprack hem vriendelicke toe **E**nde leyde hem op die
 borch **H**i had veel woerden mit hoer en hi be haechde hoer seer wel hi seyde hoer dat
 hi daer ghecome was om hoer lant te beschermen en hoer vanden te verdriven en
 te verwinnen **E**nde dese joncfrouwe die was dick i horen dwen gheopenbaert dat
 si aldusdanghen man hebben soude **D**ese jongheling be haechde hoer so wel dat si hem
 lieff begonde te crighen **D**ie jongheling seyde hoer dat hi hoer man wesen soude en
 daer om was hi van gods henghmissen en van ghelucke der auentueren daer ghe

comen Ende dat gheslacht dat van hem beyden comen soude dat soude victorie ende auentuer hebben en verheuen ende gheert werden **Mer** hi seyde hoer dat si vimmer niet en vræechden van sijn gheslacht off na sijn haer comen waen dat hi gheboren off ghecomen was want hi seyde wanneer dat ghi daer na vræecht so sal ghi mi quijt werden en en salt mi niet meer sien **Ende** hi seyde hoer dat hi helyas hiet en dat hi ridder was **Dese** joncfrouwe voerscreuen die creech desen ridder helyas seer lieff en nam hem tot enen man.

Ende dese ridder helyas was die scoenste man diemen sien mocht **Ende** hi was seer scoen en groet van lue bi na oft een gpgant gheweest hadde en stout vā moede en seer vrom ter hant **Hi** street en verwan alle die ghene mit groter victorien die teghen hem off teghen sinen lande setten en behielt die ouerhant **Sommighe** cronijcken segghen dat dese ridder helyas quam wt dat grael dat een eentehande paradys hiet op eertrijcke **Mer** ten is dat heylighe paradys niet **Mer** het is een sondlinghe plaetze en hiet grael daermen mit groter auentueren i coemt en mit groter auentueren en ghelucke weder wt coemt daer veel off te scriuen waer.

Anno dñi

**Grauen
van cleue**

Begnierden

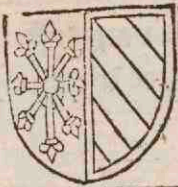
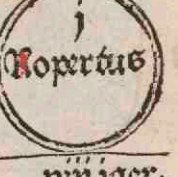
Dese voerscreuen ridder helyas dede veel groter vromicheden tot allen plaetzen en wert seer vermaert en wel ghesien bi allen princen als dat hem die keyser theodorius maecte greue en maecte van cleue een greesscap en ontfeng die vanden keyser te leen hi ende sijn nacomelinghen te houden **Ende** aldus so was dese helyas die eerste greue van cleff en was so heer so greue te samen xxi jaer lanck.

Dese greue helyas die creech bi die greuinne beatrix drie sonen **Die** eerste soen hiet theodricus **Die** anderde soen hiet godfridus **Ende** die derde soen hiet coentraertus.

Dese greue helyas die ordinierde bi sinen leuen alle sijn drie sonen tot wat staet dat si wesen souden **Sinen** ouersten soen dirck die gaff hi sinen schilt mitter wapen en sijn gulden sweert en seyde hem dat hi na hem greue van cleue wesen soude ende hilicte hem aen eens greuen dochter van henegouwen **Ende** den anderden soen godfridus die gaff hi sinen hoern en werff hem mit hilick en mit hulpe van princen als dat hi greue van loen wert **Ende** den derden soen coentraert die gaff hi sinen rinkel ende werff hem mit hilick ende mit hulp van princen als dat hi lancgreue van hessen wert **En** dese drie sonen en mosten hem oeck niet vræghen van sijn haer coeniste ghelijck hi der moeder verboden had.

Daer na so lach dese greue helgas op een tijt snachtes bij sijn vrouwe ende praet te Ende die greuinne vraechde onuerhoets ende seyde heer en soude ghi vwen lijn: den nijt willen segghen van waer dat ghi ghecomen sijt Ende mit dien so wert sij den greue quijt ende en sachs nijt meer Ende si was seer wuwich ende sterf binne den seluen jaer.

Thedricus die eerste also ghenoeemt greue helgas soen was die an: derde greue van cleue xxx jaer lanc. hi had te wijff des greuen dochter van hne: gouwen.

					
vij ^e xi	vij ^e xli	vij ^e lxxv	vij ^e lxxxviii	vij ^e xcviij	vij ^e vi
					
xxi jaer	xxx jaer	xi jaer	xx jaer	vij jaer	vij jaer.

Reynoldus die eerste also ghenoeemt greue dircks soen was die derde greue van cleue xi jaer lanc hi had te wijue des greue dochter van ar: denen.

Loeff die eerste alsoe ghenoeemt greue reynolts soen was die iij greue van cleue xx jaer lanc hi had te wijue ees

Johannes die eerste also genoeemt greue loeffs soen die was die v greue van cleue vij. iaer lanc hi had te wijue des keysers michiels suster vā

Ropertus die eerste also ghe: noemt greue iohans soen was die vi greue vā cleue. vij. iaer lanc hi had te wijue des hertog: ghen dochter vā lotringhe.

bertoghen dochter van Aquitanien die vander seluer stamme was daer die primen van hollāt off ghesproten sijn int eerste.

romē die die lēste keysers was eer dat wemselx rijck aen vranc: rijck quam.

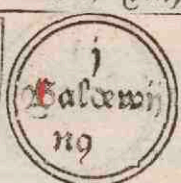
Baldewijns die eerste also ghenoemt fue Robbrechts soen was die seuerde greue van cleue xvi jaer lanc hi had te wijff des prince lodewijchs dochter van provincien die van enen broeder van vrancrijck was want dese lodewijchs vad hiet dirck ende was coninc kaelcs vierde soen Die hij bi hildegaert sinen eersten wiue hadde **E**nde die keyser van vrancrijck die was oem van desen en out oem van dese greuine van cleue. Dese greue baldewijn creech bi dese greuine drie so nen Die eerste soen hiet lodewijch ende wert greue naden vader **E**nde die ander soe hiet eueraert ende wert oock greff nae lodewijch sinen broeder Die derde soen hiet Robbrecht ende was greue van teysterbant **E**nde dese greffcap va Teysterbant was dat nu Tyselweerd ende boemmelweerd hiet ende dat lant va huesden en van altenae **E**nde die greue van Teysterbant die brack sin wapen van sine br der van cleue ende voerde enen schilt van lazuer mit viij gulden septum **E**nde die eerste heer van huesden was een broeder van teysterbant en wert ghedeylt aen een casteel ende dorp dat huesden hiet mit meer dorpen en lants ende dat hiet voert die heerscappie van huesden.

Anno dñi

Greuen van
Cleue

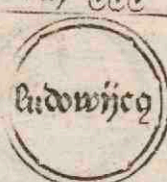
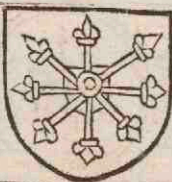
Regnierden

viij^e viij

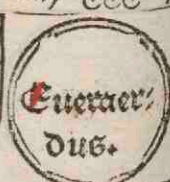
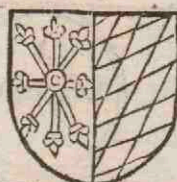
xvi jaer

viij^e xxx

iiij jaer

viij^e xxxviij

ix jaer

Die eerste heer van altena was oec een broeder van Teysterbant ende wert ghedeylt aen een casteel dat altena hiet mit een deel dorpen **E**nde die hiet die heerscappie van altena.

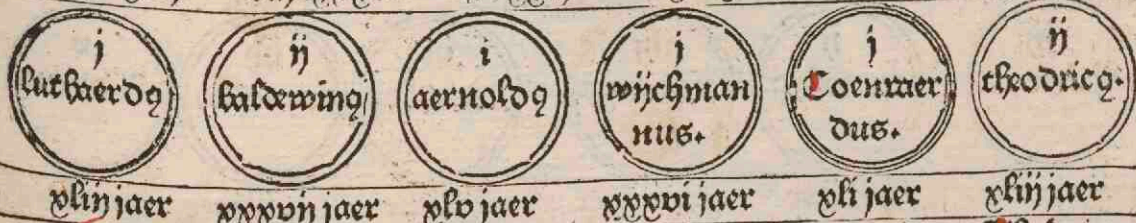
Ende een heer van baern die quam oec noch vanden greue van Teysterbant ende alle dese voerscreuen heren plaghen heer heerlicheyden te leen te houden vanden greue van cleue **E**nde die greuen van cleue die hielde dit voert te leen vanden biscop vander kercke van vtrecht. ende dit was meer dan .iiij^e jaer eer die eerste greue van ghelre was **E**nde dese greffcap van Teysterbant ghinc te nijt alsmen screeff .ix^e. en xiiij wat anfrid die xviij biscop va vtrecht was eerst greue va teyster bat en gaf sin goede j deel d here va vtrecht en stichte cloester en sin goede worde ghelyt in veel delen. dese greff baldewijn stichte aldesel dat in twent geleghen is.

Ludowijcs greue baldewijn soen was die viij greue van cleue iiij jaer lanc hi en had wijff noch kind.

Eueraert die eerste also genoemt greue baldewijns ander soen en greue lodewijchs broeder was die ix greff va cleue ix jaer lanc hi had iiij sonen die een hiet luthaert dus en wert greue naden vader **E**n die and soen berengarij en was biscop tulles.

Lutbaerdus die eerste also gheuoemt greue euerterts soen was die y greue vā cleue xliij jaer lanc. **H**i had te wijf berta keyser aernouts dochter van vranckrich ghebozen want lodewijch van vranckrich coninc van germanien die was oude vader vā dese keyser aernout. **E**n keyser kaerl die derde was sijn oem. **E**nde bij die wijff so creech greue lutbaert twee sonē. **D**ie eerste soen hiet baldewinus en was greue na den vader. **D**ie ander soen hiet rijnstidus en dese rijnstidus die was bis cop baldricus vad van cleue den xv bis cop van vtrecht.

Dese greue lutbaert die stichte mit vrou berta sinen wiue twee collegien een te wessel van canonicen inden lande van cleue. **E**nde noch een collegium van canonic sen te nugs int jaer ons heren viij^e ende xxxviij. **E**n nugs hoerden doe den hertoch van Cleue.

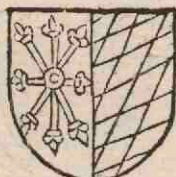
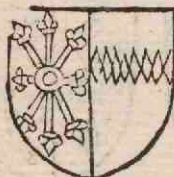

xliij jaer	xxxviij jaer	xlv jaer	xxxvi jaer	xli jaer	xliij jaer
B aldewing die anderde also ge noemt greue lutba erts soen was die xi greue van cleue xxxviij jaer lanc. H i had te wijff des hertoghen dochter van sassen.	A ernoldus die i also ghe noemt greue baldewins. soen was die xij. greue vā cleue xlv jaer lanc. H i had te wijf greue Wijchmans dochter van zutphen.	W ijchmannig die i also ghe noemt greue Aernts soen was die. xij. greue van cleue xxxvi jaer lanc. H i had te wijff des lanc grauen dochte vā doringen.	C oentraerdg die i also ghe noemt greue wijchmans. soen was die xiiij greue vā cleue xli jaer. H i had te wijf des Breuen. dochter van der seyn.	T heodricus die anderde also genoēt greue coent werts soen was die xv greue vā cleue xliij jaer lanc. H i had te wijff des greue dochter vā seouwenkerch.	

Ethodricus die derde
also genoemt greef dirc
eerste soen was die xvi.
greue van cleue xxx ja
er lanc hi had te wiue
des greuen dochter van
hennenberch.

Ethodricus die vierde
also gheuoemt greue aer
noltes soen was die xviii
greue van cleue xxxix ja
er lanc hi had te wijf des
hertogghen dochter vā be
ren.

Ethodricus die vijfde also
gheuoemt greue aernoltes
soen was die xxi greue vā
cleue xi jaer lanc dēse gre
ue dirc ewech dat lanc vā
dijnslake aent lanc vā cle
ue hi had te wijf des heren e
nigen dochte vā dijnslake.

Anno dñi

M lxxxviii

M C xvi

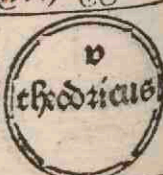
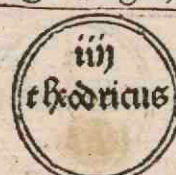
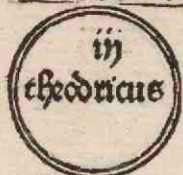
M C lxxviii

M hē in

M hē xvi

M hē xxxi

Greue van
Cleue

Regnierden

xxx jaer

lxv jaer

xxxix jaer

x jaer

xv jaer

xi jaer

Aernoldus
die anderde also genoemt
greef dircs soen die
greue dircs broeder was
die was die xviii greue vā
cleue lxv jaer lanc hi
had te wijf des hertogghen
dochter van swaen.

Aernoldus
die in also gheuoemt
greue dircs soen was
die xix greef van cle
ue x jaer lanc hi had
te wijf greue florens
dochter van hollant

Aernoldus die vierde also
gheuoemt greue aernoltes soen
diemen den jongen greue aer
nolt hiet die was die xx greef
van cleue xxi jaer lanc hi had
te wiue des hertogghen hennies
dochter van brabant.

Thedricus of dirc die .vi.
also gheuoemt greue dircs
soen was die .xxij. greue van
cleue xxij jaer lanc hi had
te wiue des greuen adolphs
dochter vanden berghe den .vi.
greue vanden berghe.

Thedricus die seuende alsoe gheuoemt greue
dircs soen was die xxij greue vā cleue xvi jaer
lanc hi had te wijs **E**rgaer dim greue otte docht
den vij greue van ghelre. en daer had hij bij dircs
die na hem greue wert **E**n elizabet greue gherits
wijs van ghulick daer si voert bi wan greue wil
hem van gulick en waltrauen biscof van colen.

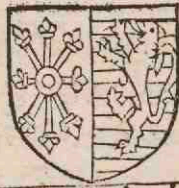
Thedricus die viij also gheuoemt greue dircs
soen die was die .xxij. greue van cleue xv jaer lanc hi had te wiue des greuen
dochter van lut selenborch.

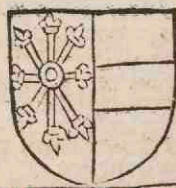
M n^e xxxvii

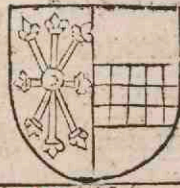
M n^e lv

M n^e lxxi

M n^e lxxxvi

M n^e ix

xxij jaer

xvi jaer

xv jaer

xxij jaer

xvi jaer

Thedricus die ix
also gheuoemt greue dircs soen was die xxv greue van cleue
xxij jaer lanc hi had te wijs des hertoghen dochter van oes
tenrijck **E**nde daer wan hij bij drie sonen en een dochter **D**ie
eerste soen hiet otto ende was greue nader vader **D**ie ander de
soen hiet dircs ende was oeck greue na otte sine broeder **D**ie
derde hiet iohan ende was oeck greue na dircs sinen broeder
Ende een dochter hiet elizabet ende had den heer van perwijs
Ende daer quamen off die heren van parwijs en meer ander
groter heren die voert van hem ghecomen sijn.

Otto die eerste
also genoemt greue
dircs ouste soe
was die xxvi greue
van cleue .xvi.
jaer lanc hi had te
wijs **A**delheit greue
engberts dochter
den .viij. greue
vande mercke **E**n

daer wan hi bi enige docht die te man had heer ian heer van arckel **E**n daer wan
si bi heer otte van arckel en die vrou vander **E**me ende meer ander dochteren daer
wilt aff en bleeff **V**an heer otte van arckel quam heer iohan die laeste heer van arckel
En van heer ian quam jonckher willem van arckel die inden strijke tot gorke
bleef **E**n die vrou van egmonde **E**n vande vrouwe van egmonde so quam hertoch

Aernt van gelre ende heer wilken van egmonde Ende vander vrouwe vander
 Eme so quamen die heren vā gheinnepe die heren van heynsberch die heren van bre
 derode. die heren vander veer die van cruninghen die van dwonghelen die vander
 merwen die vanden vliet van oestende van harwinen ende meer ander ridderfchap
 want si veel dochteren hadden. ende als greue of van cleue sterff so liet hi een enige
 dochter die vrou van arckel was. ende een fuster die vrouwe van perwiff was en
 twee broeders direct ende ian.

Ende also als dat greeffcap van cleue eens keyfers leen is ende niet so vry ghe
 gheuen en was vanden keyser dattet op enighe dochter off op enighe wiuen eruen
 mocht ten most comen op een soen off op broeders of het besterff aen den wemfche
 rijck **A**ldus en quamt op die vrouwe van arckel niet **M**er het quam op direct
 ue often broeder.

Thedricus die tiende also gheuoemt greue often broeder. was die xxviij greue
 van cleue xxviij jaer lanc **H**i had te wijs maria greue reynolts dochter van ghe
 re des eersten hertoghen fuster van ghele **E**nde daer wan hij bij een enighe dochter
 die te man had greue **A**dolph den ix greue vander mercke daer si bi wan drie sonē

Anno dñi

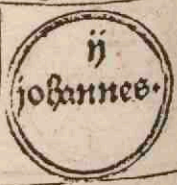
Greue van
 Cleue

Regnierden

Als engbert greue vander
 mercke. ende adolph **E**lect
 van colen ende van munst
 die greue van cleue wert en
 jonckxer direct vander mer
 ke die heer van dynflaken

M in xpo

M in xlin

xxviij jaer

wert **E**nde van greue engbert en bleuen gheen
 edel kinder **N**och van jonckxer direct oec mer
 van **A**dolph quamen veel kinder als men nae
 horen sal **E**nde als greue direct van cleue sterf
 so en liet hi niet dan een enighe dochter die gre
 uinne vander mercke **M**er dat greeffcap van
 cleue en mocht op hoer niet comē als voerfere
 uen staet wanttet op gheen wijs en besterft **E**n
 dat greeffcap van cleue quam op iohan greue
 directes jonckste broeder.

Johannes die anderde
 also gheuoemt greue directes broe
 der was die xxviij greue van cle
 ue.

Hi had te wiue margareta de
 eersten hertoch Reynolts ouste
 dochter van Ghele **M**er hij en
 cwech daer gheen kinder bi. ende
 als greue ian van cleue ghestor
 uen was sond sonen of broeders
 so besterft dat greeffcap van cleue

aen den wemfchen rijcke **M**er die heer van perwiff meende hoe wel dat hij moeder
 doot was hij was greue jans van cleue sijne fuster soen hij meende greue van cleue
 te wesen **E**nde hi cwech heymelick cranenborch ende orfey ende som sloten in.

Greue engbert vander mercke die meende hi soude greue van cleue wesen want
 sijn moeder hadde noch en was greue dircs enighe dochter van cleue daer greue iohan
 oem of was ende was een broeders dochter van greue ian en daer was hi een soen
 off en meende des broeders kinder soudent gaen in den keyser recht voer der suster
 kinder ende hi had veel vrienden te cleue En heer Adolph sijn broeder elect van co
 len die quam int lant van cleue vlussche en hi wert te cleue in ghelaten ende crech
 dat casteel ende die stede in.

Heer ot van arckel meende hi soude greue van cleue wesen want sijn moeder al
 was si doot si was greue othen sijn enighe dochter van cleue daer greue ian oec oem
 of was en greue of was een oud broed dan greue dirc was mer sijn moeder was doot

Die van cleue mitten meesten deel vanden ridder scap en steden die en wouden die
 van perwijn niet hebben noch oock die van arckel en si en hadden oock greue eng
 bert niet alre gheen ghehad. mer si hadden hem lieuer dan perwijn of arckel Mer
 si begheerden te hebben ende te houden heer Adolph den elect van colen en van mun
 ster want hi noch niet ghewijde en was en ee seer lief ghetal en ghemint man was
 also verre als hi sijn bisdom ouer gheuen wilde.

Ende als greue engbert vander mercke ende heer ot van arckel dit vernamē
 dat si niet hebben en soudent so vielen si te pde mit heer Adolph den elect toe tegen per
 wijn Ende heer Adolph crech dat heel lant van cleue sloten ende steden in. sond dat
 perwijn in hadde En heer Adolph gaf sijn electie vanden bisdom van colen ende van
 munster ouer bi des paeus consent en des geslachts en wisingmerdet ouer heer eng
 bert vander mercke sinen oem die biscop tot ludick was En heer ian van arckel
 biscop tot vtrecht heer othen half broeder van arckel die wert biscop van ludick.

Ende heer Adolph als hi sijn electie vanden bisdom te pde ouer ghegheuen hadde
 so seynde hi ter stont aen den keyser kaerl van lemen ende liet hem geuen ende ver
 leden dat greueffcap van cleue tot enen goeden leen onuersterfflicke Ende doe wert
 hi ghehult ende ontfanghen gheweldich heer ende greue van cleue Ende heer ot van
 arckel die had een somme van penninghen voer dat hi quijt scout sijn toe segghen
 vanden lande van cleue Ende vrouwe iohanna van brabant die ddinghede daer
 na tusschen desen greue Adolph van cleue en den heer van perwijn Als dat die heer
 van perwijn die had oock een somme van penninghen en hi gaff ouer cranenborch
 ende all dat hi in hadde int lant van cleue Ende hi gaff mede ouer alle recht en toe
 segghen dat hi totten lande van cleue mochte hebben En aldus wert greue Adolph
 greue van cleue ende daer na sterff greue engbert vander mercke sijn broeder sond
 kinder Ende greue Adolph wert mede greue vander mercke.

Adulphus die eerste also gheuoemt greue adolphus soen vander mercke en greue dircks dochter soen van cleue was die xxx greue van cleue xxxij jaer lanc hi had te wiue margriet hertoch willems dochter vande berghe En daer wā hi hi vñ sonen ende ix dochteren.

Die eerste soen hiet Adulphus ende wert greue naden vader.

Die ander soen hiet

Die derde soen hiet gheraert en was greue vande mercke En dan noch iij sonē

Die eerste dochter hiet margriet die had hertoch aelbrecht van beyeren ende vā hollant des keyfers lodewijchs soen.

Die ander dochter had des keyfers kaerls soen van kemē.

Die derde dochter hiet beatrix ende had den greue van nruers.

Die vierde dochter hiet katherina ende was joncfrou van moenreberch.

Ende dan noch viij ander dochteren.

Erno om

Die laetste
goue vā cleue

Die eerste
Hertoch
vā cleue.

Regnerden

xxxij jaer

liij jaer

Adulphus die anderde also gheuoemt greue adolphus soen was die xxx greue van cleue. ende greue vander mercke die xij. liij jaer lanc.

In jaer des heren M iij. xviij soe wert dese edel greue Adolphus hertoch ghe maect int heyllich consilium te constans vanden keyser seghemont in teghenwoer diecheyt van veel groter princen Ende van die greffscap van cleue wert ghemaect een hertochdom Ende aldg was dese hertoch adolphus die eerste hertoch van cleue Dese eerste hertoch had twee wiuen dat eerste wijff hiet Agneta en was des paels greuen hertoch wbbrecht van beyeren die wemscminck was sijn dochter mer hi en had daer gheen kinder bi Dat ander wijff hiet maria ende was hertoch ians dochter van burggoengen ende daer wan hi bi drie sonen ende viij dochteren **D**ie eerste soen hiet iohan ende was hertoch naden vader Die ander soen hiet adolph en was heer van rauesteyn en die had te wijff des conincs broeder dochter van portegael daer had hi bi een soen ende een dochter **H**ertoch adolphs derde soen hiet Engbertus ende sterff jonck.

Hertoch adolphs eerste dochter hiet margriet ende had te man hertoch willen van beveren ende daer na had si den heer van weertkerck.

Die ander dochter hiet katherina ende had te man hertoch aern van ghelre.

Die derde dochter hiet Elizabeth ende had den greue van swartborch.

Die vierde dochter hiet Agnes ende had den jonghen coninc van naueern.

Die vijffte dochter hiet helena ende had den hertoch van brunswijck.

Die sesste dochter had den hertoch van oerliens.

Die seuende dochter sterff binnen hoer eerste jaer.

Dese hertoch adolph die streeft int jaer ons heren **M iij^e** en xxvij teghen den heroch van berghe sine oem **E**nde dese hertoch wan den strijt daer hi veel heren vencie ende groot goet off scattede.

Int jaer ons heren **M iij^e** xliij so quam die stadt vā soest aen cleue en ghine van colen.

Anno domini

Hertoghen
van cleue

Regnerden

Johannes die derde also gheuoemt hertoch adolphs soen was die anderde heroch van cleue ende greue vander mercke.

Hi hadde te wijff des greuen jans dochter van nguers ende van stampheg ende van ryteers **E**nde daer had hi vijff sonen si ende een dochter

Hoe Agrippina eerst begrepen wort dat nu colen hiet
En alle die biscoppe van colen die daer geweest hebben.

In des keysers octavianus Augustus tijden was een edel senator van romē
ende was vanden edelen tribunen van romen ende die had des keysers octavianus
dochter ende dese man hiet Agrippa Dese begreep een stadt en fundierde die bi den
rijn. ende noemde die stadt Agrippina dat nu colen hiet.

Daer na doe die keysers Tiberius keysers was die was van bi Agrippina ghe-
boren Ende dese keysers verbeterde dese stadt agrippina seer. Want si doe moest ende
meest auer stont sonder veel volcs so dede hi volck comen van romen ende wt an-
deren steden mannen ende vrouwen om die stadt te bewoenen ende dat lant te bou-
wen. ende die stadt hiet menich jaer Agrippina ende daer na wert si gheheten colen
als si noch huijden des daghes hiet **E**n hier na so staen bescreuen alle die bisco-
pen van colen Hoe dat si hieten elck naden anderen volckghende.

Sinte maternus cōfessoer

Sinte seuerinus cōfessoer

Sinte eulifgus cōfessoer

Adrianus

Symeneus

Remedius

Sinte amibertus van lot

tinghe cōfessoer

Bacaldus

Stephanus

Adwinus

Biso

Anno

Pharamundus

Sinte agillolphus mē

Rangefredus

Berichlomeus

Ripolphus

Sinte hildeboldus cōfess

Hathboldus

Guntarius

Willibertus

Hermannus pius

Wigfridus

Sinte Bruno cōfessoer

was des eersten keysers

otto Broeder

Volcmarus

Sinte gewo

Barms scotus

Euerqus

Sinte heribertus cōfess

Pelegrius

Hermannus nobilis

Sinte Anno cōfess

Hildolphus

Sigewinus

Hermannus diues

Fredericus

Bruno

Hugo

Arnoldus

Arnoldus

Fredericus van dasselē

Sinte engbert vanden

kerch martelaer

Henric vā muluaerke

Conraert vā hooftstade

Engelbertus vā vachēborch

Syfridus vā westerburch

Wichboldus van holte

Henric van verciēborch

Valtrinus de julia

Wilhelmus de ghennepe

Adulph vander mercke

Engelbertus vā mercke

Cuno van valckensteyn

Frederic van sarwaerden

Theodricus van muers

Robertus van kepen

Die sijn die biscoppen van ludick die gheweest sijn eerst tot heynden tongheren
Ende daer na tot Maestricht. daer na tot ludick veruolghende die een naden an-
der.

Sinte Maternus cōfessoer
Sinte Manica mē
Sinte marcellus mē
Sinte metropoľ martelaer
Sinte seuering martelaer
Sinte florenas martelaer
Sinte martinus martelaer
Sinte maximing martelaer
Sinte valenting martelaer

Dese na bescreuē warē bis-
coppē tot maestricht
Sinte seruaes cōfessoer vā
armenien
Sinte agricolus cōfessoer
Sinte vrsiching cōfessoer
Sinte designatq cōfessoer
Sinte Resignatq cōfessoer
Sinte supplicius cōfessoer
Sinte quiriſq cōfessoer
Sinte eucherius cōfessoer
Sinte falco cōfessoer
Sinte eucharus cōfessoer
Sinte domiciang cōfessoer
Sinte monulphq cōfessoer
was heer van dynant
Sinte ghumdulphq cōfess
van loeynen
Sinte perpetuus cōfessoer
Sinte Eūgēfius cōfessoer
van tongheren
Sinte Jan cōfessoer van
Ludick

Sinte Amandus cō-
fessoer vā Aquitaniē
Sinte theodardus mē
Sinte lambert mē

Dese na bescreuē wa-
ren biscoppē tot ludic

Sinte hubert cōfess-
soer en hertoch vā arde
Sinte floribertq cō: nē
fess Sinte huberts soen
Fulcarus
Agilfridus
geerhaldus
Bastandus van Ar-
denen.
Gherardus
Hircharius
Franco
Stephanus
Rycharius
hugo
Fawbertus
Ratkerius
Galdricq vā hene-
gouwen
Emelq van sassen
Nothgerq vā switse
Galdricq vā loen
Sinte walsbodq cōfess-
soer vā vlaenderen
Durandus

Reginaldus van colen
Nichaerdus
Baso
Ehediuing van begeren
Himicus des greuen tullen
Obertus Broeder.
Sinte frederick
Aelbertus van begeren
Alexander
Aelbertus
Himicus van lays
Alexander
Adolphus
Sinte aelbert van brabant
Aelbertus van knuck
hugo van petrapont
Johan de Alpia
Bilken van vlaenderen
Robertq de lingonia
Himicus van ghesle
Johannes de agimnis
Johannes van vlaenderen
hugo de cambolomer
Adulphus van waeldech
Ehobaldq van bare
Adulphus vā d' mercke
Engbertq vā d' mercke
Johannes van Arckel.
Arnoldus van hoern
Jan vā beperē en vā hollāe
Jan van wādenrode vā d'
duutscher heren oerde
Jan van heynslerch
Edomicus van bourbon

Dit sijn die cronijcken vanden beghinnen vanden edelen greue vanden mercke
Ende vanden edelen greue vanden berghe die namaels hertoghen worden.

Inden jaer ons heren **M C** vij die keyser hennrich die eerste alsoe ghenoemt
regnerde doe waren twee ghebroeders Die ouste hiet **A**dulphus Ende die ander
hiet **E**ueraer dus ende waren gheboren vanden edelen gheslachte van romen als vā
der vrsinen gheslachte Ende ouermits gunst en lieffe die den keyser hennrich toe hē
droech so heeftse die keyser versien ende ghegheuen sonderlinghe plaetzen gheslegen
in westphalen die si te voeren wel besien hadden om woenninghe daer te stichten en
hebben bequaem plaetzen daer gheuonden **A**dulphus die ouste die heeft ghesun
diert ende ghetymmert een casteel in vollues segghe dat doe so ghemeenlic hiet. en
was bi den kante vander greffscap van aernsberch Ende als die greue van aerns
berch dat vernam datmen daer sulcken casteel maecten inden berch so heeft hi hem
doen vermanen en segghen dat si dat niet voert tymmeren en souden Wantet sijn
re heerlicheyt altena stont ende daer om wert dit casteel gheseten vanden tymmer
luden altenae.

Daer na heeft die greue van **A**ernsberch gearbeyt om dese broeders te verdr
uen ende heeft dat casteel belegghen **M**er ouermits die stercheyt des casteels soe en
heeft hi daer niet op ghewonnen Ende die twee broeders ouermits victorie ende
rijcheyt so hebben si dit casteel seer vermeert. **E**nde die ander broeder **E**ueraer
dus die tymmerde een casteel gheseten **A**ldenbergh in tē kant dat nu dat kant van
den berghe hiet Ende dese twee ghebroeders **A**dulphus en eueraer dus sijn mach
tich ende rijck gheworden. ende die keyser die heeftse ghemaect greue ende heeft ghe
maect twee greffscappen Die een hiet die greffscap van **A**ltenae dat nu die greff
scap vander mercke hiet en daer was **A**dulphus voerscreuen die eerste greue of
Ende die ander greffscap hiet die greffscap vanden berge ende daer was eueraer
dus voerscreuen die eerste greue of.

Daer na een deel jaren so heeft eueraer dus die eerste greue vanden berghe ach
ter ghelaten sijn heerlicheyt. ende is ghegaen heymelick in een cloester gheseten **M**o
rumundi vander oerde van asteracensis ende hield hem daer seer cleyen en oetmoe
dich ende hi en had gheen kinder. ende **A**dulphus sijn broeder nam sijn heerlicheyt
Daer na quamē n ridders wt sinen lande bi dat cloester en dese greue eueraer
dus ghinc oetmoedelick en hoede des cloesters vercke Ende dese twee ridders die
vraechden hem nae den wech ende si worden hem kennende dat hij die greue was
bi littenken die si aen hem kenden in sijn aensicht Ende si seyden greue **A**dulphus
sinen broeder horen heer als si thuis quamen.

Ende greue **A**dulphus als hi dit vernam so toech hi en visitierde sinen broeder ende had hem gheern weder wt den cloester ghehadt **M**er hi woude daer monic bliuen ende god dienen **M**er hi hadde sinen broeder greue **A**dulph dat hij van sinen casteel van aldenberghe een cloester woude maken **E**n die broeder dede dat gheern **E**nde dit casteel lach bi een water ende hiet die dune.

Ende daer na so is die greue **A**dulph van altenae ende vanden berghe oec een monick gheworden in dat seluer cloester int jaer **M C L**. ende gaff sijn heerlicheit ouer **A**dulphus sinen soen **E**nde daer na is **E**ueraerdus in dat cloester **A**bt ghecoren.

Die sijn nu die greuen vander mercke hier na bescreuen hoe si hieten.
Adulphus was die eerste greue van altenae **E**nde hi was oec mede die ander greue vanden berghe na **E**ueraert sinen broeder.

Adulph greue **a**dulphs soen was die anderde greue van altenae ende die derde greue vanden berghe **H**i had twee sonen die ouste soen hiet eueraerdus en wert greue van altenae **E**nde die iuocste hiet **E**ngbertus ende wert greue vanden berghe.

Eueraerdus greue **A**dulphs ouste soen was die derde greue van altenae.

Fredricus greue eueraerts soen was die vierde greue van altena.

Adulph greue **f**redricus soen was die vyfte greue van altena **E**n hij was die eerste die greue vander mercke hiet **W**ant die greffcap van altena wert voert gheheten die greffcap vander mercke.

Engbertus greue **A**dulphs soen was die vi greue vander mercke.

Eueraerdus greue engberts soen was die vii greue vander mercke.

Engbertus greue eueraerts soen was die viii greue vander mercke.

Adulphus greue engberts soen was die ix greue vander mercke.

Engbertus greue **A**dulphs soen was die x greue vander mercke.

Theodricus greue van cleue greue engberts suster soen was die xi greue vander mercke.

Adulph van cleue greue **d**ircs broeder was die xii greue vander mercke.

Adulphus greue **a**dulphs soen die eerste hertoch van cleue was die xiii greue vander mercke.

Johannes hertoch **a**dulphs soen die anderde hertoch van cleue was die xiiii greue vander mercke.

Dit sijn die Greue vanden berghe.

Eueraer dus was die eerste greue vanden berghe hi sterff sonder kinder.

Adulphus greue van altena greue eueraerts ouste broeder was die anderde greue vanden berghe.

Adulphus greue adulphs soen greue van altena was die derde greue vande berghe dese had twee sonen Die ouste soen hiet eueraert ende wert greue van altena Ende die jonckste soen hiet engbertus ende wert greue vanden berghe.

Engbertus greue adulphs soen was die vierde greue vanden berghe.

Adulphus greue engberts soen was die vyfte greue vanden berghe.

Adulphus greue adulphs soen was die sefte greue vanden berghe.

Engbertus greue Adulphs broeder was die seuende greue vanden berghe.

Adulphus greue engberts soen was die viij greue vanden berghe.

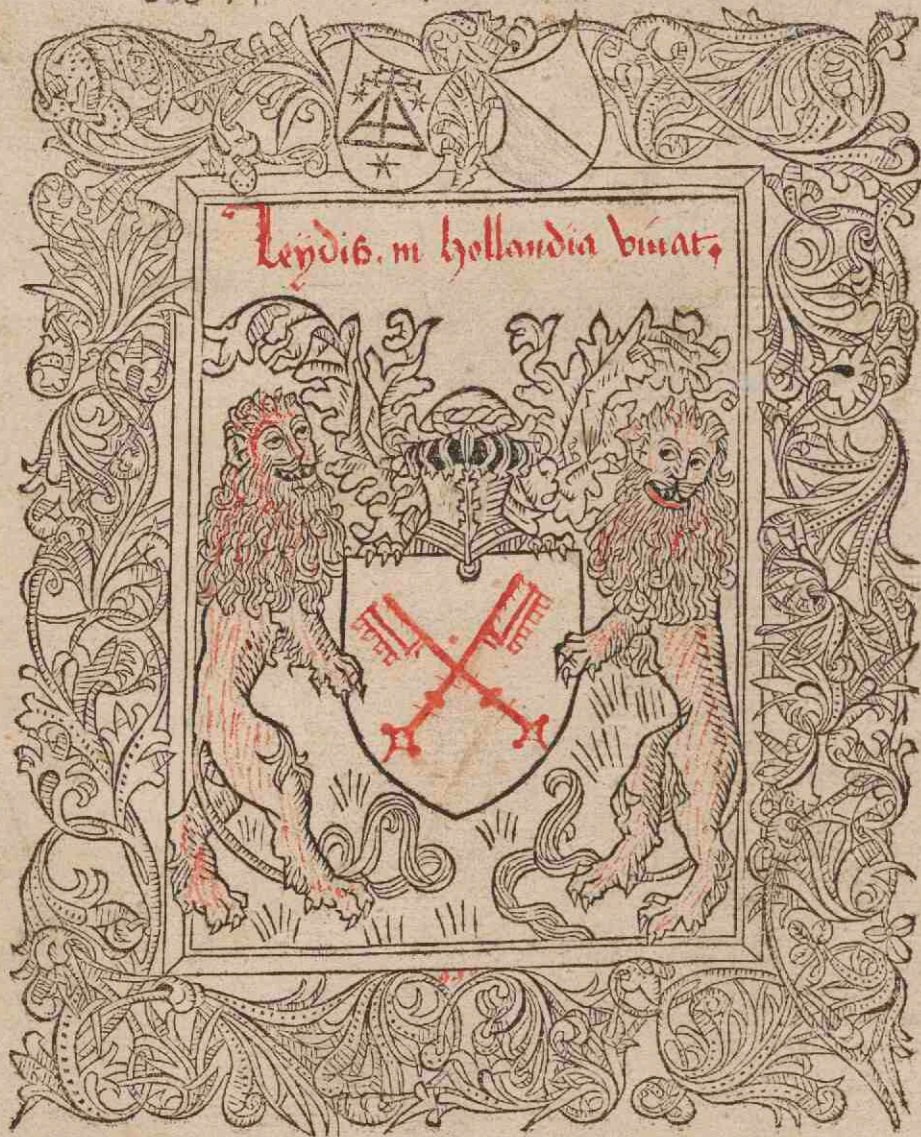
Eueraer dus van gulick greue Adulphs fustier soen was die ix. greue vanden berghe.

Wilhelmus greue gheraer dus soen was die x greue vanden berghe Ende wert die eerste hertoch vanden berghe.

Adulphus hertoch willems soen was die anderde hertoch vanden berghe.

Eueraer dus hertoch willem anderde soen ende hertoch Adulphs broeder was die derde hertoch vanden berghe.

I Hier Eyndet dat boeck dat men hiet fasciculus temporum in houdende die Cronijcken van ouden tijden Als van dat die werlt eerst ghescreuen is Ende van dat Adam ende Eva eerst ghemaect worden totter gheboert ypristi toe Ende voert van den Pausen ende Keyseren die nader gheboert ypristi gheueest hebben tot noch Ende daer nae Corttelick besluten de mit die Cronijcken der coning van Franckrijck . van Enghelant Ende van die hertoghen van brabant . Ende van die Biscoppen van Utrecht En van die Breuen van vlaenderen . van hollant . van zeelande . van henegouwen . van Ghelre . van Cleue . tot hiden op den dach toe By my volmaect jan velxnar woennende tutecht opten dam Int jaer ons heren **MCCCC** lxxx op sinte valentijns dach op die vastelauent ge .

A 284619

A32

